

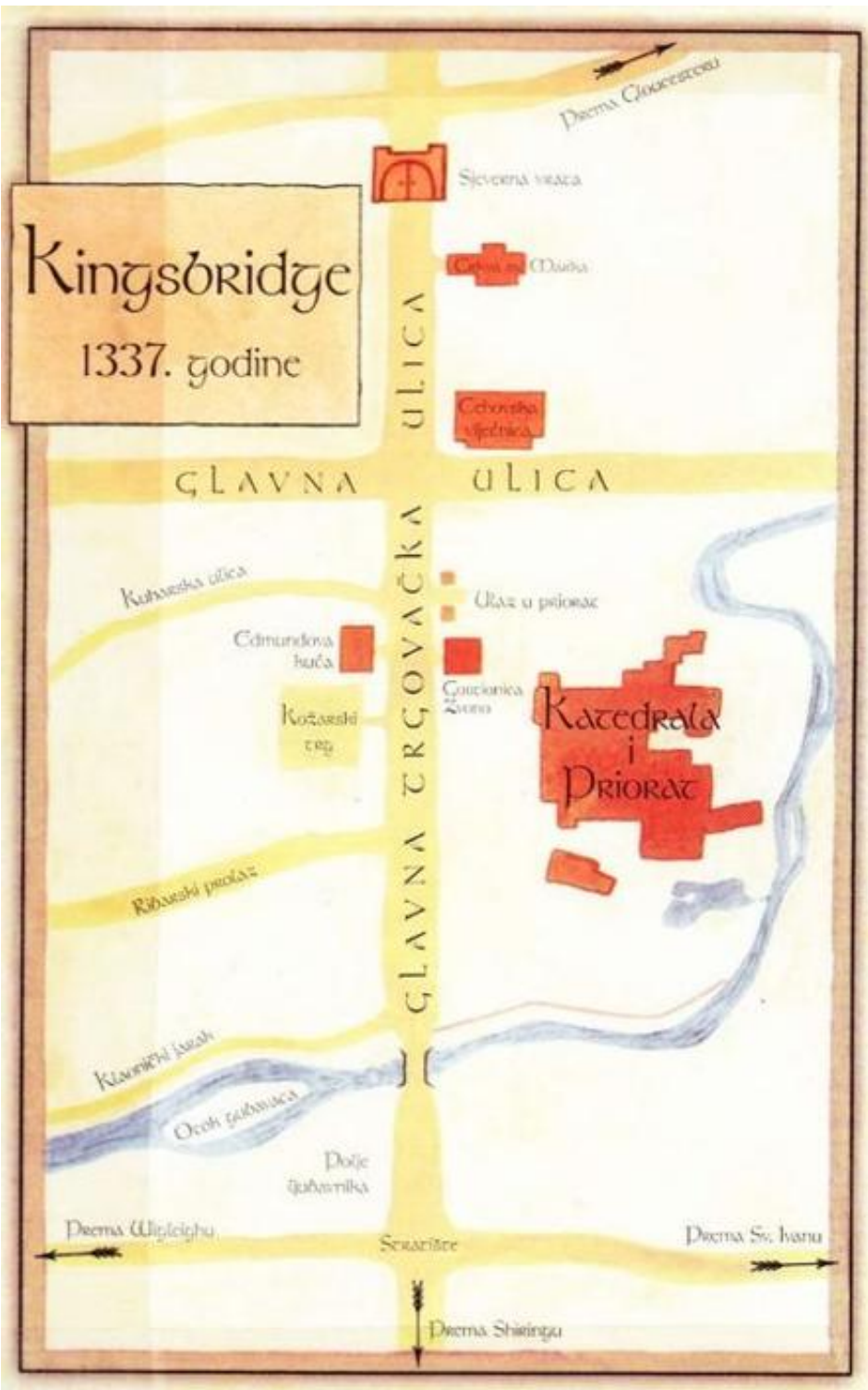

KEN FOLLETT

SVIJET
BEZ
KRAJA

prvi dio

Kingsbridge
1337. godine

Svećena vrtića

Cehovska zgrada

Cehovska kuća

GLAVNA ULICA

Kožarski trg

Cehovska kuća

Kožarski trg

Ulaz u pilonac

Gračanska Zbornica

Katedrala
i
PRIORAT

Ribarski prolaz

Klasični javak

Orah potok

Dođe kućarstva

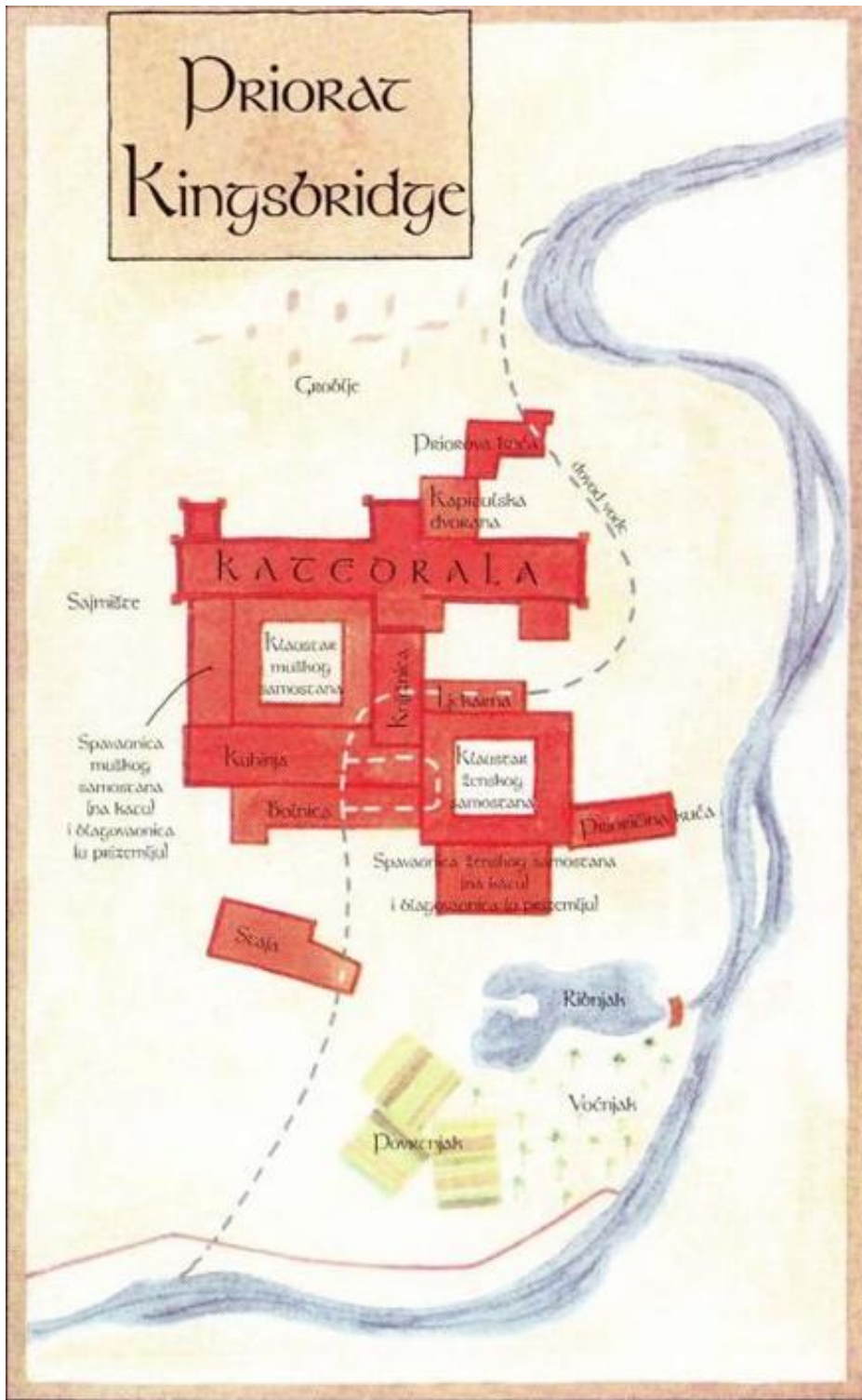
Dvorna Ulještina

Serašće

Dvorna Sv. Ivanu

Dvorna Ština

PRIORAT Kingsbridge

KEN FOLLETT

SVIJET
BEZ
KRAJA

prvi dio

Posvećujem Barbari

DIO PRVI
1. STUDENOGA 1327.

Poglavlje 1

Gwendi je bilo osam godina, no nije se bojala tame.

Kada je otvorila oči nije vidjela ništa, no to je nije prestrašilo. Znala je gdje se nalazi - u prioratu Kingsbridge, u dugačkome kamenom zdanju koje su nazivali bolnicom, na slami na podu. Majka je ležala uz nju, a po toplome mirisu mlijeka Gwenda je shvatila da majka doji novorođenče, još bezimeno dijete. Uz mamu je bio tata, a kraj njega Gwendin stariji brat, dvanaestogodišnji Philemon.

Bolnica je bila prepuna i premda nije vidjela druge obitelji koje su ležale na podu, zbijene poput ovaca u oboru, osjećala je neugodan vonj njihovih toplih tijela. Kada svane, bit će Svi sveti, a ove godine to je nedjelja, i tako osobito svet dan. Jednako tako, noć uoči tog dana opasno je doba kada se zlodusi nesputano vrzmaju uokolo kako im se prohtije. Stotine ljudi iz okolnih sela okupilo se u Kingsbridgeu, baš kao i Gwendina obitelj, kako bi Svetu večer proveli u posvećenome prostoru priorata, te u svitanje nazočili bogoslužju povodom Svih svetih.

Gwenda se, poput svakog razumnog čovjeka, pribojavala zlih duhova. No još se više bojala onoga što će trebati učiniti tijekom mise.

Zagledana u tamu, pokušavala je ne razmišljati o tome što ju je plašilo. Znala je da se u zidu na suprotnoj strani nalazi prozor s lukom. Na prozoru nije bilo stakla - staklene prozore imala su tek najvažnija zdanja - nego je platneni zastor štitio unutrašnjost od svježeg jesenskog zraka. Međutim, sada nije vidjela čak ni onu jedva uočljivu sivkastu plohu na mjestu na kojem se trebao nalaziti prozor. Zbog toga joj je bilo drago. Nije željela da svane.

Nije vidjela ništa, no zvukova je, s druge strane, bilo u obilju. Slama na podu neprestance je šuškala kako su se ljudi u snu meškolljili i premještali. Nekoje dijete zaplakalo, kao da gaje nešto prenulo iz sna, no ubrzo gaje umirio prigušen i nježan glas. Svako malo netko bi se oglasio mumljanjem, nerazgovijetnim riječima izgovorenima u snu. Dvoje ljudi negdje je, sudeći po zvuku, radilo ono nešto što roditelji rade, ali nikad ne spominju, ono što je Gwenda nazivala 'stenjanjem' jer za to nije imala druge riječi.

Svjetlo se pojavilo prebrzo. Na istočnome kraju dugačke prostorije, iza oltara, neki se redovnik pojavio na vratima, sa svijećom u ruci. Odložio ju je na oltar, na njoj pripalio stijenj, te s njim u ruci krenuo uokolo, paleći zidne svjetiljke. Njegova dugačka sjena svaki je put dolazila do zida poput kakva odraza, a stijenj se spajao sa svojom sjenom na stijenju svjetiljke.

Sve snažnije svjetlo obasjavalo je redove zgurenih tijela na podu, umotanih u izlizane ogrtače ili stisnutih uz susjedno tijelo radi topline. Bolesnici su bili smješteni na ležajevima uz oltar, kako bi se što više okoristili svetošću tog mjesta. Na suprotnome su kraju stuba vodile na kat, sa sobama namijenjenima posjetiteljima iz redova aristokracije: ondje je sada boravio grof od Shiringa s dijelom obitelji.

Redovnik se nadvio nad Gwendu i pripalio svjetiljku koja joj se nalazila iznad glave. Uhvativši njezin pogled, nasmiješio se. Pri nestalnome svjetlu plamena ona mu se zagledala u lice, te prepoznala brata Godwyna. Bio je mlad i zgodan, a sinoć je ljubazno razgovarao s Philemonom.

Uz Gwendu se bila smjestila ijedna druga obitelj iz njihova sela: Samuel, bogati seljak s velikim posjedima, njegova supruga i dva sina, od kojih je mlađi, Wulfric, bio naporni šestogodišnjak kojem je od svega na svijetu bilo najzabavnije gađati djevojčice žirevima, a zatim bježati.

Gwendina obitelj nije bila imućna. Njezin otac nije imao ni komad vlastite zemlje, te je kao nadničar radio za onoga tko bi bio voljan platiti. Ljeti je uvijek bilo posla, no nakon žetve i kada bi dani postali hladniji, obitelj je često gladovala.

I upravo stoga Gwenda je morala krasti.

Zamišljala je kako je hvataju: snažan stisak na nadlaktici, zahvat kojeg se ne može osloboditi koliko god se bespomoćno migoljila, dubok i okrutan glas koji govori:

“Vidi, vidi, malena kradljivica”, bol i poniženje prilikom šibanja, a onda još, što je bilo najgore od svega, neizdrživa bol i gubitak odsječene šake.

Ta je kazna snašla njezina oca. Na završetku lijeve ruke imao je odvratni smežurani batrljak. Dobro se snalazio samo s jednom rukom - mogao se služiti lopatom, osedlati konja, čak i izraditi mrežu

za hvatanje ptica - no ipak su ga u proljeće zapošljavali posljednjeg, a u jesen prvog otpuštali. Nije mogao napustiti selo i potražiti posao drugdje, jer su ga amputacijom obilježili kao kradljivca, pa ga tako nitko ne bi zaposlio. Za putovanja je vezivao na batrljak punjenu rukavicu i tako izbjegavao prijezir i odbojnost neznanaca. No, na taj način nije uspijevaao dugo varati ljude.

Gwenda nije vidjela kako su mu odsjekli šaku - dogodilo se to još prije njezina rođenja - ali je često zamišljala taj događaj i sada nije mogla ne razmišljati o tome kako na isti način kažnjavaju nju. U mislima je gledala kako joj se oštrica sjekire spušta na ručni zglob, kako prodire kroz kožu i kosti, odvajajući šaku od ruke, tako da se više nikada ne mogu spojiti. Pritom je morala čvrsto stisnuti zube kako ne bi kriknula punim plućima.

Ljudi su polagano ustajali, protezali se i zijevali, te dlanovima trljali lice. Gwenda je ustala i protresla odjeću. Sve što je imala na sebi nekoć je pripadalo njezinu bratu: vunenu košulju koja joj je dopirala do koljena, a preko nje tuniku, nabranu u struku konopcem od konoplje. Cipele su joj nekoć imale vezice, no sada više nije bilo ni njih ni rupica kroz koje ih je trebalo provući, pa ih je za stopalo vezivala pletenom slamom. Odijevanje je dovršila kada je ugurala kosu pod kapu od vjeveričjih repova.

Uhvatila je očev pogled, a on je kriomice rukom pokazao prema jednoj obitelji na suprotnoj strani, sredovječnome paru s dvojicom sinova, malo starijih od Gwende.

Muškarac je bio nizak i sitne građe, s kovrčavom crvenom bradom. Za pojas je učvršćivao korice mača, a to je značilo da je profesionalni vojnik ili vitez: običnim građanima nije bilo dopušteno nositi mač. Supruga mu je bila mršava i užurbana žena mrzovoljna lica. Dok ih je Gwenda promatrala, brat Godwyn s poštovanjem je kimnuo i rekao: "Dobro jutro, sire Geralde, lady Maud."

Gwenda je odmah shvatila što je privuklo očevu pozornost. Sir Gerald je imao kesu s novcem koja mu je bila učvršćena za pojas kožnatom vrpcom. Već na prvi pogled vidjelo se da je prepuna. Činilo se da se u njoj nalazi nekoliko stotina malenih i tankih srebrnih novčića, penija, polovica i četvrtina penija koji su tada bili u optjecaju - onoliko novca koliko bi tata zaradio za godinu dana kada bi uspio

pronaći zaposlenje. Bilo bi to dovoljno novca da se obitelj prehrani do proljetnog oranja. U kesi je možda bio i pokoji inozemni zlatnik, firentinski florin ili mletački dukat.

Gwenda je u drvenim koricama koje su joj na tankoj vrpici visjele oko vrata imala maleni nož. Oštricom bi učas prerezala kožnatu vrpču, pa bi joj se ta debela kesa našla u malome dlanu - osim ako bi sir Gerald osjetio nešto neobično i ščepao je za ruku prije nego što bi ga stigla okrasti...

Godwynov glas nadjačao je opći žamor. "Za ljubav Krista, koji nas uči milosrđu, doručak će biti poslužen nakon mise povodom Svih svetih", rekao je. "Dotada ćete u fontani u dvorištu pronaći čistu vodu za piće. Molim da se ne zaboravite poslužiti vanjskim nužnicima - nema mokrenja unutra!"

Redovnici i redovnice strogo su pazili na čistoću i higijenu. Protekle je večeri Godwyn ulovio nekog šestogodišnjaka kako mokri u kutu, te je izbacio cijelu obitelj.

U slučaju da nisu imali peni da plate smještaj u gostionici, hladnu listopadsku noć morali su provesti drhtureći na kamenome podu sjevernog trijema katedrale. Jednako tako bile su zabranjene i životinje. Redovnici su izbacili i Gwendina tronogog psa, Hopa. Sada se pitala gdje je prenoćio.

Nakon što je zapalio sve svjetiljke, Godwyn je otvorio velika drvena ulazna vrata.

Noćni zrak neugodno je zahvatio Gwendine uši i vršak nosa. Noćni gosti bolje su se omotali kaputima i stali se vući van. Kada su prema izlazu krenuli i sir Gerald i njegova obitelj, tata i mama našli su se u redu iza njih, a Gwenda i Philemon povelili su se za njima.

Krađe je dotada obavljao Philemon, no jučer su ga zamalo uhvatili na djelu, na sajmištu u Kingsbridgeu. Sa štanda nekog talijanskog trgovca bio je uzeo malenu staklenku skupocjenoga ulja koja mu je zatim ispala, tako da su ga svi vidjeli.

Nasreću, pri padu se nije razbila. Stoga se pretvarao da ju je slučajno srušio.

Sve donedavno Philemon je bio malen i neuočljiv, poput Gwende, no protekle je godine porastao za nekoliko centimetara, glas mu se produbio, te je postao nekako nespretan, kao da se ne

može naviknuti na novo, veće tijelo. Sinoć, nakon incidenta s uljem, tata je objavio da je Philemon sada prevelik za ozbiljnije krađe, te da dužnost prelazi na Gwendu.

I upravo je zbog toga probdjela veći dio noći.

Philemon se zapravo zvao Holger. Kao desetogodišnjak je odlučio da će se zaređiti, pa je svima govorio da je promijenio ime i da je sada Philemon, što je zvučalo religioznije. Posve neočekivano, većina ljudi priklonila se njegovoj želji, iako su ga mama i tata i dalje zvali Holger.

Prošavši kroz vrata, ugledali su dva niza redovnica koje su drhturile s bakljama u rukama i tako osvjetljavale put od bolnice do veličanstvenih zapadnih vrata katedrale u Kingsbridgeu. Sjene su leljale uz rub osvjetljenog prostora, baš kao da se vražićci i zlodusi razigrano zabavljaju neposredno izvan njihova vidokruga, a na sigurnoj udaljenosti drže se tek zbog svetosti redovnica.

Gwenda je nekako neodređeno bila očekivala da će vani ugledati Hopa, no nije ga ugledala. Možda je za spavanje pronašao neko drugo toplo mjesto. Dok su prilazili crkvi, tata je dobro pazio da se drže sira Geralda. U jednom trenutku netko je s leđa bolno povukao Gwendu za kosu. Kriknula je misleći da ju je ščepao neki zloduh. No kad se okrenula, ugledala je Wulfrica, šestogodišnjeg susjeda. Odmah je odjurio izvan njezina domašaja, nezaustavljivo se smijući. Njegov je otac zarežao: "Mir!" i opalio ga po glavi, a dječak je zaplakao.

Divovska crkva bila je nepregledna i bezoblična masa koja se nadvijala visoko nad zbijenu skupinu ljudi. Tek su se donji dijelovi zdanja jasnije isticali, ti lukovi i bifore gotovo narančasti i crveni pod nestalnim svjetlom. Povorka je usporila pred ulazom u katedralu, a Gwenda je ugledala skupinu ljudi iz grada koji su se približavali ulazu iz suprotnog smjera. Bilo ih je više stotina, razmišljala je Gwenda, možda i tisuća, iako nije znala točno odrediti koliko ljudi stane u tisuću, budući da nije znala toliko brojati.

Povorka je polagano napredovala kroz vestibul. Nemirno svjetlo baklji padalo je na skulpture na zidovima, zbog čega se stjecao dojam da mahnito poskakuju. U najnižem redu nalazili su se demoni

i čudovišta. Gwenda je s nelagodom pogledavala zmajeve i grifone, medvjeda s ljudskom glavom, psa s dva tijela i jednom njuškom.

Pojedini demoni borili su se s ljudima: neki vrag stavio je omču oko čovjekova vrata; neko čudovište nalik na lisicu povlačilo je ženu za kosu, dok je orao s rukama probo kopljem nekog nagog muškarca. Iznad tih prizora stajali su sveci, smješteni pod niz zaštitnih kamenih baldahina. Iznad njih apostoli su sjedili na prijestoljima, a zatim, iznad luka nad glavnim ulazom, sv. Petar s ključem i sv. Pavao sa svitkom, s ljubavlju zagledani uvis, u Isusa Krista.

Gwenda je znala da joj Isus govori kako ne smije griješiti, jer će je inače mučiti demoni. No ljudi su je plašili više nego demoni. Ne ukrade li kesu s novcem sira Geralda, otac će je išibati. Što je bilo još gore, obitelj neće imati što jesti, osim juhe od žira. Ona i Philemon gladovat će tjednima. Mamina će se prsa sasušiti, a novorođenče će umrijeti, kao i prethodna dva djeteta. Tate neće biti danima, a neće donijeti ništa za lonac doli kakvog kržljivog ždrala ili dviju vjeverica. Glad je gora od šibanja - dulje boli.

Još od malih nogu učili su je krasti sitnice: jabuku sa štanda, tek snešeno jaje susjedove kokoši, nož koji je neki pijanac nemarno ostavio na stolu u gostionici. No krađa novca drugi je par rukava. Uhvate li je kako krade novac sira Geralda, neće joj pomoći ni ako brižne u suze, u nadi da će se prema njoj ponijeti kao prema zločestome derištu, što joj je uspjelo jednom prilikom, kada je nekoj redovnici meka srca ukrala par lijepih kožnatih cipela. Rezanje vrpce na kojoj visi viteška kesa nije dječja igra, nego pravi zločin, pa će i kazna biti u skladu s time.

Nastojala je ne razmišljati o tome. Malena je, brza i spretna, pa će kesu uzeti neopaženo, poput duha - pod uvjetom da uspije smiriti drhtanje.

Široka crkva već je bila prepuna ljudi. U pokrajnjim prolazima redovnici s kapuljačama držali su baklje koje su uokolo bacale treperav crvenkasti sjaj. Stupovi glavnog broda crkve sezali su u tamne visine. Gwenda se držala sira Geralda dok se masa natiskivala prema oltaru. Riđobradi vitez i njegova krhka supruga

nisu je primijetili. Njihovi sinovi na nju su se obazirali koliko i na kamene zidine katedrale.

Gwendina je obitelj zaostala, te ih je tako izgubila iz vida.

Glavni brod katedrale ubrzo su ispunili ljudi. Gwenda nikada dotad na jednome mjestu nije vidjela toliko ljudi: gužva je bila veća nego na travnjaku oko katedrale za sajmenog dana. Ljudi su se vedro pozdravljali, na tom se svetome mjestu osjećajući sigurnima od zlih duhova, pa su nebrojeni razgovori gotovo odjekivali unutrašnjošću katedrale.

A onda se oglasilo zvono i svi su ušutjeli.

Sir Gerald je stajao uz jednu obitelj iz grada. Svi njezini članovi nosili su ogrtače od finoga sukna, a to je značilo da su, po svoj prilici, bogati trgovci vunom. Kraj viteza je stajala djevojčica od kojih deset godina. Gwenda je stajala iza sira Geralda i djevojčice. Pokušavala je biti što nevidljivijom, no na njezin užas, djevojčica ju je pogledala i nasmiješila se kao da je želi umiriti, kao da joj želi reći da se ne treba bojati.

Redovnici uza zidove ugasili su baklje, jednu po jednu, pa se tako velika crkva ubrzo našla u potpunoj tami.

Gwenda se pitala hoće li je se bogata djevojčica kasnije sjetiti. Jer, nije je, poput većine ljudi, tek usput pogledala, a zatim posve zanemarila. Primijetila ju je i o njoj je razmišljala, očekujući da bi se Gwenda mogla bojati, te joj se ljubazno nasmiješila.

No u katedrali su se našle stotine djece. Pri tom oskudnom svjetlu nije mogla steći posve jasnu sliku Gwendina lica... ili možda ipak jest? Gwenda se svjesnim naporom pokušala otresti te brige.

Nevidljiva u tami, zakoračila je naprijed i bešumno se uvukla između dvaju tijela, osjećajući meku vunu djevojčicina ogrtača s jedne i grublje sukno vitezova starog širokog ogrtača s druge strane. Sada se našla na mjestu s kojeg je mogla dohvatiti kesu s novcem.

Uvukla je ruku pod izrez košulje oko vrata i iz korica izvadila maleni nož.

Tišinu je prekinuo užasan krik. Gwenda ga je očekivala - mama joj je objasnila što će se događati za vrijeme mise - no zvuk ju je ipak šokirao. Imala je dojam da nekoga muče.

Potom se začulo prodorno bubnjanje, kao da netko udara po nekakvoj metalnoj ploči. Zatim i novi zvukovi: plač i zapomaganje, suludi smijeh, lovački rog, zveckanje, životinjski zvukovi, napuklo zvono. Među vjernicima se začuo dječji plač, a zatim su zaplakala i neka druga djeca. Dio odraslih počeo se nervozno smijati. Znali su da zvukovi potječu od redovnika, no kakofonija je ipak bila paklenska.

Ovo nije trenutak za uzimanje novca, pomislila je prestrašeno Gwenda. Svi su bili napeti i budni. Vitez će zacijelo osjetiti svaki dodir.

Paklenska se buka pojačavala, a onda se u kakofoniji začuo i posve nov zvuk: glazba. Isprva je bila toliko tiha da Gwenda nije bila sigurna je li je doista čula, no malo-pomalo, glazba se pojačavala. Redovnice su pjevale. Gwenda je osjetila kako joj tijelo preplavljuje napetost. Primicao se trenutak odluke. Krećući se poput duha, neprimjetna poput zraka, okrenula se prema siru Geraldu.

Točno je znala što vitez ima na sebi: debeli vuneni ogrtač stegnut u struku širokim remenom sa zakovicama. Kesa s novcem visjela je na kožnatoj vrpci s remena. Preko ogrtača je nosio izvezeni plašt, skup ali iznošen, s požutjelim pucetima od kosti na prednjoj strani. Dio ih je bio zakopčan, ali ne svi, vjerojatno zbog pospanosti i lijenosti ili zato što je bolnica bila toliko blizu crkvi.

Beskonačno lagano i oprezno Gwenda je položila maleni dlan na njegov kaput.

Zamišljala je da joj je ruka pauk, toliko lagan da ga on nikako ne može osjetiti.

Dlanom je prelazila površinom kaputa i tako pronašla otvor. Uvukla ju je pod rub, te stala pratiti debeli remen, sve dok nije došla do kese s novcem.

Oni su se kaotični zvukovi stišavali, a glazba pojačavala. Iz prednjeg dijela okupljene mase začuo se zadivljeni žamor prepun strahopoštovanja. Gwenda nije vidjela ništa, no znala je daje netko upalio na oltaru svjetiljku koja je osvijetlila relikvijar, pomno izrezbarenu škrinju od bjelokosti i zlata s kostima sv. Adolfa, koje nije bilo ondje kada su se ugasile baklje. Masa je nahrupila naprijed i svi su nastojali doći što bliže svetim ostacima. U trenutku kada je ostala

gotovo priklještena između sira Geralda i muškarca koji je stajao ispred njega, Gwenda je podignula desnu ruku i položila oštricu noža na kožnu vrpcau.

Koža je bila tvrda i žilava, pa je nije prerezala prvim potezom. Mahnito je rezala, očajnički se nadajući daje sir Gerald odviše zaokupljen prizorom pred oltarom da primijeti što mu se događa pod nosom. Načas je pogledala gore i shvatila da već polagano razabire obrise ljudi koji su je okruživali: redovnici i redovnice palili su svijeće. Ubrzo će cijela unutrašnjost crkve biti osvjetljena. Više nema vremena.

Žestoko je potegnula nož i osjetila kako je vrpca popustila. Sir Gerald je nešto prigušeno progundao: nešto je osjetio ili samo reagira na prizor pred oltarom? Kesa je pala i našla se u njezinoj ruci. No bila je prevelika da je samo tako uhvati jednom rukom, pa joj je skliznula. U jednom trenutku užasa već je pomislila da će joj ispasti i da će je izgubiti na podu, među nogama mase koja uopće ne gleda kamo staje. A onda ju je uspjela bolje uhvatiti i zadržati.

Na trenutak je osjetila neizmjernu sreću i olakšanje: domogla se kese.

No i dalje je bila izložena stravičnoj opasnosti. Srce joj je udaralo toliko snažno da joj se činilo kako ga i svi ostali zasigurno čuju. Brzo se okrenula, tako da je vitezu bila okrenuta leđima. Istovremeno je tešku kesu spremila sprijeda, na prsa, pod tuniku. Jasno je osjetila kvrgu koja joj je sada visjela preko pojasa, poput ovješnog trbuha kakvog starca. Premjestila ju je na bok i djelomično je zakrila rukom. Kada se svjetlo pojača i dalje će se vidjeti, no sada joj ne preostaje ništa drugo.

Spremila je nož u korice. Mora se brzo udaljiti, prije nego što sir Gerald primijeti što mu nedostaje - no zgusnuta masa vjernika, koja joj je pomogla da neopaženo ukrade novac, sada joj je onemogućavala bijeg. Pokušala je zakoračiti unatrag, u nadi da će se nekako na silu probiti između tijela iza sebe, no svi su se i dalje natiskivali prema naprijed, da pogledaju svetačke kosti. Našla se u zamci, u stupici iz koje se nije mogla pomaknuti, točno ispred čovjeka kojeg je opljačkala.

Tada je kraj uha začula nečiji glas: "Je li ti dobro?"

Bila je to ona bogata djevojčica. Gwenda se svim silama odupirala provali panike.

Mora biti nevidljiva. Samo joj još treba susretljivo starije dijete. Nije odgovorila.

“Pazite”, rekla je djevojčica ljudima koji su se naguravali oko njih. “Zgnječit ćete ovu malu djevojčicu.”

Gwenda bi bila najradije kriknula. Zbog obzirnosti bogate djevojčice Gwendi bi mogli odsjeći ruku.

U očajničkoj želji da se udalji, položila je ruke na muškarca ispred sebe i tako se odgurnula unatrag. Uspjela je tek privući pozornost sira Geralda. “Tako ništa ne vidiš, zar ne?” upitala ju je žrtva ljubazno, te je, na njezin neizmjerni užas, uhvatila ispod pazuha i pridignula.

Nije mogla učiniti baš ništa. Velika ruka kojom ju je držao nalazila se tek koji centimetar od njegove vlastite kесе s novcem. Okrenula se naprijed, tako da joj je vidio samo potiljak, te se preko okupljene mase zagledala u oltar, gdje su redovnici i redovnice palili svijeće i pjevali davno preminulome svecu. Iza njih se ukazivalo kroz veliku rozetu na istočnome kraju zdanja slabašno svjetlo: vani je svitalo, a svjetlo je rastjerivalo zloduhe. Onda se buka posve stišala, dok je pjesma i dalje jačala. Neki visoki, zgodni redovnik prišao je oltaru, a Gwenda je u njemu prepoznala Anthonyja, priora Kingsbridgea. Uzdignuvši ruke, glasno je rekao: “I tako, još jednom, milošću Isusa Krista, zlo i tamu ovoga svijeta protjeruju sklad i svjetlo Božje svete crkve.”

Svi okupljeni slavodobitno su zagrmjeli, te su se malo-pomalo opustili. Završio je vrhunac predstave. Gwenda se stala migoljiti, a sir Gerald je shvatio poruku, te ju je spustio. I dalje lica okrenuta od njega, progurala se kraj njega i uputila prema izlazu.

Ljudi se više nisu toliko natiskivali u želji da što bolje vide oltar, pa se sada uspijevala probijati kroz masu tijela. Što je više odmicala prema stražnjem dijelu crkve, to je lakše napredovala, sve dok se na koncu nije našla kraj samih veličanstvenih zapadnih vrata, te ondje ugledala obitelj.

Otac ju je pogledao s iščekivanjem, već pripravan iskaliti bijes u slučaju neuspjeha. Ona je izvukla kesu iz košulje te mu je gurnula u

ruke, sretna što je se može riješiti. Ščepao ju je i malko okrenuo, pa kriomice zavirio u nju. Vidjela je kako se oduševljeno nasmiješio. Potom ju je predao mami, koja ju je brzo spremila u nabore pokrivača u koji je bilo umotano dijete.

Muke su završile, no opasnost još nije minula. “Primijetila me jedna bogata djevojčica”, rekla je Gwenda, koja je u vlastitome glasu čula piskutavi prizvuk straha.

U tatinim malenim, tamnim očima bljesnuo je bijes. “Vidjela je što si učinila?”

“Nije, ali rekla je drugima da pripaze da me ne zgnječe, a onda me vitez pridignuo da bolje vidim.”

Mama je samo nešto prigušeno progundala.

Tata je rekao: “Znači, vidio ti je lice.”

“Okrenula sam ga od njega.”

“Ipak, bolje je da te više ne vidi”, rekao je tata. “Ne vraćamo se u redovničku bolnicu. Idemo u gostionicu na doručak.”

Mama je rekla: “Ne možemo se čitav dan skrivati.”

“Ne, ali se možemo stopiti s masom.”

Gwendi je malko laknulo. Činilo se kako tata smatra da nema prave opasnosti.

Osjećala se sigurnijom već i zbog toga što je sve ponovno u njegovim rukama i što je odgovornost umjesto nje sada preuzeo on.

“Osim toga”, nastavio je, “draži su mi kruh i meso nego ona vodenasta redovnička zobena kaša. A sada si to mogu priuštiti!”

Krenuli su van. Nebo je bilo plavičastosivo od prvog jutarnjeg svjetla. Gwenda je htjela uhvatiti mamu za ruku, no novorođenče je zaplakalo, pa mu je majka posvetila svu pozornost. A onda je ugledala malenog tronogog psa, bijelog s crnim licem, koji je utrčao u katedralu onim toliko dobro poznatim neravnomjernim trkom. “Hop!” uskliknula je, pa ga je pridignula i zagrlila. ‘

Poglavlje 2

Merthin je bio jedanaestogodišnjak, godinu stariji od brata Ralpa, V. I neopisivo mu je smetalo što je Ralph viši i snažniji.

Zbog toga je dolazilo do sukoba s roditeljima. Njihov otac, sir Gerald, bio je vojnik i nije uspio sakriti nezadovoljstvo činjenicom da Merthin nije u stanju podići teško koplje, da postaje iscrpljen i prije nego što uspiju posjeći stablo, da se nakon poraza u tučnjavi vraća kući uplakan. Njihova majka, lady Maud, samo je pogoršavala situaciju: Merthinu je bilo neugodno kad se prema njemu postavljala pretjerano zaštitnički u situacijama u kojima se trebala pretvarati da ništa ne primjećuje. Kada je otac pokazivao koliko se ponosi Ralphovom snagom, majka je to pokušavala nadomjestiti tako što je kritizirala Ralphovu glupost. Ralph je bio pomalo tup i spor, ali tu nije bilo pomoći, pa je zbog prigovora u takvim situacijama u njemu samo bujao bijes i zbog toga se često tukao s drugim dječacima.

I majka i otac tog su jutra, na dan Svih svetih, bili podosta razdražljivi. Otac uopće nije htio ići u Kingsbridge. No morao je. Dugovao je novac prioratu, a dug nije mogao podmiriti. Majka je rekla da će mu oduzeti zemlju: gospodario je trima selima u blizini Kingsbridgea. Otac ju je podsjetio da je izravni potomak onog Thomasa koji je postao grofom od Shiringa one godine kada je kralj Henrik II. ubio nadbiskupa Becketa. Taj grof Thomas bio je sin Jacka Graditelja, koji je podignuo katedralu u Kingsbridgeu, te lady Aliene od Shiringa - bio je to gotovo legendarni par o kojem se za dugih zimskih večeri pričalo zajedno s junačkim pričama o Karlu Velikome i Rolandu. Uz takvo podrijetlo, siru Geraldu se ne može dogoditi da mu zemlju zaplijeni neki redovnik, grmio je, a ponajmanje ona baba, prior Anthony. Kada je počeo vikati, na Maudinu licu pojavio se izraz umorne pomirenosti sa sudbinom, pa se samo okrenula na drugu stranu - iako je Merthin čuo kako mumlja: "Lady Aliena imala je brata, Richarda, koji nije bio ni za što osim za ratovanje."

Prior Anthony možda i jest bio obična baba, ali je barem bio dovoljno odlučan muškarac da se požali na nepodmirene dugove sira Geralda. Obratio se Geraldovu sizerenu, aktualnome grofu od Shiringa, koji je igrom slučaja bio Geraldov bratić u drugom koljenu.

Grof Roland pozvao je Geralda da danas dođe u Kingsbridge i sastane se s priorom, kako bi dogovorili rješenje problema. Otac je upravo zbog toga i bio toliko razdražljiv.

A onda ga je netko još opljačkao.

Gubitak je otkrio nakon mise povodom Svih svetih. Merthin je uživao u dramatičnosti cijelog događaja: u tami, neobičnim zvukovima, glazbi koja je počela toliko tiho, a potom jačala i dizala se, sve dok se nije stekao dojam da je posve ispunila divovsku crkvu, te, na koncu, u polaganom paljenju svijeća. Usto je primijetio, kada su se počela paliti svjetla, da su neki ljudi iskoristili tamu za sitne grijehе za koje su sada mogli dobiti oprost: vidio je kako su se dvojica redovnika u žurbi prestali ljubiti, te jednog lukavog trgovca kako je povukao ruku s velike dojke neke nasmiješene žene, kako se činilo, supruge nekog drugog muškarca. Merthin je bio uzbuđen i kad su se vratili u bolnicu.

Dok su čekali da im redovnice posluže doručak, neki dječak koji je pomagao u kuhinji prošao je kraj njih i uspeo se na kat, noseći pladanj na kojem su se nalazili veliki vrč svijetlog piva i tanjur s toplom usoljenom govedinom. Majka je mrzovoljno rekla: "Nekako sam mislila da bi nas tvoj rođak, grof, mogao pozvati na doručak u svoju sobu. Naposljetku, tvoja je baka ipak bila sestra njegova djeda."

Otac je odgovorio: "Ako ne želiš zobenu kašu, možemo otići u gostionicu."

Merthin je odmah naćulio uši. Volio je doručkovati u gostionicama, jesti svježi kruh i posoljeni maslac. No majka je rekla: "To si ne možemo priuštiti."

"Možemo", rekao je otac, pa je posegnuo za kesom. I tada je shvatio da je više nema.

Prvo ju je počeo tražiti na podu, kao da mu je možda ispala. A onda je primijetio razrezane krajeve kožnate vrpce, te je stao ogorčeno vikati.

Svi su se okrenuli prema njemu, osim majke, koja se okrenula na drugu stranu.

Merthin je čuo kako je promumljala: "To nam je bio sav novac."

Otac je s optužbom u očima pogledom prostrijelio ostale goste bolnice. Dugački ožiljak koji mu se od desne sljepoočice protezao do lijevoga oka kao daje postao tamniji od silne srdžbe. Svi su ušutjeli zbog nove napetosti: bijesni je vitez uvijek opasan, čak i kada mu sreća tako očito okrene leđa.

Majka je onda rekla: "Nema sumnje da te netko okrao u crkvi."

Merthin je zaključio kako je po svoj prilici u pravu. Ljudi se u tami nisu tek kriomice ljubili, nego su radili još štošta.

"Kakvo svetogrđe!" rekao je otac.

"To se vjerojatno dogodilo kada si podignuo onu djevojčicu", nastavila je majka.

Lice joj je bilo izobličeno u grimasu, kao da je upravo progutala nešto gorko. "Lopov ti je vjerojatno bio iza leđa i samo je ispružio ruku."

"Moramo ga pronaći!" zagrmio je otac.

Tada se javio mladi redovnik po imenu Godwyn. "Neopisivo mi je žao što vam se to dogodilo, sire Geralde", rekao je. "Odmah ću izvijestiti Johna Pozornika. On će potražiti siromašnog građanina koji se odjednom obogatio."

Merthinu se učinilo da od tog plana ne može biti osobite koristi. U gradu je živjelo nekoliko tisuća duša, dok je posjetitelja bilo nekoliko stotina. Pozornik ne može imati sve na oku.

No očaje to barem malo umirilo. "Taj će lupež završiti na vješalima!" rekao je malko tiše.

"U međuvremenu, vi, lady Maud i vaši sinovi, možda biste nam mogli ukazati čast i sjesti za stol koji se postavlja pred oltarom", rekao je Godwyn ugladeno.

Otac je nešto progundao. Bilo mu je drago, znao je Merthin, što mu je ukazana takva čast i što će se naći na uzvišenijem položaju od obične mase, ljudi koji će jesti na podu na kojem su i spavali.

Neposredna opasnost od nasilja je tako minula i Merthin se malo opustio. No kada su njih četvero sjeli, počeo se zabrinuto pitati što će sada biti s obitelji. Otac mu je odvažan vojnik - to su mu svi priznavali. Sir Gerald se za staroga kralja borio kod Boroughbridgea, gdje mu je jedan pobunjenik iz Lancashirea mačem nanio onu ranu na čelu. Ali nije imao sreće. Neki su se vitezovi vraćali iz bitaka kući

s plijenom: opljačkanim nakitom, punim kolima skupog flamanskog sukna i talijanske svile, ili ljubljenim ocem neke plemenitaške obitelji za kojeg se u ime otkupnine moglo dobiti i tisuću funta. Sir Gerald nekako nije dolazio do pravoga plijena. Ali i unatoč tome morao je kupiti oružje, oklop i skupoga konja, koji će mu omogućiti da obavlja dužnost i služi kralju. A najamnina koju je ubirao od zakupnika nekako nikada nije bila dovoljna. Stoga je, unatoč majčinu protivljenju, počeo posuđivati.

Kuhinjski pomoćnici iznijeli su veliki kotao iz kojeg se dizala para. Prva je poslužena obitelj sira Geralda. Kaša od ječma bila je začinjena ružmarinom i solju.

Ralph, koji nije shvaćao do kakve je obiteljske krize došlo, počeo je uzbuđeno govoriti o misi povodom Svih svetih, no ubrzo je ušutio, uvidjevši kako njegove opaske nailaze na mrzovoljnu šutnju.

Nakon što su pojeli ječmenu kašu, Merthin je otišao do oltara. Iza njega je bio sakrio lük i strijele. Ljudi se ne bi samo tako usudili ukrasti nešto što je kraj samog oltara. Možda bi i nadjačali taj strah kad bi se radilo o primamljivome plijenu, no lük koji je izradio on sâm baš i nije bio osobito vrijedno blago. Dakako, pronašao ga je gdje ga je i ostavio.

Ponosio se tim lükom. Bio je, dakako, malen: pravi, veliki, dvometarski lük, mogao je saviti samo odrastao muškarac. Merthinovje lük bio dugačak oko metar i trideset, te tanak, no po svemu ostalome bio je identičan standardnome engleskom luku kakvim su ubijeni nebrojeni škotski gorštaci, velški pobunjenici i francuski vitezovi u oklopima.

Otac ranije nije ni spomenuo taj lük, a sada ga je pogledao kao da ga vidi prvi put.

“Odakle ti taj štap?” upitao je. “Takvi su štapovi skupi.”

“Ovaj nije... prekratak je. Dao mi ga je jedan majstor koji izrađuje lükove.”

Otac je kimnuo. “Osim što se radi o savršenome štapu”, rekao je. “Izrezan je iz unutrašnjosti tise, s mjesta gdje meko drvo ispod kore graniči s tvrdom jezgrom.”

Pokazao mu je dvije različite boje drva.

“Znam”, rekao je željno Merthin. Rijetko mu se pružala prilika da nečim impresionira oca. “Gipko meko drvo najbolje je za prednju stranu lüka, jer se vraća u početni položaj. A tvrdi dio drva najbolji je za unutarnju stranu lüka, jer ga gura natrag kada je lük savijen prema unutra.”

“Upravo tako”, rekao je otac, te mu vratio lük. “Ali, zapamti, to nije plemenitaško oružje. Viteški sinovi ne postaju strijelcima. Daj ga nekom seljačkome sinu.”

Merthinu su učas potonule sve lađe. “Nisam ga još ni iskušao!”

Tada se u razgovor umiješala majka. “Neka se igraju”, rekla je. “Još su djeca.”

“Istina”, rekao je otac, već gubeći zanimanje. “Baš me zanima bi li nam ti redovnici mogli donijeti vrč piva...”

“Idite sada”, rekla je majka. “Merthine, pripazi na brata.”

Otac je nešto progundao. “Prije će biti obrnuto...”

Merthina su te riječi pogodile. Otac nema pojma što se zapravo događa. Merthin se može pobrinuti za sebe, no Ralph bi bez nadzora upao u tučnjave. No Merthin je znao da se ne smije usprotiviti ocu kada je tako raspoložen, te je bez riječi izišao iz bolnice. Ralph je izišao za njim.

Bio je vedar i hladan dan u studenome, a na nebu su se vidjeli visoki blijedosivi oblaci. Napustili su ograđeni prostor oko katedrale i uputili se glavnom ulicom, prolazeći kraj ulice Cookshop, sajma kože i riblje tržnice. U podnožju brežuljka prešli su drveni most preko rijeke, iza sebe ostavili stari grad i ušli u predgrađe Newtown¹. Ondje su ulice s kućama od drva prolazile između pašnjaka i povrtnjaka.

Merthin ih je poveo do livade koju su nazivali “poljem ljubavnika”. Ondje su gradski pozornik i njegovi pomoćnici bili postavili streličarske mete. Prema kraljevu nalogu, svi muškarci morali su nakon mise vježbati gađanje.

Takva prisila zapravo i nije bila osobito nužna, budući da nikome nije bilo odviše teško u nedjelju prije podneva odapeti pokoju strijelu, pa se već stotinjak gradskih mladića okupilo ondje i čekalo u redu, praćeni pogledima žena, djece i muškaraca koji su sebe smatrali prestarima ili predostojanstvenima da odapinju strijele. Dio njih imao

je vlastito oružje. Onima koji nisu imali novca za lük John Pozornik davao je jeftine lükove za vježbu, izrađene od jasena ili lijeske.

Bilo je to poput prave svetkovine. Dick Pivar prodavao je velike vrčeve piva iz bačve na kolima, a četiri maloljetne kćeri Betty Pekarice obilazile su okupljene i prodavale začinjena peciva. Imućniji stanovnici grada nosili su krznene kape i nove cipele, a čak su i siromašnije žene uredile kosu i uresile plašteve novom pletenicom.

Merthin je bio jedino dijete s lükom, te je odmah privukao pozornost druge djece.

Svi su se sada natiskivali oko njega i Ralpa. Dječaci su postavljali zavidna pitanja, a djevojčice ih gledale s divljenjem ili prijezirom, ovisno o temperamentu. Jedna je djevojčica upitala: "Kako si ga znao izraditi?"

Merthin ju je prepoznao: stajala je blizu njega u katedrali. Približno godinu mlađa, pomislio je, a na sebi je imala haljinu i plašt od skupe, kvalitetne vune. Merthinu su vršnjakinje obično bile dosadne i naporne: samo su se smijuljile i nisu ništa shvaćale ozbiljno. No ova je djevojčica i njega i njegov lük gledala s iskrenim zanimanjem i to mu se sviđjelo. "Jednostavno sam se poveo za instinktom", odgovorio je.

"Lukavo. Može ispaliti strijelu?"

"Još ga nisam iskušao. Kako se zoveš?"

"Caris, iz Vunareve obitelji. A tko si ti?"

"Merthin. Moj je otac sir Gerald." Merthin je zbacio kabanicu plašta s glave, uvukao ruku u nju i izvadio namotanu tetivu.

"Zašto tetivu držiš u kapuljači?"

"Da se ne smoči u slučaju kiše. Tako rade pravi strijelci." Postavio je nit u utore na krajevima lüka koji je malko savio, tako da je nit ostala posve zapeta.

"Gađat ćeš mete?"

"Da."

Jedan je dječak rekao: "Neće te pustiti."

Merthin ga pogleda. Bilo mu je približno dvanaest godina, bio je visok i mršav, velikih dlanova i stopala. Merthin ga je sinoć vidio u bolnici s obitelji: zvao se Philemon. Cijelo se vrijeme vrzmao oko redovnika, nešto ih zapitkivao i pomagao s posluživanjem večere.

“Naravno da će mi dopustiti”, rekao mu je Merthin. “Zašto me ne bi pustili?”

“Jer si premlad.”

“To je obična glupost.” Još dok je izgovarao te riječi, Merthin je znao da ne bi trebao biti toliko uvjeren: odrasli su često uistinu glupi. No zasmetalo mu je to kako se Philemon postavio kao da zna mnogo više od njega, osobito nakon što je pred Caris pokazao toliko samopouzdanje.

Udaljivši se od djece, prišao je skupini muškaraca koji su čekali da dođu na red.

Jednog od njih je i prepoznao: bio je to neuobičajeno visok muškarac širokih ramena po imenu Mark Tkalac. Mark je ugledao lük, te se obratio Merthinu polagano i srdačno. “Odakle ti taj lük?”

“Izradio sam ga”, odgovorio je ponosno Merthin.

“Pogledaj ovo, Elfric”, rekao je Mark muškarcu koji je stajao kraj njega. “Lijepo ga je izradio.”

Elfric je bio snažan muškarac prepredena pogleda. Samo je ovlaš pogledao lük.

“Nije dovoljno velik”, rekao je svisoka. “Ni slučajno ne može ispaliti strijelu koja će probiti oklop francuskog viteza.”

“Možda ne može”, rekao je Mark blagim glasom. “Ali rekao bih da ovaj mladić još ima pokoju godinu do trenutka kada će se morati boriti protiv Francuza.”

John Pozornik povikao je: “Sve je spremno, počinjemo. Tkalče, ti si prvi.” Div je prišao liniji. Uzeo je debeli lük i iskušao ga, bez muke savijajući debelo drvo.

Pozornik je tada prvi put pogledao Merthina. “Djeca nemaju pristup”, rekao je.

“Zašto?” pobunio se Merthin.

“Nije važno zašto, samo se skloni.”

Merthin je čuo kako se neka djeca podrugljivo smiju. “Za to nema razloga”, rekao je ogorčeno.

“Djeci ne moram navoditi razloge”, rekao je John. “U redu, počni, Mark.”

Merthin bi bio najradije propao u zemlju. Onaj ljigavi Philemon pred svima je dokazao da je Merthin u krivu. Sada je okrenuo leđa

metama.

“Rekao sam ti”, rekao je Philemon.

“Oh, začepi i makni se.”

“Ne možeš me natjerati da odem”, rekao je Philemon, dobrih petnaest centimetara viši od Merthina.

U razgovor se odmah uključio Ralph: “Ali ja bih već mogao.”

Merthin je uzdahnuo. Ralph je uvijek, bez iznimke, bio odan, ali nije uviđao da bi Merthin, u slučaju da se ovaj potuče s Philemonom, ispaao slabić, ali i budala.

“Ionako odlazim”, rekao je Philemon. “Idem pomoći bratu Godwynu.” Nakon toga se udaljio.

I ostala su se djeca počela razilaziti u potrazi za drugim atrakcijama. Caris se obratila Merthinu: “Možeš i negdje drugdje iskušati lük.” Očito je silno željela vidjeti što će se dogoditi.

Merthin je pogledao uokolo. “Ali gdje?” Vidi li netko da puca bez nadzora, mogli bi mu oduzeti lük.

“Mogli bismo otići u šumu.”

Merthina su te riječi zatekle. Djeci je bio zabranjen odlazak u šumu. Ondje su se skrivali razbojnici i kriminalci, muškarci i žene koji su živjeli od krađe. Djeca su ondje mogla ostati bez odjeće, ili završiti kao robovi, a u šumi su se krile još veće opasnosti koje su roditelji spominjali tek neizravno. Čak i kada bi izbjegli te opasnosti, djecu bi očevi mogli premlatiti zbog kršenja pravila.

No činilo se da se Caris ne boji, a Merthin nije bio voljan pokazati manje odvažnosti od nje. Osim toga, pozornikovo neljubazno odbijanje pobudilo je u njemu inat. “U redu”, rekao je. “Ali morat ćemo pripaziti da nas nitko ne vidi.”

I na to je imala odgovor. “Znam kako ćemo.”

Krenula je prema rijeci. Merthin i Ralph pošli su za njom. Pratio ih je i neki maleni tronogi pas. “Kako ti se zove pas?” upitao je Merthin Caris.

“Nije moj”, odgovorila je ona. “Ali dala sam mu komad pljesnive slanine, pa ga se više ne mogu otresti.”

Hodali su blatnjavom obalom, prolazeći kraj skladišta i dokova i teglenica.

Merthin je kriomice motrio djevojčicu koja se tako, bez imalo muke, prometnula u vodu. Imala je četvrtasto, odlučno lice, ni zgodno ni ružno, a u očima, zelenkastim sa smeđim mrljama, blistala joj je vragolasta iskra. Svijetlosmeđa kosa bila joj je vezana u dvije pletenice, u skladu s modom među imućnim ženama. Imala je skupu odjeću, ali i praktične kožnate čizme, a ne izvezene cipele od tkanine kakvima su bile najsklonije plemenitašice.

Okrenula se od rijeke i povelala ih kroz prostor neke pilane i odjednom su se našli među niskim šumskim raslinjem. Merthin je osjetio kako ga obuzima nelagoda. Sada kada se našao u šumi, gdje iza svakog hrasta možda vreba netko tko je prekršio zakon, žalio je zbog nepromišljene odvažnosti. Ali bilo bi ga stid kad bi se povukao.

Hodali su dalje, u potrazi za čistinom dovoljno velikom za gađanje. Caris se odjednom oglasila zavjereničkim tonom. "Vidiš onaj veliki grm božikovine?"

"Da."

"Čim prođemo kraj njega, čučni uz mene i budi tiho."

"Zašto?"

"Vidjet ćeš."

Trenutak kasnije, Merthin, Ralph i Caris čučnuli su kraj grma. Onaj tronogi pas sjeo je uz njih i pun nade pogledao Caris. Ralph je već zaustio da nešto upita, no Caris ga je ušutkala.

Nekoliko trenutaka nakon toga pojavila se neka djevojčica. Caris je iskočila iza grma i šćepala je. Djevojčica je kriknula.

"Tiho!" rekla je Caris. "Nismo daleko od ceste i ne želimo da nas čuju. Zašto nas slijediš?"

"S vama je moj pas i ne želi se vratiti!" odgovorilo je dijete kroz jecaje.

"Znam te, vidjele smo se jutros u crkvi", rekla joj je Caris pomirljivije. "U redu, ne trebaš plakati, nećemo ti nauditi. Kako se zoveš?"

"Gwenda."

"A pas?"

"Hop." Gwenda je uzela psa u naručje, a on joj je stao lickati suze.

“No, dobro, sad je kod tebe. Bit će ti najbolje da pođeš s nama, za slučaj da ponovno pobjegne. Osim toga, sama se možda nećeš znati vratiti u grad.”

Pošli su dalje. Merthin je u jednom trenutku upitao: “Sto ima osam ruku i jedanaest nogu?”

“Predajem se”, ispalio je odmah Ralph. Uvijek je tako odustajao.

“Ja znam”, rekla je Caris i nasmiješila se. “To smo mi. Četvero djece i pas.”

Nasmijala se. “Ta ti je dobra...”

Merthinu je bilo drago zbog njezinih riječi. Ljudi često nisu shvaćali njegove šale, djevojčice gotovo nikada. Trenutak kasnije čuo je kako Gwenda objašnjava šalu Ralphu: “Dvije ruke i dvije ruke i dvije ruke i dvije ruke, to je osam ruku”, govorila je. “Dvije noge i...”

Nigdje nisu vidjeli nikoga, a to je bilo dobro. Oni rijetki ljudi koji su imali opravdanog posla u šumi - drvosječe, proizvođači ugljena, proizvođači željeza danas zasigurno ne rade, a skupina aristokrata u lovu nedjeljom, bila bi neuobičajena pojava. Ako nekoga sretnu, to će po svoj prilici biti kakav kriminalac. No izgledi za to bili su mali. Suma je bila velika, protezala se kilometrima u svim smjerovima.

Merthin nikada nije putovao toliko daleko da vidi njezin završetak.

Kad su se našli na jednoj velikoj čistini, Merthin je rekao: “Ovdje će biti dobro.”

Na suprotnome kraju čistine nalazio se hrast široka debla, udaljen petnaestak metara. Merthin je stao postrance prema meti, kao što je vidio da čine odrasli muškarci. Izvadio je jednu od tri strijele i zarezani kraj postavio na tetivu lüka.

Strijele je bilo jednako teško izraditi kao i sam lük. Upotrijebio je jasenovo drvo i dodao guščja pera kao stabilizatore. Nije uspio nabaviti željezne šiljke, pa je jednostavno zašiljio vrške i spalio ih da otvrdnu. Naciljao je stablo, pa zategnuo tetivu. U to je trebalo uložiti mnogo snage. Otpustio je strijelu.

Pala je na tlo više metara prije mete. Hop je otrčao po nju.

Merthin je ostao zatečen. Očekivao je da će strijela pojuriti i zariti se duboko u stablo. Tako je shvatio da nije dovoljno savio i zategnuo lük.

Premjestio je lük tako da ga je sada držao desnom, a strijelu lijevom rukom. Po tome je bio neobičan, jer nije bio ni ljevak ni dešnjak, nego mješavina jednoga i drugoga. U drugom je pokušaju svom snagom zategnuo strijelu i gurnuo lük, te ih uspio zategnuti više nego prvi put. Ovaj put strijela je doletjela gotovo do stabla.

U trećem je pokušaju naciljao prema gore, u nadi da će strijela poletjeti u visokome lüku i zariti se u deblo. No s time je pretjerao, pa je strijela završila među granama i pala na tlo uz pravu kišu uvelog lišća.

Merthin nije znao kamo bi pogledao, koliko mu je bilo neugodno. Gađanje lükom i strijelom teže je nego što je zamišljao. Lük je po svoj prilici dobar, zaključio je: problem je tek u njegovoj vještini, odnosno nedostatku vještine.

I sada je imao dojam da Caris ne primjećuje njegovu nelagodu. "Daj da ja pokušam", rekla je.

"Cure ne mogu pucati", rekao je Ralph, te preteo lük iz Merthinovih ruku.

Bokom se okrenuvši prema meti, baš kao maločas Merthin, nije odmah ispalio strijelu, nego je nekoliko puta zategnuo lük, kako bi imao bolji osjećaj. Kao i Merthin, zaključio je da je zatezanje teže nego što je očekivao, no nakon nekoliko pokušaja, činilo se da mu pokreti već idu od ruke.

Hop je sve tri strijele donio Gwendi pod noge, a djevojčica ih je podignula i dala Ralphu.

Naciljao je, još ne zatežući tetivu, usmjerujući strijelu prema stablu, bez imalo pritiska u rukama. Merthin je tada shvatio da je i on prvo trebao tako postupiti. Zašto su takve stvari Ralphu toliko prirodne, iako nikada nije u stanju riješiti ni najobičniju pitalicu? Ralph je zategnuo tetivu i lük, ne bez napora, ali skladnim, jednoličnim pokretom, kao da svu napetost prenosi na bedrene mišiće. Otpustio je strijelu, a ona se zarila u deblo hrasta, prodrijevši barem tri-četiri centimetra u meko drvo pod korom. Ralph se slavodobitno nasmijao.

Hop je pojurio za strijelom. Došavši do stabla, zbunjeno je zastao.

Ralph je ponovno zategnuo lük. Merthin je odmah shvatio kakve su mu namjere.

“Nemoj...” rekao je, no već je bilo prekasno. Ralph je pogodio psa. Strijela ga je pogodila u stražnji dio vrata i zarila se u meso. Hop je pao prema naprijed i ostao ležati, trzajući se.

Gwenda je kriknula. Caris je uzviknula: “O, ne!” Njih dvije otrčale su do psa.

Ralph se cerio. “Što kažeš?” upitao je ponosno.

“Pogodio si joj psa!” rekao je ljutito Merthin.

“Nije važno... ionako je imao samo tri noge.”

“Djevojčica ga je voljela, idiote jedan. Pogledaj kako plače.”

“Samo si ljubomoran jer ne znaš pucati.” U tom trenutku nešto je privuklo Ralphov pogled. Skladnim pokretom zategnuo je još jednu strijelu, okrenuo se i ispalio je još u pokretu. Merthin nije vidio što je gađao sve dok strijela nije pogodila metu. Debeli zec poskočio je u zrak sa strijelom koja mu se zarila duboko u but.

Merthin nije uspijevaao prikriti divljenje. Čak i uz vježbu, nije svatko u stanju pogoditi zeca u trku. Ralph je prirodno nadaren. Merthin je uistinu bio ljubomoran, iako to ni slučajno ne bi priznao. Žudio je za time da postane vitez, smion i snažan, te da se poput oca bori za kralja. Užasavalo ga je kad god bi se pokazalo da je u nekim stvarima, poput služenja lükom i strijelom, upravo beznadan.

Ralph je pronašao kamen i njime smrskao zecu lubanju, te ga tako poštedio muka.

Merthin je kleknuo kraj dviju djevojčica i Hopa. Pas nije disao. Caris mu je oprezno izvukla strijelu iz vrata i dodala je Merthinu. Iz rane nije šiknula krv - Hop je uginuo.

Još nekoliko trenutaka svi su šutjeli. U toj tišini začuli su povik nekog muškarca.

Merthin je poskočio na noge, dok mu je srce divlje udaralo. Začuo je i drugi povik, neki drugi glas: bilo je više osoba, barem dvije. Oba su čovjeka zvučali agresivno i ljutito. Na pomolu je bio nekakav sukob. Užasnua se, baš kao i ostali.

Dok su tako nepomično stajali i osluškivali, začuli su i neki drugi zvuk, zvukove muškarca koji glavom bez obzira trči kroz šumu i slama otpale grane i grančice, savija mladice, gazi po suhome lišću.

Trčao je u njihovu smjeru.

Prva se oglasila Caris. "U grmlje", rekla je, pokazujući prema velikoj skupini niskog zimzelenog raslinja - po svoj prilici domu zeca kojeg je Ralph ubio, pomislio je Merthin. Već trenutak kasnije na trbuhu je puzala u gustiš. Gwenda je krenula za njom, s mrtvim Hopom u naručju. Ralph je uzeo onog zeca, te im se pridružio.

Merthin je već bio na koljenima kada je uvidio da su u stablu ostavili strijelu koja ih može odati. Pojurio je na suprotnu stranu čistine, izvukao je, vratio se i uvukao u grm.

Prvo su začuli teško disanje, a tek potom ugledali su muškarca. Trčao je i jedva hvatao dah, kratko i isprekidano, kao da je posve na izmaku snaga. Povici su dopirali od progonitelja koji su jedni drugima dovikivali: "Ovuda - ovamo!"

Merthin se prisjetio kako je Caris rekla da nisu daleko od ceste. Bježi li to neki putnik pred razbojnicima?

Trenutak kasnije čovjek je izišao na čistinu.

Bio je to vitez tek koju godinu stariji od dvadeset. S pojasa su mu visjeli i mač i dugački bodež. Bio je uredno odjeven, u kožnatu putnu tuniku i visoke čizme s presavijenim gornjim rubom. Posrnuvši, pao je, zakotrljao se, pa ustao, te se leđima okrenuo onome hrastu, očajnički hvatajući dah, i isukao oružje.

Merthin je načas pogledao svoje prijatelje. Caris je bila probljedjela od straha i grizla je usnu. Gwenda je privijala pseće tijelo kao da se, zahvaljujući njemu, nekako osjeća sigurnijom. I Ralph se doimao prestrašeno, ali ipak ne toliko da ne izvuče strijelu iz zečjeg tijela, a mrtvu životinju kroz izrez na vratu gurne pod tuniku.

Na trenutak se činilo da se vitez zagledao u grm i Merthin je užasnuto shvatio da je zacijelo vidio djecu. Ili je možda uočio slomljene grančice i izgaženo lišće na mjestu na kojem su se provukli kroz lišće i granje. Krajičkom oka Merthin je vidio da je Ralph stavio strijelu i zategnuo tetivu luka.

A onda su se na čistini pojavili progonitelji. Bila su to dvojica ratnika snažne građe i nasilničkog izgleda, s isukanim mačevima. Nosili su prepoznatljive dvobojne tunike čija je lijeva strana bila žuta, a desna zelena. Jedan je imao i široki plašt od jeftine smeđe vune, a drugi prljavi crni ogrtač. Sva su trojica sada stajali i hvatali dah.

Merthin je bio uvjeren kako će sada svjedočiti sukobu u kojem će vitez ostati sasječen na komade, te ga je obuzeo sramotni poriv, želja da brižne u plač. A onda je vitez iznenada okrenuo mač i njegov držak ponudio progoniteljima u znak predaje.

Stariji vojnik, onaj u crnome ogrtaču, prišao mu je i ispružio lijevu ruku. Oprezno je prihvatio ponuđeni mač, te ga predao kolegi, a potom prihvatio i vitezov bodež.

Potom je rekao: “Ne tražim tvoje oružje, Thomas Langley.”

“Poznaješ me, ali ja ne poznajem tebe”, uzvratio je Thomas. Ako je i osjećao strah, svakako gaje držao pod strogim nadzorom. “Prema odjeći, rekao bih da se borite na kraljičinoj strani.”

Stariji muškarac stavio je vršak mača na Thomasov vrat, te ga odgurnuo tako da se naslonio na ono stablo. “Kod tebe je i pismo.”

“Grofove upute šerifu u vezi s porezima. Možete ga slobodno pročitati.” Bila je to prava lakrdija. Vojnici gotovo posve sigurno nisu znali čitati. Thomas je vrlo pribran, pomislio je Merthin, kada se izruguje ljudima koji bi ga svakog trenutka mogli ubiti.

Drugi vojnik je ispružio ruku ispod mača prvoga i uhvatio torbicu s novcem vezanu za Thomasov remen. Nestrpljivo je mačem prerezao pojas. Odbacio ga je u stranu, pa je otvorio torbicu. Iz nje je izvukao manju torbicu izrađenu od, kako se činilo, nauljene vune, a iz nje list pergamenta, svitak zapečaćen voskom.

Je li moguće da je do cijelog sukoba došlo samo zbog nekakvog pisma, pitao se Merthin. Ako je tako, što u njemu piše? Malo je vjerojatno da se radi o uobičajenim uputama u vezi s porezima. Svitak zacijelo sadrži nekakvu stravičnu tajnu.

“Ubijete li me”, rekao je vitez, “ubojstvu će svjedočiti onaj tko se krije u onom grmu.”

Svi su se na djelić sekunde posve ukočili. Muškarac u crnome ogrtaču i dalje je držao oštricu mača pod Thomasovim grlom, odupirući se iskušenju da se osvrne.

Onaj u zelenome prvo je malo oklijevao, a zatim je pogledao prema grmlju.

U tom trenutku Gwenda je kriknula.

Muškarac u zelenome plaštu podignuo je mač i načinio dva dugačka koraka prema grmu. Gwenda je ustala i potrčala, izletjevši

iz grma. Onaj je vojnik skočio za njom, ispruživši ruku da je uhvati.

Tada je iznenada ustao Ralph, podignuo lük, zategnuo tetivu i, sve u jednome skladnom, neprekinutom pokretu, ispalio strijelu u tog muškarca. Probila mu je oko i zarila se više centimetara u glavu. Lijeva mu se ruka podignula, kao da želi ščepati strijelu i izvući je, no onda se beživotno spustila, a on je poput vreće žita, uz mukli udarac koji je Merthin osjetio, pao na tlo.

Ralph je istrčao iz grma i pojurio za Gwendom. Merthin je krajičkom oka vidio da je Caris pošla za njima. I Merthin je htio pobjeći, no imao je dojam da su mu noge prikovane za tlo.

Sa suprotne strane čistine začuo se povik i Merthin je tada vidio kako je Thomas odgurnuo u stranu mač koji mu je dotada prijeto, te odnekud izvukao maleni nož, oštrice dugačke poput muške šake. No onaj vojnik u crnom ogrtaču budno je pazio na svaki njegov pokret, te je odskočio izvan njegova domašaja. Potom je uzdignuo mač i zamahnuo prema vitezovoj glavi.

Thomas se izmaknuo u stranu, ali ne dovoljno brzo. Oštrica mača zahvatila mu je lijevu podlakticu, te prodrila kroz rukav kožnatog kaputa i uronila u meso. Kriknuo je od boli, ali nije pao. Munjevitim pokretom koji je izgledao nevjerojatno skladno, podignuo je desnu ruku i zario nož u protivnikovo grlo. Potom, dok mu se ruka i dalje kretala u pravilnome lüku, gurnuo je nož u stranu i prerezao veći dio vrata.

Krv iz vojnikova vrata šiknula je poput vodoskoka. Thomas je zateturao unatrag, izbjegavajući mlaz. Muškarac u crnome pao je na tlo, dok mu je glava visjela s tijela držeći se tek za uski pojas kože.

Thomas je ispustio nož iz desne ruke, te se uhvatio za ranjenu lijevu ruku. Sjeo je na tlo. Odjednom se doimao onemoćalo.

Merthin je ostao sam s ranjenim vitezom, dvojicom mrtvih vojnika i lešom tronogog psa. Znao je da bi trebao otrčati za ostalom djecom, no znatiželja mu nije dopuštala da se udalji.

Thomas sada izgleda bezopasno, govorio je samome sebi.

Vitez je imao oštro oko. "Smiješ izići", doviknuo je. "U ovakvom stanju ne mogu ti ništa."

Merthin je neodlučno ustao, te se progurao kroz grmlje na čistinu. Zaustavio se na nekoliko koraka od viteza koji je sjedio na

zemlji.

Thomas reče: “Doznaju li da si se igrao u šumi, premlatit će te.”

Merthin je kimnuo.

“Ja ću čuvati tvoju tajnu budeš li ti čuvao moju.”

Merthin je ponovno kimnuo. Pristajući na pogodbu, nije se obvezao ni na kakve ustupke. Nitko od djece neće nikome reći što je vidio. U protivnom, došlo bi do neopisivih nevolja. Što bi bilo s Ralptom, koji je ubio jednog od kraljičinih vojnika?

“Hoćeš li biti tako dobar i pomoći mi da povežem ovu ranu?” upita Thomas.

Unatoč svemu što se dogodilo, Merthin je primijetio da mu se obraća vrlo uljudno.

Vitezova je pribranost bila upravo nevjerojatna. Merthin je pomislio da, kad odraste, želi biti upravo kao on.

Na koncu je iz stisnutog grla uspio procijediti: “Da.”

“U tom slučaju podigni onaj prerezani remen i omotaj mi ga, molim te, oko ruke.”

Merthin ga je poslušao. Thomasova je potkošulja bila natopljena krvlju, a meso na ruci rasporeno poput komada mesa na mesarskoj dasci. Merthin je osjetio blagu mučninu, ali se prisilio na to da stegne remen oko Thomasove ruke, tako daje stisnuo ranu i usporio krvarenje. Stegnuo je remen u čvor, a Thomas ga je zategnuo desnom rukom.

Nakon toga Thomas se s mukom pridignuo na noge.

Pogledao je mrtva tijela. “Ne možemo ih pokopati”, reče. “Iskrvario bih prije nego što bismo iskopali grobove.” Pogledavši Merthina, još je dodao: “Čak i da mi pomogneš.” Još je nekoliko trenutaka razmišljao. “S druge strane, ne želim da ih otkrije neki zaljubljeni par koji traži mjesto na kojem će... biti sami. Odvući ćemo ih u ono grmlje u kojem si se skrivao. Prvo zelenog.”

Prišli su tijelu.

“Svatko za jednu nogu”, reče Thomas. Desnom rukom uhvatio je mrtvog muškarca za lijevi gležanj. Merthin je objema rukama uhvatio drugu beživotnu nogu, te povukao. Tako su zajedničkim snagama odvukli leš u grmlje, kraj Hopa.

“Tako će biti dobro”, reče Thomas. Lice mu je bilo posve blijedo od boli. Trenutak kasnije kleknuo je i izvukao strijelu iz oka mrtvog vojnika. “Tvoja je?” upita uzdignutih obrva.

Merthin je uzeo strijelu i obrisao je o tlo, kako bi uklonio barem dio krvi i mozga.

Na isti su način odvukli i drugo tijelo na suprotnu stranu čistine, dok se ona slabašno pričvršćena glava vukla za njim, te ga ostavili kraj prvog leša.

Thomas je uzeo mačeve dvojice vojnika, te ih bacio u grmlje kraj tijela. Potom je pronašao i uzeo svoje oružje.

“A sada”, reče Thomas, “od tebe ću zatražiti jednu veliku uslugu.” Dodao mu je bodež. “Hoćeš li mi iskopati malenu rupu?”

“U redu.” Merthin je uzeo bodež.

“Ovdje, pred ovim hrastom.”

“Koliko veliku?”

Thomas je uzeo kožnatu torbicu koja mu je ranije visjela s pojasa. “Dovoljno veliku da ovo u njoj ostane skriveno pedeset godina.”

Smogavši svu hrabrost, Merthin upita: “Zašto?”

“Kopaj, a ja ću ti reći sve što smijem.”

Merthin je na tlu označio pravokutno polje i počeo bodežom kopati hladnu zemlju, a potom je vaditi rukama.

Thomas je uzeo svitak i vratio ga u vuneni ovitak, a zatim je pomno spremio u kožnatu torbicu. “Dobio sam ovo pismo sa zadaćom da ga predam grofu od Shiringa”, reče. “Ali u njemu se nalazi tajna toliko opasna da sam uvidio da će donositelja svakako ubiti, kako bi bili sigurni da o tome nikada neće progovoriti.

Stoga sam morao nestati. Odlučio sam da ću se skloniti u nekom samostanu i postati redovnik. Već sam sit bitaka, a moram okajati mnogo grijeha. Čim sam nestao, ljudi koji su mi dali pismo, počeli su me tražiti... Sreća me nije pratila. Netko me vidio u jednoj gostionici u Bristolu.”

“Zašto su vas progonili kraljičini ljudi?”

“I ona bi voljela da nitko više ne dozna za tu tajnu.”

Kada je iskopao rupu duboku gotovo pola metra, Thomas je rekao: “To će biti dovoljno.” Ubacio je torbicu u rupu.

Merthin je vratio zemlju na mjesto, preko torbice, dok je Thomas taj komadić zemlje prekrrio lišćem i grančicama, tako da se na koncu nije razlikovao od okolnog tla.

“Čuješ li da sam mrtav”, reče Thomas, “molio bih te da iskopaš ovo pismo i predaš ga nekom svećeniku. Možeš li mi to učiniti?”

“U redu.”

“A dotada nikome ne smiješ spomenuti pismo. Dok misle da je pismo kod mene, ali ne znaju gdje je, bojat će se bilo što poduzeti. No, ispričaš li tajnu, dogodit će se dvije stvari. Prvo će ubiti mene. A potom će ubiti tebe.”

Merthina su te riječi užasnule. Činilo mu se nepravедnim to što će se naći u takvoj opasnosti samo zato što je nekom čovjeku pomogao da iskopa rupu.

“Žao mi je što sam te prestrašio”, reče Thomas. “No, s druge strane, nisam baš posve kriv. Naposljetku, ipak te nisam pozvao ovamo.”

“Niste.” Merthin je svim srcem žalio što nije poslušao majku i klonio se šume.

“Sad ću se vratiti na cestu. Kako bi bilo da se ti vratiš putem kojim si došao?”

Vjerojatno ćeš negdje u blizini pronaći prijatelje koji te čekaju.”

Merthin se već okrenuo.

“Kako se zoveš?” dovikne za njim vitez.

“Merthin, sin sira Geralda.”

“Doista?” reče Thomas, kao da mu zna oca. “Ali ni riječi, čak ni njemu.”

Merthin kimne i udalji se.

Povratio je nakon pedeset metara. Poslije toga ipak mu je bilo malo bolje.

Kao što je Thomas i predvidio, ostali su ga čekali, na samome rubu šume, u blizini pilane. Odmah su se sjatili oko njega, dodirujući ga kao da se žele uvjeriti da je s njim sve u redu, držeći se kao da im je laknulo, ali i kao da su istodobno posramljeni, kao da se stide, kao da ih peče savjest što su ga napustili. Svi su bili potreseni, čak i Ralph. “Onaj čovjek”, rekao je. “Onaj kojeg sam pogodio. Je li teško ozlijeđen?”

“Mrtav je”, odgovori Merthin. Pokazao je Ralphu strijelu, još umrljano krvlju.

“Ti si mu je iščupao iz oka?”

Merthin bi bio volio reći da jest, ali se ipak odlučio za istinu. “Vitez ju je iščupao.”

“Sto je bilo s drugim vojnikom?”

“Vitez mu je prerezao grkljan. Potom smo tijela sakrili u grmlje.”

“I samo te tako pustio?”

“Da.” Merthin nije spomenuo zakopano pismo.

“To moramo čuvati kao tajnu”, reče Caris usrdno. “Bit će velikih nevolja ako netko otkrije.”

Ralph reče. “Ja nikada nikome neću reći.”

“Moramo se zakleti”, reče Caris.

Stali su u krug. Caris je ispružila ruku u njegovo središte. Merthin je položio ruku na njezinu nadlanicu. Koža joj je bila meka i topla. Ralph je također stavio ruku u krug, a nakon njega i Gwenda. Na šutnju su se zavjetovali, pozivajući se na krv Isusovu.

Potom su se vratili u grad.

Strijelci su završili vježbu i primicalo se vrijeme objeda. Kada su prešli most, Merthin se obratio Ralphu: “Kada odrastem, želim biti poput onog viteza - uvijek uljudan i pristojan, nikad u strahu, smrtonosan u borbi.”

“I ja”, reče Ralph. “Smrtonosan.”

Merthin je u starome gradu osjetio iracionalno iznenađenje zbog činjenice da se posvuda uokolo odvija uobičajen život: djeca su plakala, osjećao se miris pečenja, muškarci su pili pivo pred gostionicama.

Caris je zastala ispred jedne velike kuće u glavnoj ulici, neposredno nasuprot ulazu u priorat. Zagrlivši Gwendu, rekla je: “Moj je pas dobio mlade. Želiš ih pogledati?”

Gwenda se i dalje doimala prestrašenom i na rubu suza, ali je odlučno kimnula.

“Da, molit ću.”

Lukavo i ljubazno, pomislio je Merthin. Štenad će djevojčici pružiti utjehu - i odvratiti joj pozornost od gubitka. Kada se vrati

obitelji, pričat će o mladunčadi i manje je vjerojatno da će spominjati odlazak u šumu.

Oprostili su se, a djevojčice su pošle u kuću. Merthin je uvidio da se pita kada će se ponovno vidjeti s Caris.

A onda se prisjetio i ostalih nedaća. Sto će njegov otac poduzeti u vezi s dugovima? Merthin i Ralph došli su do katedrale, Ralph i dalje s lukom i mrtvim zecom u rukama. Posvuda je vladao mir.

U gostinjskoj kući uglavnom nije bilo nikoga, osim šačice bolesnika. Jedna im je redovnica rekla: "Otac vam je u crkvi, s grofom od Shiringa."

Ušli su u veličanstvenu katedralu. Roditelji su im bili u vestibulu. Majka je sjedila u podnožju jednog stupa, na uglu postolja koje je stršalo, na mjestu gdje su se spajali valjkasti stup i kvadratno postolje. Pri hladnome svjetlu koje je dopiralo kroz visoke prozore, lice joj je bilo mirno i spokojno, gotovo kao da je isklesano od istog sivog kamena kao i stup na koji je bila naslonila glavu. Uz nju je stajao otac, širokih ramena, rezignirano pognutih. Njima nasuprot stajao je grof Roland. Bio je stariji od oca, ali se, zahvaljujući crnoj kosi i energičnu držanju, doimao mlađim. Kraj grofa stajao je prior Anthony.

Dvojica dječaka zadržala su se kraj ulaza, no majka ih je pozvala. "Dođite", rekla je. "Grof Roland pomogao nam je da se dogovorimo s priorom Anthonyjem i da riješimo probleme."

Otac je nešto progundao, kao da ne osjeća zahvalnost za grofovu pomoć. "A priorat dobiva moju zemlju", rekao je. "Vas dvojica nećete imati što naslijediti."

"Živjet ćemo ovdje, u Kingsbridgeu", nastavila je majka vedro. "Bit ćemo korodijari."

Merthin upita: "Što su korodijari²?"

"To znači da će nam redovnici osiguravati krov nad glavom i dva obroka dnevno i tako do konca života. Nije li to divno?"

Merthinu je odmah bilo jasno kako majka to ne smatra nimalo divnim. Samo se pretvarala da joj je drago. Očaje očito bilo stid što gubi svu zemlju. Cijela obitelj nemalo je osramočena, uvidio je Merthin.

Otac se sada obratio grofu. "Što će biti s mojim sinovima?" Grof Roland se okrenuo i pogledao ih. "Veći izgleda kao da ima potencijala", rekao je. "Ti si ubio tog zeca, momče?"

"Jesam, gospodine", odgovori Ralph ponosno. "Strijelom." "Za koju godinu može mi doći služiti kao štitonoša", reče grof odrješito. "Učit će za viteza."

Na očevu licu pojavilo se zadovoljstvo.

Merthin je ostao smeten. Važne su se odluke donosile prebrzo. Neizrecivo mu je smetalo što su svi toliko naklonjeni njegovu mlađem bratu, a njega i ne spominju. "To nije u redu!" izlanuo je. "I ja želim postati vitez!"

Majka je odmah rekla: "Ne!"

"Ali ja sam izradio lük!"

Otac je zdvojno uzdahnio i s gađenjem ga pogledao. "Ti si izradio lük, ha, maleni?" upitao je grof s prijezirom na licu. "U tom slučaju postat ćeš tesarev naučnik."

Poglavlje 3

Caris je živjela u raskošnoj drvenoj kući kamenih podova i s kamenim dimnjakom. U prizemlju je imala tri odvojene prostorije: dnevnu - sobu s velikim stolom za blagovanje, maleni salon u kojem je tata u miru mogao voditi razgovore o poslu, te kuhinju u stražnjem dijelu. Kada su Caris i Gwenda ušle, kuću je ispunjavao miris kuhane šunke koji je mamio slinu na usta.

Caris je povela Gwendu kroz glavnu prostoriju, do unutarnjeg stubišta.

“Gdje su psići?” upita Gwenda.

“Prvo ću posjetiti majku”, odgovori Caris. “Bolesna je.”

Ušle su u spavaću sobu s prednje strane kuće, gdje je majka ležala u postelji od izrezbarenog drva. Bila je sitna i krhka: Caris je već tada bila jednake visine kao ona.

Mama se doimala blijedom nego inače, a kosa joj još nije bila uređena, tako da joj je bila slijepljena za vlažne obraze. “Kako ti je?” upita Caris.

“Danas sam nekako slabašna.” Majka je već i od tog napora, odgovorajući, ostala bez daha.

Caris je osjetila dobro poznatu, bolnu mješavinu tjeskobe i bespomoćnosti. Majka je болоvala već godinu dana. Sve je počelo s bolovima u zglobovima. Ubrzo su joj se pojavili čirevi u ustima, te neobjašnjive modrice po tijelu. Nije imala snage ni za što.

Prošli se tjedan prehladila. Sada je imala temperaturu i teško je dolazila do daha.

“Trebaš li štogod?” upita Caris.

“Ne, hvala.”

Bio je to uobičajeni odgovor, no Caris je izluđivala ta bespomoćnost koju bi osjetila kad god bi ga začula. “Da pozovem majku Ceciliju?” Priorica Kingsbridgea jedina je uspijevala pružiti majci kakvu-takvu utjehu. Imala je ekstrakt maka, koji je miješala s medom i toplim vinom, a taj pripravak na neko je vrijeme ublažavao bol.

Caris je Ceciliju smatrala boljom i od anđela.

“Nema potrebe, draga moja”, rekla je majka. “Kakva je bila misa za Sve svete?”

Caris je primijetila koliko su majčine usne blijede. “Jezovita”, odgovori.

Majka se još nekoliko trenutaka odmarala, a zatim je rekla. “Sto si radila cijelo prijepodne?”

“Gledala strijelce.” Caris je čekala suspregnuta daha, pribojavajući se da bi majka nekako mogla naslutiti njezinu tajnu, jer je to bio čest slučaj.

No majka je pogledala Gwendu. “Tko ti je malena prijateljica?”

“Gwenda. Dovala sam je da vidi psiće.”

“Zgodno.” Majka je odjednom izgledala silno umorno. Sklopila je oči i okrenula glavu na stranu.

Djevojčice su se tiho iskrale iz sobe.

Činilo se da je Gwendu cijeli prizor šokirao. “Sto joj je?”

“Ima bolest od koje propada.” Caris nikako nije voljela razgovarati o tome.

Majčina bolest budila je u njoj osjećaj koji ju je duboko uznemiravao, dojam da ništa nije sigurno, da se svašta može dogoditi, da na svijetu nema nimalo sigurnosti. To ju je plašilo još više od onog sukoba kojem su svjedočili u šumi. Kad bi razmišljala o tome što se sve može dogoditi, kao i o mogućnosti da bi joj majka mogla umrijeti, obuzimala bi je panika, nezaustavljivo treperenje u prsima zbog kojeg bi u takvim situacijama najradije kriknula.

Srednjom su se spavaćom sobom ljeti služili Talijani, kupci vune iz Firenze i Prata, koji su dolazili trgovati s tatom. Sada je bila prazna. Psići su se nalazili u stražnjoj spavaćoj sobi, koju je Caris dijelila sa sestrom, Alice. Bilo im je sedam tjedana i bili su pripravnici napustiti majku, koja je prema njima pokazivala sve manje strpljenja. Gwenda je oduševljeno ciknula čim ih je ugledala, te se odmah spustila k njima na pod.

Caris je uzela najmanjeg psića, živahnu ženku, koja je uvijek nekamo odlazila sama, u želji da istražuje svijet. “Ovu ću zadržati”, rekla je. “Zove se Scrap.” Dodir tog malog stvorenja donekle ju je umirio i pomogao joj da zaboravi stvari koje je muče.

Preostala četiri psića stala su se penjati po Gwendi, obilaziti je i njuškati, grickajući joj haljinu. Ona je pridignula ružnog smeđeg psića dugačke njuškice i očiju koje su bile preblizu. "Meni se sviđa ovaj", rekla je. Psić joj se sklupčao u krilu.

Caris je upita: "Želiš li ga uzeti?"

U Gwendinim očima pojavile su se suze. "Smijem?"

"Mi ih smijemo dati kome želimo."

"Doista?"

"Tata ne želi nove pse. Ako ti se sviđa, uzmi ga."

"Oh, da, hoću", prošapće Gwenda. "Da, molim te."

"Kako ćeš ga nazvati?"

"Nazvat ću ga tako da me ime podsjeća na Hopa. Možda će se zvati Skip³."

"To je lijepo ime." Caris je shvatila da Skip već spava u Gwendinu krilu.

Dvije djevojčice bez riječi su sjedile uz pse. Caris je razmišljala o dječacima koje su upravo upoznale, onom malenome crvenokosom dječaku sa zlaćanosmeđim očima i njegovu visokome, zgodnom mlađem bratu. Što ju je navelo na to da ih povede u šumu? Nije joj bilo prvi put da se povede za nekim glupim porivom. To se najčešće događalo kada bi joj netko naredio da nešto ne čini. Njezina teta Petranilla postavljala je nebrojena pravila. "Ne hrani tu mačku, nikad je se nećemo riješiti. U kući nema igranja loptom. Kloni se tog dječaka, njegovi su seljaci." Pravila koja su joj ograničavala ponašanje, kao da su je izluđivala.

Ali još nikada nije učinila nešto toliko nepromišljeno. Već od same pomisli na to osjećala je kako je napušta snaga. Ondje su ubijena dvojica muškaraca. No još je gore bilo ono što se moglo dogoditi. Moglo je umrijeti i četvero djece.

Pitala se zbog čega je došlo do sukoba, te zašto su oni vojnici progonili viteza.

Bilo je očito da se ne radi o običnoj pljački. Spominjali su nekakvo pismo. No Merthin to više nije spomenuo. Vjerojatno nije doznao ništa više. Riječ je tek o još jednoj tajni svijeta odraslih.

Merthin joj se svidio. Njegov dosadni brat, Ralph, bio je poput svih ostalih dječaka u Kingsbridgeu, razmetljiv i agresivan, te glup, no Merthin se doimao drukčijim. Zaintrigirao ju je od samog početka.

Dvoje novih prijatelja u jednom danu, pomislila je, zagledana u Gwendu. Ta djevojčica nije bila zgodna. Imala je tamnosmeđe oči na malenome razmaku iznad pomalo orlovskog nosa. Odabrala je štene koje joj je pomalo nalikovalo, uvidjela je sada zabavljeno Caris. Gwenda je imala staru odjeću koju je prije nje zacijelo nosilo mnogo djece. No sada je bila mirnija. Više nije izgledala kao da bi svakog trenutka mogla briznuti u plač. I nju su psići umirili.

U prizemlju se čuo dobro poznat, nepravilan hod, a već trenutak kasnije nečiji je glas zagrmio: “Donesi mi vrč piva, žedan sam poput marve.”

“To mi je otac”, reče Caris. “Dođi da ga upoznaš.” Uvidjevši da je Gwenda zabrinuto gleda, još je rekla: “Bez brige, uvijek tako viče, ali je zapravo dobar i drag.”

Djevojčice su se spustile u prizemlje s psićima. “Sto je bilo s mojom poslugom?”

grmio je tata. “Svi su pobjegli k vilenjacima?” Ljutitim korakom izišao je iz kuhinje, vukući za sobom, kao i uvijek, izobličenu desnu nogu. U ruci je nosio veliki drveni vrč iz kojeg se prelijevalo pivo. “Zdravo, cvjetiću moj”, obratio se Caris blažim glasom. Sjeo je na veliku stolicu na čelu stola i otpio dobar gutljaj. “Tako je već bolje”, rekao je, pa rukavom obrisao čupavu bradu. A onda je primijetio Gwendu.

“Još tratinčica uz moju ivančicu?!” rekao je. “A kako se ti zoveš?”

“Gwenda iz Wigleigha, milorde”, odgovori ona, gotovo paralizirana od strahopoštovanja.

“Dala sam joj štene”, objasni Caris.

“Pa to je divna zamisao!” reče tata. “Psićima je potrebna ljubav, a psića nitko ne može voljeti kao malena djevojčica.”

Na jednoj stolici bez naslona, kraj stola, Caris je ugledala grimizni plašt.

Zasigurno je uvezen, jer engleski proizvođači ne znaju postići tako jarku crvenu boju.

Prateći njezin pogled, tata je rekao: "Za tvoju majku. Oduvijek želi plašt talijanske crvene boje. Nadam se samo da će je potaknuti da dovoljno prizdravi da ga može nositi."

Caris je dodirnula tkaninu. Vuna je bila meka i gusto istkana, onako kako to mogu izvesti jedino Talijani. "Prelijep je", rekla je.

S ulice je u kuću ušla teta Petranilla. Bila je pomalo slična tati, ali je za razliku od njegove srdačnosti i otvorenosti, bila stroga i suzdržana. Bila je sličnija starijem bratu, Anthonyju, prioru Kingsbridgea: oboje su bili visoki i impozantni, dok je tata bio nizak, širokih prsa i šepav.

Caris nikako nije voljela Petranillu. Bila je i pronicljiva i zlobna, što je u odraslih uvijek smrtonosna kombinacija: Caris je nikada nije uspijevala nadmudriti. Gwenda je osjetila tu njezinu nesklonost teti, te je bojažljivo pogledala ženu na vratima.

Jedino je tati bilo drago što je vidi. "Uđi, sestro", rekao je. "Gdje mi je sva posluga?"

"Nikako mi nije jasno zašto uopće misliš da bih ja to mogla znati, s obzirom na to da dolazim od svoje kuće, na suprotnome kraju ulice, no, Edmund, ako trebam nagađati, rekla bih da ti je kuharica u kokošinju, u nadi da će pronaći jaje od kojeg će ti spraviti desert, dok je služavka na katu i pomaže tvojoj supruzi da dođe do nužnika, što joj je u pravilu potrebno oko podneva. A kada je riječ o tvojim naučnicima, nadam se da su obojica na straži u skladištu uz rijeku i paze da slavljenicima u pijane glave ne dopre ideja da zapale kakav kriješ u opasnoj blizini tvoje prodavaonice."

Često je govorila upravo tako, na nedužno pitanje odgovarala bi pravom propovijedi. Govorila je svisoka, kao i uvijek, no tati to nije smetalo, ili se barem pretvarao da mu ne smeta. "Moja jedinstvena sestra", rekao je. "Upravo si ti naslijedila mudrost našega oca."

Petranilla se sada obratila djevojčicama. "Naš je otac potomak Toma Graditelja, očuha i mentora Jacka Graditelja, koji je podigao katedralu u Kingsbridgeu", rekla je.

"Naš se otac zarekao da će prvorođenca dati Bogu, no, nažalost, prva se rodila djevojčica - ja. Nazvao me po svetoj Petranilli - kćeri sv. Petra, što, uvjeren sam, znate - te se molio da nakon mene dobije sina. No prvi sin rodio se s deformitetom, a on

Bogu nije htio dati "dar s manom, pa je Edmundu namijenio trgovanje vunom.

Nasreću, treće dijete bio je naš brat Anthony, pristojno i bogobojazno dijete koje je u djetinjstvu ušlo u samostan, a danas je, što svi s ponosom ističemo, prior."

I ona bi bila postala svećenikom, samo da se rodila kao muškarac, no ovako je u tom smislu učinila najviše što je mogla: sina Godwyna podigla je tako da postane redovnik u prioratu. Poput djeda Vunara, i ona je dala dijete Bogu. Caris je oduvijek žalila Godwyna, svog starijeg bratića, zbog činjenice da mu je Petranilla majka.

Petranilla je odmah uočila crveni ogrtač. "Čije je ovo?" upita. "Pa to je najskuplja talijanska tkanina!"

"Kupio sam ga za Rose", reče tata.

Petranilla ga je nekoliko trenutaka nepomično promatrala. Caris je jasno vidjela kako misli da joj je brat budala kad tako skup odjevni predmet kupuje ženi koja cijelu godinu nije izišla iz kuće. No rekla je tek: "Jako si joj dobar", što je mogao, ali i nije nužno morao biti kompliment.

Ocu je bilo svejedno. "Idi gore i posjeti je", rekao je.

"Razvedrit ćeš je."

Caris je sumnjala u takvu mogućnost, no Petranillu nije nimalo mučila mogućnost nekog drukčijeg ishoda, pa se uputila stubama na kat.

U kuću je tada ušla Carisina sestra, Alice. Bilo joj je jedanaest godina, godinu više nego Caris. Zapiljila se u Gwendu i upitala: "Tko je to?" "Moja nova prijateljica, Gwenda", odgovori Caris. "Uzet će štene."

"Ali uzela je psića kojeg sam ja željela!" pobunila se Alice.

Takvo što dotada nije spomenula. "Oooh... nisi odabrala psića!" bijesno će Caris. "To govoriš iz čiste zlobe."

"Zašto bi trebala uzeti naše štene?"

U razgovor se umiješao otac. "No, hajde, hajde", reče. "Imamo više psića nego što trebamo."

"Caris je prvo trebala pitati kojeg ja želim zadržati!"

“Da, trebala je”, reče tata, iako je više nego dobro znao da Alice samo izaziva nevolje. “Ubuduće pitaj, Caris.”

“Hoću, tata.”

Iz kuhinje se utom pojavila kuharica, koja je već donosila vrčeve i pehare. Dok je još učila govoriti, Caris ju je počela zvati Tutty, nitko nije točno znao zašto, no taj joj je nadimak ostao. Otac je sada rekao: “Hvala, Tutty. Sjednite za stol, djevojke.”

Gwenda je neodlučno zastala, ne znajući je li i ona pozvana, no Caris joj je kimnula, jer je znala da tata misli i na nju - obično je na objed zvao sve koji bi mu se našli u vidokrugu, Tutty je tati ponovno napunila pehar pivom, a zatim je Alice, Caris i Gwendi dala pivo pomiješano s vodom. Gwenda je svoje popila odmah, s užitkom, pa je Caris zaključila kako rijetko pije pivo: siromasi piju jabukovaču od divljih jabuka.

Nakon toga kuharica je pred svakoga od njih postavila debelu krišku raženoga kruha, veliku gotovo poput opeke. Gwenda je odmah uzela kruh u želji da navali, a Caris je tada shvatila da nikada nije jela za stolom.

“Pričekaj”, reče tiho, a Gwenda odloži kruh. Tutty je donijela i šunku na to dasci, kao i tanjur kupusa. Tata je uzeo veliki nož te stao rezati šunku na kriške i stavljati im komade na kruh. Gwenda je razrogačenih očiju gledala dobiveno meso. Caris je žlicom na šunku stavila i kupus. je Sobarica Elaine užurbano se spustila niza stube. “Čini se da se gospođi pogoršalo stanje”, reče.

“Gospođa Petranilla kaže da bismo trebali pozvati majku Ceciliju.”

“U tom slučaju otrči u priorat i zamoli je da dođe”, reče tata.” Služavka je istrčala iz kuće.

“Jedite, djeco”, rekao je tata, nabadajući krišku tople šunke nožem. No Caris je jasno vidjela da više nimalo ne uživa u objedu. Činilo se da se zagledao u nešto daleko, daleko.

Gwenda je pojela malo kupusa i prošaptala: “Ovo je rajska hrana.” Caris gaje kušala. Kupus je bio kuhan s dumbirom. Gwenda po svoj prilici nikada nije ni okusila dumbir: taj dodatak mogli su si priuštiti jedino bogataši.

Petranilla se spustila s kata, te je stavila malo šunke na drveni tanjur i odnijela ga mami. No vratila se već za koji trenutak, a hrana je bila netaknuta. Sjela je za stol, da i sama nešto pojede, a kuharica joj je donijela veliki komad kruha. "Dok sam bila malena, bili smo jedina obitelj u Kingsbridgeu koja je svaki dan za objed imala meso", rekla je. "Osim u vrijeme posta - moj je otac bio vrlo pobožan. Bio je prvi trgovac vunom iz grada, koji je počeo izravno poslovati s Talijanima. Danas to čine svi - iako je moj brat Edmund i dalje najvažniji među njima."

Caris je u međuvremenu izgubila tek, te je morala dugo žvakati hranu prije nego što bi je progutala. Na koncu je došla i majka Cecilia, niska i energična žena čija je odrješitost ulijevala sigurnost. S njom je bila i sestra Juliana, priprosta žena topla srca. Caris je osjetila olakšanje dok ih je gledala kako se uspinju stubama, taj cvrkutavi vrapčić i kvočka koja se gega za njom. Oprat će mamu ružinom vodom da joj spuste temperaturu, a taj će joj miris popraviti raspoloženje.

Tutty je donijela jabuke i sir. Tata je nožem odsutno gulio jabuku. Caris se sjećala kako ju je, dok je bila manja, hranio kriškama jabuke, dok bi on sam jeo koru.

Sestra Juliana vratila se u prizemlje zabrinuta izraza na punašnome licu. "Priorica traži da brat Joseph posjeti gospu Rose", rekla je. Joseph je bio glavni liječnik u samostanu: učio je od majstora u Oxfordu. "Idem po njega", rekla je Juliana, pa je odmah istrčala na ulicu.

Tata je odložio oguljenu jabuku koju nije ni kušao.

Caris reče. "Sto će se dogoditi?"

"Ne znam cvjetiću. Hoće li kišiti? Koliko vreća vune trebaju Firentinci? Hoće li ovce navući smrtonosnu bolest? Je li novorođenče djevojčica ili dječak s iskrivljenom nogom? Takve stvari čovjek nikada ne zna, nije li tako? Zato je..." odvratio je pogled.

"Zato je sve to tako teško."

Dao joj je jabuku. Caris ju je dala Gwendi, koja ju je pojela cijelu, zajedno sa srži i košticama.

Brat Joseph stigao je nekoliko minuta kasnije s mladim pomoćnikom kojeg je Caris prepoznala kao Saula Bjeloglavog. Tako

su ga zvali zbog kose - ono malo što mu je preostalo nakon redovničkog šišanja bilo je posve blijedo, jedva primjetno.

Cecilia i Juliana spustile su se, nesumnjivo, kako bi ostavile prostora dvojici muškaraca u malenoj spavaćoj sobi. Cecilia je sjela za stol, ali nije jela. Imala je maleno lice oštih crta: maleni šiljati nos, sjajne oči i bradu nalik na pramac kakvog čamca. Znatiželjno je pogledala Gwendu. "No, da", reče vedro, "tko je ova djevojčica i voli li Isusa i njegovu Svetu Majku?"

Gwenda odgovori: "Zovem se Gwenda i Carisina sam prijateljica." Zabrinuto je pogledala Caris, kao da se pribojava da je možda prisvojila preveliku slobodu nazvavši je prijateljicom.

Caris je upitala: "Hoće li Djevica Marija pomoći mojoj majci da ozdravi?"

Cecilia je zatečeno pogleda. "Tako izravno pitanje. Mogla sam i misliti da si Edmundova kći."

"Svi joj se mole, ali svi ne ozdrave", reče Caris.

"Znaš li zašto?"

"Možda nikada nikome ne pomaže, pa snažni jednostavno ozdrave, a slabi ne."

"Polako, ne budi smiješna", reče tata. "Svi znaju da nam Sveta Majka pomaže."

"Sve je u redu", reče Cecilia. "Normalno je da djeca postavljaju pitanja - osobito bistra djeca. Caris, sveci su uvijek moćni, no neke su molitve djelotvornije od drugih.

Je li ti to jasno?"

Caris nevoljko kimne. Imala je dojam da je ova nije uvjerila, nego prije nadmudrila.

"Mora doći u našu školu", reče Cecilia. Redovnice su držale školu za plemenitaške kćeri i kćeri imućnijih građana. Redovnici su vodili zasebnu školu za dječake.

Tata se držao nepopustljivo. "Rose je obje djevojčice naučila slova", reče. "A Caris se s brojkama snalazi jednako dobro kao i ja - pomaže mi u poslu."

"Morala bi naučiti više od toga. Ne želite valjda da provede život kao vaša služavka?"

U razgovor se uključila Petranilla: “Nema potrebe da uči iz knjiga. Udat će se više nego dobro. Za obje sestre prosci će čekati u redu. Sinovi trgovaca, čak i viteški sinovi željet će brakom ući u ovu obitelj. Ali Caris je svoje glavo dijete: moramo paziti da se ne baci u naručje kakvom zabavljaču bez prebijene pare.”

Caris je odmah primijetila kako Petranilla ne očekuje nevolje s poslušnom Alice, koja će se po svoj prilici udati za onoga kojeg joj odaberu.

Cecilia nato reče: “Bog bi Caris mogao pozvati u svoju službu.”

Tata se oglasio mrzovoljnim glasom: “Bog je već pozvao dvoje iz ove obitelji mog brata i mog nećaka. Nekako sam mislio da bi sada već mogao biti zadovoljan time što smo mu dali.”

Cecilia pogleda Caris. “Sto ti kažeš?” upita. “Hoćeš li se baviti prodajom vune ili ćeš postati viteškom suprugom ili, pak, redovnicom?”

Sama pomisao na to da bi mogla postati redovnicom užasavala je Caris. Iz sata u sat, i tako svaki dan, morala bi se povoditi za nečijim nalozima. Bilo bi to kao da čitav život ostaješ dijete, a Petranilla ti je majka. Biti suprugom viteza, ili nekog drugoga, činilo joj se jednako nepoželjnim, jer žene moraju slušati supruga. Pomagati ocu, a zatim možda preuzeti posao kad on bude prestar, izgledalo joj je najmanje nepoželjnim, no s druge strane, nije mogla reći da o tome baš sanja. “Ne želim ništa od toga”, rekla je.

“Postoji li nešto što bi željela?” upita Cecilia.

Nešto takvo doista je postojalo, samo što Caris to još nikada nikome nije spomenula, to čak nije ni posve spoznala sve do tog trenutka. No sad joj se činilo da je ta težnja već posve formirana i odjednom je bez najmanje sumnje znala da joj je to sudbina. “Postat ću liječnica”, rekla je.

Svi su načas ušutjeli, a zatim se nasmijali.

Caris se zacrvjenjela, budući da joj nije bilo jasno što je toliko smiješno.

Tata se sažalio, pa je rekao: “Samo muškarci mogu postati liječnici. To mi nisi znala, cvjetiću?”

Caris je bila zbunjena. Okrenula se prema Ceciliji. “Ali što je s vama?”

“Ni ja nisam liječnica”, rekla je Cecilia. “Mi redovnice brinemo se za bolesnike, dakako, ali slušamo upute školovanih muškaraca. Redovnici koji su učili od velikih majstora i znanstvenika razumiju životne sokove, znaju kako u bolesti tijelo gubi ravnotežu, te kako ih povratiti u odgovarajuću ravnotežu radi postizanja zdravlja.

Znaju iz koje žile treba pustiti krv u slučaju migrene, gubavosti ili kada čovjeku ponestaje daha. Znaju gdje vakuimirati čašom, a gdje kauterizirati, treba li stavljati obloge ili kupati.”

“Ne bi li i žena mogla naučiti takve stvari?”

“Možda, no Bog je odredio drukčije.”

Caris je silno frustriralo kako se odrasli izvlače na taj kliše, kad god im ponestane odgovora. Prije nego što je uspjela išta reći, brat Saul spustio se niza stube sa zdjelicom krvi, te je kroz kuhinju izišao u dvorište da je se riješi. Caris je taj prizor doveo na rub plača. Svi liječnici puštaju krv u svrhu liječenja, a to znači da bi ta metoda nekako morala biti djelotvorna, zaključila je. Ipak, nije mogla gledati majčinu životnu snagu u zdjelici iz koje će je izbaciti.

Saul se vratio u bolesničku sobu, a nekoliko trenutaka kasnije ponovno se spustio u Josephovu društvu. “Za nju sam učinio sve što je u mojoj moći”, rekao je Joseph svečano tati. “I ispovjedila je grijeha.”

Ispovjedila grijeha! Caris je znala što to znači. Počela je plakati.

Tata je iz novčarke uzeo šest srebrnih penija i dao ih redovniku. “Hvala, brate”, rekao je promuklim glasom.

Kada su redovnici izišli, dvije redovnice ponovno su se uputile na kat.

Alice je sjela tati u krilo i zarila lice u njegov vrat. Caris je plakala, privijajući Scrapa. Petranilla je naredila Tutty da raščisti stol. Gwenda je sve promatrala razrogačenih očiju. Svi su sjedili za stolom i čekali.

Poglavlje 4

Brat Godwyn bio je gladan. Objedovao je varivo od repe i usoljenu ribu, ali se nije zasitio. Redovnici su za objed gotovo redovito imali ribu i slabo pivb, čak i kada nije bio post.

Dakako, ne svi redovnici: prior Anthony imao je povlašteni tretman. Danas je po svemu sudeć objedovao osobito dobro, jer mu je u goste došla priorica, majka Cecilia. A ona je bila naviknuta na raskošnu hranu. Redovnice, koje su, tako se barem činilo, uvijek imale više novca nego redovnici, svakih su nekoliko dana klale svinju ili ovcu, te zalijevale zalogaje gaskonjskim vinom.

Godwynova je zadaća bila pobrinuti se za taj objed, što nije bilo nimalo lako s obzirom na to da mu je u želucu i dalje krulilo. Razgovarao je sa samostanskim kuharom i provjerio stanje masne guske u pećnici, kao i posudu s umakom od jabuka, koji se kuhao na vatri. Od podrumara je zatražio vrč jabukovače iz bačve, te iz pekarnice uzeo raženi kruh - stari, jer se nedjeljom nije pekao. Iz zaključane škrinje izvadio je srebrne tanjure i pehare, te ih postavio na stol u blagovaonici priorove kuće.

Prior i priorica zajedno su objedovali jednom mjesečno. Muški i ženski samostan bili su odvojene ustanove, s vlastitim prostorima, te različitim izvorima prihoda. Prior i priorica zasebno su odgovarali biskupu Kingsbridgea. Ipak, zajednička im je bila velika katedrala, kao i još nekoliko zdanja, među kojima je bila i bolnica, gdje su redovnici bili liječnici, a redovnice - bolničarke. Stoga je uvijek bilo pojedinosti koje je trebalo raspraviti i riješiti: bogoslužja u katedrali, bolnički gosti i pacijenti, lokalna politika. Anthony je često pokušavao navesti Ceciliju da podmiri troškove koji su, strogo uzevši, trebali biti zajednički, te su se trebali dijeliti ravnopravno - stakleni prozori za kapitulsku dvoranu, bolnički kreveti, bojenje unutrašnjosti katedrale - a ona je obično pristajala.

No tog dana razgovor će se po svoj prilici najviše baviti političkim pitanjima.

Anthony se dan ranije vratio iz dvotjednog posjeta Gloucesteru, gdje je pomogao pri pokopu kralja Eduarda II., koji je u siječnju ostao

bez prijestolja, dok je u rujnu izgubio i život. Majku Ceciliju zanimat će sva govorkanja, iako će se držati da je iznad svega toga.

Godwyna su zaokupljala druga pitanja. Želio je razgovarati s Anthonyjem o svojoj budućnosti. Nestrpljivo je čekao pogodan trenutak još otkako se prior vratio kući. Bio je uvježbao govor, no još mu se nije ukazala prigoda da ga i održi. Nadao se da bi mu se takva mogućnost mogla otvoriti tog poslijepodneva.

Anthony je ušao u blagovaonicu kada je Godwyn na ormarić kraj zida postavljao sir i zdjelicu s kruškama. Prior je izgledao poput starije inačice Godwyna. Obojica su bili visoki, pravilnih crta lica i svijetlosmede kose. Kao i svi u obitelji, imali su zelenkaste oči s mrljicama zlatne boje. Anthony je stao kraj vatre - u prostoriji je bilo hladno, a u čitavo zdanje prodirao je studeni propuh. Godwyn mu je natočio čašu jabukovače. "Oče priore, danas mi je rođendan", rekao je kada je Anthony prinio čašu ustima. "Napunio sam dvadeset jednu."

"Tako je", reče Anthony. "Dobro se sjećam tvog rođenja. Bilo mi je četrnaest godina. Moja sestra Petranilla vrištala je i skvičala poput svinje sa strijelom u utrobi dok te donosila na svijet." Podignuo je pehar u znak zdravice i s naklonošću pogledao Godwyna. "A sada si odrastao muškarac."

Godwyn je zaključio daje upravo to najprikladniji trenutak. "U prioratu sam već deset godina", reče.

"Već toliko?"

"Da... kao učenik, iskušenik i redovnik."

"Bože moj..."

"Nadam se da nisam osramotio ni majku ni vas."

"Oboje se ponosimo tobom."

"Hvala." Godwyn s mukom proguta slinu. "A sada bih želio poći na Oxford."

Grad Oxford već je odavno bio središte za najveće autoritete na području teologije, medicine i prava. Svećenici i redovnici onamo su odlazili na studij i kako bi vodili rasprave s profesorima i drugim studentima. Tijekom proteklog stoljeća vodeći su se stručnjaci i formalno udružili, te osnovali sveučilište s kraljevskim dopuštenjem da organizira ispite i dodjeljuje akademske titule. Priorat iz

Kingsbridgea u tom je gradu imao svojevrsnu podružnicu, ili ćeliju, poznatu pod nazivom Kingsbridge College, u kojoj je osam redovnika tijekom studija moglo nastaviti živjeti redovničkim životom štovanja i samoodricanja.

“Oxford!” usklikne Anthony, na čijem su se licu odmah pojavili zabrinutost i gađenje. “Zašto?”

“Želim učiti, studirati. To bi trebala biti redovnička misija.”

“Ja nisam studirao u Oxfordu - pa sam ipak prior.”

To je bilo točno, no Anthony bi se zbog toga ponekad našao u nepovoljnijem položaju u odnosu na neke kolege. Sakristan, rizničar i još nekoliko samostanskih dužnosnika, diplomirali su na sveučilištu, kao i svi liječnici. Bili su intelektualno okretni i vješti u raspravama, pa se u usporedbi s njima Anthony katkada doimao nespretnim, osobito na kapitolu, dnevnome skupu svih redovnika. Godwyn je žudio za stjecanjem takve izoštrene logike i samopouzdanje nadmoći, koje je uočavao kod ljudi s Oxforda. Nije htio postati nalik na ujaka.

No to nije mogao reći. “Želim učiti”, rekao je.

“Čemu učiti herezu?” upita prijezirno Anthony. “Oxfordski studenti dovode u pitanje crkveni nauk!”

“Kako bi ga bolje shvatili.”

“To je nepotrebno i opasno.”

Godwyn se upita zašto Anthony uopće podiže toliku prašinu. Nikada dotada nije primijetio da priora brine hereza, a Godwyna ni najmanje nije zanimalo suprotstavljanje prihvaćenim doktrinama. Stoga se sada namrštio. “Mislio sam da vi i moja majka u vezi sa mnom imate određene ambicije”, reče. “Ne želite da napredujem i postanem samostanski dužnosnik, a jednog dana možda i prior?”

“U konačnici, da. Ali da bi to postigao, ne moraš otići iz Kingsbridgea.”

Ne želiš da prebrzo napredujem da te ne nadmašim. I ne želiš da napustim grad, za slučaj da izgubiš nadzor nad mojim životom, pomislio je Godwyn u bljesku nove spoznaje. Sada je žalio što nije previdio otpor svojim planovima. “Ne želim studirati teologiju.”

“A što bi onda?”

“Medicinu. To je toliko važan dio našeg rada u samostanu.”

Anthony je napuóio usne. Godwyn je isti izraz neodobravanja vióao i na majóinu licu. "Samostan te ne može plaćati", reóe Anthony. "Uvióáš li da samo jedna knjiga stoji óetnaest šilinga?"

Godwyna je to zateklo. Znao je da studenti mogu unajmljivati knjige po stranicama, no to nije bilo presudno pitanje. "A studenti koji su već ondje?" upitao je.

"Tko ih plaća?"

"Dvojicu podupiru obitelji, a jednoga redovnice. Priorat plaća preostalu trojicu, ali više od toga ne možemo si priuštiti. Štoviše, u óeliji su dva mjesta prazna upravo zbog nedostatka sredstava."

Godwyn je znao da je priorat u financijskim poteškoćama. S druge strane, raspolagao je velikim sredstvima: tisućama jutara zemlje, mlinovima, ribnjacima i šumama. A veliki prihod ubirao je i od sajmišta u Kingsbridgeu. Nije mogao vjerovati da mu ujak odbija dati financijsku pomoć za studij u Oxfordu. Osjećao se prevarenim, izdanim. Anthony mu je bio roóak, ali i mentor. Godwyn je kod njega uvijek imao povlašten položaj u odnosu na ostale mlade redovnike. No Anthony ga sada pokušava sputati.

"Lijeónici prioratu donose novac", ustvrdio je. "Ne školujete li nove ljude, stari óe s vremenom umrijeti, a priorat óe tako osiromašiti."

"Bog óe se već pobrinuti za nas."

Taj klišej koji gaje toliko ljutio redovito je Anthonyju služio kao odgovor. Već nekoliko godina prihod priorata od godišnjeg Sajma runa ustrajno se smanjivao.

Graóani su nagovarali Anthonyja da uloži u poboljšavanje uvjeta za rad trgovaca vunom - u šatore, štandove, nužnike, óak i zgradu u koju bi se smjestila burza vune no on je to uvijek odbijao, pozivajući se na neimaštinu. A kada mu je brat, Edmund, rekao da od sajma na koncu neće ostati ništa, samo je rekao: "Bog óe se već pobrinuti za nas."

Godwyn je rekao: "Onda óe možda osigurati i novac potreban da poóem u Oxford."

"Možda i hoće."

Godwyn je bio duboko razočaran. Osjećao je potrebu da napusti rodni grad i počne udisati drukóiji zrak. U Kingsbridge Collegeu

podvrgavao bi se istoj samostanskoj disciplini, dakako - ali bi ipak bio daleko od ujaka i majke i ta mu je mogućnost bila vrlo primamljiva.

Još nije bio pripravan posve odustati od svoje argumentacije. "Moja će se majka razočarati ne pođem li u Oxford."

Anthony je izgledao kao da mu je nelagodno. Nikako nije htio navući na sebe bijes odlučne sestre koja je zastrašivala mnoge. "U tom slučaju neka se moli za pronalazak novca."

"Možda ga uspijem pribaviti s neke druge strane", reče Godwyn, koji je sada već improvizirao.

"A kako, molim?"

U očajničkoj potrazi za kakvim-takvim odgovorom, uspio je pronaći nadahnuće.

"Mogao bih postupiti kao vi i zatražiti pomoć majke Cecilije." Takva je mogućnost doista postojala. Cecilia je u njemu budila nervozu - znala je zastrašivati koliko i Petranilla - ali je bila i podložnija njegovu dječaćkome šarmu. Nju bi možda bilo moguće uvjeriti da podmiri troškove školovanja bistrog mladog redovnika.

Te su riječi iznenadile Anthonyja. Godwyn je jasno vidio kako u mislima traži nekakav prigovor. No dotada se držao kao daje glavni problem novac, pa mu je sada bilo teško promijeniti poziciju.

Dok je oklijevao, u prostoriju je ušla Cecilia.

Na sebi je imala debeli ogrtač od fine vune, jedino što si je priuštila od luksuza budući da je teško podnosila hladnoću. Pozdravivši priora, obratila se Godwynu.

"Tvoja je teta Rose teško bolesna", rekla je. Glas joj je bio melodično precizan.

"Moguće je da neće dočekati jutro."

"Bog bio uz nju." Godwyn je osjetio kako ga obuzima bolno sažaljenje. U obitelji u kojoj su svi bili vođe, Rose je samo slijedila. Latice te ruže⁴ doimale su se još krhkijima jer je posvuda oko nje raslo samo trnje. "Ne čudi me", dodao je još. "Ali moje će sestrične, Alice i Caris, biti jako tužne."

"Nasreću, tješit će ih tvoja majka."

“Da.” Petranilla nije bila osobito uspješna tješiteljica - bolje joj je išlo od ruke kada je nekoga trebalo upozoriti da uspravi leđa ili da se ne vraća starim štetnim navikama - ali ipak nije ispravio prioricu. Umjesto toga, natio joj je pehar jabukovače. “Je li vam ovdje malo prohladno, časna majko?”

“Smrzavam se”, reče ona bez okolišanja.

“Pojačat ću vatru.”

Anthony prepredenim glasom reče: “Moj nećak Godwyn toliko je obziran jer želi da mu platite studij u Oxfordu.”

Godwyn se gnjevno zapiljio u priora. Do tog je trenutka kanio pomno pripremiti govor i za takvo obraćanje odabrati najpovoljniji mogući trenutak. Sada je Anthony iznio molbu na krajnje neprivlačan način.

Cecilia reče: “Čini mi se da ne možemo financirati još dvojicu studenata.”

Sada je Anthony ostao zatečen. “Još je netko tražio novac za Oxford?”

“Možda ne bih smjela spominjati...” reče Cecilia. “Ne želim nikome navući na vrat nevolje.”

“Nije važno”, reče Anthony kivno. Pribravši se, potom još doda: “Uvijek smo zahvalni na vašoj velikodušnosti.”

Godwyn je dodao drva na vatru, a zatim izišao. Priorova se kuća nalazila sa sjeverne strane katedrale. Klaustri, i sva ostala zdanja priorata, nalazili su se južno od crkve. Godwyn je drhtureći krenuo preko travnjaka katedrale, krećući se u smjeru samostanske kuhinje.

Prije razgovora nekako je mislio da će se Anthony izrvdavati u vezi s Oxfordom, da će mu govoriti kako treba pričekati da još poodraste, ili da studij završi netko od sadašnjih studenata - jer Anthony je po prirodi volio tražiti izlike za sve. No on je bio Anthonyjev štićenik i bio je uvjeren da će ga ujak u konačnici poduprijeti. Odlučno i nedvosmisleno protivljenje upravo ga je prenerazilo.

Sada se pitao tko je još tražio prioričinu potporu. Od dvadeset šestorice redovnika, šestorica su bila približno Godwynove dobi: stoga bi to mogao biti bilo tko od njih. U kuhinji je opskrbnik, Theodoric, pomagao kuharu. Je li mu on suparnik koji se želi domoći

Cecilijina novca? Godwyn je gledao kako stavlja na pladanj gusku i zdjelicu umaka od jabuka. Theodoric je dovoljno pametan za studij. I on bi mogao biti kandidat.

Zabrinut, Godwyn je odnio večeru u priorovu kuću. Ako je Cecilia odlučila pomoći Theodoricu, ne zna što će učiniti. Nema rezervni plan.

Jednog dana želio je postati prior Kingsbridgea. Bio je uvjeren da bi tu funkciju obavljao bolje od Anthonyja. A pokaže li se uspješnim priorom, mogao bi nastaviti napredovati: postati biskupom, nadbiskupom, možda čak i kraljevskim dužnosnikom ili savjetnikom. Imao je tek vrlo nejasnu predodžbu o tome što bi činio s tolikom moći, no imao je snažnu svijest da mu u životu pripada neki uzvišeni položaj.

Međutim, do takvih visina vodila su samo dva puta. Jedan je bilo rođenje u aristokratskoj obitelji, a drugi školovanje. Godwyn je potekao iz obitelji trgovaca vunom, pa mu je jedina nada bilo sveučilište. A za to će mu trebati Cecilijin novac.

Položio je večeru na stol. Cecilia je u tom trenutku upitala: "Ali kako je kralj umro?"

"Od posljedica pada", odgovori Anthony.

Godwyn je počeo rezati gusku. "Smijem li vam dati dio prsa, časna majko?"

"Da, molit ću lijepo. Pada?" ponovila je sumnjičavo. "Po vašem bi se pričanju reklo da je kralj bio nekakav krhki i drhturavi starac. Pa bile su mu četrdeset tri godine!"

"Tako kažu njegovi tamničari." Nakon svrgavanja s prijestolja, bivši je kralj postao zatočenik u dvorcu Berkeley, dva-tri dana jahanja od Kingsbridgea.

"Ah, da, njegovi tamničari", reče Cecilia. "Mortimerovi ljudi." Nikako nije bila sklona Rogeru Mortimeru, grofu od Marcha. Ne samo što je predvodio pobunu protiv Eduarda II., nego je i zaveo kraljevu suprugu, kraljicu Izabelu.

Njih su dvoje počeli jesti. Godwyn se pitao hoće li nakon večere preostati nešto od hrane.

Anthony se u jednom trenutku obratio Ceciliji: "Prema vašim bi se riječima moglo zaključiti da sumnjate u neke zlokobne događaje."

“Dakako da ne sumnjam - ali drugi sumnjaju. Govorka se...”

“Da su ga ubili? Znam. Ali vidio sam tijelo, nago. Nigdje nije bilo tragova nasilja.”

Godwyn je znao da ih ne bi trebao prekidati, ali nije se mogao suzdržati. “Priča se da su kraljeve bolne krikove na samrti čuli svi mještani sela Berkeleyja.”

Anthony ga je prijekorno pogledao. “Kada umre kralj, uvijek se javljaju glasine.”

“Ovaj kralj nije samo tako umro”, reče Cecilia. “Prvo ga je s prijestolja svrgnuo Parlament - što se dosad nikada nije dogodilo.”

Anthony je spustio glas. “Razlozi su bili snažni. Bilo je tu i nečistog grijeha.”

Iako se izrazio zagonetno, Godwyn je znao na što misli. Eduard je imao “miljenike” - mladiće prema kojima je pokazivao neprirodno izraženu naklonost. Prvi od njih, Peter Gaveston, dobio je toliku moć i povlastice da je među plemstvom izazivao veliku zavist i kivnost, te je na koncu smaknut zbog izdaje. No, nakon njega bilo je i drugih. Nije ni čudo, govorilo se u narodu, što je kraljica pronašla ljubavnika.

“Ne mogu povjerovati u takvo što”, reče Cecilia, oduvijek strastveni rojalist.

“Možda je i točno da se razbojnici u šumama odaju takvim ogavnim stvarima, ali čovjek kraljevske krvi nikada ne bi mogao potonuti toliko nisko. Ima li još te guščetine?”

“Da”, reče Godwyn, prikrivajući razočaranje. Odrezao je posljednji komad mesa i dao ga priorici.

Anthony reče: “Sada barem nema nikoga tko bi se suprotstavljao novome kralju.”

Sin Eduarda II. i kraljice Izabele okrunjen je kao kralj Eduard III.

“Četrnaest mu je godina, a na prijestolje ga je doveo Mortimer”, reče Cecilia.

“Tko će doista vladati?”

“Plemstvo je sretno zbog stabilnosti.”

“Osobito oni plemići koji su dobri s Mortimerom.”

“Mislite poput grofa Rolanda od Shiringa?”

“Danas mi se doimao ushićenim koliko je bio raspoložen.”

“Ne mislite valjda...”

“Daje imao neke veze s kraljevim ‘padom’? Nipošto.” Priorica je pojela i posljednji komad mesa. “Takvo što bilo bi opasno i izgovoriti, čak i među prijateljima.”

“Uistinu je tako.”

Na vratima se uto začulo kucanje i u prostoriju je ušao Saul Bjeloglavi. Bio je Godwynov vršnjak. Je li mu on možda suparnik? Bio je inteligentan i sposoban, a velika mu je prednost bila činjenica što je bio daleki rođak grofa od Shiringa. No Godwyn je sumnjao da uopće želi ići u Oxford. Bio je pobožan i stidljiv, od onakvih ljudi kod kojih poniznost nije vrlina, jer im je prirodjena. No sve je moguće.

“Jedan je vitez došao u bolnicu s ranom od mača”, reče Saul.

“Zanimljivo”, reče Anthony, “ali baš i nije toliko šokantno da opravda ometanje priora i priorice uz objed.”

Na Saulovu licu pojavio se strah. “Ispričavam se, oče priore”, stane zamuckivati.

“Ali pojavila su se neslaganja u vezi s liječenjem.”

Anthony uzdahne. “No, dobro, guske više nema”, reče, pa ustane.

Cecilia je pošla s njim, a Godwyn i Saul pratili su ih u stopu. U katedralu su ušli na sjevernoj strani transepta, te su prošli cijelom njezinom širinom, izišli s južne strane, prešli klaustar i ušli u bolnicu. Ranjeni vitez ležao je na postelji najbližoj oltaru, kao što je i odgovaralo njegovu statusu.

Prior Anthony nije uspio posve prigušiti iznenađeni vrisak. Još nekoliko trenutaka na licu su mu se odražavali šok i strah. No brzo se pribrao, tako da mu je lice ponovno bilo bezizražajno.

Ipak, Ceciliji ništa nije promaknulo. “Poznajete tog čovjeka?” upita Anthonyja.

“Čini mi se da poznajem. To je sir Thomas Langley, jedan od ljudi grofa od Monmoutha.”

Bio je to zgodan muškarac u dobi od dvadeset i koje godine, širokih ramena i dugačkih nogu. Bio je gol do struka, a na mišićavome torzu vidjeli su mu se brojni ožiljci iz ranijih sukoba. Bio je blijed i iscrpljen.

“Napali su ga na cesti”, objasni Saul. “Uspio je odbiti napad, no potom se morao dovući gotovo dva kilometra do grada. Izgubio je

mного krvi.”

Vitezova lijeva podlaktica bila je rasporena od lakta do ručnoga zgloba. Bila je to pravilna rana, očito nanijeta oštrim mačem.

Glavni samostanski liječnik, brat Joseph, stajao je kraj pacijenta. Josephu je bila trideset i koja godina. Bio je to nizak muškarac velika nosa i loših zuba. Sada je rekao: “Rana mora ostati otvorena i treba je liječiti mastima, kako bi se izvukao gnoj.

Na taj način rastjerat ćemo zle tjelesne sokove, a rana će zarasti iznutra prema van.”

Anthony kimne. “Gdje su onda neslaganja?”

“Matthew Brijač ima drukčije zamisli.”

Matthew je bio brijač-kirurg iz grada. Dotada je ponizno stajao malo podalje, no sada im je prišao, držeći u ruci kožnatu kutiju sa skupim, oštrim noževima. Bio je to nizak i mršav muškarac blistavoplavih očiju i krajnje ozbiljna izraza lica.

Anthony nije ničim pokazao da gaje vidio, nego je samo upitao Josepha: “Što on radi ovdje?”

“Vitez ga poznaje, pa ga je dao pozvati.”

Anthony se obrati Thomasu. “Ako želite da vas unakazi mesar, zašto ste uopće došli u bolnicu priorata?”

Na vitezovu blijedome licu ukazao se tračak osmijeha, no činilo se da je odviše umoran da odgovori.

Matthew se oglasio neočekivano samopouzdanim glasom. Činilo se da ga Anthonyjev prijezir ne može smesti. “Oče priore, na bojišnicama sam viđao mnogo takvih rana”, reče. “Najbolji je način liječenja ujedno i najjednostavniji: oprati ranu toplim vinom, potom je zašiti i povezati.” Ipak nije bio onoliko krotak koliko se činilo.

U razgovor se umiješala majka Cecilia. “Zanimalo bi me imaju li naša dva mlada redovnika mišljenje o tom pitanju...?” upita.

Anthony se doimao nestrpljivim, no Godwyn je odmah shvatio koje su prioričine namjere. Riječ je o svojevrsnom ispitu. Možda mu je Saul protukandidat u nadmetanju za njezin novac.

Pitanje nije bilo teško, pa se Godwyn oglasio prvi. “Brat Joseph proučavao je drevne majstore”, reče. “On zacijelo zna najbolje. Čini mi se da Matthew ne zna čak ni čitati.”

“Znam čitati, brate Godwyne”, pobuni se Matthew. “I imam knjigu.”

Anthony se nasmije. Sama pomisao na brijacha s knjigom bila je smiješna: kao da konj nosi šešir. “Koju knjigu?”

“Avicenin Medicinski kanon, radi se o velikome islamskom liječniku. Prevedena je s arapskoga na latinski. Sve sam pročitao, malo-pomalo.”

“I Avicena predlaže taj tvoj pristup?”

“Ne, ali...”

“No, da, to je onda riješeno.”

Matthew se nije dao smesti. “Ali sam naučio više o liječenju putujući s vojskama i liječeći ranjenike nego što sam doznao iz te knjige.”

Majka Cecilia upita: “Saule, što ti misliš?”

Godwyn je očekivao da će Saul dati identičan odgovor, pa bi malo nadmetanje završilo neodlučenim rezultatom. No premda se doimao nervoznim i stidljivim, Saul se usprotivio Godwynu. “Brijač bi mogao imati pravo”, reče. Godwyna su te riječi oduševile. Saul je nastavio zagovarati pogrešan pristup. “Pristup koji predlaže brat Joseph možda je primjereniji ozljedama nastalima nagnječenjem ili tupim udarcima, do kakvih dolazi na gradilištima raznih zdanja, gdje su koža i meso oko porezotine oštećeni, pa bi preuranjeno zatvaranje rane moglo u tijelu zatočiti zle tjelesne sokove.

Ovo je čista rana i što se brže zatvori, to će prije zacijeljeti.”

“Gluposti”, reče prior Anthony. “Kako to gradski brijač može biti u pravu, a školovani redovnik u krivu?”

Godwyn je pokušao prikriti slavonski osmijeh.

Uto su se naglo rastvorila vrata i u prostoriju je ušao neki mladić u svećeničkoj odjeći. Godwyn je odmah prepoznao Richarda od Shiringa, mlađeg od dvojice sinova grofa Rolanda. Prioru i priorici kimnuo je tako kratko i površno da je bilo na granici neuljudnoga. Bez oklijevanja je prišao postelji i obratio se vitezu. “Što se, dovraga, dogodilo?” upita.

Thomas podigne slabašnu ruku i pozove ga da priđe. Mladi se svećenik nagnuo nad pacijenta, a Thomas mu se obratio šaptom.

Otac Richard je u šoku ustuknuo. “Apsolutno ne!” usklikne.

Thomas ga ponovno pozove da se približi, pa se sve ponovilo: šaputanje i preneražena reakcija. Ovaj put Richard je rekao: "Ali zašto?"

Thomas nije odgovorio.

Richard reče: "Tražiš nešto što nije u našoj moći."

Thomas odlučno kimne, kao da želi reći: Ali jest.

"Ne nudiš nam mogućnost izbora."

Thomas je slabašno odmahivao glavom.

Richard se obrati prioru Anthonyju. "Sir Thomas bi želio postati redovnik u vašem prioratu."

Svi su još nekoliko trenutaka zatečeno šutjeli. Prva je reagirala Cecilia: "Ali to je čovjek odan nasilju!"

"No, hajde, pa već je bilo takvih slučajeva", reče Richard nestrpljivo. "Vojnik katkada odluči napustiti ratne staze i zatražiti oprost za počinjene grijehе."

"Možda potkraj života", reče Cecilia. "Ovome čovjeku još nije ni dvadeset pet."

Bježi od neke opasnosti." Prodorno se zagledala u Richarda. "Tko mu ugrožava život?"

"Obuzdajte tu znatiželju", reče Richard osorno. "Želi postati redovnik, a ne redovnica, pa se ne morate dalje raspitivati." Bio je to šokantan način obraćanja jednoj priorici, no sinovi grofova su se i za takvu neuljudnost mogli izvući bez kazne.

Sada se obratio Anthonyju. "Morate ga primiti."

Anthony reče: "Priorat nema dovoljno sredstava da primi još jednog redovnika osim u slučaju dara koji bi pokrio troškove..."

"To će biti sređeno."

"Iznos bi morao odgovarati potrebama..."

"Bit će sređeno!"

"U redu."

Ceciliju su odmah obuzele sumnje, te se obratila Anthonyju: "Znate li o tom čovjeku nešto više nego što ste mi rekli?"

"Ne vidim razloga da ga odbijemo."

"A po čemu zaključujete da se iskreno kaje?"

Svi su pogledali Thomasa. On je već bio sklopio oči.

Anthony reče: “Morat će dokazati iskrenost namjera kao iskušenik, baš kao i svi ostali.”

Odgovor je očito nije zadovoljio, no Anthony ovaj put od nje nije tražio novac, pa tu više nije mogla ništa. “Bit će najbolje da se počnemo baviti ranom”, reče.

Saul je na to rekao: “Odbio je postupak brata Josepha. Zato smo i pozvali oca priora.”

Anthony se nadvio nad pacijenta. Glasno, kao da se obraća gluhoj osobi, rekao je:

“Morate se podvrći liječenju kakvo propisuje brat Joseph. On najbolje zna.”

Činilo se da Thomas nije pri svijesti.

Anthony se potom obrati Josephu. “Više se ne protivi.”

Matthew Brijač reče: “Tako bi mogao ostati bez ruke!”

“Bit će najbolje da odeš”, reče mu Anthony.

Matthew gnjevno iziđe.

Anthony se potom obrati Richardu: “Možda biste voljeli poći u moju kuću na čašu jabukovače.”

“Hvala.”

Na odlasku, Anthony reče Godwynu: “Ostani ovdje i pomози majci priorici. Dođi do mene prije vespere, da mi kažeš kako se vitez oporavlja.”

Prior se inače nije brinuo za stanje redovnih pacijenata. Očito je da je u ovom slučaju imao posebne interese.

Godwyn je gledao kako brat Joseph stavlja mast na ruku viteza koji više nije bio pri svijesti. Činilo mu se da je po svoj prilici osigurao Cecilijinu financijsku potporu, zahvaljujući ispravnom odgovoru na ono pitanje, no jednako je tako silno želio čuti i njezin eksplicitni pristanak. Nakon što je brat Joseph dovršio postupak i kada je Cecilia Thomasovo čelo počela prati ružinom vodicom, rekao je: “Nadam se da ćete moju molbu razmotriti blagonaklono.”

Prijekorno ga je pogledala. “Mogu ti odmah reći da sam odlučila novac dati Saulu.”

Godwyna su njezine riječi šokirale. “Ali ja sam dao ispravan odgovor!”

“Doista?”

“Ne slažete se valjda s brijaćem?!”

Pogledala ga je uzdignutih obrva. “Neću dopustiti da me ovdje ispitujete, brate Godwyne.”

“Ispričavam se”, reče on žurno. “Samo mi nije jasno.”

“Znam.”

Kani li se držati tako zagonetno, nema smisla s njom razgovarati. Godwyn se okrenuo na drugu stranu, drhtureći od frustriranosti i razočaranja. Novac će dati Saulu! Samo zato što je u srodstvu s grofom? Godwynu se činilo da nije tako: Cecilia je za takvo što ipak odviše neovisna u razmišljanjima. Stoga je zaključio da je jezičac na vagi pomaknula Saulova neumjerena pobožnost. Ali Saul nikada neće ništa voditi. Kakvo uzaludno rasipanje novca. Godwyn se pitao kako će tu novost priopćiti majci. Bit će izvan sebe od bijesa - ali koga će okriviti? Anthonyja? Samog Godwyna? Dok je zamišljao majčin gnjev, obuzimao ga je dobro poznati osjećaj užasnutosti.

Dok je tako razmišljao o njoj, ugledao ju je kako ulazi u bolnicu kroz vrata na suprotnoj strani: visoka žena istaknutih grudi. Uхватила je njegov pogled i zastala kraj vrata, čekajući da joj pride. Onamo se uputio polagano, pokušavajući smisliti što da kaže.

“Teta Rose umire”, reče Petranilla čim joj se našao u blizini.

“Bog joj blagoslovio dušu. Rekla mi je majka Cecilia.”

“Doimaš se šokirano... ali znaš koliko je bolesna.”

“Nije stvar u teti Rose. Imam još loših vijesti.” S mukom je progutao slinu. “Ne mogu ići u Oxford. Ujak Anthony ne želi podmiriti troškove, a odbila me i majka Cecilia.”

Na njegovo veliko olakšanje, nije eksplodirala odmah. Međutim, usta su joj se stisnula u nepopustljivu grimasu. “Ali zašto?” upita.

“On nema novca, a ona šalje Saula.”

“Saula Bjeloglavog? Od njega nikada neće postati ništa.”

“Ali će barem postati liječnik.”

Pogledala ga je u oči, a on je postao manji od makova zrna. “Držim da si to loše odradio”, reče mu. “Prvo si o svemu trebao razgovarati sa mnom.”

Baš se i pribojavao da će krenuti upravo tim smjerom. “Kako to uopće možeš reći?” pobuni se sada.

“Trebao si pustiti da ja prvo razgovaram s Anthonyjem. Ja bih ga bila smekšala.”

“I unatoč tome možda bi odbio.”

“A prije nego što si se obratio Ceciliji, trebao si doznati je li joj netko već uputio sličnu molbu. U tom slučaju bio bi u mogućnosti potkopati Saulov položaj, prije nego što bi joj se obratio.”

“Kako?”

“Zacijelo ima neku slabost. Mogao si je otkriti i pobrinuti se za to da je i ona uoči.

Nakon toga, kada bi se razočarala, obratio bi joj se ti.”

Uviđao je logiku njezina razmišljanja. “To mi nikada nije palo na pamet”, reče, pognute glave.

Obuzdavajući gnjev, ona reče: “Takve stvari moraš planirati, onako kako vojskovođe planiraju bitke.”

“To sada uviđam”, reče on, izbjegavajući njezin pogled. “Nikada više neću tako pogriješiti.”

“Nadam se da nećeš.”

Zatim ju je pogledao. “Što ću sada?”

“Ja ne odustajem.” Na licu joj se ukazala dobro poznata odlučnost. “Ja ću osigurati novac”, reče.

Godwyn je osjetio kako ga obuzima nova nada, ali nije mogao ni zamisliti kako bi njegova majka mogla ispuniti takvo obećanje. “Odakle ćeš ga namaknuti?” upita.

“Prodat ću kuću i useliti se bratu Edmundu.”

“Hoće li te primiti?” Edmund je bio velikodušan čovjek, no ponekad se sukobljavao sa sestrom.

“Držim da hoće. Ubrzo će postati udovac, pa će mu trebati domaćica. Iako ni Rose nije bila osobito djelotvorna u tom smislu.”

Godwyn odmahne glavom. “I uz to će ti trebati novac.”

“A za što? Edmund će mi pružiti krevet i hranu, te će mi podmiriti troškove za eventualne sitne potrebe. Zauzvrat, ja ću mu voditi kućanstvo, poslugu i podizati kćeri. A ti ćeš dobiti novac koji sam ja naslijedila od tvog oca.”

Govorila je odlučno, no Godwyn je u položaju njezinih usta jasno vidio gorčinu razočaranja. Dobro je znala kolika će to za nju biti žrtva. Silno se ponosila svojom neovisnošću. Bila je jedna od

najistaknutijih žena u gradu, kći imućnog čovjeka i sestra vodećeg trgovca vunom, te je mnogo držala do tog statusa. Obožavala je pozivati na objed ili večeru moćne muškarce i žene Kingsbridgea, nudeći im jela i najbolje vino. A sada je predložila preseljenje u bratovu kuću, gdje će živjeti poput siromašne rođakinje, raditi kao svojevrsna sluškinja i u svemu ovisiti o njemu. Bio bi to užasan korak unatrag. “To je prevelika žrtva”, reče Godwyn. “Ne možeš to učiniti.”

Na njezinu se licu pojavio nepopustljiv izraz, a ramena su joj se načas pridignula, kao da se sprema preuzeti velik teret. “O, da, mogu”, rekla je.

Poglavlje 5

Gwenda je ocu ispričala sve.

Pozivajući se na krv Isusovu, bila se zarekla da će čuvati tajnu, pa je to sada značilo da će završiti u paklu, no oca se bojala više nego pakla.

Prvo ju je pitao odakle je dovela Skipa, novo štene, pa je tako morala objasniti kako je Hop okončao život, a na koncu je na vidjelo izišla cijela priča.

Iznenadila se jer nakon svega nije dobila batine. Štoviše, činilo se da je tati drago zbog tih novosti. Naveo ju je da ga odvede do mjesta u šumi na kojem su se dogodila ubojstva. To mjesto nije bilo jednostavno ponovno pronaći, no ipak ga je dovela onamo, te su tako pronašli tijela dvojice vojnika u zeleno-žutim tunikama.

Tata im je prvo otvorio kese s novcem. U jednoj i drugoj pronašao je dvadeset-trideset penija. Još više zadovoljstva donijele su mu sablje, koje su vrijedile više od toga. Zatim ih je počeo razodijevati, što nije bilo jednostavno izvesti jednom rukom, pa je natjerao Gwendu da mu pomogne. Beživotna su tijela bila nespretna i teška, neobična pod prstima. Tata ju je natjerao da skinе sve što su imali na sebi, čak i prljave pripijene hlače i uprljano donje rublje.

Oružje je umotao u odjeću, pa je tako dobio, barem naoko, hrpu dronjaka. Nakon toga on i Gwenda ponovno su odvukli u grm nage leševе.

Dok su se vraćali u Kingsbridge otac je bio izvrsno raspoložen. Odveo ju je do Mesarskog kanala, ulice u blizini rijeke, pa su ondje ušli u veliku ali prljavu gostionicu Bijeli konj. Gwendi je naručio pivo, a on je otišao u neku stražnju prostoriju s gostioničarem, kojeg je zvao Mali Davey. Gwendi je to bilo drugi put u toku dana da pije pivo. Tata se pojavio nakon nekoliko minuta, bez onog zavežljaja.

Vratili su se u glavnu ulicu, a mamu, Philemona i novorođenče zatekli su u svratištu Zvono, kraj ulaza u priorat. Tata je vedro namignuo mami i dao joj pregršt novca, da sakrije pod dječji pokrivač.

Poslijepodne je odmicalo i većina posjetitelja već se razišla, odlazeći prema svojim selima. No sada je bilo prekasno da se upute

u Wigleigh, pa će cijela obitelj prenoćiti u svratištu. Kao što je tata uporno ponavljao, to si sada mogu priuštiti, iako je mama nervozno rekla: “Nemoj ljudima dati do znanja da imaš novca!”

Gwenda je osjetila kako je obuzima umor. Ustala je vrlo rano i mnogo pješačila.

Ispružila se na klupi i ubrzo zaspala.

Probudio ju je zvuk vrata svratišta koja su se naglo otvorila. Zatečeno je pridignula glavu i ugledala dvojicu vojnika koji su ušli. U prvi je mah pomislila da se radi o duhovima muškaraca ubijenih u šumi, te ju je načas obuzeo krajnji užas. A onda je uvidjela da se radi o drugim ljudima u istim odorama, žutima sjedne i zelenima s druge strane. Mlađi od dvojice nosio je hrpu dronjaka koja joj je izgledala vrlo poznato.

Stariji se bez okolišanja obratio tati. “Ti si Joby iz Wigleigha, jel’ tako?”

Gwendu je istog trenutka ponovno obuzeo strah. U glasu tog muškarca začula je ozbiljnu prijetnju. Nije se pretvarao, nego je bio istinski odlučan, tako da je stekla dojam da je u stanju učiniti sve, samo da bude po njegovu.

“Nisam”, odgovori tata, lažući bez razmišljanja. “Došli ste do pogrešnog čovjeka.”

Nisu se obazirali na njegove riječi. Drugi je muškarac odložio onaj smotuljak na stol i raširio krpe. Bile su to dvije žuto-zelene tunike, a među njima su bila dva mača i dva bodeža. Pogledavši tatu, upitao je: “Odakle su potekle ove stvari?”

“Nikada ih nisam vidio, kunem se svetim križem.”

Gwenda sa strahom pomisli kako je glupo takvo što poricati: izvući će istinu iz njega, baš kao što je on izvukao istinu iz nje.

Stariji vojnik reče: “Gostioničar Davey kaže da je ovo kupio od Jobyja iz Wigleigha.” Glas mu je prijeteće odzvanjao, a ona šačica gostiju odmah je ustala i iskrala se iz svratišta, tako da je unutra ostala još samo Gwendina obitelj.

“Joby je prije nekog vremena otišao odavde”, reče tata u očaju.

Muškarac je kimao. “Sa suprugom, dvoje djece i novorođenčetom.”

“Tako je.”

Vojnik je navalio neočekivano brzo. Snažno je ščepao tatinu tuniku i gurnuo ga tako da se leđima naslonio na zid. Mama je kriknula, a novorođenče je ponovno zaplakalo. Gwenda je primijetila da vojnik na desnoj ruci ima podstavljenu rukavicu prekrivenu zaštitnom mrežom. Načas povukavši ruku, šakom je udario tatu u trbuh.

Mama je povikala: "Upomoć! Ubojstvo!" Philemon je zaplakao.

Tatino je lice problijedjelo od boli i odjednom je toliko malaksao da je zamalo palo, no onaj gaje vojnik i dalje čvrsto držao uza zid, te ga ponovno udario šakom, ovaj put u lice. Krv mu je šiknula iz nosa i usta.

Gwenda bi bila najradije kriknula, i usta su joj bila razjapljena, no glas nije uspijevao izići iz grla. Smatrala je da joj je otac svemoćan - iako se često lukavo pretvarao daje slab, ili plah, samo da stekne suosjećanje, ili da odvрати bijes - i sada ju je užasnulo kada ga je vidjela toliko bespomoćnog.

Vlasnik svratišta pojavio se na vratima koja su vodila u stražnji dio kuće. Bio je to krupan muškarac tridesetih godina. Iza njega je provirivala neka punašna djevojčica.

"Što je sada to?" upita glasom punim autoriteta.

Vojnik ga nije ni pogledao. "Ti se ne miješaj", reče, pa ponovno udari tatu u trbuh.

Tata je počeo povraćati krv.

"Prestanite", reče vlasnik.

Vojnik upita: "A što ti misliš, tko si ti ovdje?"

"Paul Zvonar, a ovo je moja kuća."

"No, onda se lijepo drži svoga posla, ako imaš soli u glavi."

"A ti misliš da zato što imaš odoru možeš činiti što te volja." U Paulovu glasu jasno se čuo prijezir.

"Tako nekako."

"Čije su to uopće oznake?"

"Kraljičine."

Paul reče preko ramena: "Bessie, trči po Johna Pozornika. Ako će u mojoj gostionici nekoga ubiti, želim da tome svjedoči i pozornik." Djevojčica je odjurila.

“Ovdje neće biti ubojstva”, reče onaj vojnik. “Joby se predomislio. Odlučio me odvesti do mjesta na kojem je opljačkao dvojicu mrtvaca - je li tako Joby?”

Tata nije mogao govoriti, ali je kimnuo. Vojnik ga je potom pustio, pa je pao na koljena, kašljući i pljujući krv.

Vojnik je obuhvatio pogledom ostale članove obitelji. “A dijete koje je vidjelo borbu...?”

Gwenda krikne: “Ne!”

Zadovoljno je kimnuo. “Curica štakorskoga lica, mogli smo i očekivati.”

Gwenda pritrči majci. Mama reče: “Marijo, Majko Božja, poštedi mi dijete.”

Vojnik je ščepao Gwendu za nadlakticu i grubo je odvuкао od majke. Ona je kriknula, a on je samo nesmiljeno rekao: “Začepi gubicu ili ćeš proći kao i ovo pseto od tvog oca.”

Gwenda je čvrsto stisnula zube, kako više ne bi ispustila ni zvuk.

“Ustaj, Joby.” Vojnik ga je povukao na noge. “Sredi se, ideš na malo putovanje.”

Drugi vojnik uzeo je oružje i odjeću.

Dok su odlazili, mama je izbezumljeno povikala: “Samo radi sve što traže!”

Vojnici su došli na konjima. Gwenda je jahala ispred starijeg vojnika, dok je tata u istome položaju bio na drugome konju. Tata je bio nemoćan, samo je stenjao, pa ih je Gwenda usmjeravala, prisjećajući se puta posve jasno, budući da je njime već dvaput prošla.

Na konjima su napredovali brzo, no poslijepodne se ipak primicalo svršetku kada su došli do one čistine, pa je i svjetla bilo manje.

Mlađi vojnik čuvao je Gwendu i tatu dok je drugi izvlačio iz grmlja tijela njihovih kolega.

“Taj Thomas mora biti nekakav izniman borac kad je ubio i Harryja i Alfreda”, reče stariji zamišljeno, zagledan u leševe. Gwenda je tada uvidjela da vojnici ne znaju za ostalu djecu. Bila bi priznala da nije bila sama i da je Ralph ubio jednog od vojnika, ali bila je

odveć užasnuta da progovori. "Alfredu je zamalo posve odrubio glavu", nastavi ovaj. Zatim se okrene i pogleda Gwendu. "Je li se spominjalo nekakvo pismo?"

"Ne znam!" reče ona, smogavši snage da nešto izgovori. "Žmirila sam jer sam se bojala i nisam čula što govore! Istina je, rekla bih vam da znam!"

"Ako su mu uopće uzeli pismo, on bi ga ionako ponovno uzeo nakon što ih je ubio", rekao je vojnik kolegi. Pogledom je obuhvatio drveće oko čistine, kao da pismo nekako visi među uvelim lišćem. "Vjerojatno je i sada kod njega, u prioratu, gdje ga ne možemo dohvatiti bez narušavanja svetosti samostana."

Drugi vojnik reče: "Barem možemo izvijestiti o tome što se točno dogodilo i odvesti tijela kući radi kršćanskog pokopa."

Odjednom se začulo neko komešanje. Tata se uspio osloboditi čvrstog zahvata drugog muškarca, te je pojurio preko čistine. Vojnik koji ga je dotada držao krenuo je za njim, ali ga je stariji vojnik zaustavio. "Pusti ga - što bismo sada imali od toga da ga ubijemo?"

Gwenda je počela tiho plakati.

"A što ćemo s ovim djetetom?" upita mlađi muškarac.

Ubit će je, bila je uvjerenjena Gwenda. Od suza više nije vidjela ništa, a jecala je toliko da nije mogla ni moliti da joj poštede život. Umrijet će i skončati u paklu.

Iščekivala je kraj.

"Pusti je", reče stariji muškarac. "Nisam se rodio da ubijam djevojčice."

Mlađi ju je muškarac pustio i gurnuo. Ona se spotaknula i pala na tlo. Ustavši, obrisala je oči, da bolje vidi, te se posrćući počela udaljavati.

"Hajde, trči", dovikne ovaj za njom. "Smatraj ovo svojim sretnim danom!"

Caris nije mogla zaspati. Ustala je i otišla u maminu sobu. Tata je sjedio na stolici bez naslona, zagledan u nepomičnu pojavu u postelji.

Mamine su oči bile zatvorene, a lice se pod svjetlom svijeća sjajilo od tankog sloja znoja. Činilo se kao da ne diše. Caris ju je

uhvatila za blijedu ruku: bila je neopisivo hladna. Držala ju je objema rukama i pokušavala ugrijati.

Potom je upitala: "Zašto su joj uzeli krv?"

"Smatraju da se bolest ponekad pojavljuje zbog viška nekog od tjelesnih sokova.

Nadaju se da će taj višak ukloniti puštanjem krvi."

"Ali stanje joj se nije poboljšalo."

"Nije. Čak izgleda lošije."

Caris su na oči navalile suze. "Zašto im to onda dopuštaš?"

"Svećenici i redovnici proučavaju radove drevnih učenjaka. Znaju više nego mi."

"U to ne vjerujem."

"Teško je znati u što valja vjerovati, cvjetiču moj."

"Da sam liječnica, činila bih samo ono od čega bi ljudima bilo bolje."

Tata nije slušao. Još je intenzivnije gledao mamu. Nagnuo se naprijed i uvukao ruku pod pokrivač, da joj dodirne prsa, neposredno ispod lijeve dojke. Caris je pod finom vunom pokrivača jasno vidjela obris njegove krupne šake. Iz grla mu se oteo jedva čujan, prigušen zvuk, a onda je pomaknuo ruku i čvršće pritisnuo. Tako ju je držao još nekoliko trenutaka.

Zatim je zatvorio oči.

Činilo se da polagano pada prema naprijed, sve dok se nije našao na koljenima uz postelju, kao da moli, široka čela naslonjenog na mamino bedro, s rukom i dalje na njezinim prsima.

Tada je uvidjela da tata plače. Bilo je to nešto najstrašnije što joj se ikada dogodilo, strašnije nego kad je vidjela smrt onog čovjeka u šumi. Djeca plaču, žene plaču, plaču i slabi, bespomoćni muškarci, ali tata nikad ne plače. Imala je dojam da je svijetu došao kraj.

Mora dovesti nekoga u pomoć. Ispustila je majčinu hladnu ruku na pokrivač, gdje je ostala nepomično ležati. Vratila se u svoju sobu i za rame protresla Alice koja je spavala. "Moraš se probuditi!" reče.

Alice isprva nije otvarala oči.

"Tata plače!" reče Caris.

Alice se odmah pridigla. "To ne može biti", reče.

"Ustani!"

Alice je ustala, Caris je uhvatila stariju sestru za ruku i tako su zajedno otišle u maminu sobu. Tata je sada stajao, zagledan u nepomično lice na jastuku. Lice mu je bilo vlažno od suza. Alice ga je šokirano pogledala. Caris prošapće: "Rekla sam ti."

S druge strane kreveta stajala je teta Petranilla.

Tata je ugledao djevojčice na vratima. Udaljio se od kreveta i prišao im. Svakom rukom obujmio je jednu od njih, obje ih privukao i snažno zagrlio. "Mama je otišla anđelima", reče tiho. "Molite se za njezinu dušu."

"Budite hrabre, djevojčice", reče Petranilla. "Odsada ću vam ja biti majka."

Caris obriše suze iz očiju i podigne pogled prema teti. "O, ne, nećeš", reče.

DIO DRUGI
Š. DO 14. LIPNJA 1887.

Poglavlje 6

One godine kada je Merthin punio dvadeset jednu, prava rijeka s neba slila se na Duhove na katedralu u Kingsbridgeu.

Divovske kapi kiše odbijale su se od škrljevca na krovu. Pravi potoci punili su odvode, voda je šikljala iz vodoriga, bujice su se slijevale niz kontrafore, prelijevale preko lukova i niza stupove, natapajući kipove svetaca. Nebo, veličanstvena crkva i grad oko nje, bili su tek nijanse mokre sive boje.

Duhovima se obilježavao trenutak silaska Duha Svetoga na učenike Isusove.

Sedma nedjelja nakon Uskrsa pada u svibnju ili lipnju, ubrzo nakon što je očišćana većina ovaca u Engleskoj. Stoga je to uvijek bio i prvi dan Sajma runa u Kingsbridgeu.

Dok je Merthin po tom pljusku jurio u katedralu na jutarnju misu, kapuljače navučene na čelo u uzaludnome nastojanju da mu lice ostane suho, morao je proći i kroz sajmište. Na širokome travnjaku zapadno od crkve stotine trgovaca bili su postavili štandove - a potom ih užurbano pokrili nepromočivim vrećama ili pustenim tkaninama, da ih zaštite od kiše. Trgovci vunom bili su glavni protagonisti sajma, od malenih posrednika koji su prikupljali proizvode tek nekoliko raštrkanih sela, do velikih trgovaca poput Edmunda, koji je imao cijelo skladište puno vune za prodaju.

Oko njih su se bili smjestili pomoćni štandovi na kojima se prodavalo praktički sve ostalo što je bilo moguće kupiti novcem: slatka vina iz Porajnja, svileni brokat izvezen zlatom iz Lucce, mletačke staklene zdjelice, đumbir i papar s Orijenta, iz mjesta kojima su tek rijetki uopće znali ime. Tu su na koncu bili i uobičajeni obrtnici, koji su posjetiteljima i trgovcima osiguravali zadovoljavanje svakodnevnih potreba: pekari, pivari, slastičari, proročice i prostitutke.

Vlasnici štandova reagirali su na kišu odvažno, međusobno se šaleći, pokušavajući stvoriti karnevalsku atmosferu. No vremenske prilike loše će utjecati na zaradu. Neki ljudi morali su obavljati posao, bez obzira na vrijeme: talijanskim i flamanskim kupcima trebala je meka engleska vuna za tisuće užurbanih tkalačkih stanova u Firenci

i Bruggeu. No manje važni kupci ostat će kod kuće: supruga nekog viteza zaključit će da može preživjeti bez muškarnog oraščića i cimeta, neki imućni seljak još će se jednu zimu snaći u starom kaputu, dok će neki odvjetnik zaključiti da njegovoj ljubavnici zapravo ne treba zlatna narukvica.

Merthin nije kanio kupiti ništa. Nije imao novca. Bio je neplaćeni naučnik, a živio je kod gospodara, Elfrica Graditelja. Jeo je za obiteljskim stolom, spavao na podu u kuhinji i nosio rabljenu Elfricovu odjeću, ali nije dobivao plaću. Za dugih zimskih večeri rezbario je maštovite igračke koje je prodavao za pokoji peni - kutiju za nakit s tajnim pretincima, pijetla koji bi isplazio jezik kad bi mu čovjek pritisnuo rep - no ljeti nije bilo slobodnog vremena, jer su majstori radili do spuštanja mraka.

Međutim, naukovanje mu se primicalo svršetku. Za manje od šest mjeseci, prvog dana prosinca, postat će punopravni član tesarskog ceha u Kingsbridgeu, u dobi od dvadeset jedne godine. Jedva je čekao.

Veličanstvena zapadna vrata katedrale bila su otvorena za tisuće stanovnika grada i posjetitelja koji će doći na današnju misu. Merthin je ušao i otresao kišu s odjeće.

Kameni je pod bio sklizak od vode i blata. Za lijepih dana unutrašnjost crkve blistala je od sunčevih zraka koje su prodirale kroz prozore, no danas je unutra bilo sumorno i mračno; prozori od obojenog stakla bili su mutni i neprepoznatljivi, a okupljeni vjernici zaogrnuti tamnom mokrom odjećom.

Kamo je nestala sva ta kiša? Oko crkve nije bilo odvodnih jaraka. Ta voda - tisuće i tisuće litara kišnice - jednostavno je natopila tlo. Prodire li sve dublje i dublje, sve dok se u obliku kiše ponovno ne pojavi u paklu? Ne. Katedrala je bila podignuta na obronku. Voda prodire u tlo, pa se slijeva niz brežuljak sa sjevera u smjeru juga.

Temelji velikog kamenog zdanja bili su projektirani tako da dopuštaju vodi da istječe kroz njih, jer bi njezino nakupljanje bilo opasno. Sva ta kiša u konačnici je dolazila do rijeke na južnome kraju priorata.

Merthin je zamišljao da čuje podvodni huk vode, vibriranje i pulsiranje koji se prenose kroz temelje i popločani pod i tako dolaze do njegovih stopala.

Do njega je uto dotrčao neki psić, mašući repom. Radosno gaje pozdravio. "Bok, Scrap", reče, pa pogladi kujicu. Podignuo je pogled i ugledao vlasnicu psa, Caris, a srce mu je odmah poskočilo.

Nosila je jarkogrimizni ogrtač naslijeđen od majke. Bio je to jedini tračak boje u sumornoj atmosferi. Merthin se srdačno nasmiješio, sretan što je vidi. Bilo je teško odrediti zahvaljujući čemu je bila toliko lijepa. Imala je maleno oblo lice, skladnih, pravilnih crta, smeđu kosu i zelene oči prožete zlatnom bojom. Nije se osobito razlikovala od stotinu drugih djevojaka iz Kingsbridgea. No imala je živahno nakrivljen šeširić, u očima joj se odražavala ironična inteligencija, a gledala gaje uz nestašni smiješak koji kao da je najavljavao neodređene, ali više nego primamljive užitke. Poznavao ju je već deset godina, no tek je u posljednjih nekoliko mjeseci shvatio da je voli.

Povukla ga je iza jednog stupa i poljubila u usta, vrškom mu jezika lagano prelazeći usnama.

Ljubili su se kad god bi im se ukazala prilika: u crkvi, na sajmištu, kad bi se sreli na ulici i - što je bilo najbolje - kada bi se našao u njezinoj kući i kada bi ostali sami.

Živio je upravo za te trenutke. Razmišljao je o njezinim poljupcima prije nego bi usnuo i ponovno čim bi se probudio.

K njoj je odlazio dva do tri puta na tjedan. Bio je drag njezinu ocu, Edmundu, iako ne i njezinoj teti, Petranilli. Edmund je bio topao i srdačan čovjek, te je Merthina često pozivao da se zadrži na večeri, što je Merthin prihvaćao sa zahvalnošću, znajući da će ondje dobiti bolji obrok nego kod Elfrica. On i Caris igrali su šah ili damu, ili tek tako sjedili i razgovarali. Volio ju je gledati dok bi mu nešto prepričavala ili objašnjavala, dok bi rukama nešto crtala u zraku, a na licu bi joj se odražavala zabavljenost ili zapanjenost, glumeći sve uloge u velikoj predstavi. No najveći dio vremena samo je iščekivao trenutke kada će moći ukrasti poljubac.

Pogledao je oko sebe: nitko ne gleda prema njima. Uvukao joj je ruku pod kaput, te je dodirnuo preko mekog materijala haljine. Tijelo

joj je bilo toplo. Obavio joj je dojku dlanom, onako malenu i oblu. Obožavao je to kako joj je tijelo bilo podatno pod dodirom njegovih prstiju. Nikada je nije vidio nagu, no već je više nego prisno poznavao njezine grudi.

U njegovim snovima išli su i korak dalje. Bili bi negdje sami, na nekoj šumskoj čistini ili u velikoj spavaćoj sobi nekog zamka. Oboje nagi. No, što je bilo najneobičnije, njegov je san redovito završavao trenutak prerano, neposredno prije nego što bi ušao u nju, pa bi se budio ojađen.

Jednoga dana, razmišljao bi, jednoga dana.

Još nisu spominjali vjenčanje. Naučnici se nisu mogli ženiti, pa je morao čekati.

Caris se zacijelo pitala što će njih dvoje učiniti nakon što on dovrši naukovanje, ali te misli nije izrazila. Činilo se kako je zadovoljna što može živjeti dan po dan. A on se praznovjerno pribijavao razgovora o zajedničkoj budućnosti. Govorilo se kako hodočasnici ne smiju predugo i pomno planirati putovanje, jer bi tako mogli doznati za nebrojene opasnosti i zbog toga odlučiti ne poći na put.

Kraj njih je prošla neka redovnica i Merthin je s grižnjom savjesti povukao ruku iz Carisinih njedara. No redovnica ih nije primijetila. Ljudi su u divovskome prostoru katedrale činili raznorazne stvari. Godinu ranije Merthin je vidio jedan par prilikom spolnog odnosa uza zid u južnome brodu, u tami mise održane povodom Badnjaka iako su zbog toga izbačeni iz crkve. Pitao se bi li i on i Caris mogli ostati na tom mjestu tijekom cijele službe i diskretno se poigravati.

No ona je imala drukčije zamisli. "Pođimo u prednji dio", reče. Uхватила ga je za ruku i povelala kroz masu vjernika. Poznavao je mnoge među njima, ali ne sve: Kingsbridge je bio jedan od većih engleskih gradova, s približno sedam tisuća stanovnika i nitko nije poznavao sve sugrađane. S Caris je tako došao do križišta, mjesta na kojem se glavni brod sastajao s transeptima. Ondje su naišli na drvenu prepreku koja je priječila ulaz u istočni dio, ili prezbiterij, rezerviran za svećenstvo.

Merthin se tako našao kraj Buonaventure Čarolija, najvažnijeg među talijanskim trgovcima, krupno građenog muškarca u raskošno

izvezenome kaputu od debelog vunenog sukna. Podrijetlom je iz Firence - prema njegovim riječima najvećega grada u kršćanskome svijetu, više od deset puta većega od Kingsbridgea - no sada je živio u Londonu i vodio veliku tvrtku koju je njegova obitelj osnovala radi trgovanja s engleskim proizvođačima vune. Obitelj Caroli bila je toliko bogata daje posuđivala novac i kraljevima, no Buonaventura je bio srdačan i nepretenciozan čovjek - iako su ljudi govorili da je u poslu često neumoljiv i nimalo popustljiv.

Caris ga je pozdravila prisno i nehajno: taj je čovjek već boravio kod njih u kući.

On je prijateljski kimnuo Merthinu, iako je, prema Merthinovoj dobi i rabljenoj odjeći zacijelo bio zaključio da je tek naučnik.

Buonaventura je promatrao graditeljske značajke zdanja. "U Kingsbridge dolazim već pet godina", reče, započinjući dokoni usputni razgovor, "no do danas nisam primijetio da su prozori na transeptima mnogo veći nego u ostalim dijelovima crkve." Govorio je francuski, s primjesama riječi iz toskanskog narječja.

Merthin je sve razumio bez poteškoća. Poput većine sinova engleskih vitezova, odrastao je govoreći normanski francuski s roditeljima, a engleski s prijateljima. A bio je u stanju odgonetnuti i značenje mnogih talijanskih riječi, jer je u redovničkoj školi učio latinski. "Mogu vam objasniti koji je tome razlog", reče.

Buonaventura ga začuđeno pogleda, iznenađen što jedan naučnik tvrdi da raspolaže takvim spoznajama.

"Crkva je podignuta prije dvije stotine godina, kada su ti uski i visoki prozori u glavnom brodu i prezbiteriju bili plod novog i revolucionarnog dizajna", nastavi Merthin. "A onda, stotinu godina kasnije, biskup je poželio viši zvonik, pa je istodobno obnovio transepte i stavio veće prozore koji su tada bili u modi."

Tim je objašnjenjem ostavio snažan dojam na Buonaventuru. "A kako vi to znate?"

"U samostanskoj knjižnici nalazi se povijest priorata, takozvana Timothyjeva knjiga, u kojoj se navodi sve o gradnji katedrale. Veći dio napisan je u vrijeme velikog priora Philipa, no kasniji su autori dodali još građe. Čitao sam je još kao dječak u redovničkoj školi."

Buonaventura se na trenutak bolje zagleda u Merthina, kao da mu želi zapamtiti pojedinosti lica, a onda nehajno reče: “Lijepo je to zdanje.”

“Jesu li zgrade i ostala zdanja u Italiji bitno drukčiji?” Merthina su opčinjale priče o stranim zemljama, tamošnjem životu općenito, a osobito graditeljstvu.

Buonaventura se načas zamislio. “Čini mi se da su načela gradnje posvuda jednaka. Ali u Engleskoj nikada nisam vidio kupole.”

“Što je kupola?”

“Zaobljeni krov, poput polovice kugle.”

Merthin nije mogao vjerovati. “Nikada nisam ni čuo za takvo što! Kako se to gradi?”

Buonaventura se nasmije. “Mladiću, ja sam trgovac vunom. Znam već pod prstima prepoznati vunu od ovce iz Cotswolda ili vunu ovce iz Lincolna, ali ne znam kako se gradi čak ni kokošinjac, a kamoli kupola.”

Uto se pojavio Merthinov gospodar, Elfric. Bio je to imućan i uspješan čovjek, u skupoj odjeći, koja je, međutim, uvijek izgledala kao da pripada nekom drugome.

Kao vječiti laskavac, nije se ni osvrnuo na Caris i Merthina, nego se duboko naklonio Buonaventuri i rekao: “Čast nam je što ste ponovno posjetili naš grad, gospodine.”

Merthin se okrenuo na drugu stranu.

“Što misliš, koliko jezika postoji?” upita ga Caris.

Uvijek je imala neka suluda pitanja i opažanja. “Pet”, odgovori Merthin bez razmišljanja.

“Ne, pitam te ozbiljno”, reče ona. “Imamo engleski, pa francuski, pa latinski. To su tri. Firentinci i Mlečani govore drukčije, iako imaju nešto zajedničkih riječi.”

“Imaš pravo”, reče on, priključujući se igri. “To je već pet. Tu je onda još i flamanski.” Rijetki su ljudi bili u stanju raspoznati jezik trgovaca koji su u Kingsbridge dolazili iz tkalačkih gradova Flandrije: Ypresa, Bruggea i Genta.

“Tu je i danski jezik.”

“Arapi imaju svoj jezik, a kad pišu, čak se ne služe istim slovima kao mi.”

“A majka Cecilia mi je rekla da svi barbari imaju svoje jezike koje nitko ne zna ni zapisati - Škoti, Velšani, Irci, vjerojatno i ostali. To je već jedanaest, a moguće je da postoje i narodi za koje nismo ni čuli!”

Merthin se nasmiješi. Caris je bila jedina osoba s kojom je to mogao činiti. Među njihovim prijateljima i vršnjacima nitko nije razumio koliki je užitak zamišljati neobične ljude i različite načine života. Ona bi nasumično postavila neko pitanje: Kako je živjeti na samome rubu svijeta? Griješe li svećenici u vezi s Bogom? Kako sada, ovog trenutka, znaš da ne sanjaš? I tako bi krenuli na zamišljeno putovanje, nadmećući se u nastojanjima da osmisle najnevjerojatnije pojmove i predodžbe.

Glasan razgovor u crkvi iznenada se stišao, a Merthin je primijetio da redovnici i redovnice sjedaju na mjestu. Posljednji je ušao zborovođa, Slijepi Carlus. Iako nije vidio, po crkvi i samostanskim zdanjima kretao se bez pomoći, posve polagano, no jednako samouvjereno kao i čovjek zdrava vida koji poznaje svaki stup i kamenu ploču na podu. Sada je svojim raskošnim baritonom otpjevao jedan ton, a zbor je zapjevao svečanu pjesmu.

Merthin je u sebi krio sumnje u vezi sa svećenstvom. Svećenici raspolažu moći koja uvijek ne odgovara njihovom znanju - podosta poput njegova poslodavca, Elfrica.

Međutim, volio je ići u crkvu. Mise su u njemu izazivale svojevrsni trans. Ta glazba, arhitektura i latinski stihovi nekako su ga opčinjali, te je imao dojam da spava otvorenih očiju. Ponovno ga je obuzeo onaj neobični osjećaj da osjeća kišnicu koja mu u bujicama teče pod nogama.

Pogled mu je lutao, prelazeći po tri razine glavnoga broda - arkadama, galeriji i klaristoriju. Znao je da se stupovi grade tako da se kamen polaže na kamen, ali da odaju drukčiji dojam, barem na prvi pogled. Kamene blokove bili su isklesani tako da je svaki stup izgledao poput snopa motki. Pogledom je pratio jedan od četiriju divovskih stupova u središnjem dijelu, na mjestu spajanja glavnog broda i transepta, od divovskog pravokutnog postolja na kojem je

stajao, do mjesta na kojem se širio na sjevernu stranu, formirajući luk preko bočnog broda, pa još dalje, i više, do razine tribunala, gdje se jedan drugi suženi dio širio na zapad i formirao arkadu galerije, pa još dalje, gore, do zapadnog početka luka klaristorija, sve do mjesta na kojem su se odvajali posljednji preostali elementi, nalik na cvjetni buket, prerastajući u zaobljena rebra svoda visoko nad njima. Od središnjeg zaglavnog kamena na najvišoj točki svoda, pogledom se spuštao jednim rebrom, sve do dolje, do stupa u nizu, u suprotnome kutu križišta.

Upravo tada dogodilo se nešto neobično. Učinilo mu se da mu se pogled na trenutak zamutio i da se istočna strana transepta pomaknula.

Začula se i potmula grmljavina, toliko duboka daje bila gotovo nečujna, a tlo je zadrhtalo, kao da je negdje u blizini netko srušio stablo.

Pjevanje se načas stišalo i prekinulo.

U prezbiteriju se na južnome zidu pojavila pukotina, točno kraj stupa koji je Merthin dotada promatrao.

Okrenuo se prema Caris. Krajičkom oka ugledao je dijelove zida koji su padali u koru i u križištu. A onda se čula samo zaglušujuća buka: žene su vrištale, muškarci vikali, dok je divovsko kamenje padalo na pod uz zaglušujući tresak. Sve to potrajalo je nekoliko beskonačnih trenutaka. Nakon što je nastupila tišina, Merthin je shvatio da drži Caris, da joj je lijevom rukom obgrlio ramena i da je privija, dok joj desnom štiti glavu, tijela postavljenog tako da se našlo između nje i onog dijela crkve koji je sada bio razrušen.

Bilo je očito pravo čudo što nitko nije poginuo.

Najveća oštećenja pretrpio je južni brod prezbiterija, u kojem za vrijeme službe nije bilo nikoga. Vjernicima nije bio dopušten pristup u prezbiterij, a svi svećenici bili su tada u središnjem dijelu, takozvanom koru. Nekolicina redovnika za dlaku je izbjegla smrt, što je samo pojačalo govorkanja o čudu, dok su drugi imali porezotine i modrice od kamenih krhotina koje su letjele zrakom. Među vjernicima je bilo tek malo ogrebotina. Bilo je očito da ih je nadnaravnom moći zaštitio sv. Adolf, čije su se kosti čuvale pod oltarom, a među čijim su djelima bili i brojni slučajevi liječenja

bolesnika i spašavanja pojedinaca od smrti. Međutim, općenito se smatralo daje Bog stanovnicima Kingsbridgea uputio upozorenje. Još nije bilo posve jasno na što ih točno upozorava.

Sat vremena kasnije, četveročlana je skupina procjenjivala štetu. Brat Godwyn, Carisin bratić, bio je sakristan, odgovoran za crkvu i sva njezina blaga. Pod njim je kao matrikular⁵, zadužen za gradnju i popravke, bio brat Thomas, koji je deset godina ranije bio poznat kao sir Thomas Langley. Ugovor za održavanje katedrale imao je Elfric, tesar po zanatu i graditelj opće prakse po zanimanju. Merthin je pratio Elfrica u svojstvu naučnika.

Istočni kraj crkve stupovi su dijelili na četiri dijela, takozvane traveje. Urušavanje je pogodilo dva traveja najbliža križištu. Kameni svod nad južnim bočnim brodom bio je posve uništen u prvome traveju, dok je u drugome oštećenje bilo djelomično.

Vidjele su se i pukotine na galeriji tribine, dok su s prozora klaristorija otpali stupići.

Elfric je u jednom trenutku rekao: "Svod se urušio zbog nekakve slabosti žbuke, a to je pak izazvalo pukotine na višim mjestima."

Merthinu se činilo da to ne može biti točno, no nije imao bolje objašnjenje.

Merthin je mrzio svoga gospodara. Prvo je postao naučnikom Elfricova oca, Joachima, graditelja bogatog iskustva koji je radio na raznim crkvama i mostovima u Londonu i Parizu. Starac je Merthinu s oduševljenjem objašnjavao i prenosio zidarsko znanje i tradiciju - ono što su nazivali svojim "misterijima", a što se uglavnom svodilo na aritmetičke formule pri gradnji, poput odnosa između visine zdanja i dubine temelja. Merthin je volio brojke i upijao sve što je mogao doznati od Joachima.

A onda je Joachim umro a posao je preuzeo Elfric. Elfric je smatrao kako je najvažnije da naučnik usvoji načelo poslušnosti. Merthinu je to bilo teško prihvatiti, a Elfric ga je kažnjavao malim porcijama, tankom odjećom i radom na otvorenome po hladnome vremenu. Da stvar bude gora, Elfricova punašna kći Griselda, Merthinova vršnjakinja, uvijek je bila dobro uhranjena i toplo odjevena.

Tri godine ranije Elfricu je umrla supruga, pa je stupio u brak s Alice, Carisinom starijom sestrom. Ljudi su općenito smatrali daje Alice zgodnija sestra i bilo je točno da je imala pravilnije crte lica, no nije bila ni približno intrigantna kao Caris, a Merthin ju je smatrao dosadnom. Nekako se činilo da je Merthin drag Alice, gotovo koliko i njezinoj sestri, pa se nadao da će ona navesti Elfrica da se prema njemu bolje odnosi. No dogodilo se suprotno. Alice je zaključila daje kao supruga dužna pridružiti se Elfricu u mučenju naučnika.

Merthin je znao da gospodari jednako zlostavljaju mnoge druge naučnike, te da oni trpe sve što im se događa jer se jedino naukovanjem može doći do dobro plaćenog zanata. Obrtnički cehovi vrlo su djelotvorno onemogućavali pristup poslu onima koji bi se pokušali probiti sami.

Nitko u nekome gradu nije mogao raditi bez pripadanja cehu. Čak bi i svećenik, redovnik ili žena, koji bi poželjeli trgovati vunom ili spravljati pivo za prodaju, morali ući u odgovarajući ceh. A izvan gradova gotovo i nije bilo prostora za razvijanje posla: seljaci su sami gradili kuće i sami šili košulje.

Po završetku naukovanja, većina mladića ostajali bi kod gospodara i radili za plaću. Tek bi rijetki završili u nekakvom partnerskom odnosu i preuzimali obrt nakon učiteljeve smrti. Merthina ne očekuje takva sudbina. Odviše mrzi Elfrica. Napustit će ga čim se ukaže prva prigoda.

“Pogledajmo stanje s gornje strane”, reče Godwyn.

Uputili su se prema istočnome kraju crkve. Elfric reče: “Drago mi je vidjeti da ste se vratili iz Oxforda, brate Godwyn. Ali zacijelo vam nedostaje društvo učenih ljudi.”

Godwyn kimne. “Ti veliki majstori čovjeka uistinu zadive.”

“Kao i ostali studenti - i to su po svoj prilici iznimni mladi ljudi, rekao bih. Iako do nas dopiru i priče o neprimjerenome ponašanju.”

Godwyn je odgovorio sa žaljenjem u glasu. “Nažalost, dio je tih priča istinit. Kada se mladi svećenik ili redovnik prvi put nađe daleko od doma, lako će se naći u iskušenju.”

“Ipak, pravi smo sretnici što ovdje, u Kingsbridgeu, imamo ljude školovane na sveučilištu.”

“To je vrlo ljubazno od vas.”

“Ali je točno.”

Merthin bi bio najradije rekao: Zaveži već jednom za ime svijeta. No Elfric je jednostavno bio takav. Bio je loš majstor, radio je neprecizno i imao klimave procjene, no znao je kako se ulagivati. Merthin je neprestano gledao kako to čini - jer je znao biti ljubazan i šarmantan prema ljudima od kojih je želio nešto izvući, baš kao što je znao biti neuljudan i neugodan prema onima koji mu nisu mogli ništa pružiti.

Merthina je više iznenadio Godwyn. Kako tako inteligentna i obrazovana osoba ne vidi pravu Elfricovu narav? Možda su takve stvari manje očite onima koji su predmet obožavanja.

Godwyn je otvorio malena vrata i poveo ih uskim spiralnim stubama skrivenima u zidu. Merthina je obuzela uzbuđenost. Obožavao je ulaziti u skrivene prolaze u katedrali. Intrigiralo ga je i to dramatično urušavanje i želio je otkriti razloge zbog kojih je do njega došlo.

Bočni brodovi crkve bili su jednokatna zdanja, proširenja s obiju strana glavnoga crkvenog broda. Imali su križno-rebraste svodove. Iznad svoda, s vanjskog ruba bočnog broda kosi krov dizao se do podnožja klaristorija. Pod tim zakošenim pokrovom nalazila se trokutasta praznina čiji je pod bio skrivena strana, ili ekstrados, svoda nad bočnim brodom. Njih četvorica ušli su u taj prostor da s gornje strane promotre oštećenja.

Prostor su osvjetljavali prozorski otvori kojima je svjetlo dolazilo u unutrašnjost crkve, a Thomas je bio dovoljno mudar da ponese i uljanicu. Merthin je prvo primijetio da svodovi, gledani s gornje strane, nisu posve identični u svakom traveju.

Najistočniji je bio malo manje zaobljen nego susjedni, a sljedeći - djelomično oštećen - izgledao je kao da se razlikuje od oba prethodna.

Hodali su tim zakrivenim prostorom, držeći se ruba, gdje je svod bio najsnažniji, sve dok se nisu približili urušenome dijelu, koliko god su se usudili. Svod je bio podignut, jednako kao i čitava crkva, od kamenja spojenog žbukom, osim što je kamen na svodu bio vrlo tanak i lagan. Svodovi su u donjem dijelu bili gotovo okomiti, no kako su se dizali, sve su se više povlačili unutra, sve dok se nisu sastali s

kamenom koji se jednako tako približavao sredini sa suprotne strane.

Elfric u jednom trenutku reče: “Očito je da prvo treba obnoviti svodove iznad prvih dvaju traveja bočnog broda.”

Thomas reče: “U Kingsbridgeu već dugo nitko nije radio rebraste svodove.” Zatim se obratio Merthinu. “Bi li ti mogao izraditi kalupe?”

Merthin je točno znao na što misli. Na rubu svoda, gdje su zidani kameni elementi bili gotovo okomiti, kamen će se držati na mjestu zahvaljujući vlastitoj težini. No na višim dijelovima, kada zaobljeni dio gotovo prelazi u horizontalu, potrebni su svojevrsni potpornji koji će sve držati na željenome mjestu dok se žbuka ne osuši.

Najjednostavnije je bilo izraditi drveni okvir, te na njega položiti kamen.

Bio je to izazovan posao za svakog tesara, budući da zaobljeni dio mora posve točan, u svakom dijelu, odgovarati zahtjevima budućeg svoda. Thomas je znao koliko Merthin dobro radi, budući da je pomno nadgledao sve što su Merthin i Elfric tijekom godina radili na katedrali. Međutim, takvo obraćanje naučniku umjesto gospodaru bilo je s Thomasove strane netaktilno, pa je Elfric odmah reagirao. “Pod mojim nadzorom, da, on to može izvesti”, reče.

“Mogu izraditi kalupe i okvire”, reče Merthin, koji je već razmišljao o tome kako će okvir počivati na skeli, kao i o platformi na kojoj će zidari morati stajati. “Ali ovi svodovi nisu podignuti na taj način.”

“Ne pričaj gluposti, mali”, reče Elfric. “Dakako da jesu. O tome nemaš pojma.”

Merthin je znao da se nije pametno protiviti poslodavcu. S druge strane, za pola godine Elfric će mu biti konkurent za dobivanje poslova, pa mu je bilo važno da se osobe poput brata Godwyna uvjere u njegovu stručnost.

Osim toga, zabolio ga je prijezir u Elfricovu glasu, te je osjećao neodoljivu želju da dokaže kako je njegov učitelj u krivu. “Pogledajte ekstrados”, reče ogorčeno. “Nakon što bi dovršili jedan travej, zidari

bi svakako bili upotrijebili isti kalup i na sljedećemu. U tom slučaju, svi svodovi bili bi jednako zaobljeni. A zapravo su redom različiti.”

“Očito je da nisu ponovno upotrijebili kalup”, reče Elfric razdraženo.

“Ali zašto?” ustrajao je Merthin. “Zacijelo su željeli štedjeti na drvu, a da ne govorim o plaćama tesarskih majstora.”

“Bilo kako bilo, svod nije moguće izraditi bez kalupa i okvira.”

“Moguće je”, reče Merthin. “Postoji jedna metoda...”

“Sada bi bilo dosta”, reče Elfric. “Ovamo si došao učiti, a ne podučavati.”

Uto se oglasio Godwyn: “Samo trenutak, Elfric. Ako je mladić u pravu, priorat bi mogao uštedjeti mnogo novca.” Pogledao je Merthina. “Što si kanio reći?”

Merthin je već napola žalio što je uopće potaknuo tu temu. Kasnije će za to platiti paklensku cijenu. No sada nema povratka. Povuče li se, svi će zaključiti da zapravo ne zna o čemu točno govori. “Sve je opisano u jednoj knjizi u samostanskoj knjižnici i sve je vrlo jednostavno”, reče. “Nakon polaganja svakog kamena, preko njega se prebacuje konopac. Jedan se njegov kraj učvršćuje za zid, a drugi opterećuje komadom drva. Konopac tako čini pravi kut preko ruba kamena i onemogućuje njegovo otklizavanje sa žbuke i pad na tlo.”

Svi su šutjeli, koncentrirajući se i pokušavajući zamisliti takav raspored. Thomas je prvi kimnuo. “To bi moglo funkcionirati”, reče.

Elfric nije skrivao bijes.

Godwyna je priča zaintrigirala. “Koja je to knjiga?”

“Zovu je Timothyjevom knjigom”, odgovori Merthin.

“Znam za nju, ali je nikada nisam proučavao. Očito bih trebao.” Godwyn se potom obratio ostalima. “Jesmo li vidjeli dovoljno?”

Elfric i Thomas spremno su kimnuli. Dok su sva četvorica napuštali potkrovlje, Elfric je promumljao Merthinu: “Je li tebi jasno da si svojom pričom samome sebi oduzeo nekoliko tjedana posla? Uvjeren sam da to nećeš činiti kada budeš vodio svoj posao.”

Merthinu to uopće nije palo na pamet. Elfric je bio u pravu: dokazujući kako je kalup s okvirom nepotreban, samome sebi oduzeo je posao. No u Elfricovu načinu razmišljanja nešto je bilo

duboko pogrešno. Nije pravedno dopustiti da netko nepotrebno troši novac, samo da čovjek sebi osigura posao. Merthin nije želio živjeti od varanja drugih.

Spustili su se spiralnim stubama u prezbiterij. Elfric se obratio Godwynu: "Sutra ću vas posjetiti i ponuditi cijenu za radove."

"Izvršno."

Elfric se zatim okrenuo prema Merthinu. "Ti ostani ovdje i prebroji kamenje na svodu bočnog broda. Rezultat mi donesi kući."

"U redu."

Elfric i Godwyn nakon toga su izišli, no Thomas se još zadržao. "Navukao sam ti nevolje na vrat", reče.

"Samo ste me pokušali podržati."

Redovnik je slegnuo ramenima i odmahnuo desnom rukom, kao da želi reći: što se tu može? Lijeva mu je ruka bila amputirana u laktu deset godina ranije, nakon infekcije rane zadobivene u borbi kojoj je Merthin svjedočio u šumi.

Merthin više gotovo uopće nije razmišljao o tom neobičnom prizoru - bio se naviknuo na Thomasa u redovničkom habitu - no sada se prisjetio tog događaja: dvojica vojnika, djeca koja se skrivaju u grmlju, luk i strijela, zakopano pismo.

Thomas je prema njemu uvijek bio ljubazan, te je zaključio da se razlog za to krije u onome što se dogodilo tog dana. "Nikada nikome nisam spomenuo ono pismo", reče sada tiho.

"Znam", reče Thomas. "Da jesi, ne bi bio među živima."

Većinu velikih gradova vodila je cehovska komora, udruga vodećih građana, uglavnom trgovaca i majstora. Pod njom su bili brojni obrtnički cehovi, koji su okupljali pripadnike pojedinih zanata: zidare, tesare, kožare, tkalce, krojače. Postojali su i župni cehovi, malene skupine sa sjedištem u mjesnim crkvama, osnovane radi prikupljanja novca za svećeničku odjeću i svete ukrase, kao i za potporu udovicama i siročadi.

U gradovima koji su imali katedralu sve je bilo drukčije. Kingsbridgeom je, kao St Albansom i Bury St Edmundsom, vladao samostan, koji je imao u vlasništvu gotovo svu zemlju u okolici grada. Priorsu su uvijek odbijali dati dopuštenje da se osnuje cehovska komora. Međutim, najistaknutiji obrtnici i trgovci pripadali su župnoj

gildi Sv. Adolfa. Nema sumnje da je to u početku, u davnoj prošlosti, bila skupina pobožnih pojedinaca koji su prikupljali novac za katedralu, no sada se radilo o najvažnijoj organizaciji u gradu. Ona je donosila pravila ponašanja u poslovnim odnosima, te birala gradskog načelnika i šest glavara koji su se brinuli za provedbu tih pravila. U cehovskoj vijećnici držale su se mjere kojima je bila standardizirana težina vreće s vunom, širina bale sukna, te volumen bušela⁶ za svu robu u Kingsbridgeu. Ipak, trgovci i obrtnici nisu mogli suditi i dijeliti pravdu onako kako su to činili njihovi kolege u formiranim gradskim općinama koje su birale zastupnike u Parlament - te je ovlasti za sebe zadržao prior Kingsbridgea.

Večer uoči Duhova, župni ceh priredio je u cehovskoj vijećnici banket za najvažnije kupce iz drugih krajeva i zemalja. Gradski je načelnik bio Edmund Vunar, a Caris je onamo došla s njim, da odigra ulogu domaćice, pa se tako Merthin morao zabaviti bez nje.

Nasreću, i Elfric i Alice također su bili otišli na tu svečanu večeru, pa je mogao sjediti u kuhinji, slušati kišu i razmišljati. Vani nije bilo hladno, no u kuhinji je ipak gorjela malena vatra, radi pripreme hrane, a njezin crveni sjaj ispunjavao je prostor vedrinom.

Čuo je korake Elfricove kćeri Griselde na katu. Bila je to dobra i lijepa kuća, iako manja od Edmundove. U prizemlju su se nalazile samo glavna soba i kuhinja.

Stubama se dolazilo do otvorenog odmorišta, gdje je spavala Griselda, te zatvorene spavaće sobe za gospodara i njegovu suprugu. Merthin je spavao u kuhinji.

Jedno vrijeme, tri-četiri godine ranije, Merthina su noću proganjale fantazije o tome kako se uspinje stubama i uvlači pod pokrivač kraj Griseldina toplog, punog tijela. No ona se smatrala izrazito nadmoćnom u odnosu na njega, te se prema njemu odnosila kao prema slugi, nikada ga u tom smislu nimalo ne potičući.

Merthin je sjedio na klupi, zagledan u vatru, i zamišljao drvenu skelu koju će podići za zidare ispod urušenog svoda u katedrali. Drvo je bilo skupo, a dugačka debla rijetka - vlasnici šuma često su podlijevali iskušenju i prodavali drvo prije nego što bi posve izraslo. Graditelji su stoga morali svoditi broj skela na najmanju moguću

mjeru. Umjesto da je grade od poda, štedjeli su drvo tako što su je učvršćivali za postojeće zidove.

Dok je on tako razmišljao, Griselda je ušla u kuhinju i uzela iz bačve pivo. "Želiš i ti pivo?" upitala je. Merthin je prihvatio, zatečen njezinom ljubaznošću. Ponovno ga je iznenadila kad je sjela na stolicu nasuprot njemu i počela piti.

Griseldin ljubavnik, Thurstan, nestao je prije tri tjedna. Nije bilo nimalo sumnje da je sada usamljena, te je vjerojatno upravo zbog toga potražila Merthinovo društvo.

Piće mu je ugrijalo želudac i omogućilo da se opusti. Tražeći kakvu-takvu temu za razgovor, upitao je: "Što je bilo s Thurstanom?"

Zabacila je glavu poput neobuzdane kobile. "Rekla sam mu da ne želim poći za njega."

"Zašto?"

"Premlad je za mene."

Merthinu se učinilo da tu nešto nije kako treba. Thurstanu je bilo sedamnaest, a Griseldi dvadeset, no Griselda nije bila osobito zrela. Prije će biti, pomislio je, da joj je smetalo što je Thurstan toliko nisko na društvenoj ljestvici. U Kingsbridgeu se prije dvije-tri godine pojavio iznebuha, niotkuda, te je kao običan radnik radio za više gradskih majstora. Vjerojatno mu je sve dojadilo, ili Griselda ili cijeli Kingsbridge, pa je jednostavno pošao dalje.

"Kamo je otišao?"

"Ne znam i ne zanima me. Trebala bih se udati za nekog vršnjaka, za nekoga tko ima osjećaj odgovornosti - možda muškarca koji bi jednog dana mogao preuzeti obrt moga oca."

Merthinu je odmah sinulo da možda misli na njega. To ne može biti, pomisli.

Uvijek me gledala svisoka. A ona je tada ustala i sjela na klupu kraj njega.

"Moj je otac prema tebi zloban i zao", reče. "To mi je oduvijek jasno."

Merthin nije mogao vjerovati. "Trebalo ti je dosta vremena da mi to i kažeš... ovdje živim već šest i pol godina."

"Teško mi je ići protiv obitelji."

"Zašto je prema meni uopće toliko zao?"

“Jer misliš da posao znaš bolje od njega i to ne možeš sakriti.”

“Možda i znam bolje.

“Eto vidiš...”

Nasmijao se. Bilo je to prvi put da ga je ona nasmijala.

Još mu se malo primakla na klupi, tako da joj je osjetio bedro pod vunenom haljinom. On je bio u svojoj iznošenoj platnenoj košulji, koja mu se spuštala do polovine bedara, s gaćama koje su nosili svi muškarci, ali je i kroz odjeću osjećao toplinu njezina tijela. Sto je dovelo do takve promjene? S nevjericom ju je promatrao.

Lice joj je bilo puno i mesnato, ali ipak nekako privlačno. Imala je lijepa usta za ljubljenje.

U tom trenutku rekla je: “Kao da smo unutra za velike oluje. Nekako je ugodno.”

I on je osjetio da u njemu raste uzbuđenje, te je odvratio pogled. Sto bi pomislila Caris, upitao se, kad bi sada ušla ovamo? Nastojao je potisnuti želju, no time je samo pogoršavao stanje.

Ponovno je pogledao Griseldu. Usne su joj bile vlažne i blago razdvojene.

Nagnula se prema njemu. On ju je poljubio. Istog trenutka gurnula mu je jezik u usta.

Bila je to iznenadna, šokantna prisnost koja ga je ushitila, te je uzvratio jednakom mjerom. Ovo nije poput ljubljenja s Caris... Ta ga je pomisao istog trenutka navela da prestane. Naglo se odvojio od Griselde i ustao.

Ona upita: “Što se dogodilo?”

Kako joj nije htio reći istinu, rekao je tek: “Nekako ti nikad nisam bio drag.”

Činilo se da ju je to razljutilo. “Rekla sam ti da sam morala biti na očevoj strani.”

“Promijenila si se preko noći.”

Ustala je i krenula prema njemu. On je uzmicao sve dok mu se leđa nisu našla uza zid. Uхватила ga je za ruku i prislonila je na njedra. Grudi su joj bile oble, pune i teške i on se nije uspio othrvati iskušenju da ih opipa. Upitala ga je: “Jesi li to kada radio onako, zapravo - s nekom djevojkom?”

Uvidio je da ne može govoriti, pa je kimnuo.

“Jesi li razmišljao o tome da to radiš sa mnom?”

“Jesam”, uspio je protisnuti.

“To mi možeš raditi sada, ako želiš, dok ih nema. Možemo poći gore i leći na moj krevet.”

“Ne.”

Pritisnula ga je čitavim tijelom. “Od tvog poljupca postala sam vruća i vlažna unutra.”

Odgurnuo ju je od sebe, snažnije nego što je namjeravao, pa je pala unatrag i dočekala se na dobro podstavljenoj stražnjici. “Ostavi me na miru”, reče on.

Nije bio posve siguran da to doista misli, no ona ga je shvatila ozbiljno. “Onda se nosi kvragu”, reče ona. Ustavši, bijesnim se korakom uputila na kat.

On se nije micao, i dalje zadihan. Sada kada ju je odbio, odmah je požalio.

Naučnici nisu bili osobito privlačni mladim ženama, koje nisu željele biti prisiljene čekati prije braka. Ipak, Merthin je već bio s nekoliko djevojaka iz Kingsbridgea. Jednoj od njih, Kate Brown, svidio se dovoljno da mu dopusti da ide dokraja. Bilo je to jednog ljetnog popodneva, prije godinu dana, u voćnjaku njezina oca. Otac joj je potom iznenada umro, a majka je odvela obitelj u Portsmouth.

Merthin je tada jedini put bio intiman s nekom ženom. Je li lud kad je odbio Griseldinu ponudu?

Samome sebi rekao je da je imao sreće i da se izvukao. Griselda je zlobna djevojka kojoj se on zapravo ne sviđa. Trebao bi se ponositi jer se othrvao iskušenju.

Nije se poveo za instinktom, poput nerazumne životinje. Donio je odluku, poput pravog muškarca.

A onda je Griselda počela plakati.

Nije plakala glasno, no on je ipak sve čuo. Poput svih kuća u gradu, i Elfricova je straga imala dugačak i uzak komad zemlje s nužnikom i smetlištem. Većina domaćinstava ondje je držala kokoši i svinju, te uzgajala voće i povrće, no kod Elfrica su u tom prostoru bili pohranjeni drvena građa, kamen, namotaji konopca, kante, tačke i ljestve. Merthin je piljio u kišu koja je natapala dvorište, no do njega su i dalje dopirali Griseldini jecaji.

Odlučio je otići iz kuće, te je već došao do ulaznih vrata, no onda više nije znao kamo da se uputi. Kod Caris je bila samo Petranilla, koja ga ne bi primila srdačno.

Pomislio je kako bi mogao otići do svojih roditelja, no u takvom stanju ponajmanje se htio vidjeti upravo s njima. Mogao je razgovarati s bratom, no Ralph je u Kingsbridge trebao doći tek potkraj tjedna. Osim toga, uvidio je, ne može izići bez kaputa - ne zbog kiše, nije mu smetalo što bi ostao moker, nego zbog kvrge s prednje strane odjeće koja se nikako nije povlačila.

Pokušavao je misliti na Caris. Zacijelo pijucka vino, pomislio je, i jede pečenu govedinu i bijeli kruh. Pita se što je odjenula. Najsvečanija joj je haljina bila blage ružičastocrvene boje s četvrtastim izrezom koji je otkrivao blijedu kožu njezina vitkog vrata. No Griseldin plač neprestano mu je prekidao misli. Htio ju je utješiti, reći koliko mu je žao što se sada zbog njega osjeća odbačenom, objasniti da je privlačna, ali da njih dvoje nisu stvoreni jedno za drugo.

Sjeo je, pa ponovno ustao. Bilo je teško slušati tako uzrujanu i nesretnu ženu. Nije mogao razmišljati o skeli dok taj zvuk ispunjava kuću. Ne može ostati, ne može otići, ne može sjediti na miru.

Uspeo se na kat.

Ležala je na trbuhu, na slamom punjenom ležaju. Haljina joj je bila zadignuta oko podebljih bedara. Koža na stražnjoj strani nogu bila je izrazito bijela i izgledala podatno.

“Žao mi je”, reče on.

“Odlazi.”

“Nemoj plakati.”

“Mrzim te.”

Kleknuo je i potapšao je po leđima. “Ne mogu sjediti u kuhinji i slušati kako plačeš.”

Okrenula se i pogledala ga, lica vlažnog od suza. “Ružna sam i debela, pa me mrziš.”

“Ne mrzim te.” Nadlanicom joj je obrisao obraze.

Ona ga je uhvatila za ruku i povukla prema sebi. “Ne? Doista?”

“Ne, ali...”

Stavila mu je ruku na potiljak, pa ga privukla i poljubila. On je zastenjao, uzbuđeniji nego ikada. Ispružio se kraj nje na ležaju. Otići ću za koji trenutak, govorio je samome sebi. Samo ću je još malo tješiti, a onda ću ustati i sići u prizemlje.

Uzela mu je ruku i uvukla je pod suknju, pa postavila među noge. Osjetio je čvrste dlake, meku kožu ispod njih, te vlažni ponor i odmah je znao da je izgubljen. Snažno ju je pomilovao i uvukao prst u nju. Imao je dojam da će se rasprsnuti. "Ne mogu prestati", reče.

"Brzo", reče ona zadihano. Zadignula mu je košulju i snažnim pokretom mu spustila gaće, a on je legnuo na nju.

Osjetio je kako gubi nadzor nad sobom dok ga je vodila i uvlačila u sebe.

Grizodušje ga je obuzelo i prije nego što je sve završilo. "O, ne", reče. Eksplozija je otpočela već s prvim njegovim pokretom i sve je učas bilo gotovo. Beživotno je ostao ležati na njoj, zatvorenih očiju. "O, Bože", rekao je. "Da sada barem nekako umrem."

Poglavlje 7

Buonaventura Caroli šokantnu je vijest objavio za doručkom u ponedjeljak, dan nakon velike svečane večere u cehovskoj vijećnici.

Caris se učinilo da će joj pozliti kada je sjela za hrastov stol u blagovaonici očeve kuće. Boljela ju je glava i imala je blagu mučninu. Pojela je samo malo toplog mlijeka s kruhom, da smiri želudac. Prisjećajući se koliko je uživala u vinu na banketu, pitala se je li ga popila previše. Je li to taj osjećaj mamurnosti o kojem se muškarci i mladići šale kada se razmeću time koliko mogu popiti jakih alkoholnih pića?

Otac i Buonaventura jeli su hladnu bravetinu, a teta Petranilla pričala je nekakvu priču. “Kao petnaestogodišnjakinja, bila sam obećana nećaku grofa od Shiringa”, rekla je. “Smatralo ga se dobrom prilikom: otac mu je bio vitez prosječna ugleda, dok je moj bio imućni trgovac vunom. A onda su i grof i njegov sin jedinac poginuli u Škotskoj, u bitki za Loudon Hill. Moj zaručnik, Roland, postao je grof - i odmah prekinuo zaruke. I danas je grof. Da sam se udala za Rolanda prije bitke, danas bih bila grofica od Shiringa.” Nakon toga umočila je prepečenac u pivo.

“Možda to nije bila volja Božja”, reče Buonaventura. U tom trenutku dobacio je kost Scrapu, koji je skočio na nju kao da barem tjedan dana nije vidio nikakvu hranu.

Potom se obratio tati: “Prijetelju moj, moram ti priopćiti jednu stvar prije nego što danas prijeđemo na posao.”

Caris je po njegovu glasu odmah zaključila da donosi loše vijesti. Njezin je otac zacijelo imao jednake slutnje, jer je rekao: “Ovo mi ne zvuči dobro.”

“Posljednjih nekoliko godina obujam trgovanja nam se smanjuje”, nastavi Buonaventura. “Svake godine moja obitelj proda malo manje sukna, svake godine u Engleskoj kupimo malo manje vune.”

“Tako je to uvijek u poslu”, reče Edmund. “Malo ide prema gore, malo prema dolje, a nitko ne zna prave razloge.”

“Ali sada se u priču umiješao vaš kralj.”

To je bilo točno. Eduard III. uvidio je da se na vuni lijepo zarađuje, te je zaključio da kruna mora dobiti i nešto više od te zarade. Uveo je novi porez, od jedne funte po vreći vune. Vreće su bile standardizirane na 364 funte⁷, a prodavale su se za oko četiri funte u novcu. Novi je porez tako iznosio čak četvrtinu vrijednosti vune, što je bilo veliko opterećenje.

Buonaventura nastavi: “Što je još gore, otežao je izvoz vune iz Engleske. Morao sam obilno podmititi mnoge.”

“Zabrana izvoza uskoro će biti ukinuta”, reče Edmund. “Trgovci iz najveće londonske udruge za prodaju pregovaraju s dvorskim dužnosnicima...”

“Nadam se da si u pravu”, reče Buonaventura. “No s obzirom na aktualnu situaciju, moja obitelj smatra da više ne trebam posjećivati dva odvojena sajma u ovom dijelu zemlje.”

“Posve su u pravu!” reče Edmund. “Dođi ovamo i zaboravi sajam u Shiringu.”

Grad Shiring nalazio se na dva dana putovanja od Kingsbridgea. Bili su podjednake veličine, i premda ondje nije bilo ni katedrale ni priorata, Shiring je imao šerifov zamak i grofovijski sud. Jednom godišnje ondje se održavao konkurentski sajam vune.

“Nažalost, ovdje ne mogu pronaći potrebnu količinu različitih vrsta vune. Znaš, Sajam runa u Kingsbridgeu u posljednje vrijeme nekako gubi na kvaliteti. Sve više i više prodavača odlazi u Shiring. Tamošnji sajam nudi veću raznolikost i u vrstama i u kvaliteti.”

Caris nije mogla doći k sebi. To bi za njezina oca mogla biti prava katastrofa.

Stoga je upitala: “Zašto je prodavačima draži Shiring?”

Buonaventura slegne ramenima. “Tamošnja cehovska komora pojačala je privlačnost sajma. Nema dugotrajnog čekanja na ulazak kroz gradska vrata, trgovci mogu unajmiti šatore i štandove, a postoji i burza vune na kojoj svi mogu poslovati za ovakvih kišovitih dana...”

“I mi bismo to mogli učiniti”, reče ona.

Otac je samo prijezirno otpuhnuo. “Da je to barem moguće...”

“A zašto ne, tata?”

“Shiring je neovisna gradska općina s kraljevskom poveljom, statusom slobodnoga kraljevskog grada. Njihov ceh ima mogućnost organizirati stvari tako da idu na ruku trgovcima vune. Kingsbridge pripada prioratu...”

Uto se oglasila Petranilla: “Na Božju slavu.”

“Bez imalo sumnje”, reče Edmund. “Ali naš župni ceh ništa ne može učiniti bez dopuštenja priorata - a priori su oprezne i konzervativne osobe, pri čemu moj brat nije nikakva iznimka. U konačnici jednostavno odbace većinu prijedloga kojima je cilj nekakvo poboljšanje.”

Buonaventura je nastavio: “Zbog dugogodišnje povezanosti moje obitelji s tobom, Edmund, kao i s tvojim ocem, i dalje dolazimo u Kingsbridge. No u teškim vremenima ne možemo si priuštiti sentimentalnost.”

“U tom slučaju dopusti da zatražim malenu uslugu, upravo u ime te dugogodišnje povezanosti”, reče Edmund. “Zasada još nemoj donijeti konačnu odluku. Ostani otvoren prema novim mogućnostima.”

To je već lukavo, pomisli Caris. I inače joj se često događalo da je zatekne očeva oštroumnost u poslovnim pregovorima. Nije zatražio da Buonaventura promijeni odluku, jer bi se tako samo ukopao u sadašnje pozicije. Bilo je daleko vjerojatnije da će Talijan pristati na odgodu konačne odluke. Time se ne bi obvezao ni na što, ali bi ostavio otvorena vrata.

Buonaventuri je takvo što bilo teško odbiti. “U redu, ali s kojom svrhom?”

“Želim samo priliku da unaprijedim sajam, a osobito onaj most”, odgovori Edmund. “Uspijemo li ovdje, u Kingsbridgeu, ponuditi bolje uvjete nego u Shiringu, te privući više prodavača, i dalje bi dolazio k nama, zar ne?”

“Apsolutno.”

“U tom slučaju, nema nam druge.” Tada je ustao. “Idem posjetiti brata. Caris, pođi sa mnom. Pokazat ćemo mu koliki se red stvorio ispred mosta. Ne, pričekaj, Caris, dovedi mi onog svog pronicljivog mladog graditelja, Merthina. Možda nam zatreba i njegova stručnost.”

“Zacijelo radi.”

Petranilla reče: “Samo reci njegovu gospodaru da ga treba načelnik župnoga ceha.” Petranilla se ponosila činjenicom da joj je brat načelnik i to je isticala kad god joj se pružila prigoda.

Ali bila je u pravu. Elfric će morati pustiti Merthina. “Idem ga potražiti”, reče Caris.

Uzela je ogrtač s kapuljačom i izašla. Vani je još kišilo, iako ne kao jučer. Poput većine najuglednijih građana, Elfric je živio u glavnoj ulici koja se protezala od mosta do ulaza u priorat. Široka ulica bila je prepuna kola i ljudi koji su se bili uputili na sajam i tako su se probijali kroz lokve i prave potočiće kiše.

Kao i uvijek, gorjela je od želje da se vidi s Merthinom. Bio joj je drag još od Svih svetih deset godina ranije, kada se na vježbalištu za strijelce pojavio s lukom koji je sam izradio kod kuće. Bio je pametan i duhovit. Baš kao i ona, znao je da je svijet daleko veći i fascinantniji nego što većina stanovnika Kingsbridgea i zamišlja. No prije pola godine otkrili su još nešto, još zabavnije od prijateljstva.

Caris se i prije Merthina ljubila s mladićima, iako ne često: zapravo joj nikada nije bila jasna svrha tog čina. S njim je ipak bilo drukčije, nekako uzbudljivo i seksi. U karakteru je imao neku nestašnu, vragolastu crtu, zahvaljujući kojoj je sve što je činio izgledalo nekako blago zločesto. Sviđalo joj se i kad joj je dodirivao tijelo. Željela je i više od toga - no trudila se da ne razmišlja o tome. To nešto “više” odnosilo se na brak, a supruga je morala biti podređena muškarcu, koji joj je bio gospodar... Caris se s time nikako nije mogla pomiriti. Nasreću, o tome još nije morala razmišljati, jer se Merthin nije mogao ženiti prije završetka naukovanja, a do tada je preostalo još šest mjeseci.

Došla je do Elfricove kuće i ušla. Njezina sestra, Alice, bila je za stolom, u društvu pokćerke, Griselde. Jele su kruh s medom. Alice se bila podosta promijenila u tri godine braka s Elfricom. Oduvijek je po prirodi bila oštra i nesmiljena, poput Petranille, a pod suprugovim utjecajem postala je još sumnjičavija, uvredljivija i manje velikodušna.

No tog je dana bila razmjerno ljubazna. “Sjedni, sestro”, reče. “Jutros imamo svježi kruh.”

“Ne mogu, tražim Merthina.”

Alice je prijekorno pogleda. “Tako rano?”

“Trebala ga otac.” Caris je kroz kuhinju i stražnja vrata izišla u dvorište. Kiša je zalijevala sumorni prizor građevinskog materijala i otpada. Jedan od Elfricovih radnika stavljao je mokri kamen u tačke. Merthinu nije bilo ni traga ni glasa. Vratila se u kuću.

Alice reče: “Vjerojatno je u katedrali. Ondje radi nekakva vrata.”

Caris se prisjetila kako je Merthin to već spominjao. Vrata na sjevernome trijemu bila su natrula, a Merthin je radio na novima.

Griselda je dodala: “Rezbari djevice.” Nacerila se, pa je stavila u usta još kruha s medom.

Caris je znala i za to. Stara su vrata bila ukrašena rezbarijama prizora iz Isusove priče s Maslinske gore, o mudrim i lakomislenim djevicama, a Merthin je te prikaze trebao kopirati i na novim vratima. No u Griseldinu osmijehu krilo se i nešto neugodno, pomisli Caris. Gotovo kao da se ruga Caris što je još djevica.

“Potražiti ću ga u katedrali”, reče Caris, pa samo ovlaš mahne u znak pozdrava i iziđe.

Uspevši se glavnom ulicom, došla je do ulaza u kompleks oko katedrale. Dok se probijala između štandova, učinilo joj se da sajmom vlada otužna atmosfera. Zamišlja li to samo zbog Buonaventurinih riječi? Učinilo joj se da ipak nije tako. Kad bi se prisjetila Sajma runa iz djetinjstva, izgledalo joj je da je tada sve bili napućenije i užurbanije. Tada prostor priorata nije bio dovoljno velik da se sajam ograniči samo na to područje, pa su i sve okolne ulice bile zakrčene štandovima bez ishodenih dozvola - često bi se radilo tek o malenome stolu s raznoraznim drangulijama - a tu bi još bili i ulični prodavači, žongleri, proročice, glazbenici i putujući redovnici koji su pozivali grješnike na okajanje grijeha. Sada joj se činilo da bi u prostor priorata stao još pokoji štand. “Izgleda da je Buonaventura u pravu”, zaključila je. “Sajam se smanjuje.”

Jedan trgovac začuđeno ju je pogledao, a ona je tada shvatila da je te riječi izgovorila naglas. Trebala bi se nekako osloboditi te navike: ljudi misle da razgovara s duhovima. Pazila je da to ne čini, no ponekad bi zaboravila, osobito kad bi je nešto mučilo.

Veličanstvenu crkvu zaobišla je sa sjeverne strane.

Merthin je radio na trijemu, velikome prostoru na kojem su ljudi ponekad održavali sastanke. Vrata su stajala uspravno na čvrstome drvenom okviru koji ih je pridržavao dok je još rezbario. Iza novih vrata, stara su i dalje stajala na mjestu, pod lukom, sva raspucana i trošna. Merthin joj je bio okrenut leđima, tako da mu je svjetlo preko ramena padalo na drvo na kojem je radio. Nije je vidio, a romon kiše prigušivao joj je korake, tako da ga je još nekoliko trenutaka neopaženo promatrala.

Bio je nizak muškarac, neznatno viši od nje. Na žilavome tijelu imao je veliku i inteligentnu glavu. Malene ruke spretno su radile, oštrim nožem skidajući tanke, spiralne slojeve drva i tako oblikovale željene figure. Imao je bijelu kožu i gustu, čupavu crvenu kosu. "Nije baš jako zgodan", rekla je jednom Alice gotovo prijezirna izraza usta kada joj je Caris priznala da se zaljubila u njega. Bilo je točno da Merthin nije bio onako skladan i naočit kao njegov brat, Ralph, no Caris se činilo da mu je lice upravo čarobno: nepravilno, jedinstveno, mudro i puno smijeha, baš kao i on.

"Zdravo", reče ona, a on zatečeno poskoči. Ona se nasmije. "Inače te baš nije jednostavno prestrašiti."

"Iznenadila si me." Oklijevao je još trenutak-dva, a onda je poljubio. Držao se pomalo nespretno i nelagodno, no to se često događalo kada bi se koncentrirao na posao.

Ona je pogledala vrata. Sa svake njihove strane bilo je prikazano po pet djevice.

Mudre su se gostile na nekom vjenčanju, dok su lakoumne bile vani, držeći naopako okrenute svjetiljke, da pokažu da u njima više nema ulja. Merthin je vjerno prenio prizor sa starih vrata, ali uz jedva primjetne promjene. Djevice su stajale u redovima, po pet sjedne i pet s druge strane, poput lukova u katedrali. No na novim vratima sve su bile posve identične. Merthin je svakoj djevojci pridodao određeni znak prepoznatljivosti. Jedna je bila zgodna, druga imala kovrčavu kosu, jedna je plakala, druga nestašno namigivala. Zahvaljujući njegovoj ruci postale su stvarne, a prizor na starim vratima sada se, u usporedbi s ovim, doimao ukočeno i beživotno. "Čudesno je lijepo", reče Caris. "Ali zanima me što će reći redovnici."

"Bratu Thomasu se sviđa", reče Merthin.

“A prioru Anthonyju?”

“On ih još nije vidio. Ali prihvatit će. Neće željeti dvaput plaćati istu stvar.”

To je istina, pomisli Caris. Njezin stric Anthony nije bio nimalo smion i pustolovan, ali je bio štedljiv. Spominjanje priorova imena podsjetilo ju je na posao zbog kojeg je došla. “Moj otac traži da se nađeš s njim i priorom kod mosta.”

“Je li rekao zašto?”

“Čini mi se da će od Anthonyja zatražiti da podigne novi most.”

Merthin je pospremio alat u kožnatu torbu i žurno pomeo pod, uklanjajući s trijema piljevinu i komadiće drva. On i Caris potom su se po kiši preko sajmišta, pa glavnom ulicom, uputili prema mostu. Caris mu je prepričala što je Buonaventura rekao za doručkom. Poput nje, i Merthin je smatrao da sajmovi posljednjih godina nisu onako živi i bogati kao oni raniji koje je pamtio iz djetinjstva.

Unatoč tome, mnoštvo ljudi i kola u dugačkome je redu čekalo da uđe u Kingsbridge. Na bližem kraju mosta nalazila se malena kućica u kojoj je sjedio redovnik koji je ubirao naknadu od jednog penija od svakog trgovca koji je dolazio u grad s namjerom da prodaje robu. Most je bio uzak, tako da se nitko nije mogao progurati preko reda, pa su tako i oni koji nisu trebali ništa platiti - uglavnom stanovnici grada - morali čekati u redu.

Osim toga, dio dasaka bio je slomljen i deformiran, pa su kola morala voziti usporeno. Red se zbog svega toga protezao daleko cestom, između potleušica nadomak gradu, i gubio u kiši.

Most je k tome bio i prekratak. Nekoć su, u to nije bilo sumnje, oba njegova kraja stajala na suhome tlu. No ili se rijeka u međuvremenu proširila ili su se, što je bilo vjerojatnije, prolaskom nebrojenih kola i ljudi tijekom desetljeća i stoljeća obale spustile, pa su ljudi sada morali hodati po blatnjavim prilazima mostu s obje strane.

Caris je primijetila kako Merthin proučava strukturu mosta. Dobro je poznavala taj pogled u njegovim očima: razmišlja o tome kako uopće stoji u uspravnome položaju. Često bi ga zatekla kako tako pilji u nešto, najčešće u katedrali, no ponekad i ispred neke kuće ili čak nečega u prirodi, poput rascvjetale akacije ili jastreba koji

lebditi u visinama. Posve bi se umirio, blistava i oštra pogleda, kao da obasjava svjetlom neko mračno mjesto i pokušava odgonetnuti što se ondje nalazi. Kad bi ga pitala što radi, rekao bi joj da pokušava doprijeti u unutrašnjost stvari.

Zagledala se u smjeru njegova pogleda i pokušala zamisliti što on to vidi u starome mostu. Od kraja do kraja bio je dugačak šezdesetak metara, najdulji most koji je ikada vidjela. Vodoravnu su podlogu kolnika podupirali masivni hrastovi stupovi u dva niza, nalik na stupove s obiju strana glavnog broda katedrale. Most je držalo pet parova stupova. Stupovi na krajevima, gdje je voda bila plitka, bili su kratki, no po tri središnja stupa sa svake strane izdizala su se i četiri i pol metra iznad vode.

Svaki se stup sastojao od četiriju hrastovih greda spojenih drvenim sponama.

Prema predaji, kralj je prioratu u Kingsbridgeu dao dvadeset četiri najbolja hrasta u Engleskoj, upravo za po tri središnja stupa. Kraće grede prelazile su sjedne na drugu stranu i tako formirale donji dio samog mosta, dok su s gornje strane postavljene uzdužne daske koje su činile kolnu površinu. S obiju strana nalazila se drvena ograda koja je služila kao slabašna zaštita na samome rubu. Svakih nekoliko godina, netko od pijanih seljaka prošao bi kolima kroz ogradu, te poginuo u rijeci zajedno s konjem.

“Što gledaš?” upita Caris Merthina.

“Pukotine.”

“Ja ih ne vidim.”

“Drvo s obiju strana središnjeg stupa puca. Vidiš gdje gaje Elfric ojačao dvjema željeznim sponama.”

Sada kada joj ih je pokazao, Caris je ugledala metalne pločice zabijene preko pukotina. “Izgledaš mi zabrinuto”, reče ona.

“Ne znam zašto je to drvo uopće popucalo.”

“To je važno?”

“Naravno da je važno.”

Tog dana nije bio osobito razgovorljiv. Upravo se spremala pitati za razloge, kada je rekao: “Dolazi tvoj otac.”

Pogledala je niz ulicu. Dvojica braće jedan uz drugoga izgledali su neobično. Visoki Anthony oprezno je pridizao skute redovničkog

habita i pomno izbjegavao lokvice, s izrazom gađenja na blijedome licu koje rijetko vidi sunce. Edmund, pak, energičniji unatoč tome što je bio stariji, imao je rumeno lice i dugačku neurednu sijedu bradu, a hodao je bezbrižno i nehajno, vukući kraću nogu kroz blato. Nešto je gorljivo govorio, uz silne gestikulacije objema rukama. Kad god bi Caris u daljini ugledala oca, onako kako bi ga vjerojatno vidio i kakav neznanac, osjetila bi kako je obuzima val ljubavi.

Spor je bio u punom zamahu kada su prišli mostu, a nastavili su se to prepirati bez stanke. "Pogledaj samo taj red!" vikao je Edmund. "Stotine ljudi ne trguju na sajmu jer onamo još nisu ni stigli! I možeš biti uvjeren da će ih barem polovica naići na kupca ili prodavatelja još u redu, obaviti transakciju na licu mjesta i vratiti se kući a da nisu nogom stupili u naš grad!"

"To je protuzakonita preprodaja", reče Anthony. "Mogao bi im to ići reći, samo kad bi mogao prijeći most, ali ne možeš, jer nije dovoljno širok! Slušaj me, Anthony... Povuku li se Talijani, Sajam runa više nikad neće biti kao nekada. O tom sajmu ovise i moja i tvoja dobrobit - ne smijemo sve samo tako pustiti!"

"Ne možemo prisiliti Buonaventuru da trguje kod nas."

"Ali možemo poduzeti nešto da naš sajam postane privlačnijim od sajma u Shiringu.

Moramo objaviti početak nekog velikog, simboličnog projekta, i to sada, već ovaj tjedan, nešto što će sve uvjeriti da Sajam runa nije završena priča. Moramo im reći da ćemo srušiti ovaj stari most i izgraditi novi, dvostruko širi." Bez ikakve najave, samo se obratio Merthinu: "Koliko bi ti trebalo vremena, mladiću?"

Merthin je ostao zatečen, ali je ipak odgovorio. "Najteže bi bilo pronaći debla.

Potrebni su nam dugački komadi, čvrsti i zreli. Potom stupove treba ukopati u korito rijeke - a to je osjetljiv posao, jer se radi u vodi koja teče. Nakon toga ostaju samo čisti tesarski poslovi. Sve bismo mogli dovršiti do Božića."

Anthony reče: "Nitko ne može jamčiti da će obitelj Caroli promijeniti planove podignemo li novi most."

"Hoće", reče Edmund energično. "Ja to jamčim."

“Bilo kako bilo, ne mogu si priuštiti izgradnju mosta. Jednostavno nemam toliko novca.”

“Ne možeš si priuštiti da ne izgradiš most”, poviče Edmund. “Upropastit ćeš i sebe i grad.”

“Ne dolazi u obzir. Ne znam čak ni odakle ću namaći novac za popravak južnog bočnog broda.”

“Što ćeš onda poduzeti?”

“Uzdati se u Boga.”

“Oni koji se uzdaju u Boga i siju sjeme možda će nešto i požneti. No ti ništa ne šiješ.”

Anthonyja su te riječi razljutile. “Znam, Edmund, daje tebi takvo što teško shvatiti, ali priorat u Kingsbridgeu nije nekakvo trgovačko društvo. Naša je zadaća štovati Boga, a ne zarađivati.”

“Nećete ga još dugo štovati ne budete li imali što jesti.”

“Bog će se već pobrinuti za nas.”

Edmundovo crveno lice sada se još više zatamnijelo od bijesa, poprimajući već i ljubičaste tonove. “U djetinjstvu si živio od posla kojim se bavio naš otac i on te odijevao i plaćao ti školovanje. Otkako si redovnik, građani ovoga grada i seljaci iz okolice održavaju te na životu plaćajući najam, desetinu, naknadu za sajmene štandove, naknadu za prijelaz mosta, te još desetak drugih pristojbi. Čitav život živiš poput kakve buhe na leđima marljivih trudbenika. A sada nam još imaš obraza reći da se Bog brine za sve.”

“Opasno si se približio bogohuljenju.”

“Ne zaboravi da te znam otkako si se rodio, Anthony. Oduvijek si imao dara za izbjegavanje posla.” Edmundov glas, koji je toliko često bio gromoglasan, sada se stišao - Caris je znala kako je to pouzdan znak da je uistinu bijesan. “Kada je trebalo prazniti nužnik, išao si u krevet, kako bi se odmorio za sutrašnju nastavu u školi. Kao očev dar Bogu, uvijek si imao sve najbolje, a nikada nisi ni pomaknuo prst da nešto stekneš. Krepka hrana, najtoplija soba, najbolja odjeća - ja sam bio jedini dječak koji je nosio odbačenu odjeću mlađeg brata!”

“I nikada mi ne dopuštaš da to zaboravim.”

Caris je čekala prigodu da zaustavi tu bujicu i sada ju je iskoristila. “Mora postojati način da se to nekako riješi.”

Obojica su je pogledali, iznenađeni i samom činjenicom da ih je prekinula.

Ona nastavi: "Na primjer... Ne bi li građani mogli podići most?"

"Ne budi smiješna", odvrati Anthony. "Grad je u vlasništvu priorata. Sluga ne može namjestiti gospodarevu kuću."

"Ali kad bi se od tebe zatražilo dopuštenje, ne bi ga imao na temelju čega odbiti."

Anthony se nije odmah usprotivio, a to je već bio dobar znak, no Edmund je odmahivao glavom. "Ne bih rekao da bi ih mogao nagovoriti da prikupe novac", reče.

"Bilo bi to, dakako, dugoročno u njihovu interesu. No ljudi vrlo nevoljko razmišljaju dugoročno kada za nešto trebaju odvojiti novac."

"Ha!" reče Anthony. "Od mene očekuješ da razmišljam dugoročno."

"Pa ti se barem baviš vječnim životom, nije li tako?" uzvratu Edmund. "Upravo bi ti trebao biti u stanju vidjeti dalje od konca idućeg tjedna. Osim toga, dobivaš peni od svakoga tko prijeđe most. Ovako bi dobio i uloženi novac i još bi se okoristio boljim uvjetima i većim prometom."

Caris reče: "Ali stric Anthony je duhovni vođa, pa smatra da mu to nije uloga..."

"Ali vlasnik je ovoga grada!" usprotivi se tata. "Jedini je koji to može izvesti!"

Potom ju je upitno pogledao, svjestan činjenice da mu se ne bi usprotivila bez točno određenog razloga. "Što želiš reći?"

"Recimo da građani podignu most, te da im se novac vraća od mostarine...?"

Edmund je već otvorio usta, želeći se usprotiviti, ali mu na pamet nije pao baš nikakav argument.

Caris pogleda Anthonyja.

Anthony reče: "U početku postojanja priorata, jedini izvor prihoda bio je taj most.

Ne mogu ga se odreći."

"Ali promisli o tome što bi dobio počnu li se Sajam runa i tjedni sajam vraćati u nekadašnje razmjere: ne radi se tek o mostarini,

nego i naknadama za štandove, postotku koji uzimaš od svih transakcija na sajmu, pa i darovima katedrali!”

Edmund doda: “I zaradi od vlastite prodaje: vuna, žito, koža, knjige, kipovi svetaca...”

Anthony reče: “Ovo ste točno ovako isplanirali, zar ne?” Prstom punim optužbe mahao je prema starijem bratu. “Kćeri si rekao što treba reći, kao i ovom momku. On nikad ne bi smislio takav plan, a ona je samo žena. U svakoj pori plana vidim tebe.

Sve je to jedna velika smicalica prema kojoj bih trebao ostati bez mostarine. E, pa nije vam uspjela. Hvala Bogu, ipak nisam toliko glup!” Okrenuo se i ljutitim korakom počeo gaziti kroz blato.

Edmund reče: “Nije mi jasno kako je moj otac uopće uspio začeti nekoga tko uopće nema razuma.” I on se počeo ljutito udaljavati.

Caris se okrene prema Merthinu. “No da”, reče, “što ti kažeš na sve to?”

“Ne znam.” Odvratio je pogled, izbjegavajući njezine oči. “Bit će najbolje da se vratim poslu.” Na odlasku je nije poljubio.

“No da!” reče ona kad je više nije mogao čuti. “Što mu je, zaboga došlo?”

Poglavlje 8

Grof od Shiringa doputovao je u Kingsbridge u utorak, u tjednu održavanja Sajma runa. Poveo je obojicu sinova, razne članove šire obitelji, kao i svitu koja se sastojala od vitezova i štitonoša. Most je raščistila njegova prethodnica i nitko ga nije smio prelaziti sat uoči njegova dolaska, kako ga ne bi snašlo poniženje čekanja rame uz rame s običnim pukom. Vojnici u pratnji nosili su odore u njegovim crveno-crnim bojama, a svi su u grad dojahali razvijenih stjegova, brzo i energično, tako da su voda i blato pod konjskim kopitima frkali na sve strane, po građanima koji su ih gledali.

Grof Roland u posljednjih se deset godina - pod kraljicom Izabelom i, kasnije, njezinim sinom Eduardom III. - obogatio i ojačao položaj, a to je svakako želio pokazati svijetu, što je i inače slučaj s bogatima i moćnima.

U njegovu je društvu bio Ralph, sin sira Geralda i Merthinov brat. Kada je Merthin počeo naukovanje kod Elfricova oca, Ralph je postao štitonoša kod grofa Rolanda, i sve otada bio je više nego sretan. Dobro su ga hranili i odijevali, a naučio je jahati i boriti se, te je najveći dio vremena posvećivao lovu i raznim igrama i sportskim nadmetanjima. Tijekom šest i pol godina nitko od njega nije tražio ni da čita, ni da napiše riječ. Dok je jahao za grofom između zbijenih štandova na Sajmu runa, praćen očima u kojima su se odražavali i zavist i strah, žalio je trgovce i obrtnike koji se u tom blatu bore za svaki peni.

Grof je sjahao ispred priorove kuće, na sjevernoj strani katedrale. Njegov mlađi sin, Richard, poveo se za njim. Richard je bio biskup Kingsbridgea, pa je katedrala, teoretski, bila njegova crkva. No biskup je boravio u sjedištu grofovije, u Shiringu, udaljenom dva dana putovanja. Biskupu je to odgovaralo, budući da su njegove političke dužnosti bile podjednako važne kao i vjerske. A to je odgovaralo i redovnicima, kojima je bilo draže da ih nitko odviše ne nadzire.

Richardu je bilo tek dvadeset osam godina, no otac mu je bio bliski kraljev saveznik, a to je bilo važnije od životne dobi.

Ostatak pratnje odjahao je do južnog dijela kompleksa oko katedrale. Grofov stariji sin, William, gospodar Castera, naložio je štitonošama da odvedu konje u staju, dok su se šestorica vitezova smjestila u bolnicu. Ralph je požurio pomoći Williamovoj supruzi, lady Philippi, da siđe s konja. Bila je to visoka, privlačna žena dugih nogu i raskošnih grudi. Ralph je u nju bio beznadno zaljubljen.

Nakon što su smjestili konje, Ralph je pošao posjetiti majku i oca. Živjeli su bez najma u kućici u jugozapadnome dijelu grada, uz rijeku, u četvrti koja je zaudarala zbog rada brojnih štavitelja kože. Dok se približavao kući, Ralph je osjećao kako u toj crveno-crnoj odori gotovo propada u zemlju od stida. Bilo mu je drago što lady Philippa ne vidi u kakvoj su sramotnoj situaciji njegovu roditelji.

S njima se nije vidio već godinu dana i sada su mu se doimali starijima. Majka je imala mnogo sijedih, a očaje napuštao vid. Dali su mu redovničku jabukovaču i šumske jagode. Majka ih je ubrala u šumi. Otac je zadivljeno gledao njegovu odoru.

“Je li te grof proglasio vitezom?” upitao je željno.

Želja svakog štitonoše, ili paža, bila je jednoga dana postati vitezom, no kod Ralpa je bila izraženija nego kod ostalih. Njegov otac nikada nije prebolio poniženje, doživljeno deset godina ranije, zbog degradacije kojom je praktički postao umirovljenik u prioratu. Tog dana Ralphovo srce kao daje probola strijela. Bol neće popustiti dok ne vrati obiteljsku čast. No svi štitonoše ne postaju vitezovima. Ipak, otac je o viteškome naslovu uvijek govorio kao da je to kod Ralpa tek pitanje vremena.

“Još nije”, odgovori Ralph. “Ali ubrzo ćemo se po svoj prilici zaratiti s Francuskom, pa će mi se pružiti prigoda.” Govorio je nehajno, ne želeći pokazati koliko zapravo žudi za prilikom da se istakne u boju.

Kod majke je sve to izazvalo gađenje. “Zašto kraljevi uvijek žele ići u rat?”

Otac se nasmijao. “Muškarci su za to jednostavno stvoreni.”

“Nije istina”, uzvratila ona oštro. “Kada sam, uz bol i patnje, rodila Ralpa, nisam željela doživjeti dan kada će mu mač nekog Francuza odrubiti glavu ili kada će mu strijela iz samostrela probosti srce.”

Otac je samo odmahnuo prema njoj, te se obratio Ralphu: “Zašto smatraš da će doći do rata?”

“Francuski kralj Filip prisvojio je Gaskonju.”

“Ah, pa to ne možemo trpjeti.”

Engleski kraljevi vladali su zapadnom francuskom pokrajinom Gaskonjom već naraštajima. Dali su i trgovinske povlastice trgovcima iz Bordeauxa i Bayonnea, koji su više poslovali s Londonom nego s Parizom. Ipak, uvijek je bilo problema.

Ralph reče: “Kralj Eduard je poslao izaslanike u Flandriju radi sklapanja savezništva.”

“Saveznici bi mogli tražiti novac.”

“Upravo zbog toga je grof Roland došao u Kingsbridge. Kralj traži zajam od trgovaca vunom.”

“Koliko?”

“Govori o dvije stotine tisuća funta, u cijeloj zemlji, kao predujmu na ime poreza na vunu.”

Majka sumornim glasom primijeti: “Kralj bi morao paziti da trgovce vunom ne ubije porezima.”

Otac reče: “Trgovci imaju novca u izobilju - pogledaj samo kakvu odjeću nose.” U

glasu mu se čula gorčina, a Ralph je tada primijetio da na sebi ima izlisanu platnenu potkošulju i stare cipele. “Bilo kako bilo, žele da spriječimo francusku mornaricu u ometanju njihove trgovine.” Tijekom protekle godine, francusko je brodogradarstvo napadalo gradove na južnoj engleskoj obali, pljačkalo lučka mjesta i spaljivalo brodove u lukama.

“Francuzi napadnu nas, pa mi napadnemo njih”, reče majka. “Koji je smisao svega toga?”

“Žene to nikada neće shvatiti”, odvrati otac.

“To je istina”, reče ona energično.

Ralph je promijenio temu. “Kako mi je brat?”

“Dobar je majstor”, reče otac. Ralphu se učinilo daje te riječi izgovorio poput prodavača konja koji za malenog ponija kaže da je dobar konj za kakvu ženu.

Majka reče: “Preko ušiju je zaljubljen u kći Edmunda Vunara.”

“Caris?” Ralph se nasmiješio. “Oduvijek mu je bila draga. Kao djeca zajedno smo se igrali. Opasna mala ženskica koja voli naređivati, no Merthinu to, čini se, nikada nije smetalo. Vjenčat će se?”

“Vjerojatno”, reče majka. “Kada dovrši naukovanje.”

“Imat će pune ruke posla.” Ralph ustane. “Što mislite, gdje je sada?”

“Radi na sjevernom trijemu katedrale”, reče otac. “Ali možda je na objedu.”

“Pronaći ću ga.” Ralph poljubi roditelje i iziđe.

Vratio se u priorat i obišao sajam. Kiša je u međuvremenu prestala i kroz oblake je povremeno provirivalo sunce, blistajući u lokvicama i podižući paru s natopljenih ogrtača i pokrivača na štandovima. U jednom trenutku ugledao je dobro mu poznati profil i ujednačeni ritam njegovih koraka odjednom se prekinuo. Bio je to pravilan nos i snažna donja vilica lady Philippe. Bila je starija od Ralpa, bilo joj je oko dvadeset pet godina, pretpostavljao je. Stajala je kraj jednog štanda i razgledavala svilu iz Italije, a on je upijao svaku pojedinost lagane ljetne haljine koja joj se tako izazovno zatezala na bokovima. Pozdravio ju je nepotrebno teatralnim naklonom.

Ona je samo podignula pogled i usputno kimnula.

“Prelijep materijal”, reče on u pokušaju da zapodjene razgovor.

“Da.”

U tom trenutku približila im se neka niska pojava neuredne kose boje mrkve: Merthin. Ralph se oduševio ugledavši brata. “Ovo je moj pametni stariji brat”, reče Philippi.

Merthin se odmah obratio Philippi: “Kupite svijetlozelenu - ide vam uz oči.”

Ralph se lecnuo. Merthin joj se nije smio obratiti tako neslužbeno i srdačno.

Međutim, činilo se da njoj to ne smeta osobito. Blago prijekornim tonom rekla je:

“Kada zatrebam mišljenje nekog dječaka, pitat ću svog sina”, no pritom se gotovo koketno nasmiješila.

Ralph reče: “Ovo je lady Philippa, glupane! Ispričavam se zbog bratove drskosti, gospo.”

“Kako se ono zove?”

“Merthin Fitzgerald, vama na usluzi, kad god se ne možete odlučiti u vezi sa svilom.”

Ralph ga je uhvatio za nadlakticu i odveo dalje prije nego što uspije reći još nešto indiskretno. “Nije mi jasno kako samo uspijevaš!” reče uz mješavinu očaja i divljenja. “Ide joj uz oči, ha? Da sam ja rekao takvo što, dala bi me išibati.”

Pretjerivao je, no bilo je točno da Philippa na drskost obično reagira oštro. Nije znao bi li ga to što je prema Merthinu bila blagonaklona trebalo zabavljati ili ljutiti.

“Takav sam ti ja”, odvrati Merthin. “San svake žene.”

Ralph je u njegovu glasu prepoznao gorčinu. “Nešto nije u redu?” upita. “Kako je Caris?”

“Učinio sam glupost”, reče Merthin. “Ispričat ću ti kasnije. Razgledajmo sajam dok još ima sunca.”

Ralph je uočio štand na kojem je neki redovnik pepeljastobljede kose prodavao sir. “Gledaj ovo”, reče Merthinu. Približio se štandu i rekao: “Ovo mi izgleda ukusno, brate... odakle je sir?”

“Spravljamo ga u Sv. Ivanu u Sumi. Riječ je o malenoj ćeliji, svojevrsnoj podružnici priorata Kingsbridge. Ja sam ondje prior... Saul Bjeloglavi.”

“Obuzme me glad čim ga ugledam. Volio bih kupiti manji komad, no grof nama paževima ne daje plaću.”

Redovnik odreže komad od koluta sira i pruži ga Ralphu. “U tom slučaju dobit ćete komadić besplatno, u Isusovo ime”, reče.

“Hvala, brate Saule.”

Dok su se udaljavali, Ralph se nasmiješio Merthinu i rekao: “Vidiš? Kao da si kakvom djetetu uzeo jabuku.”

“I podjednako pohvalno”, reče Merthin.

“Kakva budala, daje sir nekome samo zbog nekakve pričice!”

“Vjerojatno smatra kako je bolje da ga smatraju budalom nego da uskrati hranu gladnome čovjeku.”

“Danas si mi malko ogorčen. Kako to da ti možeš biti drzak prema jednoj plemkinji, a ja ne mogu nagovoriti glupog redovnika da

mi besplatno da sir?"

Merthin ga je iznenadio osmijehom. "Sve je isto kao i kad smo bili dječaci, zar ne?"

"Upravo tako!" Ralph više nije znao bi li ga to trebalo zabavljati ili ljutiti. Prije nego što se uspio odlučiti, prišla im je neka zgodna djevojka koja je na pladnju nudila jaja. Bila je vitka, malenih grudi pod haljinom iz kućne radinosti, a on je odmah zamislio blijede i oble dojke, nalik na ta jaja. Nasmiješio joj se: "Koliko?" upita, iako mu nisu trebala jaja.

"Peni za dvanaest komada."

"Dobra su?"

Pokazala je prema obližnjem štandu. "Od ovih kokoši."

"A je li se za kokoši dobro brinuo zdrav pijetao?" Ralph je primijetio kako je Merthin zakolutao očima, hineći očaj zbog takve duhovitosti.

No djevojka je spremno pristala na igru. "Jest, gospodine", reče uz osmijeh.

"Prave sretnice, ha?"

"Ne bih znala."

"Naravno. Sluškinje baš i ne znaju mnogo o tome." Ralph ju je mjerkao od glave do pete. Imala je svijetlu kosu i prćast nosić. Zaključio je da bi joj moglo biti osamnaestak godina.

Ubrzano je zatreptala i rekla: "Ne piljite u mene, molim."

Neki seljak sa štanda - nesumnjivo djevojčin otac - doviknuo je: "Annet! Dođi ovamo."

"Zoveš se, znači, Annet", reče Ralph.

Nije se obazirala na poziv.

Ralph upita: "Tko ti je otac?"

"Perkin iz Wighleigha."

"Doista? Moj prijatelj Stephen gospodar je Wighleigha. Je li vam Stephen dobar?"

"Lord Stephen pravedan je i milostiv", reče ona poslušno.

Otac ju je ponovno zazvao. "Annet! Trebamo te ovdje."

Ralph je dobro znao zastoje Perkin doziva. Ne bi mu smetalo da mu kći pođe za paža: za nju bi to bio pomak prema gore na

društvenoj ljestvici. No pribojavao se da se Ralph njome želi samo poigrati, a zatim je odbaciti. I bio je u pravu.

“Ne idi, Annet Wigleigh”, reče Ralph.

“Ne idem dok ne kupite što nudim.”

Merthin je uz njih zdvojno mumljao: “Ne znaš tko je gori.”

Ralph reče: “Kako bi bilo da odložiš jaja i pođeš sa mnom. Mogli bismo se šetati uz rijeku.” Između rijeke i zidina priorata protezala se široka obala, u to doba godine prekrivena poljskim cvijećem i grmljem. Bilo je to mjesto kamo su već naraštajima odlazili zaljubljeni parovi.

No Annet nije bilo tako lako pridobiti. “To se ne bi svidjelo mojem ocu”, reče.

“Nemojmo razmišljati o njemu.” Običan seljak baš i nije imao osobito mnogo mogućnosti da se usprotivi volji jednoga štitonoše, osobito štitonoši u odori velikoga grofa. Dignuti ruku na nekoga od njegovih slugu bila bi uvreda grofu. Seljak bi mogao razuvjeriti kći, no izložio bi se velikoj opasnosti kad bi je pokušao nasilno obuzdati.

Međutim, netko drugi priskočio je Perkinu u pomoć. Netko je mlađahnim glasom rekao: “Zdravo, Annet, je li sve u redu?”

Ralph se okrenuo prema pridošlici. Izgledalo je kao da mu je tek šesnaestak godina, no bio je gotovo jednako visok kao Ralph, širokih ramena i krupnih šaka. Bio je izrazito zgodan, pravilnih crta lica, kao na kakvoj skulpturi u katedrali. Imao je gustu žutosmeđu kosu, kao i prve naznake brade iste boje.

Ralph upita: “Tko si sad, dovraga, ti?”

“Wulfric iz Wigleigha, gospodine.” Wulfric se držao ponizno, ali se nije bojao.

Ponovno se okrenuvši prema Annet, reče: “Došao sam ti pomoći prodati jaja.”

Snažno i mišićavo mladićevo rame tako se našlo između Ralpa i Annet.

Zauzetim stavom štitio je djevojku, a istodobno priječio pristup Ralphu. Bilo je to pomalo drsko i Ralph je osjetio kako u njemu buja bijes. “Miči mi se s puta Wulfric iz Wigleigha”, reče. “Ovdje nisi poželjan.”

Wulfric se ponovno okrene prema njemu i mirno ga pogleda u oči. “Ova mi je žena zaručnica, gospodine”, reče. I sada mu se obratio s poštovanjem, ali bez imalo straha.

Oglasio se i Perkin. “To je istina, gospodine... trebaju se vjenčati.”

“Nemojte mi sada pričati o svojim seljačkim običajima”, reče Ralph prijezirno.

“Briga me i ako je u braku s tim glupanom.” Ljutilo ga je što mu se tako obraćaju pripadnici niže klase. Nemaju mu pravo govoriti što mu je činiti.

Sada se umiješao i Merthin. “Idemo, Ralphe”, reče. “Gladan sam, a Betty Pekarica prodaje vruća peciva.”

“Peciva?” ponovi Ralph. “Više me zanimaju jaja.” Uzeo je jedno jaje i stao ga sugestivno milovati, a zatim ga je odložio i djevojci dodirnuo lijevu dojku. Bila je čvrsta pod njegovim prstima i oblikom je podsjećala na jaje.

“Što to radite?” upitala je ogorčeno, ali se nije odmaknula.

Blago ju je stisnuo, uživajući u tom osjećaju. “Provjeravam ponuđenu robu.”

“Mičite ruke s mene.”

“Samo trenutak.”

U tom trenutku Wulfric ga je snažno odgurnuo.

Ralpha je to iznenadilo. Nije očekivao da će ga napasti nekakav seljak. Posrnuo je unatrag, spotaknuo se i svom težinom pao na tlo. Začuo se nečiji smijeh, a nevjericu je u njemu zamijenilo poniženje. Bijesno je skočio na noge.

Nije nosio mač, ali je za pojasom imao dugački bodež. Međutim, bilo bi neprilično oružjem nasrnuti na nenaoružanog seljaka: na taj bi način izgubio poštovanje u očima grofovih vitezova i drugih paževa. Wulfrica će morati kazniti šakama.

Perkin je krenuo prema njima, užurbano govoreći. “Obična nespretna greška, gospodine, nije bilo namjere, mladiću je neizrecivo žao, uvjeravam vas...”

No, činilo se da se njegova kći ne boji. “Dečki, dečki!” rekla je, hineći prijekor, iako se činilo da kod nje prevladava zadovoljstvo.

Ralph se više nije obazirao ni na njega ni na nju. Zakoračio je prema Wulfricu i uzdignuo desnu šaku. A onda, kada je Wulfric podignuo obje ruke da lice zaštiti od udarca, Ralph ga je ljevicom svom snagom raspalio po trbuhu.

Trbuh nije bio onoliko mek koliko je očekivao. Ipak, Wulfric se nagnuo naprijed, bolna izraza lica, te se rukama uhvatio za trbuh. Ralph ga je tad svom snagom raspalio po licu desnicom, zahvativši ga visoko u području jagodične kosti. Od tog udarca zaboljela ga je šaka, ali mu je istodobno razgalio dušu.

Ostao je posve zapanjen kad je Wulfric uzvratilo.

Umjesto da se sklupčava na zemlji i tako čeka udarac nogom, mladi seljak je uzvratilo desnicom, svom snagom, iz ramena. Ralphu se učinilo da mu se nos rasprsnuo od provale krvi i boli. Zagrmio je od bijesa.

Wulfric je ustuknuo za korak, kao da je tek tada shvatio kakav je užas učinio, te je spustio obje ruke, dlanova okrenutih prema gore.

No bilo je prekasno za kajanje. Ralph je nasrnuo objema šakama, udarajući ga u lice i tijelo. Bila je to prava kiša udaraca koje je Wulfric tek slabašno pokušava odvratiti pridizanjem ruku i spuštanjem glave. Dok ga je udarao, Ralph se neodređeno pitao zašto mladić nije pobjegao, te je zaključio kako se nada da će ga kazna sustići odmah, a ne kasnije, kada bi mogla biti daleko teža. Ralph je tako uvidio da je mladić odvažan. No to ga je samo još više razljutilo. Udarao gaje sve jače, nebrojeno puta, ispunjen emocijama u kojima su se miješali i bijes i ushit.

Merthin se pokušao umiješati. "Za ime Krista, dosta je", reče i položi ruku na Ralphovo rame. No Ralph je samo otresao njegovu ruku.

Wulfricove ruke na koncu su se spustile uz bokove. Lijepo lice bilo mu je prekriveno krvlju, a oči su se sklapale. Tada je pao. Ralph ga je počeo udarati nogom.

U tom trenutku pojavio se neki krupni muškarac u kožnatim hlačama. Oglasio se vrlo samouvjereno: "Dobro je, mladi Ralphe, nemojte ubiti mladića."

Ralph je odmah prepoznao Johna, gradskog pozornika, te je ogorčeno rekao: "Napao me!"

“Ali vas više ne napada, nije li tako, gospodine? Leži na tlu zatvorenih očiju.” John se sada isprijeko ispred Ralpa. “Više bih volio da se ne moramo gnjaviti s mrtvozornikom i istragom.”

Ljudi su se ubrzo počeli natiskivati oko Wulfrica: Perkin, Annet, koja se bila zarumenjela od uzbuđenja, lady Philippa, kao i još nekoliko prolaznika. Ralpa je u međuvremenu napustio onaj osjećaj ushita, a nos ga je nepodnošljivo bolio.

Uspijevao je disati jedino na usta, a u njima je osjećao okus krvi. “Ta me životinja raspalila po nosu”, reče. Zvučao je kao da ga muči teška prehlada.

“U tom ćemo ga slučaju kazniti”, reče John.

Uto su se pojavila dvojica muškaraca sličnih Wulfricu: njegov otac i stariji brat, zaključio je Ralph. Pomogli su” Wulfricu da ustane, pritom bijesno pogledavajući Ralpa.

Prvi se oglasio Perkin. Bio je to debeo muškarac prepredena lica. “Paž je udario prvi”, reče.

Ralph reče: “Seljak me hotimice gurnuo!” “Paž je uvrijedio buduću Wulfricovu suprugu.”

Pozornik je rekao: “Što god da je paž rekao, Wulfric je morao znati da ne smije dignuti ruku na slugu grofa Rolanda. Pretpostavljam da će grof očekivati strogu kaznu.” Tada se oglasio Wulfricov otac: “Postoji li možda neki novi zakon, Johne Pozorniče, koji kaže da čovjek u odori smije raditi što god želi?”

Žamor okupljenih pokazivao je da se većina slaže s njim. Mladi štitonoše izazivali su mnogobrojne nevolje i često izbjegavali kaznu jer su nosili odore nekog velikaša, što je silno smetalo trgovcima i seljacima koji su se držali slova zakona.

Sada se u spor umiješala lady Philippa. “Ja sam grofova snaha i sve sam vidjela”, reče. Oglasila se tihim i melodioznim glasom, ali i s autoritetom dostojnim visokog položaja. Ralph je očekivao da će stati na njegovu stranu, no, na njegovu neizmjernu žalost, nastavila je: “Zao mi je što moram reći da je Ralph u cijelosti kriv. Dirao je djevojčino tijelo na krajnje skandalozan način.”

“Hvala, mileđi”, reče pokorno John Pozornik. Stišavši glas, stao se savjetovati s njom. “Ali čini mi se kako grof ne bi želio da se mladić izvuče bez kazne.”

Zamišljeno je kimnula. "Ne želimo da ovo bude početak nekakvog dugotrajnog spora. Maloga na dvadeset četiri sata stavite u klade. U toj dobi neće mu osobito škoditi, a svi će znati da je pravda zadovoljena. To će zadovoljiti i grofa - ja ću odgovarati njemu."

John je oklijevao. Ralph je jasno uviđao da pozornik ne voli primati naloge od drugih, već samo od svoga gospodara, priora Kingsbridgea. Međutim, Philippina odluka zasigurno će zadovoljiti sve strane. Ralph bi bio volio da Wulfrica bičuju, no obuzimao ga je sve snažniji dojam da iz cijele priče nije izišao kao junak i da bi sve izgledalo još gore da zatraži oštru kaznu. John nakon nekoliko trenutaka reče: "U redu, lady Philippa, ako ste voljni preuzeti odgovornost."

"Jesam."

"U redu." John je uhvatio Wulfrica za nadlakticu i odveo ga. Mladić se brzo oporavio, te je hodao bez pomoći. Za njim su krenuli i članovi njegove obitelji.

Možda će mu donositi hranu i vodu dok bude okovan, pazeći da ga ne kamenuju.

Merthin upita Ralpa: "Kako ti je?"

Ralph je imao dojam da posred lica ima oteklinu nalik na mokraćni mjehur koji samo bubri. Pogled mu je bio zamućen, govorio je kroz nos i sve ga je boljelo. "Sve je u redu", reče. "Nikad bolje."

"Potražimo nekog redovnika da ti pogleda nos."

"Ne." Ralph se nije bojao ni tučnjave ni borbe, ali je mrzio to što su radili liječnici: puštanje krvi i probijanje čireva. "Trebalo mi samo boca jakog vina. Vodi me u najbližu gostionicu."

"U redu", reče Merthin, iako se nije ni pomaknuo. Ispod oka je promatrao Ralpa.

Ralph upita: "Što ti je sad?"

"Ti se uopće ne mijenjaš, zar ne?"

Ralph samo slegne ramenima. "Mijenja li se itko uopće?"

Poglavlje 9

Sodwyna je posve opčinila Timothyjeva knjiga. Bila je to povijest priorata Kingsbridge, a, poput većine takvih prikaza, počinjala je enutka kada je Bog stvorio nebo i zemlju. No uglavnom se bavila razdobljem koje je obilježio prior Philip, dva stoljeća ranije, u vrijeme izgradnje katedrale - razdobljem koje su redovnici sada smatrali zlatnim dobom. Autor knjige, brat Timothy, tvrdio je da je legendarni Philip bio strogo odan disciplini, ali i iznimno milosrdna osoba. Godwynu baš nije bilo posve jasno kako čovjek može biti i jedno i drugo.

U srijedu, onog tjedna kad se održavao Sajam runa, za vrijeme termina određenog za učenje, uoči sekste, Godwyn je sjeo na visoku stolicu u samostanskoj knjižnici i otvorio knjigu na stalku. Bilo mu je to najdraže mjesto u prioratu: ta prostrana soba, dobro osvijetljena zahvaljujući visokim prozorima, s gotovo stotinu knjiga u zaključanome ormaru. Ondje je inače uvijek bilo posve tiho, no danas je čuo prigušene zvukove sajma koji su dopirali do njega sa suprotne strane katedrale - tisuću ljudi ondje je kupovalo i prodavalo, cjenkalo se i prepiralo, reklamiralo svoju robu, te navijalo u borbama pijetlova i draženju medvjeda.

Na kraju knjige kasniji su autori pratili potomke graditelja katedrale, sve do današnjih dana. Godwynu je bilo drago - a usto se i iskreno iznenadio - kada je naišao na potvrdu majčine teorije o tome da je preko Tomove kćeri Marthe ona zapravo potomak Toma Graditelja. Pitao se kakve su sve obiteljske crte naslijedili od Toma.

Zidar je morao biti i pronicljiv poslovni čovjek, pretpostavljao je, a Godwynov djed i ujak Edmund svakako su imali tu crtu. I njegova je sestrična Caris pokazivala tragove sličnih sposobnosti. Možda je Tom također imao zelene oči sa zlatnim mrljicama kao i svi oni.

Godwyn je čitao i o posinku Toma Graditelja, Jacku, graditelju katedrale u Kingsbridgeu, koji se oženio lady Alienom i s njom začeo pravu dinastiju grofova od Shiringa. Bio je to predak Carisina dragog, Merthina Fitzgeraida. I to je bilo logično: mladi je Merthin već pokazivao neviđene tesarske sposobnosti. U Timothyjevoj knjizi

spominje se čak i Jackova crvena kosa, koju su naslijedili sir Gerald i Merthin, ali ne i Ralph.

Najviše ga je zaintrigiralo poglavlje o ženama. Činilo se da u Kingsbridgeu u doba priora Philipa nije bilo redovnica. Ženama je bilo strogo zabranjeno ulaziti u samostanske prostore. Autor, navodeći Philipove riječi, piše da redovnik, ako je ikako moguće, nikada ne bi trebao pogledati neku ženu, radi vlastitog mira. Philip je bio protivnik udruživanja muških i ženskih samostana, govoreći kako su prednosti zajedničkih objekata ipak manje od prilika koje se pružaju vragu da ljude dovede u kušnju. Ondje gdje djeluju i redovnici i redovnice, odvojenost muškaraca i žena mora biti što stroža, dodao je.

Godwyn je osjetio uzbuđenje zbog činjenice daje pronašao autoritativnu potporu za uvjerenje koje je u sebi nosio od ranije. U Oxfordu je uživao u isključivo muškome okruženju Kingsbridge Collegea. Predavači su bili muškarci, kao i studenti, bez iznimke. Već gotovo sedam godina nije progovorio ni riječ s nekom ženom, a kad bi u prolasku gradom imao spušten pogled, mogao je izbjeći čak i pogled na žene. Po povratku u priorat, uznemiravalo ga je što toliko često viđa redovnice. Iako su imale vlastiti klaustar, refektorij, kuhinju i druga zdanja, na njih je neprestance nailazio u crkvi, u bolnici i drugim zajedničkim prostorima. Trenutačno se u njegovoj blizini, samo koji korak dalje, nalazila zgodna mlada redovnica po imenu Mair. Nešto je tražila u ilustriranoj knjizi o ljekovitome bilju. Još je teže bilo susretati djevojke iz grada, u pripijenoj odjeći i s privlačnom frizurom. One su prolazile prostorom priorata dok su obavljale svakodnevne poslove, donosile zalihe u kuhinju ili posjećivale bolnicu.

Priorat je očito, razmišljao je, potonuo u odnosu na Philipova visoka mjerila - još jedan primjer popuštanja do kojeg je došlo pod vlašću Anthonyja, Godwynova ujaka. No možda postoji nešto u vezi s time, što on može poduzeti.

Zvono je pozivalo na sekstu, pa je zatvorio knjigu. Sestra Mair zatvorila je svoj priručnik, te mu se nasmiješila, a njezine crvene usne pritom su se dražesno razvukle.

Odvratio je pogled i žurno izišao iz knjižnice.

Vremenske su se prilike poboljšavale i sunce se sve češće ukazivalo između sve slabijih pljuskova. U crkvi su prozori od obojenoga stakla pojačavali sjaj i ponovno se zatamnivali, dok su vani rastrgani oblaci jurili nebom. Godwynove su misli bile podjednako nemirne, a od molitve su ih odvrćala pitanja o tome kako bi na najbolji način upotrijebio Timothyjevu knjigu da nadahne oživljavanje priorata. Zaključio je kako će potaknuti tu temu na kapitulu, dnevnome skupu svih redovnika.

Graditelji ubrzano dovršavaju popravak prezbiterija nakon što se prošle nedjelje urušio dio svoda, uočio je. Otpalo kamenje i žbuka su uklonjeni, a cijelo je područje od ostalog dijela crkve odijeljeno konopcima. U transeptu je samo rasla hrpa posloženog tankog i laganog kamenja. Radnici nisu prestajali raditi ni kad su redovnici zapjevali - tijekom uobičajenog dana bilo je toliko bogoslužja da bi radovi u protivnom nedopustivo kasnili. Merthin Fitzgerald, koji je bio privremeno prestao raditi na novim vratima, sada se nalazio u južnome bočnom brodu, gdje je postavljao složenu mrežu konopaca, potporanja, ograda i platforma na kojima će zidari stajati dok obnavljaju svodove. Thomas Langley, čija je dužnost bila nadgledati graditelje, stajao je u južnome transeptu s Elfricom i jedinom rukom pokazivao nešto na urušenome svodu, očito govoreći nešto o Merthinovim rješenjima.

Thomas je u toj ulozi bio vrlo djelotvoran: bio je odlučan i nikada nije dopuštao da nešto samo tako promakne. Kad god se graditelji ujutro ne bi pojavili na poslu - a takve su ga stvari često iritirale - Thomas bi ih otišao potražiti, odlučno zahtijevajući da mu objasne razloge nedolaska. Ako je i imao manu, onda je to bila pretjerana neovisnost: rijetko je izvještavao o napredovanju radova ili tražio Godwynovo mišljenje. Uglavnom je nastavljao s poslom kao da je sam svoj gospodar, a ne redovnik potčinjen Godwynu. Godwynu je silno smetala ta mogućnost da Thomas sumnja u njegove sposobnosti. Godwyn je bio mlađi, ali ne mnogo: bila mu je trideset jedna godina, dok su Thomasu bile trideset četiri. Možda je Thomas smatrao da je Anthony promaknuo Godwyna pod Petranillinim pritiskom. No nije pokazivao druge znakove nesklonosti. Jednostavno je radio po svome.

Dok je Godwyn gledao, bez razmišljanja ponavljajući odgovore u molitvama, nešto je prekinulo Thomasov razgovor s Elfricom. U crkvu je odlučnim korakom ušao lord William od Castera. Bio je to visok muškarac crne brade, vrlo nalik na oca, te jednako nesmiljen, iako su ljudi govorili da bi ga ponekad u nekim stavovima smekšala supruga, Philippa. Prišao je Thomasu, a Elfricu pokretom ruke pokazao da se udalji. Thomas se okrenuo prema Williamu, a nešto u njegovu držanju podsjetilo je Godwyna na to da je Thomas nekoć bio vitez i da je u priorat stigao krvareći iz rane od mača, zbog koje mu je na koncu trebalo amputirati lijevu podlakticu.

Godwyn je silno želio čuti što govori lord William. William se bio nagnuo naprijed, govoreći nešto vrlo odrješito i agresivno i prijeteći prstom. Thomas je odgovarao jednako energično, bez straha. Godwyn se odjednom prisjetio kako je Thomas jednako energično i borbeno razgovarao prije deset godina, onoga dana kada je došao ovamo. Tom se prilikom natezao s Williamovim mlađim bratom, Richardom - tada svećenikom, a danas biskupom Kingsbridgea. Možda je to ipak pretjerano, no Godwyn je zamišljao kako se i danas prepiru oko iste stvari. O čemu bi mogla biti riječ? Je li moguće da nekakav prijepor između jednog redovnika i jedne plemenitaške obitelji i danas, deset godina kasnije, izaziva takav bijes?

Lord William se bijesno udaljio, očito nezadovoljan, a Thomas se ponovno obratio Elfricu.

Nakon one prepirke prije deset godina Thomas je pristupio prioratu. Godwyn se prisjetio kako je Richard tom prigodom obećao donaciju koja će pokriti troškove Thomasova boravka. Godwyn kasnije više nikad nije čuo da netko spominje nešto u vezi s tim. Pitao se je li novac ikada uopće isplaćen.

Cijelo to vrijeme nitko u prioratu, kako se činilo, nije doznao osobito mnogo o Thomasovu dotadašnjem životu. A to je bilo neobično, jer redovnici su neprestano ogovarali. Stalni život u malenoj skupini - trenutačno ih je bilo dvadeset šest - najčešće je dovodio do toga da su jedan o drugome znali gotovo sve. Kojem je gospodaru Thomas ranije služio? Gdje je živio? Većina vitezova imala je u vlasti nekoliko sela i od njih dobivala najamninu koja im je omogućavala da kupuju konje, oklope i oružje. Je li Thomas imao

suprugu i djecu? Ako jest, što se s njima kasnije događalo? Nitko nije znao ništa.

Izuzme li se zagonetna prošlost, Thomas je bio dobar redovnik, pobožan i marljiv.

Stjecao se dojam da mu takav život odgovara više nego viteški. Unatoč ranijoj profesionalnoj nasilnosti, u njemu su se krile i određene ženske odlike, kao i u slučaju mnogih redovnika. Bio je vrlo blizak s bratom Matthiasom, muškarcem beskrajno blage prirode, mnogo mlađim od sebe. Ali ako su se i upuštali u grijeh nečisti, to su činili vrlo diskretno, jer nitko nikada nije nikoga ni za što optužio.

Potkraj mise Godwyn se zagledao u duboku tamu glavnoga broda, te je ugledao majku, Petranillu, koja je stajala nepomično poput jednog od stupova, dok joj je snop sunčeva svjetla obasjavao ponosnu sijedu glavu. Bila je sama. Pitao se koliko dugo je već ondje i sve promatra. Laike se nije poticalo da dolaze na službe tijekom radnih dana, pa je Godwyn zaključio da ga je došla posjetiti. Pritom je osjetio dobro poznatu mješavinu užitka i bojazni. Znao je da bi za njega učinila baš sve. Uostalom, prodala je kuću i postala domaćica u kući brata Edmunda samo da njemu omogući studij u Oxfordu. Kada bi pomislio na žrtvu kakvu je učinila njegova ponosna majka, uvijek bi najradije zaplakao od zahvalnosti. Ipak, njezina pojava u njemu je uvijek budila tjeskobu i nervozu, kao da će ga ukoriti zbog nekog prijestupa.

Dok su redovnici i redovnice u povorci izlazili iz crkve, Godwyn se odvojio i prišao joj. "Dobro jutro, majko."

Poljubila ga je u čelo. "Izgledaš nekako mršavo", reče ona majčinski zabrinuto.

"Ne jedeš dovoljno?"

"Usoljenu ribu i zobenu kašu, ali uvijek imamo više nego dovoljno", odgovori on.

"Zbog čega si toliko uzbuđen?" Uvijek mu je uspijevala točno pročitati raspoloženje.

Ispričao joj je što je pročitao u Timothyjevoj knjizi. "Mogao bih pročitati određeni dio tijekom kapitula", reče.

"Bi li te i drugi podržali?"

“Theodoric i mlađi redovnici svakako. Mnoge uznemirava što su im žene neprestano u vidokrugu. Naposljetku, svi su odabrali da će živjeti u isključivo muškoj zajednici.”

S odobravanjem je kimnula. “Tako dolaziš u ulogu vođe. Izvrsno.”

“Osim toga, vole me zbog vrućeg kamenja.”

“Vrućeg kamenja?”

“Uveo sam novo zimsko pravilo. Za studenih noći, kad odlazimo u crkvu na zornicu, svaki redovnik dobiva vrući kamen umotan u krpu. Na taj način izbjegavamo ozeblina na stopalima.”

“Vrlo domišljato. Ipak, provjeri potporu prije nego što načiniš prvi korak.”

“Svakako. Ali to se poklapa s onim čemu veliki majstori podučavaju u Oxfordu.”

“A to je...?”

“Čovjek griješi, te se stoga ne bismo trebali oslanjati na vlastiti razum i prosudbe.

Ne možemo očekivati da ćemo shvatiti svijet - možemo se samo diviti svemu što je učinio Stvoritelj. Istinske spoznaje pojavljuju se tek zahvaljujući otkrivenju. Ne smijemo dovoditi u pitanje preuzetu mudrost.”

Majka se doimala skeptično, što je bio čest slučaj kada bi učenici ljudi pokušavali objasniti nešto iz područja visoke filozofije. “I u to vjeruju biskupi i kardinali?”

“Da. Sveučilište u Parizu čak je zabranilo djela Aristotela i Tome Akvinskog, jer se temelje na racionalnosti, a ne na vjeri.”

“Hoće li ti takav način razmišljanja donijeti naklonost nadređenih?”

Njoj je zapravo bilo stalo jedino do toga. Željela je da joj sin postane prior, biskup, nadbiskup, čak i kardinal. On je želio isto, ali se nadao da ipak nije ciničan kao ona.

“U to sam uvjeren”, odgovori.

“Izvrsno. Ali nisam došla radi toga. Tvoj je ujak Edmund doživio težak udarac.

Talijani prijete da će odsada kupovati samo u Shiringu.”

Godwyna je ta novost šokirala. "Pa to će mu upropastiti posao." Ipak, nije mu bilo posve jasno zašto je došla samo da mu to priopći.

"Edmund smatra da ih može privoljeti da nastave kupovati i ovdje, unaprijedimo li Sajam runa, a osobito ako srušimo stari most i podignemo novi, širi."

"Dopusti da pogodim: ujak Anthony je odbio."

"Ali Edmund ne odustaje."

"Želiš da razgovaram s Anthonyjem?"

Odmahnula je glavom. "Ne možeš ga pridobiti. Ali, pojavi li se ta tema na kapitolu, trebaš poduprijeti prijedlog."

"I usprotiviti se ujaku Anthonyju?"

"Kad god se stara garda protivi razumnome prijedlogu, svi te moraju prepoznati kao vođu reformatora."

Godwyn se zadiviljeno nasmiješi. "Majko, odakle znaš toliko o politici?"

"Reći ću ti." Odvratila je pogled i prikovala ga za veliku rozetu na istočnome kraju, mislima se vraćajući u prošlost. "Kada je moj otac počeo trgovati s Talijanima, vodeći građani Kingsbridgea prema njemu su se odnosili kao prema kakvom skorojeviću. Njega i njegovu obitelj gledali su svisoka i činili sve što je bilo u njihovoj moći ne bi li ga spriječili u provođenju novih zamisli. Moja je majka tada već bila umrla, a ja sam bila u zreloj mladosti, pa mi se počeo povjeravati. Govorio mi je sve." Njezino lice, na kojem se uvijek odražavala isključivo ukočena smirenost, sada se izobličilo od gorčine i kivnosti: kapci su joj se stisnuli, usne se izobličile, a obrazi zajapurili od sjećanja na sramotu. "Zaključio je da ih se nikada neće osloboditi dok ne preuzme nadzor nad župnim cehom. Bacio se na taj posao, a ja sam mu pomagala." Duboko je udahнула, kao da iznova skuplja snagu za dugotrajno ratovanje. "Podijelili smo vladajuću skupinu, okrenuli ih jedne protiv drugih, sklopili savezništvo, pa ga razvrgnuli i sklopili novo, nemilice smo potkopavali protivnike, te iskorištavali zagovornike sve dok nam ne bi najviše odgovaralo da ih odbacimo.

Trebalo nam je deset godina, a on je na koncu postao načelnik ceha i najbogatiji čovjek u gradu."

Već mu je i ranije pričala o djedu, no nikada toliko otvoreno i nesmiljeno iskreno.

“Ti si mu, znači, bila pomagačica, kao što je sada Caris Edmundu?”

Nasmijala se nervozno i neugodno. “Da. Osim što smo, u vrijeme kad je Edmund preuzeo posao, već bili vodeći stanovnici grada. Moj otac i ja uspjeli smo se na planinu, a Edmund se samo trebao spustiti s druge strane.”

U tom trenutku prekinuo ih je Philemon. Ušao je u crkvu iz klaustura. Bio je to visok dvadesetdvođodišnji muškarac tanka vrata, koji je hodao poput kakve ptice, kratkim koracima kao u goluba. U ruci je nosio metlu: priorat ga je zapošljavao kao čistača. Činilo se da je zbog nečega ushićen. “Već vas neko vrijeme tražim, brate Godwyne.”

Petranilla se nije obazirala na njegovu očitu žurbu. “Zdravo, Philemone, još nisi postao redovnik?”

“Ne uspijevam prikupiti dovoljno veliku donaciju, gospo. Potječem iz skromne obitelji.”

“Ali već se događalo da priorat zanemari donaciju u slučaju kandidata koji iskaže veliku odanost i pobožnost. A ti već godinama služiš prioratu, i s plaćom i bez nje.”

“Brat Godwyn me predložio, no neki od starijih redovnika bili su protiv mene.”

Godwyn reče: “Slijepi Carlus mrzi Philemona... nikako mi nije jasno zašto.”

Petranilla reče: “Razgovarat ću sa svojim bratom Anthonyjem. On bi morao autoritetom nadjačati Carlusa. Dobar si prijatelj s mojim sinom... voljela bih da napreduješ.”

“Hvala, gospo.”

“No, dobro, očito goriš od želje da Godwynu priopćiš nešto što ne možeš reći preda mnom, pa ja idem.” Poljubila je Godwyna. “Zapamti što sam rekla.”

“Hoću, majko.”

Godwyn je osjetio olakšanje, kao da je iznad njega upravo prošao olujni oblak, te će sada natopiti neko drugo mjesto.

Čim ih Petranilla više nije mogla čuti, Philemon reče: “Radi se o biskupu Richardu!”

Godwyn ga iznenađeno pogleda. “Sto si otkrio?”

“Sada je u bolnici, u jednoj od privatnih soba na katu - sa svojom sestričnom Margery!”

Margery je bila zgodna šesnaestogodišnja djevojka. Njezini roditelji - mlađi brat grofa Rolanda, te sestra grofice od Marra - bili su mrtvi, pa je ona bila Rolandova štićenica. On joj je bio dogovorio brak sa sinom grofa od Monmoutha, budući da bi takvim političkim savezništvom silno ojačao svoj položaj vodećeg plemića na jugozapadu Engleske. “Što rade?” upita Godwyn, iako je mogao pretpostaviti.

Philemon je još stišao glas. “Ljube se!”

“Kako znaš?”

“Pokazat ću ti.”

Philemon ga je izveo iz crkve kroz južni transept, kroz redovnički klaustar, pa zatim stubama koje su vodile do spavaonice. Bila je to obična prostorija s dva reda jednostavnih drvenih kreveta sa slamaricama. Imala je zajednički zid s bolnicom.

Philemon je prišao velikome ormaru s pokrivačima. Uz podosta muke udaljio ga je od zida. U zidu iza njega nalazio se neučvršćeni kamen. Godwyn se istog trenutka počeo pitati kako je Philemon uopće otkrio tu rupu, te je zaključio da je u toj tajnoj šupljini možda nešto sakrio. Philemon je polagano i nečujno izvadio kamen, pa prošaptao: “Brzo, pogledaj!”

Godwyn je oklijevao. Prigušenim glasom upitao je: “Koliko si još gostiju odavde promatrao?”

“Sve redom”, odgovori Philemon, kao da je to posve normalna stvar.

Godwynu se činilo da zna što će vidjeti i nije se radovao tom prizoru. Potajno gledanje nemoralnog biskupa Philemonu je možda zgodno, no njemu se činilo sramotno podlim. Međutim, znatiželja ga je natjerala da ipak pogleda. Na koncu se upitao što bi mu savjetovala majka i odmah shvatio kako bi mu rekla neka pogleda.

Rupa u zidu nalazila sermalko ispod visine očiju. Sagnuo se i pogledao.

Ugledao je unutrašnjost jedne od dviju privatnih soba na katu bolnice. U jednome kutu nalazilo se klecalo okrenuto prema freski s prikazom raspeća. U sobi su se nalazila i dva udobna naslonjača i

dvije stolice bez naslona. Kada je bilo mnogo važnih gostiju, muškarci su se smještali u jednu, a žene u drugu sobu. Ovo je očito bila ženska soba, jer se na stoliću nalazilo više izrazito ženskih sitnica: češljevi, vrpce, te zagonetne malene staklenke i bočice.

Na podu su bile dvije slamarice. Richard i Margery ležali su na jednoj od njih. I nisu se samo ljubili.

Biskup Richard bio je privlačan muškarac valovite svijetlosmeđe kose i pravilnih crta lica. Margery je bila približno upola mlađa od njega: vitka djevojka bijele kože i tamnih obrva. Ležali su jedno uz drugo. Richard joj je ljubio lice i nešto joj šaputao na uho. Na njegovim punim usnama titrao je osmijeh prepun užitka. Margeryna haljina bila je zadignuta iznad struka. Imala je prelijepa dugačke bijele noge. On joj je držao ruku među bedrima, pomičući je iskusnim, pravilnim pokretima. Iako nije imao nikakvih iskustava sa ženama, Godwyn je nekako znao što Richard radi.

Margery ga je gledala s obožavanjem u očima, napola otvorenih usta, dahćući od uzbuđenja, lica crvena od strasti. Možda je to bila tek predrasuda, no Godwyn je intuitivno zaključio da Richard u Margery vidi trenutačnu igračku, dok je Margery bila uvjerena da je Richard ljubav njezina života.

Godwyn ih je još nekoliko trenutaka užasnuto gledao. Richard je pomaknuo ruku, a Godwyn je iznenada ugledao trokut gustih kovrča između Margerynih nogu, posve tamnih na bijeloj koži, baš poput obrva. Brzo je odvratio pogled.

“Da ja vidim...” reče Philemon.

Godwyn se povukao od zida. Bio je to šokantan prizor, no što bi on u vezi s time trebao poduzeti i treba li uopće nešto poduzeti?

Philemon je provirio kroz rupu i uzbuđeno zastenjao. “Vidim joj pizdu!” prošapće.

“On je trlja!”

“Miči se odavde”, reče Godwyn. “Već smo vidjeli dovoljno - i previše.”

Philemon je bio opčinjen, te je oklijevao. A onda se nevoljko pomaknuo i vratio kamen na mjesto. “Moramo smjesta razotkriti biskupovu pohotljivost!” reče.

“Zaveži i pusti me da razmislim”, reče Godwyn. Poslušaj li Philemonov prijedlog, steći će neprijatelje u liku Richarda i njegove moćne obitelji - a neće postići ništa. No takvo što zasigurno se nekako može okrenuti u njegovu korist, zar ne? Godwyn je sada pokušavao razmišljati o tome onako kako bi razmišljala njegova majka. Ako se otkrivanjem Richardova grijeha ne može ništa dobiti, je li moguće nešto izvući iz čuvanja te tajne? Možda bi mu Richard bio zahvalan kad bi sve ostalo u tajnosti.

Tu je već bilo više potencijala. No da bi to upalilo, Richard je morao doznati da ga Godwyn štiti.

“Pođi sa mnom”, reče Godwyn Philemonu.

Philemon je vratio ormar na mjesto. Godwyn se pitao čuje li se u susjednoj sobi kako drvo škripi dok ga gura po podu. Sumnjao je da se nešto čulo - osim toga, Richard i Margery zacijelo su bili odviše zaokupljeni time što su činili da bi čuli nešto što se događa s druge strane zida.

Godwyn je prvi krenuo niza stube, pa zatim kroz klaustar. Do privatnih soba vodila su dva stubišta: jedno iz prizemlja bolnice, a drugo izvana. Upravo zahvaljujući tim drugim stubama, važni su gosti mogli dolaziti i odlaziti a da pritom nisu morali prolaziti kroz prostor u kojem se nalazio običan puk. Godwyn je sada pojurio vanjskim stubama.

Zastao je ispred sobe u kojoj su se nalazili Richard i Margery, te se tiho obratio Philemonu. “Pođi sa mnom unutra”, reče. “Ne čini ništa. Ništa ne govori. Samo iziđi kad i ja.”

Philemon odloži metlu.

“Ne”, reče Godwyn. “Uzmi i metlu.”

“U redu.”

Godwyn naglo otvori vrata i odlučno uđe. “Želim da ova soba bude besprijekorno čista”, reče glasno. “Pometi sve kutove i... oh! Ispričavam se! Mislio sam daje soba prazna!”

Za vrijeme koje je Godwynu i Philemonu trebalo da iz spavaonice odjure do bolnice, ljubavnici su bili napredovali. Richard je sada ležao na Margery, a dugački svećenički habit s prednje mu je strane bio zadignut. Njezine skladne bijele noge bile su podignute

visoko u zrak, svaka s jedne strane biskupovih bokova. Nije bilo ni najmanje zabune u vezi s time što rade.

Richard se zaustavio i pogledao Godwyna. Na licu mu se odražavala mješavina bijesne frustriranosti i prestrašenog osjećaja krivnje. Margery je preneraženo kriknula, te se i ona zagledala u Godwyna sa strahom u očima.

Godwynu se nije žurilo. "Biskupe Richarde!" reče, glumeći posvemašnju zatečenost. Želio je da Richard ni najmanje ne sumnja da ga je prepoznao. "Ali kako... Margery?" Pretvarao se da je tek tada iznenada shvatio. "Oprostite!" Naglo se okrenuo i povikao na Philemona: "Izlazi! Odmah!" Philemon se žurno pokupio, i dalje noseći metlu.

Godwyn je izišao nakon njega, ali se okrenuo na vratima, kako bi bio siguran da gaje Richard dobro vidio. Dvoje ljubavnika nije se ni pomaknulo. Izgledali su kao da su se zamrznuli prilikom snošaja. Ipak, izraz lica im se promijenio. Margery je dlanom prekrila usta, pokazujući iznenađenost i grizodušje. Na Richardovu licu odražavala se izbezumljena proračunatost. Htio je nešto reći, ali mu ništa nije padalo na pamet. Godwyn je odlučio da će im skratiti muke. Učinio je sve što je trebalo.

Izišao je - a onda je, prije nego što je stigao zatvoriti vrata, zastao kao ukopan od šoka. Neka se žena uspinjala stubama. Načas ga je obuzela panika. Bila je to Philippa, supruga drugog grofova sina.

Istog trenutka shvatio je da će Richardova velika tajna izgubiti na vrijednosti dozna li za nju i netko drugi. Mora nekako upozoriti Richarda. "Lady Philippa!" reče glasno. "Dobrodošli u priorat Kingsbridge!"

Iza leđa je začuo užurbano komešanje. Krajičkom oka vidio je kako je Richard skočio na noge.

Nasreću, Philippa nije samo tako prošla kraj njega, nego se obratila Godwynu.

"Možda mi možete pomoći." S mjesta na kojem se zaustavila, ne vidi posve dobro što se događa u sobi, zaključio je. "Izgubila sam jednu narukvicu. Nije osobito vrijedna, izrezbareno drvo, ali mi je draga."

“Kakva šteta”, reče Godwyn suosjećajno. “Sve redovnike i redovnice zamolit ću da je potraže.”

Philemon reče: “Ja je nisam vidio.”

Godwyn reče: “Možda vam je skliznula s ruke.”

Ona se namršti. “Najneobičnije je to što je zapravo nisam nosila otkako sam ovdje. Skinula sam je po dolasku i odložila na stol, a sad je više ne mogu pronaći.”

“Možda je skliznula u kakav mračni zakutak. Philemon će je potražiti. On čisti gostinjske sobe.”

Philippa pogleda Philemona. “Da, vidjela sam te kada sam dolazila, prije kojih sat vremena. Nisi je uočio dok si meo sobu?”

“Nisam meo. Gospođica Margery ušla je upravo u trenutku kad sam kanio početi.”

Godwyn reče: “Philemon se upravo vratio da vam počisti sobu, ali gospođica Margery se...” pogledao je u sobu - “moli”, dovršio je rečenicu. Margery je već bila sva ponizna na klecalu, zatvorenih očiju - preklinjući, molila je oprost za grijeh, nadao se Godwyn. Richard je stajao uz nju, pognute glave, sklopljenih ruku, dok su mu se usne micale u ritmu jedva čujno izgovorenih riječi molitve.

Godwyn se sklonio u stranu i propustio Philippu. Ona je sumnjičavo pogledala šogora. “Zdravo, Richarde”, reče. “Nije ti baš običaj moliti se radnim danom.”

Prinio je prst usnama, kao daje želi utišati, te pokazao prema Margery.

Philippa samo otresito reče: “Margery može moliti koliko joj srce želi, no ovo je ženska soba i zahtijevam da iziđeš.”

Richard je odmah prikrio olakšanje i izišao, te zatvorio vrata, ostavljajući u sobi dvije žene.

On i Godwyn sada su se našli licem u lice u predvorju. Godwynu je bilo jasno da Richard ne zna kako da uopće pristupi cijeloj priči. Možda bi bio najradije upitao: Kako se usuđuješ samo tako ući u sobu bez kucanja? Međutim, toliko je teško zgrješio da vjerojatno nije imao dovoljno odvažnosti za tako arogantan nastup. S druge strane, baš i nije mogao moliti Godwyna da šuti o tome što je upravo vidio, jer bi time priznao da ga Godwyn sada ima u šaci. Bio je to trenutak bolne nelagode.

Dok je Richard oklijevao, oglasio se Godwyn: "Nitko od mene neće doznati za ovo."

Na Richardovu licu pojavilo se olakšanje, no onda je načas pogledao Philemona.

"A on?"

"Philemon želi postati redovnik. Uči vrlinu poslušnosti."

"Tvoj sam dužnik."

"Čovjek mora okajati vlastite, a ne tuđe grijehe."

"Ipak, zahvalan sam ti, brate...?"

"Godwyn, sakristan. Nećak priora Anthonyja." Htio je dati do znanja Richardu da ima dovoljno dobre veze da izazove velike nevolje. No, kako bi ublažio prijetnju, još je rekao: "Moja je majka bila zaručena za vašeg oca, još davno, davno, prije nego što vam je otac postao grof."

"Čuo sam tu priču."

Godwyn bi najradije još bio primetnuo: A vaš je otac odbacio moju majku, baš kao što ste vi kanili odbaciti sirotu Margery. Umjesto toga, ljubazno je rekao: "Mogli smo biti braća."

"Da."

Zvono je počelo pozivati na objed. S olakšanjem zbog toga što ih je oslobodilo nelagode, njih su se trojica razišli: Richard je otišao u kuću priora Anthonyja, Godwyn u redovničku blagovaonicu, a Philemon u kuhinju, kako bi pomogao pri posluživanju.

Dok je prolazio klaustrom, Godwyn je bio zamišljen. Uznemirio ga je onaj životinjski prizor kojem je svjedočio, ali je imao dojam da je sve dobro odigrao. Na koncu se činilo da mu Richard vjeruje.

U refektoriju je sjeo do Theodorica, bistrog redovnika koju godinu mlađega od njega. Theodoric nije studirao u Oxfordu, pa se stoga divio Godwynu. Godwyn se prema njemu odnosio kao da su ravnopravni, što je Theodoricu laskalo. "Upravo sam pročitao nešto što će te zanimati", reče Godwyn. Ukratko mu je prepričao što je pročitao o stavu silno štovanog priora Philipa o ženama općenito, a osobito o redovnicama. "To je ono što ti oduvijek ponavljaš", dovršio je izlaganje. Theodoric zapravo nikada nije izrazio mišljenje o toj temi, ali se uvijek slagao kada se Godwyn tužio na popustljivost priora Anthonyja.

“Svakako”, reče Theodoric. Imao je plave oči i svijetlu kožu koja se sada zarumenjela od uzbuđenja. “Kako imati čiste misli kad nam pozornost neprestano odvrćaju žene?”

“Ali što poduzeti u vezi s tim?”

“Moramo se usprotiviti prioru.”

“Misliš na kapitul”, reče Godwyn, kao da je to Theodoricova, a ne njegova zamisao. “Da, to je izvrstan plan. Ali hoće li nas i ostali podržati?”

“Mlađi redovnici svakako.”

Mlađi ljudi vjerojatno bi se složili praktički sa svakom kritikom starijih, pomisli Godwyn. No znao je i da su mnogi redovnici, poput njega, skloniji životu u kojem nema žena, ili su barem nevidljive. “Budeš li od sada do kapitula s nekim razgovarao o tome, izvijesti me što ljudi misle i govore”, reče. Time će nagnati Theodorica da počne prikupljati potporu.

Na stolu se našao objed, varivo s usoljenom ribom i grahom. Prije nego što je Godwyn stigao podignuti žlicu, prekinuo ga je Fratar Murdo.

Fratri su bili pripadnici franjevačkog reda koji su živjeli među ljudima, a ne izolirani u samostanima. Smatrali su da je njihovo samoodricanje veće nego u institucionalnih monaha, čije su zavjete siromaštva ozbiljno ugrožavala raskošna zdanja i veliki posjedi. Fratri prema tradiciji nisu imali ništa od imovine, čak ni crkve - iako su mnogi napustili taj ideal nakon što su im pobožni štovatelji darovali zemlju i novac. Oni koji su i dalje živjeli prema izvornim načelima, prosili su hranu i spavali na kuhinjskome podu. Propovijedali su na sajmištima i ispred gostionica, za što su dobivali nagradu u penijima. Nisu nimalo oklijevali kada je, kad god bi im odgovaralo, od običnih redovnika trebalo izvući malo hrane ili priliku za privremeni smještaj. Što nije bilo nimalo neobično, nitko nije volio njihovo nadmoćno držanje.

Fratar Murdo bio je osobito neugodan primjer: debeo, neuredan, pohlepan, nerijetko pijan, a ponekad viđan i u društvu prostitutki. No k tome je bio i karizmatičan propovjednik koji je bio u stanju zadržati pozornost i nekoliko stotina ljudi svojim živopisnim, teološki dvojbenim propovijedima.

Sada je ustao, iako ga nitko na to nije pozvao, te počeo moliti gromkim glasom.

“Oče naš, blagoslovi ovu hranu koju unosimo u grješna, smrtna tijela, prepuna grijeha kao što je mrtvo pseto prepuno crva...”

Murdove molitve nikada nisu bile kratke. Godwyn uzdahne i odloži žlicu.

Na kapitolu se uvijek nešto čitalo - najčešće iz Pravila sv. Benedikta, no često i iz Biblije, a povremeno i drugih vjerskih knjiga. Dok su redovnici zauzimali mjesta na zakošenim kamenim klupama, postavljenima uza zidove oktogonalne kapitulske dvorane, Godwyn je potražio mladog redovnika koji je tog dana bio zadužen za čitanje, te mu, tiho, ali odlučno rekao da će umjesto njega čitati on, Godwyn. Potom je, kad je za to došao trenutak, pročitao ključnu stranicu iz Timothyjeve knjige.

Osjećao je nervozu. Iz Oxforda se bio vratio godinu ranije, te je sve otada s ljudima diskretno razgovarao o reformiranju priorata. No sve do tog trenutka nije se otvoreno suprotstavio Anthonyju. Prior je bio neutjecajan i lijen, te ga je nekim šokom trebalo trgnuti iz letargije. Osim toga, sv. Benedikt je napisao: “Svi moraju biti pozvani na kapitul, jer Gospodin mlađemu članu često otkrije što je najbolje.”

Godwyn je imao puno pravo govoriti na kapitolu i tražiti strože pridržavanje samostanskih regula. Ipak, odjednom ga je obuzeo osjećaj da se izlaže riziku, te je žalio što nije bolje promislio o taktici prilikom uporabe Timothyjeve knjige.

No već je bilo prekasno za kajanje. Zatvorivši knjigu, rekao je: “Moje pitanje, upućeno samome sebi, kao i braći, glasi: Jesmo li se spustili ispod mjerila priora Philipa po pitanju odvajanja redovnika od žena?” Zahvaljujući studentskim debatama znao je da stavove mora iznositi u obliku pitanja kad god je to moguće, dajući tako suparniku što manje mogućnosti za argumentirano protivljenje.

Prvi se oglasio Slijepi Carlus, podprior, Anthonyjev zamjenik. “Neki se samostani nalaze daleko od gusto naseljenih mjesta, na nekom nenaseljenome otoku, ili duboko u šumi, ili su izgrađeni na samotnome planinskom vrhu”, reče. Zbog njegovih usporeni, promišljenih riječi Godwyn se počeo meškoljiti od nestrpljivosti. “U takvim kućama braća se izoliraju od svih dodira sa sekularnim

svijetom”, nastavio je bez imalo žurbe. “Kingsbridge nikada nije bio takav. Mi smo u samome središtu velikoga grada, u kojem živi sedam tisuća duša. Skrbimo za jednu od najveličanstvenijih katedrala u kršćanskome svijetu. Mnogi su od nas liječnici, jer je sv. Benedikt rekao: ‘Osobitu pozornost valja posvetiti bolesnicima, tako da se za njih brinemo kao da se radi o samome Kristu.’ Nama se ne nudi raskošni dar posvemašnje izolacije. Bog nam je zadao, drukčiju misiju.”

Godwyn je takvo što i očekivao. Carlus je mrzio i premještanje pokušava, jer bi se onda spocicao i tražio novi put, a protivio se i svim ostalim promjenama, iz srodne bojazni od suočavanja s novim.

Theodoric je odmah odgovorio Carlusu. “Tim više bismo se morali strože pridržavati pravila”, reče. “Čovjek koji živi u susjedstvu gostionice mora još više paziti da izbjegne pijanstvo.”

Mnogi su žamorom izrazili slaganje s tim riječima: redovnici su voljeli domišljate odgovore. Godwyn je zadovoljno kimao. Theodoricova blijeda koža zarumenjela se od zadovoljstva.

Ohrabren takvim razvojem događaja, iskušenik po imenu Juley podosta je glasno prošaptao: “Žene ne smetaju Carlusu jer ih ne vidi.” Više se redovnika nasmijalo, iako su ostali prijekorno odmahivali glavom.

Godwyn je imao dojam da se sve razvija kako treba. Zasada se činilo da u raspravi pobjeđuje njegova strana. A onda je prior Anthony rekao: “Što točno predlažete, brate Godwyne?” Iako nije studirao u Oxfordu, znao je dovoljno da iz suparnika izvuče stvarne ciljeve.

Godwyn je teška srca odlučio otkriti karte. “Mogli bismo razmotriti mogućnost povratka na pozicije iz doba priora Philipa.”

Anthony se nije dao smesti: “Što pod time točno podrazumijevate? Bez redovnica?”

“Da.”

“A kamo da one pođu?”

“Ženski samostan mogao bi se preseliti na neku drugu lokaciju, i postati izdvojenom ćelijom priorata, poput Kingsbridge Collegea ili Sv. Ivana u Šumi.”

Ta ih je zamisao šokirala. Svi su odjednom nešto počeli komentirati, a prior je stišao žamor tek nakon dugotrajnih napora. Glas koji se na koncu izdigao iz sveopćeg meteža pripadao je Josephu, glavnome liječniku. Bio je to inteligentan čovjek, ali i tašt i ponosan i Godwyn je u vezi s njim uvijek bio na oprezu. “Kako bismo vodili bolnicu bez redovnica?” upita. Zbog nezdravih zuba imao je smetnje u govoru, osobito pri izgovaranju sibilanata, pa je zvučao kao da je pijan, no zbog toga nije govorio manje autoritativno. “Daju lijekove, previjaju rane, hrane nemoćne, češljaju senilne starce...”

Theodoric nato reče: “Sve to mogli bi raditi i redovnici.”

“A porodi?” upita Joseph. “Cesto pomažemo ženama koje imaju poteškoća s donošenjem djeteta na svijet. Kako bi im redovnici mogli pomoći bez redovnica koje bi obavile sam... porod?”

Nekolicina redovnika izrazila je slaganje, no Godwyn je očekivao takvo pitanje, te je spremno uzvratio: “Pretpostavimo da redovnice preselimo u nekadašnji lazaret?”

Kolonija gubavaca - ili lazaret - nalazila se na riječnome otočiću na južnome kraju grada. Nekada je vrvjela oboljelima, no činilo se da gubavost iščezava, pa su se ondje sada nalazile tek dvije osobe, i to u poznim godinama.

Brat Cuthbert, koji je uvijek bio spreman za šalu, promumlja: “Ne bih htio biti u koži onome tko će majci Ceciliji morati priopćiti da se seli među gubavce.” Svi su se nasmijali.

“Žene moraju biti pod vlašću muškaraca”, reče Theodoric.

Prior Anthony reče: “A nad majkom Cecilijom vlada biskup Richard. On bi morao donijeti odluku o takvim stvarima.”

“Bože sačuvaj”, reče netko. Bio je to rizničar Simeon. Bio je on mršav muškarac izduljena lica, a javljao se protiv svakog prijedloga za koji je trebalo utrošiti određeni novac. “Ne bismo opstali bez opatica”, reče.

Godwyna je to iznenadilo. “A zašto?” upita.

“Nemamo dovoljno novca”, odgovori bez oklijevanja Simeon. Kada treba popraviti katedralu, što mislite, tko plaća graditelje? Mi ne - mi si takvo što ne možemo priuštiti. Plaća majka Cecilia. Ona kupuje zalihe za bolnicu, pergament za skriptarnicu i hranu za

životinje. Sve čime se zajednički služe i redovnici i redovnice plaća ona.”

Godwyn nije mogao vjerovati. “Kako je to moguće? Zašto toliko ovisimo o njima?”

Simeon slegne ramenima. “Tijekom godina mnoge su pobožne žene darovale redovnicama zemlju i drugu imovinu.”

Godwyn je bio uvjeren da toj priči nešto nedostaje. Redovnici također imaju značajna sredstva. Prikupljaju najamninu i druge namete praktički od svih građana Kingsbridgea, a imaju i tisuće jutara poljoprivrednog zemljišta. Zacijelo je stvar u tome kako se upravlja tim bogatstvom. No nije imalo smisla sada se upuštati u to.

Pretrpio je poraz. Čak je i Theodoric ušutio.

Anthony samozadovoljno reče: “No, da, bio je to vrlo zanimljiv razgovor. Hvala, Godwyne, što si postavio pitanje. A sada se pomolimo.”

Godwyn je bio odviše bijesan za molitvu. Nije postigao ništa od priželjkivanih ciljeva, a nije točno znao u čemu je pogriješio.

Dok su redovnici izlazili, Theodoric gaje prestrašeno pogledao i rekao: “Nisam znao da redovnice toliko toga plaćaju.”

“Nitko od nas nije znao”, reče Godwyn. Tada je shvatio da ljutito pilji u Theodoricu, pa se pokušao iskupiti, žurno dodajući: “Ali ti si bio čudesan - u raspravi si se držao bolje nego mnogi ljudi s Oxforda.”

Bio je to melem za njegove uši i Theodoric se sada doimao zadovoljnim.

Sljedeći sat bio je predviđen za čitanje u knjižnici ili šetnju klaustrom i meditiranje, no Godwyn je imao drukčije nakane. Nešto ga je kopkalo tijekom cijelog objeda i kapitula. Potisnuo je to u drugi plan, jer su mu se ispriječile važnije stvari, no ta mu se misao sada vratila. Učinilo mu se da zna gdje bi mogla biti narukvica lady Philippe.

U samostanu je bilo vrlo malo mjesta na koja je bilo moguće nešto sakriti.

Redovnici su u svemu živjeli zajedno: nitko osim priora nije imao zasebnu sobu. Čak su i u nužniku sjedili jedan kraj drugoga, nad koritom koje se stalno ispiralo vodom iz cijevi. Osobna imovina nije bila dopuštena, pa nitko nije imao ni vlastiti ormarić, čak ni škrinju.

No Godwyn je danas ugledao jedno skrovište.

Stubama se uspeo do spavaonice. U njoj nije bilo nikoga. Povukao je ormar s posteljinom od zida i izvadio onaj neučvršćeni kamen, ali nije provirio kroz rupu.

Umjesto toga, uvukao je ruku u otvor i istražio ga. Opipao je sve rubove i plohe. S desne se strane nalazila malena pukotina. Godwyn je u nju uvukao prste i dodirnuo nešto što nije bilo ni kamen ni žbuka. Nakon još malo čeprkanja, uspio je izvući predmet.

Bila je to izrezbarena drvena narukvica.

Godwyn ju je prinio svjetlu. Bila je izrađena od nekog tvrdog drva, po svoj prilici hrastovine. Unutarnja je površina bila glatka, dok su vanjsku ukrašavali povezani i isprepleteni prikazi kvadrata i dijagonala, izrađeni velikom preciznošću: Godwynu je bilo posve jasno zašto je lady Philippi toliko draga.

Vratio ju je na mjesto, a zatim i onaj kamen, te gurnuo ormar na uobičajeno mjesto.

Sto će Philemonu takvo što? Možda bi je mogao prodati za peni-dva, iako bi i to bilo opasno, jer narukvicu ne bi bilo teško prepoznati. No jasno je da je ne bi mogao nositi.

Godwyn je izišao iz spavaonice i spustio se stubama do klaustura. Nije bio raspoložen ni za proučavanje ni za meditiranje. Trebao mu je netko s kim će razgovarati o svemu što se dogodilo tijekom dana. Osjećao je potrebu da se vidi s majkom.

Od te pomisli osjetio je strah. Mogla bi ga ukoriti zbog neuspjeha na kapitolu. Ali pohvalit će ga za to kako je postupio prema biskupu Richardu, u to je bio uvjeren, te je jedva čekao da joj prepriča taj događaj. Odlučio ju je potražiti.

Strogo uzevši, takvo što nije bilo dopušteno. Redovnici nisu po želji smjeli tumarati gradskim ulicama. Za to im je trebao razlog i, prije napuštanja priorata, trebali su zatražiti priorovo dopuštenje. No u praksi su samostanski dužnosnici imali na desetke izlika. Priorat je neprestano poslovao s trgovcima, kupovao hranu, sukno, cipele, pergament, svijeće, alat za povrtnjak, konjsku ormu, sve potrebno za svakodnevni život. Redovnici su bili i zemljoposjednici u čijem je vlasništvu bio gotovo čitav grad. A bilo koga od liječnika mogli su pozvati da posjeti pacijenta koji ne može doći do bolnice. Stoga su

se redovnici često viđali na ulicama, a Godwyna, kao sakristana, nitko neće pitati što radi izvan samostana.

Ipak, bilo je mudro ponijeti se diskretno, pa je stoga dobro pazio da ga na odlasku iz priorata nitko ne vidi. Prošao je kroz užurbanu atmosferu sajmišta i glavnom ulicom žurno došao do kuće svog ujaka Edmunda.

Kao što se i nadao, Edmund i Caris bili su poslom vani, pa je majka, izuzme li se posluga, bila sama. "Ovo je majci pravi užitak", reče ona. "Vidjeti te dvaput u istome danu! A pruža mi se i prilika da te nahranim." Napunila mu je veliki vrč jakog piva, a kuharici rekla neka donese pladanj s hladnom govedinom. "Što je bilo na kapitulu?" upita.

Ispričao joj je cijelu priču. "Previše sam se žurio", reče na koncu.

Samo je kimnula. "Moj je otac običavao reći ikad ne sazivaj sastanak dok ishod još nije riješena stvar."

Godwyn se nasmiješi: "To moram zapamtiti."

"Ipak, čini mi se da nisi počinio štetu."

To mu je već donijelo olakšanje. Neće se ljutiti. "Ali izgubio sam u raspravi", reče.

"Ali si se nametnuo kao voda mlađe, reformističke skupine."

"Iako sam se osramotio poput budale?"

"Bolje je i to nego da te ne prepoznaju ni po čemu."

Nije baš bio uvjeren da je po tom pitanju u pravu, no kao i uvijek, kad bi sumnjao u mudrost majčinih savjeta, nije joj se protivio, nego bi odlučio o svemu promisliti kasnije. "Dogodilo se nešto vrlo neobično", reče još, nastavljajući s pričom o Richardu i Margery, izostavljajući nedolične tjelesne pojedinosti.

Priča ju je iznenadila. "Bit će daje Richard poludio!" reče ona. "Vjenčanje će biti otkazano dozna li grof od Monmoutha da Margery nije djevica. Grof Roland poludjet će od bijesa. Richarda bi mogli raspopiti."

"Ali mnogi biskupi imaju ljubavnicu, nije li tako?"

"To je drugo. Svećenik može imati 'domaćicu' koja mu je supruga po svemu, osim po službenome položaju. Biskup ih može imati više. Ali razdjeviti jednu plemkinju neposredno prije njezina

vjenčanja - čak bi i sinu jednog grofa nakon takve stvari moglo biti teško održati se u svećeničkome zvanju.”

“Što misliš da bih trebao učiniti?”

“Ništa. Zasada si sve odigrao besprijekorno.” On je bio ozaren od ponosa, a ona je nastavila: “Jednog će dana ta informacija biti moćno oružje. Samo je dobro zapamti.”

“Ima još nešto... Nije mi bilo jasno kako je Philemon naišao na taj neučvršćeni kamen, pa mi je sinulo da je tu možda u početku samo nešto skrivao. I bio sam u pravu: ondje sam pronašao narukvicu koju je izgubila lady Philippa.”

“Zanimljivo”, reče ona. “Imam snažan osjećaj da će ti Philemon biti od koristi.”

Znaš, spreman je učiniti baš sve. Nema skrupula, nema morala. / Moj je otac imao jednog pomoćnika koji je uvijek bio voljan umjesto njega obaviti sve prljave poslove - pokrenuti određene glasine, širiti otrovne tračeve, poticati sukobe. Takvi ljudi mogu biti od neprocjenjive koristi.”

“Smatraš, znači, da ne trebam prijaviti krađu.”

“Apsolutno. Smatraš li da je važna, možeš ga navesti da je vrati - može jednostavno reći da ju je pronašao dok je meo. Ali nemoj ga razotkriti. Jamčim ti da ćeš imati koristi.” “Trebam ga, znači, zaštititi?”

“Kao što bi zaštitio pomahnitalog psa koji zlostavlja uljeze. Opasan je, ali itekako vrijedan.”

Poglavlje 10

Merthin je u četvrtak dovršio rezbarenje prikaza na crkvenim vratima.

Zasada je njegov posao na južnome brodu bio završen. Skela je bila postavljena.

Nije trebao raditi okvire i kalupe za zidare, budući da su Godwyn i Thomas bili čvrsto odlučili uštedjeti novac tako što će iskušati Merthinovu metodu gradnje bez njih. Stoga se ponovno posvetio rezbarenju, te je shvatio da je i s tim poslom zapravo gotov. Još sat vremena radio je na poboljšanjima kose mudre djevice, te još sat na osmijehu lakomislene djevice, no nije bio siguran da se doista radi o poboljšanjima.

Bilo mu je teško donositi odluke i zaključke, jer su mu se misli neprestano vraćale na Caris i Griseldu.

Cijeli tjedan jedva je uspio uputiti Caris pokoju riječ. Osjećao je bezgraničan stid.

Kad god bi vidio Caris, prisjećao bi se kako je grlio Griseldu, ljubio je i s njom se upuštao u onaj čin s najviše ljubavi u čovjekovu životu - s djevojkom koja mu nije bila ni simpatična, a kamoli da ju je volio. Iako je ranije satima i satima sretno zamišljao trenutak kada će to činiti s Caris, sada ga je ta mogućnost ispunjavala užasom. Nije imao ništa protiv Griselde - no dobro, ipak jest, no to ga sada nije mučilo. Jednako bi se osjećao i da je bila riječ o nekoj drugoj ženi, umjesto o Caris.

Samome činu oduzeo je svaki smisao i značenje kada je to učinio s Griseldom. A sada se ne može suočiti s voljenom ženom.

Dok je tako piljio u svoje djelo, pokušavajući prestati razmišljati o Caris i zaključiti jesu li vrata dovršena ili ne, na sjeverni trijem došla je Elizabeth Crkvenjakova. Bila je to blijeda i vitka dvadesetpetogodišnja ljepotica s pravim oblakom svijetlih kovrča na glavi. Njezin je otac bio biskup Kingsbridgea prije Richarda. Poput Richarda, živio je u biskupskoj palači u Shiringu, no za čestih posjeta Kingsbridgeu zaljubio se u jednu mladu sluškinju u Zvonu - Elizabethinu majku. Zbog toga što je bila nezakonito dijete, Elizabeth je bila vrlo osjetljiva na svoj društveni položaj, te je stoga bila i lako

uvredljiva. No Merthinu je bila draga jer je bila bistra i jer ga je kao osamnaestogodišnjaka poljubila i dopustila mu da joj opipa grudi, ravne i visoko na prsima, kao da su izrađene prema plitkome kalupu, s bradavicama koje su se ukruživale i na najblaži dodir. Njihova je ljubav okončana zbog nečega što je njemu izgledalo trivijalno, dok je njoj bilo neoprostivo - njegove šale u vezi s pohotljivim svećenicima - no i dalje mu je bila draga.

Dodirnula mu je rame i pogledala vrata. A onda je zapanjeno dlanom prekrila usta i uskliknula: "Izgledaju kao da su žive!"

To ga je oduševilo. Ona nije samo tako olako dijelila komplimente. Ipak, osjetio je potrebu za skromnošću. "Samo sam svakoj pridao individualna obilježja. Na starim su vratima sve djevice bile iste."

"Nije samo to. Izgledaju kao da bi svakog trenutka mogle sići s vrata i razgovarati s nama."

"Hvala."

"Ali vrata su sada toliko drukčija od svega u katedrali. Što će reći redovnici?"

"Bratu Thomasu se sviđaju."

"A sakristanu?"

"Godwynu? Ne znam što će on reći. Ali pojave li se problemi, obratit ću se prioru Anthonyju - a on neće htjeti naručiti nova vrata i dvaput plaćati istu stvar."

"No, da", reče ona zamišljeno, "u Bibliji ne stoji da su bile slične, dakako - nego samo da je njih pet bilo dovoljno mudro da se unaprijed pripremi, dok je ostalih pet sve pripreme ostavilo za posljednji trenutak, pa su na koncu propustile slavlje. Ali što će reći Elfric?"

"Vrata nisu namijenjena njemu."

"On ti je gospodar."

"Njemu je važno samo dobiti novac."

Nije je baš posve uvjerio. "Problem je u tome što si bolji majstor od njega. To je očito već dvije-tri godine i to svi znaju. Elfric to nikada ne bi priznao, ali upravo te zato mrzi. Učinit će sve da zbog ovoga požališ."

"Uvijek vidiš samo crnu stranu svega."

“Doista?” Već se uvrijedila. “No, da, vidjet ćemo jesam li u pravu. Nadam se da nisam.” Već se okrenula i počela udaljavati.

“Elizabeth?”

“Da?”

“Zbilja mi je drago da ti se sviđaju.”

Nije odgovorila, no činilo se da ju je tim riječima malko smekšao i umirio.

Mahnula mu je u znak pozdrava i krenula dalje.

Merthin je zaključio da su vrata dovršena. Omotao ih je grubom vrećinom. Morat će ih pokazati Elfricu, a bolja prigoda ionako mu se neće ukazati: kiša je u međuvremenu prestala, barem nakratko.

Pozvao je jednog radnika da mu pomogne nositi vrata. Graditelji su imali posebnu tehniku za nošenje teških i nespretnih predmeta. Na tlo bi položili dvije čvrste motke, usporedno jednu s drugom, pa preko njih, po sredini, daske, kako bi dobili čvrsto postolje. Položili bi predmet na daske, a zatim stali među motke, svaki s jedne strane i podignuli ih. To pomagalo nazivali su nosilima, a na taj način prenosili su se i bolesnici do bolnice.

Ipak, vrata su i tako bila teška. No Merthin je bio naviknut na podizanje teških tereta. Elfric mu nikada nije dopustio da se izvlači na krhku građu, pa je zahvaljujući tome postao neočekivano snažan.

Njih dvojica došli su do Elfricove kuće, te su unijeli vrata unutra. Griselda je sjedila u kuhinji. Činilo se da iz dana u dan postaje nekako putenijom i raskošnijom - velike grudi kao da su još više rasle. Merthin nije volio biti u nesuglasju s ljudima, pa se i prema njoj pokušavao odnositi prijateljski i srdačno. “Želiš li pogledati moja vrata?” upitao je dok su prolazili kraj nje.

“A zašto bih željela pogledati vrata?”

“Izrezbarena su. Prikaz mudrih i lakomislenih djevice.”

Samo se neveselo nasmijala. “Nemoj mi pričati o djevicama.”

Odnijeli su vrata u dvorište. Merthin nikako nije uspijevaao shvatiti žene. Griselda se prema njemu odnosila hladno otkako su vodili ljubav. Ako se tako osjeća, zašto se onda uopće upustila u to? Jasno mu je davala do znanja da to ne želi ponoviti. On ju je mogao uvjeriti da dijeli njezino mišljenje - štoviše, grozio se same takve mogućnosti - no time bi je samo uvrijedio, pa stoga nije rekao ništa.

Spustili su nosila, a Merthinov je pomagač otišao. Elfric je bio u dvorištu, mišićavog tijela nadvijenog nad hrpu složene drvene grade. Brojao je daske, po svakoj gredi lupkao letvicom dugačkom nekoliko desetaka centimetara, jezikom prelazeći unutar njom stranom obraza, što je običavao činiti kad god bi se našao pred nekim mentalnim izazovom. Ljutito je pogledao Merthina i nastavio brojiti, pa je Merthin i dalje šutio, ali je skinuo pokrov s vrata i postavio ih tako da su stajala naslonjena na hrpu kamenih blokova. Neizrecivo se ponosio dovršenim djelom.

Držao se tradicionalnog obrasca, ali je istodobno učinio i nešto originalno, od čega je ljudima zastajao dah. Jedva je čekao da vrata postave na crkvu.

“Četrdeset sedam”, reče Elfric, pa se okrene prema Merthinu.

“Dovršio sam vrata”, reče Merthin ponosno. “Što kažete?”

Elfric je još nekoliko trenutaka promatrao vrata. Imao je velik nos i nosnice su mu se sada od iznenađenja počele trzati. A onda je, bez ikakva upozorenja, onim štapom opalio Merthina posred lica. Bio je to komad punog drva, a udarac je bio snažan.

Merthin je kriknuo od neočekivane boli, zateturao unatrag i pao.

“Ti, obično smeće od čovjeka!” poviče Elfric. “Obeščastio si mi kći!”

Merthin se pokušao pobuniti, no usta su mu bila puna krvi.

“Kako se samo usuđuješ?” grmio je Elfric.

Kao daje samo čekala znak, iz kuće se pojavila Alice. “Zmijo jedna!” vrištala je.

“Uvukao si se u naš dom i razdjevičio našu malu djevojčicu!”

Pretvarali su se da sve govore i rade spontano, no sve su zacijelo dobro isplanirali, pomisli Merthin. Ispljunuvši krv, rekao je: “Razdjevičio? Pa nije bila djevica!”

Elfric ponovno zamahne letvom. Merthin se otkotrlja u stranu, no ovaj ga je ipak uspio bolno zahvatiti po ramenu.

Alice reče: “Kako si to mogao učiniti Caris? Mojoj sirotoj sestri - kada dozna, prepući će joj srce.”

Merthina je to pogodilo toliko da je morao reagirati. “A ti ćeš joj to svakako reći, zar ne, kučko?”

“E, pa Griseldom se nećeš oženiti u tajnosti”, reče Alice.

Merthin nije mogao vjerovati. "Oženiti? Neću se njome ženiti. Ona me mrzi!"

Uto se pojavila i Griselda. "Ni slučajno ne želim poći za tebe", reče. "Ali morat ću. Nosim dijete."

Merthin je samo piljio u nju. "To nije moguće... učinili smo to samo jednom."

Elfric se s gorčinom nasmijao. "Za dijete je i potrebno samo jednom, idiote jedan."

"I dalje ne pristajem na brak."

"U protivnom ću te otpustiti", reče Elfric.

"To ne možete učiniti."

"A zašto?"

"Baš me briga, neću je za ženu."

Elfric ispusti onu letvu i uzme sjekiru.

Merthin usklikne: "Isuse Kriste!"

Alice je u tom trenutku krenula prema njima. "Elfric, optužit će te za ubojstvo."

"Miči mi se s puta, ženo." Elfric je podignuo sjekiru.

Merthin, koji je i dalje bio na tlu, puzeći je jurnuo dalje od njega, bojeći se za goli život.

Elfric je zamahnuo sjekicom, ali ne prema Merthinu, nego prema njegovim vratima.

Merthin krikne: "Ne!"

Oštrica se zarila točno u lice dugokose djevice, te je raskolila drvo na mjestu na kojem bi i prirodno pucalo.

Merthin poviče: "Prestani!"

Elfric ponovno podigne sjekiru i zamahne još snažnije. Vrata su se od udarca raspuknula na dva dijela.

Merthin ustane. Na vlastiti užas, osjetio je kako mu se oči pune suzama. "Nemaš nikakvo pravo!" Pokušavao je vikati, no iz grla mu je dopirao tek šapat.

Elfric uzdigne sjekiru i okrene se prema njemu. "Miči se, mali... ne dovodi me u napast."

Merthin je u njegovim očima ugledao iskru ludila, te se povukao.

Elfric još jednom udari sjekicom po vratima.

Merthin je stajao i gledao, dok su mu niz obraze klizile suze.

Poglavlje 11

Dva psa, Skip i Scrap, pozdravili su se veselo i gorljivo. Potekli su iz istog legla, iako nisu bili slični. Skip je bio mladi smeđi mužjak, a Scrap sitna crna ženka. Skip je bio tipičan seoski pas, vitak i sumnjičav, dok je gradska Scrap, bila punašna i zadovoljna.

Proteklo je deset godina otkako je Gwenda odabrala Skipa iz legla malenih mješanaca, na podu Carisine sobe u velikoj kući trgovca vunom, onog dana kad je Caris umrla majka. Gwenda i Caris u međuvremenu su postale bliske prijateljice.

Viđale su se tek dva-tri puta na godinu, ali su jedna drugoj povjeravale tajne. Gwenda je imala dojam da Caris može ispričati baš sve i da te informacije nikada neće doći do njezinih roditelja ili nekog drugog u Wigleighu. Pretpostavljala je da Caris razmišlja isto tako: budući da Gwenda nije razgovarala s drugim djevojkama iz Kingsbridgea, nije bilo opasnosti da netko drugi dozna za nešto što bi joj se omaklo u trenutku nepromišljenosti.

Gwenda je u Kingsbridge došla u petak, u vrijeme održavanja Sajma runa. Njezin otac, Joby, smjestio se ispred katedrale, ne bi li prodao pokoje krzno vjeverice uhvaćene u šumama oko Wigleigha. Gwenda je odmah otišla do Caris, pa su se dva psa tako ponovno sreli.

Kao i uvijek, Gwenda i Caris razgovarale su o mladićima. "Merthina drži nekakvo neuobičajeno raspoloženje", reče Caris. "U nedjelju je još bio normalan, poljubio me u crkvi... a onda me, u ponedjeljak, više gotovo nije mogao pogledati u oči."

"Zbog nečega ga peče savjest", reče bez razmišljanja Gwenda.

"To vjerojatno ima veze s Elizabeth Crkvenjakovom. Njoj se oduvijek sviđa, iako je to jedna hladna kučka, a usto je i prestara za njega."

"Jeste li ti i Merthin to već radili?"

"Što radili?"

"Pa, znaš... U djetinjstvu sam to nazivala 'stenjanjem', jer su odrasli stenjali dok su to radili."

"Ah, to... Ne, još nismo."

"A zašto?"

“Ne znam...”

“Želiš to raditi?”

“Da, ali... Tebe ne brine pomisao da bi do konca života trebala činiti ono što ti netko drugi naredi?”

Gwenda slegne ramenima. “To mi se ne sviđa, ali s druge strane me i ne brine.”

“A ti? Ti već jesi...?”

“Ne onako, zapravo. Pristala sam na nagovaranje jednog mladića iz susjednog sela, još prije više godina, samo da vidim kako je to. Obuzme te ugodna toplina, kao kad piješ vino. To je bilo jedini put. Ali dopustila bih Wulfricu, kad god poželi...”

“Wulfricu? Pa to je nešto novo!”

“Znam. Mislim, znam ga još od djetinjstva, kad bi me potegnuo za kosu i pobjegao. A onda jednog dana, ubrzo nakon Božića, pogledala sam ga kad je došao u crkvu i vidjela da je izrastao u pravog muškarca. Ne tek bilo kakvog muškarca, nego doista muškarca od kojeg ne možeš odvojiti pogled. U kosi je imao snijega, a oko vrata nekakvu maramu boje gorušice i jednostavno je nekako blistao.”

“Voliš ga?”

Gwenda uzdahne. Nije znala točno izraziti što osjeća. To nije bila tek ljubav. Na njega je mislila bez prestanka i nije joj bilo jasno kako uopće živi bez njega.

Neprestano je sanjarila o tome kako bi ga mogla oteti i zatvoriti u neku kolibu duboko u šumi, kako joj nikada ne bi pobjegao.

“No, da, izraz tvog lica dovoljno govori”, reče Caris. “Voli li i on tebe?”

Gwenda odmahne glavom. “I ne obraća mi se. Voljela bih da učini nešto da pokaže kako zna tko sam, makar da me samo povuče za kosu. Ali zaljubljen je u Annet, Perkinovu kći. To je obična sebična krava, ali je on obožava. Njegov i njezin otac najbogatiji su ljudi u selu. Njezin otac uzgaja nesilice i prodaje ih, a njegov ima pedeset jutara zemlje.”

“Po tvojim riječima reklo bi se da je situacija beznadna.”

“Ne znam. Što je beznadno? Annet može umrijeti. Wulfric bi iznenada mogao shvatiti da me oduvijek voli. Moj otac mogao bi

postati grof i narediti mu da me uzme za ženu.”

Caris se nasmiješi. “U pravu si. Ljubav nikad nije beznadna. Voljela bih vidjeti tog mladića.”

Gwenda ustane. “Nekako sam se i nadala da ćeš to reći. Pođimo ga potražiti.”

Izišle su, a psi su ih pratili u stopu. Žestoke kišne oluje koje su šibale grad početkom tjedna, sada su zamijenili tek povremeni pljuskovi, no glavna je ulica još uvijek bila pravo blatište puno vode. Zbog sajma, blato se miješalo sa životinjskim izmetom, trulim povrćem, te svim otpacima i prljavštinom tisuću posjetitelja.

Dok su gazile kroz odvratne lokve, Caris se raspitivala o Gwendinoj obitelji.

“Krava je uginula”, reče Gwenda. “Tata treba kupiti novu, ali ne znam kako će to izvesti. Ima tek nekoliko vjeвериčjih krzana koje može prodati.”

“Krave su ove godine po dvanaest šilinga”, reče zabrinuto Caris. “A to je stotinu četrdeset četiri srebrna penija.” Caris je uvijek sve računala u glavi: arapske brojke bila je naučila od Buonaventure Čarolija i tvrdila je da joj to olakšava stvar.

“Posljednjih nekoliko zima na životu nas je održavala upravo krava - osobito malene.” Gwenda je dobro poznavala bol koju donosi krajnja glad. Čak i uz kravu koja daje mlijeko, četiri su mamina novorođenčeta umrla. Nije ni čudo što je Philemon onoliko žudio za tim da postane redovnik, razmišljala je: takvo što, krepki obroci osigurani iz dana u dan, bez iznimke, bili su vrijedni svake žrtve.

Caris upita: “Što će tvoj otac učiniti?”

“Nešto nedopušteno. Teško je ukrasti kravu - ne možeš je neprimjetno ugurati u torbu - ali već će smisliti neki lukavi plan.” Gwenda je pokazivala više samouvjerenosti nego što je zapravo osjećala. Tata je nepošten, ali nije domišljat.

Učinit će sve što može, bilo to u skladu sa zakonom ili ne, da se domogne nove krave, no vrlo bi lako mogao doživjeti neuspjeh.

Prošli su kroz ulaz u priorat i našli se na velikome sajmištu pred katedralom.

Prodavači su bili mokri i bezvoljni nakon šest dana lošeg vremena. Robu su izložili kiši, a zauzvrat dobili vrlo malo.

Gwenda se osjećala nelagodno. Ona i Caris gotovo nikada nisu razgovarale o velikoj razlici u bogatstvu između dviju obitelji. Kad god bježe Gwenda posjetila, Caris bi joj diskretno dala dar koji će ponijeti kući: sir, dimljenu ribu, komad sukna, staklenku meda. Gwenda bi joj zahvalila - i uvijek je bila duboko i iskreno zahvalna - no više od toga ne bi spominjale. Kad ju je tata pokušao navesti da iskoristi Carisino povjerenje i nešto ukrade iz kuće, Gwenda bi govorila kako je nakon toga više ne bi mogla posjećivati, dok se ovako dva do tri puta godišnje vrati kući s nečim korisnim.

Čak je i tata uviđao koliko je to razumno.

Gwenda je potražila štand na kojem je Perkin prodavao kokoši. Ondje je po svoj prilici i Annet, a gdje je Annet, ni Wulfric ne može biti daleko. Gwenda je bila u pravu. Ugledala je Perkina, onako debelog i prepredenog, pretjerano uljudnog prema kupcima, otresitog prema svima ostalima. Annet je nosila pladanj s jajima i koketno se smiješila, dok joj je pladanj zatezao haljinu tako da joj je naglašavala grudi, a svijetla kosa virila ispod šeširića u pramenovima koji su zaigrano padali oko njezinih ružičastih obraza i dugačkog vrata. Ondje je bio i Wulfric. Izgledao je poput arkandela koji se izgubio, pa se zbog nekakve pogreške našao među ljudima.

“Ono je on”, reče tiho Gwenda. “Onaj visoki s...”

“Jasno mi je koji je”, reče Caris. “Zgodan je toliko da bih ga mogla pojesti.”

“Eto, sad vidiš...”

“Malko je mlad, zar ne?”

“Šesnaest mu je godina. Meni je osamnaest. Annet također osamnaest.”

“Dobro.”

“Znam što misliš”, reče Gwenda. “Prezgodan je za mene.”

“Ne...”

“Zgodni muškarci nikad se ne zaljube u ružne žene, nije li tako?”

“Nisi ružna...”

“Vidjela sam se u ogledalu.” Ta joj je uspomena bila bolna, tako da se i sada lecnula. “Kriknula sam shvativši kako izgledam. Imam veliki nos i premali razmak između očiju. Slična sam ocu.”

Caris se pobunila: "Imaš prelijepe blage smeđe oči i čudesno gustu kosu."

"Ali ne pripadam u Wulfricovu kategoriju."

Wulfric je stajao bočno prema Gwendi i Caris, tako da im se pružao izvrstan pogled na njegov markantni profil. Obje su ga još nekoliko trenutaka zadivljeno promatrale - a onda se okrenuo i Gwenda je zamalo kriknula. Druga mu je strana lica bila posve drukčija: natečena i puna modrica, dok mu je oko s te strane bilo zatvoreno.

Odmah je potrčala do njega. "Što ti se dogodilo?" upita.

Ostao je zatečen. "Oh, zdravo, Gwenda. Potukao sam se." Napola se okrenuo na drugu stranu, budući da mu je očito bilo neugodno.

"Skim?"

"S nekim grofovima pažem."

"Ozlijeđen si!"

Držao se podosta nestrpljivo. "Bez brige, sve će biti u redu."

Nije mu, dakako, bilo jasno zašto se ona toliko brine. Možda je čak pomislio da uživa u njegovoj nesreći. Tada se oglasila Caris. "S kojim pažem?" upita.

Wulfric ju je pogledao sa: zanimanjem, po odjeći odmah zaključujući kako se radi o imućnoj ženi. "Zove se Ralph Fitzgerald."

"Oh... pa to je Merthinov brat!" usklikne Caris. "Je li ozlijeđen?"

"Slomio sam mu nos." Wulfric se doimao ponosno.

"Nisu te kaznili?"

"Jedna noć u kladama."

Gwenda je prigušeno kriknula od jada. "Jadniče jedan!"

"Nije bilo tako strašno. Moj je brat pazio da me nitko ne gađa kamenjem."

"Ipak..." Gwenda je bila užasnuta. Već i sama pomisao na neki oblik zatočeništva izgledala joj je poput najgoreg oblika mučenja.

Annet je dovršila transakciju s nekim kupcem, te se priključila razgovoru. "Oh, to si ti, Gwenda", reče ledenim glasom." Wulfric možda i nije primjećivao Gwendinu naklonost, no Annet je svakako uviđala što je posrijedi, te se prema Gwendi odnosila s mješavinom neprijateljstva i prijezira. "Wulfric se potukao s pažem koji me

uvrijedio”, reče, ne uspijevajući prikriti zadovoljstvo. “Bio je poput pravog viteza u kakvoj baladi.”

Gwenda oštrim tonom uzvratila: “Ja ne bih voljela da zbog mene unakazi lice.”

“Nasreću, za to baš i nema nekih izgleda, zar ne?” nasmiješi se Annet slavodobitno.

Caris reče: “Nikad se ne zna što nam donosi budućnost.”

Annet je pogleda, zatečena njezinim uključivanjem u razgovor, pokazujući koliko je iznenađena što Gwendina prijateljica ima tako skupu odjeću.

Caris je uhvatila Gwendu za ruku. “Bilo mi je veliko zadovoljstvo upoznati vas, ljude iz Wigleigha”, reče ljubazno. “Zbogom.”

Njih su dvije pošle dalje, a Gwenda se stala smijuljiti. “Prema Annet si se držala užasno snishodljivo.”

“Iritirala me. Takve žene sramote cijeli ženski rod.”

“Bilo joj je neizmjereno drago što je Wulfric zbog nje dobio batine. Najradije bih joj iskopala oči.”

Caris zamišljeno upita: “Osim što je zgodan, kakav je zapravo?”

“Snažan, ponosan, odan - upravo od onakvih kakvi će se upustiti u tučnjavu radi nekog drugoga. Ali i čovjek koji će se neumorno brinuti za obitelj, iz godine u godinu, dok se na koncu života ne sruši od iscrpljenosti.”

Caris je samo šutjela.

Gwenda reče: “Ne sviđa ti se, zar ne?”

“Iz tvojih riječi zvuči mi pomalo dosadno.”

“Da si odrasla uz mog oca, ne bi smatrala da je onaj koji se brine da obitelj ima sve što joj treba, dosadan.”

“Znam.” Caris stisne Gwendinu ruku. “Držim daje predivan za tebe - a da ti to i dokažem, pomoći ću ti da ga se domogneš.”

Gwenda takvo što nije očekivala. “Kako?”

“Dođi sa mnom.”

Napustile su sajmište i uputile se u sjeverni dio grada. Caris je dovela Gwendu do malene kuće u pokrajnjoj uličici u blizini Župne crkve sv. Marka. “Ovdje živi jedna mudra žena”, reče. Ostavivši pse vani, sagnule su se i ušle kroz niska vrata.

Jednu jedinu usku sobu u prizemlju na dva je dijela odvajao zastor. U prednjoj su se polovici nalazili stolica i klupa. Ognjište se zacijelo nalazilo straga, pomislila je Gwenda, pitajući se zašto bi netko uopće poželio skrivati što se događa u kuhinji.

Prostorija je bila uredna, a ispunjavao ju je snažan miris koji je podsjećao na ljekovito bilje i nešto blago kiselkasto. Nije se radilo o miomirisu, ali nije bilo ni neugodno.

Caris zazove: "Mattie, ja sam."

Trenutak kasnije žena od četrdesetak godina povukla je zastor i prišla im. Imala je sijedu kosu i blijedu kožu koja je pokazivala da uglavnom boravi u zatvorenome.

Nasmiješila se čim je ugledala Caris. Potom je prodorno pogledala Gwendu i rekla:

"Vidim da ti je prijateljica zaljubljena - no mladić s njom gotovo ne razgovara."

Gwenda nije mogla vjerovati: "Kako znate?"

Mattie se svom težinom spusti na stolicu: bila je krupna i teško je dolazila do daha. "Ljudi ovamo dolaze zbog tri razloga: bolesti, osvete i ljubavi. Izgledaš mi zdravo, a premlada si za osvetu, pa zaključujem da si zaljubljena. A mladić je prema tebi zacijelo nezainteresiran, jer inače ne bi tražila moju pomoć."

Gwenda pogleda Caris, koja se doimala zadovoljno, te reče: "Rekla sam ti da je mudra." Dvije su djevojke sjele na klupu i s iščekivanjem pogledale ženu.

Mattie nastavi: "Živi u tvojoj blizini, po svoj prilici u istome selu, no obitelj mu je bogatija od tvoje."

"Sve je točno." Gwenda nije mogla vjerovati. Nema sumnje da Mattie samo iznosi pretpostavke, ali toliko su točne da izgleda da uistinu ima nekakvo šesto čulo.

"Je li zgodan?"

"Jako."

"Ali zaljubljen je u najzgodniju djevojku u selu."

"Ako vam se sviđa takav tip djevojke..."

"I njezina je obitelj bogatija od tvoje."

"Točno."

Mattie kimne. "Stara priča. Mogu ti pomoći. Ali moraš shvatiti jedno... Nemam nikakve veze sa svijetom duhova. Jedino Bog može dovesti do čuda."

Gwendu su te riječi zbunile. Svi su znali da duhovi preminulih upravljaju svim životnim opasnostima. Ako si im drag, dovođit će ti zečeve u zamke, darivati te zdravom novorođenčadi i brinuti se za to da sunce obasjava žito koje dozrijeva. Ali ako ih nečim razljutiš, mogu ti staviti crve u jabuke, pobrinuti se da krava dobije deformirano tele ili da ti suprug postane impotentan. Čak su i liječnici u prioratu priznavali da su sveci djelotvorniji od njihovih lijekova.

Mattie nastavi: "Ne prepuštaj se očaju. Mogu ti prodati ljubavni napitak."

"Žao mi je, nemam novca."

"Znam. Ali silno si draga prijateljici Caris, a ona želi da budeš sretna. Došla je ovamo pripravna platiti napitak. Međutim, moraš ga pravilno dati. Možeš li tog mladića pridobiti da sat vremena s njim budeš negdje nasamo?"

"Već ću nešto smisliti."

"Stavi mu napitak u piće. Ubrzo će se zaljubiti u tebe. I upravo tada s njim moraš biti sama - nađe li mu se u vidokrugu neka druga djevojka, mogao bi se zaljubiti u nju. Stoga ga drži podalje od drugih žena i prema njemu budi vrlo draga, te - ako želiš - vodi s njim ljubav. Nakon nekog će vremena zaspati. Kad se probudi, sjećat će se da je u tvom naručju proveo najsretniji sat u životu, te će to iskustvo željeti što prije ponoviti."

"Neće mi za to trebati još jedna doza?"

"Ne. Drugi put bit će dovoljni tvoja ljubav, želja i ženstvenost. Žena može beskrajno usrećiti muškarca, samo ako joj pruži priliku."

Već od same pomisli Gwenda je osjetila žudnju. "Jedva čekam."

"Pripremimo onda napitak." Mattie je s mukom ustala. "Možete doći, ovamo, iza zastora", reče. Gwenda i Caris pošle su za njom. "Postavljen je samo zbog neupućenih."

Kameni pod u kuhinji bio je čist, a veliko ognjište imalo je stalke i kuke za kuhanje i pečenje, daleko više dodataka nego što je i jednoj ženi trebalo samo za spravljanje hrane. Unutra se nalazio i masivni stari stol, pun mrlja i tragova gorenja, ali izriban tako da je bio posve

čist, zatim polica s nizom poklopljenih glinenih posuda, te zaključani ormar, po svoj prilici s dragocjenim sastojcima za Mattiene napitke. Na zidu je visjela velika ploča od škriljevca s nažvrljanim brojkama i slovima, najvjerojatnije receptima. “Zašto sve to morate skrivati iza zastora?” upita Gwenda.

“Čovjeka koji spravlja masti i lijekove nazivamo ljekarnikom, no žena koja se bavi istim poslom izlaže se opasnosti od toga da je nazovu vješticom. U gradu živi žena koju zovu Luda Nell, a koja hoda uokolo i uvijek nešto viče o vragu. Fratar Murdo optužio ju je za herezu. Neil je luda, to je istina, ali nikoga ne ugrožava. Ipak, Murdo ustrajno traži suđenje. Muškarci vole povremeno ubiti pokojnu ženu, a Murdo će im osigurati izliku, te nakon toga još pokupiti novac koji mu udijele kao milostinju. I zato svima uvijek govorim da jedino Bog može dovesti do čuda. Ja ne zazivam duhove. Služim se šumskim biljem i vlastitom moći opažanja.”

Dok je Mattie govorila, Caris se kretala kuhinjom kao da je kod kuće. Na stol je stavila zdjelu za miješanje i neku bočicu. Mattie joj je dodala ključ, a ona je otvorila ormar. “Stavi tri kapljice esencije maka u žlicu destiliranog vina”, reče Mattie.

“Moramo paziti da mješavina ne bude odveć jaka, jer će prerano zaspati.”

Gwenda ih je zapanjeno gledala. “Ti ćeš prirediti napitak, Caris?!?”

“Ponekad pomažem Mattie. O tome ni riječi Petranilli, jer bi se svakako protivila.”

“Ne bih joj rekla ni da joj gori kosa.” Carisinoj teti Gwenda nikako nije bila draga, vjerojatno iz istog razloga iz kojeg bi se protivila i Mattie: obje su pripadale nižoj klasi, a takve su stvari Petranilli bile važne.

No zašto Caris, kći imućnog trgovca, poput kakve naučnice radi u kuhinji nekakve vračare iz pokrajnje ulice? Dok je Caris pripremala mješavinu, Gwenda se prisjetila kako njezinu prijateljicu oduvijek zaokupljaju bolesti i lijekovi. Još kao djevojčica Caris je željela postati liječnica, jer nije shvaćala da medicinu smiju studirati jedino svećenici. Gwenda se sjećala kako je upitala nakon majčine smrti:

“Ali zašto se ljudi moraju razboljeti?” Majka Cecilia tada joj je rekla da se razlog krije u grijehu.

Edmund je rekao da to nitko zapravo ne zna. Ni jedan ni drugi odgovor nisu zadovoljili Caris. Možda u Mattienoj kuhinji i dalje traga za pravim odgovorom.

Caris je ulila tekućinu u malenu staklenku, stavila čep, te ga čvrsto povezala vrpcom koju je potom zavezala. Nakon toga dala ju je Gwendi.

Gwenda ju je spremila u kožnatu kesu koju je nosila na remenu oko struka. Pitala se kako će uopće pridobiti Wulfrica da nasamo provedu cijeli sat. Bila je olako rekla kako će već nešto smisliti, no sada kad je kod sebe imala ljubavni napitak, ta joj se zadaća činila gotovo neizvedivom. Čim mu se obratila, počeo je pokazivati znakove nestrpljivosti. Svaki slobodni trenutak želio je provesti s Annet. Koji bi mu razlog Gwenda mogla navesti pa da nekako ostanu nasamo? “Pokazat ću ti mjesto na kojem možemo doći do jaja divljih pataka.” Ali zašto bi to mjesto pokazala njemu, a ne ocu?

Wulfric jest malko naivan, ali nije glup: shvatio bi da nešto smjera.

Caris je Mattie dala dvanaest srebrnih penija - to je tatina dvotjedna plaća.

Gwenda reče: “Hvala, Caris. Nadam se da ćeš mi doći na vjenčanje.”

Caris se nasmije: “To volim: povjerenje!”

Oprostivši se od Mattie, ponovno su se uputile na sajam. Gwenda je odlučila da će joj prvi korak biti utvrditi gdje se Wulfric smjestio. Njegova je obitelj bila odviše imućna da bi se pozivala na siromaštvo, pa nije mogla besplatno boraviti u prioratu.

Vjerojatno su se smjestili u nekoj gostionici. Mogla bi ga nehajno upitati, ili se raspitati kod njegova brata, pa još postaviti pokoje potpitanje o uvjetima smještaja, kao daje zanima koja je od brojnih gradskih gostionica najbolja.

Kraj njih je prošao neki redovnik, a Gwenda je uz osjećaj grizodušja iznenada shvatila kako nije čak ni pomislila da bi mogla potražiti brata, Philemona. Tata ga sigurno neće posjetiti, jer se njih

dvojica mrze već godinama. No Gwendi je i dalje drag. Znala je da je prepreden, neiskren i zlonamjran, no ipak ga je voljela.

Zajednički su preživjeli mnoge gladne zime. Kasnije će ga potražiti, odlučila je, nakon što se ponovno vidi s Wulfricom.

No prije nego što su dospjele do sajmišta, ona i Caris naišle su na Gwendina oca.

Joby se nalazio u blizini ulaza u priorat, ispred Zvona. S njim je bio neki muškarac opasna izgleda u žutoj tunici, sa zavežljajem na leđima. A uz njega je stajala - smeđa krava.

Joby je domahnuo Gwendi. "Pronašao sam kravu", reče.

Gwenda je pomnije pogleda. Bile su joj dvije godine i bila je mršava, zlovoljna pogleda. No, doimala se zdravo. "Izgleda mi dobro", reče.

"Ovo je Sim Trgovac", reče, pa palcem pokaže prema muškarcu u žutoj tunici.

Putujući trgovci išli su od sela do sela i prodavali sitne potrepštine - igle, kopče, malena zrcala i češljeve. Kravu je možda ukrao, no to tati ne bi smetalo, samo pod uvjetom da je cijena u redu.

Gwenda upita oca: "Odakle ti novac?"

"Pa, baš i neću platiti", reče on, izbjegavajući njezin pogled.

Gwenda je i očekivala da ima nekakav drukčiji plan. "O čemu se onda radi?"

"Prije o nekakvoj trampii."

"Što mu daješ u zamjenu za kravu?"

"Tebe", reče tata.

"Ne budi smiješan", reče ona, a zatim osjeti omču koja joj se učas stegnula oko tijela, tako da su joj ruke ostale sputane.

To ju je posve zbunilo. Takvo što nije moguće. Pokušala se osloboditi, no Sim je samo zategnuo konopac.

"Ne radi sad probleme", reče joj tata.

Nije mogla vjerovati da misle ozbiljno. "Što to radite?" upita u nevjerici. "Ne možeš me prodati, budalo jedna!"

"Simu treba žena, a meni krava", reče tata. "Vrlo jednostavno."

Sada se prvi put oglasio Sim. "Dosta ti je ružna ta kći."

"Pa ovo je smiješno!" reče Gwenda.

Sim joj se nasmiješi. “Bez brige, Gwenda”, reče. “Bit ću ti dobar, pod uvjetom da budeš pristojna i činiš što ti se kaže.”

Gwenda je sada jasno vidjela da oni doista misle ozbiljno. Uistinu smatraju da mogu obaviti takvu razmjenu. Ledena igla straha probola joj je srce kada je spoznala da bi se to moglo ostvariti.

Tada se oglasila Caris. “Sada je dosta ove šale”, reče jasno i glasno. “Smjesta oslobodite Gwendu.”

Sima nije nimalo zastrašio njezin zapovjedni ton. “A tko ste vi da ovdje naređujete?”

“Moj je otac načelnik župnoga ceha.”

“Ali vi niste”, reče Sim. “A čak i da jeste, ne biste imali ovlasti u mojem i u slučaju mojeg prijatelja Jobyja.”

“Ne možete zamijeniti djevojku za kravu!”

“A zašto?” upita Sim. “Krava je moja, a djevojka je njegova kći.”

Povišeni glasovi privukli su pozornost prolaznika koji su zastajali da pogledaju djevojku vezanu konopcem. Netko je upitao: “Sto se događa?” Netko drugi odgovorio je: “Prodao je kći za kravu.” Gwenda je uočila kako se na licu njezina oca pojavila panika. Zalio je što transakciju nije obavio u kakvoj mirnoj uličici - no jednostavno nije bio dovoljno bistar da predvidi reakcije javnosti. Gwenda je tada shvatila da bi joj prolaznici i promatrači mogli biti posljednja nada.

Caris je pozvala redovnika koji je upravo bio izišao kroz vrata priorata. “Brate Godwyne!” dovikne. “Dođite i riješite ovaj spor, molim vas.” Slavodobitno je pogledala Sima. “Priorat ima ovlasti nad svim poslovima sklopljenima na Sajmu runa”, reče. “Brat Godwyn je sakristan. Držim da ćete morati prihvatiti njegov autoritet.”

Godwyn reče: “Zdravo, rođakinjo Caris. Što se zbilo?”

Sim s gađenjem promumlja. “To vam je rođak, ha?”

Godwyn ga prostrijeli ledenim pogledom. “Kakav god bio spor, pokušat ću donijeti pravedan sud, kao Božji čovjek - nadam se da mi u tome možete vjerovati.”

“To mi je drago čuti, gospodine”, reče Sim, odjednom ponizan.

Joby je bio podjednako slatkorječiv. “Znam vas, brate - moj vam je sin Philemon privržen. Vi ste prema njemu cijelo vrijeme pravo utjelovljenje dobrote.”

“U redu, dosta je toga”, reče Godwyn. “Što se ovdje točno događa?”

Caris reče: “Ovaj ovdje Joby želi dati Gwendu u zamjenu za kravu. Reci mu da to ne može učiniti.”

Joby reče: “Gospodine, Gwenda mi je kći. Osamnaest joj je godina i neudana je, a to znači da je moja i da s njom mogu raditi što poželim.”

Godwyn reče: “Ipak, čini mi se da se radi o sramotnoj transakciji... prodavati vlastitu djecu.”

Joby je zaigrao na kartu sažaljenja. “Ne bih to učinio, gospodine, samo što imam još troje kod kuće i nadničar sam bez zemlje, pa nemam mogućnost prehraniti djecu preko zime ako nemam kravu. A jedina nam je krava uginula.”

Iz sve veće mase okupljenih začuo se žamor prožet suosjećanjem. Svi su znali koliko je teško preživjeti zimu i poznavali su krajnosti kojima čovjek ponekad mora pribjeći da prehrani obitelj. Gwendu je počeo obuzimati očaj.

Sim reče: “Sramotno je i pomisliti, brate Godwyne, ali je li to uistinu grijeh?”

Govorio je kao da već zna odgovor, a Gwenda je zaključila da je možda isti takav razgovor vodio već i ranije, na nekom drugom mjestu.

Jasno pokazujući nevoljkost, Godwyn reče: “Čini se da Biblija doista dopušta mogućnost prodaje kćeri u ropstvo. Knjiga Izlaska, dvadeset prvo poglavlje.”

“Eto, vidite!” usklikne Joby. “To je kršćanski čin!”

Caris nije mogla doći k sebi od bijesa. “Knjiga Izlaska!” ponovi prijezirno.

Pridružio joj se i netko od promatrača. “Mi nismo djeca Izraelova”, rekao je taj glas. Bila je to niska, krupna žena s istaknutom donjom vilicom koja joj je pridavala odlučan izraz lica. Iako se po odjeći vidjelo da je siromašna, nije se dala smesti.

Gwenda je u njoj prepoznala Madge, suprugu Marka Tkalca. “Danas nema ropstva”, reče Madge.

Sim uzvratil: “A što je onda s naučnicima, koji ne dobivaju plaću, a gospodari ih mogu mlatiti koliko žele? Ili s novacima i iskušenicima

u samostanima? Ili s onima koji za krov nad glavom i hranu služe u plemenitaškim palačama?”

Madge odgovori: “Njihov je život svakako težak, ali ih nije moguće kupiti i prodati... Je li tako, brate Godwyne?”

“Ne kažem da je trgovina zakonita”, odgovori Godwyn. “U Oxfordu sam studirao medicinu, a ne pravo. Ali ne vidim razloga, ni u Svetome pismu ni u nauku Crkve, na temelju kojih bih mogao ustvrditi da je to što ovi ljudi rade grijeh.” Pogledao je Caris i slegnuo ramenima. “Zao mi je, sestrično.”

Madge Tkalčeva prekrížila je ruke na prsima. “No, dobro, trgovče, kako ćeš djevojku odvesti iz grada?”

“Vezanu za konopac”, reče on. “Onako kako sam ovamo doveo kravu.”

“Ah, ali kravu nisi morao voditi kraj mene i ovih ljudi.”

Gwenda osjeti kako joj je srce poskočilo od nade. Nije bila sigurna koliko je promatrača na njezinoj strani, ali dođe li do sukoba, vjerojatnije je da će se prikloniti Madge, ženi iz grada, nego došljaku Simu.

“Već sam imao posla s tvrdoglavim ženama”, reče Sim, usta izobličjenih u grimasu. “Nikada mi nisu zadavale odviše glavobolje.”

Madge uhvati konopac. “Možda si samo imao sreće...”

On ga naglo potegne. “Ne diraj moju imovinu, pa ti se ništa neće dogoditi.”

Madge promišljenim pokretom položi ruku na Gwendino rame.

Sim grubo odgurne Madge, a ona zatetura unatrag. Iz okupljene mase začuli su se prosvjedi.

Jedan je prolaznik rekao: “To ti ne bi palo na pamet da si joj vidio muža.”

Sa svih strana prolomio se smijeh. Gwenda se prisjetila Madgeina supruga, Marka, tog dobroćudnog diva. Da se barem on sada pojavi!

No pojavio se John Pozornik, kojeg je visokorazvijeni njuh za nevolje dovodio do svakog mjesta gdje bi se okupilo više ljudi, i to gotovo odmah. “Nećemo trpjeti nikakvo guranje”, reče. “Izazivaš li nevolje, trgovče?”

Gwendu je ponovno obuzela nada. Putujući su trgovci bili na zlu glasu, pa je pozornik odmah zaključio da je Sim izvor problema.

Sim se ponovno počeo ulagivati, a to mu je očito išlo lakše i brže nego da je trebao promijeniti šešir. "Isprike, gospodaru pozorniče", reče. Ali kada čovjek za kupljenu robu plati dogovorenu cijenu mora mu se dopustiti da napusti Kingsbridge s netaknutom robom."

"Svakako", morao se složiti i John. Sajmeni grad ovisi o tome koliko je na glasu kao mjesto pravedne trgovine. "Ali što ste kupili?"

"Ovu djevojku."

"Oh..." John se odjednom zamislio. "Tko ju je prodao?"

"Ja", javi se Joby. "Ja sam joj otac."

Sim nastavi: "A ova žena s velikom bradom prijetila je da će me onemogućiti da je odvedem."

"Tako je", reče Madge. "Jer još nikad nisam čula da se na sajmu u Kingsbridgeu prodaju i kupuju žene, a niti je takvo što čuo netko od nazočnih."

Joby reče: "Čovjek s vlastitim djetetom može činiti što ga je volja." Molećivo je gledao oko sebe. "Može li se itko tome usprotiviti?"

Gwenda je znala da se nitko neće pobuniti. Neki su prema svojoj djeci bili blagi i dobri, neki grubi i strogi, no svi su se slagali s time da otac mora imati apsolutnu moć nad djetetom. Sada se bijesno oglasila: "Ne biste samo tako stajali, gluho i tupo, da imate takvog oca. Koliko je ovdje onih koje su roditelji prodali? Koliko je onih koji su još kao djeca bili prisiljeni krasti i imali dovoljno malene ruke da se uvuku u tuđe kесе s novcem?"

Na Jobyjevu licu pojavio se zabrinut izraz. "Sada već bunca, gospodaru pozorniče", reče. "Niti jedno moje dijete nikada nije kralo."

"Nije sad to važno", reče John. "Svi me dobro slušajte. Donijet ću odluku o ovom pitanju. Oni koji se ne slažu s mojom odlukom mogu se potužiti prioru. Dođe li do još naguravanja, bez obzira s čije strane, ili nekakvih drugih grubosti, uhitit ću sve umiješane. Nadam se da je to jasno." Ratoborno je pogledao uokolo. Nitko se nije oglasio: svi su željno iščekivali njegovu odluku. On sada nastavi: "Ne

vidim razloga po kojem bi ova kupoprodaja bila nezakonita, pa stoga Sim Trgovac smije slobodno poći svojim putem, s djevojkom.”

Joby reče: “Tako sam vam i rekao, je li...”

“A ti začepi ta prokleta usta, Joby, budalo jedna”, reče pozornik. “Sime, kreni, i to brzo. Madge Tkalčeva, podigneš li ruku, stavit ću te u klade, a u tome me neće spriječiti ni tvoj muž. Od tebe ni riječi, molim, Caris Vunareva - ako želiš, na mene se možeš potužiti svome ocu.”

Prije nego što je John dovršio govor, Sim je snažno potegnuo konopac. Gwenda se nagnula naprijed, te je zakoračila jednom nogom ispred sebe, kako ne bi pala. A onda je nekako jednostavno krenula, napola posrćući, napola trčeći ulicom. Krajičkom oka kraj sebe je vidjela Caris. A onda je John Pozornik uhvatio Caris za nadlakticu.

Okrenula se prema njemu da se pobuni, te je već trenutak kasnije nestala iz Gwendina vidokruga.

Sim je brzo koračao blatnjavom glavnom ulicom i povlačio uže, tako da je Gwenda neprestance morala koračati ne bi li održala ravnotežu. Kad su se približili mostu, počelo ju je obuzimati beznađe. Pokušala je tijelom povući uže, no on ju je samo još snažnije potegnuo, tako daje pala u blato. Ruke su joj i dalje bile prikovane uz tijelo, pa se nije mogla njima zaštititi i tako je pala koliko je duga i široka, na prsa, dok joj se lice žarilo u blato. S mukom se pridignula, odustajući od daljnjeg otpora.

Vezana poput životinje, povrijeđena, prestrašena i prekrivena blatom, posrtala je iza svog novog vlasnika, preko mosta, a zatim cestom koja je vodila u šumu.

Sim Trgovac poveo je Gwendu kroz prigradsko naselje Newtown do raskrižja koje su zvali Stratište, mjesta na kojem su vješali prijestupnike. Ondje je skrenuo na cestu prema jugu, u smjeru Wigleigha. Vezao joj je konopac za ručni zglob, kako mu ne bi pobjegla čak ni kad mu pozornost bude usmjerena na nešto drugo. Pratio ih je i njezin pas, Skip, no Sim ga je počeo gađati kamenjem, a nakon što ga je jedan kamen pogodio izravno u njušku, povukao se podvijena repa.

Nakon nekoliko kilometara sunce je počelo zalaziti, a Sim je skrenuo u šumu.

Gwenda nije ugledala nikakvu osobitost kraj ceste koja bi poslužila kao oznaka mjesta za skretanje, no činilo se da ga je Sim pomno odabrao, jer su nakon nekoliko stotina koraka među drvećem naišli na stazu.

Spustivši pogled, Gwenda je ugledala uredne tragove desetaka malenih kopita u zemlji, te je zaključila da se radi o jelenjoj stazi. Zaključila je da vodi do vode. I ubrzo su doista došli do malenog potoka, uz čije je rubove s objiju strana vegetacija bila uronjena u blato.

Sim je kleknuo kraj potoka, zagrabio nešto bistre vode spojenim dlanovima i stao piti. Potom joj je premjestio konopac oko vrata, oslobodivši joj ruke, te joj pokazao vodu.

Oprala je ruke u potoku i željno pila.

“Umij lice”, naredi joj on. “Dovoljno si ružna već i po prirodi.”

Poslušala ga je, umorno se pitajući zašto mu je stalo do njezina izgleda.

Staza je vodila dalje od potoka. Nastavili su hodati. Gwenda je bila snažna djevojka, kadra hodati i cijeli dan, no sada se osjećala jadno i beznadno i prestrašeno, pa je od svega počela osjećati iscrpljenost. Koja ju je god sudbina očekivala na odredištu, vjerojatno je još gora od ovoga, no ipak je žudjela za time da dođu onamo i da sjedne.

Ubrzano se spuštao mrak. Staza je još kilometar-dva vodila kroz drveće, a onda je prestajala u podnožju nekog brežuljka. Sim se zaustavio kraj jednog neobično velikog hrasta i tiho zazviždao.

Nekoliko trenutaka kasnije iz šumske polutame stvorio se neki ljudski lik i rekao:

“Sve u redu, Sime.”

“Sve u redu, Jede.”

“Što si to doveo, voćnu torticu?”

“Dobit ćeš krišku, Jed, kao i ostali, pod uvjetom da date šest penija.”

Gwendi je sada sinulo koje su Simove namjere. Podvodit će je kao prostitutku. Ta spoznaja pogodila ju je poput fizičkog udarca, te

je zateturala i pala na koljena.

“Šest penija, ha?” Jedov glas kao daje dopirao s velike udaljenosti, no u njegovu glasu ipak je jasno prepoznala uzbuđenost. “Koliko joj je godina?”

“Njezin otac tvrdi da joj je osamnaest.” Sim naglo povuče konopac. “Ustaj, lijena kravo, još nismo stigli.”

Gwenda je ustala. Zato je, znači, tražio da se umijem, pomisli. Ta spoznaja nekako ju je nagnala na plač.

Beznadno je plakala dok je posrtala za Simom. Tako su hodali sve dok nisu stigli do neke čistine na kojoj je gorjela vatra. Kroz suze je uočila petnaestero-dvadesetero ljudi koji su ležali uz rub čistine, a većina ih je bila umotana u deke ili ogrtače.

Gotovo svi koji su je gledali u svjetlu vatre koja je gorjela u sredini bili su muškarci, no ugledala je i jedno bijelo žensko lice, nesmiljena izraza, ali glatke brade, lice s kojeg su je oči načas pogledale, a onda se ponovno vratile pod pokrivač. Izokrenuta vinska bačva i porazbacani drveni vrčevi svjedočili su o pijanci.

Gwenda je uvidjela da ju je Sim doveo u odmetničko skrovište.

Nije mogla doći k sebi. Koliko će ih morati otrpjeti?

Čim joj je sinulo to pitanje, shvatila je i odgovor: sve.

Sim ju je odvukao na suprotnu stranu čistine, do muškarca koji je sjedio uspravno, leđima naslonjen na stablo. “Sve u redu, Tame”, reče Sim.

Gwenda je odmah shvatila o kome se zacijelo radi: najpoznatiji odmetnik u zemlji, Tam Skriveni. Imao je zgodno lice, iako crveno od pića. Ljudi su govorkali da je plemenita roda, no to su uvijek govorili za poznate odmetnike od zakona. Dok ga je gledala, Gwendu je iznenadilo koliko je mlad: nije mu moglo biti više od dvadeset pet. S druge strane, ubiti odmetnika najvjerojatnije nije bilo kažnjivo, pa su tek rijetki među njima doživjeli zrelije godine.

Tam reče: “Sve u redu, Sime.”

“Zamijenio sam Alwynovu kravu za djevojku.”

“Svaka čast.” Tamu je jezik bio tek malko usporen.

“Dečkima ćemo naplaćivati po šest penija, no ti, dakako, možeš besplatno.

Pretpostavljam da bi se volio okušati prvi.”

Tam se u nju zagledao krvavim očima. Možda je to samo zamišljala, no učinilo joj se da u tom pogledu vidi tračak sažaljenja. Tam je samo rekao: "Ne, hvala, Sime. Ti samo izvoli i daj dečkima da se dobro zabave. Iako možda ne bi bilo loše pričekati do sutra. Dvojici redovnika koji su je vozili u Kingsbridge uzeli smo bačvu dobrog vina i većina ljudi mrtva je pijana."

Gwenda osjeti kako je načas obuzima nada. Možda će njezine muke biti odgođene.

"Morat ću razgovarati s Alwynom", reče Sim sumnjičavo. Hvala, Tame." Okrenuo se i povukao Gwendu za sobom.

Nekoliko metara dalje neki se muškarac širokih pleća s mukom dizao na noge.

Sim reče: "Sve u redu, Alwyne." Činilo se da te riječi odmetnicima služe kao pozdrav i znak prepoznavanja.

Alwyn je bio u zlovoljnoj fazi pijanstva. "Sto si doveo?"

"Jedru mladu djevojku."

Alwyn uhvati Gwendu za bradu, te je stisne nepotrebno snažno, okrećući joj glavu prema svjetlu plamena. Tako mu je morala pogledati u oči. Bio je mlad, poput Tama Skrivenog, ali i njega su obilježavali jednako nezdravi tragovi raskalašenog života.

Dah mu je zaudarao po piću. "Kriste, baš si odabrao rugobu", reče.

Gwendi je prvi put bilo drago što je netko smatra ružnom: možda joj Alwyn neće željeti ništa raditi.

"Uzeo sam što se moglo dobiti", reče Sim povrijeđeno. "Da je ovaj imao lijepu kći, ne bi je dao za kravu, nije li tako? Udao bi je za sina kakvog bogatog trgovca vunom."

Čim se sjetila oca, Gwendu je obuzeo bijes. Morao je znati, ili barem pretpostaviti, da će doći do ovoga. Kako joj je to mogao učiniti?

"Dobro, dobro, nema veze", reče Alwyn Simu. "Kako su u skupini samo dvije žene, dečki su uglavnom očajni."

"Tam kaže da bismo trebali pričekati do sutra, jer su večeras svi tako pijani - ali sve ovisi o tebi."

"Tam je u pravu. Pola ih već ionako spava."

Gwenda je osjećala kako joj strah malko popušta. Tijekom noći može se još svašta dogoditi.

“U redu”, reče Sim. “Ja sam ionako umoran kao pas.” Pogledao je Gwendu. “Ti, lezi.” Niti jednom je nije oslovio imenom.

Ona se ispružila, a on joj je konopcem povezo gležnjeve, kao i ruke iza leđa. On i Alwyn potom su legli tako da se ona našla između njih. Nekoliko trenutaka kasnije obojica su već spavali.

Gwenda je bila iscrpljena, ali nije ni pomišljala na spavanje. Kako su joj ruke bile vezane na leđima, svaki joj je položaj bio bolan. Pokušala je osloboditi ručne zglobove, no Sim je bio snažno stegnuo konopac i dobro ga vezao. Uspjela je samo oguliti kožu, tako da ju je sada pekla pri svakom pokretu pod konopcem.

Beznađe je preraslo u bespomoćni gnjev, pa se sada zamišljala kako se osvećuje svim muškarcima koji su je zatočili, kako ih bičuje dok oni ponizno kleče pred njom.

Bila je to uzaludna fantazija. Sada je misli koncentrirala na moguće načine bijega.

Prvo će ih morati navesti na to da je odvežu. Nakon toga morat će im pobjeći.

Najbolje bi bilo kad bi se nekako mogla pobrinuti za to da je ne slijede i ponovno ne uhvate.

Takvo što činilo joj se nemogućim.

Poglavlje 12

Kad se probudila, Gwendu je obuzela studen. Iako je bio lipanj, u šumi je bilo svježije, a tijelo joj je pokrivala tek lagana haljina. Crno nebo počelo je poprimati sivkaste nijanse. Pri oskudnome svjetlu pogledala je uokolo. Nitko na čistini nije se micao.

Trebala se pomokriti. Pomislila je kako bi to mogla učiniti na licu mjesta i uprljati haljinu. Još bolje bude li im izgledala odvratno. Gotovo čim je to pomislila, odbacila je tu ideju: to bi značilo da se predala. A ona se neće samo tako prepustiti.

Ali što da učini?

Alwyn je spavao kraj nje, dugačkog bodeža u koricama i dalje učvršćenog za pojas. Zahvaljujući tome došla je na novu zamisao. Nije bila sigurna ima li dovoljno hrabrosti da provede plan koji joj se malo-pomalo oblikovao u glavi. Ali nije htjela ni razmišljati o tome koliko ju je strah. To jednostavno mora učiniti.

Iako su joj gležnjevi bili vezani, mogla je pomicati noge. Njima je tako udarila Alwyna. U prvi mah činilo se da nije ništa osjetio. Udarila ga je ponovno, pa se pomaknuo. Treći put pridignuo se u sjedeći položaj. "Ti si me udarila?" upita, još omamljen od sna.

"Piša mi se", reče ona.

"Ne na čistini. To je jedno od Tamovih pravila. Idi dvadeset koraka za pišanje, pedeset za sranje."

"Znači, čak i odmetnici imaju određena pravila."

Piljio je u nju kao da ništa ne razumije. Nije shvaćao ironičnost njezinih riječi.

Nije baš osobito bistar, zaključila ona. To je dobro. Ali snažan je i zao. Morat će biti silno oprezna.

Sada reče: "Ne mogu ići nikamo dok sam vezana."

Nešto gundajući, odvezao joj je konopac oko gležnjeva.

Prvi je dio plana upalio. Sada ju je obuzeo još veći strah.

S mukom se pridigla na noge. Od cjelonoćne sputanosti boljeli su je svi mišići u nogama. Zakoračila je, posrnula i pala. "Tako je teško kad su mi ruke vezane", reče.

Nije se obazirao na njezine riječi.

Drugi dio plana nije upalio.

Morat će nastaviti s pokušajima.

Ponovno je ustala i krenula među drveće, a Alwyn ju je slijedio. Prstima je brojio korake. Došavši do deset, krenuo je ispočetka. Kad je drugi put došao do deset, rekao je: "To je dovoljno."

Bespomoćno ga je pogledala. "Ne mogu zadignuti haljinu", reče. Hoće li pasti na tu smicalicu?

Tupo je piljio u nju. Gotovo je čula kako mu radi mozak, kako grmi poput kola i zupčanika u kakvoj vodenici. On bi joj mogao zadići suknju dok mokri, no takve stvari majke čine malenoj djeci, pa bi takvo što shvatio kao poniženje. Druga je mogućnost bila da joj odveže ruke. Slobodnih ruku i nogu mogla bi se dati u bijeg.

No bila je krhka i umorna i sve ju je boljelo: nikako ne bi bila brža od muškarca dugačkih, mišićavih nogu. On zacijelo smatra kako opasnost od toga nije osobito velika.

Odvezao joj je konopac vezan oko ručnih zglobova.

Okrenula je glavu na drugu stranu, kako na njezinu licu ne bi uočio slavodobitan izraz. Protrljala je podlaktice da potakne cirkulaciju. Bila bi mu najradije palcima iskopala oči, no umjesto toga samo se nasmiješila koliko je mogla dražesnije i rekla:

"Hvala", kao da je učinio nešto vrlo ljubazno.

On nije rekao ništa, nego je samo stajao i gledao je, čekajući.

Očekivala je da će odvratiti pogled kada je zadignula donji dio haljine i čučnula, no on se samo još više zapiljio. Netremice ga je gledala u oči, ne želeći pokazati stid zbog nečega što je posve prirodno. Njemu su se usta malko rastvorila i ona je jasno vidjela da je počeo užurbanije disati.

Sada dolazi najteži dio.

Polagano je ustala i omogućila mu da je dobro pogleda prije nego što će spustiti haljinu. On je oblizao usne, a ona je u tom trenutku znala da ga je pridobila.

Prišla mu je i stala ispred njega. "Hoćeš li postati moj zaštitnik?" upita, služeći se djetinjastim glasom koji joj nije bio prirodan.

On ničim nije pokazao da nešto sumnja. Nije rekao ništa, samo ju je grubom rukom uhvatio za dojku i stisnuo.

Ona prigušeno krikne. "Ne tako jako!" Uhvatila gaje za ruku. "Moraš biti nježniji." Njegovom je rukom prelazila po grudima, blago

protrljala bradavicu, tako da se uspravila. "Zgodnije je kad si nježan."

Nešto je promumljao, ali ju je nastavio nježno milovati. Potom ju je lijevom rukom uhvatio za izrez haljine oko vrata i izvukao bodež. Nož je bio dugačak tridesetak centimetara, oštrog vrška, a cijeli je metalni dio blistao, budući da je bio nedavno naoštren. Očito joj je namjeravao rasporiti haljinu. A to ne bi bilo dobro, jer bi tako ostala naga.

Ovlaš ga je uhvatila za ručni zglob, na trenutak mu zaustavila ruku. "Ne treba ti nož", reče. "Pogledaj..." Ustuknula je za korak, otkopčala pojas i brzim pokretom svukla haljinu preko glave. Bio joj je to jedini odjevni predmet.

Rasprostrla je haljinu na tlu i ispružila se na njoj. Zatim mu se pokušala nasmiješiti. Bila je uvjerena da joj se na licu zapravo pojavila užasna grimasa. A zatim je raširila noge.

Oklijevao je tek djelić sekunde.

Držeći nož u desnoj ruci, spustio je gaće i kleknuo među njezina bedra.

Zaprijetivši joj oštricom noža pod nosom, rekao je: "U slučaju bilo kakvih problema, rasporit ću ti obraz."

"Neće biti potrebe", reče ona. Očajnički se pokušavala dosjetiti kakve bi riječi iz usta jedne žene odgovarale takvome muškarcu. "Moj veliki, snažni zaštitniče", reče.

Nije reagirao na te riječi.

Legnuo je na nju, slijepo se gurajući. "Ne baš tako brzo", reče ona, škrgućući zubima zbog boli od njegovih nespretnih nasrtaja. Stavila je ruku među noge i uvukla ga u sebe, pritom podignuvši noge tako da mu olakša ulazak.

Pridignuo se nad njom i stao se pridržavati rukama. Bodež je odložio na travu uz njezinu glavu, desnim dlanom pokrivajući držak. Stenjao je i micao se u njoj. Ona se pomicala u njegovu ritmu, pretvarajući se da ga želi. Istodobno je motrila njegovo lice, prisiljavajući se da ne pogledava u stranu, prema bodežu. Čekala je pravi trenutak. Osjećala je i strah i gađenje, ali maleni dio njezine svijesti i dalje je bio miran i proračunat.

On je sklopio oči i pridignuo glavu poput životinje koja njuši povjetarac. Ruke su mu bile posve ravne, pridržavale su težinu

torza. Skupila je hrabrost i načas pogledala nož. Bio je malko pomaknuo ruku, tako da je tek djelomično prekrivala držak. Sad bi ga mogla dohvatiti, no koliko bi brzo on reagirao?

Ponovno mu je pogledala lice. Usta su mu bila izobličena, otvorena i ukočena od silne koncentriranosti. Počeo je prodirati sve brže, a ona je pratila njegov ritam.

Na svoj veliki očaj, osjetila je kako joj se utrobom širi ugoda. Užasnuli su je vlastiti osjećaji. Taj je čovjek odmetnik i ubojica, tek malko bolji od kakve zvijeri i kani je podvoditi za šest penija. Ona ovo radi samo da spasi život, a ne iz užitka!

Ipak, osjećala je kako se u njoj rasprskava mlaz sokova, a njegovi su se pokreti ubrzali.

Osjećala je da se približava vrhunac. Sad ili nikad. On je zastenjao, gotovo kao da se posve predaje, a ona je pokrenula ruku.

Ščepala je nož koji mu je ležao pod rukom. Na njegovu licu i dalje se odražavao jedino krajnji užitak: nije primijetio da se pomaknula. Užasnuta zbog mogućnosti da on vidi što radi, te da će je u posljednji trenutak spriječiti, više nije oklijevala, nego je svom snagom udarila prema gore, pritom naglo pridignuvši ramena. Sada je osjetio da se pomaknula, te je otvorio oči. Na licu su mu se odražavali šok i strah. Više se nimalo ne sustežući, mahnitim mu je pokretom zarila bodež u grlo, neposredno ispod donje vilice. Opsovala je, svjesna toga da nije pogodila najosjetljivije dijelove vrata - dušnik i vratnu arteriju. Kriknuo je od boli i bijesa, ali nije ostao nemoćan i ona je znala da se još nikada nije našla toliko blizu smrti.

Sve dalje radila je instinktivno, bez razmišljanja. Služeći se lijevom rukom, udarila ga je po unutarnoj strani lakta. On tako nije mogao spriječiti savijanje ruke, te je nehotice pao na lakat. Još je snažnije zamahnula dugačkim bodežom, a njega je vlastita težina pritisnula prema dolje, na oštricu. Kad mu je nož s donje strane ušao u glavu, krv mu je šiknula iz otvorenih usta i prekrila joj lice, tako da je instinktivno okrenula glavu u stranu. Ali i dalje je gurala nož. Oštrica je na trenutak naišla na otpor, a zatim prodrla još dublje, sve dok joj se nije učinilo da mu je eksplodirala očna jabučica, te je ugledala vršak bodeža kako proviruje iz duplje, uz sitnu kišu kapljica

krvi i komadića mozga. Beživotno se strovalio na nju, mrtav ili na samrti. Od njegove je težine ostala bez daha. Imala je dojam da je zaglavila pod srušenim stablom. Još nekoliko trenutaka nije se mogla ni pomaknuti.

Na svoj neizmjerni užas, osjetila je kako ejakulira u njoj.

Zbog toga ju je ispunio užas pojačan praznovjermem. Ovako joj je bio stravičniji nego dok joj je prijetio nožem. Obuzeta panikom, nekako se uspjela izmigoljiti ispod njega.

Uspravila se na drhturave noge, jedva hvatajući dah. Na prsima je imala njegovu krv, a na bedrima njegovo sjeme. Sa strahom je pogledala prema logoru. Je li tko bio budan i čuo Alwynov povik? Ako su svi spavali, je li taj zvuk nekoga probudio?

Drhteći, navukla je haljinu preko glave, te zakopčala pojas. Još je imala i kesu i vlastiti maleni nož, kojim se uglavnom služila pri jelu. Gotovo nije odvajala pogled od Alwyna - imala je jezovit osjećaj da bi on još nekako mogao biti živ. Znala je da bi ga trebala dokrajčiti, ali se na to nikako nije uspijevala natjerati. Iz razmišljanja ju je trgnuo neki zvuk iz smjera čistine. Mora brzo pobjeći. Pogledala je uokolo, pokušavajući se orijentirati, pa se uputila u smjeru ceste.

Odjednom obuzeta novim strahom, prisjetila se da se u blizini onog velikog hrasta nalazi stražar. Tiho je koračala šumom, pazeći da joj svaki korak bude što nečujniji i tako se približila i tom stablu. A onda je ugledala stražara - zvao se Jed - kako čvrsto spava na tlu. Na vršcima prstiju prošla je kraj njega. Morala je uložiti svu snagu volje tako da odmah mahnito ne potrči. No on se nije ni pomaknuo.

Pronašla je onu jelenju stazu i došla njome do potoka. Činilo se da je nitko ne slijedi. Oprala je krv s lica i prsa, a zatim hladnom vodom polila i intimne dijelove.

Pila je mnogo i željno, jer je znala da je pred njom dugotrajno pješačenje.

Malo se primirivši, nastavila je napredovati stazom. Dok je hodala, neprestano je osluškivala. Za koliko će vremena odmetnici pronaći Alwyna? Nije čak ni pokušala sakriti tijelo. Kad shvate što se dogodilo, svakako će poći za njom, jer za nju su dali kravu, što vrijedi dvanaest šilinga - pola godine nadnica za radnika poput njezina oca.

Došla je do ceste. Za ženu koja putuje sama, otvorena je cesta opasna gotovo koliko i šumska staza. Skupina Tama Skrivenog nije jedina živjela izvan zakona, a uokolo se moglo naići na još mnoge ljude - štitonoše, mladiće sa sela, skupine vojnika - koji bi bez razmišljanja mogli iskoristiti ženu bez zaštite. No sada je najprije morala umaći Simu Trgovcu i njegovim ljudima, tako da je brzina bila važnija od svega.

U kojem smjeru da krene? Vрати li se kući, u Wigleigh, Sim nije mogao ondje potražiti i zahtijevati da se vrati - ni po čemu više nije mogla znati kako bi na to reagirao njezin otac. Trebali su joj prijatelji kojima će vjerovati. Caris bi joj mogla pomoći.

Krenula je u smjeru Kingsbridgea.

Dan je bio vedar, no cesta je bila blatnjava od višednevne kiše, pa je hodala mnogo teže. Nakon nekog vremena stigla je do vrha jednog brežuljka. Kad se osvrnula, uvidjela je da vidi još oko kilometar i pol puta iza sebe. Na najudaljenijem kraju ceste ugledala je neki usamljeni lik koji je sam, dugačkim koracima, grabio za njom. Na sebi je imao žutu tuniku.

Sim Trgovac.

Potrčala je koliko su je noge nosile.

Saslušanje u vezi s optužnicom protiv Lude Nell održano je u sjevernom transeptu katedrale u subotu u podne. Biskup Richard predsjedao je crkvenim sudom, dok mu je prior Anthony sjedio s desne, a njegov osobni tajnik, arhiđakon Lloyd, strog i smrknut svećenik crne kose za kojeg se govorkalo da zapravo radi sve potrebne poslove vezane za biskupiju, sjedio mu je s lijeve strane.

U katedrali se okupilo mnogo građana Kingsbridgea. Suđenje za herezu uvijek je dobra zabava za široke mase, a u Kingsbridgeu takvog suđenja nije bilo već godinama. Mnogi majstori i radnici subotom su završavali posao u podne. Oko katedrale se Sajam runa primicao završetku. Trgovci i obrtnici uklanjali su štandove i spremali neprodanu robu, kupci su se pripremali za povratak kući, ili dogovarali transport kupljene robe splavima niz rijeku, do morske luke Melcombe.

Dok je čekala početak suđenja, Caris je sumorno razmišljala o Gwendi. Sto sada radi? Sim Chapman svakako će je prisiliti na

spolni odnos - no to možda i neće biti najgore od svega što bi joj se moglo dogoditi. Sto će još morati raditi kao njegova robinja? Caris uopće nije sumnjala da će Gwenda pokušati pobjeći - ali, hoće li uspjeti? Ne uspije li, kako će je Sim kazniti? Caris sada shvati da to možda nikada neće doznati.

Iza nje je bio neobičan tjedan. Buonaventura Caroli u međuvremenu se nije predomislio: firentinski kupci više neće dolaziti u Kingsbridge, barem dok priorat ne poboljša uvjete za održavanje Sajma runa. Carisin otac i ostali vodeći trgovci vunom cijeli su tjedan iza zatvorenih vrata vijećali s grofom Rolandom. Merthin je i dalje bio neobično raspoložen, povučen i smrknut. A ponovno je počelo i kišiti.

Nell su u crkvu dovukli John Pozornik i Fratar Murdo. Na sebi je imala tek široki ogrtač bez rukava, učvršćen s prednje strane. Ipak, posve joj je otkrivao koščata ramena. Nije imala ni kapu, ni cipele. Slabašno se odupirala zahvatu dvojice muškaraca, vikala i psovala.

Kada su je stišali, niz građana posvjedočio je da ju je čuo kako zaziva vruga. I govorili su istinu. Neil je ljudima cijelo vrijeme prijetila vragom - jer bi joj odbili udijeliti milostinju, jer bi joj smetali na ulici, jer bi nosili kvalitetan kaput, ili posve bez razloga.

Svi svjedoci prepričavali su ovakvu ili onakvu nesreću koja je uslijedila nakon tog prokletstva. Zlatareva je supruga izgubila vrijedan broš. Gostioničaru su uginule sve kokoši. Jednoj se udovici na stražnjici stvorio bolan čir - ta je pritužba izazvala smijeh, ali je bila i vrlo uvjerljiva, jer su vještice bile poznate po zlobnome smislu za humor.

Dok se sve to odvijalo, Merthin se u jednom trenutku stvorio kraj Caris. "Ovo je tako glupo", reče mu Caris ogorčeno. "Deset puta više svjedoka moglo bi potvrditi da ih je Nell proklela i da se nakon toga nije dogodilo ništa."

Merthin slegne ramenima. "Ljudi jednostavno vjeruju u ono u što žele vjerovati."

"Obični puk možda. Ali biskup i prior trebali bi znati da nije tako - to su školovani ljudi."

"Moram ti nešto reći", reče Merthin.

Caris gaje odmah pozornije promotrila. Možda će sada doznati razlog za njegovu neraspoloženost. Dotada ga je gledala iskosa, no

sada se okrenula prema njemu i ugledala veliku modricu na lijevoj strani lica. "Što ti se dogodilo?"

U okupljenoj masi prolomio se smijeh, jer je Nell ponovno nešto dobacila, pa je arhidakon Lloyd više puta morao pozivati na mir. Kada mu se glas ponovno mogao čuti, Merthin reče: "Ne ovdje. Možemo otići na neko mirnije mjesto?"

Već se gotovo okrenula da pođe za njim, kada ju je nešto zaustavilo. Cijeli tjedan bila je zbunjena i povrijeđena njegovom hladnoćom. Sada je napokon zaključio kako je spreman reći što ga tišti - a od nje se očekivalo da samo tako poskoči na njegov prvi mig... Zašto bi on trebao određivati raspored? Natjerao ju je da čeka pet dana - zašto on sada ne bi pričekao još sat-dva? "Ne", reče ona. "Ne sada."

Iznenadeno ju je pogledao. "A zašto?"

"Jer mi sada ne odgovara", reče ona. "Pusti me da slušam." U trenutku kada se okretala od njega, na njegovu je licu načas ugledala povrijeđen izraz, te je odmah požalila što se ponijela toliko hladno. No sada je bilo prekasno, a ona se nije kanila ispričavati.

Svjedočenje je bilo završeno. Biskup Richard reče: "Ženo, želiš li reći da vrag vlada svijetom?"

Caris nije mogla vjerovati. Heretici su štovali Sotonu jer su smatrali da on vlada zemljom, dok Bog vlada tek nebesima. Luda Nell nije mogla čak ni pojmiti tako profinjene razlike u vjerovanju. Bila je prava sramota što je Richard pristajao na apsurdnu optužbu Fratra Murda.

Neil je uzvratila povikom: "Možete si zabiti kurac u dupe."

Masa se nasmijala, oduševljena tom grubom uvredom biskupa.

Richard reče: "Ako joj je to obrana..."

Tada se u raspravu umiješao arhidakon Lloyd. "Netko bi se trebao založiti u njezino ime", reče. Te je riječi izgovorio s poštovanjem, no činilo se da mu nije neugodno što ispravlja nadređenog crkvenog dužnosnika. Nije bilo sumnje da se lijeni Richard uvijek oslanjao na Lloyd koji ga je podsjećao na pravila.

Richard je pogledom obuhvatio transept. "Tko će reći nešto u Nellinu obranu?" upita.

Caris je čekala, no nitko se nije javio. To ne može dopustiti. Nitko mora ukazati na činjenicu da je cijeli postupak posve iracionalan. Kako se nitko nije javio, Caris je ustala. "Neil je luda", reče.

Svi su se osvrnuli, pitajući se tko je dovoljno glup da stane na Nellinu stranu. Kad su je prepoznali, začuo se žamor - većina ljudi poznavala je Caris - ali nitko se nije osobito iznenadio, jer je bila poznata po neočekivanim potezima.

Prior Anthony nagnuo se prema biskupu i nešto mu došapnuo. Richard reče:

"Caris, kći Edmunda Vunara, kaže nam da je optužena žena luda. Do tog zaključka došli smo i bez njezine pomoći."

Caris je razjario njegov smireni sarkazam. "Nell nema pojma što govori! Zaziva i vruga i svece i mjesec i zvijezde. To znači isto koliko i pseći lavež. Kao da objesite konja jer je njištao na kralja." Nije uspijevala prikriti prijezir u glasu, iako je znala da nije mudro pokazivati ga prilikom obraćanja plemstvu.

Dio gledatelja žamorom je izrazio slaganje. Većina ljudi voli dobru i žestoku raspravu.

Richard reče: "Ali čuli ste ljude koji su svjedočili o šteti koju su izazvale njezine kletve."

"Ja sam jučer izgubila peni", uzvratila Caris. "Skuhala sam jaje i bilo je pokvareno."

Moj je otac cijelu noć probudio zbog kašlja. Ali nitko nas nije prokleo. Nesreće i neugodne stvari jednostavno se događaju same od sebe."

Na te riječi mnogi su počeli odmahivati glavom. Većina ljudi smatrala je da se iza svake nesreće, bila mala ili velika, krije neka zlokobna sila. Caris je tako izgubila potporu mase.

Prior Anthony, njezin stric, dobro je poznavao njezine stavove i s njom je već ranije vodio brojne rasprave. Sada se nagnuo naprijed i rekao: "Ne vjeruješ valjda da je Bog kriv za bolesti, nesreće i gubitak?"

"Ne..."

"A tko onda, ako nije Bog?"

Caris je počela oponašati Anthonyjev pretjerano odmjereni govor. "Ne vjerujete valjda da je svaka životna nesreća djelo Boga ili Lude Nell?"

Arhiđakon Lloyd oglasio se oštrim tonom: "Molim da se prioru obraćate s više poštovanja." Nije znao da je Anthony njezin stric. Gledatelji su se nasmijali: svi su dobro znali uštogljenog priora i njegovu nećakinju koja je voljela razmišljati svojom glavom.

Caris sada dovrši: "Smatram da je Nell bezopasna. Luda da, ali bezopasna."

Odjednom je na noge poskočio Fratar Murdo. "Milorde, građani Kingsbridgea, prijatelji", započne zvučnim glasom. "Sotona je posvuda oko nas i navodi nas na grijeh - na laganje, neumjerenost u jelu, pijanstvo, taštinu i pohotu." Masi se to svidjelo: Murdovi opisi grijeha u misli su prizivali slatke prizore udovoljavanja prohtjevima koje je posvetilo njegovo žestoko protivljenje. "Ali ne može se izvući neopaženo", nastavi Murdo, čiji je glas jačao od uzbuđenja. "Kao što konj ostavlja otiske u blatu, kao što kuhinjski miš ostavlja sitne tragove u maslacu, kao što razvratnik svoje izopačeno sjeme ostavlja da raste u utrobi prevarene djeve, tako i vrag mora ostaviti - trag!"

Svi su povicima pokazali koliko se slažu s takvim opisom stvari. Svi su znali što time želi reći, a to je znala i Caris.

"Sotonine sluge prepoznat ćemo po znaku koji na njima ostavlja. Jer im toplu krv siše onako kao što dijete siše slatko mlijeko iz majčinih nabreklih grudi. I poput djeteta, i njemu treba sisa iz koje će sisati - treća bradavica!"

Publika sada opčinjeno sluša svaku njegovu riječ, primijetila je Caris. Svaku rečenicu započinjao je dubokim, tihim glasom, pa ga zatim pojačavao, nižući emotivne fraze, i tako sve do vrhunca. Masa je reagirala željno, nijemo ga slušajući, da bi na koncu oduševljeno i gromoglasno pozdravila njegove riječi.

"Taj je znak tamne boje, naboran je poput bradavice i uzdiže se s čiste okolne kože. Može se nalaziti na bilo kojem dijelu tijela. Ponekad se krije u mekoj udolini među ženinim grudima, pri čemu neprirodna pojava tako okrutno oponaša prirodnu.

Ali vrag najviše voli kada je na nekom tajnome mjestu na tijelu: među preponama, osobito na intimnim dijelovima...”

Biskup Richard glasno je rekao: “Hvala, Fratre Murdo, nema potrebe ići dalje u pojedinosti. Zapravo tražite da se ženino tijelo pregleda s ciljem traženja sotonina znaka.”

“Tako je, milorde, jer...”

“U redu, nema potrebe dalje objašnjavati, sve ste valjano argumentirali.” Tada je pogledao oko sebe. “Je li u blizini majka Cecilia?”

Priorica je sjedila na klupi po strani, u društvu sestre Juliane i još nekoliko starijih fratara. Muškarci nisu mogli pregledati nago tijelo Lude Nell, pa će to u nekom odvojenome prostoru morati učiniti žene i izvijestiti sud. Redovnice su za to svakako bile najprikladnije.

Caris im nije zavidjela na zadaći. Većina ljudi u gradu svakodnevno je prala ruke i umivala se, dok su se smrdljiviji dijelovi tijela prali jednom tjedno. Potpuno kupanje u najboljem je slučaju bilo obred koji se obavljao dvaput na godinu, budući da se smatrao nužnim, iako i opasnim po zdravlje. No činilo se da se Luda Nell ne pere baš nikada. Lice joj je bilo prljavo, kao i ruke, a zaudarala je poput hrpe stajskog gnojiva.

Cecilia je ustala. Richard reče: “Molim da ovu ženu odvedete u neku prostoriju, svučete joj odjeću, pomno joj pregledate tijelo, te da nas dođete vjerno izvijestiti o tome što ste utvrdili.”

Redovnice su odmah ustale i prišle Nell. Cecilia se umirujućim glasom obratila ludoj ženi, te je blago uhvatila za nadlakticu. No Nell se nije dala zavarati. Istrgnula se i uzdignula ruke uvis.

U tom trenutku Fratar Murdo poviče: “Vidim ga! Vidim ga!”

Četiri redovnice uspjele su zadržati Nell tako da se više nije mogla micati.

Fratar reče: “Ne treba joj svlačiti odjeću. Samo joj pogledajte pod desnu ruku.”

Dok se Nell i dalje otimala, prišao joj je dugačkim korakom i sam joj podignuo ruku, držeći joj je visoko nad glavom. “Eto!” reče, pokazujući prema pazuhu.

Svi su se nagnuli u smjeru žene, natiskujući se da joj dođu što bliže. “Vidim ga!” usklikne netko, a ostali su odmah počeli ponavljati

povik. Caris je vidjela tek uobičajene dlake pod pazuhom i nije bila spremna spustiti se toliko nisko i piljiti ženi pod ruku. Nije uopće sumnjala da Nell ondje ima neku mrljicu ili izraslinu. Mnogi ljudi na koži imaju madeže ili bradavice, osobito ljudi u godinama.

Arhiđakon Lloyd pozvao je sve da se stišaju, a John Pozornik štapom je uveo red među one koji su pretjerali s naguravanjem. Kada su se svi na koncu smirili, Richard je ustao. "Luda Nell iz Kingsbridgea, proglašavam te krivom za herezu", reče. "Sada ćemo te vezati za kola i bičevati u prolasku kroz grad, a potom odvesti na Stratište, gdje će te objesiti."

Svi su stali klicati. Caris se s gađenjem okrenula na drugu stranu. Uz takvu pravdu nijedna žena nije sigurna. Pogled joj se zaustavio na Merthinu, koji ju je strpljivo čekao. "U redu", reče mu zlovoljno. "O čemu je riječ?"

"Prestala je kiša", reče on. "Pođimo do rijeke."

Priorat je imao više manjih konja kojima su se pri putovanju služili samostanski dužnosnici i redovnice, te nekoliko zaprežnih konja za prijevoz robe kolima. Baš kao i konje imućnih posjetitelja, držali su ih u kamenoj staji na južnome dijelu kompleksa oko katedrale. Obližnji povrtnjak prihranjivao se slamom i gnojem iz staje.

Ralph se nalazio ispred staje, zajedno s ostalim pripadnicima svite grofa Rolanda.

Konji su im već bili osedlani i spremni za dvodnevni povratak u Rolandovu rezidenciju, Earlscastle nadomak Shiringu. Čekali su još samo da se pojavi grof.

Ralph je držao svog konja, riđana po imenu Griff, te razgovarao s roditeljima. "Ne znam zašto je Stephen postao gospodar Wigleigha, dok ja nisam dobio ništa", reče.

"Vršnjaci smo, a on nije nimalo bolji od mene ni u jahanju, ni u viteškim nadmetanjima, ni u mačevanju."

Kad god bi se vidjeli, sir Gerald bi mu postavljao ista pitanja, uvijek pun nade, a Ralph bi mu morao davati iste odgovore koji ga nisu mogli zadovoljiti. Ralph bi vlastitu razočaranost podnosio daleko lakše da nije bilo te jadne očeve želje da napokon dočeka njegovo promaknuće.

Griff je bio vrlo mlad konj. Bio je obični lovački konj: običan štitonoša nije bio dostojan skupih ratnih konja. No Ralphu je bio dobar i drag. Reagirao je više nego dobro kad bi ga Ralph u lovu tjerao da pojuri. Griff je uzbuđeno pratio sve aktivnosti pred stajom, te je sve nestrpljivije iščekivao polazak. Ralph mu je šaputao: "Samo mirno, lijepi moj, pa ćeš ubrzo protegnuti noge." Konj se primirio začuvši njegov glas.

"Uvijek budno prati i gledaj što možeš učiniti da gospodar time bude zadovoljan", reče sir Gerald. "Sjetit će te se kad se nade mjesto koje treba popuniti."

Sve je to lijepo i zgodno, pomisli Ralph, ali prave se prigode ukazuju jedino u bitkama. No, rat bi danas mogao biti i malo bliži nego prije tjedan dana. Ralph nije nazočio sastancima između grofa i trgovaca vunom, ali je uspio doznati da su trgovci voljni posuditi novac kralju Eduardu. Zauzvrat su tražili da kralj poduzme odlučne korake protiv Francuske u znak odmazde za napade na luke na jugu zemlje.

U međuvremenu, Ralph je žudio za prilikom da se istakne i počne vraćati čast i slavu koje je obitelj izgubila deset godina ranije - ne samo zbog oca, već i zbog svog ponosa.

Griff je počeo toptati nogama i zabacivati glavu. Da ga umiri, Ralph ga je počeo šetati amo-tamo, dok je otac hodao uz njega. Majka se držala podalje. Nju je silno uzrujao njegov slomljeni nos.

U očevu društvu prošao je kraj lady Philippe, koja je čvrsto držala za uzde živahnog konja, istovremeno razgovarajući sa suprugom, lordom Williamom. Imala je usku, pripijenu odjeću, koja je bila prikladna za dugotrajno jahanje, ali je i naglašavala njezine pune grudi i dugačke noge. Ralph je uvijek tražio izliku da joj se nekako obrati, ali od toga nije bilo osobite koristi: bio je tek jedan od sljedbenika njezina svekra, pa mu se obraćala samo kada je to baš bilo nužno.

Dok ju je Ralph gledao, nasmiješila se supругu, te ga nadlanicom dodirnula po prsima, hineći prijekor. Ralpa je obuzela kivnost. Zašto ne može s njim podijeliti takav trenutak prisnosti i zabave? Nema sumnje da bi tako i bilo, samo da on, poput Williama, ima pod nadzorom četrdeset sela.

Ralph je imao dojam da mu cijeli život obilježavaju težnje i nadanja. Kada će doista nešto i ostvariti? On i otac stigli su do kraja dvorišta, pa su se okrenuli i pošli natrag.

Tada je ugledao nekog jednorukog redovnika koji je izišao iz kuhinje i uputio se na suprotnu stranu dvorišta. Iznenadio se kad je uvidio koliko mu je poznat. Već trenutak kasnije prisjetio se odakle poznaje to lice. Bio je to Thomas Langley, vitez koji je ubio jednog od onih vojnika u šumi prije deset godina. Ralph ga otada nije vidio, no njegov brat Merthin viđao ga je često, jer je nekadašnji vitez, a sadašnji redovnik, nadgledao popravke u prioratu. Thomas je nosio neugledni habit umjesto fine viteške odjeće, a imao je i redovničku tonzuru. Bio je širi u području struka, ali se i dalje držao i kretao poput pravog borca.

Kad je Thomas prošao kraj njih, Ralph je nehajno rekao lordu Williamu: "Evo ga... zagonetni redovnik."

William odmah strogo upita: "Kako to misliš?"

"Brat Thomas. Nekoć je bio vitez i nitko ne zna zašto je otišao u redovnike."

"Što ti, dovraga, znaš o njemu?" U Williamovu tonu jasno se čula ljutnja, iako ga Ralph ničim nije uvrijedio. Možda je samo neraspoložen, unatoč nježnim osmijesima prelijepa supruge.

Ralph je sada žalio što je uopće načio tu temu i zapodjenuo razgovor. "Vidio sam ga kada je došao u Kingsbridge", reče. Još je oklijevao, prisjećajući se zavjeta koji su djeca dala tog dana. Zbog toga, kao i zbog Williamove neobjašnjive razdražljivosti, Ralph nije iznio cijelu priču. "Doteturao je u grad. Krvario je iz rane zadobivene mačem", nastavi. "Dijete pamti takve stvari."

Philippa reče: "Kako je to neobično." Pogledala je supruga. "Ti poznaješ priču brata Thomasa?"

"Ni slučajno", obrecne se William. "Kako bih znao takvo što?"

Slegnula je ramenima i okrenula se na drugu stranu.

Ralph je krenuo dalje, sretan što se može udaljiti. "Lord William laže", reče tiho ocu. "Baš me zanima zašto."

"Više se ne raspituj o tom redovniku", reče mu otac zabrinuto. "Tema je očito osjetljiva."

Na koncu se pojavio i grof Roland. Uz njega je bio prior Anthony. Svi vitezovi i štitonoše sada su uzjahali. Ralph je poljubio roditelje i s lakoćom zajahao konja. Griff je načinio nekoliko lakih koraka u stranu, u želji da što prije krene. Od tog pokreta Ralph je u slomljenome nosu osjetio nepodnošljivu bol. Zaškrgutao je zubima: nema mu druge, nego trpjeti bol.

Roland je prišao konju, koji se zvao Victory, crnome pastuhu s bijelom mrljom iznad jednog oka. Nije uzjahao, nego ga je uzeo za uzde i poveo naprijed, i dalje zaokupljen razgovorom s priorom. William poviče: "Sir Stephen Wigleigh i Ralph Fitzgerald, vi krenite naprijed i raščistite most."

Ralph i Stephen krenuli su preko travnjaka koji je okruživao katedralu. Trava je nakon održanog Sajma runa bila ugažena, a tlo blatnjavo. Na nekoliko štandova još se nudila roba, no većina se zatvarala, a mnogi su već bili i uklonjeni. Prošli su kroz glavna vrata i izišli na ulicu.

Ralph je ondje ugledao mladića koji mu je slomio nos. Zvao se Wulfric, a bio je iz Stephenova sela, Wigleigha. Lijeva strana lica bila mu je podlivena i otečena od Ralphovih udaraca. Wulfric je s ocem, majkom i bratom bio ispred gostionice Zvono.

Činilo se da se spremaju za polazak.

Samo se nadaj da se više nikada nećemo sresti, pomisli Ralph.

Pomislio je kako bi mu mogao dobaciti kakvu uvredu, no pozornost su mu odvucli zvukovi iz mase okupljene na ulici.

Dok su se on i Stephen spuštali glavnom ulicom, a njihovi konji vješto napredovali kroz blato, ugledali su pred sobom mnoštvo ljudi. Negdje oko polovice obronka morali su se zaustaviti.

Ulicu su praktički posve zatvorile stotine muškaraca, žena i djece koji su vikali, smijali se i gurali da dođu što bliže središtu događaja. Svi su bili leđima okrenuti Ralphu. On sada pogleda preko njihovih glava.

Na početku te kaotične povorke kretala su se kola koja je vukao vol. Za stražnju stranu kola bila je vezana polunaga žena. Ralph je već viđao takve stvari: šibanje u povorci kroz grad bilo je čest oblik kažnjavanja. Žena je na sebi imala samo suknju od grube vune, oko struka učvršćenu konopcem. Lice joj je, u trenutcima kada se vidjelo,

bilo prljavo, kao i kosa, pa je u prvi mah pomislio daje stara. A onda joj je ugledao grudi i shvatio da joj još nije ni trideset.

Ruke su joj bile vezane i istim užetom učvršćene za stražnju stranu kola. Posrtala je dok je hodala za kolima, ponekad padala, te se migoljila u blatu dok su je kola i dalje vukla, sve dok se ponovno ne bi uspjela uspraviti. Za njom je išao gradski pozornik koji ju je po golim leđima nemilice udarao velikim bičem, komadom kože vezanim za kratki štap.

Masu je predvodila skupina mladića koji su zadirkiivali ženu, vrijeđali je, smijali se, te je gađali blatom i smećem. Uživali su, budući da im je uzvraćala, psovala, vikala i pljuvala na sve koji bi joj se približili.

Ralph i Stephen ušli su konjima u gomilu. Ralph iz svega glasa poviče: "Mičite se s puta! Propustite grofa!"

Stephen je također počeo vikati.

Nitko se nije obazirao.

Južno od priorata teren se strmo spuštao prema rijeci. Obala je s te strane bila stjenovita, neprikladna za utovar robe na teglenice i splavi, pa se pristanište nalazilo na pristupačnijoj južnoj obali, u prigradskome naselju Newtownu. Mirna sjeverna obala u to je doba godine vrvjela od rascvalog grmlja i poljskoga cvijeća. Merthin i Caris sjedili su na niskoj izbočini s koje se pružao pogled na rijeku.

A rijeka je bila nabujala od kiša. Pretjecala je brže nego ranije, a Merthin je shvatio i razlog: kanal je bio uži nego ranije. Uzrok je bila gradnja uz obalu. U njegovu djetinjstvu veći dio južne obale činio je širok i blatnjav prostor iza kojeg se prostiralo močvarno polje. Rijeka je tada tekla mirno i dostojanstveno, a on je kao dječak plutao na leđima od jedne do druge obale. No novi molovi, zaštićeni od poplavlivanja kamenim zidovima, istu su količinu vode zbili u uže korito kroz koje je sada jurila struja, kao da želi što prije proteći ispod mosta. Nakon mosta, rijeka se ponovno širila i usporavala zaobilazeći Otok gubavaca.

"Učinio sam nešto užasno", reče Merthin.

Na njegovu veliku žalost, tog je dana bila osobito dražesna. Na sebi je imala tamnocrvenu lanenu haljinu, a koža joj je blistala od zdravlja i energije. Na suđenju Ludoj Nell bila je ljutita, no sada se

doimala tek zabrinuto, pa je zbog toga izgledala ranjivo, a njega je još više boljelo srce. Zacijelo je primijetila kako je cijeli tjedan ne može pogledati u oči. No to što joj se sprema reći po svoj je prilici gore od svega što je uopće mogla zamisliti.

Sukob s Griseldom, Elfricom i Alice u međuvremenu nije spomenuo nikome.

Nitko nije čak ni znao da su njegova vrata uništena. Žudio je za time da se riješi tog tereta, ali se ipak suzdržavao. Nije htio o tome razgovarati s roditeljima: majka bi ga osudila, dok bi mu otac samo rekao da mora biti pravi muškarac. Mogao se obratiti Ralphu, no odnos između njih dvojice postao je nešto hladniji od onog sukoba s Wulfricom: Merthin je smatrao da se Ralph ponio nasilnički i Ralph je to dobro znao.

Užasavao se toga da Caris kaže istinu. Još nekoliko trenutaka pitao se zašto. Stvar nije bila u tome da se bojao njezine reakcije. Vjerojatno će pokazati prijezir - to joj uvijek ide dobro - ali ne može mu reći ništa gore od svega onoga što samome sebi neprestano ponavlja.

Tako je uvidio da ju se zapravo boji povrijediti. Nekako će već podnijeti njezin gnjev, ali neće se moći nositi s njezinom boli.

Ona ga sada upita: "Voliš li me još?"

Takvo pitanje nije očekivao, ali je ipak bez oklijevanja odgovorio: "Da."

"I ja volim tebe. Sve ostalo tek je problem koji možemo zajednički riješiti."

Kad bi barem bilo tako, pomisli on. Takvo što želio je toliko silno da su mu se u očima pojavile suze. Odvratio je pogled, da ih ona ne vidi. Ona svjetina prelazila je most, slijedeći kola koja su polako napredovala, a on se prisjetio da bi to morala biti Luda Nell, koju bičuju pri prolasku kroz grad, na putu do Stratišta u Newtownu. Most je već bio zakrčen trgovcima koji su napuštali sajam i njihovim kolima, tako da je promet od silne gužve gotovo posve stao.

"Što se dogodilo?" upita Caris. "Ti to plačeš?"

"Legao sam s Griseldom", reče Merthin bez najave.

Caris ga pogleda razjapljenih usta. "S Griseldom?" ponovi u nevjerici.

“Beskrajno se stidim.”

“Prije bih pomislila na Elizabeth Crkvenjakovu.”

“Ona je odviše ponosna da bi se samo tako nudila.”

Iznenadilo ga je kako je Caris reagirala na te riječi. “Znači da bi to učinio i s njom, samo da je predložila?”

“Nisam tako mislio!”

“Griselda! Sveta Marijo, nekako sam mislila da ipak vrijedim malo više...”

“I vrijediš.”

“Lupa”, reče ona, služeći se latinskim izrazom za kurvu.

“Nije mi čak ni simpatična. Bilo mi je odvratno.”

“A meni bi zbog toga nekako trebalo biti lakše? Želiš reći da ti ne bi bilo toliko žao da si uživao?”

“Ne!” Merthina je sve više obuzimalo malodušje. Imao je dojam da je Caris čvrsto naumila pogrešno tumačiti svaku njegovu riječ.

“Što te spopalo?”

“Plakala je.”

“Ah, za ime svijeta! To onda činiš svakoj uplakanoj djevojci na koju naiđeš?”

“Naravno da ne! Samo ti pokušavam objasniti kako je do toga došlo, iako takvo što nisam želio.”

Njezin je prijezir nakon svake njegove rečenice postajao sve ubojitiji. “Ne pričaj gluposti”, reče mu. “Da to nisi želio, ne bi se ni dogodilo.”

“Poslušaj me, molim te”, reče on frustrirano. “Pitala me i odbio sam. Onda je počela plakati, pa sam je zagrlio da je utješim i onda...”

“Oh, poštedi me ogavnih pojedinosti... ne želim znati.”

U njemu se počela buditi kivnost. Znao je da je pogriješio i očekivao je njezin gnjev, ali taj ga je prijezir bolio. “U redu”, reče i zašuti.

No ona nije priželjkivala šutnju. Zlovoljno se zapiljila u njega, pa upitala: “I što još?”

On je samo slegnuo ramenima. “Čemu da uopće pokušavam nešto reći? Kad s prijezirom odbacuješ sve što kažem.”

“Ne želim slušati te jadne izgovore. Ali nešto si mi prešutio... to jasno osjećam.”

Samo je uzdahnuo. “Trudna je.”

Njezina reakcija ponovno ga je iznenadila. U njoj više nije bilo ni traga bijesa.

Lice koje je dotada bilo napeto od prijezira sada kao da se posve urušilo. Na njemu se odražavala još jedino tuga. “Dijete”, reče. “Griselda će roditi tvoje dijete.”

“Možda do toga na koncu ne dođe”, reče on. “Ponekad...”

Caris je odmahнула glavom. “Griselda je zdrava djevojka, dobro uhranjena, nema razloga da pobaci.”

“Nije da joj to želim...” reče on, iako nije bio posve siguran da je to točno.

“Ali što ćeš sada?” upita ona. “Bit će to tvoje dijete. Voljet ćeš ga koliko god mu mrzio majku.”

“Moram se njome oženiti.”

Caris ga preneraženo pogleda. “Oženiti! Ali to je onda trajno, vječno.”

“Začeo sam dijete, a to znači da se za njega moram i brinuti.”

“Ali... provesti čitav život s Griseldom!”

“Znam...”

“Ne moraš to učiniti”, reče ona odlučno. “Promisli malo. Otac Elizabeth Crkvenjakove nije se oženio njezinom majkom.”

“On je bio biskup.”

“Tu je onda još i Maud Roberts, u Mesarskom jarku - ima troje djece, a svi znaju da je otac Edward Mesar.”

“On je već oženjen i sa suprugom ima još četvero djece.”

“Samo kažem da ljude uvijek ne prisiljavaju na brak. Možda bi jednostavno mogao nastaviti živjeti kao dosada.”

“Ne, ne bih. Elfric bi me izbacio.”

Zamišljeno ga je pogledala. “Znači da si već razgovarao s Elfricom?”

“Razgovarao?” Merthin se uhvati za otečeni obraz. “Mislio sam da će me ubiti.”

“A njegova supruga... moja sestra?”

“Vikala je na mene.”

“I ona, znači, zna.”

“Da. Rekla je da se moram oženiti Griseldom. Ionako nikada nije željela da budem s tobom. Ne znam zašto.”

Caris promumlja: “Željela te sačuvati za sebe.”

Merthinu je to bilo nešto posve novo. Činilo mu se malo vjerojatnim da bi uobraženu Alice privukao neki nedostojni tesarski naučnik. “Nikada nisam ništa primijetio.”

“Samo zato što je nikad nisi gledao. I to ju je ljutilo. Od frustriranosti se udala za Elfrica. Slomio si joj srce... a sada ćeš to učiniti i meni.”

Merthin odvrati pogled. Nije uopće uspijevao zamisliti sebe kao nekoga tko ženama slama srca. Kako je sve pošlo toliko krivo? Caris je zašutjela. Merthin se zlovoljno zagledao u rijeku i most.

Ondje je primijetio da se svjetina posve zaustavila. Teška kola natovarena vrećama s vunom bila su se zaglavila na južnome kraju mosta, vjerojatno zbog slomljenog kotača. I kola koja su vukla Nell također su se zaustavila, jer nisu mogla proći uz kola s vunom. Ljudi su se natiskivali oko kolā, a neki su se uspeli i na vreće s vunom, samo da što bolje vide. Grof Roland također je pokušavao napustiti grad. Bio je na suprotnoj, gradskoj strani mosta, na konju, a iza njega se okupila njegova cjelokupna svita. No čak ni oni nisu uspijevali navesti dovoljno ljudi da im oslobode put.

Merthin je ugledao i svog brata, Ralpa, na riđanu crne grive i repa. Prior Anthony, koji je očito došao ispratiti grofa, nervozno je kršio ruke dok su se Rolandovi ljudi na konjima probijali kroz masu, uzaludno pokušavajući raščistiti put.

Merthinova intuicija oglasila se zvonom za uzbunu. Nešto nije kako treba, u to je bio uvjeren, iako u prvi mah nije znao o čemu je točno riječ. Zatim je pognutije promotrio most. Još u ponedjeljak primijetio je da se na debelim hrastovim gredama koje se po cijeloj duljini mosta protežu od stupa do stupa s uzvodne strane vide pukotine, te da su grede ojačane željeznim pločama koje su čavlima učvršćene tako da stoje preko tih pukotina. Merthin nije sudjelovao u tim popravcima i upravo zbog toga nije ranije bolje pogledao kako je obavljen “taj posao. U ponedjeljak se pitao zašto grede pucaju. Slabe točke nisu se nalazile na pola puta između dviju vertikala, što

se moglo očekivati u slučaju da je drvo s vremenom jednostavno oslabjelo.

Pukotine su se nalazile u blizini središnjeg okomitog potpornja, gdje je opterećenje trebalo biti manje.

O tome od ponedjeljka nije uopće razmišljao - mučilo ga je previše drugih stvari - no sada mu je na um palo i objašnjenje. Imao je dojam da središnji stup uopće ne podupire vodoravne grede, već ih čak povlači prema dolje. A to bi značilo i da je nešto potkopalo temelj ispod stupa - čim mu je to sinulo, uvidio je i kako je do toga točno moglo doći. Stvar je zacijelo u bržem protoku rijeke, snažnijoj struji koja pod stupom ispire riječno korito.

Sjetio se kako je kao dijete bosonog hodao negdje po pjeskovitoj obali i kako je tada uočio da, kad stoji na rubu mora i pušta da mu voda zapljuskuje stopala, valovi pri povlačenju odnose pijesak na kojem stoji. To povlačenje pijeska oduvijek ga je opčinjavalo.

Ako je u pravu, središnji stup, kojeg s donje strane više ne podupire ništa, sada visi s mosta - i zbog toga su nastale one raspukline. Elfricove željezne spone nisu ni najmanje pomogle. Štoviše, možda su samo pogoršale problem, jer su onemogućile mostu da se malo-pomalo spusti u novi, stabilniji položaj.

Merthin je zaključio da drugi stup u tom paru - onaj koji se nalazio dalje od njega, nizvodno, sa suprotne strane mosta - i dalje čvrsto stoji na dnu rijeke. Struja je zasigurno najjače djelovala na prvi, uzvodni stup, dok je do drugog dolazila s umanjenom snagom. Ugrožen je samo jedan stup, a činilo se da je ostatak konstrukcije povezan dovoljno čvrsto da cijeli most i dalje stoji uspravno - pod uvjetom da se ne nade pod neuobičajenim opterećenjem.

Ali raspukline su mu se danas činile veće nego u ponedjeljak. I nije bilo teško zaključiti zašto. Stotine ljudi natiskivale su se na mostu. Bilo je to mnogo veće opterećenje nego inače, a pritisak su dodatno pojačavala pretovarena kola s vunom na kojoj se sada, sjedeći na vrećama, nalazilo još dvadesetero-tridesetero ljudi.

Merthinovo srce obuzeo je strah. Činilo mu se da most ne može dugo podnositi takav teret.

Tek je neodređeno bio svjestan činjenice da Caris nešto govori, no značenje njezinih riječi nije doprlo do njegovih misli, sve dok nije gotovo povikala: “Čak me i ne slušaš!”

“Dogodit će se strašna nesreća”, reče on.

“Kako to misliš?”

“Moramo sve ljude skloniti s mosta.”

“Jesi li poludio? Svi muče Ludu Nell. Čak ih ni grof Roland ne može natjerati da se pomaknu. Neće valjda poslušati tebe.”

“Čini mi se da bi se most mogao srušiti.”

“Oh, pogledaj!” reče Caris, pokazujući rukom. “Vidiš kako netko trči cestom od šume i približava se južnome kraju mosta?”

Merthin se upitao kakve to veze ima u tom trenutku, ali je ipak pogledao u smjeru koji je pokazala. I doista, ugledao je neku djevojku koja je trčala tako da je kosa vijorila iza nje.

Caris reče: “Čini mi se da je to Gwenda.”

Za njom je, koliko su ga noge nosile, trčao neki muškarac u žutoj tunici.

Gwenda nikada u životu nije bila toliko umorna.

Znala je da se dulje staze najbrže prelaze ako čovjek dvadeset koraka trči, pa zatim dvadeset pješači. To je počela činiti prije pola dana, kada je ugledala Sima Trgovca na kojih kilometar i pol iza sebe. Zatim ga neko vrijeme više nije vidjela, no kada joj je cesta omogućila da ponovno vidi i malo dalje iza sebe, uvidjela je da i on malo hoda, a malo trči. Kilometar za kilometrom i iz sata u sat, udaljenost između njih dvoje sve se više smanjivala. Negdje sredinom prijepodneva shvatila je da će je tim tempom sustići prije nego što se domogne Kingsbridgea.

Obuzeta beznađem, bila je skrenula u šumu. No nije se mogla previše udaljiti od ceste jer se bojala da bi se mogla izgubiti. Nakon nekog vremena začula je kako netko trči i teško dolazi do daha, te je kroz nisko raslinje ugledala Sima na cesti.

Uvidjela je da će shvatiti što je učinila čim dođe do prvog idućeg ravnog dijela ceste.

I dakako, nešto kasnije ugledala ga je kako se vraća.

Nastavila je juriti šumom, zaustavljajući se svakih nekoliko minuta da samo stoji u tišini i osluškuje. Dugo mu je tako uspijevala

izmicati i znala je da će on morati pretraživati šumu s obje strane ceste, kako bi se uvjerio da se ona negdje ne skriva.

No i ona je napredovala sporo, jer se morala probijati kroz bujno ljetno nisko raslinje i neprestano paziti da se previše ne udalji od ceste.

Kada je iz daljine začula povike mnoštva ljudi, shvatila je da ne može biti daleko od grada, te je već pomislila da će na koncu ipak uspjeti pobjeći.

Približila se cesti i oprezno provirila iz nekog grma. Cesta je u oba smjera bila prazna - a kojih pola kilometra dalje, na sjeveru, ugledala je i toranj katedrale.

Gotovo je došla do cilja. Tada je začula dobro joj poznat lavež, a njezin pas, Skip, izišao je iz grmlja kraj ceste. Sagnula se i pomilovala ga, a on je stao veselo mahati repom i lizati joj ruke. Na oči su joj navalile suze.

Sima nije bilo na vidiku, pa se odvažila i izišla na cestu. Umorno je nastavila napredovati istim ritmom, trčati, pa hodati po dvadeset koraka, sada u društvu Skipa koji je veselo trčkarao uz nju, misleći kako se radi o novoj igri. Kad god bi mijenjala ritam, oprezno bi se osvrnula. Treći put je tako ugledala Sima.

Bio je samo dvjesto-tristo metara iza nje. Očaj ju je preplavio poput plimnoga vala. Željela je samo leći i umrijeti.

No sada je već bila nadomak gradu, udaljena od mosta tek četiristotinjak metara.

Dajući sve od sebe, nastavila je trčati. Pokušala se dati u puni trk, no noge je više nisu slušale. Uspijevala je tek polagano trčati i povremeno posrtati. Boljela su je stopala. Spustivši pogled, vidjela je kako joj kroz rupe u poderanim cipelama polagano izbija krv. Skrenuvši kod Stratišta, na mostu pred sobom ugledala je veliku masu ljudi. Svi su nešto gledali i nitko nije vidio da ona trči, da se bori za život, dok joj je Sim Trgovac za petama.

Od oružja je imala tek svoj nožić, kojim je u najboljem slučaju mogla rezati meso pečenog zeca, ali bi njime teško mogla onesposobiti odraslog muškarca. Svim srcem žalila je što se nije odvažila i iz Alwynove glave izvukla njegov dugački bodež, te ga ponijela. Sada se praktički nije imala kako obraniti.

S jedne strane puta sada se nalazio niz malenih kuća - bilo je to prigradsko naselje u kojem su živjeli ljudi odviše siromašni da žive u gradu - a sa suprotne strane pašnjak zvan Polje ljubavi, u vlasništvu priorata. Sim joj je bio toliko blizu da je čula njegovo dahtanje, žestoko i isprekidano poput njezina disanja. Užas koji je osjetila pokrenuo je u njoj i posljednje atome energije. Skip je zalajao, no u njegovu glasu čulo se više straha nego prkosa - nije zaboravio onaj kamen koji ga je pogodio u njušku.

Mostu se prilazilo kroz pravu malu močvaru ljepljivog blata, izgaženog nebrojenim čizmama, kopitima i kotačima. Gwenda je zagazila u blato, u očajničkoj nadi da će teži Sim kroz to blato napredovati sporije od nje.

Na koncu je tako stigla i do mosta. Progurala se u masu, koja s te strane mosta nije bila onoliko brojna kao na suprotnoj obali. Svi su ljudi gledali na drugu stranu, gdje su teška kola natovarena vunom bila zapriječila put volovskoj zaprezi. Mora nekako doći do Carisine kuće, koja se sada već gotovo vidjela, u glavnoj ulici. "Pustite me da prođem!" kriknula je, svim se silama boreći za malo slobodnog prostora. Činilo se da ju je čuo tek jedan čovjek. Nečija se glava okrenula, a ona je ugledala lice svog brata Philemona. Usta su mu se zbunjeno rastvorila i odmah joj je pokušao prići, no masa ga je ipak zadržala na mjestu, baš kao i nju.

Gwenda se pokušala progurati kraj dvaju volova koji su vukli kola s vunom, no jedan je vol zabacio veliku glavu i tako je postrance udario. Izgubila je tlo pod nogama - a u tom trenutku neka velika šaka svom ju je snagom ščepala za nadlakticu i tada je shvatila da je ponovno zarobljena.

"Sad si moja, kučko", reče Sim bez daha. Privukao ju je i svom je snagom pljusnuo po licu. Više nije imala snage odupirati se. Skip mu je bez pravog učinka grickao pete. "Više mi nećeš pobjeći", reče Sim.

Gwendu je posve preplavilo beznade. Sve je bilo uzaludno, i zavođenje Alwyna i ubojstvo i svi pretrčani kilometri. Vratila se odakle je i krenula, ponovno je u Simovu vlasništvu.

A onda joj se učinilo da se most pomaknuo.

Poglavlje 13

Merthin je gledao kako se most savija.

Na mjestu središnjeg stupa, s bliže strane mosta, cijeli se kolnik savio prema dolje, poput konja slomljenih leđa. Ljudi koji su mučili Nell odjednom su uvidjeli da im izmiče tlo pod nogama. Stali su posrtati i padati, hvatajući se za ljude oko sebe ne bi li se održali na nogama. Jedan je čovjek pao na leđa, preko ograde, u rijeku, za njim još jedan, pa još jedan. Povike i uvrede namijenjene Nell ubrzo su zamijenila upozorenja i prestrašeni krikovi.

Merthin usklikne: "O, ne!"

Caris je kriknula: "Što se to događa?!?"

Svi ti ljudi, htio je reći - ljudi s kojima smo odrasli, žene koje su prema nama bile dobre, muškarci koje mrzimo, djeca koja nam se dive, majke i sinovi, ujaci, stričevi i nećakinje, okrutni gospodari, zakleti neprijatelji i uzbuđeni ljubavnici - svi će oni umrijeti. Ali iz njega jednostavno nisu izlazile riječi.

Još trenutak - tek koliko traje jedan dah - Merthin se nadao da bi se cijela konstrukcija mogla stabilizirati u novome položaju. No odmah se razočarao. Most se još više ovjesio. Ovaj su se put grede počele odvajati na spojevima. Uzdužne daske na kojima su ljudi stajali oslobodile su se okova drvenih klinova. Poprečni spojevi koji su podupirali daske izobličili su se

i ispali iz ležišta, a željezne spone koje je Elfric bio zabio preko pukotina, izletjele su s mjesta.

Središnji dio mosta naglo se spustio na uzvodnoj strani, onoj okrenutoj prema Merthinu. Kola s vunom su se nagnula, a ljudi koji su sjedili na vrećama s vunom pali su u rijeku. Velike drvene grede pucale su i letjele zrakom, usmrćujući sve živo na što bi naišle. Slabašna je ograda popustila, a kola su polagano klizila preko ruba, dok su bespomoćni volovi užasnuto mukali. Usporeno kao u kakvoj noćnoj mori kola su se našla u zraku, a potom, uz prasak, i u vodi. Odjednom su deseci ljudi skakali ili padali u rijeku, sve veće i veće skupine. Na one koji su već bili u rijeci padala su tijela drugih, kao i komadi drva, neki od njih maleni, neki veliki. S mosta su padali i konji, s jahačem ili bez njega, a na sve to još i kola.

Merthin je prvo pomislio na roditelje. Ni otac ni majka nisu nazočili suđenju Ludoj Nell i nipošto ne bi željeli gledati takvo kažnjavanje: njegova je majka smatrala da su takvi javni prizori ispod razine njezina dostojanstva, dok njegova oca nije zanimalo ništa kada se radilo tek o životu neke luđakinje. Umjesto toga njih su dvoje bili otišli u priorat, oprostiti se od Ralpa.

No Ralph je sada bio na mostu.

Merthin je vidio kako se njegov brat bori da održi nadzor nad konjem, Griffom, koji se propinjao i prednjim kopitima udarao u prazno. "Ralphe!", poviče uzaludno. U tom trenutku drvene grede pod Griffom pale su u rijeku. "Ne!" poviče Merthin. Više nije vidio ni konja ni jahača.

Merthin je munjevito pogledao prema drugoj strani, gdje je Caris bila ugledala Gwendu, te je ugleda kako se bori s nekim muškarcem u žutoj tunici. Tada je popustio i taj dio, a urušena sredina povukla je u rijeku oba kraja mosta.

Na površini rijeke sada se vidjelo mnoštvo ljudi koji su se migoljili, uspaničenih konja, odlomljenih komada drva, razbijenih kola i krvavih tijela. Merthin je shvatio da Caris više nije uz njega kada ju je vidio kako trči prema mostu, pentra se preko stijena i trči blatnjavom obalom. Osvrnuvši se prema njemu, povikala je: "Požuri! Što čekaš? Dođi pomoći!"

Ovako zacijelo izgleda bojišnica, pomislio je Ralph: krikovi, nasumično nasilje, ljudi koji padaju, konji izbezumljeni od straha. Bila mu je to posljednja misao prije nego što je pod njim nestalo tlo.

Na trenutak ga je obuzeo krajnji užas. Nije mu bilo jasno što se dogodilo. Most je bio na mjestu, pod kopitima njegova konja, a sada ga više nije bilo, dok su on i njegov konj letjeli zrakom. A onda među stegnima više nije osjetio dobro poznata Griffova leda, te je uvidio da su se odvojili. Trenutak kasnije pao je u hladnu vodu.

Našao se pod površinom i zadržao dah. Više nije bio uspaničen. Osjećao je strah, ali je bio pribran. Kao dijete se igrao u moru - među posjedima njegova oca bilo je i jedno primorsko selo - te je znao da će isplivati na površinu, koliko god izgledalo da se prema njoj diže sporo. Izranjanje mu je otežavala debela putna odjeća, sada posve

natopljena, kao i mač. Da je bio u oklopu, potonuo bi na dno i ondje ostao zauvijek.

No ovako mu se glava na koncu našla iznad površine, te je stao očajnički hvatati zrak.

Kao dječak često je plivao, no to je bilo davno. Ipak, pokreti su mu se odmah vratili, manje ili više uspješni, te je uspijevao održati glavu iznad površine. Počeo je grabiti prema sjevernoj obali. Kraj sebe je prepoznao ili Griffovu riđu dlaku i crnu grivu. I konj je plivao prema najbližoj obali.

Griffovi su se pokreti promijenili i Ralph je shvatio da je nogama pronašao dno. I Ralph je spustio noge i uvidio da i on može stajati. Dok je hodao plićakom, imao je dojam da ga blato pokušava uvući natrag u rijeku. Griff se uspio izvući na uski obalni pojas ispod zidina priorata.

Ralph je izišao za njim.

Tada se okrenuo i pogledao prema mostu i rijeci. U vodi je bilo nekoliko stotina ljudi. Mnogi su krvarili, mnogi vrištali, a mnogi su bili mrtvi. Uz rub rijeke ugledao je nekog čovjeka u crveno-crnoj odori kakvu su imali svi pripadnici pratnje grofa od Shiringa. Plutao je na trbuhu, lica uronjena u vodu. Ralph se vratio u rijeku, ščepao muškarca za pojas, te ga dovukao na obalu.

Preokrenuo je teško tijelo i istog trenutka osjetio kako mu je srce zamalo zastalo, budući da ga je odmah prepoznao. Bio je to njegov prijatelj Stephen. Na licu nije bilo ozljeda, no činilo se da su se Stephenova prsa nekako udubila. Oči su mu bile širom otvorene, ne pokazujući znakove života. Nije disao. Tijelo je bilo odviše ozlijeđeno čak i da Ralph pokuša opipati bilo.

Samo prije nekoliko minuta još sam mu zavidio, pomisli Ralph, sada sam ja pravi sretnik.

Osjećajući iracionalno grizodušje, zatvorio mu je oči.

Tada je pomislio na roditelje. Još prije samo nekoliko minuta ostavio ih je kod staje. Čak i da su pošli za njim, još nisu mogli doći do mosta, Zacijelo su na sigurnom.

Gdje je lady Philippa? Ralph je u misli dozvao prizor na mostu neposredno prije urušavanja. Lord William i Philippa nalazili su se na

začelju grofove povorke i još nisu bili došli na most. Ali grof je bio na mostu.

Ralph je sada uspijevao vrlo jasno zamisliti cijeli prizor. Grof Roland bio je samo koji metar iza njega i nestrpljivo je podbadao svog konja, Victoryja, da se nastavi probijati uskim prolazom koji je u masi uspio probiti Ralph na Griffu. Bit će da je Roland bio odmah iza njega.

Ralph je sada ponovno začuo očeve riječi: "Uvijek budno prati i gledaj što možeš učiniti da gospodar time bude zadovoljan." Možda je upravo ovo ta velika prilika koju traži, pomisli uzbuđeno. Možda ipak neće morati čekati rat. Već se danas može istaknuti. Spasit će grofa Rolanda - ili barem Victoryja.

Ta pomisao dala mu je novu snagu. Pogledom je prelazio površinom rijeke. Grof je nosio prepoznatljivi grimizni ogrtač i široki crni baršunasti plašt. U toj uskomešanoj masi tijela bilo je teško nekoga prepoznati, bilo da se radilo o živoj ili poginuloj osobi. A onda je ugledao crnog pastuha s prepoznatljivom bijelom mrljom nad okom i osjetio kako mu je srce poskočilo: bio je to Rolandov konj. Victory je panično mlatarao nogama u vodi, ne uspijevajući plivati pravocrtno: po svoj prilici slomio je barem jednu nogu.

Uz konja je plutalo neko dugačko tijelo u grimiznome ogrtaču.

Bio je to Ralphov trenutak.

Odbacio je ogrtač i vanjske slojeve odjeće: smetat će mu dok pliva. Samo u gaćama bacio se u rijeku i zapliva prema grofu. Morao se probijati kroz masu muškaraca, žena i djece. Mnogi preživjeli očajnički su se hvatali za njega i tako ga usporavali. Nemilice ih je gurao, bez imalo milosti, odbijajući ih udarcima šaka.

Na koncu je došao do grofova konja. Životinja se sve slabašnije borila. Na trenutak se posve zaustavila i počela tonuti. A onda, kad mu se i glava našla u vodi, konj se ponovno počeo trzati i očajnički se nastojao zadržati na površini. "Samo polako, maleni moj, samo polako", šapne mu Ralph, iako je bio uvjeren da će se konj utopiti.

Roland je plutao na leđima, zatvorenih očiju, u nesvijesti ili mrtav. Jedna noga još mu je bila u stremenu i činilo se da ga jedino to još održava na površini. Bio je ostao bez šešira, a tjele mu je bilo neprepoznatljiva krvava zbrka. Ralph nije shvaćao kako bi netko

mogao preživjeti takvu ozljedu. Ipak, spasit će ga. Svakako će dobiti neku nagradu već i za leš, budući da se ipak radi o grofu.

Pokušao mu je izvući nogu iz stremena, ali je uvidio da mu se remen omotao oko gležnja. Potražio je nož i tada shvatio da mu je na pojasu, koji je bio ostavio na obali, zajedno s odjećom. Ali grof je imao oružje. Ralph je potražio Rolandov bodež i izvukao ga iz korica.

Budući da se Victory i dalje očajnički borio s vodom, Ralphu je bilo teško prerezati remen. Kad god bi ga uhvatio, konj koji je umirao, istrгнуo bi mu ga iz ruke prije nego što bi stigao nožem do kožnate vrpce. Pritom je u jednom trenutku razrezao kožu na vlastitoj nadlanici. Na koncu se objema nogama odupro o konjski bok, radi stabilnosti, te je u tom položaju uspio prerezati remen.

Sada je grofa trebalo odvući do obale. Ralph nije bio osobito dobar plivač i već je teško hvatao zrak od iscrpljenosti. Situaciju je otežavalo i to što nije mogao disati kroz slomljeni nos, pa mu je riječna voda neprestano ulazila u usta. Na trenutak je zastao, naslonio se na Victoryja kojem više nije bilo spasa, te pokušao doći do daha.

No grofovo tijelo sada je, bez potpore, počelo tonuti. Ralph je shvatio da se ne može odmarati.

Desnom rukom uhvatio je Rolanda za gležanj, te zaplivaovao prema obali. Sada kad je plivao samo jednom rukom još je teže održavao glavu iznad površine. Nije se osvrtao prema Rolandu: potone li grofovo tijelo, Ralph tu više ništa ne može. Nakon nekoliko trenutaka već je očajnički hvatao zrak, a svi su ga udovi neizdrživo boljeli.

Na takve stvari nije bio naviknut. Bio je mlad i snažan, a cijeli život posvetio je lovu, mačevanju i viteškim nadmetanjima. Mogao je cijeli dan jahati i još navečer pobijediti protivnika u hrvanju. No sada, kao da se oslanjao na mišiće kojima se inače nije služio. Vrat ga je bolio od silnog nastojanja da mu glava bude iznad površine.

Nije uspijevao spriječiti ulaženje vode, pa je zbog toga kašljao i gušio se. Mahnito je udarao lijevom rukom i jedva se održavao na površini. Vukao je teško grofovo tijelo, još teže zbog natopljene odjeće. Beskonačno i bolno usporeno približavao se obali.

Na koncu se toliko približio obali da se uspio uspraviti i stati na dno rijeke.

Pohlepno hvatajući zrak počeo je izlaziti na obalu, i dalje za sobom vukući Rolanda.

Kada se našao u vodi do bedara, okrenuo se i podignuo grofa na ruke, te ga tih posljednjih nekoliko koraka nosio na obalu.

Položio je tijelo na tlo i posve iscrpljen spustio se kraj njega. Posljednjim ostacima snage opipao mu je prsa. Osjetio je snažno kucanje srca.

Grof Roland bio je živ.

Strah koji je osjetila prilikom urušavanja mosta, Gwendu je posve paralizirao. A onda, trenutak kasnije, iznenadno uranjanje u hladnu vodu, toliko ju je šokiralo da se odmah posve vratila k svijesti.

Izronivši glavom iznad površine, uvidjela je da su posvuda oko nje ljudi koji viču i tuku se. Neki su pronašli po komad drva zahvaljujući kojem su se održavali na površini, no svaki drugi čovjek nastojao je ne potonuti tako što se hvatao za nekog drugog. Oni za koje se netko držao neprestano su uranjali pod površinu, te su udarali šakama oko sebe ne bi li se oslobodili neželjenog tereta. Mnogi su udarci promašili cilj. Oni koji su uspjeli nekoga pogoditi, zauzvrat su također dobili pokoji udarac.

Sve je izgledalo kao u ponoć ispred kakve gostionice u Kingsbridgeu. Prizor bi bio čak i komičan, da ljudi pritom nisu umirali.

Gwenda je duboko udahnula i zaronila. Nije znala plivati.

Kada je ponovno izronila, na neizmjerni je užas shvatila da je točno pred njom Sim Trgovac koji poput vodoskoka izbacuje vodu iz usta. Počeo je tonuti, očito ne znajući plivati, baš poput nje. U očaju ju je uhvatio za rame i pokušao se osloniti. Ona je istog trenutka potonula. Kada je uvidio da mu ne može poslužiti kao oslonac i zadržati ga na površini, jednostavno ju je pustio.

Pod vodom, susprežući dah i odolijevajući napadajima panike, Gwenda je razmišljala: ne mogu se sada, nakon svega što sam preživjela, utopiti.

Kad se ponovno našla na površini, neko teško tijelo odgurnulo ju je u stranu, te je krajičkom oka opazila vola koji ju je bio gurnuo trenutak prije raspada mosta. Činilo se da nije ozlijeđen, jer je

snažno grabio prema obali. Ispružila je ruke, snažno udarajući nogama u vodi ispod sebe, te ga je uspjela uhvatiti za jedan rog. Na trenutak mu je povukla glavu u stranu, no snažni vrat odmah se okrenuo i vratio glavu u uspravan položaj.

Gwenda se uspijevala držati za rog.

Kraj nje se pojavio i njezin pas, Skip, koji je plivao bez ikakvih poteškoća, štekćući od radosti čim joj je ugledao lice.

Vol se bio uputio prema obali nasuprot gradu. Gwenda se i dalje svom snagom držala za rog, iako je imala dojam da bi joj ruka svakom trenutka mogla otpasti.

Tada ju je netko šćepao, a kad se osvrnula, ponovno je ugledala Sima. Oslanjajući se na nju, pokušavao se održati na površini, povukavši je pod vodu. Ne puštajući vola, slobodnom je rukom odgurnula Sima. On se okrenuo, tako da mu se glava našla kraj njezinih nogu. Pomno naciljavši, svom ga je snagom nogom raspalila po licu.

Bolno je kriknuo, no zvuk je ubrzo nestao, budući da mu se glava našla pod vodom.

Vol je uspio pronaći uporište na dnu, te se s mukom uspeo na obalu, otpuhujući vodu na sve strane. Gwenda gaje pustila čim je nogama pronašla dno rijeke.

Skip je prestrašeno zalajao, a Gwenda je oprezno pogledala uokolo. Sima nije bilo na obali. Pomno je promotrila rijeku, tražeći eventualni bljesak žute tunike među tijelima i drvom koji su plutali na površini.

I onda ga je ugledala: držao se za neku dasku, žestoko udarao nogama i tako se kretao izravno prema njoj.

Nije mogla potrčati. Više nije imala snage, a i haljina joj je bila posve natopljena.

Na toj strani rijeke nije bilo mjesta na kojem bi se mogla sakriti. A sada kad više nije bilo mosta, nije mogla prijeći rijeku i doći u Kingsbridge.

No nije mu kanila dopustiti da je ponovno šćepa.

Jasno je vidjela da se on muči i to joj je pružilo nadu. Daska bi ga držala na površini da se uz nju držao mirno, no on je mlatarao nogama u želji da dođe do obale i to ga je destabiliziralo. Pritisnuo bi

dasku da se pridigne, a zatim udarao nogama da se pokrene prema obali, pa bi mu glava ponovno potonula. Možda i ne uspije doći do obale.

Tada je uvidjela da se može pobrinuti upravo za to.

Brzo je pogledala uokolo. Rijeka je bila prepuna komada drva, od velikih potpornih greda, do slomljenih dijelova i iverja. Pogled joj se zaustavio na debeloj gredi dugačkoj oko metra. Zagazila je u vodu i šćepala je. Potom je ponovno izišla na obalu i stala čekati svog vlasnika.

Osjetila je zadovoljstvo, jer je u njegovim očima ugledala iskru straha.

Zaustavio se. Pred njim je bila žena koju je pokušao porobiti - gnjevna, odlučna, s divovskom toljagom u rukama. Iza njega je bila mogućnost utapanja.

Krenuo je naprijed.

Gwenda je stajala do struka u rijeci i čekala pravi trenutak.

Vidjela je kako je Sim ponovno zastao, a na temelju njegovih pokreta bilo je očito da nogama pokušava dosegnuti dno.

Sada ili nikada.

Gwenda uzdigne gredu visoko iznad glave i zakorači prema njemu. Sim je shvatio što mu se sprema, te se očajnički pokušao skloniti u stranu, no nije bio u ravnoteži, nije ni plivao ni hodao, te se nije uspio izmaknuti. Gwenda ga je svom snagom raspalila posred glave.

Sim je zakolutao očima i klonuo, bez svijesti.

Šćepala ga je za žutu tuniku. Nije ga kanila pustiti da otpluta - tako bi još mogao preživjeti. Privukla ga je, pa mu objema rukama zgrabila glavu i gurnula je pod vodu.

Bilo je teže nego što je zamišljala držati tako tijelo pod vodom, iako je bio u nesvijesti. Masna je kosa bila skliska. Morala ga je uhvatiti ispod ruke i pridići se s dna, tako da ih je njezina težina oboje gurnula prema dolje.

Sve je više imala dojam da bi ga mogla nadvladati. Koliko treba čovjeku da se utopi? Nije imala pojma. Simova se pluća već zacijelo pune vodom. Kako će znati kad ga može pustiti?

On se iznenada trznuo, a ona mu je još snažnije stisnula glavu pod rukom. Još se nekoliko trenutaka borila, a on se otimao. Nije bila sigurna je li se osvijestio ili se radi samo o nesvjesnom grčenju. Grčevi su bili snažni ali i, činilo joj se, nasumični.

Ponovno je stala na dno, snažno se oduprla i nastavila ga držati.

Pogledala je oko sebe. Nitko je nije gledao: svi su mislili samo na to kako se spasiti.

Nakon još nekoliko trenutaka, Simovi su trzaji oslabjeli. Ubrzo se posve umirio.

Malo-pomalo popustila je stisak. Sim je polagano potonuo na dno.

Više nije isplivao.

Očajnički hvatajući dah, Gwenda je izišla na obalu. Svom težinom spustila se i sjela u blato. Rukom je potražila kožnatu kesu na pojasu: još je uvijek bila na mjestu.

Odmetnici joj je nisu stigli ukrasti, tako da je s njom prošla sve muke. Unutra se nalazio dragocjeni ljubavni napitak Mattie Vidarice. Otvorila je kesu da je pogleda - ali unutra su se nalazile tek krhotine. Bočica joj se razbila.

Gwenda je zaplakala.

Prva osoba koja je, koliko je Caris uspjela utvrditi, činila nešto razumno, bio je Merthinov brat, Ralph. Na sebi je imao tek natopljene gaće. Nije bio ozlijeđen, zanemari li se crveni otečeni nos, kakav je imao i prije nesreće. Ralph je iz vode izvukao grofa od Shiringa, te ga položio na obalu uz neko tijelo u odori s grofovima oznakama. Grof je imao stravičnu ozljedu glave koja bi se mogla pokazati kobnom.

Činilo se da je Ralph iscrpljen od silnog napora i da ne zna što još učiniti. Caris je razmišljala o tome što da mu kaže.

Pogledala je uokolo. S te se strane obala sastojala od malih blatnjavih područja odvojenih stijenama. Nije bilo mnogo mjesta kamo bi bilo moguće položiti poginule i ranjene - trebat će ih otpremiti drugdje.

Nekoliko metara dalje kamene su stubbe vodile od rijeke do vrata u zidu priorata.

Caris je odmah donijela odluku. Pokazujući rukom u tom smjeru, obratila se Ralphu:

“Nosi grofa onamo, u priorat. Oprezno ga položi u katedralu, pa otrči u bolnicu. Prvoj redovnici na koju naiđeš reci da odmah dovede majku Ceciliju.”

Činilo se da mu je drago što je naišao netko odlučan koga može poslušati, te je odmah postupio kako mu je rekla.

Merthin je počeo ulaziti u rijeku, no Caris ga je zaustavila. “Pogledaj tu hrpu idiota”, reče, pokazujući prema gradskoj strani srušenog mosta. Deseci ljudi stajali su na obali i piljili u krvavi kaos koji im se ukazao. “Dovedi ovamo sve snažne muškarce”, nastavi ona. “Mogu početi izvlačiti ljude iz rijeke i nositi ih u katedralu.”

On je još nekoliko trenutaka oklijevao. “Odande ne mogu sići ovamo.”

Caris je uvidjela da je Merthin u pravu. Morali bi se spuštati po ostacima mosta, a to bi po svoj prilici dovelo do novih ozljeda. No kuće na toj strani glavne ulice imale su vrtove koji su sezali do zidina priorata, dok je kuća na uglu, kuća Bena Kolara, imala malena vrata u zidu, tako da se on iz svog vrta mogao izravno spustiti do rijeke.

Merthin je razmišljao o istoj stvari. “Dovest ću ih kroz Benovu kuću i dvorište”, reče.

“Izvršno.”

Uspevši se preko stijenja, otvorio je vrata i iščezao.

Caris pogleda na suprotnu stranu rijeke. Neki visoki muškarac u blizini izlazio je na obalu. Odmah je prepoznala Philemona. Gotovo posve bez daha, upitao je: “Jesi vidjela Gwendu?”

“Da, neposredno prije pada mosta”, odgovori Caris. “Bježala je od Sima Trgovca.”

“Znam... ali gdje je sada?”

“Ne vidim je. Najviše ćeš pomoći počneš li izvlačiti ljude iz rijeke.”

“Želim pronaći sestru.”

“Ako je živa, bit će među onima koji moraju izići iz vode.”

“U redu”, reče Philemon, pa se vrati u rijeku.

Caris je očajnički željela utvrditi gdje su članovi njezine obitelji - no ovdje je sada bilo posla preko glave. Samojoj sebi obećala je da će

se što prije dati u potragu za ocem.

Na vratima u zidu pojavio se Ben Kolar. Bio je to zdepast muškarac širokih ramena i debela vrata. Izrađivao je kola, a kroz život je prolazio više se oslanjajući na mišiće nego na pamet. Dojurio je do obale, pa stao gledati lijevo-desno, ne znajući što da učini.

Kraj Caris je ležao jedan od ljudi grofa Rolanda, u crveno-crnoj odori. Po svemu sudeći, više nije bio živ. Ona odmah reče: "Bene, nosi ovog čovjeka u katedralu."

Uto se, s malenim djetetom u naručju, pojavila i Benova supruga, Lib. Bila je malko inteligentnija od supruga, pa je upitala: "Ne bismo li se prvo trebali pobrinuti za preživjele?"

"Najprije ih moramo izvući iz vode, kako bismo utvrdili tko je živ, a tko mrtav - a tijela ne možemo ostaviti ovdje, na obali, jer će smetati spasiteljima. Nosi ga u crkvu."

Lib je uvidjela koliko je to logično rješenje. "Poslušaj Caris", reče suprugu.

Ben je bez poteškoća podignuo tijelo i krenuo.

Caris je shvatila da će tijela premjestiti brže budu li ih nosili na onakvim nosilima kakvima se služe graditelji. Za to bi se mogli pobrinuti redovnici. Gdje su oni?

Ralphu je bila rekla da izvijesti majku Ceciliju, no zasada još nikoga nije bilo.

Ozlijeđene će trebati previti, trebat će im dati mast i sredstva za čišćenje. Bit će im potrebni svi redovnici i redovnice. Valja pozvati i Matthewa Brijača: trebat će namjestiti mnoge slomljene kosti. I Mattie Vidaricu, da svojim napicima olakša bolove ranjenicima. Caris mora hitno sve uzbuniti, no još nije bila spremna napustiti obalu, dok valjano ne organizira akciju spašavanja. Gdje je Merthin?

Neka je žena puzeći izlazila na obalu. Caris uđe u vodu i pomogne joj da ustane.

Bila je to Griselda. Mokra haljina bila joj je pripijena uz tijelo i Caris je jasno uočila pune grudi i jedra bedra. Kako je znala da je trudna, Caris je zabrinuto upitala: "Je li ti dobro?"

"Da, čini mi se."

"Ne krvariš?"

"Ne."

“Hvala Bogu.” Caris je podignula pogled i sa zahvalnošću ugledala Merthina koji je izlazio iz vrta Bena Kolara, na čelu povorke muškaraca. Dio njih bio je u grofovoj odori. Odmah mu je doviknula: “Uhvati Griseldu za ruku i povedi je stubama do priorata. Treba sjesti i malo se odmoriti.” Još je dodala, da ga umiri. “Ali, sve je u redu.”

I Merthin i Griselda iznenađeno su je pogledali, a ona je tek tada, u trenutku prosvjetljenja, shvatila koliko je cijela situacija neobična. Njih troje još su nekoliko trenutaka tako stajali, kao paralizirani u začaranome trokutu: buduća majka, otac njezinog djeteta i žena koja ga voli.

Caris se potom okrenula i raspršila čaroliju, te je počela davati naloge muškarcima.

Gwenda je još nekoliko trenutaka plakala, a onda je prestala. Nije je toliko rastužila sama razbijena bočica - Mattie može pripremiti novi napitak, a Caris će ga platiti, ako njih dvije uopće prežive. Suze su joj potekle zbog svega ostaloga što je proživjela u protekla dvadeset četiri sata, od očeva izdajstva do krvavih stopala.

Nije nimalo žalila zbog toga što je ubila dvojicu muškaraca. Sim i Alwyn željeli su je podvoditi i od nje stvoriti robinju. Zaslužili su smrt. To nije bilo čak ni ubojstvo, jer ubiti odmetnika nije zločin. Ipak, nije uspijevala spriječiti drhtanje ruku. Bila je ushićena jer je nadvladala neprijatelje i izborila se za slobodu, no istodobno joj je od svega bilo mučno. Nikada neće zaboraviti završne trzaje Simova tijela. A pribojavala se i da bi joj se u snovima mogao ukazivati Alwyn s vrškom njegova vlastitog noža koji mu proviruje iz očne duplje. Obuzeta takvim snažnim i suprotstavljenim osjećajima, nije mogla prestati drhturiti.

Pokušavala je prognati ubojstva iz misli. Tko je još mrtav? Njezini su roditelji jučer planirali napustiti Kingsbridge. Ali, što je s njezinim bratom, Philemonom? S Caris, njezinom najboljom prijateljicom? Wulfricom, muškarcem kojeg voli?

Pogledala je na suprotnu stranu rijeke i odmah shvatila da se za Caris ne mora brinuti. Nalazila se na drugoj obali, s Merthinom. Činilo se da organiziraju skupinu muškaraca koji će izvlačiti ljude iz vode. Gwenda je osjetila kako je preplavljuje osjećaj zahvalnosti: barem nije ostala posve sama na svijetu.

Ali što je s Philemonom? Njega je posljednjeg vidjela prije urušavanja mosta.

Morao je pasti negdje u njezinoj blizini, jer je sve ostalo bilo isto. No sada ga nije vidjela.

A gdje je Wulfric? Sumnjala je da je on bio zainteresiran za predstavu šibanja vještice kroz cijeli grad. No danas se s obitelji kanio vratiti u Wigleigh, te je bilo moguće - ne daj Bože, pomisli - da su u vrijeme pada mosta bili na njemu, na putu kući. Mahnito je pogledom počela pretraživati površinu rijeke, tražiti onu prepoznatljivu žutosmeđu kosu, moliti se za to da ga ugleda kako snažnim zamasima pliva prema obali, a ne da pluta licem uronjenim u vodu. Ali nije ga vidjela baš nigdje.

Odlučila je prijeći na drugu obalu. Nije znala plivati, no pomislila je da bi je poveći komad drva mogao održati na površini i da bi tako mogla prijeći rijeku.

Pronašla je jednu dasku, izvukla je iz vode, pa otišla pedesetak metara uzvodno, podalje od mase tijela koja su plutala uokolo. Potom je ponovno ušla u vodu. Skip ju je neustrašivo pratio. Prelazak je bio zahtjevniji nego što je očekivala, a mokra haljina samo ju je usporavala, no na koncu je ipak došla do druge obale.

Dotrčala je do Caris i njih su se dvije odmah zagrlile. Caris upita: "Što se dogodilo?"

"Pobjegla sam.

"A Sim?"

"Bio je odmetnik."

"Bio?"

"Mrtav je."

Caris je zatečeno pogleda.

Gwenda žurno objasni: "Poginuo je pri padu s mosta." Čak ni najboljoj prijateljici nije željela ispričati pravu priču. "Jesi li vidjela koga od moje obitelji?"

"Roditelji su ti jučer otišli iz grada. Maločas sam vidjela Philemona - traži te."

"Hvala Bogu! A Wulfric?"

"Ne znam. Nisu ga iznijeli iz rijeke. Njegova je zaručnica otišla jučer, no roditelji i brat bili su mu jutros u katedrali, na suđenju Ludoj

Nell.”

“Moram ga potražiti.”

“Sretno.”

Gwenda je potrčala stubama do priorata i pojurila travnjakom. Dio vlasnika štandova još je uvijek pakirao stvari, a njoj se činilo nevjerojatnim da i dalje obavljaju uobičajene poslove, kao da se ništa nije dogodilo, iako su u nesreći upravo poginule stotine ljudi - sve dok nije shvatila da oni izgleda i ne znaju što se dogodilo.

Most se srušio prije samo nekoliko minuta, iako je imala dojam da su od tada protekli sati i sati.

Kroz ulaz u priorat izišla je na glavnu ulicu. Wulfric i njegova obitelj bili su odsjeli u Zvonu. Utrčala je u lokal.

Neki dječak stajao je kraj bačve s pivom i prestrašeno je gledao.

Gwenda reče: “Tražim Wulfrica Wigleigha.”

“Ovdje nema nikoga”, reče dječak. “Ja sam naučnik, ostavili su me da čuvam pivo.”

Netko je sve pozvao da se spuste do rijeke, zaključa Gwenda.

Potrčala je van. U trenutku kad se našla na vratima, pojavio se Wulfric.

Osjetila je toliko olakšanje da mu se bacila oko vrata. “Živ si... hvala Bogu!” usklikne.

“Netko je rekao da se srušio most. To je, znači, istina?”

“Da... Bilo je užasno. Gdje su tvoji?”

“Otišli su nešto ranije. Ja sam ostao pokupiti neki dug.” Pokazao joj je malenu kožnatu kesu za novac. “Nadam se da nisu bili na mostu kad je pao u rijeku.”

“Znam kako ćemo doznati”, reče Gwenda. “Pođi sa mnom.”

Uhvatila ga je za ruku. Dopustio joj je da ga povede u priorat, a da nije povukao ruku. Još ga nikada nije toliko dugo dodirivala. Šaka mu je bila velika, krupna, prsti grubi od rada, dlan nježan. Cijelo tijelo titralo joj je od uzbuđenja, unatoč svemu što se zbilo.

Preko travnjaka ga je odvela u katedralu. “Izvlače ljude iz rijeke i donose ih ovamo”, objasni.

Na kamenome podu u glavnome brodu već je bilo tridesetak tijela, a nova su pristizala jedno za drugim. Šačica redovnica

pomagala je ozlijeđenima u sjeni divovskih stupova. Sve je vodio onaj slijepi redovnik koji je inače ravnao zborom.

“Poginule na sjevernu stranu...” doviknuo je kada su Gwenda i Wulfric ušli u brod.

“Ranjene na južnu.”

Wulfric je iznenada šokirano kriknuo. Gwenda je pogledala u smjeru njegova pogleda i ugledala Davida, njegova brata, koji je ležao među ranjenicima. Oboje su kleknuli kraj njega. David je bio malo stariji od Wulfrica, građen jednako snažno.

Disao je i oči su mu bile otvorene, no činilo se da ih ne vidi. Wulfric mu se obrati tiho, ali odlučno: “Dave! Dave, ja sam, Wulfric.”

Gwenda je u tom trenutku osjetila nešto ljepljivo, te shvatila da David leži u lokvi krvi.

Wulfric upita: “Dave... gdje su mama i tata?”

Pitanje je ostalo bez odgovora.

Gwenda je pogledala uokolo i ugledala Wulfricovu majku. Bila je na suprotnoj strani, u sjevernome bočnome brodu, gdje je Slijepi Carlus rezervirao mjesto za poginule. “Wulfric”, reče Gwenda tiho.

“Što je?”

“Tvoja mama.”

Ustao je i pogledao onamo. “O, ne”, reče.

Prešli su na suprotnu stranu široke crkve. Wulfricova majka ležala je do sira Stephena, gospodara Wigleigha - sada su bili ravnopravni. Bila je to sitna ženica - bilo je nevjerojatno da je rodila dvojicu tako krupnih i snažnih sinova. Za života je bila žilava i prepuna energije, no sada je izgledala poput krhke lutke, onako blijeda i mršava. Wulfric položi ruku na njezina prsa, u nadi da će osjetiti otkucaje srca. Kada je malo pritisnuo prsni koš, iz usta joj je iscurila voda.

“Utopila se”, prošapće.

Gwenda mu obgrli široka ramena, pokušavajući ga utješiti dodirima. Nije bila u stanju odrediti je li to uopće primijetio.

Neki vojnik u crveno-crnoj odori grofa Rolanda prišao im je s beživotnim tijelom nekog krupnog muškarca. Wulfric je ponovno ostao preneražen: bio mu je to otac.

Gwenda reče: “Položite ga ovdje, kraj supruge.”

Wulfric nije mogao doći k sebi. Samo je šutio, kao da uopće ne može pojmiti što se dogodilo. I Gwenda je ostala zatečena. Sto u takvoj situaciji reći muškarcu kojeg voli? Sve što joj je padalo na pamet zvučalo je glupo. Očajnički mu je željela pružiti kakvu-takvu utjehu, ali nije znala kako.

Dok je Wulfric piljio u tijela roditelja, Gwenda je pogledala na suprotnu stranu, prema njegovu bratu. David je ležao posve mirno. Brzo mu je prišla. Oči su ukočeno piljile uvis i više nije disao. Opipala mu je prsa. Nije osjetila otkucaje.

Kako će Wulfric sve to podnijeti?

Obrisala je suze i vratila se do njega. Nema smisla skrivati istinu. "I David je preminuo", reče.

Wulfric ju je pogledao posve omamljeno, kao daje ne razumije. Gwendi je sinula stravična pomisao: od šoka je možda poludio.

No na koncu se ipak oglasio. "Svi", prošapće. "Svih troje. Svi su mrtvi." Pogledao je Gwendu, a ona mu je u očima ugledala suze.

Zagrlila ga je i osjetila kako se to krupno tijelo trese od bespomoćnih jecaja.

Snažno gaje stisnula. "Jadniče moj", reče. "Jadni, ljubljeni Wulfric."

"Hvala Bogu što još imam Annet", reče on.

Sat vremena kasnije tijela poginulih i ozlijeđenih prekrivala su veći dio poda u glavnome brodu. Slijepi Carlus, zamjenik priora, stajao je usred broda, uz Simeona, rizničara ispijena lica, koji mu je služio umjesto očiju. Carlus je vodio cijelu operaciju jer priora Anthonyja nije bilo. "Brate Theodoric, jesi li to ti?" upita, prepoznavši, kako se činilo, korak plavokosog redovnika svijetle puti koji je bio upravo ušao. "Pronađi grobara. Reci mu neka uzme šestoricu snažnih muškaraca da mu pomognu. Trebat će nam barem stotinu novih grobova, a u ovo doba godine nikako ne bi bilo dobro odgađati pokop."

"Odmah, brate", reče Theodoric.

Caris se dojmila djelotvornost kojom je Carlus organizirao stvari, unatoč sljepoći.

Ostavila je Merthina da učinkovito vodi izvlačenje tijela iz rijeke. Pobrinula se za to da se o katastrofi izvijeste redovnice i redovnici, a

potom je pronašla i Matthewa Brijača i Mattie Vidaricu. Na koncu je provjerila i što je s članovima njezine obitelji.

U vrijeme urušavanja, na mostu su bili tek stric Anthony i Griselda. Oca je zatekla u cehovskoj vijećnici, s Buonaventurom Carolijem. Edmund je tada rekao: "Sada će morati podići novi most!" Potom se šepajući uputio do riječne obale, da pomogne u izvlačenju ljudi iz rijeke. Ostali su bili na sigurnome: teta Petranilla je kod kuće kuhala, Carisina sestra Alice bila je s Elfricom u Zvonu, a njezin bratić Godwyn u katedrali, gdje je provjeravao popravke na južnoj strani prezbiterija.

Griselda se u međuvremenu vratila kući, da se odmori. Nitko i dalje nije znao gdje je Anthony. Caris nije osobito voljela strica, ali mu nije željela smrt, te gaje zabrinuto tražila kad god bi u crkvu unijeli novo tijelo.

Majka Cecilia i redovnice čistile su rane, dezinficirale ih medom, stavljale zavoje i kao okrpju davale jako začinjeno pivo. Matthew Brijač, taj energični i djelotvorni ratni kirurg, surađivao je s uspuhanom Mattie Vidaricom: ova je davala pripravke za smirenje koju minutu prije nego što bi Matthew počeo namještati slomljene ruke i noge.

Caris se uputila u južni transept. Ondje, podalje od buke, užurbanosti i krvi u glavnome brodu, vodeći liječnici među redovnicima bili su se okupili oko grofa od Shiringa koji je i dalje bio u nesvijesti. Bili su mu uklonili mokru odjeću, te ga pokrili debelim pokrivačem. "Živ je", reče brat Godwyn. "Ali i teško ozlijeđen." Pokazao je prema grofovom potiljku. "Razbijen mu je dio lubanje."

Caris pogleda preko Godwynova ramena. Ugledala je lubanju, nalik na oštećenu koru na kakvoj piti, umrljanu krvlju. Kroz malene rupe nazirala je sivu tvar. Kod tako užasne ozljede vjerojatno se ne može ništa učiniti.

Brat Joseph, najstariji liječnik, dijelio je taj stav. Trljao je veliki nos i govorio kroz trule zube. "Moramo donijeti svetačke relikvije", reče, kao i uvijek gotovo posve gutajući sibilante, poput kakva pijanca. "To je praktički jedina nada u oporavak."

Caris nije osobito vjerovala u moć kostiju odavno preminulog sveca, kada je trebalo izliječiti razbijenu glavu živućeg čovjeka. No,

dakako, nije rekla ništa: znala je daje u tom smislu drukčija, te takve stavove uglavnom nije ni spominjala.

Grofovi sinovi, lord William i biskup Richard, stajali su i gledali sa strane. Visoki William, strogo vojničkog držanja i crne kose, bio je mlađa inačica čovjeka koji je u nesvijesti ležao na stolu. Richard je bio svjetliji i obliji. Merthinov brat, Ralph, bio je uz njih. "Ja sam izvukao grofa iz rijeke", rekao je. Caris je to iz njegovih usta čula već drugi put.

"Da, bravo", reče William.

Williamova supruga, Philippa, bila je jednako nezadovoljna Josephovim sudom kao i Caris. "Ne možete vi nekako pomoći grofu?" upita.

Godwyn joj odgovori: "Molitva je najdjelotvorniji lijek."

Relikvije su se čuvale u zaključanom ormariću pod glavnim oltarom. Čim su Godwyn i Joseph otišli po njih, Matthew Brijač nadvio se nad grofa i zagledao u ranu. "Tako nikada neće zacijeljeti", reče. "Čak ni uz svečevu pomoć."

William oštro upita: "Kako to misliš?" Caris se učinilo da zvuči kao i njegov otac.

"Lubanja je kost, baš kao i sve ostale", odgovori Matthew. "Ne može zarasti sama, nego valja sve dijelove vratiti na odgovarajuće mjesto. Inače će zarasti nepravilno."

"Misliš da znaš više od redovnika?"

"Milorde, redovnici znaju zazvati pomoć svijeta duhova. Ja samo namještam slomljene kosti."

"A odakle ti to znanje?"

"Godinama sam bio liječnik u kraljevoj vojsci. Borio sam se uz vašeg oca, grofa, u ratovima u Škotskoj. Već sam viđao razbijene lubanje."

"Što bi sada učinio za mog oca?"

Matthew je pod Williamovim agresivnim ispitivanjem postao nervozan, učinilo se Caris, no činilo se da je posve uvjeren u to što govori. "Iz mozga bih izvadio krhotine lubanje, očistio ih, te ih pokušao vratiti u izvorni položaj."

Caris je slušala bez daha. Nije mogla ni zamisliti tako smionu operaciju. Kako se Matthew samo usuđuje predložiti takvo što? I što

ako nešto pođe po zlu?

William upita: "I nakon toga bi se oporavio?"

"Ne znam", odgovori Matthew. "Ozljede glave ponekad imaju neobičan učinak, pa čovjeku onemogućuju da hoda ili da govori. Ja mogu samo pomoći da lubanja zacijeli kako treba. Tražite li čuda, obratite se svecu."

"Znači da ne možeš obećati uspjeh."

"Jedino je Bog svemoćan. Ljudi moraju učiniti ono stoje u njihovoj moći i nadati se najboljem. Ali ja sam uvjeren da će vam otac od ove ozljede, bez liječenja, umrijeti."

"Ali Joseph i Godwyn čitali su knjige iz pera drevnih medicinskih učenjaka."

"A ja sam vidio ranjene ljude kako umiru ili se oporavljaju na bojišnici. Na vama je da odlučite kome ćete vjerovati."

William pogleda suprugu, a Philippa reče: "Neka brijlač učini sve što može i zamoli sv. Adolfa da mu pomogne."

William kimne. "U redu", reče, obraćajući se Matthewu. "Učini sve što možeš."

"Grof treba ležati na stolu", reče Matthew odlučno. "U blizini prozora, tako da mu rana bude što bolje osvijetljena."

William pucne prstima, dajući znak dvojici novaka. "Učinite sve što zatraži od vas", naredi im.

Matthew reče: "Trebam samo posudu s toplim vinom."

Redovnici su iz bolnice donijeli sklopivi stol i postavili ga pod veliki prozor u južnome transeptu. Dvojica štitonoša premjestili su grofa Rolanda na stol.

"Na trbuh, molim", reče Matthew.

Njih dvojica poslušno su ga okrenuli.

Matthew je kod sebe imao kožnatu torbu s oštrim alatom i pomagalima. Prvo je izvadio malene škare. Nagnuo se nad grofovu glavu i počeo uklanjati kosu oko rane.

Grof je imao gustu crnu kosu koja je prirodno bila masna. Matthew je rezao cijele pramenove i bacao ih u stranu, tako da su padali na pod. Nakon što je uklonio cijeli krug kose oko rane, narav ozljede postala je još jasnijom.

Uto se ponovno pojavio brat Godwyn, s relikvijarem, izrezbarenom škrinjom od bjelokosti i zlata, u kojoj su se nalazili lubanja sv. Adolfa i kosti jedne podlaktice i šake. Čim je vidio kako Matthew operira grofa Rolanda, ogorčeno je upitao: "Sto se to ovdje zbiva?"

Matthew je podignuo pogled. "Postavite li svete relikvije grofu na leđa, što bliže glavi, držim da će mi svetac pomoći da mi se ruke umire."

Godwyn je oklijevao, očito gnjevan zbog činjenice da je stvar u svoje ruke preuzeo obični brijač.

Lord William reče: "Poslušaj ga, brate, jer bi inače mogao odgovarati za smrt moga oca."

Godwyn i dalje nije popuštao. Umjesto toga, obratio se Slijepome Carlusu, koji je stajao nekoliko metara dalje. "Brate Carluse, lord William naredio mi je da..."

"Čuo sam što kaže lord William", prekine ga Carlus. "Bit će najbolje da učiniš kako kaže."

Godwyn nije priželjkivao takvu reakciju. Na njegovu licu odražavali su se bijes i frustriranost. S očitim gađenjem, položio je svetu škrinju na široka leđa grofa Rolanda.

Matthew je zatim uzeo tanka kliješta. Vješto i oprezno uhvatio je vidljivi rub komadića kosti i podignuo ga, a da pritom nije dodirnuo sivu tvar ispod tog dijela.

Caris je opčinjeno gledala. Kost se odmah odvojila od glave, zajedno s kožom i kosom. Matthew ju je oprezno odložio u posudu s toplim vinom.

Isto je učinio s još dva malena komada kosti. Zvukovi iz glavnoga broda - stenjanje ranjenika i jecaji onih koji su nekoga izgubili - kao da su se posve izgubili daleko u pozadini. Ljudi koji su promatrali Matthewa, stajali su bez riječi, posve nepomično, okupljeni oko njega i onesviještenog grofa.

Nakon toga posvetio se komadićima koji su se još držali za ostale dijelove lubanje. Svaki put prvo bi uklonio kosu oko oštećenog mjesta, pomno oprao mjesto komadom platna namočenim u vino, a zatim forcepsom oprezno vratio kost na mjesto koje je smatrao ispravnim.

Caris je jedva disala od silne napetosti. Nikad u životu nikome se nije divila toliko koliko se sada divila Matthewu Brijaču. Krasili su ga nevjerojatna hrabrost, velika vještina, te neizreciva sigurnost. I tu nezamislivo osjetljivu operaciju sada je obavljao na jednome grofu! Poda li štogod po zlu, po svoj će ga prilici objesiti. Ipak, ruke su mu bile mirne poput anđeoskih ruku isklesanih u kamenu nad ulazom u katedralu.

Na koncu je vratio na mjesto i tri odvojena komadića kosti koje je bio stavio u vino, te ih posložio kao da ponovno sastavlja razbijeni vrč.

Kožu tjemena navukao je preko rane, te sve zašio brzim i preciznim pokretima.

Rolandova lubanja sada je bila potpuna.

“Grof sada mora spavati cijeli dan i noć”, rekao je. “Probudi li se, dajte mu jaku dozu Mattienog napitka za spavanje. Nakon toga mora mirno ležati još četrdeset dana i četrdeset noći. Bude li potrebno, vežite ga za krevet.”

Nakon toga zamolio je majku Ceciliju da mu poveže glavu.

Frustriran i uzrujan, Godwyn je izišao iz katedrale i trkom se spustio do rijeke. Više nije bilo jasno određenog autoriteta. Carlus je svima dopuštao da rade što žele. Prior Anthony bio je slab i neodlučan, ali svakako bolji od Carlusa. Mora ga pronaći.

Većina tijela sada je već bila izvučena iz rijeke. Oni koji su bili samo natučeni ili u šoku, u međuvremenu su se udaljili s mjesta nesreće. Većinu poginulih i ranjenih već su prenijeli u katedralu. Preostali su još oni koji su na ovaj ili onaj način bili zapleteni među ostacima mosta.

Pomisao da bi Anthony mogao biti mrtav Godwynu je istodobno donosila i uzbuđenje i strah. Žudio je za novom vlašću u prioratu: za strožim tumačenjem Benediktovog pravila, kao i besprijekornim vođenjem financija.

Istodobno, znao je i da mu je Anthony zaštitnik i pokrovitelj, te da pod nekim drugim priorom vjerojatno ne bi nastavio napredovati.

Merthin je bio uzeo neki čamac. On i još dvojica mladića bili su nasred rijeke, gdje je sada na površini plutao veći dio od onoga što

je nekoć bio most. Samo u gaćama, njih trojica pokušavali su podići neku tešku gredu kako bi nekoga oslobodili.

Merthin je bio nizak, no ostala su dvojica izgledali snažno i uhranjeno, pa je Godwyn zaključio da se radi o štitonošama iz grofove svite. Unatoč očitaj tjelesnoj spremnosti, imali su poteškoća s pridizanjem teških greda, dok su tako stajali u malenome čamcu.

Godwyn je stao uz masu ljudi iz grada koji su sve to promatrali, razdirani strahom i nadom, dok su štitonoše podizali gredu, a Merthin ispod nje počeo izvlačiti tijelo.

Nakon kratkog pregleda, doviknuo je: "Marguerite Jones - mrtva."

Marguerite je bila postarija žena koja nikome nije bila važna. Godwyn nestrpljivo poviče: "Vidiš li negdje priora Anthonyja?"

Mladići u čamcu samo su se pogledali, a Godwyn shvati da se ponio odviše agresivno i autoritativno. No Merthin je odgovorio: "Vidim neki redovnički habit."

"To je onda prior!" poviče Godwyn. Anthony je bio jedini redovnik čija sudbina nije bila poznata. "Možeš li utvrditi kako mu je?"

Merthin se nagne preko ruba čamca. Činilo se da mu se tako ne može dovoljno približiti, pa se spustio u vodu. Na koncu je doviknuo: "Još diše."

Godwyn je osjetio i ushit i razočaranje. "Onda ga brzo izvuci!" poviče. "Molim te", doda još.

Merthin ničim nije pokazao da ga je čuo, ali se ipak sagnuo pod napola potopljenu dasku i prenio upute onoj dvojici u čamcu. Gredu koju su držali polagano su odložili u stranu i pustili je da utone u vodu, a zatim su se nagnuli preko pramca malenog čamca, da uhvate dasku pod kojom je sada bio Merthin. Činilo se da Merthin ne uspijeva samo tako odvojiti Anthonyjevu odjeću od mnoštva dasaka i komada odlomljenog drva.

Godwyn je sve to promatrao, frustriran jer nije mogao učiniti ništa da ubrza cijeli postupak. Sada se obratio dvojici promatrača. "Pođite u priorat i zatražite dvojicu redovnika da donesu nosila. Recite da vas je poslao Godwyn." Dvojica muškaraca uspeli su se stubama koje su vodile u priorat.

Merthin je na koncu uspio izvući onesviještenog priora iz ostataka mosta.

Privukao ga je, a onda su ga ona dvojica podignuli u čamac. Merthin se također uspeo u čamac i zatim su ga motkama počeli gurati prema obali.

Spremni dobrovoljci izvadili su Anthonyja iz čamca, te ga položili na redovnička nosila. Godwyn je na brzinu pregledao priora. Disao je, no puls mu je bio slab. Imao je zatvorene oči i zlokobno blijedo lice. Na glavi i prsima imao je samo modrice, no činilo se da mu je slomljena zdjelica i k tome je krvario.

Redovnici su podignuli nosila. Godwyn ih je poveo u katedralu. "Mjesta, molim!" vikao je. Poveo ih je glavnim brodom do prezbiterija, najsvetijeg dijela crkve.

Redovnicima je naložio da polože tijelo ispred glavnog oltara. Natopljeni habit jasno je ocrtavao Anthonyjeve bokove i noge, toliko izobličene u odnosu na prirodni položaj, da mu je samo torzo izgledao ljudski.

Nekoliko trenutka kasnije svi redovnici okupili su se oko priora koji je ležao u nesvijesti. Godwyn je uzeo relikvijar s grofa Rolanda, te ga položio kraj Anthonyjevih stopala. Joseph mu je na prsa položio raspelo ukrašeno dragim kamenjem, te oko njega obavio Anthonyjeve dlanove.

Majka Cecilia kleknula je kraj Anthonyja. Obrisala mu je lice krpicom umočenom u neku tekućinu za smirenje. Obraćajući se Josephu, rekla je: "Čini se da je slomio mnoge kosti. Da ga pogleda Matthew Brijač?"

Joseph je bez riječi odmahnuo glavom.

Godwynu je zbog toga bilo drago. Brijač bi oskvrnuo svetište. Bolje je ishod prepustiti Bogu.

Brat Carlus dao je prioru posljednju pomast, a potom poveo svečanu redovničku pjesmu.

Godwyn nije znao čemu da se nada. Već nekoliko godina radovao se završetku vladavine priora Anthonyja. No tijekom proteklih sat vremena uvidio je što bi moglo zamijeniti Anthonyja: zajednička vlast Carlusa i Simeona. Oni su bili Anthonyjevi bliski prijatelji i ne bi bili nimalo bolji.

Iznenada je na rubu okupljenih ugledao Matthewa Brijača, koji je pokušavao što bolje vidjeti preko redovničkih ramena, procjenjujući stanje Anthonyjevih nogu.

Godwyn mu se upravo spremao s prijezirom i ogorčenjem narediti da napusti prezbiterij, kada je ovaj gotovo neprimjetno odmahnuo glavom i udaljio se.

Anthony je u tom trenutku otvorio oči.

Brat Joseph usklikne: "Slava Bogu!"

Činilo se da prior želi nešto reći. Majka Cecilia, koja je i dalje klečala uz njega, nadvila mu se nad lice, da čuje njegove riječi. Godwyn je vidio kako se Anthonyju pomiču usne. Svim srcem želio je čuti što govori. Trenutak kasnije prior je posve zašutio.

Cecilia je bila u šoku. "Je li to istina?" upita.

Svi su samo piljili u nju. Godwyn upita: "Što je rekao, majko Cecilia?"

Nije odgovorila.

Anthony je zatvorio oči. Lice mu je obuzela jedva primjetna promjena. Posve se umirio.

Godwyn se nagne nad njegovo tijelo. Više nije disao. Položio je dlan na Anthonyjevo srce i nije osjetio otkucaje. Uhvatio ga je za ručni zglob, tražeći žilu kucavicu. Ništa.

Zatim se uspravio. "Prior Anthony napustio je ovaj svijet", reče. "Bog mu blagoslovio dušu i primio ga svojoj svetosti."

Svi redovnici izustili su: "Amen."

Godwyn pomisli: sad će se morati održati izbori.

DIO TREĆI
LIPANJ DO PROSINCA 1337.

Poglavlje 14

Katedrala u Kingsbridgeu bila je poprište strave. Ranjenici su zapomagali, stenjali i tražili pomoć, zaklinjali Boga, ili svece, ili majke. Svakih nekoliko minuta netko tko je tražio voljenu osobu zatekao bi je mrtvu, ili bi kriknuo šokiran iznenadnom boli. I živi i mrtvi bili su groteskno izobličeni, slomljenih kostiju, prekriveni krvlju, potrgane i natopljene odjeće. Kameni pod crkve bio je klizav od vode, krvi i riječnoga mulja.

Usred tog užasa, maleno područje smirenosti i djelotvornosti vrtjelo se uglavnom oko majke Cecilije. Poput malene i hitre ptičice, išla je od pacijenta do pacijenta.

Slijedilo ju je maleno jato redovnica s kapuljačama, a među njima i njezina dugogodišnja pomoćnica, sestra Juliana, koju su sada svi iz poštovanja zvali Stara Julie. Dok je pregledavala pacijente, izdavala je naredbe: za pranje, za masti, za zavoje, za ljekovito bilje. Kod težih slučajeva pozvala bi Mattie Vidaricu, Matthewa Brijača ili brata Josepha. Uvijek je govorila tiho, ali jasno, a upute su joj bile jednostavne i odlučne. Nakon njezina obilaska, većina se pacijenata osjećala bolje i smirenije, a njihovi rođaci bili su manje zabrinuti i puni nade.

Sve to bolno je i stvarno podsjetilo Caris na dan majčine smrti. I tada su vladali užas i pomutnja, no tek u srcu. I tada se podjednako činilo da majka Cecilia zna što treba činiti. Mama je umrla unatoč Cecilijinoj pomoći, baš kao što će umrijeti i mnogi od onih koji su danas ozlijeđeni.

No u takvoj smrti bilo je svojevrsnog reda, dojma da je učinjeno sve što je uopće bilo moguće.

Neki su se ljudi za nečije bolesti obraćali Djevici Mariji i svecima, no to je kod Caris samo izazivalo neizvjesnost i strah, jer se nikako nije moglo znati hoće li duhovi pomoći i jesu li uopće čuli vapaje. Majka Cecilia nije bila moćna poput svetaca, to je znala i desetogodišnja Caris, no ipak, ta je samouvjerena, sigurna i praktična žena pružila Caris nadu i omogućila joj da se pomiri sa sudbinom, a zahvaljujući tome dušom joj je ponovno zavladao mir.

Caris je sada postala dio Cecilijine pratnje, a da o tome nije donijela svjesnu odluku, niti je o tome određenije razmišljala. Pridržavala se uputa najodlučnije osobe u blizini, baš kao što su se ljudi povelili za njezinim nalogima kraj rijeke, neposredno nakon urušavanja mosta, kada se činilo da nitko ne zna što učiniti. Cecilijina je energična praktičnost bila zarazna, pa su i svi oko nje odjednom nekako postajali smireni i sposobni. Caris je u jednom trenutku uvidjela da drži malenu zdjelicu s octom, dok je jedna prelijepa novakinja, Mair, u nju umakala krpicu, te prala krv s lica Susanne Chepstow, supruge trgovca drvenom građom.

Nakon toga, bez prestanka su radile do noći. Zahvaljujući dugotrajnoj ljetnoj večeri, sva tijela izvučena su iz rijeke prije no što se spustila tama - iako možda nitko nikada neće znati koliko je utopljenika potonulo na dno ili otplutalo nizvodno. Ludoj Nell nije bilo ni traga ni glasa, a na dno su je po svoj prilici povukla kola za koja je bila vezana. Nimalo u skladu s pravdom, Fratar Murdo je preživio, tek s iščašenim gležnjem, te je odšepao u Zvono da se oporavi uz toplu šunku i jako pivo.

No liječenje ozlijeđenih nastavilo se i nakon spuštanja tame, uz svjetlo svijeća.

Neke su redovnice već bile posve iscrpljene i morale su se odmoriti. Druge se više nisu mogle nositi s razmjerima tragedije, pa su se raspale, ne razumijući više što im se govori, te postajući nespretni, tako da ih je bilo potrebno osloboditi dužnosti. No Caris i malena skupina koja je sve vodila od početka, nastavili su raditi sve dok se više nije imalo što učiniti. Zacijelo je već bila ponoć kada je zavezan posljednji čvor na posljednjem zavoju i kada se Caris, posrćući od iscrpljenosti, uputila prema očevoj kući.

Tata i Petranilla sjedili su u blagovaonici, držali se za ruke i tugovali zbog smrti svoga brata, Anthonyja. Edmundove su oči bile vlažne od suza, a Petranilla je neutješno plakala. Caris ih je oboje poljubila, ali joj nije padalo na pamet ništa što bi im mogla reći. Da je sjela, bila bi zaspala i u naslonjaču, pa se stoga uspela na kat.

Legla je u postelju kraj Gwende, koja je, kao i uvijek, bila kod nje. Gwenda je od iscrpljenosti bila u dubokome snu i nije se ni pomaknula.

Caris je zatvorila oči. Tijelo joj je bilo umorno, a srce ju je boljelo od tuge.

Njezin je otac tugovao za jednom osobom, od brojnih poginulih, no ona je osjećala teret svih izgubljenih duša. Razmišljala je o prijateljima, susjedima i poznanicima koji mrtvi leže na hladnome kamenom podu katedrale. I zamišljala je tugu njihovih roditelja, njihove djece, njihove braće i sestara i ta ju je neizmjerne količine tuge posve obuzela. Jecala je lica uronjenog u jastuk. Bez riječi, Gwenda ju je zagrlila. Nakon nekoliko trenutaka, iscrpljenost ju je posve preuzela, pa je zaspala.

Ustala je u svitanje. Gwenda je i dalje čvrsto spavala, pa se ona vratila u katedralu i nastavila raditi. Većinu ozlijeđenih poslali su kući. Oni kojima je i dalje trebao nadzor - poput grofa Rolanda, koji je i dalje bio u nesvijesti - premješteni su u bolnicu. Mrtva su tijela bila uredno posložena u više redova u prezbiteriju, na istočnome kraju crkve, te su ondje čekala pokop.

Vrijeme je letjelo, a trenutaka za odmor nije bilo. A onda, kasno u nedjelju poslije podne, majka Cecilia rekla je Caris neka se odmori. Pogledavši oko sebe, vidjela je da je velika većina posla obavljena. I tek tada počela je razmišljati o budućnosti.

Do tog trenutka nekako je podsvjesno slutila da je dotadašnji život završio, te da sada živi u novome svijetu užasa i tragedije. A sada je shvatila da će i to, poput svega ostaloga, proći. Poginule će pokopati, ozlijeđeni će se oporaviti, i grad će se nekako vratiti u svakodnevicu. Tako se prisjetila i da se, neposredno prije urušavanja mosta, dogodila još jedna tragedija, na svoj način nasilna i razorna.

Merthina je zatekla kraj rijeke, u društvu Elfrica i Thomasa Langleyja.

Organizirali su raščišćavanje uz pomoć pedesetak dobrovoljaca. Zbog izvanrednih okolnosti, Merthinov sukob s Elfricom zasada je očito ostao po strani. Veći dio drvene građe bio je izvučen iz rijeke i složen na obali. No mnogi komadi drva još su bili spojeni, a velika hrpa ispremiješanih i isprepletenih drvenih elemenata plutala je površinom, tek se neznatno ljuljuškajući, zahvaljujući protjecanju vode, nedužnim spokojem velike zvijeri nakon što je ubila i pojela plijen.

Muškarci su ostatke mosta pokušavali odvojiti tako da ih lakše izvuku. Bio je to opasan posao, jer je neprestano prijetila opasnost da se most dodatno uruši i ozlijedi nekoga od dobrovoljaca. Oko središnjeg dijela mosta, sada djelomično potopljenog, bili su vezali uže koje je skupina muškaraca sada povlačila s obale. U čamcu nasred rijeke nalazili su se Merthin i onaj div, Mark Tkalac, s veslačem. Kada su se ljudi na obali odmarali, čamac je prilazio ostacima, a Mark je, prema Merthinovim uputama, nasrtao na grede divovskom šumarskom sjekirom. Nakon toga čamac se udaljavao na sigurno, Elfric bi izdao zapovijed, a muškarci na obali ponovno bi počeli povlačiti uže.

Dok ih je Caris gledala, uspjeli su osloboditi velik komad mosta. Svi su stali klicati, a muškarci su dovukli veliku hrpu još spojenih greda na obalu.

Supruge nekih dobrovoljaca posjetile su ih s kruhom i vrčevima piva. Thomas Langley odredio je stanku. Dok su se radnici odmarali, Caris je uspjela ostati nasamo s Merthinom. "Ne možeš se oženiti Griseldom", reče mu, bez ikakva uvoda.

Ta iznenadna tvrdnja nije ga iznenadila. "Ne znam što da radim", reče.

"Neprestano razmišljam o tome."

"Možemo poći u kratku šetnju?"

"Može."

Udaljili su se od ljudi na obali i uputili glavnom ulicom. Nakon užurbanosti koja je vladala za trajanja Sajma runa, gradom su sada vladali mir i tišina kao na groblju.

Svi su bili u kući, brinuli se za ozlijeđene ili oplakivali poginule. "U gradu vjerojatno nema mnogo obitelji koje nemaju nekog ozlijeđenog ili poginulog", reče ona. "Na mostu je zacijelo bilo i tisuću ljudi, onih koji su željeli napustiti grad i onih koji su mučili Ludu Nell. U crkvi je više od stotinu tijela, a pobrinuli smo se za oko četiri stotine ranjenika."

"I pet stotina sretnika", reče Merthin.

"I mi smo se mogli naći na mostu, ili u njegovoj blizini. I ti i ja sada smo mogli ležati na podu prezbiterija, hladni i nepomični. Ali

dobili smo dar - darovan nam je ostatak života. I taj dar ne smijemo protratiti zbog jedne pogreške.”

“Nije pogreška”, reče on prijekorno. “Riječ je o djetetu - pravoj maloj osobi, s dušom.”

“I ti si čovjek s dušom - i to iznimnom. Pogledaj samo što si upravo uradio. Troje ljudi vodi radove na rijeci. Jedan je najimućniji graditelj u gradu. Drugi je matrikular u prioratu. Dok je treći... običan naučnik, kojem još nije ni dvadeset jedna. Ipak, građani te slušaju jednako spremno kao i Elfrica i Thomasa.”

“To ne znači da smijem izbjegavati obaveze.”

Ušli su kroz glavna vrata priorata. Travnjak ispred katedrale bio je izgažen i pun tragova nakon sajma, s područjima blata i velikim lokvama vode. Na trima zapadnim prozorima crkve Caris je vidjela odraz slabašnog sunca i rastrganih oblaka, podijeljenu sliku nalik na trodijelni oltar. Zvono je pozivalo na večernju molitvu.

Caris reče: “Pomisli samo na to koliko si često spominjao kako ćeš običi zdanja u Parizu i Firenci. Sad ćeš od svega toga odustati?”

“Vjerojatno... Muškarac ne može napustiti suprugu i dijete.”

“Znači, već je smatraš suprugom...”

Naglo se okrenuo prema njoj. “Nikad je neću smatrati suprugom”, reče ogorčeno.

“Dobro znaš koga volim.”

Prvi put nije imala spreman prikladan odgovor. Već je nešto zaustila, ali iz grla joj nije izišlo ništa. Umjesto toga, osjetila je samo kako se steže. Ubrzano je zatreptala, da odagna suze, te spustila pogled, da prikrije emocije.

Uhvatio ju je za ruke i privukao. “Dobro znaš, zar ne?”

Prisilila se da ga pogleda u oči. “Znam li doista?” Pogled joj se zamutio.

On ju je poljubio u usta. Bio je to novi, drukčiji poljubac, nešto posve drugo u odnosu na sve što je ikada doživjela. Usne su mu bile blage, ali i energične, kao daje čvrsto nakanio zauvijek pamtiti taj trenutak. A ona je s užasom shvatila kako razmišlja o tome da će im to biti posljednji poljubac.

Stajala je pripijena uz njega, želeći da taj trenutak traje zauvijek, no on se ubrzo odvojio, prerano.

“Volim te”, reče. “Ali oženit ću Griseldu.”

Život i smrt odvijali su se kao i uvijek. Djeca su se rađala, starci umirali. Emma Mesarica u subotu je u napadaju bijesa i ljubomore njegovom najvećom sjekirom za meso napala nevjernog supruga Edwarda. U ponedjeljak je nestala jedna kokoš Bess Hampton, a pronađena je u loncu na kuhinjskoj vatri Glynnie Thompson, nakon čega je John Pozornik svukao i išibao kradljivicu. U utorak je Howell Tyler radio na krovu crkve sv. Marka kada je pod njim popustila trula greda, pa je pao i prošao kroz strop, da bi se zaustavio na kamenome podu. Preminuo je na licu mjesta.

Do srijede su posve raščišćeni ostaci mosta, sve osim donjih dijelova dvaju glavnih stupova, a drvena građa bila je složena na obali. Vodeni je put ponovno bio prohodan, pa su teglenice i splavi iz Kingsbridgea ponovo mogle zaploviti prema Melcombeu, natovarene vunom i drugom robom sa Sajma runa, s odredištima u Flandriji i Italiji.

Kada su Caris i Edmund došli do rijeke da vide kako napreduju radovi, Merthin je od spašene građe radio splav koja će ljude prevoziti s obale na obalu. “Skela je bolja od čamca”, objasnio je. “Stoka može sama doći na skelu i sići s nje, a na nju mogu doći i kola.”

Edmund je neraspoloženo kimnuo. “Morat će poslužiti za tjedni sajam. Ako bude sreće, u vrijeme sljedećeg Sajma runa morali bismo imati novi most.”

“Ne bih rekao”, reče Merthin.

“Ali rekao si mi da će za izgradnju novog mosta trebati gotovo godinu dana!”

“Da, za izgradnju drvenog mosta. No podignemo li novi drveni most, i on će se srušiti.”

“Zašto?”

“Dopustite da vam pokažem.” Merthin ih je poveo do jedne hrpe drva, pokazujući nekoliko velikih i moćnih stupova. “Od ovih greda bili su načinjeni stupovi mosta - po svoj se prilici radi o ona glasovita dvadeset četiri najbolja hrasta u zemlji, koje je kralj darovao prioratu. Obratite pozornost na krajeve.”

Caris je uočila da su divovske grede u vrijeme gradnje bile zašiljene, iako su ti vršci sada bili zaobljeni zahvaljujući godinama provedenima pod vodom.

Merthin reče: “Drveni most nema temelje. Stupovi su jednostavno usađeni u korito. A to nije dovoljno.”

“Ali ovaj je most ovdje stajao stotinama godina!” reče Edmund ogorčeno. Kad bi s nekim o nečemu raspravljao, Edmund je uvijek zvučao svadljivo.

Merthin je na to bio naviknut i nije obraćao pozornost na njegov ton. “A sada se srušio”, reče strpljivo. “Nešto se promijenilo. Drveni stupovi nekoć su bili dovoljno čvrsti, no sada više nije bilo tako.”

“A što se moglo promijeniti? Rijeka kao rijeka...”

“Pa, kao prvo, na rijeci ste izgradili spremište i mol, a imovinu ste zaštitili zidom.

Na jednak način postupili su još neki trgovci. Nekadašnjeg blatišta na južnoj obali na kojem sam se igrao kao dijete uglavnom više nema. Rijeka se tako više ne može širiti na okolna polja. Zbog toga voda teče brže nego ranije - osobito nakon kiša kakve smo imali ove godine.”

“Morat ćemo, znači, podići kameni most?”

“Da.”

Podignuvši pogled, Edmund je ugledao Elfrica koji je stajao u blizini i slušao.

“Merthin kaže da će gradnja kamenog mosta trajati tri godine.”

Elfric kimne. “Tri graditeljske sezone.”

Caris je znala da se gradnja uglavnom obavlja tijekom toplijih mjeseci. Merthin joj je još davno objasnio da se kameni zidovi ne mogu podizati dok postoji opasnost od smrzavanja žbuke prije nego što se posve stvrdne.

Elfric nastavi: “Jedna sezona za temelje, jedna za lukove i jedna za gornju površinu mosta. Nakon svake faze žbuka se mora sušiti tri do četiri mjeseca prije nego što će na taj dio konstrukcije doći novi elementi.”

“Tri godine bez mosta”, reče ojađeno Edmund.

“Četiri godine, ne počnete li iz ovih stopa.”

“Bit će najbolje da što prije podnesete prioratu procjenu troškova.”

“Već radim na tome, no taj posao traje... Treba mi još najmanje dva-tri dana.”

“Koliko brže možete.”

Edmund i Caris udaljili su se od rijeke i uputili glavnom ulicom, Edmund uz svoje karakteristično energično šepanje. Nikad se nije htio ni za koga uhvatiti, unatoč kraćoj nozi. Kako bi održao ravnotežu, široko je zamahivao rukom, kao da trči.

Sugrađani su znali da mu trebaju ostaviti dosta mjesta, osobito kada mu se žurilo.

“Tri godine!” ponavljao je dok su hodali. “Bit će to neprocjenjiva šteta za Sajam runa.

Ne znam koliko će nam trebati da se vratimo u normalu. Tri godine!”

Kod kuće su zatekli Carisinu sestru, Alice. Kosa joj je bila učvršćena pod kapom.

Bila je to složena nova frizura, preuzeta od lady Philippe. Sjedila je za stolom s tetom Petranillom. Caris je odmah, po izrazu njihovih lica, znala da su razgovarale o njoj.

Petranilla je otišla u kuhinju, a vratila se s pivom, kruhom i svježim maslacem.

Natočila je pivo Edmundu.

Petranilla je u nedjelju plakala, no otada i nije pokazivala osobite tragove gubitka brata Anthonyja. Što je bilo najneobičnije, Edmund, kojem Anthony nikad nije bio pri srcu, nekako je tugovao više od nje: suze bi mu kliznule niz obraze u neočekivanim trenucima tijekom dana, ali bi i jednako brzo usahnule.

Sada je bio prepun novosti o mostu. Alice je željela dovesti u pitanje Merthinove prosudbe, no Edmund je samo nestrpljivo odbacio takve pomisli. “Taj je mladić genij”, reče. “Zna više od svih iskusnih graditelja, a još nije završio ni naukovanje.”

Caris s gorčinom reče: “Tim je više šteta što će provesti život s Griseldom.”

Alice je odmah skočila u pastorkinu obranu. “S Griseldom je sve u najboljem redu.”

“Ne, nije”, reče Caris. “Griselda ga ne voli. Zavela ga je jer joj je mladić otišao iz grada, i to je sve.”

“To ti, znači, Merthin priča?” Alice se sarkastično nasmijala. “Ako muškarac to ne želi učiniti, onda to ne čini - vjeruj mi na riječ.”

Edmund nezadovoljno progundā: “Muškarca je moguće namamiti”, reče.

“Oh, znači ti si na Carisinoj strani, tata?” reče Alice. “To me ne bi trebalo čuditi, najčešće je tako.”

“To nije stvar svrstavanja na nečiju stranu”, odgovori Edmund. “Muškarac možda takvo što ne želi unaprijed i kasnije će možda požaliti, no u jednom trenutku želje mu se nakratko mogu promijeniti - osobito kad se žena posluži smicalicama.”

“Smicalicama? Zašto pretpostavljaš da se samo tako bacila na njega?”

“To nisam rekao. Ali, koliko sam čuo, sve je počelo kad je plakala, a on ju je tješio.”

To mu je ispričala Caris.

Alice s gađenjem otpuhne. “Oduvijek si bio sklon tom neposlušnom naučniku.”

Caris je pojela malo kruha s maslacem, ali zapravo nije imala tek. Sada reče:

“Pretpostavljam da će imati šestero debele djece, a Merthin će naslijediti Elfricov obrt i postati još jedan gradski majstor koji će graditi kuće trgovcima i ulizivati se svećenicima, ne bi li se domogao ugovora, baš kao i njegov punac.”

Petranilla reče: “I pritom će biti veliki sretnik! Bit će jedan od vodećih ljudi u gradu.”

“Zavrijedio je bolju sudbinu.”

“Doista?” upita Petranilla, hineći iznenađenost. “On, sin viteza koji je pao u nemilost i nemani šiling da supruzi kupi cipele?! A što točno misliš da mu je sudbini zapravo namijenila?”

Caris su te podrugljive riječi zaboljele. Istina je da su Merthinovi roditelji siromašni korodijari, kojima i hranu i piće osigurava priorat. Kad bi naslijedio uspješan graditeljski obrt, za njega bi to uistinu bio velik skok na društvenoj ljestvici.

Ipak, imala je dojam da zaslužuje više. Nije znala točno kakvu mu budućnost priželjkuje, ali je znala da bi ta budućnost trebala biti drukčija od budućnosti sviju ostalih u gradu, te nikako nije mogla podnijeti pomisao na to da bi i on mogao postati poput svih ostalih.

Caris je u petak povela Gwendu do Mattie Vidarice.

Gwenda je i dalje bila u gradu, jer je ondje bio i Wulfric, koji je nazočio pokopu svoje obitelji. Elaine, Edmundova sobarica koja se brinula za kućanstvo, osušila je Gwendinu haljinu pred vatrom, dok joj je Caris previla stopala i dala stare cipele.

Caris je imala dojam da joj Gwenda nije ispričala potpunu istinu u vezi s pustolovinom u šumi. Rekla je da ju je Sim odveo odmetnicima i da im je ona pobjegla. Pojurio je za njom, a zatim poginuo u urušavanju mosta.

Johna Pozornika ta je verzija zadovoljila: odmetnici su izvan zakona, odmetnuti, kao što im govori i sam naziv, pa nema govora o nasljeđivanju Simove imovine. Gwenda je slobodna. No Caris je bila uvjerena da se u šumi zbilo još nešto. Nešto o čemu Gwenda ne želi govoriti. Caris nije inzistirala. Za neke je stvari najbolje da ne iziđu na vidjelo.

Taj tjedan život u gradu obilježili su pogrebi. Krajnje neočekivane okolnosti u kojima je došlo do pogibije mnogih, nisu utjecale na uobičajeni obred. Tijela je valjalo oprati, za siromahe pripremiti platno, za bogataše sastaviti lijes, iskopati grobove, platiti svećenike. Svi redovnici nisu bili i svećenici, no nekolicina jest. Oni su sada radili u smjenama, po cijele dane, svaki dan, predvođeci posljednje ispraćaje na groblju sa sjeverne strane katedrale. U Kingsbridgeu je bilo još šest manjih župnih crkava, a njihovi svećenici također su imali pune ruke posla.

Gwenda je pomagala Wulfricu s organiziranjem pogreba, odrađujući tradicionalne ženske poslove, poput pranja tijela i šivanja pokrova, radeći sve što bi mu moglo donijeti kakvu-takvu utjehu. On je bio u svojevrsnoj izmaglici, gotovo omamljen.

Uspio je nekako odraditi sve pojedinosti vezane za pokop, ali je satima piljio u prazno, čela namrštena u blagoj zbunjenosti, kao da pokušava otkriti smisao i značenje nekakve divovske zagonetke.

Pogrebi su završili u petak, no privremeni prior, Carlus, objavio je da će se u nedjelju održati posebna misa za duše svih poginulih, pa je Wulfric stoga odlučio ostati do ponedjeljka. Gwenda je izvijestila Caris o tome da se doima zahvalnim za društvo osobe iz rodnoga sela, ali i da živne jedino kad spomene Annet. Caris je ponudila da će joj kupiti novi ljubavni napitak.

Mattie Vidaricu zatekli su u kuhinji, gdje je spravljala ljekovita sredstva. Kućicu je ispunjavao miris ljekovitog bilja, ulja i vina. "U subotu i nedjelju potrošila sam praktički sve što sam imala", reče ona. "Moram popuniti zalihe."

"Ali vjerojatno ste ipak dosta zaradili", reče Gwenda.

"Da, uspijem li to i naplatiti."

Caris nije mogla vjerovati. "Ljudi ti ne plaćaju?"

"Neki. Uvijek nastojim uzeti naknadu unaprijed, dok ih još muče bolovi. Ali ako na licu mjesta nemaju novac, teško je odbiti pomoć. Većina plati naknadno, ali ne svi."

Caris osjeti ogorčenost zbog takvog odnosa ljudi prema prijateljici. "Što onda kažu?"

"Imaju raznorazne izlike. Ne mogu si priuštiti, napitak im nije pomogao, primili su ga protiv svoje volje, svašta... Ali budi bez brige. Mogu nastaviti zahvaljujući tome što ipak ima dovoljno poštenih ljudi. Što te muči?"

"Gwenda je u nesreći ostala bez ljubavnog napitka."

"To ćemo srediti bez poteškoća. Kako bi bilo da joj ga ti spraviš?"

Dok je pripremala napitak, Caris upita Mattie: "Koliki broj trudnoća završi pobačajem?"

Gwenda je dobro znala zašto je postavila to pitanje. Caris joj je ispričala sve o Merthinovim dvojbama. Njih dvije najveći su dio zajedničkih trenutaka posvećivale razgovorima o Wulfricovoj nezainteresiranosti ili Merthinovim časnim načelima.

Caris je čak došla u napast da i sebi kupi ljubavni napitak, te da ga upotrijebi na Merthinu, no nešto ju je ipak sputavalo.

Mattie je prodorno pogleda, ali ipak nehajno odgovori. "To nitko ne zna. Često se dogodi da žena propusti jedan mjesec, ali joj se

ciklus vrati već sljedeći mjesec. Je li zatrudnjela, pa izgubila dijete ili je razlog bilo nešto drugo... to je nemoguće odrediti.”

“Oh.”

“Ali nijedna od vas nije trudna, ako vas to brine.”

Gwenda odmah upita: “Kako znate?”

“Znam čim vas pogledam. Žena se gotovo odmah promijeni. Ne samo trbuh i grudi, nego i pūt, način kretanja, raspoloženje. Ja to uočavam bolje nego većina ljudi - zato često i kažu da sam mudra. Onda, tko je trudan?”

“Griselda, Elfricova kći.”

“Oh, da, vidjela sam je. Trudna je tri mjeseca.”

Caris nije mogla vjerovati. “Koliko?”

“Tri mjeseca, ili barem vrlo blizu tome. Pogledaj je malo bolje. Nikada nije bila vitka djevojka, no sad je još zamamnija. Zašto te to toliko šokiralo? Pretpostavljam da je dijete Merthinovo, zar ne?”

Mattie je za takve stvari uvijek imala nekakvo šesto čulo.

Gwenda se obrati Caris: “Mislila sam da si rekla kako se to dogodilo nedavno.”

“Merthin nije točno rekao kada, ali sam stekla dojam da nije bilo davno i da se dogodilo samo jednom. Sada se čini da joj to radi već mjesecima!”

Mattie se namršti: “A zašto bi ti lagao?”

“Da popravi dojam?” reče Gwenda.

“Kako ga uopće može pokvariti?”

“Muškarci su čudni, drukčije razmišljaju.”

“Idem ga pitati”, reče Caris. “Smjesta.” Odložila je bočicu i žlicu.

Gwenda upita: “A što će biti s mojim ljubavnim napitkom?”

“Ja ću ga dovršiti”, reče Mattie. “Caris se sada previše žuri.”

“Hvala”, reče Caris, pa izjuri iz kuće.

Ljutitim korakom spustila se do rijeke, no Merthina ovaj put nije bilo. Nije ga pronašla ni u Elfricovoj kući. Na koncu je zaključila da je zacijelo u zidarskoj radionici na galeriji.

Iza zapadnog pročelja katedrale, smještena u jednome od zvonika, nalazila se radionica glavnog zidara. Caris je do te prostorije došla uspinjući se uskim spiralnim stubama u jednome kontraforu tornja. Bila je to široka prostorija, dobro osvijetljena

zahvaljujući nizu visokih prozora šiljata oblika. Uz cijeli jedan zid bili su posloženi prelijepo oblikovani drveni kalupi kojima su se služili prvi kamenoresci koji su gradili katedralu, a koji su bili pomno očuvani i danas su služili pri popravcima.

Na nacrtnome podu bile su iscrtane razne mjere i oblici. Podne daske pokrivaio je sloj gipsa, a prvi glavni zidar, Jack Graditelj, željeznim je instrumentima za crtanje iscrtao nacрте u žbuci. Te su oznake u početku bile bijele, ali su s vremenom izbljedjele, pa su preko starih iscrtani novi nacрти. Kada se na podu našlo već toliko novih nacрта da ih je bilo teško razlikovati od starih, pod su prekrili novim slojem žbuke i sve je ponovno išlo ispočetka.

Pergament, tanka koža na koju su redovnici prepisivali biblijske knjige, bio je preskup da služi i za crteže. U Carisino doba pojavio se i novi materijal, papir, ali je potekao od Arapa, pa su ga redovnici odbijali kao izum muslimanskih pogana. Osim toga, valjalo ga je uvoziti iz Italije, a nije bio jeftiniji od pergamenta. Pod s nacrtima imao je još jednu prednost: tesar je na pod mogao položiti komad drva, preko crteža, te izrezati kalup točno prema linijama koje je iscrtao glavni graditelj.

Merthin je klečao na podu i prema jednom crtežu oblikovao komad hrasta, ali nije izrađivao kalup. Radio je kolo sa šesnaest zubaca. Na podu uz njega ležao je još jedan, manji zupčanik i Merthin je na trenutak prestao rezbariti drvo, kako bi spojio dva kotača i utvrdio koliko međusobno odgovaraju. Caris je već viđala takve zupčanike, u vodenicama, gdje su lopatice velikog kotača povezivali sa žrvnjem.

Zasigurno je čuo njezine korake na kamenim stubama, no bio je toliko zaokupljen zupčanicima da nije ni podignuo pogled. Ona ga je još trenutak-dva promatrala, a bijes se u njoj za to vrijeme nadmetao s ljubavlju koju je osjećala duboko u srcu. Na licu mu se odražavala potpuna koncentracija. Bio je to izraz koji je tako dobro poznavala: krhko tijelo nadvijeno nad posao, snažne ruke i spretni prsti koji izvode sitne prilagodbe, lice nepomično, pogled koji ni na trenutak ne napušta predmet na kojem radi. Krasio ga je savršeni sklad mladog jelena koji je spustio glavu i pije iz potoka. Tako izgleda čovjek, pomisli ona, kad radi ono za što se rodio. To stanje moglo se opisati

kao sreća, samo što je bilo još dublje od sreće. Tim je radom ostvarivao zadanu sudbinu.

Ona je u tom trenutku eksplodirala: "Zašto si mi lagao?"

Njemu je skliznulo dlijetu. Bolno je kriknuo i pogledao prst. "Isuse", reče, pa stavi prst u usta.

"Oprosti", reče Caris. "Ozlijedio si se?"

"Ništa strašno. Kada sam ti lagao?"

"Prema tvojoj priči stekla sam dojam da te Griselda zavela samo jednom. A vas dvoje to zapravo činite već mjesecima."

"Ne, to nije točno." Sisao je prst koji je krvario.

"Trudna je već tri mjeseca."

"To je nemoguće. Sve se zbilo prije dva tjedna."

"Trudna je toliko, vidi joj se po tijelu."

"Doista?"

"Rekla mi je Mattie Vidarica. Zašto si lagao?"

Pogledao ju je izravno u oči. "Ali nisam lagao", reče. "Sve se dogodilo u nedjelju dok je još trajao Sajam runa. Bio je to prvi i jedini put."

"Kako je onda mogla biti sigurna da je trudna, nakon samo dva tjedna?"

"Ne znam. Koliko brzo to žene uopće znaju?"

"Ne znaš?"

"Nikada nisam pitao. Osim toga, prije tri mjeseca Griselda je još bila s..."

"O, Bože!" usklikne Caris. U grudima joj je bljesnula iskra nade. "Bila je još s onim svojim mladićem - Thurstanom." Iskra je već zapalila pravi plamen. "To mora biti njegovo dijete, Thurstanovo - a ne tvoje. Nisi otac!"

"Je li to moguće?" Činilo se da se Merthin ne usuđuje ni nadati.

"Naravno - to objašnjava baš sve. Da se iznenada zaljubila u tebe, salijetala bi te na svakom koraku. Ali kažeš da s tobom jedva i razgovara."

"Mislio sam da je razlog to što nisam samo tako, spremno, pristao na brak."

"Nikad joj nisi bio drag. Samo joj je trebao otac za novorođenče. Thurstan je pobjegao - vjerojatno kad mu je rekla da nosi dijete - a ti

si joj bio pod nosom, u kući, i dovoljno glup da padneš na tu smicalicu. Oh, hvala Bogu!”

“Zahvali Mattie Vidarici”, reče Merthin.

Tada je uočila njegovu lijevu ruku. Krv je i dalje navirala iz prsta. “Oh, zbog mene si se ozlijedio!” usklikne. Uzela gaje za ruku i pregledala ranu. Bila je malena, ali duboka. “Užasno mi je žao.”

“Nije tako strašno.”

“Ali jest”, reče ona, ni sama ne znajući misli li na ranu ili na nešto drugo. Poljubila mu je ruku, osjećajući na usnama njegovu krv. Stavila je ozlijeđeni prst u usta i isisala krv iz rane. To je bilo nešto toliko prisno da je bilo gotovo nalik na spolni čin.

Sklopila je oči, osjećajući krajnji ushit. Progutala je njegovu krv, osjetila joj okus, i zadrhtala od užitka.

Tjedan dana nakon urušavanja mosta Merthin je dovršio skelu.

Bila je spremna za uporabu u subotu ujutro, točno na vrijeme za početak održavanja sajma u Kingsbridgeu. Na njoj je kraj svjetiljaka radio čitavu noć u petak, a Caris je zaključila da nije imao vremena razgovarati s Griseldom i reći joj kako zna da je dijete Thurstanovo. Caris i njezin otac spustili su se do rijeke, da vide novu senzaciju u vrijeme dolaska prvih prodavača - žena iz okolnih sela s košarama punima jaja, seljaka s kolima prepunima maslaca i sira, te pastira sa stadima janjadi.

Caris je s divljenjem gledala Merthinovo postignuće. Skela je bila dovoljno velika za konja i kola, i to tako da životinju nije trebalo odvojiti od njih. Imala je i čvrstu drvenu ogradu, kako ovce ne bi pale u rijeku. Nove drvene platforme u razini rijeke na objema obalama omogućavale su jednostavan pristup i silazak zaprežnih kola.

Putnici su plaćali po peni, a novac je prikupljao jedan redovnik - budući da je skela, kao i most, pripadala prioratu.

Najdomišljatiji je bio sustav koji je Merthin osmislio za pokretanje skele s jedne na drugu obalu. Dugačko uže protezalo se s južnog kraja skele na suprotnu stranu rijeke, ondje se provlačilo iza jednog stupa, pa se vraćalo na drugu stranu rijeke, oko velikog kotača i ponovno do skele, gdje je bilo učvršćeno za njezin sjeverni kraj.

Kotač je drvenim zupčanicima bio povezan s kolom koje je okretao vol: Caris je jučer vidjela kako Merthin izrađuje upravo te zupčanike. Ručicom se mijenjao položaj zupčanika, tako da se kotač mogao okretati u oba smjera, ovisno o tome je li skela išla prema sjevernoj ili prema južnoj obali, pa tako nije bilo potrebe da se vola ispregne i okrene na drugu stranu.

“Stvar je vrlo jednostavna”, rekao je Merthin kada je ona izrazila divljenje - i doista je bila jednostavna, kad ju je bolje promotrila. Ručica je jednostavno podizala jedan veliki zupčanik i tako ga izvlačila iz mehanizma, a na njegovo mjesto dovodila dva manja zupčanika, čime se mijenjao smjer okretanja kotača. Ipak, nitko u Kingsbridgeu nikad nije vidio ništa slično.

Tijekom prijepodneva pola je grada došlo vidjeti Merthinovu novu čudesnu napravu. Caris je pucala od ponosa. Elfric je stajao u blizini i objašnjavao mehanizam svima zainteresiranima, prisvajajući zasluge za Merthinov rad.

Caris se pitala odakle Elfricu uopće toliko drskosti. Uništio je Merthinova vrata - bio je to nasilan čin koji bi zgrozio čitav grad, samo da ga nije zasjenila velika tragedija, urušavanje mosta. Premlatio je Merthina štapom i Merthin je na licu još imao modricu. I još je sudjelovao u potencijalnoj prijeveri, želeći prisiliti Merthina da se oženi Griseldom i podiže tuđe dijete. Merthin je nastavio raditi kod njega, držeći da je izvanredna situacija sada važnija od njihovih sukoba. No Caris nije bilo jasno kako Elfric uopće uspijeva držati glavu uspravnom.

Skela je bila čudesna i genijalna - ali i nedostatna.

Na tu je činjenicu ukazao Edmund. Na suprotnoj strani rijeke, kola i prodavači čekali su u redu na cesti, u koloni koja se protezala u daljinu, koliko god je sezao pogled.

“Išlo bi brže s dva vola” rekao je Merthin.

“Dvostruko brže?”

“Ne, ne baš dvostruko. Mogao bih izgraditi još jednu skelu.”

“Već postoji druga skela”, reče Edmund i pokaže mu rukom. I bio je u pravu: Ian Lađar veslima je pokretao skelu kojom je prevozio pješake, Ian nije mogao primiti kola, odbijao je uzeti stoku, a naplaćivao je po dva penija. Inače je imao problema s

preživljavanjem. Dvaput na dan prevezao bi nekog redovnika na Otok gubavaca, no drugog posla baš i nije bilo. Međutim, danas se i za njegove usluge čekalo u redu.

Merthin reče: “No, da, u pravu ste. Na koncu konca, skela ipak nije most.”

“Pa ovo je katastrofa”, reče Edmund. “Već je i novost koju nam je priopćio Buonaventura bila strašna. Ali ovo... pa ovo bi moglo uništiti grad.”

“U tom slučaju morate izgraditi novi most.”

“Stvar nije u meni, nego u prioratu. Prior je mrtav, a nemoguće je odrediti koliko će potrajati izbor novog priora. Jednostavno ćemo morati natjerati privremenog priora da donese odluku. Idem odmah do Carlusa. Pođi sa mnom, Caris.”

Glavnom ulicom došli su do priorata. Većina posjetitelja morala bi otići u bolnicu i reći nekome od posluge da želi razgovarati s nekim redovnikom. No Edmund je bio odviše važna ličnost, i odviše tašt, da na takav način traži audijenciju. Prior je bio gospodar Kingsbridgea, no Edmund je bio načelnik cehovskog vijeća, predvodnik trgovaca i obrtnika koji su gradu uopće omogućili takav razvoj, pa se prema prioru odnosio kao prema ravnopravnome partneru u upravljanju gradom. Osim toga, posljednjih trinaest godina prior je bio njegov mlađi brat. Stoga je otišao izravno u priorovu kuću, smještenu sjeverno od katedrale.

Bila je to također kuća drvenog okvira, poput Edmundove, s glavnom dnevnom sobom i salonom u prizemlju, te dvjema spavaćim sobama na katu. Kuhinje nije bilo, jer su se obroci za priora pripremali u samostanskoj kuhinji. Mnogi biskupi i priori živjeli su u pravim palačama - i biskup Kingsbridgea imao je lijepu palaču u Shiringu - no prior Kingsbridgea živio je skromno. Međutim, naslonjači i stolice u njegovoj kući bili su udobni, zid ukrašen tapiserijama s biblijskim prizorima, a kuća je i zimi bila ugodna, zahvaljujući velikome kaminu.

Caris i Edmund su stigli onamo sredinom prijepodneva, u vrijeme kada bi mlađi redovnici trebali raditi, a stariji čitati. Edmund i Caris zatekli su Slijepog Carlusa u glavnoj prostoriji u prizemlju,

duboko zaokupljenog razgovorom s rizničarem Simeonom. “Moramo razgovarati o novome mostu”, reče Edmund, bez okolišanja.

“U redu, Edmund”, reče Carlus, koji gaje prepoznao po glasu. Pozdrav nije bio srdačan, primijetila je Caris, pitajući se jesu li onamo došli u zao čas.

Edmund je bio jednako osjetljiv na atmosferu kao ona, ali je ipak uvijek hrabro jurišao dalje. Sada je sjeo i rekao: “Što mislite, kada ćete održati izbor novog priora?”

“I ti smiješ sjesti, Caris”, reče Carlus. Nije imala pojma odakle zna da je ondje.

“Nije određen datum za izbor”, nastavi on. “Grof Roland ima pravo nominirati kandidata, no on još nije pri svijesti.”

“Ne možemo čekati”, reče Edmund. Caris se učinilo da mu je nastup odveć izravan i nagao, no to je bio njegov način komuniciranja, pa nije rekla ništa.

“Moramo odmah započeti radove na novome mostu”, nastavi njezin otac. “Od drvenog nema sreće, moramo ga podići od kamena. Trajat će tri godine... četiri, budemo li još čekali.”

“Kameni most?”

“To je presudno. Razgovarao sam s Elfricom i Merthinom. Novi drveni most urušio bi se kao i stari.”

“Ali cijena...?!”

“Oko dvije stotine pedeset funta, ovisno o konstrukciji. To je Elfricova procjena.”

Brat Simeon reče: “Novi drveni most stajao bi pedeset funta, a prior Anthony to je prošli tjedan odbio upravo zbog cijene.”

“I pogledajte što se dogodilo! Stotinu ljudi je poginulo, još mnogo više ozlijeđeno, izgubljena je stoka, kola, prior je mrtav, a grof jednom nogom u grobu.”

Carlus vrlo rezerviranim tonom reče: “Nadam se da za sve to ne kaniš kriviti priora Anthonyja.”

“Ne možemo se pretvarati da je njegova odluka donijela pozitivne rezultate.”

“Bog nas je kaznio zbog grijeha.”

Edmund uzdahne. Caris je obuzimala sve veća frustriranost. Kad god bi bili u krivu, redovnici bi u argumentaciji posezali za

Bogom. Edmund reče: “Mi obični smrtnici teško možemo znati koje su Božje nakane. No ja znam jedno: bez mosta, ovaj će grad odumrijeti. Već smo sada u sjeni Shiringa. Ne podignemo li što prije novi kameni most, Kingsbridge će ubrzo postati tek maleno selo.”

“Možda nam je Bog upravo to i namijenio.”

Edmund više nije skrivao očaj. “Je li moguće da je Bog toliko nezadovoljan vama, redovnicima? Jer, vjerujte mi, propadnu li Sajam runa i Kingsbridge, ovdje neće biti priorata s dvadeset petoricom redovnika, četrdeset redovnica i pedesetero namještenika, uz bolnicu, zbor i školu. Možda neće biti ni katedrale. Biskup Kingsbridgea oduvijek živi u Shiringu - što ako mu tamošnji imućni trgovci ponude da će izgraditi veličanstvenu novu katedralu u svome gradu, novcem zarađenim od sve većeg sajma? Nema sajma u Kingsbridgeu, nema grada, nema katedrale, nema priorata - to priželjkujete?”

Carlus je ostao zgranut. Očito mu dotada nije sinulo da će dugoročne posljedice urušavanja mosta zapravo utjecati i na status priorata.

No Simeon reče: “Ako si priorat ne može priuštiti izgradnju drvenog mosta, onda posve sigurno nema izgleda za podizanje kamenog mosta.”

“Ali to morate učiniti!”

“Hoće li zidari raditi besplatno?”

“Nipošto! I oni moraju prehraniti obitelj. No već smo objasnili kako bi građani mogli prikupiti novac i posuditi ga prioratu, a kao osiguranje zajma poslužila bi mostarina.”

“I tako bismo izgubili prihode od mosta!” reče Simeon ogorčeno. “Ponovno idemo na tu prijevaru, zar ne?”

Tada se oglasila Caris: “Sada nemate baš nikakvu mostarinu.”

“Naprotiv, ubiremo naknadu za skelu.”

“Pronašli ste novac da je platite Elfricu.”

“Mnogo manje nego za most - i svejedno smo iscrpili zalihe.”

“Naknada od skele nikada neće biti velika - skela je prespora.”

“U budućnosti možda osvane i dan kada će priorat imati dovoljno novca za most.

Bog će nam već poslati sredstva, samo ako to želi. I tada ćemo opet imati mostarinu.”

Edmund reče: “Bog vam je već poslao sredstva. Nadahnuo je moju kći da osmisli način prikupljanja novca koji još nikada nikome nije pao na pamet.”

Carlus samo ukočeno reče: “Molim da nama prepustite da zaključimo što je Bog učinio.”

“U redu”, reče Edmund i ustane. Caris je također ustala. “Neopisivo mi je žao što se držite takvog stava. Riječ je o pravoj katastrofi za Kingsbridge i sve koji ovdje žive, pa tako i redovnike.”

“Mene mora usmjeravati Bog, a ne ti.”

Edmund i Caris već su krenuli prema vratima.

“Još samo jedna stvar, ako mi dopustite...” reče Carlus.

Edmund se okrene s vrata. “Svakako.”

“Nije prihvatljivo da laici samo tako, po želji, ulaze u priorat. Kad me sljedeći put poželite posjetiti, molim da dođete u bolnicu, pa da me izvijestite na uobičajeni način, preko nekog iskušenika ili sluge priorata.”

“Ja sam načelnik župnoga ceha!” pobuni se Edmund. “Oduvijek imam izravan pristup prioru.”

“Nema sumnje da prior Anthony, zbog činjenice da ti je bio brat, nije bio sklon provođenju uobičajenih pravila. Ali ti su dani sada iza nas.”

Caris pogleda oca. Na licu mu se jasno vidjelo da obuzdava gnjev. “U redu”, jedva procijedi.

“Bog vas blagoslovio.”

Edmund je izišao. Caris ga je pratila u stopu.

Zajedno su prešli blatnjavi travnjak i prošli kraj otužno rijetkih štandova na sajmu.

Caris je osjećala svu težinu očevih obveza. Većina ljudi razmišlja samo o tome kako prehraniti obitelj. Edmund se brine za čitav grad. Pogledala ga je i uvidjela da mu se lice izobličilo, da je zabrinuto i smrkuto. Za razliku od Carlusa, Edmund neće nemoćno raširiti ruke i reći da će se ispuniti Božja volja. Intenzivno je razmišljao i pokušavao doći do rješenja za problem. Osjetila je kako je obuzima val suosjećanja prema tom čovjeku koji daje sve od sebe

da učini ono što treba, bez pomoći moćnog priorata. Nikad se nije tužio na obveze i odgovornost, već ih je jednostavno preuzimao. Od toga je osjetila želju da zaplače.

Išli su iz priorata i prešli glavnu ulicu. Kada su došli do ulaza u svoju kuću, Caris upita: "Sto ćemo sad?"

"Stvar je očita, nije li tako?" reče njezin otac. "Moramo se pobrinuti za to da Carlusa ne izaberu za priora."

Poglavlje 15.

Godwyn je htio postati prior Kingsbridgea. Za tim je žudio svim srcem. Silno je želio reformirati financije te institucije, postrožiti upravljanje posjedima i drugom imovinom, kako redovnici više ne bi morali tražiti novac od majke Cecilije. Ceznuo je za strožim odvajanjem redovnika od redovnica, ali i od građana, kako bi svi mogli udisati čisti zrak svetosti. No uz te besprijeorne motive, postojalo je i još nešto.

Žudio je za autoritetom i ugledom te titule. Noću, u mašti, već je bio prior.

“Počisti taj nered u klausturu!” rekao bi nekom redovniku.

“Svakako, oče priore, odmah.”

Godwyn je obožavao zvuk tih riječi: otac prior.

“Dobar dan, biskupe Richarde”, rekao bi, nimalo snishodljivo, nego prijateljski i ljubazno.

A biskup Richard odgovorio bi kao što jedan istaknuti svećenik odgovara drugome: “Dobar dan i vama, priore Godwyne.”

“Nadam se da vam je sve po volji, nadbiskupe?” mogao bi upitati, ovaj put smjernije, ali ipak kao malo niže pozicionirani kolega tog velikog čovjeka, a ne kao njegov potčinjeni.

“O, da, Godwyne, ovdje si ostvario iznimne stvari.”

“Vaša je uzoritost vrlo ljubazna.”

A jednog dana, možda, u šetnji klaustrom, u društvu raskošno odjevenog moćnika:

“Vaše veličanstvo iskazalo je veliku čast posjetom našem skromnom prioratu.”

“Hvala, oče Godwyne, ali došao sam vas tražiti savjet.”

Silno je priželjkivao tu dužnost - ali nije znao kako je se domoći. Cijeli tjedan razmišljao je o tome dok je nadgledao stotinu pokopa i planirao veliku nedjeljnu misu koja će ujedno biti i Anthonyjev ispraćaj i znak sjećanja na duše svih preminulih u Kingsbridgeu.

U međuvremenu, o svojim nadanjima nije progovorio ni s kim. Tek deset dana ranije doznao je pravu cijenu naivne iskrenosti. Na kapitul je došao s Timothyjevom knjigom i snažnim argumentima u prilog reforme - a stara garda odbila ga je savršeno koordiniranim

djelovanjem, kao da su sve unaprijed uvježbali, tako da je ostao zgnječen poput žabe pod kotačem zaprežnih kola.

Neće dopustiti da se takvo što ponovi.

U nedjelju ujutro, dok su se redovnici okupljali u blagovaonici uz doručak, jedan je iskušenik došapnuo Godwynu da ga majka čeka na sjevernome trijemu katedrale.

Diskretno je izišao.

Dok je prolazio klaustrom i crkvom, obuzimala ga je bojazan. Pretpostavljao je što se dogodilo. Nešto je jučer uznemirilo Petranillu. Veći dio noći nije spavala od zabrinutosti. Jutros u svitanje probudila se s već oblikovanim planom - a dio tog plana bio je i on. Bit će krajnje nestrpljiva i nedodirljiva. Plan će joj po svoj prilici biti dobar - no čak i ne bude li tako, tražit će da ga on provede.

Stajala je u polutama trijema, u vlažnome ogrtaču - ponovno je kišilo. "Moj je brat Edmund jučer bio kod Slijepog Carlusa", reče. "Kaže da se Carlus već drži kao da je prior, te kao da je izbor tek puka formalnost."

U glasu joj se jasno čula optužba, kao da je to nekako skrivio Godwyn, tako da se odmah počeo braniti. "Stara garda stala je na Carlusovu stranu i prije nego što se ohladilo tijelo strica Anthonyja. Ne žele ni čuti za protukandidata."

"Hm... A mladi?"

"Oni, dakako, žele da se ja kandidiram. Svidjelo im se kako sam se usprotivio prioru Anthonyju u vezi s Timothyjevom knjigom - iako moj prijedlog nije prihvaćen. Ali ja nisam rekao ništa."

"Ima li još kandidata?"

"Thomas Langley došao je izvana. Neki su protiv njega jer je bio vitez i ubijao ljude, što je i sam priznao. Ali sposoban je, sve obavlja nenametljivo i djelotvorno, nikad ne zastrašuje i ne zlostavlja novake..."

Majka mu je bila zamišljena. "Koja je uopće njegova priča? Zašto se zaredio?"

Godwyn je osjećao kako se strah u njemu povlači. Činilo se da ga ipak neće koriti zbog neaktivnosti. "Thomas jednostavno kaže da je oduvijek žudio za posvećenim životom, a kad je došao ovamo radi liječenja rane, odlučio je da više neće ići nikamo."

“Toga se sjećam. Bilo je to prije deset godina. Ali nikada nisam doznala kako je zadobio tu ranu.”

“Ni ja. Ne voli govoriti o toj nasilnoj prošlosti.”

“Tko je platio njegov prijam u priorat?”

“Što je najneobičnije, ne znam ni to.” Godwyn se često divio majčinoj sposobnosti da postavlja vrlo znakovita pitanja. Koliko se god ponašala tiranski, morao joj se i diviti. “Možda biskup Richard - sjećam se kako je obećao uobičajeni dar. Ali on osobno nikako ne bi imao dovoljno sredstava - tada još nije bio biskup, nego tek svećenik. Možda je govorio u ime grofa Rolanda.”

“Otkrij što je bilo posrijedi.”

Godwyn je sada oklijevao. Morat će pregledati sve povelje u knjižnici priorata.

Knjižničar, brat Augustine, ne bi se usudio dovoditi u pitanje sakristanove motive, no netko drugi možda bi postupio drukčije. Godwyn bi se tada našao u neugodnoj situaciji - morao bi smisliti uvjerljiv razlog kojim bi objasnio što radi. Ako je dar bio novac, a ne zemlja ili neka druga imovina - bilo bi to neobično, ali ne i nemoguće - morat će pregledati i financijske zapise...

“Što je bilo?” upita ga majka strogo.

“Ništa. U pravu si.” Prisjetio se činjenice da je ta njezina dominantna odlučnost zapravo znak njezine ljubavi prema njemu, možda i jedini način na koji je zna iskazati. “Zacijelo postoji neki zapis. Kad bolje promislim...”

“Što je...?”

“Takav dar obično se daje na sva zvona. Prior ga objavljuje u crkvi i blagoslivlja darivatelja, a potom drži propovijed o tome kako pojedinci koji daruju zemlju prioratu nakon smrti idu u raj. No ne sjećam se ničeg sličnog iz doba kada je Thomas došao k nama.”

“Razlog više da potražiš povelju. Rekla bih da Thomas čuva određenu tajnu. A tajna je uvijek slabost.”

“Istražit ću. Što misliš da bih trebao reći onima koji žele da se kandidiram?”

Petranilla se prepredeno nasmiješi. “Držim da bi im trebao reći kako nećeš biti kandidat.”

* * *

Doručak je već bio završio kada se Godwyn oprostio od majke. Prema tradiciji, oni koji bi kasnili, ostali bi bez jela. No glavni kuhar, brat Reynard, uvijek je mogao pronaći poneki zalogaj za one koji su mu bili simpatici. Godwyn je u kuhinji dobio komad sira i krišku kruha. Jeo je stojeći, dok je oko njega posluha iz zajedničke blagovaonice donosila zdjelice za doručak i ribala željezni lonac u kojem je bila kuhana zobena kaša.

Dok je jeo, razmišljao je o majčinim savjetima. Sto je više razmišljao, to mu se plan činio lukavijim. Čim objavi da se neće kandidirati, sve što nakon toga kaže, imat će težinu izjave izravno nezainteresiranog promatrača. Moći će manipulirati izborom, a da ga nitko neće moći optužiti za sebične motive. Potom će se prijaviti u posljednji trenutak. Osjetio je topli val ljubavi i zahvalnosti zbog prepredenosti majčina neumornog uma, te odanosti njezina neustrašivog srca.

Ondje ga je zatekao brat Theodoric. Njegova je blijeda put bila zajapurena od ogorčenosti. "Brat Simeon nam je za doručkom govorio o tome kako će Carlus postati prior", reče. "Sve se svodilo na nastavljanje Anthonyjeve tradicije. Neće se baš ništa promijeniti!"

To je bilo lukavo, pomisli Godwyn. Simeon je iskoristio Godwynov izostanak s doručka da autoritativno iznese stvari kojima bi se Godwyn bio usprotivio. Sada suosjećajno reče: "Pa to je sramotno!"

"Upitao sam hoće li i drugim kandidatima biti omogućeno da se na jednak način za doručkom obrate redovnicima."

Godwyn se nasmiješi. "Bravo!"

"Simeon je rekao kako nema potrebe za drugim kandidatima. 'Ovo nije streličarsko natjecanje', rekao je. Po njemu, odluka je već donijeta: prior Anthony odabrao je Carlusa za nasljednika još kad ga je imenovao priorovim zamjenikom."

"Pa to je obična glupost."

"Upravo tako. Redovnici su gnjevni."

To je izvrsno, pomisli Godwyn. Carlus je uvrijedio čak i svoje pristaše kad im je pokušao oduzeti pravo da glasaju. Takvim postupcima potkopava vlastitu kandidaturu.

Theodoric nastavi: “Držim da bismo trebali tražiti da Carlus povuče kandidaturu.”

Godwyn je već zaustio da kaže: Jesi li poludio? Ipak, nije rekao ništa, držeći se kao da razmišlja o Theodoricovim riječima. “Je li to najbolji način suočavanja s problemom?” upita, kao da doista ne zna što im je činiti.

Theodorica je njegovo pitanje iznenadilo. “Kako to misliš?”

“Kažeš da su sva braća bijesna na Carlusa i Simeona. Nastavi li se stvar tako razvijati, neće glasati za Carlusa. No ako se Carlus povuče, stara će garda istaknuti novog kandidata. Drugi put mogli bi odabrati nekog boljeg. Možda i nekog popularnoga - primjerice brata Josepha.”

Theodoric je bio osupnut. “Nikada nisam razmišljao na taj način.”

“Možda bismo se trebali nadati da će Carlus i dalje biti kandidat stare garde. Svi znaju da je protiv bilo kakvih promjena. Redovnik je zbog toga što voli znati da će svaki dan biti potpuno isti: hodat će istim stazama, sjediti na istim mjestima, jesti, moliti i spavati uvijek na istome mjestu. Možda je razlog sljepoća, no nekako mi se čini da bi mu se to i inače sviđalo. Uzrok i nije važan. Smatra da ovdje ništa ne treba mijenjati. S druge strane, nema mnogo toliko zadovoljnih redovnika - zbog toga bi Carlusa bilo razmjerno jednostavno pobijediti. Kandidat koji predstavlja staru gardu, ali i zagovara pokoj u manju promjenu imao bi daleko veće izgleda za uspjeh.”

Godwyn je u tom trenutku shvatio da je zaboravio glumiti nesigurnost i da je već počeo iznositi sudove i čvrste planove. Brzo se pribravši, dodao je: “Ne znam... što ti misliš?”

“Ja mislim da si ti genij”, reče Theodoric.

Nisam genij, pomisli Godwyn, ali brzo učim.

Otišao je u bolnicu i ondje zatekao Philemona kako mete gostinjske sobe na katu.

Lord William i dalje je bio ondje, brinuo se za oca, čekajući da se probudi ili da umre.

S njim je bila i lady Philippa. Biskup Richard bio se vratio u svoju palaču u Shiringu, ali se očekivalo da će danas doći na veliku misu.

Godwyn je odveo Philemona u knjižnicu. Philemon je jedva sricao slova, ali će mu biti od koristi pri izvlačenju povelja.

Priorat je imao više od stotinu povelja. Uglavnom se radilo o potvrdama o vlasništvu nad zemljišnim posjedima, većinom u blizini Kingsbridgea, tek dijelom porazbacanima u pojedinim dijelovima Engleske i Walesa. Drugim se poveljama dopuštalo redovnicima da osnuju priorat, da izgrade crkvu, da uzmu kamen iz kamenoloma na zemlji grofa od Shiringa bez naknade, da podijele zemlju oko priorata na manje parcele, pogodne za domaćinstva, te ih iznajme, da održavaju suđenja, da održavaju tjedni sajam, da naplaćuju mostarinu, da organiziraju godišnji Sajam runa, te da rijekom otpremaju robu do Melcombea, bez plaćanja poreza gospodarima područja kojima prolazi rijeka.

Dokumenti su bili napisani perom i tintom na pergamentu, tankoj koži pomno očišćenoj, ostruganoj, izbijeljenoj i zategnutoj, tako da se dobije površina prikladna za pisanje. Duži su komadi bili smotani i vezani tankom kožnatom vrpcom. Čuvali su se u željezom okovanoj škrinji. Škrinja je bila zaključana, no ključ se nalazio u knjižnici, u malenoj izrezbarenoj kutiji.

Otvorivši škrinju, Godwyn se nezadovoljno namrštio. Povelje nisu bile uredno posložene, nego samo ubačene u škrinju bez ikakva reda. Dio je na mjestima bio malo poderan i imao otrcane rubove, a sve svitke prekrivala je prašina. Trebalo bi ih složiti po datumima, pomisli on, svima dati brojčane oznake, a obrojčani popis postaviti s unutarnje strane poklopca, tako da se uvijek može brzo doći do željene povelje. Postane li priorom...

Philemon je vadio jednu po jednu povelju, otpuhivao s njih prašinu, te ih Godwynu slagao na stol. Većini ljudi Philemon je bio antipatičan. Poneki od starijih redovnika nisu mu vjerovali, no s Godwynom to nije bio slučaj: teško je ne vjerovati osobi koja se prema tebi odnosi kao prema božanstvu. Većina redovnika na njega se jednostavno bila naviknula - već je toliko dugo bio uz njih. Godwyn ga se sjećao još kao dječaka, visokog i nezgrapnog, koji se uvijek vrzmao u blizini priorata, ispitivao redovnike kojem se svecu najbolje moliti i jesu li kada osobno svjedočili kakvom čudu.

Većina povelja u izvornome je obliku bila ispisana dvaput na istome listu pergamenta. Između dvaju primjeraka velikim je slovima bila ispisana riječ "kirograf", a list je potom razrezan u cik-cak liniji, točno preko te riječi. Svaka ugovorna strana zadržala bi po jednu polovicu lista, a poklapanje rubova i razrezane riječi smatralo bi se dokazom o autentičnosti obaju dokumenata.

Dio listova imao je rupe, vjerojatno na mjestima na kojima je ovcu još za života ubo neki kukac. Neki drugi dokumenti izgledali su kao da ih je netko u nekoj fazi postojanja grickao, po svoj prilici miševi.

Svi su dokumenti, dakako, bili napisani na latinskome. Povelje novijeg datuma čitale su se lakše, dok je stariji rukopis Godwynu katkada bilo teško dešifrirati. Sve je dokumente letimično pregledavao, dok ne bi došao do jednog datuma. Tražio je nešto napisano ubrzo nakon Svih svetih prije deset godina.

Tako je pregledao sve listove i nije otkrio ništa.

Najbliža je bila posjedovna isprava napisana nekoliko tjedana ranije, kojom je grof Roland omogućio siru Geraldu da svoje posjede prenese u vlasništvo priorata, zbog čega će priorat njemu oprostiti sva dugovanja, te do konca života uzdržavati i njega i njegovu suprugu.

Godwyn zapravo nije bio razočaran. Čak naprotiv: ili je Thomas primljen bez uobičajenog dara - što bi samo po sebi bilo neobično - ili se povelja čuva negdje drugdje, daleko od znatiželjnih očiju. Bilo kako bilo, činilo se sve vjerojatnijim da Petranillu instinkt nije prevario, te da Thomas skriva određenu tajnu.

U samostanu nije bilo mnogo skrovitih mjesta. Redovnici nisu smjeli imati osobno vlasništvo, kao ni tajne. Iako su pojedini imućni samostani bili uredili jednokrevetne ćelije za starije i uglednije redovnike, u Kingsbridgeu su svi spavali u jednoj velikoj prostoriji - svi osim samoga priora. Bilo je gotovo posve sigurno da se povelja koja je osigurala Thomasovo zaredenje, nalazi u priorovoj kući.

U kojoj je sada Carlus.

To već otežava situaciju. Carlus Godwynu neće dopustiti da pretraži kuću. Iako pretraga po svoj prilici ne bi bila potrebna: negdje na dohvata ruke vjerojatno se nalazi neka škrinjica ili vreća s osobnim

dokumentima pokojnog priora Anthonyja: bilježnica iz njegovih iskušeničkih dana, srdačno pismo koje mu je uputio nadbiskup, pojedine propovijedi. Carlus je vjerojatno sve pregledao nakon Anthonyjeve smrti.

Ali nije imao razloga to isto dopustiti Godwynu.

Godwyn se zamišljeno namršti. Bi li netko drugi mogao potražiti tu povelju?

Edmund ili Petranilla mogli bi zatražiti da pregledaju stvari pokojnoga brata, a Carlus bi im takvo što teško mogao uskratiti. Ali bi prije toga mogao ukloniti sve dokumente priorata. Ne, potraga mora biti tajna.

Zvono je počelo pozivati na tercijju, jutarnju službu. Godwyn shvati da Carlus u priorovoj kući sigurno neće biti jedino u vrijeme službe u katedrali.

Morat će preskočiti tercijju. Smislit će nekakav uvjerljiv izgovor. Iako to neće biti jednostavno - on je ipak sakristan, jedina osoba koja nikad ne bi trebala propustiti službu. No nema mu druge.

“Pođi sa mnom u crkvu”, reče, obraćajući se Philemonu.

“U redu”, reče Philemon, iako se doimao zabrinutim: namještenici priorata nisu smjeli ulaziti u prezbiterij za vrijeme službe.

“Dođi odmah nakon čitanja. Nešto mi počni šaputati. Nije uopće važno što. I nemoj se obazirati na moju reakciju, samo nastavi dalje.”

Philemon se zabrinuto namršti, ali ipak kimne. Za Godwyna će učiniti što god treba.

Godwyn je izišao iz knjižnice i pridružio se povorci koja se uputila u crkvu. U glavnome brodu okupila se tek šačica vjernika: većina građana doći će kasnije, u vrijeme mise za žrtve urušavanja mosta. Redovnici su zauzeli mjesta u prezbiteriju i obred je počeo. “O, Bože pomози mi”, rekao je Godwyn zajedno sa svima ostalima.

Dovršili su čitanje i zapjevali prvu pjesmu. Uto se pojavio Philemon. Svi su ga redovnici pogledali, onako kako ljudi i inače gledaju kada se usred uvijek istog, dobro poznatog obreda dogodi nešto neočekivano. Brat Simeon s negodovanjem se namršti. Carlus, koji je predvodio pjesmu, naslutio je da se nešto događa i na

licu mu se pojavio zbunjen izraz. Philemon je prišao Godwynu i nagnuo se prema njemu.

“Blagoslovljen je čovjek koji ne kroči po nagovoru bezbožničkom”, prošapće.

Godwyn je odglumio iznenađenost, te je nastavio slušati dok je Philemon recitirao Prvi psalam. Nakon nekoliko trenutaka energično je odmahnuo glavom, kao da odbija zahtjev. A zatim je još malo slušao. Morat će smisliti vrlo kompleksnu priču da objasni cijeli taj igrokaz. Možda će reći kako je njegova majka tražila da istog trenutka s njim razgovara o pokopu njezina brata, priora Anthonyja, te kako je zaprijetila da će osobno doći u prezbiterij ne prenese li Philemon poruku Godwynu.

Petranillin nametljivi karakter, uz obiteljsku tragediju, davao je priči toliko potrebnu uvjerljivost. Kad je Philemon dovršio recitiranje psalma, Godwyn je uz rezigniran izraz lica ustao i za Philemonom izišao iz prezbiterija.

Žurno su zaobišli katedralu i ušli u priorovu kuću. Neki mladi sluga ondje je meo pod. On se neće usuditi dovoditi u pitanje postupke jednog redovnika. Možda će Carlusu reći da su on i Philemon bili u kući - no tada će već biti prekasno.

Godwyn je smatrao da je priorova kuća prava sramota. Bila je manja od kuće njegova ujaka Edmunda u glavnoj ulici. Prior bi morao imati dom kakav dolikuje njegovu položaju, baš kao i biskup. U tom zdanju baš ništa nije bilo veličanstveno.

Na zidovima je visjelo nekoliko tapiserija. Ti prikazi biblijskih prizora ujedno su štitili od propuha, no dekor je, ukupno uzevši, bio bezličan i nimalo maštovit - podosta nalik na pokojnog Anthonyja.

Žurno su pretražili prostor i ubrzo pronašli traženi dokument. U spavaćoj sobi na katu, u škrinji kraj klecala, nalazila se velika lisnica. Bila je izrađena od meke crvenkastosmeđe kozje kože, prelijepo zašivene grimiznim koncem: Godwyn je bio uvjeren kako se radilo o pobožnome daru nekoga od gradskih kožara.

Otvorio ju je, praćen koncentriranim Philemonovim pogledom.

Unutra se nalazilo tridesetak listova pergamenta, položenih jedni na druge, dok su se između njih nalazili zaštitni slojevi platna. Godwyn ih je brzo pregledao.

Na nekoliko njih nalazile su se studije raznih psalama: bit će da je Anthony neko vrijeme razmišljao o tome da napiše knjigu osvrta na psalme, no činilo se da je od te zamisli na koncu ipak odustao. Godwyna je najviše iznenadila ljubavna pjesma, na latinskome. Pod naslovom *Virent Oculi*, bila je posvećena nekome muškarcu zelenih očiju. Ujak Anthony imao je zelene oči sa zlatnim pjegama, kao i svi iz obitelji.

Godwyn se pitao tko ju je napisao. Nije bilo mnogo žena koje su dovoljno poznavale latinski da na tom jeziku napišu pjesmu. Je li neka redovnica bila zaljubljena u Anthonyja? Ili je pjesmu napisao neki muškarac? Pergament je bio star i već dobro žuto: ta ljubav, ako je uopće bila riječ o tome, zbila se u Anthonyjevoj mladosti. No sačuvao je pjesmu. Možda i nije bio onoliko dosadan i bezličan koliko je Godwyn zamišljao.

Philemon upita: “Što je to?”

Godwyna je obuzelo grizodušje. Zavirio je duboko u skroviti kutak života svoga ujaka i sada je zbog toga žalio. “Ništa”, odgovori. “Tek neka pjesma.” Uzeo je sljedeći list - i naišao na zlatnu žilu.

Bila je to povelja potpisana na Božić deset godina ranije. Odnosila se na posjed od pet stotina jutara u blizini Lynna, u Norfolku. Tamošnji je gospodar bio nedavno preminuo. Poveljom je gospodarenje nad posjedom prenijeto na priorat Kingsbridge, a određena su i godišnja davanja - u žitu, runu, teladi i kokošima - koje će prioratu dugovati kmetovi i zakupnici zemlje. Jedan od seljaka imenovan je upraviteljem imanja, zaduženim za to da dogovorena davanja jednom godišnje dostavlja prioratu.

Poveljom su određena i novčana davanja kojima je bilo moguće nadomjestiti proizvode - takva je praksa u međuvremenu počela prevladavati, osobito kad se posjed nalazio daleko od mjesta gospodareva boravka.

Bila je to tipična povelja. Svake godine nakon žetve, predstavnici desetaka takvih područja hodočastili su u priorat i dostavljali ono što su dugovali. Stanovnici obližnjih sela pojavili bi se već početkom jeseni, ostali kasnije, tijekom zime, dok bi oni najudaljeniji stigli tek nakon Božića.

U povelji je stajalo i da je dar znak zahvalnosti za to što je priorat kao redovnika prihvatio sira Thomasa Langleyja. I to je bilo uobičajeno.

No jedan element dokumenta izlazio je iz okvira uobičajenoga. Potpisala ga je kraljica Izabela.

To je već bilo zanimljivo. Izabela je bila nevjerna supruga kralja Eduarda II. Bila se pobunila protiv supruga, kralja, te umjesto njega na prijestolje dovela njihova četrnaestogodišnjeg sina. Ubrzo nakon toga svrgnuti je kralj umro, a prior Anthony nazočio je njegovu pokopu u Gloucesteru. Thomas je stigao u Kingsbridge nekako upravo u to vrijeme.

Još nekoliko godina kraljica i njezin ljubavnik, Roger Mortimer, vladali su Engleskom. No Eduard III. ubrzo je, unatoč mladosti, počeo nametati svoju volju.

Novome su kralju sada bile dvadeset četiri godine i imao je sve konce u rukama.

Mortimer je bio mrtav, a Izabela, kojoj su sada bile četrdeset dvije godine, živjela je povučeno, u raskoši dvorca Rising u Norfolku, nedaleko od Lynna.

“To je to!” reče Godwyn Philemonu. “Thomasovo zaredživanje dogovorila je kraljica Izabela.”

Philemon se namršti. “Ali zašto?”

Iako neuk, Philemon je bio pronicljiv. “Da, zašto?” reče Godwyn. “Vjerojatno ga je željela nagraditi, ili ga ušutkati, možda oboje. A to se dogodilo u godini prevrata.”

“Bit će da joj je učinio neku uslugu.”

Godwyn kimne. “Prenio je poruku, ili otvorio vrata zamka, ili njoj otkrio kraljeve planove, ili joj osigurao potporu nekog važnog velikaša. Ali zašto je to tajna?”

“Nije”, reče Philemon. “Za to zacijelo zna rizničar. I svi u Lynnu. I upravitelj zacijelo s nekim razgovara kada dođe ovamo.”

“Ali nitko ne može znati da je sve to dogovoreno u Thomasovu korist - osim ako je vidio ovu povelju.”

“To je znači tajna - da je kraljica Izabela darovala posjed radi Thomasa.”

“Upravo tako.” Godwyn je ponovno pomno posložio listove pergamenta i zaštitnu tkaninu, te spremljene dokumente vratio u škrinju.

Philemon upita: “Ali zašto je to tajna? Takav dogovor nije ni nepošten ni sramotan - takve se stvari događaju stalno.”

“Ne znam zašto je tajna, a možda i ne trebamo znati. Činjenica da netko to želi skrivati za naše bi interese mogla biti dovoljna. Idemo odavde.”

Godwyn je bio zadovoljan. Thomas ima tajnu, a Godwyn zna za nju. Godwyn, zahvaljujući tome, ima moć. Sada osjeća dovoljno samopouzdanja da se odluči na riskantan korak: da predloži Thomasa kao kandidata za priora. Usto je osjećao i bojazan: Thomas nipošto nije lakouman.

Vratili su se u katedralu. Tercija je završila nekoliko trenutaka kasnije, a Godwyn je počeo pripremati crkvu za veliki posljednji ispraćaj. Prema njegovim uputama, šestorica redovnika podigli su Anthonyjev lijes i položili ga na postolje ispred oltara, a zatim ga okružili svijećama. Građani su se počeli okupljati u glavnome brodu.

Godwyn je kimnuo svojoj sestrični Caris, koja je svoj svakodnevni šeširić bila prekrila crnom svilom. A onda je uočio Thomasa, koji je uz pomoć jednog iskušenika nosio veliki i raskošno ukrašeni naslonjač. Bilo je to biskupsko prijestolje, ili katedra, zahvaljujući kojem je crkva imala poseban status katedrale.

Godwyn priđe Thomasu i dodirne mu nadlakticu. “Neka to odradi Philemon.”

Thomas ga ošine bijesnim pogledom, misleći kako Godwyn nudi pomoć jer on nema jednu ruku. “Mogu i ja.”

“Znam. Htio bih popričati o nečemu.”

Thomas je bio stariji - bile su mu trideset četiri godine, a Godwynu trideset jedna - no Godwyn mu je bio nadređen u samostanskoj hijerarhiji. Ipak, Godwyn se oduvijek malko pribojavao Thomasa. Matrikular je uvijek iskazivao primjereno poštovanje prema sakristanu, no Godwyn je ipak imao dojam da je taj odnos upravo onakav kakav Thomas smatra zaslužnim i nimalo više od toga. Iako se Thomas u svemu disciplinirano pridržavao Pravila sv.

Benedikta, ipak se stjecao dojam da je u priorat nekako unio svojevrsnu neovisnost i samodostatnost, koje nikada nije izgubio.

Thomasa neće biti lako prevariti - no Godwyn je kanio učiniti upravo to.

Thomas je prepustio Philemonu da preuzme njegovu stranu prijestolja, a Godwyn ga je odveo u bočni brod. "Spominju te kao mogućeg novog priora", reče Godwyn.

"Isto govore i o tebi", uzvratit će Thomas.

"Odbit ću kandidaturu."

Thomas ga iznenađeno pogleda. "Iznenađuješ me, brate."

"Dva su razloga", reče Godwyn. "Kao prvo, držim da bi ti bolje obavljao tu dužnost."

Na Thomasovu licu ukazala se još veća iznenađenost. Od Godwyna vjerojatno nije očekivao takvu skromnost. I bio je u pravu: Godwyn je lagao.

"Kao drugo", nastavi Godwyn, "veći su izgledi da ćeš ti pobijediti." To je, pak, bila istina. "Meni su skloni mladi, ali ti uživaš popularnost u svim skupinama."

Zgodno Thomasovo lice bilo je puno pitanja. Čekao je da dozna u čemu je zapravo stvar.

"Želim ti pomoći", reče Godwyn. "Držim da je važno jedino da dobijemo priora koji će reformirati samostan i poboljšati financijsko stanje."

"Smatram da bih to mogao postići. Ali što tražiš u zamjenu za potporu?"

Godwyn je znao da ne smije reći kako ne traži ništa. Thomas mu ne bi povjerovao. Stoga je izmislio uvjerljivu laž. "Volio bih biti tvoj zamjenik."

Thomas je kimnuo, ali nije odmah pristao. "Kako bi mi pomogao?"

"Kao prvo, osigurao bih ti potporu građana."

"Samo zato što ti je Edmund Vunar ujak?"

"Stvar nije toliko jednostavna. Građane brine pitanje mosta. Carlus ne želi reći kada će ga početi graditi, ako će do toga uopće doći. Svim silama žele spriječiti njegov izbor za priora. Kažem li

Edmundu da ćeš početi graditi most čim te izaberemo, cijeli će grad biti na tvojoj strani.”

“Na taj način neću steći potporu brojnih redovnika.”

“Nemoj biti toliko uvjeren u to. Sjeti se da redovnički izbor mora potvrditi i biskup. Većina je biskupa dovoljno mudra da se raspita o mišljenju mjesnog stanovništva - a Richard još više od drugih želi izbjeći nevolje. Izjasne li se građani za tebe, bit će to važan element.”

Godwyn je jasno uviđao da mu Thomas posve ne vjeruje. Matrikular ga je pomno promatrao, a Godwyn je osjetio kako mu se kapljica znoja spušta niz leđa dok daje sve od sebe da pod tim prodornim pogledom zadrži bezizražajno lice. No Thomas je slušao njegovu argumentaciju. “Nema sumnje da nam treba novi most”, reče. “Carlus se ponaša glupo kad tako okoliša.”

“Ti bi, znači, obećao nešto što ti je ionako nakana.”

“Vrlo si uvjerljiv.”

Godwyn nemoćno podigne ruke. “To mi nije nakana. Moraš postupiti po svojem shvaćanju Božje volje.”

Thomas ga sumnjičavo pogleda. Nije vjerovao da je Godwyn toliko nepristran. “U redu”, reče, pa još doda: “Pomolit ću se u vezi s tim.”

Godwyn je naslutio da od Thomasa tog dana neće izvući čvršće obećanje, te da bi moglo biti i štetno još više navaljivati. “Ja također”, reče, pa se okrene i udalji.

Thomas će učiniti točno što je i obećao i svakako će se pomoliti. Kod njega gotovo i nije bilo želja osobne prirode. Zaključi li daje to Božja volja, kandidirat će se za priora. Ako ne, neće. Godwyn zasada kod njega nije mogao postići više od toga.

Okolo Anthonyjeva lijesa sada je već gorjelo mnoštvo svijeća. Crkvu su sve više ispunjavali stanovnici Kingsbridgea i okolnih sela. Godwyn je među okupljenima tražio Caris, koju je bio vidio nekoliko minuta ranije. Ugledao ju je u južnome transeptu, odakle je promatrala Merthinovu skelu u bočnom brodu. S ljubavlju se sjećao Caris iz djetinjstva, kada je bio njezin sveznajući i odrasli bratić.

Još od urušavanja mosta doimala se neraspoloženo, no danas je nekako bila vedra.

Zbog toga mu je bilo drago: oduvijek mu je bila draga. Sada joj je dodirnuo lakat.

“Izgledaš mi sretno.”

“I jesam.” Nasmiješila se. “Jedan ljubavni čvor upravo se raspleo. No ti to ne bi shvatio.”

“Dakako.” Nemaš pojma, pomisli on, koliko je ljubavnih čvorova među redovnicima. Ipak, nije rekao ništa: bolje je da laici nemaju pojma o grijesima unutar priorata. Zatim reče: “Tvoj bi otac trebao razgovarati s biskupom Richardom o obnovi mosta.”

“Doista?” upita ona skeptično. Kao dijete ga je obožavala, no strahopoštovanje je s godinama splasnulo. “A čemu? Most nije njegov.”

“Biskup mora potvrditi priora kojeg odaberu redovnici. Richard bi mogao neizravno dati do znanja da neće potvrditi osobu koja odbija obnoviti most. Neki redovnici mogli bi iskazati inat, no ostali će zaključiti kako nema smisla glasati za nekoga koga biskup neće potvrditi.”

“Tako, znači. Doista smatraš da bi moj otac tu mogao pomoći?”

“Izvan svake sumnje.”

“Onda ću mu to i predložiti.”

“Hvala.”

Uto se oglasilo zvono. Godwyn se iskrao iz crkve i ponovno se pridružio povorci koja se formirala u klastru. Bilo je podne.

U prvom dijelu dana obavio je više nego solidan posao.

Poglavlje 16

Gulfric i Gwenda napustili su Kingsbridge rano u ponedjeljak ujutro i uputili se na dugotrajno putovanje do svog sela, Wigleigha.

Caris i Merthin gledali su ih kako prelaze rijeku na Merthinovoj novoj skeli. Merthin je bio zadovoljan načinom na koji je sve funkcioniralo, bez poteškoća. Znao je da će "se drveni zupčanici ubrzo istrošiti. Željezni bi bili bolji, ali..."

Caris je razmišljala o drugim stvarima. "Gwenda je tako neopisivo zaljubljena", uzdahne.

"Nema izgleda kod Wulfrica", reče Merthin.

"To se nikad ne zna. Ona je odlučna djevojka. Pogledaj samo kako je umakla Simu Trgovcu."

"Ali Wulfric je zaručen za onu Annet - koja je mnogo zgodnija."

"Ljepota nije presudna u ljubavi."

"Na čemu svakodnevno zahvaljujem Gospodinu."

Ona se nasmijala. "Volim to tvoje smiješno lice."

"Ali Wulfric se zbog Annet sukobio s mojim bratom. Zsigurno je voli."

"Gwenda ima ljubavni napitak."

Merthin je prijekorno pogleda. "Znači, smatraš daje u redu da djevojka manipulacijama navede muškarca da se njome oženi, iako voli drugu?"

Na trenutak je ostala bez riječi. Meka koža na njezinu vratu poprimila je ružičastu boju. "Nikada nisam tako razmišljala o tom pitanju", reče. "Je li to doista isto?"

"Slično je."

"Ali ne prisiljava ga... samo ga želi navesti da je zavoli."

"To bi trebala pokušati postići bez napitka."

"Sad me je stid što joj pomažem."

"Prekasno je." Wulfric i Gwenda silazili su sa skele na suprotnoj strani. Okrenuli su se i mahnuli im, a potom se uputili cestom, dok im je za petama skakutao Skip.

Merthin i Caris vratili su se u glavnu ulicu. Caris reče: "Još nisi razgovarao s Griseldom."

“To ću obaviti sada. Ne znam radujem li se tome ili se užasavam susreta s njom.”

“Nemaš se čega bojati. Ona je lagala, a ne ti.”

“To je istina.” U tom trenutku dodirnuo je lice. Modrica se bila gotovo posve povukla. “Samo se nadam da joj otac neće ponovno postati nasilan.”

“Želiš li da pođem s tobom?”

Takva bi mu potpora dobro došla, no ipak ju je odbio. “Ja sam sve skrivio, pa to moram i ispraviti.”

Zastali su ispred Elfricove kuće. Caris reče: “Sretno.”

“Hvala.” Merthin joj ovlaš poljubi usne, odupirući se želji da je još jednom snažnije poljubi, pa uđe.

Elfric je sjedio za stolom jeo kruh i sir. Pred njim je stajao i vrč s pivom. Iza njega, u kuhinji, Merthin je ugledao Alice i sluškinju. Griseldi nije bilo ni traga.

Elfric upita: “Gdje si ti?”

Merthin pomisli kako će, ako se već nema čega bojati, biti najbolje da se drži neustrašivo. Nije se obazirao na Elfricovo pitanje. “Gdje je Griselda?”

“Još je u krevetu.”

Merthin priđe stubama i poviče: “Griselda! Moramo razgovarati.”

Elfric reče: “Za to nema vremena. Očekuje nas posao.”

Merthin se ni sada nije obazirao. “Griselda! Odmah ustaj.”

“Hej!” poviče Elfric. “Odakle ti pravo da tako naređuješ?”

“Želite da se oženim njome, zar ne?”

“Pa?”

“Onda će biti najbolje da se navikne činiti sve što joj suprug kaže.” Ponovno je povikao: “Silazi ili ćeš to što želim reći jednostavno morati čuti od nekog drugoga.”

Griselda se pojavila na vrhu stuba. “Dolazim!” reče razdraženo. “Čemu tolika strka?”

Merthin pričeka da siđe, pa reče: “Otkrio sam tko je djetetov otac.”

U njezinim očima bljesnuo je strah. “Ne budi glup, ti si otac.”

“Nisam, Thurstan je otac.”

“Nikada nisam legla s Thurstanom!” Pogledala je oca. “Uistinu nisam.”

Elfric reče: “Ona ne laže.”

Iz kuhinje je uto došla Alice. “Tako je”, reče ona.

Merthin reče: “Ja sam legao s Griseldom u nedjelju u vrijeme Sajma runa - prije petnaest dana. A Griselda dijete nosi već tri mjeseca.”

“Nije istina!”

Merthin se prodorno zagleda u Alice. “Ti si znala, nije li tako?” Alice odvratila pogled. Merthin nastavi: “I svejedno si lagala... čak i Caris, rođenoj sestri.”

Elfric reče: “Ti ne znaš koliko dugo nosi dijete.”

“Pogledajte je”, odvratila Merthin. “Vidi joj se ispupčeni trbuščić. Nije velik, ali se vidi.”

“Što ti u svojim godinama znaš o tome? Ti si tek dječak.”

“Da... i svi ste računali na moju neupućenost, nije li tako? I zamalo vam je uspjelo.”

Elfric mu zaprijeti prstom. “Legao si s Griseldom i sad ćeš je uzeti za ženu.”

“O, ne, neću. Ne voli me. Sa mnom je legla da djetetu priskrbi oca, nakon što je Thurstan pobjegao. Znam da sam pogriješio, ali zbog toga neću trpjeti doživotnu kaznu.”

Elfric ustane. “Oženit ćeš se njome, znaš.”

“Neću.”

“Moraš.”

“Ne.”

Elfricovo je lice pocrvenjelo i on sada poviče: “Oženit ćeš se njome!”

Merthin reče: “Koliko dugo želite da ponavljam da neću?”

Elfric tada shvati da Merthin misli posve ozbiljno. “U tom si slučaju otpušten”, reče. “Nosi se iz moje kuće i više se ne vraćaj.”

Merthin je tako što i očekivao, pa je osjetio olakšanje. To je značilo da je svađa okončana. “U redu.” Tada je pokušao proći kraj Elfirca.

Elfric mu je zapriječio put. “A kamo si to krenuo?”

“U kuhinju, po stvari.”

“Misliš, alat.”

“Da.”

“To nije tvoj alat. Ja sam ga platio.”

“Naučnik uvijek dobiva alat po svršetku...” Merthin nije dovršio rečenicu.

“Ti nisi završio naukovanje, pa ne dobivaš alat.”

Merthin to nije očekivao. “Odradio sam šest i pol godina!”

“Trebaš odraditi sedam.”

Bez alata, Merthin nije mogao zaraditi za život. “To nije pravedno. Žalit ću se tesarskome cehu.”

“Baš se veselim”, reče Elfric samozadovoljno. “Bit će zanimljivo slušati kako tvrdiš da naučnika koji je legao s majstorovom kćeri valja nagraditi besplatnim kompletom alata. Svi tesari u cehu imaju naučnike, a većina ih ima i kćeri. Izbacit će te na dupe.”

Merthin shvati da je Elfric u pravu.

Alice reče: “Eto vidiš, sad si u pravim nevoljama, zar ne?”

“Da”, uzvratila Merthin. “Ali što god mi se dogodilo, neće biti loše kao život s Griseldom i njezinom obitelji.”

Kasnije tog prijepodneva, Merthin je otišao u crkvu Sv. Marka na pogreb Howeila Tylera. Onamo je došao u nadi da će mu netko ponuditi posao.

Dok je gledao drveni strop - ta crkva nije imala kamene svod - Merthin je u obojenome drvu uočio rupu u obliku čovjeka, jezoviti podsjetnik na Howellovu smrt.

Gore je već sve trulo, znakovito su govorili graditelji na pogrebu. No to su rekli nakon nesreće, tako da se ta njihova mudrost pojavila prekasno da spasi Howeila.

Sada je bilo jasno da je krov preslab za popravak i da ga treba posve srušiti i podići ispočetka. A to je značilo i da treba zatvoriti crkvu.

Bila je to siromašna crkva. Imala je tek skromnu imovinu, jednu jedinu farmu udaljenu petnaestak kilometara, imanje koje je vodio svećenikov brat i koje je jedva davalo dovoljno da prehrani njegovu obitelj. Svećenik, velečasni Joffroi, svoj je prihod morao izvlačiti iz onih osamsto-devetsto duša u svojoj župi, u siromašnijem, sjevernom dijelu grada. Oni koji zapravo nisu bili posve bez ičega, u

pravilu su se pretvarali da su očajni, tako da su njihove desetine donosile tek skroman prihod. Živio je od krštenja, vjenčanja i pokopa, zaračunavajući mnogo manje nego redovnici u katedrali. Njegovi su se župljani vjenčavali rano, imali mnogo djece i umirali mladi, pa je imao posla preko glave, i tako se u konačnici nekako ipak snalazio. No zatvori li crkvu, posve će mu presušiti prihodi - i neće moći platiti graditeljima.

Stoga je radove na krovu trebalo zaustaviti.

Svi gradski graditelji došli su na pogreb, među njima i Elfric. Merthin se trudio ne pokazati postidjenost, no to je bilo teško: većina ih je znala da je dobio otkaz. Odnos prema njemu nije bio pravedan, no, nažalost, ni on sam nije bio posve nedužan.

Howell je imao mladu suprugu koja je bila dobra s Caris, te je sada upravo Caris ušla u crkvu s udovicom i ožalošćenom obitelji. Merthin je prišao Caris i ispričao joj što se dogodilo kod Elfrica.

Otac Joffroi predvodio je misu u starome habitu. Merthin je razmišljao o krovu.

Činilo mu se da mora postojati način da se ukloni krov a da se pritom ne zatvori crkva. Uobičajeni postupak, kad bi se radovi predugo odgađali i kad bi građa već bila toliko trula da ne bi podnijela težinu radnika, nalagao je podizanje skele oko crkve. S nje bi se drvena građa rušila u glavni brod crkve. Zdanje bi tako ostalo posve izloženo vremenskim prilikama sve dok se ne bi dovršila i pokrila nova krovna konstrukcija. No trebalo bi biti moguće podići i okretnu dizalicu, koju bi pridržavao debeli pokrajnji zid crkve, a koja bi podizala grede, jednu po jednu, umjesto da ih gura i baca dolje, te ih prenosila preko zida i spuštala na groblje. Na taj bi način drveni strop ostao netaknut, a zamijenili bi ga tek nakon obnove krovne konstrukcije.

Na groblju je gledao redom sve okupljene, pitajući se tko bi ga najprije mogao zaposliti. Odlučio je obratiti se Billu Watkinu, drugom po veličini graditelju u gradu, čovjeku koji nije bio ni najmanje sklon Elfricu. Bili je imao ćelavo tjeme i tek obrub od crne kose - poput prirodne inačice redovničke tonzure. On je gradio i obnavljao veći dio kuća u Kingsbridgeu. Poput Elfrica, i on je zapošljavao kamenoresca i tesara, nekolicinu radnika, te jednog ili dvojicu naučnika.

Howell nije bio imućan, pa su mu tijelo pokopali u platnenome pokrovu, bez lijesa.

Nakon što je otac Joffroi napustio groblje, Merthin je prišao Billu. "Dobar dan, gospodaru Watkine", reče službeno.

Bili nije reagirao osobito srdačno. "Što je, mladi Merthine?"

"Razišao sam se s Elfricom."

"To znam", reče Bili. "A znam i razlog."

"Čuli ste Elfricovu stranu priče."

"Čuo sam sve što me zanima."

Merthin sada uvidi da je Elfric s ljudima razgovarao i prije i za vrijeme posljednjeg ispraćaja. Bio je uvjeren daje iz svog prikaza izostavio činjenicu da je Griselda pokušala natjerati Merthina da zamijeni oca Thurstanovu djetetu. No imao je dojam i da mu izlike neće pomoći. Bit će najbolje da prizna grešku. "Znam da sam pogriješio i žao mi je, ali sam i dalje dobar tesar."

Bili je kimnuo. "O tome svjedoči nova skela."

Merthin osjeti nadu. "Hoćete me zaposliti?"

"U kojem svojstvu?"

"Kao tesara. Rekli ste da sam dobar."

"Ali gdje ti je alat?"

"Elfric mi ga nije htio dati."

"I imao je pravo - jer nisi dovršio naukovanje."

"U tom slučaju uzmite me na šest mjeseci kao naučnika."

"Pa da ti po isteku šest mjeseci ni za što dam novi komplet alata? Ne mogu si priuštiti takvu velikodušnost." Alat je bio skup zbog visoke cijene željeza i čelika.

"Radit ću kao radnik i štedjeti za vlastiti alat." To bi trajalo, no trenutačno nije imao bolje mogućnosti.

"Ne."

"Zašto?"

"Jer i ja imam kći."

To je već bilo skandalozno. "Znate da nisam prijetnja djevojkama."

"Ti si primjer naučnicima. Izvučeš li se iz ovoga nekažnjeno, što će ostale spriječiti da ne okušaju sreću?"

"To je tako nepravedno!"

Bili slegne ramenima. "To je možda tvoje mišljenje. Ali pitaj druge majstore u gradu i čini mi se da ćeš uvidjeti da dijele moje mišljenje."

"Ali što da radim?"

"Ne znam. Na to si trebao misliti prije nego što si je povalio."

"Ne brine vas što ćete ostati bez dobrog tesara?"

Bili ponovno slegne ramenima. "Bit će više posla za nas."

Merthin se okrene od njega. To je taj problem s cehovima, pomisli ogorčeno: u interesu im je isključiti ljude, bez obzira na prirodu razloga. Nedostatak tesara samo će im podići cijenu. Nemaju razloga biti pravedni.

Howellova se udovica udaljila u pratnji svoje majke. Oslobodivši se tješiteljske dužnosti, Caris je prišla Merthinu. "Zašto si tako nesretan?" upita ga. "Jedva si i poznavao Howela."

"Možda ću morati napustiti Kingsbridge", reče on.

Istog je trenutka problijedjela. "Zašto, zaboga?"

Prepričao joj je razgovor s Billom Watkinom. "I tako, nitko u Kingsbridgeu neće me zaposliti, a ne mogu raditi sam, jer nemam alat. Mogao bih živjeti s roditeljima, ali ne mogu im otimati hranu od usta. Zato ću morati potražiti neko mjesto na kojem nitko ne zna za Griseldu. S vremenom ću možda uštedjeti dovoljno da kupim kakav čekić i dlijeto, pa da se preselim u neki drugi grad i pokušam ući u tesarski ceh."

Tek je sada počeo u cijelosti uviđati razmjere nevolje koja ga je snašla. Imao je dojam da prvi put gleda njezine, toliko mu poznate, crte lica, ponovno osjećajući kako ga očaravaju te blistave zelene oči, taj maleni, skladni nos i odlučan položaj donje vilice. Sada je shvatio da joj usta posve ne odgovaraju ostatku lica: preširoka su, a usne odviše pune. Usta remete pravilnost njezine fizionomije onako kako njezina senzualna narav potkopava njezin pomno uređeni um. To su usta stvorena za senzualne užitke i pomisao da će možda morati otići i više ih nikada ne poljubiti, ispunila ga je krajnjim beznađem.

Caris je bila bijesna. "Pa to je neviđena nepravda! Nemaju pravo na to."

“Tako i ja razmišljam. Ali čini se da sam po tom pitanju posve nemoćan. To ću jednostavno morati prihvatiti.”

“Čekaj malo. Promislimo o tome. Možeš živjeti s roditeljima, a objedovati kod mene.”

“Ne želim ovisiti o nekome, kao moj otac.”

“To ne bi ni trebao. Ali možeš kupiti alat Howella Tylera - njegova mi je udovica maločas rekla da za cijeli komplet traži funtu.”

“Uopće nemam novca.”

“Zatraži zajam od moga oca. Oduvijek si mu drag i uvjeren sam da će pristati.”

“Ali zapošljavanje tesara koji nije u cehu protivi se pravilima.”

“Pravila se mogu i gaziti. U gradu zacijelo postoji netko tko je dovoljno očajan da se usprotivi cehu.”

Merthin sada shvati kako je starcima dopustio da mu slome duh. Bio je zahvalan Caris jer je odbijala priznati poraz. I u pravu je, dakako: treba ostati u Kingsbridgeu i boriti se protiv te nepravde. A znao je i nekoga kome su očajnički potrebne njegove sposobnosti. “Otac Joffroi”, reče.

“On je očajan? Zašto?”

Merthin joj objasni situaciju s krovom.

“Pođimo do njega”, reče Caris.

Svećenik je živio u malenoj kući kraj crkve. Zatekli su ga kako za objed spravlja varivo od usoljene ribe s proljetnim povrćem. Joffroi je bio prevalio trideset i bio je građen poput kakva vojnika, onako visok i širokih ramena. Držao se otresito, ali je bio na glasu kao čovjek koji se zalaže za siromahe.

Merthin reče: “Mogu vam popraviti krov bez zatvaranja crkve.”

Joffroi ga oprezno pogleda. “Ako možeš, onda si odgovor na sve moje molitve.”

“Konstruirat ću dizalicu koja će podignuti drvenu građu i spustiti je na groblje.”

“Elfric te otpustio.” Svećenik načas s nelagodnom pogleda Caris.

Ona reče: “Znam sve što se dogodilo, oče.”

Merthin reče: “Otpustio me jer se ne želim oženiti njegovom kćeri. Ali dijete koje nosi nije moje.”

Joffroi kimne. "Neki kažu da si žrtva nepravde. To mi zvuči logično. Nisam veliki ljubitelj cehova - njihove su odluke tek rijetko nesebične. Ipak, nisi dovršio naukovanje."

"Može li vam itko iz ceha popraviti krov bez zatvaranja crkve?"

"Čuo sam da nemaš ništa od alata."

"To prepustite meni."

Joffroi ga je još nekoliko trenutaka zamišljeno gledao. "Koliko naknadu tražiš?"

Merthin je zaključio da je vrijeme za rizik. "Četiri penija na dan, te troškovi materijala."

"To je plaća putujućeg tesara."

"Ako nemam sposobnosti kvalificiranog tesara, nemojte me angažirati."

"Još si i drzak."

"Samo kažem što mogu učiniti."

"Arogantnost nije najveći grijeh na svijetu. A četiri penija na dan mogu namiriti, ostane li mi crkva otvorena. Koliko će ti trebati da izgradiš dizalicu?"

"Najviše dva tjedna."

"Neću ti platiti dok se ne uvjerim da će to dati željene rezultate." Merthin odahne. Bit će bez novca, no s tim se može nositi. Može živjeti kod roditelja, a jesti kod Edmunda Vunara. Već će se nekako snaći. "Platite materijal, a plaću mi stavljajte na stranu dok ne skinem prvu gredu i sigurno je spustim na tlo."

Joffroi je oklijevao. "Bit ću vrlo nepopularan... ali nemam izbora." Ispružio je ruku.

Merthin ju je čvrsto stisnuo.

Poglavlje 17

Cijelim putem od Kingsbridgea do Wigleigha - a radilo se o trideset kilometara, cijelome danu hoda - Gwenda se nadala da će joj se ukazati prigoda da upotrijebi ljubavni napitak, ali se na koncu razočarala.

Stvar nije bila u tome daje Wulfric bio oprezan. Naprotiv, bio je otvoren i srdačan.

Pričao je o svojoj obitelji, o tome kako svakog jutra plače čim se probudi i uvidi da nije samo sanjao njihovu smrt. Bio je obziran, pitajući je li umorna i treba li se odmoriti. Rekao joj je kako smatra da je zemlja svojevrsan zalog, nešto što čovjek doživotno drži u vlasništvu, a zatim prosljeđuje nasljednicima, te da poboljšavanjem stanja svoje zemlje - plijevljenjem polja, ograđivanjem obora za ovce ili uklanjanjem kamenja s pašnjaka - ispunjava svoju sudbinu.

Čak je i potapšao Skipa.

Potkraj dana bila je zaljubljena u njega kao nikada. Nažalost, on ničim nije pokazao da prema njoj osjeća nešto više od svojevrsnog drugarstva, naklonosti, ali ne i strasti. U šumi sa Simom Trgovcem svim je srcem željela da muškarci ne budu toliko nalik na divlje zvijeri. No sada je željela da Wulfric u sebi ima barem malo više tragova nekakve zvijeri. Čitav je dan raznim sitnicama pokušavala pobuditi njegovo zanimanje. Naoko slučajno pokazala mu je noge, čvrste i lijepo oblikovane.

Na uzbrdicama je duboko disala, tako da su joj se isticala prsa. U svakoj prigodi ovlaš ga je dodirivala, dirala mu ruku ili ga držala za rame. Ništa od toga nije ni najmanje djelovalo. Znala je da nije lijepa, no nešto u njoj tjeralo je muškarce da se često pomnije zagledaju u nju i da stanu ubrzano disati - no na Wulfrica to nije djelovalo.

U podne su se zaustavili i odmorili uz kruh i sir koje su bili ponijeli. Ali vodu su pili iz bistrog potoka, iz ruke, tako da mu nije mogla dati napitak.

Ipak, bila je sretna. Cijeli dan imala ga je samo za sebe. Mogla ga je gledati, razgovarati s njim, nasmijavati ga, suosjećati s njim i još ga povremeno dodirivati.

Umišljala si je i da ga može poljubiti kad god poželi, ali da za to trenutačno nije raspoložena. Gotovo kao da su u braku. Sve to završilo je prebrzo.

U Wigleigh su stigli u rano predvečerje. Selo se nalazilo na uzvisini, tako da su se polja na svim stranama spuštala po obroncima, te je uvijek bilo vjetrovito. Nakon dva tjedna u užurbanoj atmosferi Kingsbridgea, to toliko dobro poznato mjesto doimalo se maleno i mirno - bila je riječ o tek nekoliko porazbacanih, grubo izrađenih kućica uz cestu koja je vodila do velike kuće feudalnoga gospodara, te o crkvi. Gospodareva je kuća bila velika poput kuće kakvog trgovca ili obrtnika iz Kingsbridgea, sa spavaćim sobama na katu. Svećenikova je kuća također bila lijepa, dok je još nekoliko seljačkih kuća bilo razmjerno veliko i dobro uređeno. No uglavnom se radilo o dvosobnim potleušicama u kojima je u jednoj prostoriji obično boravila stoka, dok je druga služila kao kuhinja i spavaća soba za čitavu obitelj. Jedino je crkva bila izgrađena od kamena.

Prva od boljih kuća pripadala je upravo Wulfricovoj obitelji. Vrata i prozorski kapci na njoj bili su zatvoreni, tako da je izgledala opustjelo. Prošao je kraj nje i došao do sljedeće velike kuće, kuće u kojoj je s roditeljima živjela Annet. Tek nehajno mahnuvši Gwendi u znak pozdrava, ušao je u tu kuću, nasmiješen od ugodnog iščekivanja.

Ona je imala dojam da je odjednom doživjela velik i bolan gubitak, kao da se upravo probudila iz čudesno ugodnog sna. Potisnuvši nezadovoljstvo, uputila se preko polja. Kiša koja je padala početkom lipnja godila je usjevima, pa su i pšenica i ječam bili zeleni, no sada im je trebalo sunce da dozriju. Seoske su žene prolazile između redova žita, pognute u struku i plijevile kukolj. Neke su joj domahnule.

Dok se približavala svome domu, Gwenda je osjećala mješavinu straha i bijesa. S roditeljima se nije vidjela još od onog dana kad ju je otac prodao Simu Trgovcu za kravu. Tata gotovo posve sigurno misli da je i dalje kod Sima. Njezina će ga pojava šokirati. Što će joj reći kad je ugleda? A što će ona reći ocu koji je izigrao njezino povjerenje?

Bila je uvjerenjena da majka nema pojma o prodaji. Tata joj je vjerojatno ispričao laž o tome kako je Gwenda pobjegla s nekim mladićem. Mamu će uhvatiti neizreciv bijes.

Radovala se tome što će vidjeti dječicu - Cath, Joanie i Erica. Tek sada je shvatila koliko su joj nedostajali.

Na suprotnoj strani polja od stotinu jutara, napola skrivena među drvećem na rubu šume, nalazila se njezina kuća. Bila je još manja od seljačkih straćara i imala je tek jednu prostoriju, koju su noću dijelili s kravom. Bila je izrađena od šiblja i blata: grana usađenih u zemlju i grančica isprepletenih između njih, kao na pletenoj košari, dok su otvori među šibljem bili zatvoreni ljepljivom mješavinom blata, slame i kravlje balege. U slamnatom krovu nalazio se otvor za dim vatre koja je gorjela unutra, nasred zemljanog poda. Takve kuće potrajale bi tek koju godinu, a onda bi ih trebalo ponovno podizati. Gwendi se sada činila još jadrnijom. Bila je čvrsto odlučila da neće provesti život u takvoj straćari, rađati djecu svakih godinu-dvije, djecu od koje većina umire zbog nedostatka hrane. Neće živjeti poput svoje majke. Radije će umrijeti.

Još na stotinjak metara od kuće ugledala je oca koji je išao prema njoj. U ruci je držao vrč, po svoj je prilici išao kupiti pivo od Peg Perkins, Annetine majke, koja je bila seoska pivarica. Tata je u to doba godine uvijek imao novca, jer je na poljima uvijek bilo dovoljno posla.

U prvi je mah nije vidio.

Pomno je motrila to mršavo tijelo koje se kretalo uskim prolazom između dvaju polja. Na sebi je imao dugačko radno odijelo, halju koja mu je sezala do koljena, pohabanu kapu i sandale vlastite izrade koje su mu za stopala bile vezane slamom.

Korak mu je istodobno bio i nekako potajan i veseo: uvijek je izgledao poput kakvog nervoznog stranca koji se prkosno pretvara da je kod kuće. Oči su mu bile usađene na malome razmaku iznad velikog nosa, a imao je i široku donju vilicu s ispupčenom bradom, tako da mu je lice izgledalo poput kakva kvrgavog trokuta: Gwenda je znala da mu je po tome slična. Postrance je pogledavao žene u polju, kao da ne želi da znaju da ih gleda.

Kada joj se približio, i nju je kriomice pogledao ispod spuštenih kapaka. Istog je trenutka oborio pogled, a zatim ga ponovno podignuo. Ona je uzdignula glavu i pogledala ga odlučno i svisoka.

Na licu mu se pojavila preneraženost. "Ti!" usklikne. "Što se dogodilo?"

"Sim Trgovac nije bio kotlar, nego odmetnik."

"A gdje je sada?"

"U paklu, tata. Ondje te čeka."

"Ubila si ga?"

"Nisam." Još je davno odlučila da će u vezi s time lagati. "Bog ga je ubio. Most u Kingsbridgeu srušio se kad ga je Sim prelazio. Bog ga je kaznio zbog grijeha. Je li već kaznio i tebe?"

"Bog oprašta svim čestitim kršćanima."

"I to je sve što mi možeš reći? Da Bog oprašta dobrim kršćanima?"

"Kako si pobjegla?"

"Poslužila sam se lukavstvom."

Na licu mu se pojavio prepredeni izraz. "Dobra si ti cura", reče. Sumnjičavo ga je pogledala. "Kakvu psinu sada spremaš?"

"Dobra si ti cura", ponovi on. "Idi sada majci. Uz večeru ćeš dobiti i pivo." Potom je nastavio svojim putem.

Gwenda se namršti. Nije se bojao majčine reakcije kada dozna istinu. Možda je mislio da joj Gwenda od stida neće reći. E, tu već griješi.

Cath i Joanie bile su vani, igrale su se u prašini. Ugledavši Gwendu, poskočile su i pritrčale joj. Skip je stao histerično lajati. Gwenda je zagrlila sestre, prisjećajući se kako je već mislila da ih više nikad neće vidjeti. U tom trenutku bila je oduševljena činjenicom da je Alwynovu glavu probola dugačkim bodežom.

Zatim je ušla. Mama je sjedila na stolici i davala malome Ericu mlijeko, pomažući mu da drži lončić. Oduševljeno je kriknula čim je ugledala Gwendu. Odložila je lončić, ustala i zagrlila je. Gwenda je zaplakala.

A kad je počela plakati, više se nije mogla zaustaviti. Plakala je jer ju je Sim izveo iz grada vezanu za užu i jer je dopustila Alwynu da

je iskoristi, zbog sviju koji su poginuli na mostu i zato što Wulfric voli Annet.

Kada su se jecaji smirili dovoljno da može govoriti, rekla je: "Tata me prodao, mama. Prodao me za kravu i morala sam poći s odmetnicima."

"To nije bilo u redu", reče majka.

"I više od toga! Pokvaren je i zao - pravi vrag!"

Mama je sada spustila ruke i odvojila se od nje. "Ne govori tako."

"Kad je istina!"

"Ipak ti je otac."

"Otac ne prodaje djecu kao da je riječ o stoci. Nemam oca."

"Hranio te osamnaest godina."

Gwenda je omamljeno piljila u nju. "Kako možeš biti tako okrutna? Pa prodao me odmetnicima!"

"I doveo nam kravu. I tako imamo mlijeka za Erica, iako su meni grudi presušile.

A ti si nam ovdje, nije li tako?"

Gwenda nije mogla vjerovati. "Još ga braniš!"

"Nemam nikog osim njega, Gwenda. Nije kraljević. Nije čak ni seljak, nego nadničar i bezemljaš. Ali već gotovo dvadeset pet godina za ovu obitelj čini sve što može. Radio je kad god je mogao, krao kad je morao. Održao te na životu, kao i tvog brata, a bude li sve u redu, isto će učiniti i za Cath, Joanie i Erica. Kakve mu god bile mane, bez njega bi nam bilo daleko teže i gore. Stoga ga ne nazivaj vragom."

Gwenda je ostala bez riječi. Još se nije posve naviknula ni na pomisao da ju je otac tako izdao, a sada se već mora suočiti i s činjenicom da joj je majka jednako pokvarena. Osjećala se izgubljeno i dezorijentirano. Kao kad joj se most počeo micati pod nogama: nije shvaćala što joj se točno događa.

Uto je u kuću ušao njezin otac, s vrčem piva. Činilo se da ne primjećuje atmosferu. S police iznad ognjišta uzeo je tri drvene šalice. "Onda..." reče veselo,

"nazdravimo povratku naše velike djevojke."

Gwenda je nakon cjelodnevnog pješačenja bila gladna i žedna. Uzela je pivo i popila više velikih gutljaja. No dobro je poznavala oca i takvo raspoloženje. "Što sada smjeraš?" upita ga.

"No, da", reče on. "Sljedeći tjedan održava se sajam u Shiringu, je li tako?"

"Pa?"

"Pa... mogli bismo lijepo ponoviti stvar."

Nije mogla vjerovati da doista sluša te riječi. "Što ponoviti?"

"Ja te prodam, ti lijepo pođeš s kupcem, pa mu pobjegneš i vratiš se kući. I ništa ti ne fali."

"Ništa mi ne fali?"

"A mi imamo kravu koja vrijedi dvanaest šilinga! Za toliki novac moram crnčiti gotovo pola godine."

"A nakon toga? Što nakon toga?"

"Pa ima i drugih sajmova... u Winchesteru, Gloucesteru, ne znam ni sam koliko."

Natočio joj je još piva. "Ovo bi moglo biti još i bolje nego one godine kad si siru Geraldu ukrala kesu!"

Više nije pila. U ustima je imala gorak okus, kao da je pojela nešto pokvareno.

Pomislila je kako bi mu se mogla usprotiviti. Na jeziku su joj već bile teške riječi, bijesne optužbe, psovke - ali ih nije izgovorila. To kako se osjećala nadilazilo je gnjev. Čemu se svađati? Više nikada neće vjerovati ocu. A budući da mu je majka i dalje bila čvrsto odana, Gwenda više nije mogla vjerovati ni njoj.

"Što da radim?" upita naglas, iako nije tražila odgovor ni od koga od nazočnih: postavila ga je sebi. U toj je obitelji postala roba, roba za prodaju na gradskim sajmovima. Ako to nije spremna prihvatiti, što joj uopće preostaje?

Može ih napustiti.

Odjednom ju je šokirala pomisao da joj ta kuća više nije dom. Taj udarac poljuljao je same temelje njezina postojanja. Ondje živi otkako zna za sebe. Sada se ondje više ne osjeća sigurnom. Mora otići.

Ne sljedeći tjedan, shvatila je. Čak ni sutra - mora otići odmah sada.

Nije imala kamo otići, no to je nije brinulo. Ostati ovdje, jesti kruh koji njezin otac donosi na stol, značilo bi pokoriti se njegovu autoritetu. Time bi prihvatila njegov sud, prihvatila ulogu robe za prodaju. Sada je žalila što je popila onu prvu šalicu piva.

Preostaje joj jedino da ga odmah odbaci i napusti njegovu kuću.

Gwenda pogleda majku. "Griješiš", reče joj. "Doista je vrag. A i sve one drevne priče ne lažu: pogodi se s vragom, pa ćeš platiti više nego što si očekivao."

Majka je odvrátila pogled.

Gwenda ustane. U ruci je i dalje držala šalicu gotovo do vrha punu piva. Nagnula ju je i sve izlila na pod. Skip je odmah počeo lizati tekućinu.

Njezin otac gnjevno reče: "Taj vrč piva platio sam čak četvrt penija!"

"Zbogom", reče Gwenda i iziđe iz kuće.

Poglavlje 18

Sljedeće nedjelje Gwenda je nazočila sudskome saslušanju koje će odrediti sudbinu muškarca kojeg voli.

Mjesni sud održao se u crkvi nakon mise. Na tom forumu cijelo je selo poduzimalo kolektivne korake. Dio pitanja kojima se taj sud bavio bili su sporovi - sukobi oko razgraničenja polja, optužbe za krađe ili silovanja, sukobi u vezi s dugovanjima - no još češće to je tijelo donosilo pragmatične odluke, na primjer kada započeti oranje volovima, kojih je bilo četiri para, u zajedničkome vlasništvu.

Teoretski gledano, gospodar imanja imao je pravo po svojoj procjeni suditi svojim kmetovima. Međutim, normansko pravo - koje su u Englesku tri stoljeća ranije donijeli osvajači iz Francuske - obvezivalo je feudalne gospodare da se pridržavaju običaja svojih prethodnika. A kako bi doznao koji su to bili običaji, gospodar se morao službeno savjetovati s dvanaestoricom uglednih seljana - svojevrsnom porotom. U praksi se tako najčešće radilo o pravim pregovorima između gospodara i seljaka.

Te nedjelje Wighleigh nije imao gospodara. Sir Stephen poginuo je prilikom urušavanja mosta. Selo je o toj novosti izvijestila Gwenda. Dodala je i kako je grof Roland, koji treba imenovati Stephenova zamjenika, teško ozlijeđen. Onog dana kad je napustila Kingsbridge, grof je prvi put došao k svijesti - ali ga je tresla toliko snažna groznica da nije uspio izgovoriti ni suvislu rečenicu. Stoga zasada još nije bilo izgleda za to da Wighleigh u skorije vrijeme dobije novoga gospodara.

Takva situacija nije bila osobito neuobičajena. Gospodari su često bili odsutni: u ratovima, u Parlamentu, vodili su parnice na sudovima, ili jednostavno služili svome grofu ili kralju. Grof Roland uvijek je imenovao zamjenika, obično nekoga od svojih sinova - no u ovom slučaju to nije bio u mogućnosti učiniti. Za izbivanja gospodara, upravitelj je morao voditi posjed, kako je znao i umio.

Dužnost upravitelja ili glavara u teoriji je obuhvaćala provođenje gospodarevih odluka, ali mu je neizbježno davala i određenu moć nad suseljanima. Kolika je točno bila ta moć, ovisilo je o osobnim sklonostima gospodara: neki su sve držali čvrsto pod nadzorom, dok

su drugi bili popustljivi. Sir Stephen nije bio pobornik čvrste ruke u vladanju, ali je grof Roland bio na glasu po strogoći.

Nate Glavar bio je namjesnik i siru Stephenu i siru Henryju prije njega, te će po svoj prilici obnašati tu dužnost i za onoga tko postane novi gospodar. Imao je grbu, bio nizak i pognut, mršav, ali vrlo energičan i odlučan. Bio je prepreden i pohlepan i dobro je pazio da izvuče maksimum iz svojih ograničenih ovlasti, tražeći od suseljana mito u svakoj prigodi.

Gwendi se Nate nije nimalo sviđao, iako mu nije najviše zamjerala pohlepu: svi su glavari bili skloni tom poroku. No Nate je bio izopačen i zbog kivnosti, a ne samo zbog tjelesnih mana. Otac mu je bio glavar u službi grofa od Shiringa, no Nate nije naslijedio taj uzvišeni položaj, te je za činjenicu daje završio u minijaturnome Wigleighu krivio upravo svoju grbu. Činilo se da mrzi sve mlade, snažne i zgodne ljude. U slobodno vrijeme volio je piti vino s Perkinom, Annetinim ocem - koji je uvijek plaćao piće.

Sud je danas trebao riješiti pitanje sudbine zemlje Wulfricove obitelji.

Bilo je to podosta veliko imanje. Seljaci ni približno nisu bili ravnopravni. Glavna je mjera bila virgata⁹, koja je u tom dijelu engleske iznosila trideset jutara. U teoriji, virgata je bila područje koje je mogao obrađivati jedan čovjek i koje je obično donosilo dovoljno da prehrani jednu obitelj. Međutim, većina seljaka u Wigleighu imala je pola virgate, petnaest jutara ili približno toliko. Stoga su morali pronalaziti i dodatne izvore kojima će prehraniti obitelj: hvatanje ptica u šumi, ribolov u potoku koji je prolazio Brookfieldom, izradu remena ili sandala od jeftinih ostataka kože, tkanje za trgovce iz Kingsbridgea ili nedopušteni lov na kraljeve jelene u šumi. Neki su imali više od virgate. Perkin je imao stotinu jutara, a Wulfricov otac, Samuel, devedeset. Takvim imućnim seljacima trebala je pomoć u obrađivanju zemlje, a pružali su im je ili sinovi i drugi rođaci ili najamni radnici poput Gwendina oca.

Kada bi kmet umro, njegovu zemlju mogli su naslijediti udovica, sinovi ili udana kći. U svakom slučaju, prijenos je morao odobriti gospodar, a valjalo je platiti i veliki nasljedni porez. U uobičajenim

okolnostima Samuelovu zemlju automatski bi naslijedila dvojica sinova i ne bi bilo potrebe za sastajanjem suda. Njih dvojica zajednički bi smogli novac za porez, a potom podijelili zemlju ili je zajednički obrađivali, te postigli dogovor u vezi s majkom. No jedan od Samuelovih sinova također je poginuo, pa je to kompliciralo situaciju.

U pravilu, svi odrasli stanovnici sela došli bi na zasjedanje suda. Gwendu je današnje vijećanje osobito zanimalo. Odlučivat će se o Wulfricovoj budućnosti, a činjenica da tu budućnost on kani provesti s drugom ženom, nije nimalo ublažavala njezinu zabrinutost. Možda bi mu trebala željeti jad i bijedu u zajedničkome životu s Annet, razmišljala je ponekad. Ali to jednostavno nije mogla. Željela je da bude sretan.

Po završetku mise iz gospodareve kuće donijeti su velika drvena stolica i dvije klupe. Nate je sjeo na stolicu, dok su se porotnici smjestili na klupe. Svi su ostali stajali.

Wulfric je ukratko i jednostavnim riječima iznio činjenice. "Moj je otac imao devedeset jutara zemlje gospodara Wigleigha", reče. "Pedeset jutara prije njega je držao njegov otac, a četrdeset njegov stric, koji je umro prije deset godina. Budući da su mi poginuli i majka i brat, te da nemam sestara, ja sam jedini nasljednik."

"Koliko ti je godina?" upita Nate.

"Šesnaest."

"Još se ne možeš nazvati ni pravim muškarcem."

Činilo se da je Nate kanio otežavati situaciju. Gwenda je znala i zašto. Htio se domoći mita. No Wulfric je bio bez novca.

"Nije sve u godinama", reče Wulfric. "Viši sam i snažniji od većine odraslih muškaraca."

Jedan od porotnika, Aaron Appletree, reče: "David Johns naslijedio je očevo imanje kao osamnaestogodišnjak."

Nate reče: "Osamnaest godina nije isto što i šesnaest. Ne sjećam se slučaja u kojem je šesnaestogodišnjaku dopušteno da naslijedi imanje."

David Johns nije bio porotnik, a stajao je kraj Gwende. "Nisam imao ni devedeset jutara", reče, on, a crkvom se prolomi smijeh. David je imao pola virgate, poput većine seljana.

Sada se oglasio jedan drugi porotnik. "Devedeset jutara previše je za jednog čovjeka, a kamoli za dječaka. Pa, dosad su tu zemlju obrađivala trojica." To je rekao Billy Howard, muškarac od približno dvadeset pet godina, koji je bezuspješno udvarao Annet - te je upravo zbog toga po svoj prilici bio na Nateovoj strani u postavljanju prepreka pred Wulfrica. "Ja imam četrdeset jutara, pa u vrijeme žetve moram angažirati nadničare."

Nekolicina muškaraca s odobravanjem je kimnula. Gwendu je počeo obuzimati pesimizam. Stvar se ne razvija povoljno za Wulfrica.

"I ja mogu zatražiti pomoć", reče Wulfric.

Nate upita: "Imaš novac za nadnice?"

Wulfric je očajnički pogledao oko sebe, a Gwenda je osjetila bolno suosjećanje.

"U urušavanju mosta izgubila se i kesa s novcem mojega oca, a sve ostalo što sam imao utrošio sam na pogrebe", odgovori on. "Ali nadničarima mogu ponuditi udio u žetvi."

Nate je odmahivao glavom. "Svi u selu već imaju pune ruke posla na svojoj zemlji, a oni koji je nemaju, već su angažirani. Teško ćeš pronaći nekoga tko će napustiti posao na kojem mu plaćaju novcem, radi udjela u neizvjesnome urodu."

"Uspješno ću obaviti žetvu", reče Wulfric strastvenom odlučnošću. "Mogu raditi danju i noću, bude li potrebno. Svima ću dokazati da sve mogu srediti."

Na njegovu lijepom licu odražavalo se toliko žudnje da Gwenda samo što nije iskočila pred okupljene i povikala nešto njemu u prilog. Ali muškarci su odmahivali glavom. Svi su znali da jedan čovjek ne može sam obaviti žetvu na devedeset jutara zemlje.

Nate se obrati Perkinu. "Zaručen je za tvoju kći. Ne možeš li mu ti nekako pomoći?"

Perkin ga zamišljeno pogleda. "Možda bi trebao privremeno prebaciti zemlju meni. Ja bih platio porez. A onda, kad se oženi Annet, može preuzeti vlastitu zemlju."

"Ne!" ispali odmah Wulfric.

Gwenda je dobro znala zašto se protivi toj zamisli. Perkin je lukavac nad lukavcima. Od sada pa do vjenčanja ne bi ni trenutka

mirovaio, nastojeći smisliti način na koji bi zemlju mogao zadržati za sebe.

Nate se obrati Wulfricu: "Ako nemaš novca, kako ćeš platiti porez?"

"Imat ću novac nakon žetve."

"Ako uspiješ sve požnjeti. A ni to možda neće biti dovoljno. Tvoj je otac za zemlju svog oca platio tri, a za stričevu zemlju dvije funte."

Gwenda nije mogla doći k sebi. Pet funta bilo je pravo bogatstvo. Činilo joj se nemogućim da Wulfric nekako dođe do toliko novca. Na to bi po svoj prilici otišla sva uštedevina njegove obitelji.

Nate nastavi: "Osim toga, porez se obično plaća prije nego što nasljednik preuzme vlasništvo - a ne nakon žetve."

Aaron Appletree na to reče: "S obzirom na okolnosti, Nate, ovdje bi mogao malko popustiti."

"Da? Gospodar može pokazati popustljivost, jer on odlučuje o vlastitoj imovini.

Ali ako glavar iskazuje popustljivost, tada dijeli tuđe zlato."

"Ali mi ćemo ionako samo dati preporuku. Ništa neće biti konačno dok to ne potvrdi novi gospodar Wigleigha, tko god to bio."

To je, strogo uzevši, točno, pomisli Gwenda. No u praksi je bilo vrlo malo vjerojatno da bi novi gospodar mogao osporiti prijenos vlasništva s oca na sina.

Wulfric reče: "Gospodine, moj otac nije platio pet funta poreza."

"Moramo provjeriti u zapisima." Nate je reagirao toliko brzo da je Gwenda odmah zaključila kako je samo čekao da Wulfric opovrgne navod o iznosu. Nate je često objavljivao nekakve stanke usred saslušanja, prisjetila se. Pretpostavljala je da je na taj način stranama u sporu pružao priliku da mu ponude mito. Možda je mislio da Wulfric skriva nekakav novac.

Dvojica porotnika donijeli su iz sakristije škrinju sa svitcima koji su se odnosili na posjede, zapisima o odlukama suda, ispisanima na dugačkim trakama pergamenta savijenima u svitke. Nate je znao i čitati i pisati - glavar je morao biti pismen, kako bi mogao voditi evidenciju i sastavljati izvještaje za gospodara. Sada je u škrinji stao tražiti dokument.

Gwendi se činilo da se Wulfric našao u teškoj situaciji. Njegove jednostavne riječi i očito poštenje nisu bili dovoljni. Nate se najviše od svega htio pobrinuti za to da svakako prikupi sredstva za feudalni porez. Perkin se manipulacijama htio domoći zemlje. Billy Howard želio je Wulfrica poniziti iz čiste zlobe. A Wulfric nije imao novca za mito.

Usto je bio i naivan. Vjerovao je da će se izboriti za pravdu, samo ako jasno i iskreno iznese sve činjenice. Nije imao osjećaj da bi nekako trebalo pokušati utjecati na razvoj događaja.

Možda mu ona može pomoći. Jobyjevo dijete ne može odrasti a da ne usvoji pokoje lukavstvo.

Wulfric se u svojoj argumentaciji nije pozvao na uske interese seljana. To će umjesto njega učiniti ona. Sada se obratila Davidu Johnsu, koji je stajao kraj nje.

“Čudi me da vas muškarce to ne zabrinjava”, reče.

On je prepredeno pogleda. “Na što ciljaš, curo?”

“Unatoč iznenadnoj smrti članova obitelji, radi se o nasljeđivanju, prenošenju s oca na sina. Dopustite li Nateu da u ovom slučaju nešto izvede po svome, početak će sve dovoditi u pitanje. Uvijek može smisliti nekakav razlog da pokuša osporiti legitimitet. Ne pribojavate li se da će osporiti i prava vaših sinova?”

David je zabrinuto pogleda. “Možda si i u pravu, curo”, reče, pa se odmah okrene prema susjedu s druge strane.

Gwenda je smatrala i da Wulfric griješi kad traži da sud već danas donese konačnu odluku. Bilo bi bolje zatražiti privremeno rješenje, koje bi porotnici donijeli daleko spremnije. Zbog toga je prišla Wulfricu. On je nešto raspravljao s Perkinom i Annet.

Kada se Gwenda pojavila kraj njih, Perkin ju je odmah sumnjičavo pogledao, a Annet je dignula nos, no Wulfric je bio uljudan kao i uvijek. “Pozdrav, suputnice moja”, reče. “Čuo sam da si napustila očev dom.”

“Zaprijetio je da će me prodati.”

“I drugi put?”

“I još mnogo puta, uspijem li pobjeći. Drži da je pronašao neiscrpan izvor zarade.”

“Gdje sad živiš?”

“Primila me udovica Huberts. A radim i za glavara, na gospodarevoj zemlji. Po peni na dan, od jutra do mraka - Nate voli da njegovi nadničari dođu kući umorni.

Misliš da će ti dati što želiš?”

Wulfric uz grimasu odgovori: “Čini mi se da tome baš i nije sklon.”

“Žena bi to riješila drukčije.”

Iznenadeno ju je pogledao. “Kako?”

Annet ju je bijesno gledala, no Gwenda se nije obazirala. “Žena ne bi zahtijevala odluku, osobito kad svi znaju da današnja odluka nije konačna. Ne bi riskirala ‘ne’, za mogućnost da čuje ‘možda’.”

Wulfric zamišljeno upita: “Što bi učinila žena?”

“Zatražila bi Samo da joj zasada dopuste da i dalje radi na zemlji. Pričekala bi da se obvezujuća odluka donese tek nakon imenovanja novoga gospodara. Znala bi da će se u međuvremenu svi već naviknuti na njezino vlasništvo, pa će, kad se pojavi novi gospodar, njegova potvrda već izgledati kao puka formalnost. Ostvarila bi cilj a da pritom ljudima ne bi dala pravu priliku da se suprotstave.”

Wulfric se nije doimao uvjerenim. “No, da...”

“Znam da to nije ishod koji priželjkuješ, no danas nećeš moći izvući više od toga.

Uostalom, kako te Nate može odbiti kad zna da se nitko drugi ne može pobrinuti za usjeve?”

Wulfric kimne. U glavi je pokušavao razmotriti sve mogućnosti. “Ljudi će vidjeti da sam krenuo u žetvu, te će se naviknuti na to. Nakon toga, izgledat će nepravedno da mi uskrate naslijeđe. A ja ću moći platiti porez, ili barem jedan dio.”

“Tako ćeš se naći daleko bliže cilju nego što si sada.”

“Hvala. Vrlo si mudra.” Dodirnuo joj je nadlakticu, a zatim se ponovno okrenuo prema Annet. Ona je nešto podvignula ispod glasa. Njezin je otac izgledao uzrujano.

Gwenda se okrene na drugu stranu. Nemoj mi govoriti da sam mudra, pomisli.

Reci mi da sam... što? Lijepa? Ni u snu. Ljubav tvog života? To je Annet. Prava prijateljica? Dovraga s tim... Što onda želim? Zašto

ti toliko očajnički želim pomoći?

Na to nije imala odgovora.

Primijetila je da David Johns energično razgovara s jednim porotnikom, Aaronom Appletreejem.

Nate je teatralnim pokretom odmotao pergament. "Wulfricov otac, Samuel, platio je trideset šilinga poreza za očevu imanje i funtu za stričevo nasljedstvo." Jedan šiling imao je dvanaest penija. Nije postojao novčić koji bi vrijedio jedan šiling, no svi su ipak govorili o šilinzima. Dvadeset šilinga činilo je funtu. Iznos koji je Nate pročitao iz dokumenta bio je točno upola manji od onoga koji je spomenuo ranije.

Sad se oglasio David Johns. "Čovjekova zemlja mora pripasti njegovu sinu", reče.

"Ne bi bilo dobro da kod novoga gospodara, tko god to postao, ostavimo dojam da može slobodno birati tko će što naslijediti."

Opći žamor pokazao je da se većina s tim slaže.

Wulfric uto iziđe pred porotu. "Glavaru, znam da danas ne možete donijeti konačnu odluku, a ja ću rado pričekati imenovanje novoga gospodara. Tražim samo da mi dopustite da nastavim obrađivati zemlju. Zaklinjem se da ću obaviti žetvu. Ali vi ništa ne gubite ako ne uspijem. I meni ne obećajte ništa ni u slučaju uspjeha. Kada dođe novi gospodar, prepustit ću se njegovoj milosti."

Nate ga zabrinuto pogleda. Gwenda je bila uvjerena kako se nadao da će iz svega izvući nekakav novac. Možda je očekivao da će ga podmititi Perkin, Wulfricov potencijalni punac. Motrila je Nateovo lice dok je pokušavao smisliti način da odbije Wulfricovu skromnu molbu. Dok je tako oklijevao, nekolicina je seljana počela nezadovoljno mumljati, pa je tako shvatio da mu odugovlačenje neće nimalo koristiti.

"U redu", reče na koncu, nimalo uvjerljivo iskazujući milost. "Što kaže porota?"

Aaron Appletree nakratko se posavjetovao s kolegama, a potom je rekao: "Wulfricov je zahtjev skroman i razuman. Treba skrbiti za očevu zemlju do imenovanja novoga gospodara Wigleigha."

Gwenda s olakšanjem uzdahne.

Nate reče: "Zahvaljujem, porotnici."

Skup je tako okončan i ljudi su se počeli razilaziti i odlaziti kući na objed. Većina stanovnika sela mogla si je priuštiti meso tek jednom na tjedan, pa je dan za meso najčešće bila nedjelja. Čak su i Joby i Ethna tada uglavnom uspijevali skuhati kakvu vjevericu ili ježa, a u to doba godine moglo se uloviti i mnogo mladih zečeva.

Udovica Huberts u loncu na vatri imala je ovčji vrat.

Kad su izlazili iz crkve, Gwenda je uhvatila Wulfricov pogled. "Bravo", reče mu dok su zajedno prolazili kroz vrata. "Nije te mogao odbiti, iako se činilo da to silno želi."

"Bila je to tvoja zamisao", reče on zadivljeno. "Točno si znala što trebam reći. Ne znam kako da ti zahvalim."

Oduprijela se iskušenju da mu kaže kako joj može zahvaliti. Zajedno su prolazili grobljem. Ona reče: "Kako ćeš se snaći za žetvu?"

"Ne znam."

"A da meni dopustiš da dođem raditi za tebe?"

"Nemam novca."

"Nije važno, radit ću za hranu."

Zastao je na ulazu na groblje, okrenuo se i iskreno je pogledao. "Ne, Gwenda. Čini mi se da to ne bi bilo dobro. Annet se ne bi svidjelo i, iskreno govoreći, bila bi u pravu."

Gwenda je uvidjela da se zacrvenjela. Njegove riječi nisu se mogle tumačiti na više načina. Da ju je htio odbiti jer je preslaba ili takvo što, ne bi bilo potrebe da je tako izravno pogleda, a pogotovo da spominje svoju zaručnicu. Zna, uvidjela je sada, već propadajući u zemlju od stida, da je zaljubljena u njega i njezinu pomoć odbija jer ne želi poticati njezinu beznadnu strast. "U redu", reče ona jedva čujno, spuštenu pogleda. "Kako god kažeš."

On se srdačno nasmiješi. "Ali hvala na ponudi."

Nije rekla ništa, a trenutak kasnije on se okrenuo i udaljio.

Poglavlje 19

Gwenda je ustala prije svitanja.

Spavala je na slami na podu u kući udovice Huberts. I u snu je nekako znala koliko je sati, te se probudila dok je vani još vladala tama, neposredno prije svitanja.

Udovica, koja je ležala uz nju, nije se ni pomaknula kada se Gwenda izvukla ispod pokrivača i ustala. Pipajući, otvorila je stražnja vrata i izišla u dvorište. Skip ju je pratio snenim korakom.

Još je nekoliko trenutaka nepomično stajala. Kao i uvijek u Wigleighu, puhao je svjež povjetarac. Noć nije bila posve mračna, te je uspijevala razabrati razne obrise: pačju nastambu, zahod, stablo kruške. Nije vidjela susjednu kuću, Wulfricovu, ali je čula tiho režanje njegovog psa, vezanog ispred malenog obora za ovce, te mu se tiho obratila, kako bi joj prepoznao glas i smirio se.

Bilo je to mirno doba jutra - no u posljednje je vrijeme tijekom dana imala i previše takvih razdoblja. Cijeli je život živjela u malenoj kući prepunoj novorođenčadi i malo veće djece, a u svakom trenutku barem je jedno od njih tražilo hranu, plakalo zbog neke beznačajne povrede, vikalo i bunilo se ili vrištalo od bespomoćnog dječjeg bijesa. Ni u snu joj ne bi palo na pamet da bi joj nešto takvo jednom moglo nedostajati. Ali nedostajalo joj je, dok je živjela s mirnom udovicom, koja je znala srdačno čavrljati, ali joj je jednako ugodno bilo i u tišini. Gwenda je ponekad čeznula za dječjim plačem, želeći da može uzeti dijete u naručje i utješiti ga.

Pronašla je staru drvenu kantu, oprala ruke i umila se, a zatim se vratila u kuću. U tami je došla do stola, otvorila kutiju za kruh i odrezala debelu krišku tjedan dana starog kruha. Potom je izišla, jedući u hodu.

Selom je vladala tišina: prva se probudila. Seljaci su radili od svitanja do sumraka, a u ovo doba godine dan je trajao dugo i bio naporan. Stoga je svaki trenutak odmora bio dragocjen. Jedino je Gwenda koristila taj sat između svitanja i izlaska sunca i sat između nailaska sumraka i svršetka dana.

Svanulo je kad je za sobom ostavila kuće i uputila se preko polja. Wigleigh je imao tri velika polja: Hundredacre, Brookfield i

Longfield¹⁰. Na njima su se uzgajali različiti usjevi, a mijenjali su se u trogodišnjem ciklusu. Pšenica i raž, najdragocjenije žitarice, sijali su se prve godine, manje važni usjevi, poput zobi, ječma, graha i graška, druge godine, dok bi treće polje ostajalo tek izorano, bez usjeva. Ove je godine Hundredacre bio pod pšenicom i raži, Brookfield pod raznim sekundarnim kulturama, a Longfield prazan. Sva polja bila su podijeljena na uske i dugačke parcele, približne veličine jednog jutra, a zemlja svakog od kmetova sastojala se od niza takvih pojasa na trima poljima.

Gwenda je otišla na Hundredacre i počela plijeviti jednu od Wulfricovih parcela, čupajući ustrajne mladice štavlja, kaljužnice i kamilice, između stabljika pšenice.

Rado je radila na njegovoj zemlji pomagala mu, znao on za to ili ne. Kad god bi se sagnula, poštedjela bi njegova leđa istog napora. Kad god bi iščupala neki korov, znala bi da će imati bolji urod. Kao da mu nešto daruje. Dok je tako radila, razmišljala je o njemu, zamišljala njegovo lice kad se smije, čula njegov glas, duboki muški glas koji je ipak još uvijek obilježavala dječaćka gorljivost. Dodirivala je zelene mladice njegova žita i zamišljala da mu miluje kosu.

Tako je plijevala do izlaska sunca, a zatim prelazila na alodij - parcele koje je obrađivao feudalni gospodar, odnosno njegovi nadničari - te ondje radila za plaću.

Iako je sir Stephen bio mrtav, i dalje se trebalo brinuti za njegove usjeve, a njegov nasljednik tražit će podroban izvještaj o svemu, kao i o tome kako je raspodijeljen prihod. Nakon zalaska sunca, zaradivši za svakodnevn život, Gwenda bi prešla na neku drugu Wulfricovu parcelu i ondje radila do mraka - i duže ako bi bilo mjesečine.

Sve to ni riječju nije spomenula Wulfricu. No u selu sa samo dvije stotine duša, malo se toga može dugo zadržati u tajnosti. Udovica Huberts upitala ju je uz blagu znatiželju što time kani postići. "Znaš da će se oženiti Perkinovom malom - to ne možeš spriječiti."

"Samo želim da uspije", odgovorila je tada Gwenda. "To je zavrijedio, Pošten je čovjek dobra srca i voljan je raditi dok ne padne s nogu. Želim da bude sretan, čak i ako se oženi tom kučkom."

Danas su gospodarevi nadničari bili na Brookfieldu, gdje su ubirali rani urod gospodareva graha i graška, a Wulfric je bio u blizini i kopao odvodni jarak: zemlja je bila gotovo močvarna nakon obilnih kiša početkom lipnja, Gwenda ga je gledala kako radi, samo u dugim gaćama i čizmama, širokih leđa nadvijenih nad lopatu. Kretao se neumorno poput žrvnja. Jedino se po znoju koji mu je blistao na koži moglo zaključiti koliki napor ulaže u rad. U podne je do njega došla Annet, zgodna sa zelenom vrpcom u kosi, te mu donijela vrč piva i nešto kruha i sira umotanih u komad vrećevine.

Nate Glavar je u tom trenutku zazvonio i svi su prestali raditi, te se okpovukli u hlad rijetkog drveća na sjevernome rubu polja. Nate je nadničarima podijelio jabukovaču, kruh i luk: objed je bio dio naknade za rad, a Gwenda je sjela i naslonila se na deblo nekog graba. Promatrala je Wulfrica i Annet opčinjenošću osuđenika koji gleda tesara kako priprema vješala. Annet je u početku bila uobičajeno koketna, naginjala je glavu u stranu, ubrzano treptala, zaigrano i blago udarala Wulfrica, hineći da ga kažnjava ih zbog nekih njegovih riječi. A onda se uozbiljila, obraćajući mu se ustrajno i gorljivo, dok je on, kako se činilo, tvrdio da je nedužan. Oboje su pogledavali Gwendu, pa je ona zaključila da razgovaraju o njoj. Pretpostavila je da je Annet doznala kako rano ujutro i kasno navečer radi na Wulfricovim poljima. Nakon nekog vremena Annet se udaljila, nekako razdražena, a Wulfric je dovršio objed, sam i zamišljen.

Nakon jela svi su se odmarali do isteka sata određenog za podnevnu stanku. Stariji su se ispružili na tlu i drijemali, dok su mladi čavrljali.

Wulfric je prišao Gwendi i čučnuo uz nju. "Čuo sam da mi plijeviš žito", reče.

Gwenda se nije kanila ispričati. "Pretpostavljam da te Annet zbog toga ukorila."

"Ne želi da radiš za mene."

"A što želi, da vratim korov gdje je i rastao?"

Pogledao je oko sebe i stišao glas, ne želeći da ga netko čuje - iako su svi vrlo lako mogli pretpostaviti o čemu njih dvoje

razgovaraju. “Znam da imaš dobre namjere i zahvalan sam ti, ali zbog toga samo nastaju problemi.”

Uživala je biti u njegovoj blizini. Mirisao je po zemlji i znoju. “Potrebna ti je pomoć”, reče ona. “A od Annet nema mnogo koristi.”

“Molim te da je ne kritiziraš. Štoviše, uopće je ne spominji.”

“U redu, ali nećeš moći sam obaviti žetvu.”

Samo je uzdahnuo. “Kad bi se barem pojavilo sunce.” Automatski je, refleksno poput svakog seljaka, pogledao prema nebu. S jedne strane na drugu vidjeli su se jedino gusti oblaci. Svi su usjevi patili zbog prohladnog i vlažnog vremena.

“Dopusti da radim za tebe”, preklinjala gaje sada Gwenda. “Reci Annet da me trebaš. Muškarac bi trebao biti ženin gospodar, a ne obrnuto.”

“Razmislit ću”, reče on.

No sutradan je angažirao nadničara.

Bio je to neki putnik koji se pojavio već predvečer. Seljani su se u sutonu okupili oko njega da čuju njegovu priču. Zvao se Gram i bio je iz Salisburyja. Ispričao im je da su mu supruga i djeca poginuli kada mu je izgorjela kuća. Ide u Kingsbridge i nada se da će ondje pronaći neki posao, možda u prioratu. Brat mu je ondje redovnik.

Gwenda reče: “Vjerojatno ga poznajem. Moj brat, Philemon, već godinama radi u prioratu. Kako vam se zove brat?”

“John.” To ime nosila su dvojica redovnika, no prije nego što je Gwenda dospjela pitati koji je Gramov brat, ovaj je nastavio: “Kad sam krenuo na put, imao sam nešto malo novca da usput mogu kupovati hranu. A onda su me opljačkali odmetnici i sada nemam prebijene pare.”

Svi su uglavnom izražavali suosjećanje. Wulfric gaje pozvao da prespava u njegovoj kući. Sutradan, u subotu, počeo je raditi za Wulfrica, prihativši kao naknadu hranu i smještaj, te udio u žetvi.

Gram je marljivo radio čitavu subotu. Wulfric je plitko orao prazne parcele u Longfieldu, da uništi čičak i ostali korov. Bio je to posao za dvojicu muškaraca: Gram je vodio konja, udarao ga bičem kad bi zastao, dok je Wulfric usmjeravao plug.

U nedjelju su odmarali.

Gwenda je u nedjelju, u crkvi, briznula u plač čim je ugledala Cath, Joanie i Erica.

Tek tada je shvatila koliko joj užasno nedostaju. Držala je Erica tijekom cijele mise.

Kasnije joj se majka obratila strogim riječima: "Srce će ti prepući zbog tog Wulfrica.

Neće te zavoljeti jer mu plijeviš polje. Neće odvojiti pogled od te bezvrijedne Annet."

"Znam", reče Gwenda. "Ali mu ipak želim pomoći."

"Trebala bi napustiti selo. Ovdje za tebe nema ničega."

Znala je da joj je majka u pravu. "I hoću", reče. "Otići ću dan nakon njihova vjenčanja."

Majka je spustila glas. "Ako već moraš ostati, pripazi na oca. Nije odustao od nade u još dvanaest šilinga."

"Kako to misliš?" upita Gwenda.

Majka je samo odmahнула glavom.

"Sad me ne može prodati", reče Gwenda. "Napustila sam njegovu kuću. Ne hrani me i ne daje mi krov nad glavom. Radim za gospodara Wigleigha. Nisam s njim, pa da sa mnom može raditi što god želi."

"Samo dobro pripazi", reče joj mama, ne želeći više razgovarati o tome.

Ispred crkve se onaj putnik, Gram, obratio Gwendi, raspitujući se o njoj i predlažući da nakon objeda njih dvoje podu u šetnju. Odmah je zaključila što podrazumijeva pod "šetnjom", te ga je izravno odbila, no kasnije ga je vidjela s onom žutokosom Joannom, kćeri Davida Johnsa, kojoj je bilo tek petnaest godina i koja je bila dovoljno glupa da padne na laskanje jednog putnika.

U ponedjeljak je Gwenda, u polutami prije izlaska sunca, plijevila Wulfricovu pšenicu na Hundredacreu kada se na suprotnoj strani polja pojavio Wulfric, trčeći prema njoj. Na licu mu se odražavao mračni bijes.

Ona se u međuvremenu nije bila pokorila njegovim željama, te je i dalje svakog jutra i večeri radila na njegovim poljima, a sada je imala dojam da je ipak pretjerala.

Što će učiniti - istući je? Nakon takve provokacije, vjerojatno ga ne bi kaznili zbog nasilja - ljudi bi rekli da je to i zaslužila, a ona sada, nakon što je napustila roditeljski dom, više nema nikoga da se založi za nju. Osjetila je strah. Vidjela je kako je Wulfric slomio nos Ralphu Fitzgeraldu.

A onda je samoj sebi rekla da ne bude glupa. Iako se mnogo puta potukao, nikada nije čula da je udario neku ženu ili dijete. Ipak, zadržala je vidjevši koliko je gnjevan.

No nije se radilo o tome. Čim joj se približio dovoljno da ga čuje, povikao je: "Jesi li vidjela Grama?"

"Ne, zašto?"

Došao je do nje i zaustavio se, teško dolazeći do zraka. "Koliko si već ovdje?"

"Ustala sam prije svitanja."

Wulfric je razočarano pogleda. "Ako je krenuo ovim putem, to onda znači da mi je sad već izvan domašaja."

"Što se dogodilo?"

"Nestao je - kao i moj konj."

Wulfricov bijes sada je bio posve razumljiv. Konj je bio vrlo vrijedna imovina - životinja koju su si mogli priuštiti samo imućni seljaci, poput njegova oca. Gwenda se sada prisjetila kako je Gram hitro promijenio temu kada je rekla da mu možda poznaje brata. Dakako da nema brata u prioratu i da nije ostao bez supruge i djeteta.

Riječ je o običnome lažljivcu koji je manipuliranjem stekao povjerenje seljana, a krajnji mu je cilj bila krađa. "Kako smo samo bili glupi kad smo nasjeli na tu njegovu priču", reče ona.

"A ja još najveća budala od svijeta jer sam ga primio pod krov", reče Wulfric ogorčeno. "Ostao je tek toliko da ga životinje upoznaju, pa je konj tako htio poći s njim, a pas nije lajao dok su odlazili."

Gwenda je imala dojam da će joj se srce slomiti od tuge. Wulfric je ostao bez konja u vrijeme kada mu je bio najpotrebniji. "Ne bih rekla da je pobjegao ovim putem", reče ona zamišljeno. "Nije mogao otići prije mene - bilo je odveć mračno. A da je išao za mnom, vidjela bih ga." U selo i iz njega vodio je samo jedan put, a završavao je kod vlastelinske kuće. No kroz polja su vodili brojni puteljci i staze.

“Vjerojatno je pobjegao putem između Brookfielda i Longfielda - tako se najbrže dolazi do šume.”

“Konj ne može biti brz u šumi. Možda ga još uhvatim.” Wulfric se okrene i potrči u smjeru iz kojeg je maločas došao.

“Sretno”, dovikne Gwenda, a on samo mahne, ne okrećući se.

No sreća ga ipak nije poslužila.

Kasno tog poslijepodneva, dok je s Brookfielda u gospodarevu sušu nosila vreću s graškom, Gwenda je prošla kraj Longfielda i ponovno vidjela Wulfrica. Kopačom je prekopavao prazno polje. Bilo je očito da nije sustigao Grama i domogao se konja.

Odložila je vreću i prišla mu. “Ne možeš tako raditi”, reče. “Ovdje imaš trideset jutara, a preorao si koliko... deset? Nitko ne može prekopati više od dvadeset jutara.”

Nije je pogledao u oči. Samo je nastavio raditi, bezizražajna lica. “Ne mogu orati”, reče. “Nemam konja.”

“Navuci ormu”, reče ona. “Snažan si, a plug je lagan - samo uništavaš korov.”

“Nemam nikoga da drži plug.”

“Imaš.”

On je zatečeno pogleda.

“Ja ću držati plug”, reče ona.

On odmahne glavom.

Ona reče: “Ostao si bez obitelji, a sada i bez konja. Ne možeš sam. Nema ti druge.

Moraš mi dopustiti da ti pomognem.”

Pogledao je u stranu, preko polja, prema selu. Znala je da razmišlja o Annet.

“Bit ću spremna sutra u svitanje”, reče Gwenda.

Ponovno ju je pogledao. Na licu mu se odražavalo mnoštvo emocija. Bio je razapet između ljubavi prema zemlji i želje da ugodi Annet.

“Pokucat ću ti na vrata”, reče Gwenda. “Zajedno ćemo izorati sve što je preostalo.” Okrenula se i počela udaljavati, no u jednom je trenutku zastala i osvrnula se.

Nije rekao “da”.

Ali nije rekao ni “ne”.

Orali su dva dana, a zatim kosili sijeno, pa ubirali proljetno povrće.

Sada kada Gwenda više nije zarađivala novac kojim bi plaćala smještaj i hranu kod udovice Huberts, morala je pronaći novo prenoćište, pa se preselila u Wulfricovu staju. Objasnila mu je razloge, a on se nije usprotivio.

Nakon prvog dana Annet je Wulfricu prestala donositi objed, pa je Gwenda u njegovoj kuhinji pripremala hranu za oboje: kruh, pivo u vrču, kuhana jaja i hladnu slaninu, te mladi luk ili repu. Wulfric je i tu promjenu prihvatio bez pogovora.

Ona je još uvijek čuvala ljubavni napitak. Malena glinena bočica nalazila se u kožnatoj torbici koju je nosila na vrpci oko vrata. Visjela joj je među grudima, skrivena od pogleda. Mogla mu ga je bilo kada uliti u pivo koje je pio uz objed, no djelovanje napitka ne bi mogla iskoristiti usred polja i usred bijela dana.

Svake večeri on je odlazio Perkinu i večerao s Annet i njezinom obitelji, tako da je Gwenda ostajala sama u njegovoj kuhinji. Vraćao se sumorno raspoložen, ali Gwendi nije ništa govorio, pa je pretpostavljala da se zacijelo usprotivio Annetinim prigovorima. Odlazio je u krevet ne uzimajući više ništa ni za jelo ni za piće, pa tako nije bila u prilici upotrijebiti napitak.

Prve subote nakon Gramova bijega, Gwenda je za sebe priredila večeru od povrća kuhanog s usoljenom svinjetinom. Wulfricova je kuća bila prepuna zaliha hrane za četvero odraslih, tako da joj ništa nije nedostajalo. Večeri su bile svježije, iako je već bio srpanj, pa je nakon večere stavila još jednu kladu u vatru na ognjištu, te sjela i gledala kako je obavija plamen, razmišljajući o toliko jednostavnome, predvidivom životu koji je vodila samo do prije nekoliko tjedana, čudeći se kako se cijeli život urušio jednako naglo i potpuno, kao onaj most u Kingsbridgeu.

U jednom trenutku otvorila su se vrata, a ona je pomislila kako se Wulfric vraća kući. Kad bi se vratio, ona bi se uvijek povukla u staju, no uživala je u tih nekoliko srdačnih riječi koje bi razmijenili prije odlaska na počinak. Željno je podignula pogled, očekujući njegovo zgodno lice, no doživjela je neugodan šok.

Na vratima se nije pojavio Wulfric, nego njezin otac.

S njim je bio i neki neznanac opasna izgleda.

Prestrašeno je poskočila na noge. "Što želiš?"

Skip stane lajati, ali ipak ustukne u strahu od Jobyja.

Joby reče: "No, hajde, djevojčice moja, ne trebaš se bojati, ja sam ti otac."

Već užasnuta, prisjetila se majčina neodređenog upozorenja nakon mise. "Tko je to?" upita, pokazujući neznanaca.

"Ovo ti je Jonah iz Abingdona, trgovac kožom."

Jonah je nekoć možda i bio nekakav trgovac, pomisli Gwenda sumorno, a možda je i potekao iz Abingdona, no čizme su mu bile iznošene, odjeća prljava, dok se po već bezbojnoj kosi i čupavoj bradi moglo zaključiti da već godinama nije bio kod gradskoga brijača.

Trudeći se da pokaže hrabrost koju zapravo nije osjećala, Gwenda reče: "Bježite od mene."

"Rekao sam ti da je energična", reče Joby. "Ali dobra je djevojka. I snažna."

Sada se prvi put oglasio Jonah. "Bez brige", reče. Zagledan u Gwendu, obliznuo je usne, a ona je odmah požalila što na sebi nema još nešto, osim lagane vunene haljine.

"Neće mi biti prva koju ću ukrotiti", reče još.

Gwenda uopće nije sumnjala da je njezin otac ispunio prijetnju, te je ponovno prodao. Nekako je mislila da će odlaskom od kuće biti sigurna. Seljani valjda ipak neće dopustiti otmicu nadničarke koju je angažirao netko od njih...? No selo je sada obavijala tama i ona bi mogla biti već daleko kada netko shvati što se dogodilo.

Sada joj nitko ne može pomoći.

Ipak, neće se prepustiti samo tako, bez borbe.

Očajnički je gledala oko sebe, tražeći oružje. Klada koju je maločas stavila u vatru s jedne je strane već gorjela, no bila je dugačka gotovo pola metra, pa ju je već mamio drugi kraj, koji je stršao iz vatre. Brzo se sagnuvši, ščepala ju je objema rukama.

"No, no, nema potrebe za takvim stvarima", reče Joby. "Ne želiš valjda ozlijediti starog oca, zar ne?" Počeo joj je prilaziti.

Gwendu je obuzeo val gnjeva. Kako se uopće usuđuje predstavljati kao stari otac dok je nastoji prodati? Odjednom je

osjetila silnu želju da ga ozlijedi. Skočila je prema njemu, vrišteći od bijesa, istodobno gurajući zapaljenu stranu klade prema njegovu licu.

On je poskočio unatrag, no ona je i dalje nasrtala, već izbezumljena od gnjeva.

Skip je mahnito štektao. Joby uzdigne ruke, ne bi li se zaštitio, pokušavajući odgurnuti kladu, no ona je bila i snažna. Rukama koje su mlatile po zraku nije uspio zaustaviti njezin napad, pa mu je zažarenim krajem klade uspjela pritisnuti lice.

Pritom mu se zapalila prijava brada, a odmah se pojavio i mučan miris pečenog ljudskog mesa.

U tom trenutku netko ju je ščepao za leđa. Jonah ju je obujmio tako da su joj ruke ostale prikovane uz tijelo. Tako je ispuštala zapaljeno drvo. Plamen je odmah zahvatio slamu na podu. Užasavajući se vatre, Skip je istrčao iz kuće. Gwenda se stala otimati, migoljeći se u napadačevim rukama i bacati se s jedne na drugu stranu, no Jonah je bio neočekivano snažan. Podignuo ju je s poda.

Na vratima se pojavio obris nekog visokog čovjeka. Gwenda je vidjela tek sjenu, koja je odmah nestala. Osjećala je kako pada na tlo. Još nekoliko trenutaka činilo joj se da je posve omamljena. Kad se pribrala, Jonah je već klečao na njoj i konopcem joj vezao ruke.

Onaj se visoki lik ponovno ukazao i Gwenda je sada prepoznala Wulfrica. Ovaj put u rukama je imao veliko hrastovo vjedro. Vodom je hitro polio zapaljenu slamu i ugasio vatru. Potom je drukčije uhvatio vjedro i Jonaha, koji je i dalje klečao, svom snagom raspalio po tjemenu.

Jonah je više nije držao onoliko čvrsto. Razdvojila je ručne zglobove i osjetila da ih konopac više ne drži. Wulfric je zamahnuo i ponovno udario njezina napadača, još snažnije. Jonah je sklopio oči i stropoštao se na pod.

Joby je rukavom ugasio zapaljenu bradu, a zatim se spustio na koljena, stenjući od nesnosne boli.

Wulfric je podignuo onesviještenog Jonaha, ščepavši ga za prednju stranu tunike.

“Tko je to, dobijesa?”

“Zove se Jonah. Moj me otac htio prodati njemu.”

Wulfric pridigne Jonaha, držeći ga za pojas, pa ga odnese do vrata i izbaci na ulicu.

Joby je zapomagao: "Pomozite mi, lice mi je spaljeno."

"Tražiš pomoć?" reče Wulfric. "Zapalio si mi kuću i napao radnicu i još tražiš da ti pomognem? Nosi se odavde!"

Joby ustane, i dalje nemoćno zapomažući, te posrćući krene prema vratima.

Zagledavši se duboko u srce, Gwenda u njemu nije uspjela pronaći ni trunku suosjećanja. Ono malo ljubavi prema njemu, što je još možda bilo preostalo, večeras je nepovratno nestalo. Dok je izlazio, nadala se da joj se više nikada neće obratiti.

Perkin se pojavio na stražnjim vratima, a u ruci je imao baklju. "Što se dogodilo?" upita. "Učinilo mi se da sam čuo krik." Gwenda je iza njega ugledala Annet.

Odgovorio je Wulfric. "Joby je ovamo došao s još jednim nitkovom. Pokušali su odvesti Gwendu."

Perkin nešto progundā. "Izgleda da si riješio problem."

"Bez muke." Wulfric je tek tada shvatio da u ruci još drži ono vjedro, pa ga je sada odložio.

Annet upita: "Jesi li se ozlijedio?"

"Ni najmanje."

"Treba li ti štogod?"

"Samo želim spavati."

Perkin i Annet shvatili su mig, te su se povukli. Činilo se da nitko drugi nije ništa čuo. Wulfric zatvori vrata.

Pogledao je Gwendu pri svjetlu plamena. "Kako ti je?"

"Još sam malo slaba." Sjela je na klupu i laktovima se naslonila na kuhinjski stol.

On priđe ormaru. "Popij malo vina da se oporaviš." Izvadio je malenu bačvu, stavio je na stol i s police uzeo dvije šalice.

Gwenda se odjednom pribrala. Je li to možda prilika koju je čekala? Pokušala se koncentrirati. Morat će biti brza.

Wulfric je natočio vino, a potom vratio bačvicu u ormar.

Gwenda je na raspolaganju imala tek sekundu-dvije. Dok joj je bio okrenut leđima, iz njedara je izvukla kožnatu torbicu koja joj je

visjela oko vrata. Užurbanim pokretima izvadila je bočicu, pa drhtavom rukom uklonila čep i ulila tekućinu u njegovu šalicu.

On se okrenuo u trenutku kada je vraćala torbicu u njedra. Potapšala se po prsima, kao da je samo popravljala položaj haljine. Tipično muški, on nije ništa primijetio, te joj je sjeo nasuprot.

Uzevši šalicu, ona ju je podigla i nazdravila. "Spasio si me", reče. "Hvala."

"Ruka ti drhti", reče on. "Doživjela si gadan šok."

Oboje su otpili po gutljaj vina.

Gwenda se pitala koliko će trebati da napitak počne djelovati.

Wulfric reče: "Ti si spasila mene, pomažući mi u polju. Hvala ti."

Ponovno su otpili po nekoliko gutljaja.

"Ne znam što je gore", reče Gwenda. "Imati ovakvog oca ili biti poput tebe, bez oca."

"Žalim te", reče Wulfric zamišljeno. "Ja barem imam lijepe uspomene na roditelje." Potom je iskapio vino. "Inače ne pijem vino - ne volim kad mi se onako vrti u glavi - ali ovo je izvrsno."

Pomno ga je promatrala. Mattie Vidarica rekla je da će se zaljubiti. Gwenda je tražila odgovarajuće znakove. I doista, ubrzo ju je počeo gledati kao da je vidi prvi put u životu. Nekoliko trenutaka kasnije, rekao je: "Znaš, imaš tako mило lice. Prepuno dobrote."

Sada ga je trebala zavesti ženskim lukavstvima. No istog trenutka uspaničeno je shvatila da u tome nema baš nikakvog iskustva. Žene poput Annet čine takve stvari bez prestanka. No kad se prisjetila svega što čini Annet - koketno se smiješi, dodiruje kosu, ubrzano trepće - shvatila je da takvo što ne može ni pokušati. Jednostavno bi se osjećala glupo.

"Ti si dobar", reče ona, govoreći ne bi li dobila na vremenu. "Ali na tvom licu vidi još nešto."

"Što?"

"Snaga. Onakva snaga koja je plod... ne jakih mišića, nego odlučnosti."

"Večeras se osjećam snažnim." Nasmiješio se. "Rekla si da nitko ne može prekopati dvadeset jutara - ali ja imam dojam da bih mogao, i to sada."

Položila je dlan na njegovu ruku, ispruženu na stolu. “Pošteno se odmori”, reče.

“Vremena za kopanje bit će u izobilju.”

Pogledao je njezinu malenu ruku na svojoj krupnoj šaci. “Imamo kožu različite boje”, reče, kao da je otkrio nešto nevjerojatno. “Pogledaj, tvoja je smeđa, a moja ružičasta.”

“Drukčija koža, drukčija kosa, drukčije oči. Baš me zanima kakva bi nam bila djeca...”

Nasmiješio se na tu pomisao. Izraz lica potom mu se odmah promijenio, budući da je shvatio da u njezinim riječima nešto nije bilo kako treba. Posve se uozbiljio. Ta bi promjena bila čak i komična da joj nije bilo toliko stalo do njegovih osjećaja prema njoj. Samo je svečano rekao: “Nas dvoje nećemo imati djecu.” Nakon toga je povukao ruku.

“Nemojmo ni razmišljati o tome”, reče ona, već beznadno.

“Ne poželiš li ponekad...?” Nije dovršio rečenicu.

“Što?”

“Ne poželiš li ponekad da je svijet drukčiji nego što jest?”

Ona je ustala, zaobišla stol i sjela do njega. “Nemoj ništa željeti”, reče. “Sami smo i noć je. Možeš učiniti što god poželiš.” Pogledala ga je u oči. “Što god poželiš.”

Netremice ju je gledao. Na njegovu licu ugledala je žudnju, te uzbuđeno i slavodobitno shvatila da je želi. Da bi to izišlo na površinu, bio mu je potreban napitak, no osjećaj je bio iskren i stvaran. Trenutačno na svijetu ne želi ništa drugo doli s njom voditi ljubav.

Ipak, i dalje se nije micao.

Uhvatila ga je za ruku. Nije se opirao ni kad ju je prinijela usnama. Držala je te krupne i grube prste, a zatim mu usnama dodirnula dlan. Poljubila ga je, pa ga ovlaš liznula vrškom jezika. Zatim mu je dlan položila na jednu dojku.

On ju je obavio, tako da se doimala još manjom. Usta su mu se blago rastvorila, a ona je jasno uvidjela da ubrzano diše. Nagnula je glavu unatrag, pripravna za poljubac, no on nije učinio ništa.

Ustala je i žurno svukla haljinu preko glave, te je odbacila na pod. Stajala je pred njim naga, pod svjetlom plamena. Piljio je u nju,

razrogačenih očiju, rastvorenih usta, kao da svjedoči kakvom čudu.

Ona ga je ponovno uhvatila za ruku. Ovaj put položila ju je na meko mjesto među bedrima, tako daje njegov dlan pokrio dlakavi trokut. Bila je toliko mokra da mu je prst skliznuo u nju, tako da je i nehotice zastenjala od užitka.

No on ništa nije činio svojevrijedno, tako da je ona u jednom trenutku uvidjela da je paraliziran od neodlučnosti. Želio ju je, ali nije zaboravio Annet. Gwenda ga je tako mogla pokretati poput lutke cijelu noć, možda čak i ostvariti odnos s njegovim nepokretnim tijelom, no to ne bi ništa promijenilo. Trebala je njegovu inicijativu.

Nagnula se naprijed, i dalje mu držeći ruku na svojim preponama. "Poljubi me", reče. Približila mu je lice. "Molim te." Nalazila se samo centimetar-dva od njegovih usana. Bliže mu neće doći: on mora premostiti taj jaz.

On se odjednom pokrenuo.

Povukao je ruku, okrenuo se od nje i ustao. "Ovo nije u redu", reče.

I ona je odmah shvatila da je izgubila.

U oči su joj navalile suze. Podignula je haljinu s poda i pokrila njome prednju stranu golog tijela.

"Oprosti", reče on. "Nisam smio učiniti ništa od toga. Obmanuo sam te. Ponio sam se okrutno."

Ne, nisi, pomisli ona. Ja sam bila okrutna. Ja sam tebe obmanula. Ali bio si prejak.

Odviše si odan, odviše vjeran. Predobar si za mene.

Ipak, samo je šutjela.

Ustrajno je gledao u stranu. "Moraš otići u staju", reče. "Spavaj. Ujutro će nam biti drukčije. Tada će možda sve biti u redu."

Istrčala je kroz stražnja vrata, ne odjenuvši se. Unatoč mjesečini, nije je imao tko vidjeti, a i da jest, ne bi joj bilo stalo. Već za koji trenutak našla se u staji.

Na jednome kraju drvenog zdanja nalazio se povišeni prostor na kojem se držala čista slama. Ondje je spavala svake noći. Uspela se ljestvama i bacila na slamu, toliko ojađena da je nisu smetali ni ubodi slame na goljoj koži. Zaplakala je od razočaranja i stida.

Kad se nakon nekog vremena ipak smirila, ustala je i navukla haljinu, a zatim se omotala pokrivačem. U tom trenutku vani je začula nečiji korak. Pogledala je kroz otvor u grubome zidu od šiblja i zemlje.

Mjesec je bio gotovo pun, te je sve jasno vidjela. Vani je bio Wulfric. Prilazio je vratima staje. Gwenda osjeti kako joj je srce poskočilo. Možda sve ipak još nije gotovo. No, on je nekoliko trenutaka neodlučno stajao na vratima, a zatim se udaljio.

Vratio se do kuće, okrenuo na kuhinjskim vratima, vratio se do staje, pa se ponovno okrenuo.

Gledala je kako hoda amo-tamo, srce joj je divlje udaralo, ali se nije ni pomaknula. Učinila je sve što je mogla ne bi li ga potaknula. Posljednji korak mora poduzeti sam.

Zaustavio se kod kuhinjskih vrata. Mjesečina mu je jasno ocrtavala profil, a srebrna linija spuštala mu se od pramena na čelu do čizama. Jasno je vidjela kako je uvukao ruku u gaće. Znala je što će učiniti: već je vidjela kada je to činio njezin stariji brat. Čula je kako Wulfric stenje i kako se počinje trljati pokretima koji su oponašali ljubavni čin. Piljila je u njega, onako prelijepog na mjesečini, kako uludo troši želju i strast. Činilo joj se da će joj srce u tom trenutku prepući.

Poglavlje 20

Godwyn je u akciju usmjerenu protiv Slijepog Carlusa, krenuo u nedjelju uoči rođendana sv. Adolfa.

Te nedjelje svake se godine održavala posebna misa u katedrali u Kingsbridgeu.

Prior je oko crkve nosio svečeve kosti, a iza njega su u povorci išli redovnici. Svi su molitvom zazivali dobro vrijeme za žetvu.

Kao i uvijek, Godwyn je imao dužnost pripremiti crkvu za misu - postaviti svijeće, pripremiti tamjan i premjestiti pokućstvo - uz pomoć iskušenika i namještenika poput Philemona. Svetkovina sv. Adolfa iziskivala je i drugi oltar, raskošno izrezbaren drveni stol, postavljen na postolje, kako bi ga po potrebi bilo moguće premještati. Godwyn je taj oltar postavio na istočni rub križišta, a na njega je stavio dva posrebrna svijećnjaka. Dok je to radio, zabrinuto je razmišljao o svome položaju.

Sada kada je nagovorio Thomasa da se kandidira za mjesto priora, u sljedećem koraku mora onemogućiti opoziciju. Carlus bi morao biti laka meta - ali na način koji mu nije odgovarao, jer Godwyn nije želio da ljudi steknu dojam da je beščutan.

Na središte oltara postavio je relikvijarno raspelo, dragim kamenjem optočen zlatni križ s drvenom unutarnjom osnovom, dijelom Isusova križa. To drvo, dio pravog drveta na kojem je umro Krist, čudom je tisuću godina ranije pronašla Helena, majka Konstantina Velikoga, a njegovi dijelovi s vremenom su se našli u crkvama širom Europe.

Dok je slagao ukrase na oltaru, Godwyn je u blizini ugledao majku Ceciliju, te je prekinuo posao da joj se obrati. "Čuo sam da je grof Roland došao k svijesti", reče.

"Hvala Bogu."

"Amen", reče ona. "Groznica ga je držala toliko dugo da smo se već bojali za njegov život. Bit će da mu je neka zla krv ušla u mozak nakon frakture lubanje. Ništa od svega što je govorio nije imalo smisla. A onda se, jutros, probudio i počeo normalno govoriti."

"Izliječili ste ga."

"Bog ga je izliječio."

“Ipak, trebao bi biti zahvalan vama.”

Ona se nasmiješila. “Mladi ste, brate Godwyne. S godinama ćete spoznati da moćnici nikada ne pokazuje zahvalnost. Što god im pružimo, prihvaćaju to kao svoje pravo.”

Njezin pokroviteljski ton nije se svidio Godwynu, ali ipak nije pokazao koliko ga iritira. “Bilo kako bilo, sada na koncu možemo održati izbor priora.”

“Tko će pobijediti?”

“Desetorica redovnika čvrsto su obećali da će glasati za Carlusa, a samo sedmorica za Thomasa. Pribroje li se i glasovi samih kandidata, rezultat je jedanaest prema osam, uz šestoricu neodlučnih.”

“To znači da još ništa nije sigurno.”

“Ali Carlus svakako vodi. Thomasu bi dobro došla vaša potpora, majko Cecilia.”

“Ja nemam pravo glasa.”

“Ali ste utjecajni. Kad biste ustvrdili da samostanu trebaju stroži nadzor i određene reforme, te kako smatrate da je izglednije da takvo što u djelo provede Thomas, mogli biste pridobiti barem dio neodlučnih.”

“Ne bih se trebala svrstavati ni na čiju stranu.”

“Moguće, ali možete reći da više nećete financijski potpomagati redovnike ne budu li bolje gospodarili novcem. U tome ne može biti ničeg lošeg.”

Njezine su bistre oči zasjale od zabavljenosti - nije je bilo lako samo tako uvjeriti.

“Bila bi to šifrirana poruka za pružanje potpore Thomasu.”

“Tako je.”

“Ja sam strogo neutralna. Rado ću surađivati sa svakim koga redovnici odaberu. I to je moja završna riječ, brate.”

On joj se s poštovanjem naklonio. “Poštujem vašu odluku, dakako.”

Ona je kimnula i udaljila se.

Godwyn je bio zadovoljan. S obzirom na njezinu konzervativnost, nije ni očekivao da će poduprijeti Thomasa. Svi su pretpostavljali da podupire Carlusa. No Godwyn će sada moći

proširiti glas da će biti zadovoljna bez obzira na to tko pobijedi. Zapravo je uspio potkopati njezinu implicitnu potporu Carlusu. Možda se čak i naljuti kad do nje dođe informacija o tome kako je iskrivio njezine riječi, no zbog toga neće povući svoju izjavu o neutralnosti.

Tako sam lukav, pomisli on. Doista sam zavrijedio biti prior.

Neutraliziranje Cecilije bit će korisno, ali ni približno dovoljno da pregazi Carlusa. Godwyn mora zorno prikazati redovnicima koliko je Carlus nesposoban za čelno mjesto u prioratu. Zabrinuto se nadao da će mu se takva prilika ukazati upravo danas.

Carlus i Simeon sada su se nalazili u crkvi, na pokusu za misu. Carlus je bio privremeni prior, a to je značilo da mora voditi procesiju i nositi relikvijar od zlata i bjelokosti u kojem su svečeve kosti. Simeon, rizničar i Carlusov intimus, pomagao mu je u orijentiranju, a Godwyn je vidio kako Carlus broji korake, kako bi kasnije sve mogao izvesti sam. Vjernike bi se uvijek silno dojmilo kad bi vidjeli kako se Carlus kreće s punim pouzdanjem iako ništa ne vidi: činilo im se da je riječ o omanjem čudu.

Povorka je uvijek kretala od istočnog kraja crkve, gdje su relikvije bile pohranjene pod glavnim oltarom. Prior bi otključao ormarić i izvadio relikvijar. Potom bi ga nosio kroz sjeverni bočni brod prezbiterija, oko sjevernog transepta, sjevernim bočnim brodom do zapadne strane, pa glavnim brodom do križišta. Ondje bi se uspeo preko dviju stuba i položio ga na drugi oltar koji je Godwyn već bio postavio. Svete relikvije ostale bi ondje, da ih vjernici mogu gledati, tijekom cijele službe.

Dok mu je pogled kružio crkvom, Godwyn je ugledao i mjesto u južnome brodu prezbiterija na kojem su se još odvijali radovi, te je otišao onamo, da vidi kako napreduje obnova. Merthin u tome više nije sudjelovao, budući da ga je Elfric otpustio, no majstori su se i dalje koristili njegovom nevjerojatno jednostavnom metodom. Umjesto skupog drvenog okvira koji bi pridržavao kamenu konstrukciju dok se žbuka ne stvrdne, svaki kamen na željenome mjestu držao običan konopac prebačen preko dužeg ruba kamena za zidanje i opterećen običnim kamenom. Tim sustavom nisu se mogla raditi rebra svoda, koja su se sastojala od dugačkih i tankih

komada kamena, pa je za te elemente ipak trebalo izraditi drveni okvir. No, ipak, Merthin je prioratu uštedio pravo malo bogatstvo za tesarske radove.

Godwyn je bio svjestan Merthinove domišljatosti, ali je uz njega i dalje osjećao nelagodu, te je radije surađivao s Elfricom. U Elfricu se čovjek mogao pouzdati, znati da će uvijek biti voljan slušati, da nikada neće izazivati nevolje. S druge strane, Merthin je uvijek bio sklon tome da radi po svome.

Carlus i Simeon izišli su iz crkve. Sve je bilo spremno za misu. Godwyn je otpremio ljude koji su mu dotada pomagali, sve osim Philemona, koji je meo pod u križištu.

Na nekoliko trenutaka njih su dvojica ostali posve sami u velikoj katedrali.

To je bio trenutak koji je Godwyn iščekivao. Plan koji mu je dotada u glavi bio tek napola oblikovan, sada mu se odjednom ukazao u cijelosti. Još je nekoliko trenutaka oklijevao, jer je stvar bila užasno riskantna. Ipak, odlučio je sve staviti na kocku.

Pozvao je Philemona. "Dođi", reče. "Brzo pomakni postolje za metar naprijed."

Velik dio vremena Godwynu je katedrala bila tek radno mjesto. Bio je to prostor koji valja koristiti, zdanje koje treba popraviti, izvor prihoda, ali istodobno i financijski teret. No s vremena na vrijeme, u ovakvim prigodama, iznova bi spoznao svu raskoš i veličanstvenost građevine. Plamen svijeća treperio je i odražavao se na zlatu svijećnjaka. Redovnici i redovnice u haljama nečujno su klizili među drevnim kamenim stupovima, dok se pjesma zbora dizala uvis, do najvišeg svoda. Nije ni čudo što su stotine vjernika nijemo stajale i sve to upijale.

Carlus je predvodio procesiju. Dok su redovnici i redovnice pjevali, otvorio je ormarić pod glavnim oltarom - sve vješto pipajući - i izvadio relikvijar od zlata i bjelokosti. Visoko ga podignuvši, počeo je na čelu povorke obilaziti crkvu. S tom bijelom bradom i očima koje ne vide bio je utjelovljenje svetog pravednika.

Hoće li upasti u Godwynovu zamku? Stvar je bila toliko jednostavna - doimala se beskrajno lakom. Dok je hodao na nekoliko

koraka iza Carlusa, Godwyn je nervozno grickao usnu i davao sve od sebe da ostane pribran.

Vjernici su sve nijemo promatrali, puni strahopoštovanja. Godwyn se nikada nije prestajao čuditi tome kako spremno dopuštaju da se njima manipulira. Ne vide kosti, a da ih i vide, ne bi ih znali razlikovati od ostataka nekog drugog čovjeka. No zbog skupe i ekstravagantne raskoši relikvijara, sablasnog sklada pjevanja, usklađene odjeće redovnika i redovnica, te veličanstvenog zdanja u kojem je sve ostalo izgledalo beznačajno, osjećali su nazočnost nečega svetog.

Godwyn je pomno promatrao Carlusa. Kada je došao točno na sredinu krajnjeg zapadnog traveja sjevernog bočnog broda, naglo je skrenuo ulijevo.

Simeon je bio uz njega, spreman ispraviti ga u slučaju da je pogrešno procijenio udaljenost, no za tim nije bilo potrebe. Izvrsno: što ima više samopouzdanja, to su veći izgledi da će se Carlus spotaknuti u presudnome trenutku.

Brojeći korake, Carlus je došao točno do sredine glavnoga broda, a zatim se ponovno okrenuo, izravno prema oltaru. U tom trenutku zbor je utihnuo, pa je procesija nastavila napredovati u svečanoj tišini.

Bit će daje to pomalo kao kad tražiš zahod usred noći, pomisli Godwyn. Carlus je veći dio života prolazio istim putem nekoliko puta u toku godine. Sada je to činio kao predvodnik povorke, zbog čega je zacijelo napet. No doimao se smireno, a tek je jedva primjetno pomicanje usana ukazivalo na činjenicu da broji korake. Ali Godwyn se pobrinuo za to da mu računica bude pogrešna. Hoće li se osramotiti? Ili će se nekako snaći?

Vjernici su u strahu uzimali dok su svete kosti prolazile kraj njih. Znali su da dodirivanje škrinjice može dovesti do čuda, ali su smatrali i da svako nepoštivanje relikvija izaziva katastrofalne posljedice. Duhovi preminulih prisutni su uvijek i svugdje, paze na svoje ostatke, iščekujući Sudnji dan. A oni koji su živjeli sveti život raspolažu gotovo neograničenim moćima da žive nagrade ili kazne.

Godwynu je sinulo da bi mu sv. Adolf mogao zamjeriti zbog toga što bi se ubrzo moglo dogoditi u katedrali u Kingsbridgeu. Na

trenutak je zadrhtao od užasnog straha. A onda se umirio, pomislivši kako djeluje na dobrobit priorata u kojem se čuvaju svete kosti, te da će taj neizrecivo mudri svetac, koji može proniknuti u čovjekovo srce, shvatiti da je tako najbolje.

Približavajući se oltaru, Carlus je usporio, no koraci su mu bili jednako odmjereni.

Godwyn je čekao suspregnuta daha. Carlus kao da je malko oklijevao zakoračivši još jednom, budući da se, po vlastitim proračunima, sada trebao naći u blizini postolja na kojem se nalazio oltar. Godwyn ga je bespomoćno gledao, pribojavajući se da bi u posljednji trenutak moglo doći do kakve promjene uobičajene procedure.

Potom je, sigurno i s pouzdanjem, Carlus nastavio koračati.

Nogom je došao do ruba postolja metar ranije nego što je očekivao. U potpunoj tišini zvuk sandale koja je udarila o šuplju drvenu konstrukciju odjeknuo je cijelom crkvom. Prigušeno je kriknuo od šoka i straha. Zahvaljujući odlučnome hodu, tijelo se nastavilo kretati prema naprijed.

Godwyn osjeti kako mu srce lebdi na slavodobitnome valu ushita - no taj je osjećaj potrajao tek trenutak, jer se onda dogodila katastrofa.

Simeon je pokušao uhvatiti Carlusa za nadlakticu, no već je bilo prekasno.

Škrinjica je poletjela iz Carlusovih ruku. Svi su užasnuto uzdahnuli. Dragocjena je kutija pala na kameni pod i otvorila se, tako da su se svetačke kosti razletjele na sve strane. Carlus je pao na masivni drveni oltar, odgurnuvši ga s platforme, tako da su svi ukrasi i svijeće popadali po podu.

Godwyn je užasnuto gledao neočekivani prizor. Sve to bilo je neusporedivo gore od svih njegovih namjera.

Svečeva lubanja otkotrljala se po kamenome podu i zaustavila pod Godwynovim nogama.

Plan je uspio - ali i predobro. Htio je da Carlus padne i da izgleda bespomoćno, ali nije htio dovesti do oskvrnuća svetih relikvija. Užasnuto je piljio u lubanju na podu, čije prazne očne duplje

kao da su ga optuživale nesmiljenim pogledom. Kakva će ga stravična kazna snaći za ovo?

Hoće li se ikada moći iskupiti za takav zločin?

Budući da je i očekivao nekakav incident, šokirao se malo manje nego ostali, te se prvi pribrao. Stojeći nad kostima, uzdignuo je obje ruke i glasom nadjačao žamor:

“Svi na koljena! Moramo se pomoliti!”

Oni koji su se našli u prvim redovima odmah su kleknuli, a ostali su se povelili za njihovim primjerom. Godwyn je poveo dobro poznatu molitvu, a pridružili su mu se svi redovnici i redovnice. Dok je molitva odzvanjala crkvom, uspravio je relikvijar.

Činilo se da nije oštećen. Potom je, teatralno usporeno, objema rukama podignuo lubanju. Drhtao je od praznovjernog straha, ali ju je ipak uspio zadržati. Izgovarajući riječi molitve na latinskome, odnio je lubanju u škrinju i položio je unutra.

Tada je vidio da se Carlus s mukom pridiže na noge. Rukom je pokazao prema dvjema redovnicama. “Pomognite zamjeniku priora da dođe do bolnice”, reče. “Brate Simeone, majko Cecilia, hoćete li poći s njim?”

Podignuo je još jednu kost. Bojao se, jer je znao da je za sve što se dogodilo kriv više od Carlusa. No imao je časne nakane, pa se i dalje nadao da će uspjeti udobrovoljiti sveca. Istodobno, znao je da njegovo držanje mora ostaviti dobar dojam kod sviju nazočnih: preuzeo je stvari u svoje ruke, poput pravog vode.

Međutim, ne može dopustiti da taj trenutak ispunjen užasom i strahopoštovanjem potraje predugo. Mora brže skupiti sve kosti. “Brate Thomas”, reče. “Brate Theodoric. Pomozite mi.” Philemon je već krenuo prema njemu, no Godwyn ga je zaustavio pokretom ruke: Philemon nije redovnik, a samo Božji ljudi smiju dirati kosti.

Carlus je odšepao iz crkve, uz pomoć Simeona i Cecilije, tako da je Godwyn ostao sam, kao neosporni gospodar situacije.

Pozvavši Philemona i još jednog namještenika, Otha, rekao im je da usprave i namjeste oltar. Vratili su ga na željeno mjesto na postolju. Otho je podignuo svijećnjake, a Philemon raspelo s dragim kamenjem. Pobožno su ih postavili na oltar, a zatim pokupili porazbacane svijeće.

Redovnici su skupili sve kosti. Godwyn je pokušao staviti poklopac na relikvijar, no sada je bio savijen, te nije posve dobro pristajao na otvor. Poklopivši kutiju koliko je bolje mogao, svečano je položio škrinju na oltar.

Godwyn se u posljednji čas prisjetio da kao vodu priorata zapravo želi prikazati Thomasa, a ne sebe - barem zasada. Podignuvši knjigu koju je do maločas nosio Simeon, dao ju je Thomasu. Thomasu nije trebalo objašnjavati što mu je činiti.

Otvorio je knjigu, pronašao željenu stranicu, te pročitao stihove. Redovnici i redovnice poredali su se s obiju strana oltara, a Thomas je poveo pjevanje psalma.

Nekako su uspjeli odraditi cijelu misu.

Godwyn je ponovno počeo drhtati čim je izišao iz crkve. Cijeli događaj bio je gotovo debakl, no činilo se da se na koncu ipak izvukao.

Redovnici su stali uzbuđeno razgovarati prije nego što je povorka došla do klaustara i prije nego što su se počeli razilaziti. Godwyn se naslonio na jedan stup, dajući sve od sebe da se nekako pribere. Osluškivao je razmišljanja drugih redovnika.

Neki su smatrali kako oskvrnuće relikvija pokazuje da Bog ne želi Carlusa na mjestu priora - bila je to reakcija koju je Godwyn i priželjkivao. No, na njegov veliki užas, većina je suosjećala s Carlusom. To mu nikako nije bilo po volji. Uvidio je da je Carlusu možda čak i pomogao, izazivanjem suosjećajnih reakcija.

Smirivši se, odjurio je u bolnicu. Mora doći do Carlusa dok je ovaj još demoraliziran i prije nego što dozna za redovničko razumijevanje.

Zamjenik priora sjedio je u postelji s jednom rukom u povezu, te zavojem oko glave. Bio je blijed i izgledao uzdrmano, a svakih nekoliko trenutaka lice mu se nervozno trzalo. Simeon je sjedio kraj njega.

Simeon ga je prostrijelio pogledom. "Pretpostavljam da si sretan", reče.

Godwyn se nije obazirao na njegove riječi. "Brate Carluse, bit će vam drago čuti da su svečeve relikvije na svome mjestu, uz pjesme i

molitve. Svetac će nam svima zasigurno oprostiti na ovome tragičnom nesretnom slučaju.”

Carlus odmahne glavom. “Nema nesretnih slučajeva”, reče. “Sve se događa Božjom voljom.”

Godwyn osjeti kako ga obuzima nova nada. To već zvuči bolje.

Simeon je razmišljao na sličan način, te je pokušao obuzdati Carlusa: “Nemoj davati nepromišljene izjave, brate.”

“To je znak”, reče Carlus. “Bog nam govori kako ne želi da postanem prior.”

Godwyn se cijelo vrijeme nadao upravo takvoj reakciji.

Simeon reče: “Gluposti.” Uzeo je šalicu koja je stajala na stoliću kraj kreveta.

Godwyn je pretpostavljao da se u njoj nalazi toplo vino s medom, lijek majke Cecilije za većinu tegoba. Simeon je stavi Carlusu u ruku. “Pij.”

Carlus je otpio nekoliko gutljaja, ali nije dopuštao da ga skrenu s teme. “Bio bi grijeh ne obazirati se na takav znak.”

“Takve znakove nije jednostavno tumačiti”, pobuni se Simeon.

“Moguće. Ali čak i ako si u pravu, hoće li braća glasati za priora koji ne može nositi ni svečeve relikvije a da ne padne?”

Godwyn reče: “Neke bi, čak, umjesto da ih to odbije, k vama moglo privući suosjećanje.”

Simeon ga zbunjeno pogleda, pitajući se što smjera.

Simeon je s pravom bio sumnjičav. Godwyn je zastupao takvo razmišljanje jer je iz Carlusa htio izvući više od neodređene sumnje. Može li kako izvući i nedvosmisleno povlačenje kandidature?

Kao što se i nadao, Carlus mu se usprotivio. “Čovjek treba postati prior jer ga braća poštuju i smatraju da ih može mudro predvoditi - a ne iz sažaljenja.” U njegovim riječima odjekivala je gorka uvjerenost, stečena doživotnom hendikepiranošću.

“To je vjerojatno točno”, reče Godwyn, hineći neodlučnost, kao da je to priznanje iz njega izvučeno protiv njegove volje. Izlažući se novom riziku, još doda: “Ali Simeon je možda u pravu. Konačnu odluku možda biste trebali odgoditi do trenutka kad se posve oporavite.”

“Dobro mi je i neće mi biti bolje”, uzvratu Carlus, odbijajući priznati bilo kakvu slabost pred mladim Godwynom. “Ništa se neće promijeniti. Sutra ću se osjećati kao i danas. Neću se kandidirati za priora.”

Godwyn je čekao upravo te riječi. Naglo je ustao, naklonio se kao da prihvaća i poštuje Carlusov izbor, a zapravo skrivajući lice koje bi moglo otkriti trijumfalan izraz. “Nedvosmisleni ste kao i uvijek, brate Carluse”, reče. “Vaše želje prenijet ću ostalim redovnicima.”

Simeon je već zaustio da se pobuni, no u tome ga je onemogućila majka Cecilia, koja je u prostoriju ušla sa stubišta. Činilo se da je smetena i uzburjana. “Grof Roland zahtijeva da zamjenik priora dođe do njega”, reče. “Prijeti da će napustiti postelju, ali ne smije se micati, jer mu lubanja možda još nije posve zacijeljena. No brat Carlus također se ne bi trebao micati.”

Godwyn pogleda Simeona. “Poći ćemo nas dvojica”, reče.

Zajedno su se uspeli stubama.

Godwyn je bio zadovoljan. Carlus čak i ne zna da je potučen do nogu. Svojevoljno se povukao iz izbora, pa je od kandidata tako preostao još jedino Thomas. A njega Godwyn može eliminirati kad god poželi.

Plan se pokazao nevjerojatno uspješnim - zasad.

Grof Roland je ležao na leđima, glave omotane debelim slojevima zavoja, ali je i unatoč tome izgledao kao čovjek koji ima veliku moć. Bit će da ga je u međuvremenu posjetio i brijač, jer mu je lice bilo izbrijano, a crna kosa - ono što nije bilo pod zavojima - uredno podšišana. Na sebi je imao kratku ljubičastu tuniku, te nove pripijene hlače, čije su nogavice, prema najnovijoj modi, bile različitih boja: jedna je bila crvena, druga žuta. Iako je bio u postelji, nosio je pojas s bodežom, te niske kožnate čizme. Uz njega su stajali stariji sin, William, te Williamova supruga, Philippa. Grofov mladi tajnik, otac Jerome, u svećeničkoj odori, sjedio je za obližnjim pisaćim stolom, s pripremljenim perima i voskom za pečačenje.

Poruka je bila više nego jasna: grof je ponovno preuzeo sve u svoje ruke.

“Je li ovdje priorov zamjenik?” upita jasnim, snažnim glasom.

Godwyn je bio snalažljiviji od Simeona, pa je prvi odgovorio. "Zamjenik Carlus doživio je pad u crkvi, pa i sam leži ovdje, u istoj ovoj bolnici, milorde", reče. "Ja sam sakristan, Godwyn, a sa mnom je i rizničar, Simeon. Zahvaljujemo Bogu na vašem čudesnom oporavku, jer On je vodio ruke liječnika-redovnika koji su se brinuli za vas."

"Razbijenu glavu pokrpaio mi je brijač", reče Roland. "Zahvalite njemu."

Budući da je grof ležao na leđima i gledao prema stropu, Godwyn mu nije dobro vidio lice, no ipak je imao dojam da je nekako neobično bezizražajno, te se upitao je li ozljeda izazvala kakva trajna oštećenja. Sada upita: "Imate li sve što vam treba da bi vam bilo ugodno?"

"Ako i nemam, ubrzo ćete za to doznati. A sad me slušajte. Moja nećakinja, Margery, treba se udati za Monmouthova mlađeg sina, Rogera. Pretpostavljam da to znate."

"Da." Godwynu se u sjećanju iznenada ukazao onaj prizor: Margery leži na leđima, u istoj toj sobi, nogu podignutih uvis, i opći sa svojim rođakom Richardom, biskupom Kingsbridgea.

"Vjenčanje silno kasni zbog mojih ozljeda."

To nije istina, pomisli Godwyn. Most se urušio prije samo mjesec dana. Prava je istina po svoj prilici to da grof mora dokazati da ga ozljede nisu onesposobile, te da je još uvijek dovoljno moćan da zavrijedi savezništvo s grofom od Monmoutha.

Roland nastavi: "Vjenčanje će se održati u katedrali u Kingsbridgeu točno za tri tjedna."

Strogo uzevši, grof je trebao podnijeti službeni zahtjev, a ne izdati zapovijed, te bi mu izabrani prior vjerojatno gnjevno zamjerio na takvoj netaktičnosti. No, dakako, priorat nije imao izabranog priora. Osim toga, Godwynu nije padao na pamet ni jedan jedini razlog zbog kojeg ne bi bilo moguće udovoljiti Rolandovoj želji. "U redu, svakako, milorde", reče. "Obavit ću sve potrebne pripreme."

"Želim da se novi prior postavi na vrijeme da održi obred", nastavi Roland.

Simeon nešto iznenađeno progundā.

Godwyn je odmah zaključio kako će ta žurba silno pogodovati njegovim namjerama. “U redu”, reče. “Imali smo dvojicu kandidata, no zamjenik Carlus danas se povukao, tako da nam je preostao jedino brat Thomas, matrikular. Izbor možemo održati kad god poželite.” Nije mogao vjerovati da ga je snašla tolika sreća.

Simeon je znao da se nalazi na korak od poraza. “Samo trenutak”, reče.

Ali Roland više nije slušao. “Ne želim Thomasa”, reče.

Godwyn takvo što nije očekivao.

Simeon se nasmiješi, sretan zbog tog obrata u posljednji čas.

Godwyn šokirano zamuca: “Ali, milorde...”

Roland mu nije kanio dopustiti da ga prekine. “Pozovite mi nećaka, Saula Bjeloglavog, iz Sv. Ivana u Šumi”, reče.

Godwynovo srce obuzele su zle slutnje. Saul mu je bio vršnjak. Kao iskušeni bili su prijatelji. Zajedno su studirali u Oxfordu - no ondje su se udaljili: Saul se gorljivije odao vjeri, dok je Godwyn krenuo svjetovnijim putem. Saul je sada bio uspješan prior izolirane ćelije Sv. Ivana. Vrlo ozbiljno shvaćao je redovničku vrlinu poniznosti, te se nikada ne bi sam kandidirao. Ali bio je pametan, pobožan i omiljen u svim krugovima.

“Dovedite ga ovamo što prije”, reče Roland. “Predložiti ću ga za novog priora Kingsbridgea.”

Poglavlje 21

Merthin je sjedio na krovu crkve Sv. Marka, u sjevernome dijelu Kingsbridgea.

Odande je vidio cijeli grad. Na jugoistočnoj strani riječni je zavoj obavijao priorat poput mekog lakta. Četvrtinu grada zauzimala su zdanja priorata i okolna zemlja - groblje, sajmište, voćnjak i povrtnjak - uz katedralu koja se nad sve izdizala poput hrasta u polju punom kopriva. Vidio je namještenike priorata kako ubiru povrće, čiste staju i skidaju bačve s kola.

Središte grada zauzimala je imućna četvrt, a to se osobito odnosilo na glavnu ulicu, koja se uspinjala od rijeke, onako kako su se prvi redovnici zacijelo uspinjali tim obronkom prije više stotina godina. Nekolicina imućnih trgovaca, prepoznatljivih zahvaljujući sjajnim bojama finih vunениh kaputa, odlučnim je korakom prolazila tom ulicom: trgovci su uvijek bili užurbani. Jedna druga široka prometnica, glavna trgovačka ulica, pružala se središtem grada od istoka prema zapadu, pod pravim kutem sijekući glavnu ulicu u blizini sjeverozapadnog ugla priorata. Na tom uličnome uglu vidio je i široki krov cehovske vijećnice, najvećeg zdanja u gradu, izvan zidova priorata.

U glavnoj ulici, kraj gostionice Zvono nalazio se ulaz u priorat. Nasuprot njemu živjela je Caris, u kući višoj od većine ostalih kuća. Ispred Zvona Merthin je razabrao poveću skupinu ljudi okupljenih oko Fratra Murda. Fratar, koji, kako se činilo, nije bio vezan ni za koji fratarski red, nakon urušavanja mosta ostao je u Kingsbridgeu.

Šokirani ljudi koji su doživjeli gubitak bili su osobito podložni utjecaju njegovih emotivnih uličnih propovijedi, tako daje ubirao hrpe srebrnjaka od pola i četvrt penija. Merthin ga je smatrao prevarantom koji hini sveti gnjev, dok suzama prekriva ciničnost i pohlepu - no Merthin je u tome bio u manjini.

Na završetku glavne ulice ostaci mosta još su stršali iz vode, a kraj njih je Merthinova skela prelazila rijeku, prevozeći kola natovarena srušenim deblima. Na jugozapadu se nalazio proizvodni dio grada, u kojem se u velikim kućama na širokim parcelama klala stoka, štavila koža, proizvodilo pivo, pekao kruh, te se u raznoraznim

radionicama proizvodilo sve i svašta - taj je dio grada bio odviše smrdljiv i prljav za najuglednije građane, ali se ondje ipak obrtao velik novac. Rijeka se ondje širila, dijeleći se na dva rukavca, tako da je Otok gubavaca ostajao u sredini. Merthin je vidio lana Lađara koji je svojim malenim čamcem odlazio na otok. Njegov putnik, neki redovnik, po svoj je prilici odnosio hranu jedinom preostalom gubavcu. Na južnoj obali rijeke nizali su se dokovi i skladišta, a na nekoliko mjesta istovarivao se teret iz splavi i teglenica. Iza toga prostiralo se prigradsko naselje Newton, u kojem su se nizovi siromašnih kuća protezali među voćnjacima, pašnjacima i vrtovima, u kojima su namještenici priorata proizvodili hranu za redovnike i redovnice.

U sjevernome dijelu grada, gdje se nalazila i crkva Sv. Marka, živjela je sirotinja, pa su se oko crkve natiskivale kućice nadničara, udovica, neuspješnih i starih građana. Bila je to crkva za siromahe - na Merthinovu sreću.

Četiri tjedna ranije, očajni otac Joffroi angažirao je Merthina da podigne dizalicu i popravi krov crkve. Caris je nagovorila Edmunda da posudi Merthinu novac za kupnju alata. Merthin je kao radnika angažirao četrnaestogodišnjeg Jimmieja, koji je radio za pola penija na dan. Tog dana dovršili su dizalicu.

Gradom se nekako pročulo da se Merthin sprema iskušati novu napravu. Njegova se skela općenito dojmila sviju i ljude je fasciniralo pitanje što je sada smislio. Na groblju se tako već okupilo omanje mnoštvo građana, uglavnom besposličara, no među njima su bili i otac Joffroi, Edmund i Caris, te dio gradskih graditelja, među kojima je svakako najvažniji bio Elfric. Doživi li danas neuspjeh, Merthin će se neslavno provesti i pred prijateljima i pred neprijateljima.

No to još nije bilo najgore u čitavoj priči. Taj ga je posao spasio od potrebe da u potrazi za prihodima napusti grad. No i ta mu je sudbina poput mača još visjela nad glavom. Ne profunkcionira li dizalica kako treba, ljudi će zaključiti da angažiranje Merthina donosi nesreću. Govorit će kako ga duhovi ne žele u gradu. Naći će se pod velikim pritiskom da napusti grad. Morat će se oprostiti s Kingsbridgeom - i s Caris.

Tijekom protekla četiri tjedna, dok je oblikovao komade drva i sastavljao dijelove dizalice, prvi je put ozbiljno razmišljao o mogućnosti da bi je mogao izgubiti i to ga je užasnulo. U međuvremenu je shvatio da mu je ona sva radost njegova svijeta. Za lijepa vremena s njom želi razgovarati na suncu. Ugleda li nešto lijepo, njoj to želi pokazati, čuje li nešto smiješno, prvo pomisli kako joj to želi ispričati, da vidi kako se smiješi. Posao mu je donosio užitak, osobito kad bi došao do nekog domišljatog rješenja za naoko nerješive probleme. No bilo je to hladno, intelektualno zadovoljstvo, te je stoga znao da bi njegov život bez Caris bio jedna dugotrajna, mračna zima.

Ustao je. Vrijeme je da u praksi iskuša svoje sposobnosti.

Izgradio je uobičajenu dizalicu s jednom inovacijom. Poput svih dizalica, i ova je imala konopac koji je prolazio nizom kolotura. Na vrhu zida crkve, na rubu krova, Merthin je postavio drvenu konstrukciju nalik na vješala, s gredom koja se pružala preko krova. Uže je provukao do završetka te vodoravne grede. Na drugome kraju užeta, na tlu, na groblju, nalazilo se kolo, koje je namotavalo uže kad bi ga okretao Merthinov pomoćnik, Jimmie. Sve je to bilo uobičajeno. Inovacija se sastojala u tome što su vješala imala i pomični element, pa se krak mogao okretati.

Ne bi li se zaštitio od sudbine Howeila Tylera, Merthin je pod pazusima imao širok pojas vezan za veliku fijalu. Padne li, neće dospjeti daleko. Tako zaštićen, skinuo je škrljevac s jednog dijela krova, a potom uže s dizalice vezao za drvenu gredu. Sada dovikne Jimmieju: "Okreni kolo!"

Čekao je suspregnuta daha. Bio je uvjeren da će uspjeti - stvar mora funkcionirati - no u tom trenutku ipak ga je obuzela napetost.

Jimmie, koji je stajao unutar velikog kotača na tlu, počeo je hodati i guranjem ga okretati. Kotač se mogao kretati samo u jednome smjeru. Imao je i kočnicu koja je pritiskala asimetrične zupce: jedna strana svakog zupca bila je izrađena pod blagim kutem, tako da je kočnica postupno napredovala po toj kosini. No druga je strana bila okomita, tako da se svako kretanje u suprotnome smjeru odmah zaustavljalo.

Dok se kotač okretao, drvo s krova se podizalo.

Kada je drvo prešlo rub krovne konstrukcije, Merthin poviče: “Stani!”

Jimmie se zaustavio, kočnica je uglavila kotač, a drvo je ostalo visjeti u zraku, blago se ljuljajući. Zasada je sve išlo po planu. Upravo pri sljedećem koraku stvari bi mogle poći po zlu.

Merthin je počeo okretati dizalicu, tako da se i krak počeo micati. Pozorno je gledao, suspregnuta daha. Konstrukcija je počela trpjeti nova opterećenja, budući da se težište tereta sada premještalo. Drvo dizalice počelo je škripati. Krak se okrenuo za pola kruga, tako da je drvo s mjesta na kojem je bilo ugrađeno u krovnu konstrukciju došlo do točke iznad groblja. Iz mase okupljenih začuo se zadivljeni žamor: nitko nikada nije vidio okretnu dizalicu.

“Spusti!” dovikne Merthin.

Jimmie je upravljao kočnicom, tako da se teret spuštao malo-pomalo, poskakujući po tridesetak centimetara prema dolje, dok se kolo okretalo, a uže odmotavalo.

Svi su nijemo gledali. Kada je drvo dotaknulo tlo, sa svih strana prolomio se pljesak.

Jimmie je odvojio grede od konopca.

Merthin se na trenutak slavodobitno opustio. Uspio je.

Kada se spustio niz ljestve, svi su stali klicati. Caris ga je poljubila. Otac Joffroi stisnuo mu je ruku. “To je pravo čudo”, reče svećenik. “Nikada nisam vidio ništa slično.”

“Nitko nije vidio ništa slično”, reče Merthin ponosno. “To je moj izum.”

Čestitalo mu je još nekoliko muškaraca. Svima je bilo drago što su bili među prvima koji su vidjeli veliku novotariju - svima osim Elfricu, koji je ljutito stajao u pozadini.

Merthin se nije obazirao na njega, nego se obratio ocu Joffroiju: “Dogovorili smo se da ćete mi platiti bude li funkcioniralo.”

“Vrlo rado”, reče Joffroi. “Dosada ti dugujem osam šilinga, a što ti ranije budem trebao platiti za uklanjanje ostatka drvene građe i obnovu krova, to ću biti sretniji.”

Otvorio je lisnicu koja mu je stajala za pojasom i izvadio nekoliko novčića vezanih u komad krpe.

Elfric uto poviče: “Samo trenutak!”

Svi su ga pogledali.

“Ne možete platiti tom dječaku, oče Joffroi”, reče. “Nije kvalificirani tesar.”

Pa to ne može biti, pomisli Merthin. Obavio je posao - sada je prekasno da mu uskrate plaću. No Elfric nikada nije držao do pravednosti.

“Gluposti!” reče Joffroi. “Učinio je nešto što nije u stanju učiniti nitko od gradskih tesara.”

“Ipak, nije u cehu.”

“Htio sam se učlaniti”, reče Merthin. “Ali me niste htjeli primiti.”

“To je pravo ceha.”

Joffroi reče: “Ja kažem da to nije pravedno - a sa mnom bi se složili mnogi stanovnici ovoga grada. Odradio je šest i pol godina naukovanja, bez plaće, osim hrane i ležaja na kuhinjskome podu, i svi znaju da godinama radi posao kvalificiranog tesara. Niste ga smjeli otpustiti bez alata.”

Sa svih strana začuo se žamor odobravanja. Općenito se smatralo da je Elfric bio malko pretjerao.

On sada reče: “Uza sve poštovanje prema vama, velečasni, o tome odlučuje ceh, a ne vi.”

“U redu.” Joffroi prekriži ruke na prsima. “Vi mi govorite da ne isplatim Merthina - iako je to jedini čovjek u gradu koji mi može popraviti crkvu a da je ne zatvori. Ja ću vam se usprotiviti.” U tom trenutku dao je Merthinu novac. “Pa me sada možete tužiti sudu.”

“Sudu priorata.” Elfricovo lice izobličilo se od pakosti. “Kada čovjek ima pritužbu na nekog svećenika, može li očekivati pravdu pred sudom koji vode redovnici?”

Dio nazočnih s time se složio. Ljudi su znali za brojne slučajeve u kojima je sud priorata bio pristran prema svećenicima.

No Joffroi spremno uzvrat: “Može li jedan naučnik očekivati pravdu u cehu koji vode majstori?”

Nato se prolomio sveopći smijeh: svi uvijek vole domišljate odgovore.

Elfric se doimao poraženo. Bez obzira na sud, uvijek bi dobio u sporu nastalome između njega i Merthina, no jednog svećenika ipak ne bi tako lako nadvladao. S krivnjom u glasu Elfric reče: “To nikako

ne može biti dobar dan za grad kada naučnici prkose majstorima, a svećenici podupiru mladiće.” No jasno je osjećao da je izgubio, pa se okrenuo i udaljio.

Merthin je u ruci opipavao novčiće: osam šilinga, devedeset šest srebrnih penija, dvije petine funte. Znao je da bi ih trebao prebrajati, no trenutačno je bio toliko sretan da mu nije bilo ni do toga. Zaradio je prvu plaću.

Odmah se obratio Edmundu: “Ovo je vaš novac”, reče.

“Isplati mi pet šilinga, a ostatak ćeš mi dati kasnije”, reče Edmund velikodušno.

“Zadrži nešto i za sebe - zaslužio si.”

Merthin se nasmiješi. Tako će mu ostati tri šilinga - više novca nego što je ikada u životu imao. Nije znao što da radi s tim novcem. Možda bi mogao majci kupiti kokoš.

Približavalo se podne i okupljeni su se građani počeli razilaziti, odlazeći kući na objed. Merthin je pošao s Caris i Edmundom. Imao je dojam da mu je budućnost osigurana. Dokazao se kao tesar i ubuduće neće biti mnogo onih koji ga neće željeti angažirati, nakon što je otac Joffroi uveo ovaj presedan. Može zaraditi dovoljno za život. Može imati vlastitu kuću.

Može se oženiti.

Kod kuće ih je čekala Petranilla. Dok je Merthin odvajao pet šilinga za Edmunda, donijela je na stol miomirisnu ribu, pečenu sa začinskim biljem. Kako bi obilježili veliki Merthinov uspjeh, Edmund je svima natočio slatko rajnsko vino.

No Edmund nije bio od onih koji se vole zadržavati u prošlosti. “Moramo početi raditi na novome mostu”, reče nestrpljivo. “Prošlo je već pet tjedana, a nije se učinilo baš ništa!”

Petranilla reče: “Koliko čujem, grof se ubrzano oporavlja, pa će možda i redovnici uskoro izabrati priora. Moram pitati Godwyna - no s njim se nisam vidjela od jučer, kada je Slijepi Carlus pao usred mise.”

“Volio bih imati spreman nacrt mosta”, reče Edmund. “U tom slučaju radovi bi mogli otpočeti čim se izabere novi prior.”

Merthin je odmah naćulio uši. “Kako zamišljate taj most?”

“Znamo da mora biti od kamena. Želim da bude dovoljno širok za mimoilaženje dvojih kola.”

Merthin kimne. “I s objiju strana trebao bi imati zakošene prilaze, kako bi ljudi s mosta silazili na suho tlo, a ne u blato na obali.”

“Da, izvrsno.”

Caris upita: “Ali kako se usred rijeke podižu kameni zidovi?”

Edmund odgovori: “Nemam pojma, ali to mora biti izvedivo. Postoji mnogo kamenih mostova.”

Merthin reče: “Čuo sam da ljudi o tome govore. Potrebno je podići posebnu konstrukciju koju nazivaju kesonom. Na taj način voda ne dolazi na područje na kojem gradite. Stvar je vrlo jednostavna, no kažu da čovjek mora biti vrlo oprezan, kako uopće ne bi propuštao vodu.”

U tom trenutku u kuću je zabrinuta i napeta lica ušao Godwyn. Inače se od njega nije očekivalo da privatno posjećuje ljude u gradu - teoretski je iz priorata smio otići isključivo po točno određenoj službenoj dužnosti. Merthin se odmah upitao što se dogodilo.

“Carlus je povukao kandidaturu za priora”, reče.

“Pa to je izvrsna novost!” reče Edmund. “Popij s nama pehar vina.”

“Nemojte još slaviti”, reče Godwyn.

“A zašto? To znači da je Thomas jedini kandidat - a Thomas želi podići novi most.

Problem je riješen.”

“Thomas više nije jedini kandidat. Grof će predložiti Saula Bjeloglavog.”

“Ah”, reče Edmund zamišljeno. “Je li to nužno loše?”

“Jest. Saul je omiljen i pokazao se sposobnim na dužnosti priora Sv. Ivana u Sumi.

Prihvati li nominaciju, vjerojatno će dobiti glasove dosadašnjih Carlusovih pristaša - što znači da bi mogao pobijediti. Nakon toga, kao grofov kandidat, a k tome i njegov rođak, Saul će po svoj prilici činiti što god mu pokrovitelj naloži - a grof bi se mogao usprotiviti izgradnji novoga mosta, pravdajući to mogućnošću da se zbog novog mosta smanji promet na sajmu u Shiringu.”

Edmund se doimao zabrinuto. “Možemo li išta poduzeti?”

“Nadam se. Netko mora otići u Sv. Ivana, priopćiti Saulu novosti i dovesti ga u Kingsbridge. Dobrovoljno sam se prijavio za tu zadaću, pa se nadam da postoji način da ga nagovorim da odbije kandidaturu.”

Sada se oglasila Petranilla. “To možda neće riješiti problem”, reče. Merthin ju je pažljivo slušao: nije mu bila nimalo draga, ali bila je vrlo pronicljiva. Ona nastavi:

“Grof bi mogao nominirati nekog drugoga. A svaki njegov kandidat mogao bi se protiviti mostu.”

Godwyn kimne. “Stoga, pod uvjetom da ja uspijem eliminirati Saula iz izbora, moramo dobro paziti da grof odabere nekoga koga nikako neće biti moguće izabrati.”

“Na koga ciljaš?” upita ga majka.

“Na Fratra Murda.”

“Izvršno.”

Caris reče: “Pa on je užasan!”

“Upravo tako”, reče Godwyn. “Pohlepan je i pijan, pravi parazit, a k tome se još drži tako kreposno i demagoški potpiruje svjetinu. Redovnici ni u snu neće glasati za njega. Zato i želimo da postane grofov kandidat.”

Godwyn je poput svoje majke, shvati Merthin, nadaren za takve spletke.

Petranilla upita: “Kako ćemo dalje?”

“Kao prvo, moramo uvjeriti Murda da se kandidira.”

“To neće biti teško. Samo mu reci da ima realne izgleda. Dao bi sve da postane prior.”

“Dogovoreno. Ali ja to ne mogu učiniti. Murdo bi odmah posumnjao u moje motive. Svi znaju da podupirem Thomasa.”

“Ja ću razgovarati s njim”, reče Petranilla. “Reći ću mu da se ti i ja ne slažemo oko izbora i da ja ne želim Thomasa za priora. Reći ću mu da grof traži čovjeka kojeg bi mogao nominirati, te da bi upravo Murdo mogao biti prava osoba za to. Popularan je u gradu, osobito među siromašnim i neukim pukom, budući da pogrešno misle kako je on jedan od njih. Da bi se domogao nominacije, treba samo jasno dati do znanja da je voljan postati grofov pijun.”

“Izvršno”, reče Godwyn i ustane. “Pokušat ću nazočiti razgovoru Murda i grofa Rolanda.” Poljubivši majku u obraz, izišao je na ulicu.

Ribe više nije bilo. Merthin je jeo svoj komad kruha, natopljen miomirisnim sokovima od pečenja. Edmund mu je ponudio još vina, ali je odbio: pribojavao se da bi poslijepodne, popije li previše, mogao pasti s krova crkve Sv. Marka. Petranilla je otišla u kuhinju, a Edmund se povukao u salon da malo odspava. Merthin i Caris ostali su sami.

On je sjeo na klupu do nje i poljubio je.

Ona reče: “Tako se ponosim tobom.”

Blistao je od sreće. I on se ponosio samim sobom. Ponovno ju je poljubio, ovaj put dugo i strastveno, tako da je to izazvalo erekciju. Dodirnuo joj je dojku preko haljine, te joj nježno stisnuo bradavicu vršcima prstiju.

Ona mu je dodirnula uzdignuti ud i stala se smijuljiti. “Da ti ga olakšam?”

prošapće.

Činila je to katkada kasno navečer, kada bi njezin otac i Petranilla već spavali, a ona i Merthin ostali sami u prizemlju. No sada su se ondje našli sami u pola bijelog dana i svakog trena netko je mogao ući. “Ne!” reče on.

“Mogu biti brza.” Još ga je snažnije stisnula.

“Neugodno mi je.” Ustao je i prešao na suprotnu stranu stola.

“Oprosti.”

“Ali možda više nećemo dugo morati tako...”

“Kako?”

“Skrivati se i brinuti da bi netko mogao banuti na vrata.”

Činilo se da su je te riječi povrijedile. “Ne sviđa ti se?”

“Naravno da mi se sviđa! Ali bilo bi još zgodnije da smo sami. Sad kad dobivam plaću mogao bih unajmiti kuću.”

“Tek si prvi put dobio novac.”

“To je istina... ali ti si odjednom nekako pesimistična. U nečemu sam pogriješio?”

“Nisi, ali... zašto želiš nešto mijenjati?”

To ga je pitanje posve zbunilo. “Želim samo još više svega ovoga, ali nasamo.”

Prkosno ga je pogledala. "Ja sam i ovako sretna."

"Pa, i ja sam sretan... ali ništa ne traje vječno."

"Zašto?"

Imao je dojam da nešto objašnjava nekakvom djetetu. "Jer ne možemo do konca života živjeti s roditeljima i ljubiti se krišom, dok nitko ne gleda. Moramo stvoriti vlastiti dom, živjeti kao muž i žena, zajedno spavati svake noći, imati pravi odnos, umjesto što jedno drugom olakšavamo... podizati obitelj..."

"Zašto?" upita ona.

"Ne znam zašto", reče on zdvojno. "Tako to ide, a ja ti više neću ni pokušavati objasniti, jer mi se čini da si čvrsto naumila ne shvatiti. Ili se barem pretvaraš da ne shvaćaš."

"U redu."

"Osim toga, moram se vratiti na posao."

"Onda idi."

To sada jednostavno nije mogao shvatiti. Tijekom proteklih pola godine bio je frustriran jer se nije mogao oženiti Caris, te je nekako pretpostavljao da iste stvari muče i nju. Sada mu se činilo da ipak nije tako. Štoviše, njegove joj se pretpostavke nisu uopće svidjele. Ali, smatra li ona doista da mogu zauvijek nastaviti takav adolescentski odnos?

Pogledao ju je i pokušao pročitati izraz njezina lica. Na njemu je ugledao tek zlovoljnu tvrdoglavost. Okrenuo se i izišao.

Našavši se na ulici, na trenutak je neodlučno zastao. Možda bi se trebao vratiti u kuću i navesti je da mu ispriča sve što je tišti. No čim se prisjetio izraza na njezinu licu, shvatio je kako nije trenutak za to da je na nešto pokušava navesti. Stoga se uputio prema Sv. Marku, pitajući se: Kako se tako čudesno divan dan pretvorio u nešto tako ružno?

Poglavlje 22

Godwyn je pripremao katedralu za veliko vjenčanje. Crkva se morala pokazati u najboljem izdanju. Osim grofa od Monmoutha i grofa od Shiringa, događaju će nazočiti još nekolicina velikaša, kao i stotine vitezova. Stoga je valjalo zamijeniti popucale kamene ploče na podu, popraviti oštećene zidove, iznova oblikovati razmrvljene štukature, obojiti zidove i stupove, sve pomno očistiti i izribati.

“I želim da se dovrši popravak u južnome brodu prezbitarija”, rekao je Godwyn Elfricu dok su prolazili crkvom.

“Nisam baš siguran da je moguće...”

“To se mora riješiti. Ne možemo imati skele u prezbitariju za vrijeme tako važnog vjenčanja.” Tada je ugledao Philemona koji ga je pokretom ruke užurbano pozivao s vrata u južnome dijelu transepta. “Ispričavam se.”

“Nemam dovoljno ljudi!” dovikne Elfric za njim.

“Onda ih nemojte toliko brzo otpuštati”, reče mu Godwyn preko ramena.

Philemon je zbog nečega bio uzbuđen. “Fratar Murdo traži da ga primi grof”, reče.

“Izvršno!” Petranilla je večer ranije razgovarala s fratrom, a Godwyn je ujutro naložio Philemonu da se vrzma oko bolnice i da pripazi na moguću Murdov dolazak.

Očekivao je da će doći vrlo rano.

Požurio je u bolnicu, a Philemon ga je pratio u stopu. S olakšanjem je uvidio da Murdo i dalje stoji i čeka u velikoj prostoriji u prizemlju. Debeli fratar za tu se prigodu ipak bio dotjerao: imao je čisto lice i ruke, kosa koja je okruživala tonzuru sada je bila počešljana, a ni na halji više nije bilo onih najodvratnijih mrlja. Nije izgledao kao prior, ali je gotovo mogao proći kao redovnik.

Godwyn je samo prošao kraj njega i uspeo se stubama. Ispred grofove sobe stražario je Merthinov brat, Ralph, jedan od grofovih štitonoša. Ralph je bio zgodan, izuzme li se slomljeni nos, koji je ozlijedio nedavno. Kod štitonoša je uvijek nešto slomljeno. “Zdravo, Ralphe”, reče Godwyn srdačno. “Što ti se dogodilo s nosom?”

“Potukao sam se s nekim seljačkim gadom.”

“Trebao si dati da ti ga valjano namjeste. Je li onaj fratar dolazio ovamo?”

“Jest. Zatražili su da pričeka.”

“Tko je kod grofa?”

“Lady Philippa i pisar, otac Jerome.”

“Upitaj hoće li me primiti.”

“Lady Philippa kaže da grof ne smije nikoga primiti.”

Godwyn se nasmiješi kao da se radi o maloj muškoj zavjeri. “Ali ona je ipak samo žena.”

Ralph uzvratu osmijeh, pa otvori vrata i proviri u sobu. “Brat Godwyn, sakristan...?” reče.

Nakon nekoliko trenutaka tišine, lady Philippa je izašla i za sobom zatvorila vrata.

“Rekla sam ti da nema posjeta”, reče ljutito. “Grof Roland se ne odmara koliko bi trebao.”

Ralph reče: “Znam, miledi, ali brat Godwyn ne bi smetao grofu bez razloga.”

Zbog nekog prizvuka u Ralphovu tonu Godwyn ga je odmah pogledao. Iako su riječi koje je izgovorio bile prozaične, na licu mu se jasno odražavalo obožavanje.

Tek tada Godwyn je primijetio koliko je Philippa zapravo zamamna. Na sebi je imala tamnocrvenu haljinu pojasom povezanu u struku, a fina vuna pripijala joj se uz grudi i bokove. Izgleda poput kipa koji simbolizira Kušnju, pomisli Godwyn, ponovno žaleći što ne uspijeva ishoditi izgon žena iz priorata. Već je dovoljno nezgodno kad se štitonoša zaljubi u udanu ženu, no kad bi se takvo što dogodilo jednom redovniku, bila bi to prava katastrofa.

“Žalim zbog potrebe da smetam grofu”, reče Godwyn, “ali dolje ga očekuje jedan fratar.”

“Znam... Murdo. Je li stvar baš toliko hitna?”

“Ne, naprotiv. Ali moram upozoriti grofa što da očekuje.”

“Znači da znate što će fratar reći?”

“Čini mi se da znam.”

“Pa, čini mi se da bi bilo najbolje da vas dvojica zajedno posjetite grofa.”

Godwyn reče: "Ali..." pretvarajući se da je ipak uspio suspregnuti prosvjed.

Philippa pogleda Ralpa. "Dovedi, molim te, fratra."

Ralph je pozvao Murda, pa ga je Philippa uvela u sobu zajedno s Godwynom.

Grof Roland bio je na postelji, sada posve odjeven, no ovaj je put sjedio, omotane glave poduprte jastucima s perjem. "Što je sad ovo?" upita uobičajeno zlovoljno.

"Sastanak kapitula? Što želite vi redovnici?"

Kako ga je sad nakon urušavanja mosta prvi put dobro vidio, Godwyn se šokirao kad je shvatio da je grofu posve paralizirana čitava desna strana lica: kapak mu je visio preko oka, obraz se gotovo uopće nije micao, a usta su beživotno visjela. Sve je bilo još šokantnije jer mu je lijeva strana bila normalna i posve živa. Kada je govorio, lijeva se strana čela mrštila, lijevo se oko širom otvaralo, isijavajući autoritet dok je odlučno progovarao lijevom stranom usta. Liječnik koji se krio u Godwynu bio je opčinjen. Znao je da ozljede glave mogu imati nepredvidiv učinak, no nikad nije čuo za takvu manifestaciju.

"Ne piljite tako u mene", reče nestrpljivo grof. "Izgledate poput dviju krava koje zure preko živice. Recite što imate."

Godwyn se istog trenutka pribere. Sljedećih nekoliko minuta mora dobro paziti što čini i govori. Znao je da će Roland odbiti Murdovu kandidaturu. Ipak, u Rolandov um htio je usaditi predodžbu o Murdu kao mogućoj alternativi za Saula Bjeloglavog.

Godwyn je stoga sada morao ojačati Murdovu poziciju. A to će, što je bilo najparadoksalnije, učiniti protivljenjem Murdu, čime će Rolandu pokazati da Murdo ničim nije privržen redovnicima - budući da je Roland priželjkivao priora koji će služiti isključivo njemu. No, s druge strane, Godwyn se ne smije pretjerano buniti, jer ne želi da grof shvati koliko je istinski Murdo beznadan kandidat. Pred njim je tako bio vrlo osjetljiv i opasan put.

Murdo se oglasio prvi, zvučnim glasom primjerenim propovjedaonici. "Milorde, došao sam vas zamoliti da razmotrite mogućnost da postanem prior Kingsbridgea.

Uvjeren sam da..."

“Ne tako glasno, za ime svijeta i sviju svetaca”, pobuni se Roland.

Murdo stiša glas. “Gospodaru moj, uvjeren sam da sam...”

“Zašto želiš postati prior?” upita Roland, ponovno ga prekidajući. “Mislio sam da je fratar redovnik bez crkve - po definiciji.” Bio je to vrlo zastario pogled na stvari.

Fratri su u početku bili putnici bez ikakve imovine, no u novije vrijeme neki su fratarski redovi bili imućni koliko i tradicionalni redovnici. Roland je to znao, ali je htio provocirati.

Murdo je odgovorio na uobičajen način. “Držim da Bog prihvaća oba oblika žrtvovanja.”

“Znači, voljan si okrenuti kaput.”

“Nekako mi se čini da bih darove koje mi je udijelio mogao bolje iskoristiti u prioratu, stoga, da, rado ću prihvatiti Pravilo sv. Benedikta.”

“Ali zašto bih te uopće trebao uzeti u obzir?”

“Jer sam i zaređeni svećenik.”

“Takvih nam ne manjka.”

“I u Kingsbridgeu i okolici imam takvu sljedbu da se, ako se smijem pohvaliti, može reći da sam najutjecajniji Božji čovjek u ovome dijelu zemlje.”

Sad se prvi put oglasio otac Jerome. Bio je to mladić inteligentna lica, pun samopouzdanja, tako da je Godwyn slutio da je ambiciozan. “To je istina”, reče.

“Fratar je iznimno popularan.”

Nije, dakako, bio popularan među redovnicima - no to nisu znali ni Roland ni Jerome, a Godwyn ih nije kanio prosvijetliti po tom pitanju.

Kao ni Murdo. Pognuvši glavu, samo je sladunjavim glasom rekao: “Od srca vam zahvaljujem, oče Jerome.”

Godwyn reče: “Popularan je među neukim masama.”

“Kao što je bio i naš Spasitelj”, uzvratilo spremno Murdo.

“Redovnici bi trebali živjeti u neimaštini i samoodricanju”, reče Godwyn.

Roland na to primetne: “Fratrova odjeća izgleda podosta siromašno. A kad je riječ o samoodricanju, ja bih rekao da se

redovnici u Kingsbridgeu hrane bolje nego mnogi seljaci.”

“Fratra Murda viđali su pijanog u gostionicama!” pobuni se Godwyn.

Murdo reče: “Pravilo sv. Benedikta dopušta redovnicima da piju vino.”

“Jedino kad su bolesni ili rade u polju.”

“Ja propovijedam u poljima.”

Murdo je u prepirkama vješt protivnik, primijeti Godwyn. Bilo mu je drago što iz ove rasprave zapravo ne želi izići kao pobjednik. Sada se obratio Rolandu. “Mogu samo reći da vam kao ovdašnji sakristan izričito ne preporučujem da Murda nominirate za priora Kingsbridgea.”

“Primljeno na znanje”, reče hladno Roland.

Philippa blago iznenađeno pogleda Godwyna, a on shvati daje bio malo previše popustljiv. No Roland to nije primijetio: nije obraćao pozornost na nijanse.

Ali Murdo još nije bio završio. “Prior Kingsbridgea mora služiti Bogu, dakako, ali u svim svjetovnim pitanjima mora se ravnati prema kralju, te kraljevim grofovima i plemićima.”

Jasno da jasnije ne može biti, pomisli Godwyn. Murdo je jednako tako mogao reći i: “Bit ću vaš čovjek.” Bila je to upravo skandalozna izjava. Redovnici bi se užasnuli.

Te riječi izbrisale bi i sve eventualne tragove potpore Murdovoj kandidaturi.

Godwyn je šutio, no Roland ga je upitno pogledavao. “Želite nešto na to reći, sakristane?”

“Uvjeren sam kako fratar nije htio reći da bi priorat Kingsbridge na neki način trebao biti podanikom grofa od Shiringa, u bilo kojem smislu, svjetovnome ili nekom drugom... je li tako Murdo?”

“Rekao sam što sam rekao”, odgovori Murdo glasom namijenjenim propovjedaonici.

“Dosta je”, reče Roland, kojem je igra već dojadila. “Obojica samo gubite vrijeme.

Predložit ću Saula Bjeloglavog. Idite.”

Sv. Ivan u Šumi bio je umanjena inačica priorata Kingsbridge. Crkva je bila malena, kao i kameni klaustar i spavaonica. Ostala su

zdanja bila jednostavne drvene konstrukcije. Uz osmoricu redovnika nije bilo redovnica. Osim molitve i meditiranja, redovnici su uzgajali veći dio potrebne hrane, te spravljali kozji sir koji je bio na velikome glasu širom jugozapadne Engleske.

Godwyn i Philemon jahali su dva dana, a već se spuštala večer kada je put izišao iz šume i kada su ugledali veliko raščišćeno područje s crkvom u sredini. Godwyn je odmah shvatio da su njegovi strahovi imali temelja, te da su priče o tome da se Saul Bjeloglavi izvrsno snalazi na mjestu priora ove ćelije, u najmanju ruku ublažene. Sve je bilo krajnje uredno i sređeno: živice, jarci, stabla zasađena u pravilnim razmacima u voćnjaku, polja zrelog žita bez korova... Bio je uvjeren kako će utvrditi da se mise održavaju točno u određeno vrijeme i da se sve obavlja s velikim marom i pobožnošću. Morao se samo nadati da Saulova očita sposobnost za vođenje nije kod njega izazvala i ambicioznost.

Dok su jahali putem koji je vodio kroz polja, Philemon je upitao: “Zašto grof toliko želi na mjesto priora Kingsbridgea dovesti rođaka?”

“Zbog istih razloga zbog kojih je mlađeg sina postavio za biskupa Kingsbridgea”, odgovori Godwyn. “Biskupi i priori imaju moć. A grof želi biti siguran da će mu svaki moćnik u okolici biti saveznik, a ne neprijatelj.”

“Oko čega bi se mogli sukobiti?”

Godwyn je sa zanimanjem primijetio da mladog Philemona sve više intrigira politička šahovska igra. “Oko zemlje, poreza, prava, povlastica... na primjer, prior bi mogao poželjeti izgraditi novi most u Kingsbridgeu, da ojača Sajam runa, a grof bi se takvoj zamisli mogao usprotiviti, jer bi na taj način dio posla i važnosti izgubio njegov sajam u Shiringu.”

“Ali zapravo ne shvaćam kako bi se prior mogao suprotstaviti grofu. Prior nema vojsku...”

“Svećenik može utjecati na velik broj ljudi. Izjasni li se u propovijedi protiv grofa, ili pozove svece da grofu donesu veliku nesreću, ljudi će povjerovati daje grof proklet. Tada se više neće obazirati na njegovu moć, neće mu vjerovati, a od svih njegovih nastojanja unaprijed će očekivati neuspjeh. Plemenitaš će se vrlo

teško oduprijeti istinski odlučnome svećeniku. Pogledaj samo što se dogodilo kralju Henriku II. nakon ubojstva Thomasa Becketa.”

Došavši u dvorište, sjahali su. Konji su odmah počeli piti iz korita. Na vidiku nije bilo nikoga osim jednog redovnika koji je imao zadignutu halju, te je čistio svinjac iza staje. To je, s obzirom na povjerenu mu zadaću, nedvojbeno bio nekakav mladac.

Godwyn mu dovikne: “Hej, mladiću! Dođi nam pomoći s konjima.”

“Odmah!” dovikne redovnik. U još nekoliko poteza grabljama dovršio je čišćenje, grablje je zatim naslonio na zid i krenuo prema došljacima. Godwyn mu se upravo spremao reći da ubrza korak kada je prepoznao Saulovu svijetlu kosu koja je obrublivala tonzuru.

Godwyn se nikako nije slagao s takvom praksom. Jedan prior nipošto ne bi trebao čistiti svinjac. I razmetljiva je poniznost, naposljetku, ipak oblik razmetanja.

Međutim, u ovom bi slučaju Saulova krotkost mogla poslužiti Godwynovim ciljevima.

Srdačno se nasmiješio Saulu. “Zdravo, brate. Nisam kanio zapovjediti prioru da skine sedlo s konja.”

“A zašto ne?” upita Saul. “Netko to mora učiniti, a vi putujete cijeli dan.” Saul je poveo konje u staju. “Braća su u poljima”, dovikne im. “Ali ubrzo će se vratiti na večernicu.” Odmah je izišao iz staje. “Pođite sa mnom u kuhinju.”

Njih dvojica nikada nisu bili bliski. Godwyn je uvijek imao osjećaj da ga Saulova pobožnost nekako prikazuje u lošijem svjetlu. Saul nikada nije bio neljubazan, ali je uz tihu i nenametljivu odlučnost sve jednostavno radio drukčije. Godwyn će morati dobro paziti da ne pokaže iritiranost. I bez toga je već pod velikim pritiskom.

Godwyn i Philemon pošli su za Saulom na suprotnu stranu dvorišta i ušli u prizemnicu visoka krova. Iako je bila izgrađena od drva, imala je kameno ognjište i dimnjak. Zahvalno su sjeli na grubu klupu kod pomno izribanog stola. Saul je iz velike bačve natočio dva velika pehara piva.

Sjeo je nasuprot njima. Philemon je željno pio, ali je Godwyn otpio tek nekoliko malenih gutljaja. Saul im nije ponudio ništa za jelo,

pa je Godwyn zaključio da do završetka večernje službe neće dobiti više ništa. Ionako je bio odviše napet za jelo.

Ovo je još jedan osjetljiv trenutak, pomisli zabrinuto. Protiv Murdove nominacije morao se pobuniti tako da ne odvrati Rolanda od te zamisli. Sada mora pozvati Saula da se kandidira na način koji ovaj nikako ne može prihvatiti. Znao je što će reći, ali je znao i da to mora izgovoriti točno kako treba. Učini li samo jedan pogrešan korak, Saul će početi sumnjati, a nakon toga... tko zna, sve je moguće.

Saul mu nije dao vremena da se i dalje brine. "Što te dovodi ovamo, brate?" upita.

"Grof Roland došao je k sebi."

"Zahvaljujem Bogu svemogućem."

"A to znači da možemo održati izbor za priora."

"Izvršno. Ne bismo trebali predugo biti bez priora."

"Ali tko bi trebao doći na to mjesto?"

Saul je vješto izbjegao odgovor. "Je li već istaknuto koje ime?"

"Brat Thomas, matrikular."

"On bi dobro upravljao prioratom. Nitko drugi?"

Godwyn se odlučio za poluistinu. "Službeno ne."

"A Carlus? Kad sam došao u Kingsbridge na pogreb priora Anthonyja, zamjenik priora bio je najizgledniji kandidat."

"Smatra da nije kadar obavljati tu dužnost."

"Jer ne vidi?"

"Moguće." Saul nije znao da je Carlus pao u vrijeme mise u čast rođendana sv.

Adolfa. Godwyn je odlučio da mu neće otkriti taj podatak. "Bilo kako bilo, razmišljao je i molio se, te na koncu donio takvu odluku."

"Grof nije nikoga predložio?"

"Razmišlja o tome." Godwyn je sada oklijevao. "Zato smo i došli. Grof razmišlja o tome... da predloži tebe." To zapravo i nije laž, govorio je Godwyn samome sebi, razlika je tek u naglašavanju pojedinih elemenata istine.

"Počašćen sam."

Godwyn ga je pomno promatrao. "Ali možda ne i posve iznenađen?"

Saul se zacrveni. "Ispričavam se. Veliki je Philip vodio samostan Sv. Ivana, a potom je postao prior Kingsbridgea, a i drugi su išli tim putem. To, dakako, ne znači da sam ih dostojan. Ali priznajem da mi je takvo što već palo na pamet."

"Nema razloga za stid. Što bi rekao na taj prijedlog?"

"Što bih rekao?" Činilo se da je Saul zbunjen. "Čemu takvo pitanje. Ako grof to želi, predložit će me. A ako to žele moja braća, glasat će za mene, a ja ću to smatrati Božjim pozivom. Nije ni najmanje važno što ja mislim o tome."

Godwyn nije priželjkivao takav odgovor. Htio je navesti Saula da sam donese odluku. Pozivanje na Božju volju može samo štetiti. "Stvar baš i nije toliko jednostavna", reče. "Ne moraš prihvatiti kandidaturu. Zato me i poslao ovamo."

"Roland nikada ne pita u stvarima u kojima može zapovjediti."

Godwyn se zamalo lecnuo. Nikad ne zaboravi koliko je Saul pronicljiv, reče samome sebi. Sada se žurno ispravio. "Ne, to je doista istina. No, smatraš li da bi mogao odbiti, on bi za to morao što prije doznati, kako bi predložio drugog kandidata." To je vjerojatno bilo točno, iako Roland to nije rekao.

"Nisam znao da se to tako radi."

I ne radi se, pomisli Godwyn, ali reče: "Posljednji put tako je izabran prior Anthony. I ti i ja bili smo iskušeni i nismo znali što se događa."

"Istina."

"Smatraš li da si kadar ispuniti ulogu priora Kingsbridgea?"

"Nipošto."

"Ah..." Godwyn je glumio razočaranje, iako se oslanjao upravo na Saulovu poniznost u očekivanju baš takvog odgovora.

"Ali..."

"Što?"

"Uz Božju pomoć, tko zna što je sve moguće postići...?"

"Kako je to točno..." Godwyn je skrivao uzrujanost. Onaj skromni odgovor bio je tek formalnost. Prava je istina bila da Saul smatra da može dobro obavljati taj posao.

"Dakako, o tome bi večeras trebao promisliti i pomoliti se."

“Uvjeren sam da neću ni razmišljati o drugome.” Uto su se iz daljine začuli glasovi. “Braća se vraćaju s rada u polju.”

“Možemo ponovno razgovarati ujutro”, reče Godwyn. “Odlučiš li se kandidirati, moraš poći s nama u Kingsbridge.”

“U redu.”

Postoji velika opasnost od toga da Saul prihvati kandidaturu, pribojavao se Godwyn. Ali njemu je preostala još jedna strijela koju je mogao odapeti. “Još samo jedna stvar o kojoj možeš voditi računa u molitvama”, reče. “Plemić nikada ne nudi dar a da ne očekuje nešto zauzvrat.”

Na Saulovu licu pojavila se zabrinutost. “Kako to misliš?”

“Grofovi i velikaši dijele titule, zemlju, položaje, monopole - no takve stvari uvijek imaju i cijenu.”

“A u ovom slučaju to je...?”

“U slučaju izbora, Roland će očekivati kompenzaciju. Ionako si njegov rođak, pa ćeš mu biti dužnik. Bit ćeš njegov glas na kapitolu, dobro ćeš paziti da se djelovanje priorata ne kosi s njegovim interesima.”

“Hoće li to biti eksplicitan uvjet za kandidaturu?”

“Eksplicitan? Ne. Ali kad se sa mnom vratiš u Kingsbridge, podvrći će te ispitivanju, a pitanja će imati za cilj otkriti tvoje nakane. Budeš li ustrajao u želji da budeš neovisan prior, koji neće davati posebne povlastice rođaku i pokrovitelju, predložit će nekog drugoga.”

“To mi dosada nije palo na pamet.”

“Dakako, možeš mu jednostavno govoriti ono što želi čuti, a onda se nakon izbora predomisлити.”

“Ali to bi bilo nepošteno.”

“Neki bi i tako gledali na stvari.”

“Bog bi tako gledao na to.”

“To je već tema za večerašnje molitve.”

U kuhinju je uto ušla skupina mladih redovnika. Glasno su razgovarali, blatnjavi od rada u polju. Saul je ustao da im posluži pivo, no lice mu je i dalje bilo zabrinuto.

Takvo je bilo i kad su radi večernice otišli u malenu crkvu, u kojoj se iznad oltara nalazila freska s prikazom Sudnjeg dana. Bio je

zabrinut i kad je na koncu poslužena večera, te kad je Godwynovu glad napokon utažio slasni redovnički sir.

Godwyn je te noći još dugo ležao budan, iako ga je sve boljelo od dvodnevnog jahanja. Pred Saula je bio postavio etičku dvojbu. Većina redovnika bila bi voljna u razgovoru s Rolandom prikrivati prave stavove, te mu obećavati daleko viši stupanj poslušnosti nego što bi ga iskazivali u stvarnosti. No Saul nije bio takav. On se povodio za moralnim imperativima. Hoće li uspjeti razriješiti tu dvojbu i prihvatiti kandidaturu? Godwyn nije vidio načina da dođe do toga.

Saul je imao zabrinut izraz lica i kad su redovnici ustali, na prvi znak svitanja, radi jutarnje mise.

Nakon doručka izvijestio je Godwyna da ne može prihvatiti kandidaturu.

Godwyn se nikako nije uspijevao naviknuti na lice grofa Rolanda. Bio je to zaista neobičan prizor. Grof je sada nosio kapu kojom je prekrivao zavoje na glavi. No time što mu je pridavala normalniji izgled, kapa je samo naglašavala paraliziranost desne strane lica. Roland se k tome doimao zlovoljnije nego inače, pa je Godwyn zaključio da još pati od teških glavobolja.

“Gdje mi je rođak Saul?” upitao je čim je Godwyn ušao u njegovu sobu.

“I dalje u Sv. Ivanu, milorde. Prenio sam mu vašu poruku...”

“Poruku? Pa to je bila zapovijed!”

Lady Philippa, koja je stajala kraj postelje, tiho reče: “Nemojte se uzbuđivati, milorde... znate da vam to škodi.”

Godwyn reče: “Brat Saul jednostavno je rekao da ne može prihvatiti kandidaturu.”

“Zašto, dovraga?”

“Razmišljao je i molio...”

“Dakako da je molio, pa to je posao redovnika. Koji je razlog naveo za protivljenje mojem nalogu?”

“Ne osjeća se sposobnim za tako tešku dužnost.”

“Gluposti. Po čemu je teška? Nitko ne traži da povede tisuću vitezova u bitku - samo se treba brinuti da šaćica redovnika u određeno doba dana pjeva svečane pjesme.”

To je bila obična glupost, pa je Godwyn samo pognuo glavu, ne govoreći ništa.

Grof je odjednom promijenio ton. "Tek sam sada shvatio tko si ti. Petranillin sin, nije li tako?"

"Tako je, milorde." Sin one Petranille koju si napustio, pomisli Godwyn.

"Bila je prepredena, a uvjeren sam da si i ti takav. Kako mogu znati da nisi odgovorio Saula od prihvaćanja kandidature? Želiš da prior postane Thomas Langley, je li tako?"

Moj je plan još mnogo izopačeniji, praznoglavče jedan, pomisli Godwyn, te reče: "Saul me pitao što biste mogli tražiti zauzvrat, ponudite li mu kandidaturu."

"Ah, sada dolazimo do toga. I što si mu rekao?"

"Da biste od njega očekivali da sluša čovjeka koji mu je rođak, pokrovitelj i grof."

"A on je, pretpostavljam, bio odviše glup da to prihvati. U redu. Da, to je to, jasno... Predložiti ću onog debelog fratra. A sad mi bježi s očiju."

Godwyn je morao dobro skrivati ushit koji je osjećao dok je uz naklon izlazio iz sobe. Pretposljednja faza njegova plana odigrala se tako da nije mogla bolje. Grof Roland nije ni u što posumnjao, ne shvaćajući kako ga je naveo na to da nominira najbeznadnijeg kandidata kojeg je Godwyn uopće mogao zamisliti.

A sada slijedi završni čin.

Izišao je iz bolnice i uputio se u klaustar. Bilo je vrijeme izučavanja tekstova prije podnevne sekste, pa je većina redovnika stajala ili sjedila i čitala, slušala kako netko drugi čita ili meditirala. Godwyn je u jednom trenutku ugledao Theodorica, svog mladog saveznika, te ga pozvao kratkim pokretom glave.

Obratio mu se prigušenim glasom: "Grof Roland kandidirao je za priora Fratra Murda."

Theodoric preneraženo usklikne: "Molim?"

"Tiho!"

"Pa to nije moguće!"

"Dakako da je moguće."

"Za njega nitko neće glasati."

“Zato mi je i drago.”

Tek tada Theodoricovo je lice pokazalo da je shvatio. “Ah... Tako. To je, onda, zapravo dobro za nas.”

Godwyn se pitao zašto uvijek mora objašnjavati takve stvari, čak i inteligentnim ljudima. Nitko ne vidi ništa ispod površine, osim njega i njegove majke. “Prenesi svima - diskretno. Nema potrebe pokazivati koliko si užasnut. Svi će se dovoljno razbjesnjeti i bez tvojih poticaja.”

“Da kažem da je to dobro za Thomasa?”

“Ni slučajno.”

“U redu”, reče Theodoric. “Razumijem.”

Bilo je očito da ne razumije, no Godwyn je smatrao da može biti siguran da će se držati njegovih uputa.

Godwyn je nakon toga krenuo u potragu za Philemonom. Pronašao gaje u zajedničkoj blagovaonici, gdje je meo pod. “Znaš li gdje je Murdo?” upita.

“Vjerojatno u kuhinji.”

“Pronađi ga i reci mu da se s tobom nade u priorovoj kući kada svi redovnici budu u crkvi na seksti. Ne želim da itko vidi da si ondje s njim.”

“U redu. Što da mu kažem?”

“Prije svega reci: ‘Brate Murdo, nitko nikad ne smije doznati da sam ti ovo rekao.’

Jasno?”

“Nitko nikada ne smije doznati da sam ti ovo rekao. U redu.”

“Zatim mu pokaži onu povelju koju smo pronašli. Sjećaš se gdje je - u spavaćoj sobi kraj klecala... Ondje je škrinja u kojoj je kožnata folija crvenkastosmeđe boje.”

“I to je sve?”

“Objasni mu da je zemlja koju je Thomas donio prioratu izvorno pripadala kraljici Izabeli, te da se ta činjenica taji već deset godina.”

Philemon se držao zbunjeno. “Ali ne znamo što Thomas nastoji prikriti.”

“Ne znamo. No uvijek postoji razlog za tajnovitost.”

“Ne mislite li da će Murdo taj podatak pokušati upotrijebiti protiv Thomasa?”

“Naravno da hoće.”

“Što će Murdo učiniti?”

“Ne znam, no o čemu se god radilo, svakako neće biti dobro za Thomasa.”

Philemon se namršti. “Mislio sam da želimo pomoći Thomasu.”

Godwyn se nasmiješi. “To svi misle.”

Oglasilo se zvono za sekstu.

Philemon je otišao potražiti Murda, dok se Godwyn pridružio ostalim redovnicima u crkvi. Uglas s ostalima izgovarao je riječi: “O, Bože, pomози mi.” Tom prigodom molio je neuobičajeno iskreno i gorljivo. Unatoč samopouzdanome nastupu pred Philemonom, znao je da je mnogo toga stavio na kocku. Sve je uložio na kartu Thomasove tajne, iako nije znao koje će boje biti ta karta kad je okrene.

Ipak, bilo je posve jasno da je uspio izazvati živu raspravu među redovnicima. Bili su nemirni i brbljavi, pa je Carlus za vrijeme čitanja psalama dvaput morao tražiti da se stišaju. Općenito su bili neskloni fratrima, budući da su se ovi držali moralno nadmoćno po pitanju svjetovne imovine, dok su istodobno materijalno iskorištavali one koje su osuđivali. A osobito im se nije sviđao Murdo, jer je bio tako nadmen, pohlepan i sklon pijanstvu. Radije će prihvatiti bilo koga osim njega.

Dok su nakon mise izlazili iz crkve, Simeon se obratio Godwynu: “Ne možemo izabrati tog fratra”, reče.

“Slažem se.”

“Carlus i ja nećemo istaknuti novog kandidata. Stekne li se dojam da su redovnici podijeljeni, grof će svog kandidata moći predstaviti kao nužni kompromis. Moramo odbaciti međusobne razlike i zajednički poduprijeti Thomasa. Pokažemo li jedinstvo prema svijetu, grof će nam se teško usprotiviti.”

Godwyn se zaustavi i okrene izravno prema Simeonu. “Hvala, brate”, reče, na silu izvlačeći iz sebe ponizan izraz lica i skrivajući oduševljenje koje ga je obuzelo.

“To činimo za dobrobit priorata.”

“Znam. Ali cijenim velikodušnost vašeg duha.”

Simeon kimne i pođe dalje.

Godwyn je osjećao miris pobjede.

Redovnici su se uputili u blagovaonicu na objed. Murdo im se pridružio.

Propuštao je mise, ali ne i obroke. Svi samostani pridržavali su se općenitog pravila da je za stolom dobrodošao svaki redovnik ili fratar - iako su tek rijetki tu činjenicu iskorištavali toliko temeljito kao Murdo. Godwyn mu se pomno zagledao u lice.

Fratar se doimao uzbuđen, kao da raspolaže novostima koje svim silama želi što prije podijeliti s ostalima. Međutim, suzdržavao se dok se posluživalo jelo, te je šutio tijekom cijelog objeda i slušao jednog iskušenika kako čita.

Za tu prigodu bio je odabran dio koji je govorio o Suzani i starcima. Godwyn nije bio nimalo zadovoljan: u toj je priči bilo previše spolnosti da se javno čita u zajednici odanoj celibatu. No tog dana čak ni pokušaji dvojice pohotljivih staraca da ucjenom navedu ženu na spolni čin nisu uspijevali privući pozornost redovnika. Svi su među sobom šaputali, ispod oka pogledavajući Murda.

Nakon što su dovršili objed i nakon što je prorok Daniel spasio Suzanu od smaknuća odvojenim ispitivanjem staraca, dokazujući da im se priče ne poklapaju, redovnici su se spremili za odlazak. U tom trenutku Murdo se obratio Thomasu.

“Kada ste došli ovamo, brate Thomase, ako se ne varam, imali ste ranu od mača.”

To je izgovorio dovoljno glasno da ga svi čuju, pa su i ostali redovnici zastali.

Thomas ga pogleda okamenjena lica. “Da.”

“Riječ je o rani zbog koje ste na koncu ostali bez lijeve ruke. Zanimalo bi me jeste li ranu možda zadobili služeći kraljici Izabeli?”

Thomas problijedi. “Već sam deset godina redovnik u Kingsbridgeu. Moj je prethodni život zaboravljen.”

Murdo je nastavio kao da ga nije čuo. “Pitam zbog zemlje koju ste donijeli sa sobom kada ste došli u samostan. Riječ je o vrlo uspješnome malenom selu u Norfolku. Pet stotina jutara. U blizini Lynna - gdje živi kraljica.”

Uto ga je prekinuo Godwyn, pretvarajući se da je ogorčen njegovim ispadom. “Sto netko tko ne pripada ovom samostanu zna o

našoj imovini?”

“Oh, pa ja sam pročitao povelju”, reče Murdo. “Te stvari nisu tajna.”

Godwyn pogleda Carlusa i Simeona, koji su sjedili jedan kraj drugoga. Obojica su se doimali zatečenima. Kao priorov zamjenik i rizničar, tu su činjenicu već znali.

Zacijelo se pitaju kako je Murdo uspio vidjeti povelju. Simeon je otvorio usta da nešto zausti.

Murdo ga je preduhitrio: “Ili barem ne bi trebale biti tajne.”

Simeon ponovo zatvori usta. Upita li kako je Murdo to otkrio, i sam će se suočiti s pitanjima o tome zašto je tajio takvu informaciju.

Murdo nastavi: “A tu farmu u Lynnu priorat je dobio od...” zašutio je ne bi li pojačao dramatičnost, “... kraljice Izabele.”

Godwyn pogleda oko sebe. Redovnici su bili zatečeni, svi osim Carlusa i Simeona, koji su sjedili okamenjenih lica.

Fratar Murdo nagnuo se preko stola. Na zubima su mu se još vidjeli komadići povrća pojedena za objed. “Pitam još jednom”, reče sada agresivno. “Jeste li ranjeni u službi kraljice Izabele?”

Thomas odgovori: “Svi znaju što sam radio prije nego što sam postao redovnik.

Bio sam vitez, borio sam se u bitkama, ubijao ljude. Priznao sam grijeh i dobio odrešenje.”

“Redovnik može ostaviti prošlost za sobom - ali prior Kingsbridgea nosi mnogo teži teret. Njega bi mogli pitati koga je ubio, zašto i - što je još važnije - koju je nagradu za to primio.”

Thomas je bez riječi piljio u njega. Godwyn je pokušavao pročitati izraz na njegovu licu. Bilo je nepomično, ali je odražavalo neku vrlo snažnu emociju... no koju?

Nigdje nije bilo ni traga krivnji ili grizodušju, čak ni stidu: kakva god bila tajna, Thomas nije imao dojam da je učinio nešto sramotno. Na licu mu se nije odražavao ni bijes. Murdov podrugljivi ton nagnao bi mnoge na nasilnu reakciju, no Thomas nije izgledao kao da se sprema napasti. Ne, činilo se da su Thomasovi osjećaji posve drukčije prirode, hladniji od nelagode, tiši od gnjeva. Riječ je, na koncu je shvatio Godwyn, o strahu. Thomas se boji. Murda? Teško.

Ne, boji se da bi se nešto moglo dogoditi zbog Murda, boji se nečega što bi moglo biti posljedica Murdova otkrivanja tajne.

Murdo je nastavio, poput ustrajnog psa. “Ne odgovorite li na to pitanje ovdje, u ovoj prostoriji, postaviti će vam ga negdje drugdje.”

Prema Godwynovim proračunima Thomas je sada trebao popustiti. No to se nije moglo sa sigurnošću očekivati. Thomas je žilav. Već deset godina pokazuje da je miran, strpljiv i otporan. Kada mu je Godwyn predložio da se kandidira za priora, zacijelo je zaključio da je prošlost moguće trajno zakopati. Sada je po svoj prilici svjestan činjenice da je pogriješio. Ali kako će reagirati na tu spoznaju? Hoće li uvidjeti pogreške i povući se? Ili će stisnuti zube i ići do kraja? Godwyn je čekao, grickajući usnu.

Thomas se na koncu oglasio: “Moguće je da ste u pravu kad kažete da će mi to pitanje postaviti drugdje”, reče. “Odnosno, držim da ćete učiniti sve što je u vašoj moći, koliko god to bilo nekolegijalno ili opasno, da se vaše predviđanje i ostvari.”

“Ne znam što time želite reći...”

“Ne trebate više reći ni riječi!” reče Thomas i naglo ustane. Murdo ustukne.

Thomasova visina i vojnička pojava, udruženi s oštrim i povišenim tonom, doveli su do vrlo rijetke pojave: ušutkali su fratra.

“Nikada nisam odgovorio na pitanja o svojoj prošlosti”, reče Thomas. Ponovno je govorio tiho i smireno, a svi redovnici nepomično su stajali, ćuleći uši da ga što bolje čuju. “I na njih nikada neću odgovoriti.” Rukom je pokazao na Murda. “Ali ovaj...”

Ijigavac... nagnao me da shvatim kako, postanem li vaš prior, takvim pitanjima neće nikada biti kraja. Redovnik još možda može zadržati prošlost za sebe, no s priorom je, uviđam sada, ipak drukčije. Prior može imati neprijatelje, a zagonetka je uvijek slabost. Dakako, ima li vođa slabu točku, i sama će ustanova biti ugrožena. Mene je mozak trebao odvesti onamo kamo je Fratra Murda odvela njegova zloba - do zaključka da čovjek koji ne želi odgovoriti na pitanja o svojoj prošlosti ne može postati prior. Stoga...”

Mladi Theodoric usklikne: “Ne!”

“Stoga povlačim kandidaturu na predstojećim izborima.”

Godwyn odahne, dugo i zadovoljno. Ostvario je cilj.

Thomas je sjeo. Murdo je samozadovoljno gledao uokolo, a svi ostali pokušavali su nešto reći u isto vrijeme.

Carlus tada udari šakom po stolu, pa su se svi ubrzo stišali. On reče: “Fratre Murdo, budući da pri ovome izboru nemate pravo glasa, moram vas zamoliti da nas odmah napustite.”

Murdo polagano krene prema vratima, slavodobitna izraza lica.

Nakon što je izišao, Carlus reče: “Ovo je prava katastrofa... Murdo je jedini kandidat!”

Theodoric reče: “Ne možemo dopustiti Thomasu da se povuče.”

“Ali povukao se!”

Simeon reče: “Mora postojati još neki kandidat.”

“Da”, reče Carlus. “Ja predlažem Simeona.”

“Ne!” usklikne ponovno Theodoric.

“Dopustite da nešto kažem”, reče Simeon. “Među sobom moramo odabrati onoga za kojeg je najizglednije da će ujediniti braću protiv Murda. A to nisam ja. Znam da nemam dovoljno potpore među mladima. Čini mi se da svi znamo tko će privući najviše potpore u svim skupinama.”

Okrenuo se i pogledao Godwyna.

“Da!” usklikne Theodoric. “Godwyn!”

Mlađi su redovnici počeli klicati, dok su se stariji rezignirano pogledavali.

Godwyn je odmahivao glavom, kao da ne želi čak ni odgovoriti. Mladi su počeli udarati po stolu i skandirati: “God-wyn! God-wyn!”

On je na koncu ustao. Srce mu je ispunjavao ushit, no na licu mu se nije moglo iščitati baš ništa. Podignuo je ruke da stiša okupljene. A onda, kada je prostorijom zavladała tišina, tiho i skromno je rekao: “Pokorit ću se želji svoje braće.”

Sa svih strana prolomilo se oduševljeno klicanje.

Poglavlje 23

Godwyn je odgodio izbor. Grof Roland bit će bijesan zbog ishoda, Godwyn mu je htio dati što manje vremena da se prije vjenčanja odupre odluci redovnika.

Prava je istina bila i da se Godwyn bojao. Namjerio se na jednog od najmoćnijih ljudi u zemlji. Kraljevstvo je imalo tek trinaestoricu grofova. Uz još četrdesetak nižih plemića, dvadeset jednog biskupa i još šaćicu drugih uglednika, oni su vladali Engleskom. Kad bi kralj sazvao Parlament, oni su bili lordovi, popunjavali aristokratski dom, za razliku od pučana, koje su činili vitezovi, zemljoposjednici i trgovci. Grof od Shiringa bio je jedan od moćnijih i istaknutijih pripadnika svoje klase. Ipak, tridesetjednogodišnji brat Godwyn, sin udovice Petranille, koji se bio uspeo tek do položaja sakristana u prioratu Kingsbridge, došao je u sukob s tim grofom - i, što je bilo još opasnije, smiješila mu se pobjeda.

Stoga je odugovlačio. Međutim, šest dana uoči vjenčanja, Roland je tome odlučno stao na kraj: "Sutra!"

U grad su već počeli pristizati uzvanici koji će nazočiti vjenčanju. Grof od Monmoutha uselio se u bolnicu, u sobu do Rolandove. Lord William i lady Philippa morali su se preseliti u svratište Zvono. Biskup Richard dijelio je priorovu kuću s Carlusom. Niži plemići i vitezovi smjestili su se po gostionicama, zajedno sa suprugama i djecom, štitonošama, slugama i

konjima. Grad je cvjetao zahvaljujući porastu potrošnje, toliko potrebnome nakon neočekivano male zarade na kišom natopljenome Sajmu runa.

Ujutro na dan održavanja izbora Godwyn i Simeon otišli su u riznicu, malenu prostoriju bez prozora, iza masivnih hrastovih vrata koja su vodila iz knjižnice. Ondje su bili pohranjeni dragocjeni ukrasi koji su se koristili samo za posebne prigode, zaključani u željezom okovanoj škrinji. Ključeve je kao rizničar imao Simeon.

Ishod izbora bio je unaprijed poznat, odnosno tako su mislili svi osim grofa Rolanda. Nitko nije ni pomišljao da iza svega stoji Godwynova skrivena ruka.

Doživio je samo jedan trenutak velike napetosti, kada se Thomas naglas upitao kako je Fratar Murdo doznao za Izabelinu povelju. "To nije mogao otkriti slučajno - nitko ga nikada nije vidio da nešto čita u knjižnici, a osim toga povelja ne stoji s ostalima", rekao je Thomas Godwynu. "Zasigurno ga je netko uputio. Ali tko? Za to su znali jedino Carlus i Simeon. Zašto bi oni odali tajnu? Nipošto nisu željeli pomoći Murdu."

Godwyn nije rekao ništa, a Thomas je ostao zbunjen.

Godwyn i Simeon izvukli su škrinju s blagom na svjetlo knjižnice. Blago iz katedrale bilo je umotano u plavu tkaninu i pod zaštitnim slojevima kože. Dok su pregledavali sadržaj škrinje, Simeon je odmotavao pojedine predmete, divio im se i provjeravao imaju li eventualna oštećenja. Jedna pločica, široka nekoliko centimetara bila je izrađena od bjelokosti, pomno izrezbarena, a prikazivala je raspeće sv. Adolfa.

Tom prigodom svetac je zamolio Boga da svima koji štuju uspomenu na njega podari zdravlje i dugovječnost. U škrinji se nalazilo i mnoštvo svijećnjaka i križeva, odreda od zlata i srebra, uglavnom ukrašenih dragim kamenjem. Pri snažnome svjetlu koje je dopiralo kroz visoke prozore u knjižnici, kamenje je svjetlucalo, a zlato sjajilo. Sve te dragocjenosti priorat je, tijekom stoljeća, dobivao od pobožnih vjernika. Ukupna vrijednost predmeta bila je fantastična: u toj škrinji nalazilo se bogatstvo kakvo većina ljudi nikada nije vidjela na jednome mjestu.

Godwyn je onamo došao po obredni štap, pastoral, izrađen od drva i obložen zlatom, s dragim kamenjem na raskošno ukrašenom dršku. Taj se štap simbolički darovao prioru po okončanju izbora. Nalazio se na dnu škrinje, budući da nije u uporabi bio punih trinaest godina. Kada ga je Godwyn izvukao, Simeon je prigušeno uskliknuo.

Godwyn ga pogleda. Simeon je držao veliko raspelo na postolju koje se postavljalo na oltar. "Što se dogodilo?" upita Godwyn.

Simeon mu pokaže stražnju stranu križa, plitku oblu udubinu neposredno ispod vodoravnog kraka. Godwyn je odmah shvatio da s tog mjesta nedostaje rubin.

"Zacijelo je otpao", reče. Pogledavši uokolo, utvrdio je da su sami.

Obojica su bili zabrinuti. Kao rizničar i sakristan dijelili su odgovornost. Njih će kriviti za sve što nedostaje.

Zajednički su pregledali sve predmete u škrinji. Odmotavali su jednu po jednu stvar i tresli sve komade plave tkanine. Pregledali su sve kožnate omote. Već izbezumljeni, pregledavali su praznu škrinju i pod oko nje. Rubinu nije bilo ni traga.

Simeon upita: “Kada je raspelo posljednji put upotrijebljeno?”

“Za proslave Dana sv. Adolfa, kada je Carlus pao. Srušio ga je sa stola.”

“Možda je rubin tada ispao. Ali kako je moguće da to nitko nije primijetio?”

“Nalazio se sa stražnje strane križa. No netko bi ga valjda vidio na podu...”

“Tko je podignuo raspelo?”

“Ne sjećam se”, reče žurno Godwyn. “Sve je bilo kaotično.” A zapravo se sjećao više nego dobro.

S poda ga je podignuo Philemon.

Godwyn je jasno zamišljao prizor. Philemon i Otho zajednički su vratili oltar na mjesto, na sredinu postolja. Otho je potom podignuo svijećnjake, a Philemon raspelo.

Sve zdvojnije, Godwyn se prisjetio nestanka narukvice lady Philippe. Je li Philemon ponovno ukrao? Zadrhtao je već i pri samoj pomisli kako bi to moglo utjecati na njega. Svi su znali da je Philemon Godwynov neslužbeni pomoćnik. Tako stravičan grijeh - krađa dragog kamena sa svetog ukrasa - bio bi sramotan za sve koji imaju ikakve veze s počiniteljem. Takvo što vrlo bi lako moglo promijeniti ishod izbora.

Bilo je očito da se Simeon ne sjeća točno prizora, te je bez pogovora prihvatio Godwynovu odglumljenu nemogućnost da se prisjeti tko je podignuo raspelo. No drugi redovnici svakako će se sjetiti da su ga vidjeli upravo u Philemonovim rukama.

Godwyn to mora hitno riješiti, prije nego što sumnja padne na Philemona. No prvo se mora riješiti Simeona.

“Rubin moramo potražiti u crkvi”, reče Simeon.

“Ali ta misa održana je prije dva tjedna”, pobuni se Godwyn. “Nemoguće je da rubin toliko dugo neopaženo leži na podu.”

“Izgledi su mali, no moramo provjeriti.”

Godwyn je uvidio da mora poći sa Simeonom i čekati prigodu da se odvoji od njega i potraži Philemona. “Svakako”, reče.

Spremili su ukrase i zaključali vrata riznice. Kad su izlazili iz knjižnice, Godwyn reče: “Predlažem da ovo nikome ne spominjemo dok ne budemo posve sigurni da je rubin izgubljen. Nema smisla da si preuranjeno navlačimo krivnju na glavu.”

“Dogovoreno.”

Požurili su oko klaustra i ušli u crkvu. Zastali su na sredini križišta i stali pregledavati pod oko sebe. Prije mjesec dana mogućnost da rubin leži negdje na podu crkve bila bi realnija. No nedavno su kamene ploče popravljene, pa su nestala i oštećenja i pukotine. Rubin bi se sada svakako isticao na ravnoj površini.

Simeon reče: “Kad bolje promislim, nije li Philemon podignuo križ?”

Godwyn mu se zagleda u lice. Odražava li se u njegovu izrazu i optužba? To nije znao odrediti. “Mogao je biti Philemon”, reče Godwyn. A onda je uočio priliku da se povuče. “Idem po njega”, reče. “Možda će se on moći sjetiti gdje je tada točno stajao.”

“Izvršna zamisao. Ja ću pričekati ovdje.” Simeon se spustio na koljena i počeo pipati pod, kao da je rubin lakše pronaći opipom nego vidom.

Godwyn žurno iziđe. Prvo je otišao u spavaonicu. Onaj ormar s pokrivačima nalazio se na istome mjestu. Odmaknuo ga je od zida, pronašao neučvršćeni kamen, te ga izvadio. Potom je uvukao ruku u onaj otvor u koji je Philemon bio spremio narukvicu lady Philippe.

Nije pronašao ništa.

Morao je opsovati. Stvar neće biti jednostavna.

Morat ću izbaciti Philemona iz samostana, pomisli, dok je odlučnim korakom prolazio zdanjima priorata u potrazi za njim. Ako je ukrao ovaj rubin, više ga ne mogu štiti. Leti van.

A onda je, šokirano i zdvojno, shvatio da ga ne može otpustiti - ni sada, a možda i nikada. Upravo je Philemon rekao Fratru Murdu za postojanje Izabeline povelje. U slučaju izbacivanja iz samostana, Philemon bi mogao priznati što je učinio, te otkriti daje sve radio na

Godwynov poticaj. I ljudi bi mu vjerovali. Godwyn se prisjetio kako je Thomas zbunjeno razmišljao o tome tko je Murdu otkrio tajnu i zašto.

Philemonovo otkriće dobilo bi na uvjerljivosti time što bi dalo odgovor na to pitanje.

Reakcije na takvo manipuliranje bile bi žestoke. Čak i ako bi do tog otkrića došlo nakon izbora, stvar bi potkopala Godwynov autoritet i umanjila njegovu sposobnost da predvodi redovnike. Tek tada sinula mu je zloslutna istina da sada mora štititi Philemona kako bi zaštitio sebe.

Zatekao je Philemona u metenju bolničkog poda. Pozvao ga je van i poveo iza kuhinje, gdje nije bilo osobitih izgleda za to da ih netko vidi.

Pogledavši ga u oči, reče: "Nedostaje jedan rubin."

Philemon odvrati pogled. "Kako je to strašno."

"Nalazio se na raspelu na oltaru, raspelu koje je palo na pod kad se Carlus spotaknuo."

Philemon se držao nedužno. "Kako je mogao nestati?"

"Rubin se možda odvojio od križa kada je pao na pod. Ali sada nije na podu - upravo sam sve pretražio. Netko ga je pronašao - i zadržao."

"Ne može biti..."

Godwyna je zbog Philemonova lažno nedužnog stava obuzeo bijes. "Idiote jedan, svi su vidjeli da si ti podignuo raspelo!"

Philemonov glas odjednom se povisio za čitavu oktavu. "Ne znam ništa o tome!"

"Ne trati vrijeme s lažima! Moramo to srediti. Zbog tebe bih mogao izgubiti izbor za priora." Godwyn ga sada gurne tako da se leđima naslanjao na zid pekarnice.

"Gdje je?"

Na njegovo neizmjereno iznenađenje, Philemon je zaplakao.

"Za ime svih svetaca", reče Godwyn s gađenjem. "Prestani s tim glupostima - odrastao si muškarac!"

Philemon je i dalje jecao. "Žao mi je", reče. "Žao mi je."

"Ne prestaneš li s ovim..." Godwyn se sada ipak suzdržao. Od prijekora upućenih Philemonu neće imati nikakve koristi. Uistinu je

dostojan žaljenja, pravi jadnik. Sada već blažim tonom, reče: “Pokušaj se pribрати. Gdje je rubin?”

“Sakrio sam ga.”

“Da...?”

“U dimnjak blagovaonice.”

Godwyn se odmah okrenuo i uputio onamo. “Sveta Marijo, spasi nas... pa može pasti u vatru!”

Philemon je pošao za njim, a suze su mu se već sušile. “U kolovozu nema vatre.

Kanio sam ga premjestiti prije nego što nastupe hladniji dani.”

Ušli su u blagovaonicu. Na jednome kraju dugačke prostorije nalazilo se široko ognjište. Philemon je uvukao ruku u dimnjak i još nekoliko trenutaka nešto tražio i petljao. A potom je izvadio rubin veličine vrapčjeg jajeta prekriven čađom. Obrisao ga je o rukav.

Godwyn ga uzme. “A sada pođi sa mnom”, reče.

“Što ćemo raditi?”

“Simeon će pronaći rubin.”

Ušli su u crkvu. Simeon je na koljenima i dalje tražio. “A sada”, reče Godwyn Philemonu. “Pokušaj se točno sjetiti gdje si se nalazio kad si podignuo raspelo.”

Simeon pogleda Philemona. Čim je na njegovu licu uočio tragove uzrujanosti, obratio mu se obzirnim glasom: “Ne boj se, mladiću, nisi ništa učinio.”

Philemon je stao na istočnu stranu križišta, kraj stuba koje su vodile do prezbiterija. “Čini mi se da sam bio ovdje”, reče.

Godwyn se uspne dvjema stubama i pogleda pod korske klupe, pretvarajući se da traži rubin. Pritom ga je kriomice položio pod jedan red sjedala, na bližem kraju, gdje se nije vidio na prvi pogled. A onda, kao da se odjednom predomislio u vezi s mjestom na kojem ga treba tražiti, prešao je u južni dio prezbiterija. “Dođi i traži ovdje, Philemone”, reče.

Kao što se i nadao, Simeon je tada prešao na sjevernu stranu, te se spustio na koljena da pogleda pod klupe, mumljajući pritom molitve.

Godwyn je očekivao da će Simeon odmah ugledati rubin. Pretvarao se da traži kamen u južnom bočnom brodu, a zapravo je

čekao da ga Simeon pronađe. Već je pomislio kako možda nešto nije u redu sa Simeonovim vidom. Možda će morati otići onamo i osobno ga "pronaći". A onda je Simeon na koncu uskliknuo: "Oh! Evo ga!"

Godwyn je glumio da je uzbuđen. "Pronašao si ga?"

"Da! Aleluja!"

"Gdje je bio?"

"Ovdje... pod korskim klupama!"

"Slava Bogu na visini", reče Godwyn.

Godwyn je samome sebi ponavljao kako se ne smije bojati grofa Rolanda. Dok se uspinjao kamenim stubama koje su vodile do gostinjskih soba u bolnici, pitao se što mu grof zapravo može učiniti. Čak i da je Roland bio u stanju skočiti iz kreveta i isukati mač, ne bi bio toliko lud da napadne jednog redovnika usred samostana - s time bi se teško nekažnjeno izvukao čak i kralj.

Ralph Fitzgerald najavio ga je grofu i nakon toga ušao je u sobu.

Grofovi sinovi stajali su svaki s jedne strane postelje: visoki William, u smeđim vojničkim pripijenim hlačama i blatnjavim čizmama, kose koja se iznad čela već prorjeđivala. I Richard, u biskupskome grimizu, sve zaobljenija pojava koja je svjedočila o prirodi odanoj obilju i raskoši, kao i sredstvima koja mu omogućuju takav život. Williamu je bilo trideset godina, bio je godinu mlađi od Godwyna.

Krasila ga je očeva odlučnost, no u pojedinim prigodama na određenu popustljivost navodila ga je supruga, Philippa. Richardu je bilo dvadeset osam godina i po svoj je prilici bio na pokojnu majku, jer gotovo uopće nije pokazivao znakove grofove nametljivosti i prodornosti.

"Onda, redovniče?" reče grof, oblikujući riječi lijevom stranom usta. "Održali ste svoj mali izbor?"

Godwyn na trenutak osjeti bolnu kivnost zbog tako neljubaznog obraćanja. Jednog dana, zarekao se u sebi, Roland će ga oslovljavati s "oče priore". Upravo mu je ogorčenost dala odvažnost potrebnu da grofu prenese vijesti. "Jesmo, milorde", reče.

"Čast mi je priopćiti vam da su redovnici Kingsbridgea za priora izabrali mene."

"Molim?" zagrmio grof. "Tebe?!?"

Godwyn pogne glavu, hineći poniznost. "Vjerujte mi da nitko nije zatečeniji od mene."

"Pa ti si još obično dijete!"

Ta je uvreda nagnala Godwyna da uzvрати: "Stariji sam od vašeg sina, biskupa Kingsbridgea."

"Koliko si glasova dobio?"

"Dvadeset pet."

"A Fratar Murdo?"

"Niti jedan. Redovnici su bili jednoglasni..."

"Nijedan?" zagrmi Roland. "To je zacijelo plod nekakve zavjere... pa ovo je izdaja!"

"Izbor je održan strogo po svim pravilima."

"Do vaših pravila stalo mi je koliko i do svinjske međunožne batine. Neću dopustiti da me tako ignorira hrpa ženskastih redovnika."

"Braća su odabrala mene, milorde. Inauguracijsku svečanost održat ćemo ove nedjelje, prije vjenčanja."

"Redovnički odabir mora potvrditi biskup Kingsbridgea. A ja ti mogu reći da te on neće potvrditi. Ponovite izbore, pa mi dođite s rezultatom kakav želim."

"U redu, grofe Rolande." Godwyn priđe vratima. U rukavu je imao još nekoliko karata, ali ih nije kanio pokazati odjednom. Okrenuvši se, obratio se Richardu.

"Lorde biskupe, kad o ovome poželite razgovarati sa mnom, pronaći ćete me u priorovoj kući."

Nakon toga je izišao. "Nisi prior!" povikao je Roland dok je zatvarao vrata.

Godwyn je drhtao. Roland je strašan, osobito kada ga obuzme gnjev, a to je bilo često. No Godwyn se nije dao smesti. Petranilla bi se ponosila njegovim držanjem.

Na drhtavim nogama spustio se niza stube i uputio prema priorovoj kući. Carlus se iz nje već bio iselio. Prvi put nakon petnaest godina Godwyn će imati vlastitu spavaću sobu. Užitek mu je malko kvarila činjenica da kuću mora dijeliti s biskupom, koji u njoj po tradiciji odsjeda prigodom svakog posjeta. Biskup je, službeno, bio i

opat Kingsbridgea ex officio¹¹, te je, iako je imao ograničene ovlasti, po položaju bio nadređen prioru. Richarda tijekom dana gotovo i nije bilo u kući, ali se vraćao svake večeri i spavao u najboljoj sobi.

Godwyn je ušao u glavnu sobu u prizemlju, sjeo u veliki naslonjač i stao čekati.

Biskup Richard pojavit će se ubrzo, ušiju još crvenih od očevih žestokih uputa.

Richard je bio bogata i moćna osoba, no ni približno strašan kao grof. Ipak, riječ je bila o smionome redovniku koji se usprotivio svome biskupu. No, Godwyn će u tom srazu biti u prednosti, jer zna nešto sramotno o Richardu, a to je kao da u rukavu skriva nož.

Richard je užurbano ušao već nekoliko minuta kasnije, pokazujući samopouzdanje za koje je Godwyn znao da je tek odglumljeno. "Postigao sam dogovor u tvoje ime", reče bez ikakva uvoda. "Možeš biti Murdov zamjenik priora. Bit ćeš zadužen za svakodnevno funkcioniranje priorata. Murdo ionako ne želi imati veze s administracijom - priželjkuje samo ugled. Ti ćeš imati svu moć, a moj će otac biti zadovoljan."

"Samo da posve razjasnim", reče Godwyn. "Murdo pristaje na to da postanem njegov zamjenik. Ostalim redovnicima reći ćemo da ćete potvrditi jedino njega. I mislite da će oni to prihvatiti?!?"

"Nemaju izbora!"

"Imam drugi prijedlog. Recite grofu da redovnici neće prihvatiti nikoga osim mene - i da me morate potvrditi prije vjenčanja, jer redovnici inače neće sudjelovati na toj svečanosti. Sudjelovanje će odbiti i redovnice." Godwyn nije znao bi li redovnici pristali na takvo što, a pogotovo majka Cecilia i redovnice - no sve je već bilo otišlo predaleko, da bi sada bio oprezan.

"Ne bi se usudili!"

"Nažalost, mislim da bi."

Na Richardovu licu pojavio se uspaničen izraz. "Moj otac neće dopustiti da ga zastrašuju!"

Godwyn se nasmije. "Za to nema osobitih izgleda. No nadam se da će ga biti moguće navesti da postupi razumno."

“Reći će da se vjenčanje ionako mora održati. Ja sam biskup i mogu vjenčati par, za to mi ne treba redovnička pomoć.”

“Svakako. Ali neće biti pjevanja, neće biti svijeća, neće biti psalama, neće biti tamjana... tek vi i arhiđakon Lloyd.”

“Ipak će se i tako vjenčati.”

“Što će grof od Monmoutha reći na takvo vjenčanje za svog sina?”

“Bit će bijesan, ali će sve prihvatiti. Najvažnije je savezništvo.”

To je vjerojatno točno, pomisli Godwyn, osjećajući ledeni dah neizbježnog neuspjeha.

Vrijeme je da izvuče skriveni nož.

“Dugujete mi uslugu”, reče.

Richard se u prvi mah držao kao da ne zna o čemu ovaj govori. “Da?”

“Tajio sam vaš grijeh. Nemojte se pretvarati da ste zaboravili, bilo je to prije samo nekoliko mjeseci.”

“Ah, da, bilo je to velikodušno s tvoje strane.”

“Vlastitim očima vidio sam vas i Margery na krevetu u gostinjskoj sobi.”

“Tiho, za ime svijeta!”

“Sada vam se pruža prigoda da mi se odužite. Zauzmite se za mene kod oca.

Recite mu neka popusti. Ustvrdite da je vjenčanje važnije. Tražite da me potvrdi.”

Na Richardovu licu ukazalo se beznađe. Izgledao je kao da su ga dvije suprotstavljene sile doslovce zgnječile. “Ne mogu!” reče, s panikom u glasu. “Moj otac neće dopustiti da mu se netko tako odupre. Znaš kakav je.”

“Pokušajte.”

“Već jesam! Natjerao sam ga da dopusti da postaneš zamjenik priora.”

Godwyn je sumnjao da je Roland pristao na bilo što slično. Bilo je gotovo sigurno da je Richard to izmislio, znajući da je takvo obećanje vrlo jednostavno pogaziti.

Ipak, Godwyn reče: “Zahvaljujem.” Potom doda: “Ali to nije dovoljno.”

“Samo malo razmisli o svemu”, reče molećivo Richard. “Ne tražim ništa više.”

“Hoću. I predlažem da oca zamolite da također promisli o svemu.”

“O, Bože”, reče Richard zdvojno. “Bit će ovo prava katastrofa.”

* * *

Vjenčanje je bilo zakazano za nedjelju. Godwyn je odredio da će se umjesto subotnje sekste održati pokus, od svečanosti inauguracije novoga priora, do samog obreda vjenčanja. Dan je ponovno bio oblačan, nebo zastrto niskim sivim oblacima punima kiše, pa je katedralom vladala sumorna atmosfera. Nakon probe, kad su se redovnici i redovnice uputili na objed, a iskušenici počeli uređivati crkvu, Godwynu su prišli Carlus i Simeon, obojica službeni i dostojanstveni.

“Meni se čini da je sve proteklo bez poteškoća, nije li tako?” reče Godwyn vedrim tonom.

Simeon upita: “Hoće li doista doći do tvoje inauguracije?”

“Apsolutno.”

“Čujemo da je grof odredio ponavljanje izbora.”

“Držiš li da na to ima pravo?”

“Nipošto”, reče Simeon. “Ima pravo nominirati kandidata i ništa više. Ali kaže da te biskup Richard neće potvrditi kao priora.”

“To ti je rekao Richard?”

“Ne, ne osobno.”

“Tako sam i mislio. Vjeruj mi da će me biskup potvrditi.” Godwyn je dobro čuo vlastiti glas, iskren i samopouzdan, žaleći što takve sigurnosti nema i duboko u njemu. - Carlus zabrinuto upita: “Jesi li rekao Richardu da će redovnici odbiti sudjelovati u vjenčanju?”

“Jesam.”

“To je vrlo riskantno. Nismo ovdje kako bismo se opirali plemićkoj volji.”

Godwyn je mogao i očekivati da će Carlus popustiti već na prvi znak ozbiljnijeg protivljenja. Nasreću, nije mu bila namjera iskušati redovničku odlučnost. “Za tim neće biti potrebe, bez brige. To je tek isprazna prijetnja. Ali nemojte to reći biskupu.”

“Znači, ne kaniš tražiti redovnike da bojkotiraju vjenčanje?”

“Ne.”

Simeon reče: “Upustio si se u opasnu igru.”

“Moguće... Ali čini mi se da sam u opasnosti isključivo ja.”

“Nisi čak ni želio postati prior. Nisi dopustio da te kandidiraju. Kandidaturu si prihvatio tek kada je sve ostalo propalo.”

“I ne želim postati prior”, slaže Godwyn. “Ali ne smijemo dopustiti grofu od Shiringa da bira umjesto nas, a to je važnije od mojih osobnih stavova.”

Simeon ga pogleda s velikim poštovanjem. “Ponio si se vrlo časno.”

“Kao i ti, brate, samo nastojim ispuniti volju Božju.”

“Blagoslovio Bog sva tvoja nastojanja.”

Dvojica su se starih redovnika udaljili. Načas ga je zapekla savjest jer im je dopustio da zaključe kako djeluje posve nesebično. U njemu su vidjeli čak i svojevrsnog mučenika. Ali točno je da samo nastoji ispuniti Božju volju.

Pogledao je uokolo: crkva je ponovno izgledala kao inače. Upravo se spremao poći u priorovu kuću na objed kada se pojavila njegova sestrična Čaris, u plavoj haljini koja se bojom toliko isticala u sivilu polumračne crkve. “Hoće li te sutra inauguirati?” upita ona.

On se nasmiješi. “Svi pitaju isto. Odgovor je da.”

“Čuli smo da se grof odlučno protivi.”

“Nema izgleda za uspjeh.”

Pronicljive zelene oči prodorno su ga pogledale. “Znam te od djetinjstva i znam kad lažeš.”

“Ne lažem.”

“Glumiš samouvjerenost koju zapravo ne osjećaš.”

“To nije grijeh.”

“Moj je otac zabrinut zbog mosta. Fratar Murdo će se još više držati grofovih želja nego Saul Bjeloglavi.”

“Murdo neće postati prior Kingsbridgea.”

“Evo njega opet...”

Godwynu je zasmetala njezina pronicljivost. “Ne znam što da ti kažem”, otrese se.

“Izabran sam i kanim preuzeti dužnost. Grof Roland bi me volio u tome spriječiti, ali na to nema pravo, pa mu se suprotstavljam

svime što imam na raspolaganju. Bojim li se? Da. Ali ga i dalje kanim nadjačati.”

Ona se nasmiješi. “To sam željela čuti.” Šakom ga je prijateljski udarila po ramenu. “Idi majci. U tvojoj je kući i čeka te. To sam ti došla reći.” Nakon toga okrenula se i izišla.

Godwyn je izišao kroz sjeverni transept. Caris je uistinu pametna, razmišljao je, osjećajući mješavinu divljenja i iritiranosti. Uspjela ga je navesti da joj iznese svoju procjenu situacije, otvorenije i iskrenije nego što je to ikome objasnio.

Ali bilo mu je drago što će moći porazgovarati s majkom. Svi ostali sumnjali su u njegovu sposobnost da iz tog sraza iziđe kao pobjednik. Ona će vjerovati u njega - a možda će imati i pokoju novu zamisao strateške prirode.

Petranillu je zatekao u glavnoj sobi u prizemlju. Sjedila je za stolom, a na njemu su se nalazila dva tanjura, te kruh, pivo i pladanj usoljene ribe. Poljubio ju je u čelo, pomolio se i sjeo. Na trenutak se prepustio slavodobitnome užitku. “No, da”, reče.

“Barem sam izabrani prior i objedujemo u priorovoj kući.”

“Ali Roland ti se i dalje protivi”, reče ona.

“Odlučnije nego što sam očekivao. Naposljetku, ipak ima samo pravo predložiti priora, ne i birati ga. Već po naravi svog položaja ne može očekivati da će uvijek biti izabran onaj koga on podupire.”

“Većina grofova to bi prihvatila, ali ne i on”, reče Petranilla. “Drži se nadmoćno prema svima s kojima uopće dolazi u dodir.” U njezinu tonu začula se gorčina koja je, zaključio Godwyn, plod sjećanja na njihove prekinute zaruke prije više od trideset godina. Sada se osvetoljubivo nasmiješila. “Ubrzo će shvatiti koliko nas je katastrofalno podcijenio.”

“Zna da sam tvoj sin.”

“Tada će i to biti čimbenik. Vjerojatno ga podsjećaš na nečastan način na koji se ponio prema meni. A to je dovoljno da te mrzi.”

“Šteta”. Godwyn stiša glas za slučaj da netko od posluge prisluškuje s druge strane vrata. “Sve dosada tvoj se plan razvijao besprijekorno. Prvo sam se povukao iz nadmetanja za dužnost priora, a zatim diskreditirao sve ostale... Bio je to genijalan plan.”

“Moguće. Ali još je uvijek moguće da ostanemo bez svega. Jesi li još nešto spomenuo biskupu?”

“Ne. Podsjetio sam ga da znamo za Margery. Prestrašio se, ali, čini se, ne dovoljno da se suprotstavi ocu.”

“Trebao bi se plašiti. Iziđe li ta priča na vidjelo, neće mu oprostiti. Mogao bi skončati kao kakav neugledni vitez u rangu sira Geralda, uludo trošeći dane u mirovini. To mu nije jasno?”

“Možda smatra da nisam dovoljno hrabar da otkrijem sve što znam.”

“U tom slučaju s tom informacijom morat ćeš ići grofu.”

“Zaboga! Pa eksplodirat će od bijesa!”

“Moraš se čeličiti.”

Uvijek mu je govorila takve stvari. I upravo zbog toga, s toliko je bojazni iščekivao susrete s njom. Uvijek je tražila da bude još malo smjeliji, da se izloži većoj opasnosti nego što bi tome sam, po prirodi, bio sklon. Ali nikad joj nije mogao nešto odbiti.

Ona nastavi: “Kad bi se doznalo da Margery nije djevica, vjenčanje bi bilo otkazano. A Roland to ne želi. Prihvatit će manje zlo: tebe kao priora.”

“Ali do konca života bit će mi neprijatelj.”

“To će biti, bez obzira na ishod.”

Nije baš neka utjeha, pomisli Godwyn. Ali nije se usprotivio, jer je uviđao da mu je majka u pravu.

Netko je zakucao na vratima i u kuću je ušla lady Philippa.

Godwyn i Petranilla odmah su ustali.

“Moram razgovarati s vama”, reče Philippa Godwynu.

On reče: “Dopustite da predstavim svoju majku, Petranillu.”

Petranilla se nakloni, pa reče: “Bit će najbolje da pođem. Očito ste došli posredovati u dogovoru, miledi.”

Philippa je zabavljeno pogleda. “Ako znate toliko, onda znate sve što je važno.

Možda ne bi bilo loše i da ostanete.”

Dok su njih dvije stajale jedna prema drugoj, Godwyn je primijetio koliko su slične: iste visine, iste bujne građe i istog nedodirljivog držanja. Philippa je, dakako, bila mlađa, dvadesetak godina. Nju je, k tome, krasila i svojevrsna opuštena autoritativnost,

uz dozu humora, koji su bili u opreci s Petranillinom napetom odlučnošću - možda i zbog toga što je Philippa imala supruga, dok je Petranilla bila ostala bez svog partnera. No Philippa je bila ustrajna i odlučna žena koja je provodila moć preko muškarca - lorda Williama - dok je Petranilla, Godwyn je tek sada uvidio, također provodila moć preko jednog muškarca - njega.

“Sjednimo”, reče Philippa.

Petranilla upita: “Je li grof odobrio to što se spremate predložiti?”

“Nije.” Philippa nemoćno raširi ruke. “Roland je odviše ponosan da se unaprijed složi s nečim što bi druga strana mogla odbaciti. Ishodim li Godwynovu privolu za to što kanim predložiti, pružit će mi se mogućnost da i Rolanda uvjerim u kompromis.”

“Tako sam i mislila.”

Godwyn upita: “Želite li štogod pojesti, miledi?”

Philippa je samo nestrpljivo odmahнула. “Kako sada stvari stoje, svi će biti na gubitku”, započne. “Vjenčanje će se održati, ali bez primjerene pompe i svečanosti.

Tako će Rolandovo savezništvo s grofom od Monmoutha od početka nositi mrlju.

Biskup će vas odbiti potvrditi na dužnosti priora, Godwyne, pa će pozvati nadbiskupa da riješi spor. A on će odbaciti i vas i Murda, te nominirati nekog novoga, vjerojatno nekoga od svojih ljudi kojih se želi riješiti. Nitko neće ostvariti željeni cilj. Jesam li u pravu?”

Pitanje je uputila Petranilli, koja je samo neodređeno uzdahnula.

“Zašto onda ne preduhitriti nadbiskupovo kompromisno rješenje?” nastavi Philippa. “I odmah sada predložiti trećeg kandidata. Samo što...” prstom je pokazala prema Godwynu - “... tog kandidata birate vi - a on obećaje da ćete vi biti zamjenik priora.”

Godwyn je razmišljao o njezinim riječima. Na taj način ne bi se morao izravno sukobiti s grofom i zaprijetiti mu otkrivanjem pojedinosti o ponašanju njegovog sina.

Ali takvim kompromisom bio bi osuđen na dužnost zamjenika priora na neodređeno vrijeme - a zatim, kada umre novi prior, u cijelu bi bitku morao ići ispočetka.

Zaključio je kako je sklon odbijanju prijedloga, unatoč bojaznima.

Načas je pogledao majku. Ona je gotovo neprimjetno odmahнула glavom. Ni njoj se zamisao nije svidjela.

“Zao mi je”, reče Godwyn Philippi. “Ali redovnici su održali izbor i moramo se držati tog rezultata.”

Philippa ustane. “U tom slučaju moram vam prenijeti poruku koja je ujedno i službeni razlog za moj dolazak ovamo. Sutra ujutro grof će ustati iz bolesničke postelje. Želi pregledati katedralu i uvjeriti se da će sve biti spremno na vrijeme, uoči vjenčanja. S njime ćete se u osam naći u crkvi. Svi redovnici i redovnice moraju biti svečano odjeveni i dotjerani, a crkva treba imati uobičajene ukrase.”

Godwyn se blago pokloni, a ona iziđe.

U dogovoreno vrijeme Godwyn je stajao u praznoj crkvi ispunjenoj tišinom.

Bio je sam: uz njega nije bilo ni redovnika ni redovnica. Nigdje se nije vidjelo ništa od pokućstva, osim za pod učvršćenih korskih klupa. Nije bilo svijeća, ni raspela, kaleža, ni cvijeća. Slabašno sunce koje se velik dio ljeta povremeno ukazivalo kroz kišne oblake, sada je osvjetljavalo glavni brod slabašnim hladnim svjetlom. Godwyn je čvrsto stisnuo ruke sklopljene na leđima, kako ne bi drhtale.

Grof je ušao u crkvu točno na vrijeme.

U njegovoj su pratnji bili lord William, lady Philippa, biskup Richard, Richardov pomoćnik arhiđakon Lloyd, te grofov pisar, otac Jerome. I Godwyn bi bio rado imao vlastitu svitu, no nitko od redovnika nije točno znao koliko je njegov plan zapravo opasan, a da je netko i znao, vjerojatno ne bi imao dovoljno hrabrosti da ga podupre.

Stoga je odlučio da će se grofu suprotstaviti sam.

Roland više nije imao zavoje na glavi. Koračao je polagano, ali sigurno i postojano. Zacijelo se još osjeća slabim nakon tolikih tjedana provedenih u krevetu, pomisli Godwyn, ali je čvrsto odlučio da to neće pokazati. Izgledao je normalno, izuzme li se paraliziranost polovice lica. Poruka koju danas upućuje svijetu glasi da se posve oporavio i da ponovno ima sve konce u rukama. A Godwyn je prijetnja koja bi mogla pokvariti taj plan.

Ostali su s nevjericom gledali uokolo, promatrajući praznu unutrašnjost crkve, no na grofu se nije vidjelo da je iznenađen. "Vrlo si arogantan redovnik", reče Godwynu, kao i uvijek govoreći lijevom stranom usta.

Godwyn je na kocku stavio sve, te više nije imao što izgubiti zbog neposluha i prkosa, pa je stoga rekao: "Vi ste vrlo tvrdoglav grof."

Roland položi ruku na držak mača. "Zbog toga bih te trebao probosti mačem."

"Samo izvolite." Godwyn raširi ruke u stranu, pripravan za raspeće. "Ubijte priora Kingsbridgea, ovdje u katedrali, kao što su vitezovi kralja Henrika u Canterburyju ubili nadbiskupa Thomasa Becketa. Mene pošaljite u raj, a sebe u vječito prokletstvo."

Philippa je preneraženo uzdahnula, šokirana Godwynovim nepoštovanjem grofa.

William je već zakoračio kao da želi ušutkati Godwyna. Roland ga je zaustavio pokretom ruke, te se obratio Godwynu: "Biskup ti naređuje da pripremiš crkvu za vjenčanje. Ne obvezuje li redovnike zavjet na poslušnost?"

"Lady Margery ovdje se ne može vjenčati."

"A zašto? Jer ti želiš postati prior?"

"Jer nije djevica."

Philippa je istog trenutka prekrila usta dlanom. Richard je samo zdvojno zastenjao. William je isukao mač. Roland reče: "Ovo je izdaja!"

Godwyn reče: "Spremite mač, lorde Williame... Njime ne možete povratiti njeno djevičanstvo."

Roland upita: "Što ti znaš o takvim stvarima, redovniče?"

"Dvojica pripadnika ovog priorata svjedočila su tom činu, do kojeg je došlo u jednoj od soba u bolnici, upravo u sobi, milorde, u kojoj ste odsjeli."

"Ne vjerujem ti."

"Grof od Monmoutha će vjerovati."

"Ne bi se usudio reći mu."

"Moram mu objasniti zašto se njegov sin ne može oženiti Margery u katedrali u Kingsbridgeu - barem dok ona ne ispovjedi

grijev i dok joj grijeh ne bude odriješen.”

“Nemaš dokaze za takvu klevetu.”

“Imam dva svjedoka. Ali pitajte djevojku. Držim da će priznati. Rekao bih da joj je ljubavnik, koji joj je oduzeo djevičanstvo, draži od politički motiviranog braka s muškarcem kojeg joj je odabrao stric.” Godwyn se ponovno izložio velikome riziku.

Ali vidio je Margeryno lice dok ju je Richard ljubio i u tom trenutku bio je siguran da je zaljubljena. Srce joj je zacijelo slomljeno, jer se mora udati za grofova sina. Tako mlada žena teško će moći uvjerljivo lagati ako su joj emocije onoliko uzburkane koliko je Godwyn pretpostavljao.

Zdravu polovicu Rolandova lica sada je pokretao gnjev. “A tko je muškarac za kojeg tvrdiš da je počinio taj zločin? Jer, ako možeš dokazati to što tvrdiš, tom zlikovcu slijedi omča oko vrata, kunem ti se. U protivnom, visjet ćeš ti. Stoga ga dovedi ovamo, pa da vidimo što kaže.”

“Već je ovdje.”

Roland s nevjericom pogleda četvoricu muškaraca u pratnji - dvojicu sinova, Williama i Richarda, te dvojicu svećenika, Lloyda i Jeromea.

Godwyn je nepomično gledao Richarda.

Roland je pogledao u smjeru njegova pogleda. Već trenutak kasnije svi su gledali Richarda.

Godwyn je čekao suspregnuta daha. Što će reći Richard? Hoće li vikati, žestoko se pobuniti? Hoće li optužiti Godwyna da laže? Hoće li pobjesneti i napasti čovjeka koji ga je tako optužio?

No na Richardovu licu odražavala se poraženost, a ne bijes, te je nakon nekoliko trenutaka pognuo glavu i rekao: “Ništa ne vrijedi. Prokleti je redovnik u pravu... ne bi izdržala ispitivanje.”

Grof Roland probljedi. “Ti si to učinio?” upita. Sada za promjenu nije vikao, no to je nekako bilo još strašnije. “Djevojku koju sam zaručio za grofova sina... ti si je razdjevičio?”

Richard nije odgovorio, nego je samo piljio u pod.

“Idiote jedan”, reče grof. “Izdajico. Ti...”

Prekinula ga je Philippa. “Tko još zna za to?”

Te su riječi zaustavile tiradu. Svi su je pogledali.

“Možda se vjenčanje ipak može održati”, reče Philippa. “Hvala Bogu što ovdje nije i grof od Monmoutha.” Pogledala je Godwyna. “Tko još zna za to, osim nazočnih osoba i dvojice ljudi iz priorata koji su svjedočili tom činu?”

Godwyn je nastojao primiriti srce koje je neobuzdano udaralo. Našao se toliko blizu uspjehu da mu je gotovo osjećao okus. “Nitko drugi, gospo”, reče.

“Svi mi na grofovoj strani možemo čuvati tu tajnu”, reče ona. “A što je s vašim ljudima?”

“Slušat će svog izabranog priora”, reče on, blago naglasivši riječ “izabranog”.

Philippa se obrati Rolandu. “Vjenčanje se onda može održati.”

Godwyn doda: “Pod uvjetom da se prvo održi inauguracijska svečanost.”

Svi pogledi okrenuli su se prema grofu.

On je zakoračio i iznenada opalio Richarda po licu. Bio je to snažan udarac, zadan rukom vojnika koji zna kako udariti težinom čitavog tijela. Iako ga nije udario stisnutom šakom, već dlanom, Richard je pao na pod.

Ležao je nepomično, neizrecivo užasnut, dok mu je iz usta polagano curila krv.”

Lice grofa Rolanda bilo je blijedo i prekriveno znojem: uložio je u udarac posljednje atome snage i sada je ponovno izgledao slabo i uzdrhtalo. Sljedećih nekoliko trenutaka proteklo je u potpunoj tišini. Nakon toga, stekao se dojam da mu se snaga vratila. Prijezirno je pogledao muškarca u ljubičastome ogrtaču koji je prestravljeno ležao na podu, okrenuo se na peti, te, polaganim, ali postojanim korakom izišao iz crkve.

Poglavlje 24

Caris je stajala na travnjaku ispred katedrale u Kingsbridgeu, kao i barem polovina stanovnika grada, i čekala da se nevjesta i mladoženja pojave na veličanstvenim zapadnim vratima crkve.

Caris nije točno znala zašto je došla onamo. Prema braku je imala negativan stav još od onog dana kad je Merthin dovršio dizalicu i kada su onako neugodno razgovarali o zajedničkoj budućnosti. Naljutila se na njega, iako je sve što je rekao bilo savršeno logično. Dakako da želi imati svoju kuću i u njoj s njome živjeti.

Dakako da želi s njom spavati svake noći i s njom imati djecu. To žele svi - svi, činilo se, osim Caris.

A zapravo je i ona željela sve to, barem na određeni način. Bila bi voljela svake večeri leći uz njega, obaviti njegovo vitko tijelo kad god poželi, osjećati njegove vješte ruke na svojoj koži kad se ujutro probudi, te roditi minijaturnu inačicu njega koju će oboje voljeti i za nju se brinuti. Ali nije željela sve ostalo, što ide ruku pod ruku s brakom. Željela je ljubavnika, a ne gospodara, željela je živjeti s njim, a ne čitav svoj život posvetiti njemu. I bila je bijesna na Merthina jer ju je prisilio da se suoči s tom dvojbom. Zašto jednostavno ne mogu i dalje živjeti kao sada?

Puna tri tjedna s njim je jedva progovorila pokoju riječ. Pretvarala se da ju je uhvatila ljetna prehlada, a čak je i imala bolan herpes na usni, koji joj je poslužio kao izlika da ga ne ljubi. On je i dalje jeo kod nje, te srdačno razgovarao s njezinim ocem.

Ali više se nije zadržavao nakon što bi se Edmund i Petranilla povukli na spavanje.

Carisin je herpes u međuvremenu zacijelio, a i ljutnja se pomalo raspršila. I dalje nije željela postati Merthinovom imovinom, ali je željela da je ponovno počne ljubiti.

No, on sada nije bio uz nju. Bio je u masi okupljenih, nešto dalje, i razgovarao s Bessie, kćeri vlasnika gostionice Zvono. Bila je to niska djevojka izraženih oblina i osmijeha koji muškarci nazivaju drskim, a žene droljastim. Merthin ju je nečim nasmijavao. Caris je odvratila pogled.

U tom trenutku otvorila su se velika drvena vrata. Svi su stali klicati, a na njima se pojavila nevjesta. Margery je bila zgodna šesnaestogodišnjakinja, sva u bijelome, s cvijećem u kosi. Za njom je izišao i mladoženja, visok muškarac ozbiljna izraza lica, približno deset godina stariji od nje.

Oboje su izgledali neopisivo jedno.

Praktički se nisu ni poznavali. Dotada su se vidjeli tek jednom, pola godine ranije, kada su dvojica grofova dogovorili vjenčanje. Govorkalo se da je Margery zaljubljena u nekog drugog muškarca, no, dakako, nije dolazilo u obzir da se ne pokori željama grofa Rolanda. A njezin novi suprug izgledao je nekako učeno, kao da bi više volio biti u kakvoj knjižnici i čitati knjigu o geometriji. Kakav će im biti zajednički život? Bilo je teško i zamisliti da bi se između njih mogla stvoriti strast u kakvoj su uživali Caris i Merthin.

Ugledala je Merthina koji joj je prilazio kroz gužvu i odjednom joj je sinulo koliko je zapravo nezahvalna. Kakva je samo sretnica jer nije grofova nećakinja! Nju nitko neće prisiliti na dogovoreni brak. Može se slobodno udati za voljenog muškarca - a ona samo traži razloge protiv tog koraka.

Dočekala ga je zagrljajem i poljupcem u usta. Iako se očito iznenadio, nije ništa rekao. Neke bi muškarce uznemirila takva promjena u njezinu ponašanju, no Merthina je krasila postojana staloženost koju nije bilo jednostavno uzdrmati.

Stajali su zajedno i gledali kako iz crkve izlazi grof Roland, u pratnji grofa i grofice od Monmoutha. Njih su slijedili biskup Richard i prior Godwyn. Caris je primijetila da se na licu njezina bratića Godwyna odražavaju i zadovoljstvo i bojazan - gotovo kao da je on sâm mladoženja. Razlog se, nesumnjivo, krio u činjenici da je tek postao prior.

Vitezovi su formirali špalir - vitezovi iz Shiringa, u Rolandovim crveno-crnim odorama, te Monmouthovi ljudi u žutoj i zelenoj odjeći. Povorka je krenula dalje, prema cehovskoj vijećnici. Grof Roland ondje je priredio banket za uzvanike.

Edmund će nazočiti tom događaju, no Caris se uspjela izvući, pa će ga pratiti Petranilla.

Dok se svadbena povorka udaljavala, počela je padati sitna kiša. Caris i Merthin sklonili su se na trijem pred katedralom. "Pođi sa mnom do prezbiterija", reče Merthin. "Htio bih pogledati Elfricove popravke."

Uzvanici s vjenčanja još su izlazili iz crkve. Napredujući u suprotnome smjeru od mase, Merthin i Caris progurali su se do glavnoga broda, a zatim su otišli u južni brod prezbiterija. Taj dio crkve bio je rezerviran za svećenstvo i crkveni ljudi zasigurno ne bi odobravali to što se i Caris našla ondje, no redovnici i redovnice već su bili izišli.

Caris je pogledala uokolo, ali nigdje nije bilo nikoga, osim neke nepoznate, crvenokose žene od tridesetak godina u skupoj odjeći. Očito se radilo o nekoj uzvanici koja nekoga čeka.

Merthin je nakrivio vrat da pogleda svod nad bočnim brodom. Popravak još nije bio posve dovršen: maleni dio svoda još je bio otvoren, a preko rupe je bio razvučen komad bijelo obojenog platna, tako da je strop na prvi pogled izgledao dovršeno.

"Pristojno će to odraditi", reče Merthin. "Samo me zanima koliko će tako dovršeno potrajati..."

"Zašto ne zauvijek?" upita Caris.

"Jer ne znamo zašto se svod urušio. Takve se stvari ne događaju bez razloga - to nije Božji čin, što god govorili svećenici. A što god je izazvalo urušavanje svoda jednom, može to, pretpostavljam, prouzročiti ponovno."

"Je li moguće otkriti uzrok?"

"To baš nije jednostavno. Elfric to nikako ne može, no ja bih možda mogao."

"Ali tebe je otpustio."

"Upravo tako." Još je nekoliko trenutaka stajao, glave zabačene unatrag, a onda je rekao: "Želim to vidjeti s gornje strane. Idem na svod."

"Idem s tobom."

Oboje su pogledali oko sebe, no u blizini nije bilo nikoga osim one crvenokose žene, koja je i dalje čekala u južnome transeptu. Merthin je poveo Caris do malenih vrata kojima se dolazilo do uskih spiralnih stuba. Pošla je za njim, pitajući se što bi redovnici pomislili

da znaju kako jedna žena istražuje njihove tajne prolaze. Stube su izlazile u potkrovlje iznad južnog bočnog broda.

Caris je zaintrigirao pogled na svod sa suprotne strane. "To što sada gledaš naziva se ekstradosom", reče Merthin. Sviđalo joj se kako ju je nehajno upoznao s graditeljskim pojedinostima, pretpostavljajući da je to zanima i znajući da će shvatiti.

Nikada se nije glupo šalio na račun žena koje ne shvaćaju tehnička pitanja.

Krenuo je dalje uskim prolazom, a potom se ispružio na podu, da pomnije prouči obnovljeni dio svoda. Ona je vragolasto legla kraj njega i zagrlila ga, kao da su u postelji. Merthin je dodirnuo žbuku između novih kamenih elemenata, pa prinio prst jeziku. "Suši se vrlo brzo", reče.

"Uvjeren sam da je vrlo opasno ako u procjepu ima vlage."

On je pogleda. "Dat ću ja tebi vlagu u procjepu..."

"Već jesi."

On je poljubi. Ona sklopi oči, ne bi li još više uživala.

Nekoliko trenutaka kasnije reče: "Pođimo k meni. Bit ćemo sami - i moj otac i moja teta na svadbenoj su gozbi."

Upravo su se spremali ustati kada su začuli glasove. Neki muškarac i neka žena ušli su u južni bočni brod, neposredno ispod popravljenog dijela svoda. Njihove riječi tek je malko prigušivalo platno koje je prekrivalo rupu u stropu. "Tvojem je sinu sada trinaest godina", reče žena. "Želi postati vitez."

"To žele svi dječaci", glasio je odgovor.

Merthin prošapće: "Ne miči se, jer će nas čuti."

Caris je pretpostavila da ženski glas pripada onoj crvenokosoj ženi. Muški joj je glas bio poznat i nekako je imala osjeća da se radi o nekome od redovnika - ali redovnik ne može imati sina.

"A kćeri ti je dvanaest. Bit će prava ljepotica."

"Poput majke."

"Pomalo." Trenutak kasnije žena je nastavila: "Ne mogu se zadržavati - grofica bi me mogla tražiti."

Ta je žena, znači, u pratnji grofice od Monmoutha. Možda je dvorska dama, zaključi Caris. Činilo se da novosti o djeci prenosi ocu koji ih nije vidio godinama.

Tko bi to mogao biti?

On reče: "Zašto si željela da se vidimo, Loreen?"

"Samo da te vidim. Žao mi je što si ostao bez ruke."

Caris prekrije usta, nadajući se da nitko nije čuo njezin prigušeni krik. Samo je jedan redovnik bez ruke: Thomas. Sada kada se sjetila tog imena, znala je i da je to njegov glas. Je li moguće da ima suprugu? I dvoje djece? Caris pogleda Merthina i na njegovu licu ugleda okamenjenu nevjericu.

"Što djeci kažeš za mene?" upita Thomas.

"Da im otac nije živ", odgovori Loreen bez milosti. A potom je zaplakala. "Zašto si to učinio?"

"Nisam imao izbora. Da nisam došao ovamo, ubili bi me. Čak i sada gotovo nikad ne izlazim odavde."

"Zašto bi te netko uopće htio ubiti?"

"Da zaštiti tajnu."

"Bilo bi mi bolje da umreš. Kao udovica, mogla bih pronaći muža, nekoga tko će mojoj djeci biti otac. Ovako imam sav teret supruge i majke, ali nemam nikoga tko bi mi pomogao... nemam nikoga tko bi me noću zagrlio."

"Oprosti što sam još živ."

"Ma nisam tako mislila. Ne želim da umreš. Nekoć sam te voljela."

"I ja tebe, onoliko koliko muškarac mojega soja uopće može voljeti jednu ženu."

Caris se namršti. Što je htio reći govoreći o "muškarcu mojega soja"? Je li on jedan od onih muškaraca koji vole muškarce? To je česta pojava među redovnicima.

Na što god da je mislio, činilo se da ga Loreen razumije, jer je blagim glasom rekla: "Znam da jesi."

Usljedia je dugotrajna tišina. Caris je znala da ona i Merthin ne bi trebali prisluškivati toliko prislan razgovor - no sada je bilo prekasno da otkriju da su ondje.

Loreen upita: "Jesi li sretan?"

"Jesam. Nisam stvoren za ulogu supruga, pa ni viteza. Svakodnevno se molim za svoju djecu - i za tebe. Molim Boga da s

mojih ruku spere krv sviju koje sam ubio. Ovo je život koji sam oduvijek priželjkivao.”

“U tom slučaju želim ti sve najbolje.”

“Vrlo si velikodušna.”

“Vjerojato se više nikada nećemo vidjeti.”

“Znam.”

“Poljubi me, da se oprostimo.”

Ponovno tišina, a zatim koraci koji se udaljuju. Caris je ležala posve nepomično, gotovo ne dišući. Nakon još nekoliko trenutaka začula je Thomasa kako plače. Jecaji su bili prigušeni, no činilo se da dopiru iz dubine njegove duše. Dok je tako slušala, i njoj su potekle suze.

Thomas se nakon nekog vremena pribrao. Šmrcajući i kašljući, stao je nešto mumljati, možda kakvu molitvu. A onda je začula njegove korake, koji su se također udaljili.

Ona i Merthin napokon su se mogli pomaknuti. Ustali su i prišli stubama. Dok su se spuštali do glavnoga broda velike crkve, oboje su šutjeli. Caris je imala dojam da je cijelo vrijeme piljila u slikarski prikaz neke uzvišene tragedije, likove nepomične u dramatičnim pozama prošlosti i budućnosti o kojima je moguće tek nagađati.

Baš kao kakva slika, i taj je prizor kod različitih ljudi budio različite emocije, pa je i Merthin reagirao drukčije od nje. Kada su izišli u vlažno ljetno poslijepodne, rekao je: “Kakva tužna priča.”

“Mene ljuti”, reče Caris. “Thomas je upropastio tu ženu.”

“To mu baš i ne možeš zamjeriti. Spašavao je vlastiti život.”

“A sada je njezin život okončan. Nema muža, ali se ne može ponovno udati. Prisiljena je sama podizati dvoje djece. Thomas barem ima samostan.”

“Ona ima grofičin dvor.”

“Kako to uopće možeš uspoređivati?” upita razdraženo Caris. “Vjerojatno joj je neka daleka rođakinja, pa je na dvoru drže iz sažaljenja, traže od nje da radi poput sluškinje, pomaže grofici oko frizure i izbora odjeće. Nema izbora - našla se u zamci.”

“Kao i on. Čula si kako je rekao da ne može napustiti priorat.”

“Ali Thomas ima određenu ulogu, ovdje je matrikular, donosi odluke, nešto radi.”

“Loreen ima djecu.”

“Upravo tako! Taj čovjek brine se za najvažniju građevinu u široj okolini, a žena je zaglavila s djecom.”

“Kraljica Izabela imala je četvero djece i jedno je vrijeme bila jedna od najmoćnijih osoba u Europi.”

“Ali se najprije morala riješiti muža.”

Nastavili su hodati u tišini, te su tako izišli na glavnu ulicu i zaustavili se ispred Carisine kuće. Ona je shvatila da je iza njih još jedna prepirka, i to o istoj temi: braku.

Merthin reče: “Idem u Zvono na objed.”

Bila je to gostionica Bessiena oca. “U redu”, reče Caris obeshrabreno.

Dok se Merthin udaljavao, ona mu dovikne: “Loreen bi bilo bolje da se nije udala.”

On joj preko ramena dobaci: “A što bi drugo radila?”

U tome je problem, pomisli Caris kivno, ulazeći u kuću. Sto drugo žena uopće može raditi?

U kući nije bilo nikoga. Edmund i Petranilla bili su na gozbi, a posluga je imala slobodno poslijepodne. Naišla je samo na Scrapa, koji ju je dočekao lijenim pokretima repa. Caris je odsutno potapšala crnu pseću glavu, pa mračno raspoložena sjela za stol.

Sve mlade žene u kršćanskome svijetu najviše od svega žele udati se za voljenog muškarca - zašto Caris ta mogućnost toliko užasava? Odakle joj uopće takvi nekonvencionalni stavovi? Posve je sigurno da ih nije naslijedila od majke. Rose je željela samo biti Edmundu dobrom suprugom. Vjerovala je u sve što su muškarci govorili o ženama kao manje vrijednim bićima. Zbog njezine je podložnosti Caris bilo neugodno i premda se Edmund nikada nije tužio, Caris je pretpostavljala da mu je takvim stavom dosađivala. Caris je više cijenila energičnu i antipatičnu tetu Petranillu nego svoju poslušnu majku.

Čak je i Petranilla dopustila da joj život oblikuju muškarci. Godinama je radila na tome da svome ocu omogući uspon na društvenoj ljestvici, sve dok nije postao glavni načelnik Kingsbridgea. Od svih osjećaja kod nje je najizraženija bila kivnost: prema grofu

Rolandu jer ju je ostavio, te prema suprugu jer je umro. Kao udovica, u cijelosti se posvetila Godwynovoj karijeri.

Kraljica Izabela bila je sličan slučaj. S prijestolja je svrgnula supruga, kralja Eduarda II. No zahvaljujući tome, njezin je ljubavnik, Roger Mortimer, u praksi vladao Engleskom sve dok njezin sin nije dovoljno odrastao i stekao dovoljno samopouzdanja da ga svrgne.

Treba li se i Caris odlučiti za takvu sudbinu - živjeti posredno, kroz muškarce?

Otac je htio da radi s njim, da trguje vunom. Ili bi mogla voditi Merthinovu karijeru, pomagati mu da dođe do poznanstava potrebnih za izgradnju crkava i mostova, da proširi posao dok ne postane najbogatiji i najvažniji graditelj u Engleskoj.

Iz tih misli prenulo ju je kucanje na vratima. U kuću je žurno ušla neka pticolika pojava - majka Cecilia.

“Dobar dan!” reče začuđeno Caris. “Upravo sam se pitala jesu li sve žene osuđene na to da žive posredno, kroz svoje muškarce... a sada ste mi se ukazali vi, očiti protuprimjer.”

“Nisi posve u pravu”, reče Cecilia i srdačno se nasmiješi. “I ja živim kroz Isusa Krista, koji je bio muškarac, iako je bio i Bog.”

Caris baš nije bila sigurna računa li se to ili ne. Otvorila je ormarić i izvadila bačvicu s najboljim vinom. “Želite li malo očeva rajnskog vina?”

“Samo malo, pomiješanog s vodom.”

Caris je vinom dopola napunila dvije šalice, a zatim u njih još ulila vodu iz vrča.

“Znate da su moj otac i teta na banketu.”

“Znam. Došla sam posjetiti tebe.”

Caris je tako nešto i očekivala. Priorica samo tako ne šeće gradom i ne posjećuje ljude bez točno određene svrhe.

Cecilia otpije gutljaj vina, pa nastavi: “Već neko vrijeme razmišljam o tebi i o tome kako si se ponijela u vrijeme kada se srušio most.”

“U nečemu sam pogriješila?”

“Naprotiv. Sve si odradila besprijekorno. Bila si blaga i obzirna, ali i odlučna s ozlijeđenima. Slušala si moje naloge, ali si istodobno i preuzimala inicijativu. To me se uistinu dojmilo.”

“Hvala.”

“I nekako mi se činilo... ne baš da uživaš, ali da u takvom radu u najmanju ruku pronalaziš zadovoljstvo.”

“Ljudi su se našli u nevolji, a mi smo im pomagali i olakšavali situaciju... što bi uopće moglo donijeti veće zadovoljstvo?”

“Tako i ja mislim i zbog toga sam redovnica.”

Caris je shvatila kamo vodi ta priča. “Ne bih mogla provesti čitav život u prioratu.”

“Prirodna sposobnost koju si iskazala brinući se za bolesnike i ranjenike samo je dio onoga što sam uočila. Kada su ljudi tek počeli dolaziti u katedralu i unositi ozlijeđene i poginule, pitala sam ih tko im je rekao što da čine. Odgovor je glasio Caris Vunareva.”

“Bilo je posve očito što treba činiti.”

“Da... tebi.” Cecilia se usrdno nagne naprijed. “Dar za organizaciju imaju tek rijetki. Znam, jer ga i ja imam i prepoznajem ga u drugima. Kada su svi oko nas smeteni, ili kad sve uhvati panika ili užasan strah, ti i ja preuzimamo stvar u svoje ruke.”

Caris se učinilo da je to točno. “Vjerojatno je tako...” reče preko volje.

“Pratim te već deset godina. Od onog dana kad ti je umrla majka.”

“Vi ste joj olakšali muke.”

“I tada sam, samo na temelju razgovora s tobom, znala da ćeš se razviti u iznimnu ženu. To mišljenje potvrdila sam kad si pohađala redovničku školu. Sada si dvadesetogodišnjakinja. Zacijelo razmišljaš o tome što ćeš dalje sa životom. A ja smatram da ti je Bog namijenio određene stvari.”

“Kako znate što Bog misli?”

Cecilia je ošine pogledom. “Da mi je bilo tko drugi u ovome gradu postavio to pitanje, naredila bih mu da klekne i moli oprost. Ali ti si uvijek iskrena, pa ću ti odgovoriti. Znam što Bog misli jer prihvaćam učenje Njegove crkve. I uvjerena sam kako želi da postaneš redovnica.”

“Previše mi se sviđaju muškarci.”

“To je i meni uvijek bio problem, dok sam bila mlada - ali uvjeravam te da se taj problem smanjuje iz godine u godinu.”

“Ne mogu dopustiti da mi netko određuje kako ću živjeti.”

“Nemoj biti begina.”

“Što je to?”

“Begine su redovnice koje ne prihvaćaju pravila i smatraju zavjete privremenima.

Žive zajedno, obrađuju zemlju i uzgajaju stoku, te odbijaju dopustiti da njima upravljaju muškarci.”

Caris su uvijek intrigirale priče o ženama koje se opiru pravilima. “A gdje su takve žene?”

“Uglavnom u Nizozemskoj. Imale su i predvodnicu, Marguerite Porete, koja je napisala knjigu pod naslovom Ogledalo sitnih duša.”

“Voljela bih je pročitati.”

“Ne dolazi u obzir. Crkva ih je osudila zbog hereze slobodnog duha - vjere u to da i ovdje, na zemlji, možemo doseći duhovno savršenstvo.”

“Duhovno savršenstvo? Što to znači? Pa to je obična fraza.”

“Ako si tako čvrsto naumila zatvoriti um Bogu, to nikada nećeš shvatiti.”

“Oprostite, majko Cecilia, ali kad god mi običan smrtnik kaže nešto o Bogu,

samo pomislim: Ali ljudi su grešni, a to znači da istina može biti i drukčija.”

“Kako crkva može pogriješiti?”

“Pa, muslimani, na primjer, imaju drukčije vjerovanje.”

“Oni su pogani!”

“Oni nas nazivaju nevjernicima - a to je ista stvar. A Buonaventura Caroli kaže da na svijetu ima više muslimana nego kršćana. Znači da je nečija crkva ipak u krivu.”

“Dobro pazi”, reče Cecilia strogo. “Ne dopusti da te strast za raspravljanjem odvede do bogohuljenja.”

“Oprostite, majko.” Caris je znala da Cecilia voli s njom raspravljati i nadmetati se, no u takvim prigodama uvijek je postojao trenutak kada bi priorica prestala voditi argumentiranu raspravu i počela propovijedati, pa bi se Caris morala povući. Zbog toga bi se uvijek osjećala malko prevarenom.

Cecilia ustane. "Znam da te ne mogu uvjeriti ako se nečemu protiviš, no željela sam te upoznati s pravcem u kojem razmišljam. Od svega bi ti bilo najbolje da pristupiš našem samostanu i posvetiš život sakramentu liječenja. Hvala na vinu."

Kad se Cecilia već našla na vratima, Caris reče: "Što je bilo s Marguerite Porete?"

Još je živa?"

"Nije", odgovori priorica. "Spalili su je na lomači." Izišla je na ulicu i za sobom zatvorila vrata.

Caris je nepomično piljila u zatvorena vrata. Ženin je život kuća zatvorenih vrata: ne može biti naučnica, ne može studirati na sveučilištu, ne može postati svećenica, ni liječnica, služiti se lukom i strijelom, boriti se mačem, ne može se ni udati a da se pritom ne podvrgne suprugovoj tiraniji.

Upitala se što sada radi Merthin. Sjedi li Bessie za njegovim stolom u Zvonu, gleda li kako pije najbolje pivo njezina oca, pa mu se zavodljivo smiješi, zatežući prednju stranu haljine kako mu ni slučajno ne bi promakle one njezine lijepe grudi?

Je li on zabavan i šarmantan, te je nasmijava? Razdvaja li ona usne, pa mu pokazuje pravilne zube i zabacuje glavu, tako da što bolje vidi tu meku kožu na bijelome vratu? Razgovara li on s njezinim ocem, Paulom, s poštovanjem i zanimanjem se raspituje o njegovu poslu, tako da Paul svojoj kćeri kasnije može reći da je Merthin dobroga soja, pristao mladić? Hoće li se Merthin napiti i obgrliti Bessie oko struka, položiti ruku na njezin bok, pa joj prepredeno i malo-pomalo vršcima prstiju doći do onog osjetljivog mjesta među bedrima koje već toliko žudi za njegovim dodirrom - baš kao što je nekoć činio s Caris?

U oči su joj navrle suze. Osjećala se glupo. Ima najboljeg muškarca u gradu, a sada ga samo tako prepušta nekoj pipničarki. Zašto si radi takve stvari?

U tom trenutku on je ušao u kuću.

Pogledala ga je očima zamagljenima od suza. Pogled joj je bio toliko zamućen da nije uspijevala razabrati izraz na njegovu licu. Je li se došao pomiriti - ili je ukoriti, iskaliti bijes ohrabren nakon nekoliko vrčeva piva?

Ustala je. Još nekoliko trenutaka iščekivala je u napetosti da on zatvori vrata i da joj polagano priđe. A onda je rekao: “Što god ti činila ili govorila, i dalje te volim.”

Bacila mu se oko vrata i briznula u plač.

On joj je milovao kosu i samo šutio, a to je bilo baš kako treba.

Ubrzo su se počeli ljubiti. Osjetila je onu toliko poznatu žudnju, samo još snažniju nego ikada: željela je da mu se ruke nađu posvuda, njegov jezik u njezinim ustima, prsti u njoj. Osjećala se drukčije i željela je da njihova ljubav pronađe nov izraz.

“Svucimo odjeću”, reče. Takvo što još nikad nisu učinili.

Nasmiješio se od užitka. “U redu, ali što ako netko uđe?”

“Još će se satima zadržati na gozbi. Osim toga, možemo poći na kat.”

Povukli su se u njezinu sobu. Ona je odbacila cipele i odjednom osjetila stid. Što će on pomisliti kad je vidi nagu? Zna da obožava svaki dio njezina tijela: grudi, noge, vrat, međunožje - uvijek joj govori koliko je sve to na njoj prelijepo dok joj ljubi i miluje te dijelove tijela. Ali hoće li sada primijetiti da su joj bokovi preširoki, noge malčice kratke, grudi premalene?

Činilo se da njega ne muče takve misli. Svukao je košulju, pa gaće, te stao pred nju bez imalo sustezanja. Tijelo mu je bilo maleno, ali snažno, a izgledalo je da puca od zatomljene energije, poput mladog jelena. Tada je prvi put primijetila da su mu dlačice na preponama boje jesenjeg lišća. Muškost mu je željno stremila uvis. Zelja je nadvladala i njezinu stidljivost, pa je brzo povukla haljinu preko glave.

Piljio je u njezino nago tijelo, no njoj više nije bilo neugodno - njegov pogled raspalio ju je poput najintimnijeg dodira. “Prelijepa si”, reče on.

“I ti.”

Ispružili su se jedno uz drugo na njezinoj slamarici. Dok su se ljubili i dodirivali, uvidjela je daje danas neće zadovoljiti njihove uobičajene igrice. “Ovaj put želim da to učinimo kako treba”, reče ona.

“Misliš... do kraja?”

Načas je pomislila na trudnoću, no tu je misao odmah potisnula. Bila je odviše uspaljena da razmišlja o posljedicama. “Da”, prošapće. “I ja.”

Legnuo je na nju. Pola života zamišljala je taj trenutak, pitajući se kako će joj biti.

Podignula je pogled prema njegovu licu. Izraz mu je bio posve koncentriran, izraz koji je toliko voljela, izraz koji je imao kad god je radio, dok je malenim rukama obzirno i vješto oblikovao drvo. Vršcima prstiju blago je rastvorio latice njezina međunožja. Bila je mokra i žudjela je za njim.

On upita: “Sigurna si?”

Još jednom potisnula je svaku pomisao na trudnoću. “Sigurna sam.”

Kad je ušao u nju, na trenutak je osjetila strah. Nehotice se stisnula, a on je još malo oklijevao, osjećajući kako mu se njezino tijelo opire. “Sve je u redu”, reče ona.

“Možeš snažnije ući, nećeš me ozlijediti.” U tome se prevarila: odjednom je, čim je ušao još dublje, osjetila oštru bol. Nije uspjela prigušiti krik.

“Oprosti”, prošapće on.

“Samo malo pričekaj”, reče ona.

Nepomično su ležali. On joj je ljubio vjeđe, čelo i vršak nosa. Ona je njemu milovala lice, zagledana u njegove zlatnosmeđe oči. Bol je tada minula i ponovno je osjetila želju, pa se počela micati, ushićeno uživajući u osjećaju da prvi put duboko u sebi ima voljenog muškarca. Oduševila se uvidjevši koliko on uživa. Nepomično ju je gledao, s jedva primjetnim osmijehom na usnama i dubokom žudnjom u očima, dok su im se pokreti iz trenutka u trenutak ubrzavali.

“Ne mogu prestati”, reče on, bez daha.

“Nemoj prestati, nemoj prestati.”

Pomno ga je promatrala. Za nekoliko trenutaka posve ga je obuzeo užitak. Oči su mu bile čvrsto zatvorene, a usta otvorena, dok mu se cijelo tijelo zatezalo poput tetive luka. Osjećala je kako se grči u njoj, kao i mlaz koji je šiknuo iz njega, te je pomislila kako je ništa u životu nije ni moglo pripremiti za takvu sreću. Već trenutak kasnije i

ona se stala ekstatično grčiti. Taj je osjećaj doživjela i ranije, ali nikada toliko snažan.

Sada je sklopila oči i posve mu se prepustila, snažno povlačeći Merthinovo tijelo prema sebi, dok je drhtala poput šibe na vjetru.

Nakon toga još su dugo ležali posve nepomično. On joj je zario lice uz vrat, a ona je osjećala na koži njegov ubrzani dah. Milovao joj je leđa. Koža joj je bila vlažna od znoja. Malo-pomalo, srce joj se usporilo, a duboko zadovoljstvo obavilo ju je kao što suton prekriva ljetnu večer.

“To je, znači”, reče ona nešto kasnije, “ono oko čega se diže tolika strka.”

Poglavlje 25

Dan nakon što je Godwyn potvrđen kao prior Kingsbridgea, Edmund Vunar došao je rano ujutro u kuću Merthinovih roditelja.

Merthin je često zaboravljao koliko je Edmund važna javna ličnost, budući da se prema njemu odnosio kao prema članu obitelji. No Gerald i Maud držali su se kao da ih je neočekivano posjetio sam kralj. Bilo im je neugodno što će Edmund sada znati koliko su siromašni. Kuća je imala tek jednu prostoriju. Merthin i njegovi roditelji spavali su na slami na podu. Unutra su se još nalazili ognjište i stol, dok je iza kuće bilo maleno dvorište.

Nasreću, obitelj je bila na nogama još od svitanja, umivena i odjevena, tako da je čak i unutrašnjost bila uređena. Ipak, kada je Edmund ušao energičnim i asimetričnim korakom, Merthinova je majka oprala stolicu, popravila kosu, zatvorila stražnja vrata, pa ih ponovno otvorila, te stavila novu kladu u vatru. Njegov se otac nekoliko puta naklonio, navukavši široki ogrtač, te ponudio Edmundu pivo.

“Ne, hvala, sir Geralde”, reče Edmund, koji je nesumnjivo znao da obitelj nema viška hrane i pića. “Ali prihvatio bih malenu zdjelicu vaše povrtne popare, lady Maude, ako smijem zamoliti.” Sve obitelji na vatri su uvijek držale posudu sa zobenom kašom u koju su se dodavali kosti, jezgre jabuka, komuške graška i drugi ostaci koji su se potom danima polagano kuhali. Uz dodatak začinskog bilja i soli, tako se dobivala mješavina koja nikada nije imala isti okus. Bila je to najjeftinija moguća hrana.

Sretna zbog te molbe, Maud je nekoliko puta zagrabila gustu juhu i stavila je u zdjelicu, te je poslužila zajedno sa žlicom i tanjurom s kruhom.

Merthin je i dalje bio euforičan od jučerašnjeg poslijepodneva. Bilo je to kao da je pomalo opijen. Zaspao je misleći na Carisino nago tijelo, a probudio se s osmijehom na licu. No sada se odjednom sjetio sukoba s Elfricom zbog Griselde. Pogrešan instinkt govorio mu je da će Edmund povikati: “Oskvrnuo si mi kći!” i nekom ga letvom opaliti posred lica.

Bila je to tek trenutačna vizija koja je nestala čim je Edmund sjeo za stol. Uzeo je žlicu, ali se, prije nego što će početi jesti, obratio Merthinu: "Sad kad imamo priora, želim što prije početi raditi na novome mostu."

"Odlično", reče Merthin.

Edmund je pojeo žlicu juhe i teatralno oblizao usne. "Ovo je najbolja juha koju sam ikada kušao, lady Maud." Merthinova majka izgledala je sretno.

Merthin je bio zahvalan Edmundu na tako dobronamjernome odnosu prema njegovim roditeljima. Bili su poniženi zbog svoga degradiranog položaja, pa je gradski načelnik koji jede za njihovim stolom i oslovljava ih sa sir Gerlad i lady Maud, bio pravi melem za njihove rane.

Merthinov otac sada reče: "A zamalo se nismo vjenčali, Edmund... znaš li to?"

Merthin je bio uvjeren da je Edmund već čuo priču, ali ovaj je ipak rekao: "Bože presveti, pa nije valjda... kako je došlo do toga?"

"Vidio sam je u crkvi, bila je uskršnja nedjelja... i istog se trenutka zaljubio u nju. U katedrali u Kingsbridgeu zacijelo je bilo i više od tisuću ljudi, a ona je ondje bila najljepša žena."

"No, no, Geralde, nemojmo pretjerivati", reče Maud žustro.

"I onda se izgubila u masi, a ja je više nisam mogao pronaći! Nisam znao kako se zove. Raspitivao sam se kod ljudi, pitao tko je ta zgodna djevojka svijetle kose, a ljudi su mi govorili da su sve djevojke zgodne i imaju svijetlu kosu."

Maud reče: "Brzo sam izišla čim je završila misa. Bili smo se smjestili u gostionici Sveti grm, a majci nije bilo dobro, pa sam se vratila onamo da se brinem za nju."

Gerald reče: "Pretražio sam čitav grad, ali je nisam uspio pronaći. Nakon Uskrsa svi su se vratili kući. Ja sam živio u Shiringu, a ona u Casterhamu, iako to nisam znao. Mislio sam da je više nikada neću vidjeti. Već sam mislio da je možda bila nekakav anđeo koji se spustio na zemlju da se pobrine za to da svi nazoče bogoslužju."

Ona reče: "Geralde, molim te."

“Ali srce mi je bilo izgubljeno. Druge me žene nisu zanimale. Očekivao sam da ću do konca života žudjeti za Anđelom iz Kingsbridgea. Tako je bilo sljedeće dvije godine. A onda sam je ugledao na nekom turniru u Winchesters”

Ona reče: “Taj mi je neznamac prišao i rekao: ‘To ste vi - nakon toliko vremena! Morate se udati za mene prije nego što ponovno nestanete.’ Prvo sam pomislila da je lud.”

“Nevjerojatno”, reče Edmund.

Merthinu se učinilo da su sada već dovoljno iskorištavali Edmundovu dobru volju.

“No, da, bilo kako bilo”, reče, “na podu radionice u katedrali priredio sam nekoliko nacrtā.”

Edmund kimne. “Za kameni most širok za dvoja kola?”

“Kao što ste naveli...is prilazima s objiju strana. A osmislio sam i način na koji bi cijenu bilo moguće smanjiti za približno trećinu.”

“Pa to je fantastično! Kako?”

“Pokazat ću vam, čim dovršite juhu.”

Edmund je pokupio i posljednje ostatke juhe i ustao. “Završio sam. Idemo.”

Okrenuo se prema Geraldū i blago se naklonio. “Hvala na gostoprimstvu.”

“Pravo nam je zadovoljstvo primiti vas, načelniče.”

Merthin i Edmund izišli su na sitnu kišicu. Umjesto da se upute prema katedrali, Merthin je poveo Edmunda prema rijeci. Edmundov je korak bio prepoznatljiv i s veće udaljenosti, a svaka druga osoba koju su sreli pozdravila gaje pokojom ljubaznom riječju ili naklonom punim poštovanja.

Merthin je odjednom osjetio da ga obuzima nervoza. Već je mjesecima razmišljao o nacrtima za most. Dok je radio na crkvi Sv. Marka, nadgledao tesare koji su podizali novi krov i uklanjali stari, razmišljao je o većem izazovu - mostu. Sada će se njegove zamisli prvi put naći pred sudom neke druge osobe.

Edmund još nije znao koliko je Merthinov plan radikalān.

Blatnjava ulica vijugala je nizbrdo, između kuća i radionica. Gradski bedemi bili su zapušteni i već su se polagano urušavali nakon dva stoljeća mira, tako da su na pojedinim mjestima od njih

ostali tek humci zemlje, koji su sada bili dio vrtnih zidova. Uz rijeku su se nalazile radionice kojima su trebale velike količine vode, a to se osobito odnosilo na majstore koji su bojili vunu i štavili kožu.

Merthin i Edmund izišli su na blatnjavi pojas uz obalu, između klaonice iz koje je dopirao prodoran miris krvi, i kovačnice iz koje je dopirao zvuk čekića koji kuju željezo. Točno ispred njih, na suprotnoj strani uskog riječnog rukavca, nalazio se Otok gubavaca. Edmund upita: “Zašto smo došli ovamo? Most je gotovo pola kilometra uzvodno.”

“Bio je ondje”, reče Merthin. Duboko udahnuvši potom reče: “Držim da bismo novi most trebali podići ovdje.”

“Most za otočić?”

“I drugi, od otoka do suprotne obale. Dva manja mosta umjesto jednog velikoga. To je neusporedivo jeftinije.”

“Ali ljudi će morati prelaziti otok između jednog i drugog mosta.”

“A zašto ne?”

“Jer je to kolonija gubavaca!”

“Preostao je tek jedan gubavac. Njega možemo nekamo preseliti. Po svemu sudeći, ta bolest nestaje.”

Edmund je razmišljao o prijedlogu. “Znači da će svi koji dolaze u Kingsbridge doći na mjesto na kojem mi sada stojimo..”

“Morat ćemo urediti novu ulicu i srušiti dio ovih kuća - ali i ta će cijena biti mala u usporedbi s novcem ušteđenim na mostu.”

“A s druge je strane...”

“Pašnjak, u vlasništvu priorata. S krova Sv. Marka izvrsno vidim cijeli raspored.

Tako mi je i sinula ta zamisao.”

Edmunda se sve to dojmilo. “To je vrlo domišljato. Zapravo mi nije jasno zašto tu nije izgrađen prvi most.”

“Prvi most podignut je prije više stotina godina. Rijeka je tada po svoj prilici imala i ponešto drukčije korito. Riječne se obale zacijelo mijenjaju s promicanjem stoljeća. Kanal između otoka i pašnjaka nekoć je možda bio širi. U tom slučaju ovo mjesto ne bi imalo nikakvu prednost.”

Edmund se zagledao na suprotnu stranu rijeke, a Merthin je pogledao u smjeru njegova pogleda. Kolonija gubavaca sastojala se

od nekoliko oronulih drvenih kućica, raštrkanih na tri-četiri jutra zemlje. Otok je bio odviše stjenovit da bi se ondje nešto uzgajalo, no tu je raslo nešto drveća i oskudne trave. Sve je bilo puno zečeva, koje ljudi iz grada nisu jeli, praznovjerno smatrajući da je riječ o dušama umrlih gubavaca. Jedno su vrijeme izgnani bolesnici uzgajali vlastite kokoši i svinje. Sada je, međutim, bilo jednostavnije da priorat dostavlja hranu posljednjem preostalom stanovniku kolonije. “U pravu si”, reče Edmund. “Novog slučaja bolesti u gradu nije bilo već najmanje deset godina.”

“Ja nikad nisam vidio gubavca”, reče Merthin. “Kao dijete mislio sam da ljudi govore o ‘leopardima’. Zamišljao sam daje otok pun pjegavih lavova¹².”

Edmund se nasmijao. Okrenuvši leđa rijeci, pogledao je okolna zdanja. Bit će tu potrebe i za političkim djelovanjem”, reče zamišljeno. “Ljude čiji će se dom rušiti trebat će uvjeriti da zapravo imaju sreće, da se sele u nove i bolje kuće, dok njihovi susjedi ostaju gdje jesu. A možda će trebati i raskužiti otok svetom vodicom, kako bi se ljudi uvjerali da nije opasan. Ali sve to možemo riješiti.”

“Oba mosta nacrtao sam sa šiljatim lukovima, kao na katedrali”, reče Merthin.

“Bit će prelijepi.”

“Pokaži mi.”

Od rijeke su se uzbrdo uputili u grad, do priorata. Katedrala je bila posve mokra od sitne kišice, pod slojem niskih oblaka nalik na dim koji se izvija iz vlažne vatre.

Merthin se radovao tome što će ponovno vidjeti svoje nacрте - u radionici nije bio već oko tjedan dana - te sve objasniti Edmundu. Dugo je razmišljao o tome kako je riječna struja potkopala stari most, te kako zaštititi novi od takve sudbine.

Uveo je Edmunda preko sjevernog trijema i poveo ga spiralnim stubama. Mokre cipele klizale su se na izlizanim kamenim stubama. Edmund je energično vukao nogu za sobom.

U radionici je gorjelo nekoliko svjetiljaka. Merthinu je u prvi mah zbog toga bilo drago, jer je to značilo da će bolje vidjeti njegove crteže. A onda je ugledao Elfrica koji je nešto mjerio i crtao na podu.

Istog trenutka obuzela ga je frustriranost. Netrpeljivost između njega i njegova nekadašnjeg majstora bila je veća nego ikad. Elfric nije uspio spriječiti građane da angažiraju Merthina, ali je i dalje onemogućavao njegov prijem u tesarski ceh - tako da je Merthin i dalje bio u neobičnome položaju: bio je nelegitiman, ali i prihvaćen majstor. Takvo Elfricovo držanje nije imalo svrhu, već je bilo plod čiste zlobe.

Elfricova nazočnost ometat će slobodu Merthinova obraćanja Edmundu. Samome sebi rekao je kako ne smije biti toliko osjetljiv. Zašto Elfricu ne bi bilo neugodno?

Pridržao je vrata Edmundu, pa su zajedno došli do mjesta na podu s mjerama i nacrtima. I tada se šokirao.

Elfric se bio nadvio na pod i dvama šestarima nešto crtao - na svježem sloju žbuke. Bio je ponovno prekrpio pod i tako posve izbrisao Merthinove nacрте.

Merthin u nevjerici upita: “Što ste to učinili?”

Elfric ga prijezirno pogleda i bez riječi nastavi crtati.

“Izbrisao je moje djelo”, reče Merthin Edmundu.

“Kako to objašnjavaš, čovječe?” upita odlučno Edmund.

Elfric ipak nije mogao ignorirati punca. “Nemam ja što objašnjavati”, reče. “Pod treba povremeno prekriti slojem nove žbuke.”

“Ali prekrpio si važne nacрте!”

“Doista? Prior ovome dječaku nije naložio da izradi nikakve nacрте, a nije zatražio ni dopuštenje da se posluži podom.”

Edmund nikada nije obuzdavao bijes, a Elfricova smirena drskost sada ga je beskonačno iritirala. “Ne ponašaj se tako glupo”, reče. “Ja sam Merthina tražio da priredi nacрте za novi most.”

“Žao mi je, no takve ovlasti ima jedino prior.”

“Dovraga, pa ceh će osigurati novac.”

“Ne, nego zajam koji će biti vraćen.”

“Ipak imamo pravo odlučivati o nacrtu.”

“Da? O tome ćete morati razgovarati s priorom. Ali ne bih rekao da će ga se dojmiti to što ste za konstruktora odabrali neiskusnog naučnika.”

Merthin je sada pogledao Elfricove crteže na svježem sloju žbuke.

“Pretpostavljam da je to vaš nacrt mosta”, reče.

“Prior Godwyn zadužio me za izgradnju mosta”, reče Elfric.

Edmund nije mogao doći k sebi od šoka. “A da nije pitao nas?”

Elfric ljutito reče: “Što je sada...? Ne želite da posao dobije suprug vaše vlastite kćeri?”

“Zaobljeni lukovi”, reče Merthin, i dalje zagledan u Elfricov crtež. “I uski otvori.

Koliko će biti stupova?”

Elfric nije bio voljan odgovoriti, no kako je Edmund piljio u njega, očekujući odgovor, ipak je rekao: “Sedam.”

“Drveni ih je most imao samo pet!” reče Merthin. “Zašto su toliko debeli, a prolazi tako uski?”

“Da nose teret kamenom popločane ceste.”

“Za to vam nisu potrebni široki stupovi. Pogledajte ovu katedralu - stupovi nose cjelokupnu težinu krova, iako su tanki i postavljeni na velikim razmacima.”

Elfric se prijezirno nasmije. “Nitko neće voziti kola preko crkvenog krova.”

“To je istina, ali...” Merthin zašuti. Čak i kiša na divovskome krovu katedrale po svoj prilici teži više od volovske zaprege natovarene kamenom, ali zašto da on to objašnjava Elfricu? Nije dužan educirati nesposobne graditelje. Elfricov je nacrt bio loš, no Merthin ga nije htio poboljšati. Htio ga je zamijeniti svojim nacrtom, pa je stoga zašutio.

Edmund je također uvidio da samo trati vrijeme. “Odluku o tome nećete donijeti vas dvojica”, reče i ljutito iziđe.

Tek rođenu kći Johna Pozornika u katedrali je krstio prior Godwyn. Ta čast ukazana je Johnu je jer je bio jedan od važnih namještenika priorata. Događaju su nazočili svi vodeći građani. Iako John nije bio imućan, niti je imao dobre veze - otac mu je nekoć radio u stajama priorata - Petranilla je rekla kako bi ugledni građani trebali dobro paziti da prema njemu budu srdačni i podupru ga. Caris je smatrala da su svi prema njemu milostivi jer im je potreban radi zaštite imovine.

Ponovno je kišilo i ljudi okupljeni oko krstionice bili su mokri više nego dijete poškropljeno svetom vodicom. Dok je gledala to sićušno, bespomoćno dijete, u Caris su se počeli komešati neobični osjećaji. Otkako je legla s Merthinom jednostavno je odbijala razmišljati o trudnoći, ali je ipak, ugledavši to dijete, osjetila kako je obuzima topli val zaštitničkih osjećaja.

Djevojčica je ponijela ime Jesca¹³, prema Abrahamovoj nećakinji.

Carisin bratić Godwyn nikada se nije osjećao ugodno u blizini djece, pa je, čim je dovršio taj jednostavni obred, već krenuo prema vratima. No Petranilla ga je šćepala za rukav benediktinske odore. "Sto je onda s tim mostom?" upita.

Iako mu se obratila prigušenim glasom, Caris ju je čula, te je odlučila da će poslušati cijeli razgovor.

Godwyn reče: "Zamolio sam Elfrica da pripremi nacрте i procjenu troškova."

"Izvršno. Stvar bi trebala ostati u obitelji."

"Elfric je graditelj priorata."

"I drugi ljudi možda bi željeli sudjelovati."

"Ja odlučujem o tome tko će graditi most."

Caris je to zasmetalo dovoljno da se umiješa. "Kako se samo usuđujete?" obrati se Petranilli.

"Nisam se obratila tebi", reče njezina teta.

Caris se nije obazirala na njezine riječi. "Zašto ne uzeti u obzir i Merthinov nacrt?"

"Jer nije član obitelji."

"Pa praktički živi s nama!"

"Ali niste se vjenčali. Da jeste, stvari bi možda stajale drukčije."

Caris je znala daje tu u nepovoljnome položaju, pa je promijenila smjer. "Oduvijek imate predrasude prema Merthinu", reče. "Ali svi znaju da je bolji graditelj od Elfrica."

To je začula njezina sestra Alice, pa se pridružila prepirci. "Elfric je naučio Merthina svemu što zna, a Merthin se sada drži kao da zna više od njega!"

Caris je znala da to nije pošteno i sada je osjetila bijes. “A tko je izgradio skelu?” upita, sad već povišenim glasom. “Tko je popravio krov Sv. Marka?”

“Merthin je radio s Elfricom kada je izgradio skelu. A Elfrica nitko nije ni pitao za krov Sv. Marka.”

“Jer su svi znali da ne bi bio u stanju riješiti taj problem!”

Sada se u raspravu umiješao Godwyn. “Molim vas!” reče, zaštitnički podižući ruke. “Znam da ste moja obitelj, ali ja sam prior, a ovo je ipak katedrala. Ne mogu dopustiti da me žene tako napadaju u javnosti.”

Krugu oko Godwyna sada se pridružio i Edmund. “Upravo sam to htio reći. Stišajte glasove.”

Glasom punim optužbe Alice reče: “Trebao bi poduprijeti svog zeta.”

Caris je tada sinulo kako Alice postaje sve sličnija Petranilli. Iako joj je bila tek dvadeset jedna godina, dok je Petranilla bila i više nego dvostruko starija, Alice je imala isti prijekorni izraz lica i ista naškubljena usta. Usto je postajala i sve krupnijom, pa su joj grudi nadimale prednju stranu haljine, poput vjetra u jedrima.

Edmund strogim pogledom ošine Alice. “Ta se odluka neće donositi na temelju obiteljskih veza”, reče. “Činjenica daje Elfric u braku s mojom kćeri, neće pomoći da se most ne sruši.”

Caris je znala da u tim pitanjima ima vrlo snažno izražene stavove. Uvjeren je da valja poslovati s najpouzdanijim dobavljačima i izvođačima, da za posao uvijek treba angažirati najbolje ljude, bez obzira na prijateljske i obiteljske veze. A tko god se mora okružiti odanim ulizicama zapravo ne vjeruje u sebe, govorio je često - a ako on sam ne vjeruje u sebe, zašto bih mu ja trebao vjerovati?

Petranilla upita: “Kako će se onda donijeti odluka?” Prepredeno ga je pogledala.

“Očito već imaš određeni plan.”

“Priorat i ceh razmotrit će Elfricov, ali i Merthinov nacrt - kao i sva ostala eventualno predložena rješenja”, reče odlučno Edmund. “Sva rješenja moraju biti nacrtana i imati procjenu troškova. Te procjene moraju neovisno provjeriti i drugi graditelji.”

Alice promumlja: “Nikada nisam čula za takve komplikacije. Kao da se radi o natjecanju u streljaštvu. Elfric je graditelj priorata i on treba obaviti taj posao.”

Njezin se otac nije obazirao na te riječi. “U konačnici, autore nacrtu ispitivat će vodeći građani na sastanku župnoga ceha. A potom...” pogledao je Godwyna, koji se pretvarao da ga nije smelo to kako mu je postupak odlučivanja izbijen iz ruku - “a potom će prior Godwyn donijeti odluku.”

Sastanak se održao u cehovskoj vijećnici u glavnoj ulici. To je zdanje imalo kamenu podrum i drvenu konstrukciju u gornjem dijelu, a iznad svega nalazili su se krov s crijepom i dva kamena dimnjaka. U podrumu su se nalazili velika kuhinja u kojoj se spravljala hrana za svečane gozbe, te zatvor i pozornikov ured. Prizemlje je bilo prostrano poput kakve crkve, dugačko trideset, a široko devet metara. Na kraju prostorije nalazila se kapela. Budući da su drvene grede dugačke devet metara bile rijetke i skupe, glavnu je prostoriju dijelio niz drvenih stupova koji su podupirali kraće grede.

Na prvi pogled, zgrada je bila nepretenciozna, izrađena od materijala od kojih su se radila i najskromnija zdanja, ne ističući nikoga. No kao što je Edmund često običavao reći, novac koji su ljudi ondje zaradili, omogućio je nastanak one veličanstvene raskoši, katedrale od vapnenca i obojenog stakla. A cehovska vijećnica bila je udobna i ugodna i na taj, nenametljiv način. Na zidovima su se nalazile tapiserije, a prozori su imali stakla, dok su dva divovska ognjišta zimi grijala čitav prostor. Kada je posao cvjetao, hrana koja se ovdje posluživala, bila je dostojna kraljevske obitelji.

Župni ceh osnovan je prije više stotina godina, dok je Kingsbridge još bio gradić.

Nekolicina trgovaca okupila se radi skupljanja novca za kupnju ukrasa za katedralu.

No kada imućni ljudi zajednički jedu i piju, neizbježno počnu razgovarati i o nekima od zajedničkih problema, pa se prikupljanje sredstava ubrzo povuklo u drugi plan pred politikom. Od samog početka cehom su dominirali trgovci vunom, a upravo zbog toga na jednome kraju dvorane stajala je divovska vaga i standardna mjera za vreću vune - 165 kilograma. Kako se Kingsbridge razvijao, tako

su osnivani i drugi cehovi koji su zastupali interese majstora u raznim obrtima - tesara, zidara, pivara, zlatara - no njihovi vodeći ljudi također su pripadali župnome cehu, koji je zadržao dominantan položaj. Bila je to manje utjecajna inačica trgovačke ili cehovske komore, tijela koja su vladala većinom engleskih gradova, ali ju je ovdje zabranio gospodar grada, priorat Kingsbridge.

Merthin ovdje nikada nije bio ni na svečanome objedu, ni na sastanku, ali je nekoliko puta bio unutra po prozaičnijem poslu. Volio je dizati pogled uvis i proučavati složenu geometriju krovnih greda, pravu lekciju o tome kako je težinu velikog i širokog krova moguće usmjeriti na samo nekoliko uskih drvenih stupova.

Većina elemenata bila je logična, no činilo mu se da je nekoliko komada drva suvišno, da čak i škodi konstrukciji, jer prenosi težište na slabija područja. Razlog se krio u činjenici da nitko nije znao što nekom zdanju omogućuje da stoji uspravno.

Graditelji su radili na temelju instinkta i iskustva, pa su u tome katkada i griješili.

Te je večeri Merthin bio krajnje napet, odviše nervozan da bi uživao u pojedinostima drvene konstrukcije. Ceh će uskoro donijeti sud o njegovu nacrtu mosta. Njegovo je rješenje neusporedivo bolje od Elfricova - no hoće li i ostali to uvidjeti?

Elfric je bio u prednosti, jer se mogao poslužiti podom za crtanje. Merthin je mogao tražiti Godwynovo dopuštenje da također crta na tom podu, no pribojavao se novih Elfricovih sabotaza, pa je osmislio alternativno rješenje. Preko drvenog okvira razvukao je velik komad pergamenta, te je svoj nacrt priredio na koži, perom i tintom.

Te bi mu večeri to moglo donijeti prednost, jer je svoj nacrt donio u vijećnicu, kako bi ga članovi mogli dobro pogledati, dok će Elfricov nacrt imati tek u glavi.

Crtež na drvenome okviru postavio je u prednji dio dvorane na tronožac izrađen upravo za tu svrhu. Svi su mu pri dolasku prilazili i proučavali pojedinosti, iako su tijekom proteklih nekoliko dana sve to vidjeli već najmanje jednom. Osim toga, svi su se bili uspeli spiralnim stubama i pogledali Elfricove nacрте u radionici. Merthinu se činilo kako se većini ljudi više sviđa njegova konstrukcija, no neki baš nisu

bili voljni samo tako poduprijeti gotovo golobradog mladića i dati mu prednost pred iskusnim majstorom. Mnogi su tajili mišljenje.

Buka se iz trenutka u trenutak pojačavala kako se dvorana punila, uglavnom muškarcima - žena je bilo vrlo malo. Svi su se za skup u cehovskoj vijećnici odjenuli kao za crkvu, pa su tako muškarci bili u skupim vunenim kaputima, unatoč blagome ljetnom vremenu, dok su žene imale pomno pripremljene šešire i ukrase za kosu. Iako su svi uvijek govorili o općem nepovjerenju prema ženama i njihovoj manjoj vrijednosti, u praksi je nekoliko najimućnijih i najvažnijih građana bilo upravo ženskog spola. Bila je tu tako i majka Cecilia, koja je sjedila u prednjem redu s osobnom tajnicom, redovnicom koju su svi zvali Stara Julie. Bila je tu i Caris - svi su je priznavali kao Edmundovu desnu ruku. Merthin je načas osjetio kako ga obuzima neizdrživa želja kada je sjela na klupu kraj njega i kada je osjetio dodir njezina toplog bedra. Svi koji su se u gradu bavili nekim obrtom morali su pripadati nekom cehu - nečlanovi su mogli poslovati samo za sajmenih dana. Čak su i redovnici i svećenici morali pristupiti cehu ako su željeli raditi ili trgovati, što je bio čest slučaj. Kada bi muškarac umro, njegova bi udovica često nastavljala posao. Betty Pekarica imala je najuspješniju pekarnicu u gradu. Sarah Krčmarica vodila je lokal Sveti grm. Bilo bi teško i okrutno takvim ženama onemogućiti da zarade za život. Bilo je mnogo jednostavnije primiti ih u ceh.

Skupove te vrste obično je vodio Edmund, sjedeći na velikome drvenom prijestolju, na povišenome mjestu u prednjem dijelu dvorane. Danas su se na tom postolju, međutim, našle dvije stolice. Edmund je sjeo u jedan naslonjač, a kada je u dvoranu ušao i prior Godwyn, Edmund gaje pozvao da sjedne u drugi. U

Godwynovoj pratnji bili su svi stariji i važniji redovnici, a Merthinu je bilo drago kad je među njima ugledao i Thomasa. Philemon je također bio u redovničkoj sviti, onako krakat i nespretan, pa se Merthin načas upitao zašto je, zaboga, Godwyn poveo i njega.

Po izrazu Godwynova lica moglo se zaključiti da je na mukama. U uvodnoj riječi Edmund je posebno naglasio kako je prior zadužen za izgradnju mosta, te da konačnu riječ pri odabiru ima upravo on. No svi su znali da je Edmund zapravo preoteo tu odluku iz

Godwynovih ruku već sazivanjem tog skupa. Pod uvjetom da te večeri dođe do jasnog konsenzusa, Godwyn će teško djelovati protiv jasno izražene volje trgovaca u stvari koja se izravno tiče poslovanja, a ne religije. Edmund je zamolio Godwyna da započne skup s molitvom. Godwyn je spremno pristao, iako je znao da je lukavo prevaren, te se upravo zbog toga držao kao da je okružen neugodnim smradom.

Edmund u jednom trenutku ustane i reče: “Ova dva nacrtu s troškovnikom pripremili su Elfric i Merthin, koji su se služili identičnom metodom proračunavanja.”

Elfric odmah reče: “Naravno... on je sve to naučio od mene.” Stariji muškarci u publici glasno su se nasmijali.

I to je bila istina. Postojale su formule za računanje troškova po kvadratnome metru zida, po kubičnome metru materijala za punjenje, po metru raspona krova, kao i za složenije radove poput lukova i svodova. Svi su se graditelji služili istim metodama, iako uz individualne varijacije. Proračuni za most bili su složeni, ali ipak jednostavniji nego u slučaju građevina poput crkava.

Edmund nastavi: “Oba majstora su međusobno provjerili proračune, tako da nema prostora za sporenje.”

Tada se iz publike oglasio Edward Mesar: “Da, svi graditelji zaračunavaju jednako previše!” Smijeh se prolomio sa svih strana. Edward je bio popularan među muškarcima zahvaljujući duhovitosti, a među ženama zbog ljepote i senzualnih smeđih očiju. Toliko omiljen nije bio i kod vlastite supruge, koja je znala za njegove nevjere, te ga je nedavno bila napala jednim od njegovih velikih noževa: i dalje je imao zavoj na lijevoj podlaktici.

“Elfricov most stajat će dvjesto osamdeset pet funta”, reče Edmund kada se smijeh stišao. “Merthinov izlazi tri stotine sedam funta. Razlika iznosi dvadeset dvije funte, što su mnogi među vama izračunali brže nego ja.” Nato su se mnogi tiho nasmijali: Edmunda su često zadirkivali jer mu sve složenije stvari računa kći. On se i dalje služio starim rimskim brojkama, jer se nije uspijevao naviknuti na arapske, koje su toliko olakšavale računanje.

Neki drugi glas je rekao: “Dvadeset dvije funte velik su novac.” Bio je to Bill Watkin, graditelj koji je bio odbio angažirati Merthina.

Zahvaljujući ćelavome tjemenu, izgledao je poput jednog od redovnika.

Dick Pivar nato reče: “Da, ali Merthinov je most dvostruko širi. Trebao bi stajati i dvostruko više - ali ne stoji, jer je domišljato konstruiran.” Dick je volio svoj vlastiti proizvod, pivo, pa je zbog toga imao veliki, zaobljeni pivski trbuh, poput trudnice.

Bili uzvрати: “Koliko nam je dana u godini potreban most širok za dvoja kola?”

“Svakog sajmenog dana i tijekom cijelog tjedna održavanja Sajma runa.”

“Nije točno”, reče Bili. “Samo jedan sat ujutro i još jedan poslije podne.”

“Ja sam maločas čekao dva sata s kolima punima ječma.”

“Trebao bi znati da ječam možeš dovoziti i za mirnijih dana.”

“Ječam dovozim svaki dan.” Dick je bio najveći pivar u grofoviji. Imao je divovski bakreni kotao u koji je stalo dvije tisuće litara. Upravo zbog tog kotla gostionica mu se zvala Bakar.

Prekinuo ih je Edmund. “Ima tu i drugih problema, izazvanih zastojsima na mostu”, reče. “Neki trgovci odlaze u Shiring, gdje nema mosta i nema čekanja u redu. Drugi obavljaju transakcije dok su u redu, pa se vraćaju kući a da nisu ni ušli u grad, te tako uštede na mostarini i sajmenim porezima. To je kršenje propisa o trgovanju, ali takvu praksu nikada nismo uspjeli spriječiti. Zatim dolazimo i do predodžbe koju ljudi imaju o Kingsbridgeu. Trenutačno smo grad u kojem se srušio most. Želimo li ponovno privući sve poslove koje gubimo, to moramo promijeniti. Volio bih da postanemo poznati kao grad s najboljim mostom u Engleskoj.”

Edmund je bio vrlo utjecajan i Merthin je već počeo osjećati miris pobjede.

Betty Pekarica, neopisivo debela žena od četrdeset i koje godine, ustala je i rukom pokazala prema nečemu na Merthinovu crtežu. “Što je ovo, ovdje, na sredini ograde mosta, iznad stupa?” upita. “Mali šiljati kamen koji strši nad vodom, poput kakve promatračnice. Čemu to služi, za ribolov?” Svi su se nasmijali.

“To je ugibalište za pješake”, odgovori on. “Hodate li mostom, a na njemu se odjednom pojavi grof od Shiringa s još dvadesetoricom

vitezova na konjima, možete im se skloniti s puta.”

Edward Mesar reče: “Nadam se da je dovoljno veliko i za Betty.”

Svi su se nasmijali, no Betty je ustrajala s pitanjima. “Zašto je stup pod njim zašiljen sve do vode? Elfricovi stupovi nisu šiljati.”

“Da odbija naplavine. Pogledajte bilo koji most preko rijeke - vidjet ćete da su stupovi napukli i puni oštećenja. Sto mislite, od čega? Stvar mora biti u velikim komadima drva - deblima ili drvenoj građi s uništenih kuća - koje vidite da ih struja nosi nizvodno i koji tako udaraju o stupove.”

“Ili možda lan Lađar kad je pijan”, reče Edward.

“I čamci i predmeti koji plutaju manje će oštetiti moje zakošene stupove. Elfricovi će otrpjeti svu silinu udara.”

Elfric reče: “Moji su zidovi prejaki da bi ih srušili komadići drva.”

“Upravo suprotno”, reče Merthin. “Vaši su lukovi uži od mojih, pa će voda kroz njih protjecati brže, a naplavine će udarati stupove većom snagom i izazivati više štete.”

Po njegovu licu jasno je vidio da starijem majstoru takvo što nije ni palo na pamet.

No u publici nisu bili graditelji - kako će oni odrediti tko je u pravu?

Oko temelja svakog stupa Merthin je nacrtao hrpu grubog kamenja koje graditelji nazivaju rastresitim materijalom. Ono će onemogućiti struji da potkopa stupove kao u slučaju starog drvenog mosta. No nitko ga o tome nije ništa pitao, pa nije ni objašnjavao.

Betty je imala još pitanja. “Zašto je tvoj most toliko dugačak? Elfricov počinje na samome rubu vode, a tvoj počinje nekoliko metara na kopnu. Nije li to nepotreban trošak?”

“Moj most s obiju strana ima prilaze”, objasni Merthin. “S mosta tako dolazite na suho tlo, a ne u močvaru. Više neće biti zaprega koje će zaglaviti u blatu na obali i sat vremena priječiti promet na mostu.”

“Jeftinije je popločati cestu”, reče Elfric.

U njegovu glasu sve se jasnije čulo beznade. A onda je ustao Bill Watkin. “Meni je tu teško odrediti tko je u pravu, a tko nije”, reče. “Kad se njih dvojica prepiru, teško se odlučiti. A ja sam graditelj - onima koji nisu zacijelo je još teže.” Mnogi su se složili. Bili nastavi:

“Stoga smatram da se trebamo pozabaviti ljudima, a ne njihovim nacrtima.”

Merthin se pribojavao upravo toga. Slušao je sa sve većim strahom.

“Kojega od njih dvojice bolje poznajete?” nastavi Bili. “Na kojeg se možete osloniti? Elfric je u ovome gradu, i kao majstor i kao naučnik, graditelj već dvadeset godina. Možemo pogledati kuće koje je izgradio i vidjet ćemo da još stoje na mjestu.

Možemo pogledati njegove popravke na katedrali. S druge strane imamo Merthina - domišljatog mladića, to znamo, ali i pomalo nepromišljenog, mladića koji nikada nije dovršio naukovanje. Malo toga pokazuje da je u stanju preuzeti najveći graditeljski projekt u Kingsbridgeu još od podizanja katedrale. Ja znam kome mogu vjerovati.”

Nakon toga je sjeo.

Nekolicina muškaraca iz publike izrazila je odobravanje. Neće suditi o nacrtima i zamislima - nego o čovjekovu karakteru. Nepravda svoga upravo je izluđivala.

Tada se oglasio brat Thomas. “Je li itko u Kingsbridgeu ikada sudjelovao u projektu koji obuhvaća gradnju pod vodom?”

Merthin je znao da je odgovor na to pitanje negativan. Osjetio je kako ga obuzima nova nada. Ovo bi mogao biti spas.

Thomas nastavi: “Zanima me kako ovi konstruktori kane riješiti taj problem.”

Merthin je imao spremno rješenje, ali se pribojavao da bi ga, odgovori li prvi, Elfric mogao jednostavno ponoviti. Stisnuo je usne, u nadi da će Thomas - koji mu je obično pomagao - shvatiti poruku.

Thomas je uhvatio njegov pogled i upitao: “Elfric, što bi ti učinio?”

“Odgovor je jednostavniji nego što mislite”, reče Elfric. “Potrebno je samo usuti u rijeku rasuti materijal, na mjesto na kojem će stajati stup. Taj kamen počiva na dnu rijeke. Tako stavljate sve više i više materijala, dok hrpa ne proviri iznad površine vode. Nakon toga, na tom temelju podižete stup.”

Kao stoje Merthin i očekivao, Elfric je ponudio najprimitivnije rješenje. Merthin sada reče: “Kod Elfricove metode postoje dva

problema. Jedan je to što hrpa materijala pod vodom nije nimalo stabilnija nego na suhome. S vremenom će se pomicati i spuštati, a kada dođe do toga, spustit će se i most. Želite li most koji će potrajati tek nekoliko godina, to je u redu. Ali ja smatram da trebamo graditi na dulji rok.”

Sa svih strana začuli su se tihi glasovi koji su potvrdili slaganje.

“Drugi je problem oblik te hrpe. Pod vodom će se prirodno naginjati prema van i onemogućavati prolazak čamaca, osobito za niskog vodostaja. A Elfricovi lukovi već su i ovako uski.”

Elfric razdraženo upita: “A što bi ti učinio?”

Merthin suspregne osmijeh. Upravo je to htio čuti - da Elfric ne zna bolje rješenje.

“Reći ću vam”, reče. I svima ću pokazati da znam više od budale koja mi je razbila vrata, pomisli. Pogledao je uokolo. Svi su pažljivo slušali. Njihova odluka ovisi o tome što će sada reći.

Duboko je udahnuo. “Kao prvo, uzeo bih zašiljeni drveni stup i zario ga u korito rijeke. Potom bih do njega zabio još jedan takav stup, tako da se dodiruju, pa još jedan i tako dalje. Na taj bih način drvenim prstenom okružio mjesto na rijeci na koje bih htio postaviti stup.”

“Prsten od nekakvih kolaca?” ponovi podrugljivo Elfric. “Pa to ni slučajno neće zadržati vodu.”

Brat Thomas, koji je postavio pitanje, reče: “Molim da ga poslušate. I on je poslušao vas.”

Merthin reče: “Nakon toga, u tom prvom prstenu načinio bih još jedan, uži prsten, a razmak između njih bio bi petnaestak centimetara.” Osjećao je da ga sada svi pažljivo slušaju.

“Ni to neće moći zadržati vodu”, reče Elfric.

Edmund reče: “Zašutite, ovo je zanimljivo.”

Merthin nastavi: “Potom bih u prostor između dvaju prstenova stavio glinenu žbuku. Ta bi mješavina istisnula vodu, budući da je teža od nje. A ujedno bi začepila sve otvore među stupovima, pa dvostruki prsten tako više ne bi propuštao vodu.

Takva konstrukcija naziva se keson.”

Dvoranom je vladala potpuna tišina.

“Na koncu bih vodu iz kesona uklonio kantama, te tako došao do riječnoga dna, a na njemu bih od kamena i žbuke izgradio temelj.”

Elfric je ostao bez riječi. I Edmund i Godwyn nepomično su gledali Merthina.

Thomas reče: “Hvala obojici. Po meni, odluka ne može biti jednostavnija.”

“Da,” reče Edmund. “I meni se tako čini.”

Caris je iznenadila činjenica daje Godwyn htio da Elfric projektira most. Bilo joj je jasno da Elfric može izgledati kao sigurniji odabir - no Godwyn je bio reformator, a ne konzervativac, pa je očekivala da će pokazati gorljivost prema Merthinovu domišljatom i radikalnom planu. Umjesto toga, plaho se založio za oprezniju varijantu.

Nasreću, Edmund je uspio nadmudriti Godwyna, a tako će dobiti kvalitetan i lijep most, koji će istodobno moći prelaziti dvojica kola. No Godwynova spremnost da angažira nemaštovitog ulizicu, umjesto odvažnog i nadarenog čovjeka bila je zlokoban znak za budućnost.

A Godwyn nikada nije lako podnosio poraz. Još kao dječaka, Petranilla ga je učila igrati šah, pa mu je puštala da pobijedi da ga potakne, a on bi zatim izazvao ujaka Edmunda. No nakon što je dvaput izgubio, još se dugo durio, te je odbio ponovno igrati. Jednako raspoložen bio je i nakon sastanka u vijećnici, to je jasno vidjela.

Stvar vjerojatno nije bila u tome što ga je osobito privlačio Elfricov nacrt. No nesumnjivo je bio kivan zbog činjenice da su mu tako preoteli mogućnost odlučivanja. Sutradan, kad je Caris s ocem došla u priorovu kuću, očekivala je nevolje.

Godwyn ih je dočekao hladno, ne nudeći nikakvo osvježenje. Kao i uvijek, Edmund se pretvarao da ništa ne primjećuje. “Želim da Merthin odmah počne raditi na mostu”, reče kada je sjeo za stol. “Imam obećanja za novac za cjelokupan iznos koji mu je potreban...”

“Od koga?” prekine ga Godwyn.

“Od najbogatijih trgovaca u gradu.”

Godwyn ga je i dalje upitno gledao: “Pedeset funta od Betty Pekarice, osamdeset od Dicka Pivara, sedamdeset od mene i po deset funta od još jedanaestero ljudi.”

“Nisam znao da naši građani raspolažu takvim bogatstvom”, reče Godwyn. Činilo se da je istodobno i zapanjen i zavidan. “Bog je bio milosrdan.”

Edmund doda: “Dovoljno milosrdan da nagradi ljude za cijeli život posvećen marljivome radu i brizi.”

“Nema ni najmanje sumnje.”

“I upravo zbog toga moram ih uvjeriti u sigurnost povrata novca. Nakon izgradnje mosta, mostarina će ići u župni ceh, koji će vraćati posuđeni novac - ali tko će skupljati novčiće dok putnici budu prelazili most? Smatram da bi to trebao biti netko koga će angažirati ceh.”

“Na to nikada nisam pristao”, reče Godwyn.

“Znam, zato sada i potežem to pitanje.”

“Hoću reći, nikad nisam pristao isplaćivati mostarinu župnome cehu.”

“Molim?”

Caris je preneraženo piljila u Godwyna. Naravno da je pristao na to - o čemu on to govori? O tome je govorio i njoj i Edmundu, uvjeravajući ih da će brat Thomas izgraditi most...

“Oh”, reče ona. “Obećao si da će Thomas podići most, bude li izabran za priora. A onda, kad se Thomas povukao i kad si ti postao kandidat, pretpostavili smo da...”

“Pretpostavili ste”, reče Godwyn. Na usnama mu je titrao slavadobitan i podrugljiv osmijeh.

Edmund se jedva suzdržavao. “Ovo nije pošten odnos, Godwyne!” reče, već stisnuta grla. “Dobro si znao oko čega smo se sporazumjeli!”

“Nisam imao pojma, a ti mi se trebaš obraćati s ‘oče priore’.”

Edmund je već gotovo vikao. “To znači da se nismo pomaknuli s točke na kojoj smo bili i s priorom Anthonyjem prije tri mjeseca! Osim što sada, umjesto neodgovarajućeg mosta, uopće nemamo most. Samo ne misli da će most biti izgrađen a da ti pritom nećeš podnijeti baš nikakav trošak. Građani će možda posuditi životnu uštedevinu prioratu, uz jamstvo koje se temelji na prihodima od mostarine, ali neće samo tako darovati svoj novac... oče priore.”

“U tom slučaju morat će se snalaziti bez mosta. Tek sam postao prior - kako mogu početi djelovati na toj dužnosti otuđivanjem prava koje mojem prioratu pripada već stotinama godina?”

“Ali to je samo privremena mjera!” eksplodirao je sada Edmund. “I ne učiniš li to, nitko neće imati nikakve koristi od mostarine, jer neće biti ni prokletog mosta!”

Caris je bila bijesna, ali se ipak suzdržavala, pokušavajući otkriti što Godwyn zapravo smjera. Osvećuje se za jučerašnji dan, no misli li doista tako? “Sto tražiš?”

upita ga sada.

Činilo se daje Edmunda pitanje iznenadilo, ali nije rekao ništa: dovodio je Caris na sastanke upravo zbog toga što je često uočavala stvari koje bi njemu promaknule, te postavljala pitanja koja njemu ne bi pala na pamet.

“Ne znam na što ciljaš”, odgovori Godwyn.

“Priredio si nam iznenađenje”, reče ona. “Uhvatio si nas na krivoj nozi. U redu.

Priznajemo da smo možda nešto pretpostavili bez pravih temelja. Ali koji ti je cilj?

Samo želiš da se osjećamo glupo?”

“Vi ste tražili ovaj sastanak, a ne ja.”

Edmund poviče: “Kako to razgovaraš s ujakom i sestričnom?”

“Samo trenutak, tata”, reče Caris. Bila je uvjerenjena da Godwyn ima skrivene namjere, samo to ne želi priznati. U redu, pomisli, morat ću pogađati. “Samo trenutak, da razmislim”, reče. Godwyn i dalje želi most - nema izbora, ništa drugo ne bi imalo smisla. Priča o otuđivanju drevnog prava priorata obična je stilska figura, od onakvih pompozni izjava kakvima podučavaju sve studente u Oxfordu. Želi li da Edmund popusti i pristane na Elfricov plan? Činilo joj se da to nije slučaj. Bilo je očito da se Godwynu nije svidjelo kako se Edmund preko njega obratio građanima, no zasigurno i on uviđa da Merthin nudi dvostruko veći most za gotovo isti novac. U čemu bi onda mogla biti stvar?

Možda samo želi bolju pogodbu.

Zaključila je daje po svoj prilici dobro proučio financije priorata. Nakon što je iz udobnog položaja godinama kritizirao Anthonyjevu

neučinkovitost, sada se suočio sa stvarnošću koja je nalagala da taj posao bolje obavlja. Sve to možda i neće biti onoliko jednostavno koliko je zamišljao. Možda i nije toliko sposoban u upravljanju novcem koliko je ranije mislio. Sav zdvojan, možda zbog toga želi i most i novac od mostarine. Ali kako točno zamišlja da bi do toga moglo doći?

Ona sada reče: “Što bismo ti mogli ponuditi da se predomisliš?”

“Izgradite most, ali bez ubiranja mostarine”, ispali on spremno.

To mu je, znači, cilj. Oduvijek si bio pomalo nepošten, Godwyne, pomisli ona.

A tada joj je odjednom nešto sinulo, te je, zahvaljujući tom nadahnuću, rekla: “O koliko je novca točno riječ?”

Godwyn je sumnjičavo pogleda. “Zašto te to zanima?”

Edmund reče: “To možemo izračunati. Ne računamo li građane koji ne plaćaju mostarinu, svakog sajmenog dana most prijeđe približno stotinu ljudi, dok kola plaćaju po dva penija. Broj je sada, dakako, s obzirom na skelu, mnogo manji.”

Caris reče: “Recimo nekakvih stotinu dvadeset penija tjedno, odnosno deset šilinga, a to je onda dvadeset šest funta godišnje.”

Edmund reče: “Zatim, za vrijeme Sajma runa, približno tisuću prvog dana, pa još dvije stotine svakog narednog dana.”

“To je dvije tisuće dvjesto, plus kola, recimo dvije tisuće četiristo penija, a to je deset funta. Ukupno trideset šest funta godišnje.” Caris pogleda Godwyna. “Tako nekako?”

“Da”, prizna on nevoljko.

“Ti, znači, tražiš od nas trideset šest funta godišnje.”

“Tako je.”

“Nemoguće!” reče Edmund.

“Nije nužno nemoguće”, reče Caris. “Recimo da priorat iznajmi most župnome cehu.” Razmišljajući u hodu, još doda: “I jutro zemlje s obje strane, kao i otočić u sredini - za trideset šest funta godišnje, trajno.” Znala je da će ta zemlja, čim se izgradi most, vrijediti pravo bogatstvo. “Biste li na taj način ispunili zacrtani cilj, oče pirore?”

“Da.”

Godwyn je očito smatrao da za nešto posve bezvrijedno dobiva trideset šest funta godišnje. Nije imao pojma kolika će se najamnina

moći naplaćivati za parcelu zemlje kod završetka mosta. Najgori pregovarač na svijetu upravo je čovjek koji smatra da je jako lukav, pomisli Caris.

Edmund upita: “Ali kako će ceh vratiti novac utrošen u izgradnju mosta?”

“Uz Merthinov posao broj ljudi i kola koji će prelaziti most morao bi se povećati.

Teoretski se može i udvostručiti. Sve što prelazi trideset šest funta pripada cehu.

Osim toga, s obiju strana mogli bismo podići zdanja koja će služiti putnicima - gostionice, staje, kuhinje. Sve bi to moglo biti unosno, a to znači da bismo mogli naplaćivati dobru najamninu.”

“Ne znam”, reče Edmund. “Meni sve to izgleda vrlo riskantno.”

Još nekoliko trenutaka Caris je bila bijesna na oca. Osmislila je genijalno rješenje, a on sada u njemu nepotrebno traži mane. A onda je uvidjela da samo glumi. U njegovim očima ugledala je iskru oduševljenja, koju nije uspio posve sakriti. Ideju je odmah gorljivo prihvatio, ali to nikako nije želio pokazati Godwynu. Skrivao je stvarne stavove jer se pribojavao da bi prior mogao pokušati izvući još povoljniju pogodbu. Tim trikom otac i kći već su se više puta poslužili dok su pregovarali o vuni.

Shvativši što joj radi otac, Caris se uključila u igru, pretvarajući se da dijeli njegovu zabrinutost. “Znam da je to veliki rizik”, reče sumorno. “Mogli bismo ostati bez svega. Ali što nam drugo preostaje? Stjerani smo uza zid. Ne izgradimo li most, ostat ćemo bez posla.”

Edmund je sumnjičavo odmahivao glavom. “Ipak, ne mogu pristati na ovo u ime ceha. Morat ću razgovarati s ljudima koji ulažu novac. Ne znam kako će reagirati.”

Pogledao je Godwyna u oči. “Ali dat ću sve od sebe da ih uvjerim, ako je to sve što nudite.”

Godwyn zapravo i nije iznio ponudu, pomisli Caris. No tu je činjenicu već zaboravio. “Da, to je sve”, reče odlučno.

Sredili smo te, pomisli Caris slavedobitno.

* * *

“Doista si vrlo snalažljiva i pronicljiva”, reče Merthin.

Ležao je između Carisinih nogu, glave položene na njezino bedro, i tako se poigravao njezinim stidnim dlakama. Do maločas su vodili ljubav, drugi put otkako su uopće u vezi, a njemu je sve bilo još bolje nego prvi put. Dok su napola drijemali i sanjarili u ugodni koja vlada između zadovoljnih ljubavnika, prepričala mu je pregovore s Godwynom. Cijela priča silno ga se dojmila.

Caris reče: "Najbolje je od svega to što on misli da je žestokim pregovaranjem ispunio sve ciljeve. A trajni najam mosta i okolne zemlje zapravo nema cijenu."

"Ipak, nikako nije dobro ako u vođenju financija priorata neće biti nimalo bolji od tvog strica Anthonyja."

Ležali su u šumi, na jednoj čistini zaklonjenoj kupinama i zasjenjenoj visokim bukvama, na mjestu kraj kojeg je potok tekao preko kamenja i stvarao malo jezerce.

Ljubavnici su se ondje vjerojatno sastajali stotinama godina. Bili su se posve svukli te se okupali u jezercu, a zatim su na travnatoj obali vodili ljubav. Tko god bi potajno prolazio šumom vjerojatno bi zaobišao gustiš, tako da nije bilo osobitih izgleda da ih netko otkrije, izuzmu li se djeca koja beru kupine - Caris je upravo tako i otkrila to mjesto, rekla je Merthinu.

On sada dokono upita: "Zašto si tražila i otok?"

"Ne znam točno. Očito je da ne vrijedi koliko i zemlja na prilazima mostu, i nije pogodan za uzgoj kultura, no ipak bi ga bilo moguće razviti. Zapravo sam samo pretpostavila da neće imati ništa protiv, pa sam ga ubacila u pogodbu."

"Hoćeš li jednog dana preuzeti očev posao s vunom?"

"Neću."

"Tako si sigurna? Zašto?"

"Kralj uvijek može samo tako povećati porez na trgovanje vunom. Upravo je dodao još funtu po vreći vune - i to na već postojeće dvije trećine funte poreza.

Cijena vune sada je tako visoka da je Talijani već traže u drugim zemljama, na primjer Španjolskoj. Cijela djelatnost previše ovisi o monarhovo milosti."

"Ipak, omogućuje da od nje živiš. Što bi drugo mogla raditi?" Merthin se ponovno približavao temi braka, temi koju ona nikada nije

poticala.

“Ne znam.” Nasmiješila se. “Kao desetogodišnjakinja, željela sam postati liječnica. Mislila sam da bih, samo da sam tada znala nešto o medicini, mogla spasiti majčin život. Svi su mi se smijali. Nisam znala da jedino muškarci mogu biti liječnici.”

“Možeš postati iscjeliteljica poput Mattie.”

“Šokirala bih obitelj. Zamisli samo što bi rekla Petranilla! Majka Cecilia smatra da mi je sudbina namijenila da postanem redovnica.”

On se nasmije. “Da te samo sada vidi!” Poljubio ju je u meku kožu s unutarnje strane bedra.

“Vjerojatno bi voljela činiti to što sada činiš i ti”, reče Caris. “Znaš što ljudi govore o redovnicama.”

“Zašto je uopće pomislila da bi ti željela doći u samostan?”

“Zbog onoga što smo radile nakon urušavanja mosta. Pomagala sam joj u brizi za ozlijeđene. Rekla mi je da sam za to prirodno nadarena.”

“I jesi. To sam jasno vidio čak i ja.”

“Samo sam radila ono što mi je Cecilia govorila.”

“Ali činilo se da je ljudima bilo bolje čim si im se obratila. I uvijek si slušala što su ti željeli reći, a tek si im potom govorila što trebaju činiti.”

Pomilovala ga je po obrazu. “Ne bih mogla postati redovnica. Previše si mi drag.”

Trokut njezinih dlaka bio je crvenkastosmeđ s pokojom zlaćanom dlačicom. “Imaš maleni madež”, reče on. “Ovdje, s lijeve strane, kraj proreza.”

“Znam. Imam ga još od djetinjstva. Činilo mi se da je ružan. Bilo mi je tako drago kad su mi narasle dlačice, jer sam mislila kako to znači da ga moj suprug neće vidjeti.

Nikad nisam ni pomislila da bi netko to mogao proučavati toliko pomno kao ti.”

“Fratar Murdo proglasio bi te vješticom... dobro pazi da ga ne vidi.”

“Ni da je posljednji muškarac na svijetu.”

“To je ta mala nesavršenost koja te spašava od svetogrđa.”

“O čemu to govoriš?”

“Uarapskome svijetu svako umjetničko djelo ima minijaturnu manu, kako se bogohulno ne bi suprotstavljalo Božjem savršenstvu.”

“Odakle ti to?”

“Rekao mi je jedan od Firentinaca. Čuj, misliš li da će župni ceh željeti otok?”

“Zašto pitaš?”

“Jer bih mu volio postati vlasnikom.”

“Četiri jutra stijenja i zečeva... Zašto?”

“Izgradio bih pristanište i radionicu. Kamen i drvo koji dolaze rijekom dostavljali bi mi izravno na dok. Nakon dovršetka mosta, na otoku bih podignuo kuću.”

“Zgodna zamisao. Ali ne bi ti ga dali besplatno.”

“A da mi to bude dio plaće za izgradnju mosta? Mogao bih, recimo, dvije godine primati pola plaće.”

“Tražiš četiri penija na dan... znači da bi cijena otoka bila tek malo viša od pet funta. Nekako mislim da bi ceh rado dobio toliki novac za malo golog kamena.”

“Misliš da je to dobra zamisao?”

“Mislim da bi ondje mogao izgraditi više kuća i iznajmljivati ih čim most bude dovršen i čim ljudi budu bez poteškoća mogli ići na otok i s njega.”

“Da”, reče Merthin zamišljeno. “Bit će najbolje da o tome razgovaram s tvojim ocem.”

Poglavlje 26

Dok su se po završetku cjelodnevnog lova, kad su svi pripadnici svite grofa Rolanda bili dobro raspoloženi, vraćali u Earlscastle, Ralph Fitzgerald bio je sretan.

Pokretni most prešli su poput vojske u napadu, svi redom, vitezovi, štitonoše i psi.

Padala je sitna kiša i ugodno osvježavala i ljude i životinje, oznojene i umorne, ali i zadovoljne. Ulovili su nekoliko uhranjenih ljetnih košuta koje će biti vrlo ukusne, te velikog starog jelena, odviše žilavog za bilo što osim za pseću hranu, ubijenog radi veličanstvenih rogova.

Sjahali su u vanjskome predprostoru zamka, unutar donjeg kruga opkopa u obliku broja osam. Ralph je skinuo sedlo s Griffa, kratko mu zahvalio šaptom, dao mu mrkvu i predao ga timaritelju da ga očetka. Kuharski pomoćnici odvukli su krvava životinjska trupla. Lovci su se bučno šalili i prisjećali raznih događaja doživljenih tijekom lova, razmetali se, rugali i smijali, ponovno oživljavali fantastične skokove, opasne padove i situacije iz kojih su se jedva izvukli. Ralphove nosnice ispunjavao je miris koji je obožavao, mješavina mirisa oznojenih konja, mokrih pasa, kože i krvi.

U jednom trenutku našao se kraj lorda Williama od Castera, grofova starijeg sina.

“Izvrstan cjelodnevni lov”, reče.

“Fantastičan”, složi se William. Skinuvši kapu, počeo se po pročelavoj glavi.

“No žao mi je što smo ostali bez starog Bruna.”

Bruno, vođa čopora pasa, nekoliko je trenutaka prerano odlučio zadati završni udarac. Kada je jelen već bio odviše umoran da nastavi trčati, te se okrenuo prema psima, lopatica prekrivenih krvlju koje su se od zadihanosti ubrzano dizale i spuštale, Bruno je skočio u želji da ga zubima uhvati za vrat - no jelen je posljednjim atomima snage i inata pognuo glavu i naglo podignuo mišićavi vrat, te rogovima probio meki pseći trbuh. Od tog napora životinja se srušila i već trenutak kasnije ostali su psi navalili na nju i počeli je trgati. No dok ga je napuštao život uz posljednje trzaje tijela, Brunova utroba

rasula se po njegovim rogovima poput zapetljanog konopca, tako da mu je William morao skratiti muke i dugačkim mu bodežom prerezati vrat.

“Bio je to odvažan pas”, reče Ralph, pa suosjećajno potapša Williama po ramenu.

“Poput kakvog lava”, složi se William.

Bez prethodne namjere, Ralph sada odluči povesti razgovor o svojoj budućnosti.

Bolja prilika neće mu se ukazati. Već je sedam godina Rolandov čovjek. Snažan je i hrabar. A nakon urušavanja mosta spasio je gospodaru život. I unatoč svemu tome, nije doživio promaknuće, i dalje je bio štitonoša. Što se još uopće može tražiti od njega?

Dan ranije slučajno se vidio s bratom, u jednoj gostionici na cesti koja iz Kingsbridgea vodi u Shiring. Merthin, koji je bio na putu za kamenolom u vlasništvu priorata, imao je mnoštvo novosti. Izgradit će najljepši most u Engleskoj. Postat će bogat i slavan. Roditelji su im oduševljeni. Ralph je zbog toga sada osjećao još veću frustriranost.

Sada, u razgovoru s lordom Williamom, nije uspijevao smisliti elegantan način da priđe na temu koja ga je mučila, pa ja izravno prešao na stvar. “Prošla su već tri mjeseca otkako sam vašem ocu spasio život u Kingsbridgeu.”

“Više ljudi prisvaja tu čast”, reče William. Nesmiljen izraz koji mu se ukazao na licu, Alpha je odmah podsjetio na Rolanda.

“Ja sam ga izvukao iz vode.”

“A Matthew Brijač pokrpao mu je glavu, dok su mu redovnice mijenjale zavoje, a redovnici za njega molili. No život mu je spasio Bog.”

“Amen”, reče Ralph. “Ipak, nadao sam se nekakvom znaku naklonosti.”

“Mojem ocu nije jednostavno udovoljiti.”

U blizini je stajao Williamov brat, Richard, oznojen i zajapurena lica. Slučajno je čuo Williamovu opasku. “To je istina velika poput Biblije”, reče.

“Ne tuži se”, reče William. “Zahvaljujući očevoj nepopustljivosti i mi smo ovako ojačali.”

“Koliko se sjećam, uvijek smo bili samo jadni i nesretni.”

William se okrene na drugu stranu. Po svoj prilici nije želio o toj temi raspravljati pred jednim štitonošom.

Nakon što su se konji našli u staji, lovci su polagano krenuli uz kuhinju, vojarnu i kapelu, te su tako došli do drugog pokretnog mosta koji je vodio do manjeg unutarnjeg zatvorenog kompleksa, gornjega kruga brojke osam. Ondje je grof živio u tradicionalnoj kuli, sa spremištima u prizemlju, velikom dvoranom na katu, te manjim prostorom iznad toga, gdje se nalazila njegova spavaća soba. Prava kolonija vrana nastanjivala je krošnje visokog drveća oko kule, šepireći se po kruništima bedema poput pravih vojnika, bez prestanka nezadovoljno grakćući. Roland se nalazio u glavnoj prostoriji na katu. Prljavu lovačku odjeću već je bio zamijenio ljubičastim ogrtačem. Ralph je stajao u blizini grofa, odlučan u nakani da potakne pitanje promaknuća, čim mu se ukaže prva prilika.

Roland se dobrodušno prepirao s Williamovom suprugom, lady Philippom - jednom od rijetkih osoba koje su mu se smjele nekažnjeno suprotstaviti. Raspravljali su o zamku. “Rekla bih da se nije promijenio već stotinu godina”, primijetila je Philippa.

“Razlog se krije u tome što je toliko dobro osmišljen i izgrađen”, reče Roland, služeći se samo lijevom stranom usta. “Neprijatelj najveći dio snage utroši na zauzimanje donjeg kompleksa, a onda ga očekuje posve nova bitka kako bi došao do kule.”

“Upravo tako!” reče Philippa. “Sve je izgrađeno radi što bolje obrane, a ne radi udobnosti. Ali kada je posljednji put napadnut neki zamak u ovome dijelu Engleske? Za mog života nije.”

“Ni za moga.” Nasmiješio se pokretnom stranom lica. “Vjerojatno zato što imamo takvu obranu.”

“Jedan je biskup za sobom, kamo god bi išao, bacao žireve, ne bi li ga zaštitili od lavova”, reče Philippa. “Kad su mu rekli da u cijeloj Engleskoj nema ni jednog jedinog lava, rekao je: ‘Ovo je sredstvo još djelotvornije nego što sam mislio.’”

Roland se nasmije.

Philippa doda: “Većina plemenitaških obitelji danas živi u udobnijim kućama.”

Ralphu nije bilo do raskoši, ali mu je bilo stalo do Philippe. Dok je govorila, nesvjesna njegova pogleda, upijao je pojedinosti njezina zamamna tijela. Zamišljao ju je kako leži pod njim, kako izvija nago tijelo, stenjući od užitka, ili boli, ili i užitka i boli. Da je vitez, mogao bi imati takvu ženu.

“Trebali biste srušiti ovu kulu i izgraditi modernu kuću”, objašnjavala je svekru.

“Kuću s velikim prozorima i brojnim ognjištima. Glavna prostorija mogla bi se nalaziti u prizemlju, a na jednome kraju nalazile bi se odaje za članove obitelji, kako bismo svi mogli spavati odvojeno kad vam dođemo u posjet. Na drugome kraju bila bi kuhinja, kako bi jela još topla stizala na stol.”

Ralph odjednom shvati da može pridonijeti toj temi. “Znam čovjeka koji vam može osmisliti takvu kuću”, reče.

Oboje su se iznenađeno okrenuli prema njemu. Sto jedan štitonoša zna 0 projektiranju kuća? “O kome je riječ?” upita Philippa.

“O mojem bratu, Merthinu.”

Zamišljeno ga je pogledala. “To je onaj mladić neobična lica koji mi je rekao da kupim zelenu svilu koja mi ide uz oči?”

“Time vas nije htio uvrijediti...”

“Ne znam točno što je htio postići. On je graditelj?”

“I to najbolji”, reče Ralph ponosno. “Osmislio je novu skelu u Kingsbridgeu, a onda i kako popraviti krov crkve Sv. Marka, što nitko nije znao izvesti. Sada su ga angažirali da izgradi najljepši most u Engleskoj.”

“To me nekako ne čudi”, reče ona.

“Koji most?” upita Roland.

“Novi u Kingsbridgeu. Imat će šiljate lukove, poput crkve, i bit će dovoljno širok za dvoja kola!”

“Ne znam ništa o tome”, reče Roland.

Ralph tada shvati da grofu nije drago zbog tih novosti. Sto mu je toliko zasmatalo? “Pa taj most treba obnoviti, zar ne?” upita Ralph.

“Nisam baš siguran”, reče Roland. “U današnje vrijeme baš i nema dovoljno posla za dva sajma na tako malome području, u Kingsbridgeu i Shiringu. Ali ako već moramo prihvatiti sajam u Kingsbridgeu, to ne znači da moramo poticati tako drzak pokušaj

priorata da Shiringu oduzima kupce." U tom trenutku ušao je biskup Richard i Roland se sad okomio na njega. "Ništa mi nisi rekao o novome mostu u Kingsbridgeu."

"Jer o tome ne znam ništa", odgovori Richard.

"Morao bi znati, ti si biskup."

Richard se zacrvenio zbog prijekora. "Biskup Kingsbridgea živi u Shiringu ili njegovoj blizini još od građanskog rata između kralja Stjepana i carice Maud, a to je bilo prije dva stoljeća. Redovnicima je tako draže, a i većini biskupa."

"To ne znači da ne smije oslušivati što se događa. Morao bi imati određenu predodžbu o situaciji u Kingsbridgeu."

"A budući da nemam, možda bi ti mogao biti toliko ljubazan pa mi reći što si doznao."

Roland nije primjećivao takvu smirenu drskost. "Bit će dovoljno širok za mimoilaženje dviju zaprega. Odvući će promet s mog sajma u Shiringu."

"Ja tu ne mogu ništa."

"A zašto? Ti si ipak opat, ex officio. Redovnici te moraju slušati."

"Ali me ne slušaju."

"Možda hoće, oduzmemo li im graditelja. Ralphe, možeš li uvjeriti brata da odustane od tog mosta?"

"Mogu pokušati."

"Daj mu bolju ponudu. Reci da želim izgraditi novu palaču ovdje, u Earlscastleu."

Ralph je s uzbuđenjem prihvatio posebnu grofovnu zadaću, ali je imao dojam i daje pred njim velika i teška bitka. Merthina nikada nije uspio ni na što nagovoriti - uvijek je bilo obrnuto. "U redu", reče.

"Hoće li moći graditi bez njega?"

"Posao je dobio jer nitko drugi u Kingsbridgeu ne zna kako graditi pod vodom."

Richard reče: "Ipak je očito da nije jedina osoba u Engleskoj koja zna projektirati most."

William reče: "Ipak, odvedemo li im glavnog graditelja, radovi će se svakako usporiti. Vjerojatno neće moći početi graditi još barem godinu dana."

“U tom slučaju, isplati se pokušati”, reče Roland odlučno. Lijeva strana njegova lica odražavala je mržnju kad je dodao: “Tog arogantnog priora valja spustiti na zemlju.”

Podosta stvari u međuvremenu se promijenilo u životu Geralda i Maud, primijetio je Ralph. Njegova je majka odlazila u crkvu u novoj zelenoj haljini, dok mu je otac imao kožnate cipele. Kod kuće se na vatri pekla guska punjena jabukama, tako da je kućicu ispunjavao miris od kojeg su čovjeku curile sline, dok je na stolu stajao bijeli kruh, najskuplji koji je bilo moguće kupiti.

Ralph je ubrzo doznao da je novac potekao od Merthina. “Dobiva po četiri penija na dan svakog dana kad radi na Sv. Marku”, rekla je ponosno Maud. “I gradi novu kuću Dicku Pivaru. I usto se sprema za gradnju novog mosta.”

Merthin za rad na mostu prima nižu plaću jer je, kako je objasnio dok je njegov otac rezao gusku, na ime dijela plaće dobio Otok gubavaca. Posljednjeg preostalog gubavca, starog i nepokretnog, preselili su u kućicu u redovničkom voćnjaku na suprotnoj strani rijeke.

Ralph je shvatio da majčina očita sreća u njegovim ustima ostavlja gorčinu. Još od djetinjstva bio je uvjeren da sudbina obitelji počiva u njegovim rukama. Kao četrnaestogodišnjeg dječaka poslali su ga grofu od Shiringa, a on je čak i tada znao da mu je zadaća izbrisati razloge za očevo poniženje tako što će postati vitez, možda i barun, čak i grof. Za razliku od njega, Merthin je postao tesarski naučnik, te je krenuo putem koji je mogao voditi samo do još nižih stupnjeva društvene ljestvice. Graditelji nikada ne postaju vitezovi.

Određenu utjehu donosila mu je činjenica da se njihova oca Merthinovi uspjesi nisu osobito dojmili. Pokazivao je tragove nestrpljivosti kada bi Maud govorila o graditeljskim projektima. “Moj stariji sin kao daje naslijedio krv Jacka Graditelja, mojeg jedinog pretka niskoga roda”, govorio je, a u njegovu tonu bilo je više iznenađenosti nego ponosa. “Nego, Ralphe, reci nam kako napreduješ na dvoru grofa Rolanda.”

Nažalost Ralph zasada, iz njemu nedokučivih razloga, nije uspio ostvariti značajniji napredak među plemstvom, dok je Merthin roditeljima kupovao novu odjeću i skupu hranu. Ralph je znao da bi

morao biti zahvalan zbog činjenice da je barem jedan od njih postigao određeni uspjeh, te da je njihovim roditeljima, iako i dalje žive skromno, barem udobno i da im ne nedostaje ništa bitno. I premda mu je um govorio da se mora radovati, srce mu je ključalo od kivnosti.

A sada još mora nagovoriti brata da odustane od mosta. Najveći problem u vezi s Merthinom bilo je to što nikada ništa nije promatrao kroz jednostavnu prizmu. Nije bio poput vitezova i štitonoša s kojima je Ralph proveo posljednjih sedam godina.

Ljudi oko njega bili su vojnici i borci i u njihovu svijetu nije bilo dvojbe oko odanosti. Smionost je bila vrlina, a pitanja su se uvijek svodila na pitanje života ili smrti. Nikada nije bilo osobite potrebe za dubokim promišljanjem. S druge strane, Merthin je neprestance o svemu razmišljao. Nije mogao odigrati ni partiju dame a da ne predloži nekakvu promjenu pravila.

Roditeljima je upravo objašnjavao zašto je prihvatio četiri jutra golog kamena kao dio plaće za rad na mostu. "Svi misle da ta zemlja ne vrijedi ništa jer se radi o otoku", reče. "Ali nitko ne shvaća da će nakon izgradnje mosta otok postati dio grada.

Stanovnici će prelaziti most jednako kao da hodaju glavnom ulicom. A četiri jutra zemlje u gradu vrijedi mnogo. Izgradim li na toj zemlji kuće, najamnina će vrijediti pravo malo bogatstvo."

Gerald reče: "Dotada ćeš još pričekati pokoju godinu..."

"Već imam prihode od te zemlje. Jake Chepstow unajmio je pola jutra na kojem skladišti drvenu građu. Dovozi debla iz Walesa."

"Zašto iz Walesa?" upita Gerald. "Nova šuma je bliže... njihovo bi drvo trebalo biti jeftinije."

"Trebalo bi, ali grof od Shaftesburyja naplaćuje naknadu ili porez na svakom gazu i mostu na svom području."

Bila je to dobro poznata pritužba. Mnogi gospodari pronalazili su načine da izvuku novac od robe koja prolazi njihovim područjem.

Kada su počeli jesti, Ralph reče Merthinu: "Donosim ti novost o jednoj novoj prilici. Grof želi izgraditi novu palaču u Earlscastleu."

Merthin ga sumnjičavo pogleda. "Poslao te da me tražiš da je projektiram?"

“Ja sam te predložio. Lady Philippa korila ga je zbog zastarjelosti zamka s kulom, a ja sam rekao da si upravo ti prava osoba s kojom treba razgovarati o preuređenju.”

Maude je bila oduševljena. “Pa nije li to divno?”

Merthin je i dalje bio skeptičan. “I grof je rekao da želi mene?”

“Da.”

“Nevjerojatno. Prije nekoliko mjeseci nisam mogao doći ni do kakvog posla. A sad ga imam previše. Do Earlscastlea imam dva dana. Ne vidim načina da istodobno ondje gradim palaču, a ovdje most.”

“Oh, pa morat ćeš odustati od mosta”, reče Ralph.

“Molim?”

“Rad za grofa, naravno, mora imati prednost pred svime ostalim.”

“Nisam baš siguran da je tako.”

“Vjeruj meni na riječ.”

“To je rekao?”

“Da, zapravo i jest.”

Raspravi se tada pridružio i njihov otac. “Pa to je čudesna prilika, Merthine”, reče.

“Graditi grofovu palaču!”

“Dakako”, reče Merthin. “Ali most je za ovaj grad u najmanju ruku jednako važan.”

“Ne budi glup”, reče njegov otac.

“Trudim se koliko god mogu”, reče Merthin sarkastično.

“Grof od Shiringa jedan je od najuglednijih ljudi u zemlji. Prior Kingsbridgea u usporedbi s njim nitko je i ništa.”

Ralph odreže komad guščjeg nadbatka i stavi ga u usta. No uvidio je da jedva guta. Pribojavao se upravo toga. Merthin će raditi probleme. Neće slušati ni očeve naloge. Nikada nije bio poslušan, čak ni kao dijete.

Ralph je osjećao kako ga obuzima malodušje. “Čuj”, reče. “Grof ne želi da se ovdje izgradi novi most. Smatra da će to odnositi poslove sajmu u Shiringu.”

“Aha!” reče Gerald. “Nikako ne bi bilo pametno suprotstaviti se grofu, Merthine.”

“To je, znači, u pozadini cijele priče, Ralphe?” upita Merthin. “Roland mi taj posao nudi samo da onemogući izgradnju mosta?”

“Nije samo zbog toga.”

“Ali to je uvjet. Želim li graditi njegovu palaču, moram napustiti most.”

Gerald, sad već očajnim tonom reče: “Nemaš izbora, Merthine! Grof ne traži, on zapovijeda.”

I Ralph mu je mogao reći da Merthina nije moguće uvjeriti s pomoću pozivanja na autoritet.

Merthin reče: “Ne bih rekao da može zapovijedati prioru Kingsbridgea koji je od mene naručio izgradnju tog mosta.”

“Ali može zapovjediti tebi.”

“Doista? Pa nije mi gospodar.”

“Ne budi lud, sine. Ne možeš pobijediti u sukobu s jednim grofom.”

“Ne bih rekao da Roland ima nešto protiv mene, oče. Riječ je o sukobu grofa i priora. Roland me želi iskoristiti, kao što lovac koristi psa, ali meni se čini da će mi biti pametnije da se klonim tog sukoba.”

“Ja mislim da bi trebao učiniti ono što ti grof kaže. Ne zaboravi da ti je i rođak.”

Merthin sada iskuša drukčiji smjer. “Je li ti uopće palo na pamet kakva bi to bila izdaja priora Godwyna?”

Gerald nešto s gađenjem promumlja. “Po čemu to dugujemo nekakvu odanost prioratu? Upravo su nas redovnici prisilili na ovakvo siromaštvo.”

“A izdaja susjeda? Stanovnika Kingsbridgea, među kojima živiš već deset godina? Njima treba most - to im je presudno za život.”

“Mi smo plemenita roda”, reče njegov otac. “Od nas se ne očekuje da uzimamo u obzir potrebe običnih trgovaca.”

Merthin kimne. “Ti možeš tako razmišljati, no ja, kao obični tesar, ne mogu dijeliti tvoje stavove.”

“Ne radi se samo o tebi!” plane sada Ralph. Shvatio je da mora iznijeti potpunu istinu. “Grof mi je dao zadaću. Uspijem li, mogao bih postati vitez, ili barem gospodar manjeg područja. Ne uspijem li, možda ću ostati štitonoša.”

Maud reče: "Vrlo je važno da svi pokušamo udovoljiti grofu."

Na Merthinovu licu pojavio se uznemiren izraz. Uvijek je bio voljan izravno se suprotstaviti ocu, no nije se volio prepirati s majkom. "Obećao sam da ću izgraditi most", reče. "Grad računa na mene. Ne mogu sad odustati."

"Naravno da možeš", reče Maud.

"Ne želim doći na glas kao nepouzdan majstor."

"Svi će shvatiti daš li prednost grofu."

"Možda će shvatiti, ali zbog toga me neće cijeniti."

"Moraš prije svega misliti na obitelj."

"Borio sam se za taj most, majko", reče Merthin nepopustljivo. "Osmislio sam predivnu konstrukciju i cijeli grad uvjerio da mi treba vjerovati. Nitko drugi ne može ga podići - barem ne onako kako ga treba izgraditi."

"Usprotiviš li se grofovima željama, to će utjecati na cijeli Ralphov život!" reče ona. "Zar to ne shvaćaš?"

"Njegov cijeli život ne bi trebao ovisiti o takvim stvarima."

"Ali ovisi. Jesi li voljan žrtvovati brata samo zbog nekakvog mosta?"

Merthin reče: "To je otprilike kao da ja njega zamolim da spašava ljudske živote tako da ne ide u rat."

Gerald reče: "No, hajde, ne možeš valjda uspoređivati jednog tesara i jednog vojnika."

To je vrlo netaktična izjava, pomisli Ralph. Gerald je time pokazao koliko je skloniji mlađem sinu. Ralph je jasno vidio koliko je to Merthina zaboljelo. Lice mu se zacrvenjelo i ugrizao se za usnu, kao da se suzdržava od žestokog odgovora.

Nekoliko trenutaka kasnije Merthin je progovorio tihim i staloženim glasom, a Ralph je znao kako je to znak da je donio neopozivu odluku. "Nisam tražio da postanem tesar", reče. "Poput Ralpa, i ja sam htio postati vitez. Bila je to glupa težnja, to mi je sada jasno. Ipak, vi ste odlučili da ću postati to što jesam. Pokazalo se da sam dobar u tome što radim. Ostvarit ću uspjeh u nečemu na što ste me natjerali.

Jednog dana volio bih podići najvišu građevinu u Engleskoj. To je djelo vaših ruku - pa će vam biti najpametnije da se s tim nekako i

pomirite.”

* * *

Prije nego što će se s lošim vijestima vratiti u Earlscastle, Ralph je davao sve od sebe ne bi li osmislio način na koji bi poraz pretvorio u pobjedu. Ako već ne može nagovoriti brata da odustane od izgradnje mosta, postoji li neki drugi način na koji može otkazati ili odgoditi cijeli taj projekt?

Bio je uvjeren da nema smisla razgovarati s priorom Godwynom i Edmundom Vunarem. Oni su zacijelo privrženiji mostu nego sam Merthin, a osim toga ne bi dopustili da ih razuvjeri jedan običan štitonoša. Sto grof uopće može poduzeti?

Mogao bi poslati skupinu vitezova da ubiju radnike na mostu, no time bi samo izazvao više problema nego što bi ih riješio.

Zamisao mu je zapravo dao Merthin. On je rekao da Jake Chepstow, trgovac drvenom građom koji skladišti robu na Otoku gubavaca, kupuje drveće iz Walesa kako bi izbjegao poreze koje nameće grof od Shaftesburyja.

“Moj brat smatra da se mora pokoriti autoritetu priora Kingsbridgea”, rekao je Ralph grofu Rolandu nakon što se vratio. Prije nego što je grof stigao pokazati gnjev, još je dodao: “No moguće je da postoji bolji način odgađanja podizanja mosta.

Kamenolom priorata nalazi se usred vašeg područja, između Shiringa i Earlscastlea.”

“Ali pripada redovnicima”, zareži Roland. “Kralj im ga je darovao još prije više stoljeća. Ne možemo ih spriječiti da vade kamen.”

“Ali im možete nametnuti porez”, reče Ralph. Osjetio je kako ga zbog toga peče savjest: potkopava projekt koji je u srcu njegova brata. Ali to mora učiniti i sada je potisnuo savjest. “Svoj će kamen prevoziti vašim područjem. Teška kola oštetiće vaše ceste i gazove. Morali bi zbog toga plaćati namet.”

“Čičat će poput svinja. Obratit će se kralju.”

“Neka...” reče Ralph, koji nije osjećao samopouzdanje koje je pokazivao. “Sve će to trajati. Ove godine za gradnju mogu iskoristiti još samo dva mjeseca - moraju prestati prije prvog mraza. Uz malo sreće, početak gradnje mosta odgodit ćete do sljedeće godine.”

Roland prodorno pogleda Ralpa. "Moguće je da sam te podcijenio", reče.

"Možda vrijediš i nešto više, a ne samo kad treba izvlačiti iz rijeke grofove koji se utapaju."

Ralph je suspregnuo slavodobitni osmijeh. "Hvala, milorde."

"Ali kako ćemo provesti to oporezivanje? Obično postoji neko raskrižje, riječni gaz, mjesto kojim moraju proći sva kola."

"Budući da nas zanimaju jedino kameni blokovi, mogli bismo jednostavno pred ulazom u kamenolom postaviti skupinu svojih ljudi."

"Izvršno", reče grof. "Ti ih možeš voditi."

Dva dana kasnije Ralph se približavao kamenolomu s četvoricom vojnika na konjima i dvojicom mladića koji su vodili skupinu tovarnih konja sa šatorima i hranom za tjedan dana. Bio je zadovoljan, barem zasada. Dobio je nemoguću zadaću, koju je uspio posve preokrenuti. Grof smatra da u njemu ima više potencijala od pukog spašavanja ljudi iz rijeke. Sve je izgledalo optimističnije.

Osjećao je duboku nelagodu zbog toga što time čini Merthinu. Velik dio noći ležao je budan i prisjećao se njihova zajedničkog djetinjstva. Uvijek je silno cijenio pametnog starijeg brata. Često su se tukli i sukobljavali, a Ralph se osjećao lošije kad bi pobijedio nego kad bi izgubio. Kasnije bi se uvijek pomirili. Tada, u to vrijeme. No ovakve sukobe, sukobe odraslih ljudi, teže je zaboraviti.

Nije bio osobito zabrinut u vezi s predstojećim sukobom s radnicima u samostanskome kamenolomu. To ne bi trebao biti osobit problem za skupinu vojnika.

S njim nije bilo vitezova - takve su zadaće njima bile ispod časti - ali je poveo Josepha Woodstocka, za kojeg je znao da je čovjek teške naravi, te još trojicu vojnika. Ipak, bit će mu drago kad sve to završi i kad ostvari cilj.

Tek je bilo svanulo. Prenoćili su u šumi nekoliko kilometara udaljenoj od kamenoloma. Ralph je kanio onamo doći na vrijeme da zaustavi prva kola koja tog jutra pokušaju izići iz kamenoloma.

Konji su oprezno koračali cestom koju su u blatnjavu kašu pretvorila volovska kopita i duboki tragovi kotača teških kola. Sunce se dizalo prema kišnim oblacima između kojih se tek tu i tamo

naziralo malo plavetnila. Ljudi u Ralphovoj skupini bili su dobro raspoloženi i radovali su se mogućnosti da iskažu moć nad nenaoružanim ljudima, a da se pritom uopće ne dovedu u opasnost.

Ralph je osjetio miris zapaljenog drva, a zatim je iznad drveća ugledao dim koji se izdizao iz nekoliko zapaljenih vatri. Nekoliko trenutaka kasnije cesta je došla do blatnjave čistine ispred najveće rupe u tlu koju je ikada vidio. Bila je široka stotinu metara i protezala se barem četiristo metara u duljinu. Zemljani prilaz spuštao se do šatora i drvenih koliba radnika u kamenolomu, koji su se bili okupili oko vatre, pripremajući doručak. Neki su već radili, malo podalje, a Ralph je čuo tupe udarce čekića kojima su zabijali klinove u pukotine u kamenu, odvajajući velike plohe od kamene mase.

Kamenolom se nalazio na dan puta od Kingsbridgea, pa je većina prijevoznika onamo dolazila uvečer, a odlazila sutradan ujutro. Ralph je širom kamenoloma uočio nekoliko zaprežnih kola. Na neka od njih utovarivali su kamen, a jedna su se već i polagano kretala glavnim prolazom prema izlazu.

Ljudi koji su se nalazili u kamenolomu podigli su pogled začuvši konje, no nitko im nije prišao. Radnici nikada nisu bili odviše zainteresirani za razgovor s vojnicima.

Ralph je strpljivo čekao. Činilo se da postoji samo jedan izlaz iz kamenoloma, dugačka zemljana kosina koja je vodila do mjesta na kojem se on sada nalazio.

Prva kola polagano su se uspinjala prema njemu. Vlasnik je poticao vola dugačkim bičem, a vol je polagano vukao kola uz nijemu kivnost. Na kolima su se nalazila četiri divovska kamena, grubo obrađena i s oznakom čovjeka koji ih je izrezao i izvadio. Učinak svakog radnika bilježio se jednom u kamenolomu, a zatim ponovno na gradilištu, a plaća mu se određivala po kamenu.

Kada su se kola približila, Ralph je uvidio da im je vlasnik čovjek iz Kingsbridgea, Ben Kolar. Pomalo je sličio svome volu, onako debela vrata i krupnih ramena. I na licu je imao sličan izraz tupog neprijateljstva. Mogao bi pokušati izazivati nevolje, zaključio Ralph. No, neće ga biti problem smiriti.

Ben je tjerao vola dalje, prema nizu konja koji su bili zapriječili put. Umjesto da se zaustavi podalje od njih, pustio je životinju da im

sve više prilazi. Konji nisu bili obučeni za borbu, nego obične radne životinje, pa su stali nervozno frktati i povlačiti se. Vol se zaustavio sam od sebe.

Benovo je držanje naljutilo Ralpa koji sada poviče: “Baš si drska budala.”

Ben upita: “Zašto si mi zapriječio put?”

“Da naplatim porez.”

“Nema ovdje nikakvog poreza.”

“Za prevoženje kamena preko teritorija grofa od Shiringa moraš platiti peni po jednim kolima.”

“Nemam novac.”

“Onda ga moraš pribaviti.”

“Onemogućuješ mi prolazak?”

Budala nije bila u strahu u kakvome je trebala biti, što je silno naljutilo Ralpa.

“Bit ćeš drzak i ispitivati me?” reče Ralph. “Kamen ostaje ovdje dok netko ne plati porez.”

Ben ga je još nekoliko trenutaka bijesno gledao, a Ralph je imao snažan dojam da se pita bi li ga trebao oboriti s konja. “Ali nemam novca”, reče na koncu.

Ralph bi ga bio najradije probio mačem, ali se ipak suzdržao. “Ne pretvaraj se da si gluplji nego što jesi”, reče prijezirno. “Samo idi voditelju kamenoloma i reci mu da ti grofovi ljudi ne dopuštaju prolaz.”

Ben je još malo piljio u njega, razmišljajući o njegovim riječima. A onda se, bez riječi, okrenuo i spustio niz prilaz, ostavivši kola gdje su se i zaustavila.

Ralph je čekao, kipteći u sebi od bijesa, zagledan u vola.

Ben je ušao u jednu kolibu blizu središnjeg dijela kamenoloma. Pojavio se nekoliko minuta kasnije u pratnji krhkog muškarca u smeđoj tunici. Ralph je u prvi mah pomislio da se radi o voditelju kamenoloma. No učinilo mu se da mu je taj muškarac nekako poznat, a kada su se njih dvojica približili, Ralph je prepoznao svog brata, Merthina.

“O, ne”, reče naglas.

Za takvo što nikako nije bio spreman. Mučio ga je užasan stid dok je gledao kako se Merthin penje prema njima. Znao je da je ovamo došao izdati brata, ali nije očekivao da će Merthin biti ondje i tome svjedočiti.

“Zdravo, Ralphe”, reče Merthin kad im se približio. “Ben kaže da mu ne dopuštaš da prođe.”

Merthin ga je uvijek uspijevao nadjačati u svakoj raspravi, prisjeti se Ralph ojađeno. Stoga se sada odlučio za službeni pristup. Na taj će način prikriti emocije, a na vrat će si navući teške nevolje bude li samo ponavljao upute. Ukočenim glasom sada reče: “Grof je odlučio ostvariti pravo prikupljanja poreza od prijevoza kamena svojim cestama.”

Merthin se nije obazirao na njegove riječi. “Nećeš sići s konja kad razgovaraš s bratom?”

Ralphu bi bilo draže da je ostao na konju, no nije htio odbiti nešto što je već nalikovalo izazovu, pa je sjahao. A onda mu se učinilo da je već potučen.

“Nema poreza na kamen koji se ovdje vadi”, reče Merthin.

“Sada ima.”

“Redovnici ovdje vade kamen već stotine godina. Od ovog kamena podignuta je katedrala u Kingsbridgeu. Na njega se nikad nije plaćao porez.”

“Možda je grof opraštao porez zbog crkve”, reče Ralph, već improvizirajući. “Ali na to nije spreman i u slučaju mosta.”

“Jednostavno ne želi da grad dobije novi most. I to je razlog za ovo. Prvo je poslao tebe da me podmitiš, a zatim, kada to nije uspjelo, izmislio je novi porez.” Merthin zamišljeno pogleda Ralpa. “To je zapravo bila tvoja zamisao, zar ne?”

Ralphu se činilo da će propasti u zemlju od stida. Kako je samo pogodilo? “Nije!”

reče, ali je osjetio kao se crveni.

“Vidim ti na licu. Uvjeren sam da sam ti ja dao ideju kad sam spomenuo Jacka Chepstowa koji uvozi građu iz Walesa da izbjegne poreze grofa od Shaftesburyja.”

Ralph je iz trenutka u trenutak osjećao sve jači bijes i imao dojam da je lakoumna budala. “To nema nikakve veze”, reče

tvrdoglavo.

“Ukorio si me što svoj most pretpostavljam vlastitome bratu, ali ti ćeš rado uništiti sve moje nade zbog svoga grofa.”

“Nije važno čija je ideja, ali grof je odlučio oporezivati kamen.”

“Ali na to nema pravo.”

Ben Kolar pomno je slušao svaku riječ, stojeći uz Merthina u širokome stavu i s rukama na bokovima. Sada se obrati Merthinu: “Želiš reći da me ovi ljudi nemaju pravo zaustavljati?”

“Upravo tako”, reče Merthin.

Ralph je Merthinu mogao reći kako je pogrešno odnositi se prema takvom čovjeku kao da je inteligentno biće. Ben je Merthinove riječi sada shvatio kao dopuštenje da krene. Pucnuo je bičem preko volovskih leđa, a životinja je svom snagom povukla drvenu ormu.

Ralph ljutito poviče: “Stoj!”

Ben ponovno pucne bičem i poviče: “Idemo!”

Vol povuče još snažnije i kola se pokrenu, uz trzaj koji je prestrašio konje. Konj Josepha Woodstocka stao je njištati i propinjati se, kolutajući očima.

Joseph potegne uzde, na koncu ga uspijevajući obuzdati i primiriti. Potom je iz bisaga izvukao dugačku drvenu palicu. “Ne miči se kad ti se tako kaže”, reče Benu.

Konj je na njegov znak krenuo naprijed, a on je zamahnuo toljagom.

Ben je izbjegao udarac, ščepao palicu i potegnuo je.

Joseph se već bio nagnuo iz sedla. Iznenadno ga je povlačenje posve izbacilo iz ravnoteže, pa je pao s konja.

Merthin usklikne: “O, ne!”

Ralph je znao zašto je Merthin toliko uzrujan. Vojnik ne može samo tako prijeći preko takvog poniženja. Nasilje se sada više ne može izbjeći. No Ralphu zbog toga nije bilo žao. Njegov se brat prema grofovima nije ponio s dužnim poštovanjem, a sada će svjedočiti posljedicama.

Ben je objema rukama držao Josephovu palicu. Joseph je skočio na noge. Vidjevši kako Ben zamahuje palicom, posegnuo je za nožem. No Ben je bio brži - bit će da se kolar nekoć borio u bitkama, uvidi sada Ralph.

Ben je zamahnuo palicom i svom snagom raspalio Josepha po tjemenu. Joseph je pao i ostao nepomično ležati.

Ralph je zagrmio od bijesa. Isukavši mač, potrčao je prema kolaru.

Merthin poviče. "Ne!"

Ralph je pogodio Bena u prsa, zario mu mač među rebra koliko je uspio snažnije.

Mač je prošao kroz Benovo krupno tijelo i izišao sa suprotne strane. Ben je pao na leđa, a Ralph je izvukao mač. Krv iz rane šiknula je poput vodoskoka. Ralph načas osjeti slavodobitno zadovoljstvo. Ben Kolar više neće biti drzak.

Zatim je kleknuo kraj Josepha. Pogled mu je bio uprt u prazno. Srce više nije kucalo. Bio je mrtav.

Na određeni način, to je bilo i dobro. To će mu olakšati sva objašnjavanja. Ben Kolar ubio je jednog od grofovih ljudi i to platio glavom. Nitko u tome neće vidjeti nikakvu nepravdu - a ponajmanje grof Roland, koji nikada nije imao milosti za osobe koje se ne pokoravaju njegovu autoritetu.

Merthin je na stvari gledao drukčije. Lice mu je bilo izobličeno od nečega nalik na bol. "Što si to učinio?" upita s nevjericom. "Ben Kolar ima dvogodišnjeg sina! Zovu ga Bennie!"

"U tom slučaju bit će najbolje da udovica potraži novog muža", reče Ralph. "Ovaj put trebala bi odabrati nekoga tko zna kamo pripada."

Poglavlje 27

Žetva je bila loša. Sunca je u kolovozu bilo tako malo da je ječam jedva dozrio i u rujnu. U selu Wigleighu svi su bili demoralizirani i nigdje nije bilo uobičajene euforije koja prati žetvu: plesa, pića, neočekivanih ljubavi. Vlažan urod vjerojatno će istrnuti. Mnoge će seljane glad pogoditi i prije proljeća.

Wulfric je žeo ječam po nesmiljenoj kiši, srpom režući vlažne stabljike, dok je Gwenda išla za njim i vezala snopove. Prvog sunčanog dana u rujnu krenuli su u žetvu pšenice, najvrjednijeg usjeva, u nadi da će lijepo vrijeme potrajati dovoljno dugo da se osuši.

U jednoj fazi Gwenda je shvatila da Wulfrica pokreće gnjev. Razbjesnio ga je iznenadni gubitak cjelokupne obitelji. Da je mogao, za taj gubitak bio bi rado nekoga okrivio. No urušavanje mosta bilo je, kako se činilo, plod nesretnog slučaja, djelo zlih duhova ili Božja kazna. Stoga nije imao drugog oduška osim rada. Nju je, pak, naprijed tjerala ljubav, jednako jaka kao njegov gnjev.

U polja su odlazili prije svitanja, a nisu prestajali raditi sve dok se ne bi toliko smračilo da više nisu vidjeli. Gwenda je svake večeri odlazila spavati bolnih leđa, a budila bi se kad bi čula kako Wulfric već prije zore lupa po kuhinji. Ipak, kasnili su za svima ostalima.

Malo-pomalo osjećala je kako se opći stav sela prema njoj i Wulfricu mijenja.

Cijeli život gledali su je s visoka, kao kći nepoštenog Jobyja. A žene su prema njoj bile još manje naklonjene kad su doznale da kani Annet oduzeti Wulfrica. Wulfric nikome nije mogao biti antipatičan, no neki su smatrali da je njegova želja da naslijedi tako veliko imanje odraz pohlepe i nepraktičnosti. Međutim, svih su se silno dojmila njihova nastojanja da požanju urod. Jedan mladić i jedna djevojka pokušavali su obaviti posao namijenjen trojici muškaraca, a išlo im je bolje nego što je itko očekivao. Muškarci su se sve više divili Wulfricu, dok su žene s Gwendom sve više suosjećale.

Na koncu su se seljaci udružili da im pomognu. Svećenik, velečasni Gaspard, zažmirio je na činjenicu da su radili i nedjeljom. Nakon što je Annetina obitelj obavila svoju žetvu, njezin otac, Perkin,

i njezin brat, Rob, pridružili su se Gwendi na Wulfricovoj zemlji. Ondje se pojavila čak i Gwendina majka, Ethna. Dok su odvozili posljednje snopove u Wulfricovu sušu, pojavile su se blijede naznake žetvene atmosfere: dok su se vraćali kući hodajući iza kola, svi su pjevali stare, tradicionalne pjesme.

Došla je i Annet, kršeći staru izreku o tome kako prvo treba orati, a tek onda zaplesati žetveni ples. Hodala je uz Wulfrica, što joj je i bilo pravo, kao njegovoj priznatoj zaručnici. Gwenda ju je gledala sleđa, ogorčeno primjećujući kako ljulja bokove, zabacuje glavu i zavodljivo se smije svakoj njegovoj riječi. Kako može biti toliko glup i padati na to? Nije li primijetio da Annet na njegovoj zemlji uopće nije radila?

Još nisu bili odredili datum vjenčanja. Perkin je bio neopisivo lukav i proračunat, te ni slučajno ne bi dopustio da mu se kći uda prije nego što se riješi pitanje nasljedstva.

Wulfric je dokazao daje sposoban obrađivati zemlju. To sada više nitko neće dovoditi u pitanje. Ni njegovu dob više nitko nije smatrao važnom. Jedina preostala prepreka bio je feudalni porez na nasljeđivanje. Hoće li uspjeti prikupiti novac za plaćanje poreza na nasljedstvo? Ovisit će o tome koliko će dobiti za urod. Žetva je bila loša, no ako je loše vrijeme vladalo svugdje, cijena žita vjerojatno će biti visoka.

U uobičajenim okolnostima, uspješna seljačka obitelj imala bi ušteđen novac za taj porez. No ušteđevina Wulfricove obitelji nalazila se na dnu rijeke u Kingsbridgeu.

Stoga još ništa nije bilo riješeno i dogovoreno. A Gwenda je zahvaljujući tome i dalje mogla sanjariti kako će Wulfric naslijediti zemlju i nekako zavoljeti nju. Sve je još moguće.

Dok su skidali svežnjeve s kola i prebacivali ih u sušu, pojavio se Nathan Glavar.

Pogrbljeni upravitelj nije skrivao uzbuđenje. "Dođite u crkvu, brzo", reče. "Svi!

Prekinite sve što radite."

Wulfric reče: "Ne ostavljam urod na otvorenome - može pasti kiša."

Gwenda reče: "Jednostavno ćemo povući kola unutra. Što je tako hitno, Nate?"

Glavar je već jurio prema susjednoj kući. "Dolazi novi gospodar!" reče.

"Čekaj!" Wulfric potrči za njim. "Hoćeš li predložiti da ja naslijedim imanje?"

Svi su zastali kao ukopani, gledajući ih i čekajući odgovor.

Nathan se nevoljko okrene prema Wulfricu. Morao je pogledati uvis, jer je Wulfric bio viši za dobru stopu. "Ne znam", reče polagano.

"Dokazao sam da mogu obrađivati zemlju - to svi jasno vide. Pogledaj sušu!"

"Nema sumnje da si se pokazao uspješnim. Ali možeš li platiti porez?"

"Ovisi o cijeni žita."

Tada se oglasila Annet. "Oče?" reče.

Gwenda se pitala što se to sprema.

Perkin je neodlučno pogleda.

Annet ga ponovno oslovi. "Sjećaš se što si mi obećao?"

"Da, sjećam se", reče Perkin na koncu.

"Onda lijepo reci Nateu."

Perkin se obrati glavaru. "Ja ću jamčiti za njegov porez na naslijeđe, dopusti li gospodar Wulfricu da naslijedi imanje."

Gwenda dlanom prekrije usta.

Nathan reče: "Platit ćeš umjesto njega? Riječ je o dvije funte i deset šilinga."

"Ne skupi li dovoljno, posudit ću mu koliko bude trebao. Dakako, prvo će se morati vjenčati."

Nathan je spustio glas: "A, osim toga...?"

Perkin je nešto izgovorio toliko tiho da ga Gwenda nije čula, ali je odmah zaključila o čemu se radi. Perkin je Nathanu ponudio mito, vjerojatno desetinu iznosa poreza, odnosno pet šilinga.

"U redu reče Nathan. "Iznijet ću preporuku. A sada svi brzo u crkvu!" Nakon toga otrčao je dalje.

Wulfric se s olakšanjem nasmiješio i poljubio Annet. Svi su mu redom stisnuli ruku.

Gwenda je imala dojam da joj se srušio cijeli svijet. Sve su joj se nade raspršile.

Annet je ipak bila odviše lukava. Uvjerila je oca da posudi Wulfricu potreban novac.

On će naslijediti zemlju - i oženiti Annet.

Gwenda se prisilila na to da pomogne ugurati kola u sušu. Potom je pošla za sretnim parom kroz selo do crkve. Sada je sve gotovo. Novi gospodar, koji ne poznaje ni selo ni ljude, teško će se usprotiviti glavarevoj preporuci u takvim pitanjima. Činjenica da se Nathan potrudio čak i dogovoriti mito, pokazivala je koliko je u sve bio uvjeren.

Dijelom je, dakako, kriva i ona. Ubijala se u nastojanju da Wulfric ipak sve dovrši na vrijeme, uzaludno se nadajući da će on nekako shvatiti koliko bi mu ona bila bolja supruga od Annet. Cijelo ljeto samoj je sebi kopala grob, razmišljala je, dok se preko groblja približavala vratima crkve. Ali da se opet nađe u istoj situaciji, postupila bi jednako. Ne bi mogla gledati kako on sve radi sam. Sto god se dogodilo, razmišljala je, on će uvijek znati da je upravo ona bila uz njega u najtežim trenucima. Bila je to slaba utjeha.

Većina seljana već je bila u crkvi. Nathan nikoga nije morao osobito nagovarati da dođe onamo. Svi su željeli biti među prvima koji će iskazati poštovanje novome gospodaru i sve je zanimalo kakav je: mlad ili star, zgodan ili ružan, vedre naravi ili razdražljiv, pametan ili glup, te - najvažnije od svega - okrutan ili dobrostiv. Sve u vezi s njim utjecat će na njihov život dok god im bude gospodar, a to bi moglo biti godinama, čak i desetljećima. Ako je razuman, moći će učiniti mnogo toga da Wigleigh postane sretno i uspješno selo. Ako je budala, donosit će štetne odluke i nepravedne presude, nametati užasne poreze i tražiti nesmiljene kazne. A jedna od njegovih prvih odluka odnosit će se na pitanje Wulfricova nasljedstva.

Zamor je utihnuo, a začulo se zveckanje konjske orme. Gwenda je začula Nathanov glas, prigušen i snishodljiv, a potom i autoritativni gospodarev glas - to je nekakav visok i krupan muškarac, pomisli ona, samopouzdan, ali mlad. Svi su pogledali prema crkvenim vratima. Vrata su se naglo rastvorila.

Gwenda preneraženo priguši krik.

Muškarcu koji je odlučnim korakom ušao u crkvu nije bilo više od dvadeset godina. Na sebi je imao skup vuneni plašt, a bio je oboružan mačem i bodežom. Bio je visok i držao se vrlo ponosno. Činilo se da mu je silno drago što je gospodar Wigleigha, iako se u tom nadmenom držanju uočavao i tračak nesigurnosti. Imao je valovitu tamnu kosu i zgodno lice, čija je ljepota narušena slomljenim nosom.

Bio je to Ralph Fitzgerald.

Prvo zasjedanje Ralphova vlastelinskog suda održano je sljedeće nedjelje.

Wulfric je u međuvremenu utonuo u duboku deprimiranost. Gwenda bi bila najradije zaplakala kad god bi ga vidjela. Uokolo je hodao oborena pogleda i pognutih širokih ramena. Cijelo ljeto doimao se neumornim, radio u polju pouzdano i bez prigovora, poput dobro uvježbanog konja. No sada se doimao iscrpljeno. Učinio je sve što jedan čovjek uopće može učiniti, no sudbina mu se sad našla u rukama čovjeka koji ga mrzi.

Bila bi mu voljela reći nešto optimistično, pokušati ga razvedriti, no zapravo je posve dijelila njegov pesimizam. Gospodari su često sitničavi i osvetoljubivi, a ništa od svega što je znala o Ralphu nije je navodilo na pomisao da bi mogao postupiti velikodušno. Kao dijete, bio je glup i okrutan. Nikada neće zaboraviti dan kada joj je Merthinovim lukom i strijelom ubio psa.

Ništa nije ukazivalo na to da se u međuvremenu popravio. U vlastelinsku se kuću uselio sa svojim vjernim pratiteljem, mišićavim mladim štitonošom po imenu Alan Fernhill. Njih dvojica pili su najbolje vino, jeli piliće i pipali za grudi sve sluškinje, bezobzirnošću svojstvenoj svojoj klasi.

Stav Nathana Glavara potvrdio je njezine strahove. Glavar se nije ni trudio dogovoriti viši iznos mita - a to je bio siguran znak da očekuje neuspjeh.

Činilo se da ni Annet nimalo vedrije ne gleda na Wulfricove izgleda. Gwenda je na njoj uočila jasnu promjenu. Više nije onako neobuzdano zabacivala glavu, niti je onoliko ljuljala bokovima u hod, a ni njezin zvonki smijeh nije se više čuo onako često.

Gwenda se nadala da Wulfric neće primijetiti tu promjenu na Annet: i bez toga je imao dovoljno razloga za neraspoloženost. No činilo joj se da uvečer više ne ostaje onoliko dugo kod Perkina, a kad bi se vratio kući, bio bi šutljiv.

Iznenadila se kad je, u nedjelju ujutro, doznala da u Wulfricu još tinja određena nada. Po završetku mise, kada je otac Gaspard ustupio mjesto lordu Ralphu, vidjela je da Wulfric ima zatvorene oči i da mu se miču usne, jer se vjerojatno molio svojoj najdražoj svetici, Djevici Mariji.

Svi su seljani, dakako, bili u crkvi, pa tako i Joby i Ethna. Gwenda nije stajala s roditeljima. Ponekad je razgovarala s majkom, no samo kad oca nije bilo u blizini.

Joby je na obrazu imao jarkocrvenu mrlju, na mjestu na kojem gaje opekla zapaljenim drvom. Nikada je nije pogledao u oči. Ona ga se i dalje bojala, ali je slutila da se i on sada boji nje.

Ralph je sjeo na veliku drvenu stolicu, zagledan u podanike pogledom kupca koji na sajmu procjenjuje stoku. Zasjedanje se tog dana sastojalo od niza objava. Nathan je izdeklamirao pojedinosti o žetvi na gospodarevim poljima, navodeći kojih će dana u nadolazećem tjednu koji seljaci morati odraditi uobičajene dužnosti na gospodarevoj zemlji. Nije bilo poziva na raspravu. Bilo je očito da Ralph ne kani vladati konsenzusom.

Bilo je tu i drugih pojedinosti kakvima se Nathan bavio iz tjedna u tjedan: skupljanje ostataka na Hundredacreu valja dovršiti do ponedjeljka navečer, tako da stoka ondje može pasti ostatke od utorka ujutro, dok će jesensko oranje na Longfieldu započeti u srijedu. Inače bi u vezi s takvim planovima bilo manjih sporova, a svadljiviji seljani pronašli bi razloge da predlože drukčiji raspored, no danas su svi šutjeli, čekajući da što bolje procijene novog gospodara.

Kada je objavljena, odluka se doimala neobično suzdržanom. Kao da jednostavno čita još neki dio rasporeda za idući tjedan, Nathan je rekao: "Wulfricu neće biti dopušteno da naslijedi očevu zemlju jer mu je tek šesnaest godina."

Gwenda je pogledala Ralpa. Pokušavao je prikriti slavedobitan osmijeh. Ruka mu se podignula do lica - nesvjesno, učinilo joj se - i

dodirnuo je slomljeni nos.

Nathan nastavi: "Lord Ralph promislit će o tome što će učiniti s tom zemljom, a svoj sud objavit će kasnije."

Wulfric je zastenjaio toliko glasno da su ga svi čuli. Takvu je odluku očekivao, ali je gorku potvrdu ipak bilo teško prihvatiti. Gledala je kako okreće leđa okupljenima, kako skriva lice i naslanja se na zid, kao da želi spriječiti da padne.

"To je sve za danas", reče Nathan.

Ralph ustane. Polagano je krenuo glavnim prolazom, neprestano pogledavajući Wulfrica koji je bio izvan sebe. Kakav će nam gospodar biti, pomisli Gwenda, ako je prije svega ostaloga, instinktivno, upotrijebio moć da se osveti? Nathan je pošao za Ralphom, ne odvajajući pogled od poda. Znao je da je počinjena nepravda. Dok su izlazili iz crkve, žamor se pojačavao. Gwenda nije razgovarala ni s kim, već je samo pogledom pratila Wulfrica.

On se u jednom trenutku okrenuo od zida, a na licu mu se odražavao krajnji jad.

Pogledom je prelazio po masi i na koncu pronašao Annet. Činilo se da je ona izvan sebe od bijesa. Gwenda je čekala da im se pogledi susretnu, no izgledalo je da je Annet bila čvrsto naumila ne gledati ga. Gwenda se upitala o čemu sada razmišlja.

Annet je koračala prema izlazu iz crkve visoko uzdignute glave. Za njom su išli njezin otac, Perkin, i ostali članovi obitelji. Neće se čak ni obratiti Wulfricu?

Bit će da je i njemu sinulo isto pitanje, jer je pošao za njom. "Annet!" poviče.

"Čekaj."

Svi su utihnuli.

Annet se okrene. Wulfric stane pred nju. "Svejedno ćemo se vjenčati, zar ne?" upita. Gwenda se lecnula začuvši tu sramotno molećivu notu u njegovu glasu. Annet je piljila u njega, kao da se sprema nešto reći, ali još nekoliko dugih trenutaka nije rekla ništa, pa se ponovno oglasio Wulfric.

"Gospodarima trebaju dobri kmetovi da obraduju zemlju. Možda će mi Ralph dati neko manje imanje..."

“Slomio si mu nos”, reče ona nesmiljenim tonom. “Nikada ti neće dati ništa.”

Gwenda se prisjetila kako je Annet bilo drago kada su se njih dvojica potukli zbog nje.

Wulfric reče: “Onda ću biti nadničar. Snažan sam i neće mi nedostajati posla.”

“Ali čitav ćeš život biti siromah. To mi nudiš?”

“Bit ćemo zajedno - baš kao što smo i sanjarili... onog dana u šumi, kad si rekla da me voliš, ne sjećaš se...?”

“A kakav bi bio moj život, u braku s nadničarom bezemljašem?” upita gnjevno Annet. “Reći ću ti.” Podignula je ruku i pokazala Gwendinu majku, Ethnu, koja je stajala s Jobyjem i troje malene djece. “Bila bih poput nje - lica zgrčena od brige i mršava poput metle.”

Jobyja je to pogodilo. Onim batrljkom zamahnuo je prema Annet. “Pazi što pričaš, umišljena drznice.”

Perkin stane ispred kćeri i uzdigne obje ruke. “Oprosti joj Joby, nije joj lako, ali nije mislila ništa loše.”

Wulfric reče: “Ne mislim ništa loše o Jobyju, Annet, ali ja nisam kao on.”

“Ali jesi!” reče ona. “Nemaš zemlje. On je upravo zato siromašan i zbog toga ćeš i ti biti siromašan. Djeca će ti biti gladna, a žena nikakva.”

To je bilo točno. U teškim vremenima prvi stradaju bezemljaši. Novac se najlakše štedi otpuštanjem onih koji rade za tebe. Ipak, Gwenda nije mogla vjerovati da je neka žena spremna odbiti mogućnost da cijeli život živi s Wulfricom.

Ipak, činilo se da Annet čini upravo to.

Tako se činilo i Wulfricu. Tugaljivim glasom upitao je: “Više me ne voliš?”

Ostavši bez posljednjeg tračka dostojanstva, izgledao je krajnje jadno. I unatoč tome, Gwenda je u tom trenutku osjećala prema njemu strast kakvu dotada nije osjetila.

“Ne mogu jesti ljubav”, reče Annet i iziđe iz crkve.

Dva tjedna kasnije udala se za Billyja Howarda.

Gwenda je nazočila vjenčanju, baš kao i svi suseljani, osim Wulfrica. Unatoč lošoj žetvi, priređeno je veliko slavlje. Tim brakom ujedinjena su dva velika posjeda: Perkinovih stotinu jutara i Billyjevih četrdeset. Osim toga, Perkin je zamolio Ralpa da mu da zemlju Wulfricove obitelji. Ako Ralph pristane, Annetina djeca naslijedit će gotovo pola sela. No Ralph je bio otišao u Kingsbridge, obećavši da će objaviti odluku čim se vrati.

Perkin je otvorio bačvu suprugina najjačeg piva i zaklao kravu. Gwenda je jela i pila sve redom. Budućnost joj je bila odviše neizvjesna da odbija dobru hranu.

Igrala se sa svojim sestrama, Cath i Joanie: bacale su i hvatale drvenu loptu.

Potom je uzela u krilo malenog Erica i pjevala mu. Nakon nekog vremena majka je sjela do nje i upitala: "Što ćeš sada?"

Gwenda se duboko u srcu još nije bila posve pomirila s Ethnom. Razgovarale su, a majka joj je postavljala zabrinuta pitanja. Gwenda joj je i dalje zamjerala jer je oprostila Jobyju, ali joj je odgovarala na pitanja. "Živjet ću u Wulfricovoj suši dok god budem mogla", reče. "Možda ondje mogu ostati i za stalno."

"A ako se Wulfric iseli - recimo da napusti selo?"

"Ne znam."

Wulfric je zasada još radio na poljima, orao i drljao prazne parcele koje su nekada pripadale njegovoj obitelji, a Gwenda mu je pomagala. Nadnice im je isplaćivao Nathan, budući da neće sudjelovati u podjeli sljedeće žetve. Nathan je htio da svakako ostanu na zemlji, jer bi ta polja inače počela ubrzano propadati. Nastavit će raditi dok Ralph ne objavi novog zakupnika. Tada će se morati ponuditi nekome tko će ih angažirati za rad.

"Gdje je sada Wulfric?" upita Ethna.

"Vjerojatno baš nije raspoložen za slavlje u ovom slučaju."

"Kako se drži prema tebi?"

Gwenda iskreno pogleda majku. "Kaže da nikad nije imao boljeg prijatelja od mene."

"Što to znači?"

"Ne znam. Ali ne znači 'volim te', zar ne?"

"Ne", reče njezina majka. "To ne znači."

Gwenda je začula glazbu. Aaron Appletree svirao je gajde iskušavao sve tonove ljestvice pripremajući se za melodiju. Vidjela je Perkinsa koji je izlazio iz kuće s dva malena bubnja učvršćena za pojas. Uskoro će početi ples.

Nije bila raspoložena za ples. Mogla je razgovarati sa staricama, no one bi joj samo postavljale ista pitanja kao majka, a njoj se nije dalo do konca dana neprestano objašnjavati sudbinu koja ju je snašla. Prisjetila se posljednjeg vjenčanja održanog u selu, malko pripitog Wulfrica koji je plesao uokolo, skačući visoko u zrak, grleći redom sve žene, iako je i dalje najnježniji bio prema Annet. Bez njega za Gwendu nije bilo slavlja. Vratila je Erica majci i polagano se udaljila. Njezin pas, Skip, ostao je na proslavi, znajući da se u takvim prigodama uvijek nađe pravo obilje dobačene hrane i odbačenih ostataka.

Otišla je u Wulfricovu kuću, nekako se neodređeno nadajući da bi mogao biti ondje, no nije zatekla nikoga. Kuća je bila izgrađena od jakih drvenih greda i stupova, ali nije imala dimnjak - takav luksuz mogli su si priuštiti samo bogataši. Zavirila je u obje prostorije u prizemlju, kao i u spavaću sobu na katu. Sve je bilo čisto i uredno kao i kad mu je majka bila živa, no razlog se krio u činjenici da se služio samo jednom prostorijom. Jeo je i spavao u kuhinji. Sve je bilo nekako hladno i neugodno.

Bila je to obiteljska kuća, bez obitelji.

Otišla je u sušu. Ondje je sve bilo puno bala sijena za prehranu stoke zimi, te snopova ječma i pšenice koje će trebati mlatiti. Uspela se ljestvama na povišeni prostor i ispružila u sijenu. Ubrzo je zaspala.

Kad se probudila posvuda je vladala tama. Nije imala pojma koliko je sati. Izišla je van i pogledala nebo. Iza rastrganih pruga oblaka, nisko nad obzorom, nazirao se mjesec, pa je zaključila da se mrak spustio prije tek sat-dva. Dok je stajala kraj vrata, i dalje napola spavajući, začula je kako netko plače.

Odmah je znala da je riječ o Wulfricu. Već je jednom čula njegov plač, kada je ugledao tijela članova obitelji na podu katedrale u Kingsbridgeu. Bili su to snažni jecaji koji kao da su se otimali iz

najvećih dubina njegovih grudi. Dok je slušala taj njegov jad, i u njezinim očima pojavile su se suze.

Nakon nekog vremena otišla je u kuću.

Vidjela ga je pod mjesečinom. Ležao je na trbuhu, lica zarivena u slamu, dok su mu se leđa trzala od siline jecaja. Zacijelo je čuo kada je podignula zasun, ali je bio odviše izbezumljen da na to obrati pozornost, pa nije ni podignuo pogled.

Gwenda je kleknula kraj njega i oprezno mu dodirnula gustu kosu. Nije reagirao.

Rijeko ga je dodirivala, a milovanje kose za nju je bio nepoznat užitak. Činilo se da ga je njezin dodir malko umirio, jer su se jecaji počeli stišavati.

Nakon nekog vremena smogla je hrabrosti i ispružila se kraj njega. Očekivala je da će je odgurnuti, no nije to učinio. Okrenuo se prema njoj, zatvorenih očiju. Ona mu je rukavom obrisala suzne obraze. Bila je ushićena jer mu je tako blizu i jer joj dopušta da čini te prisne sitnice. Žudjela je za tim da mu poljubi sklopljene vjeđe, ali se pribojavala da bi to moglo biti ipak malo previše, pa se suzdržala.

Nekoliko trenutaka kasnije shvatila je da je zaspao.

Bilo joj je drago što je tako. Bio je to znak da se uz nju osjeća dobro i ugodno, te da može ostati uz njega, barem dok se ne probudi.

Bila je jesen i noć je bila hladna. Kada je Wulfric počeo još sporije i pravilnije disati, oprezno je ustala i s klina na zidu uzela njegov pokrivač. Pokrila ga je, a on je i dalje spavao ništa ne primjećujući.

Unatoč hladnoći, svukla je haljinu preko glave i legla uz njega posve naga, te raširila pokrivač tako da su se oboje našli pod njim.

Približila mu se i položila obraz na njegova prsa. Osjećala je otkucaje njegova srca, a na tjemenu i lahor njegova daha. Grijala ju je toplina njegova velikog tijela.

Ubrzo je mjesec zašao i prostorijom je zavladala potpuna tama. Činilo joj se da bi tako mogla ostati ležati zauvijek.

Nije spavala. Nije kanila uludo utrošiti nijedan od tih dragocjenih trenutaka.

Uživala je u svakom trenutku, znajući da se takvo što možda više neće ponoviti.

Oprezno ga je dodirnula, pazeći da ga ne probudi. Preko njegove lagane vunene košulje, prstima je istraživala mišiće na njegovim prsima i leđima, rebra i bokove, rame i lakat.

Nekoliko se puta pomaknuo u snu. Jednom se okrenuo i ispružio na leđima, a ona je tada položila glavu na njegovo rame, dok je ruku stavila na njegov ravni trbuh.

Kasnije se okrenuo od nje, pa se posve priljubila uz njega, tako da su tijelima tvorili dva spojena slova "S", grudi pripijenih uz njegova široka leđa, spojenih bokova, koljena sljubljenih sa stražnjom stranom njegovih koljena. A onda se on okrenuo prema njoj, položio ruku preko njezinih ramena, a jednu nogu preko njezinih bedara.

Osjetila je bol od težine njegove noge, ali je uživala u njoj, jer je znala kako je to dokaz da ne sanja.

No on je sanjao. Usred noći iznenada ju je poljubio, grubo joj uguravši jezik u usta i krupnim je dlanom hvatajući za dojku. Osjećala je njegovu erekciju dok se nespretno trljao o nju. Još nekoliko trenutaka bila je posve smetena. Može je uzeti kako god želi, ali koliko ga poznaje, u svemu može biti samo nježan. Spustila je ruku i uhvatila ga za ud, koji je provirivao kroz prorez na njegovim gaćama. A onda se, jednako neočekivano, okrenuo i ostao ležati na leđima i ritmično disati. Tako je shvatila da se ni u jednom trenutku zapravo nije probudio, nego ju je dodirivao u snu.

Nema sumnje da sanja Annet, pomisli razočarano.

Nije spavala, nego je sanjarila. Zamišljala je kako je predstavlja nekom neznancu i govori: "Ovo je moja supruga, Gwenda." Zamišljala je kako trudna i dalje radi u polju, kako gubi svijest usred dana. U toj njezinoj fantaziji, on ju je podignuo u naručje i nosio kući, te joj umivao lice hladnom vodom. Zamišljala gaje kao starca koji se igra s njihovom unučadi, koji im u svemu popušta i udovoljava, daje im jabuke i pčelinje saće.

Unuci, upita se sarkastično. Podigla je veličanstveno zdanje na temeljima puke činjenice da joj je dopustio da ga zagrlji, dok je jecajući tonuo u san.

Kad je već pomislila da bi uskoro moralo svanuti, te da bi njezinu boravku u raj u ubrzo mogao doći kraj, počeo se meškoljiti. Promijenio se i ritam njegova disanja.

Okrenuo se na leđa. Njezina se ruka našla na njegovim prsima i ona ju je tamo zadržala, uguravši dlan pod njegov pazuh. Nekoliko trenutaka kasnije naslutila je daje budan i da razmišlja. Ležala je posve nepomično, bojeći se da bi nekom riječju ili pokretom mogla raspršiti čaroliju.

Na koncu se okrenuo prema njoj. Zagrlio ju je, a ona je osjetila njegov dlan na goljoj koži leđa. Pomilovao ju je, no ona nije znala što točno znači taj dodir: činilo se da istražuje i da se iznenadio, uvidjevši da je naga. Rukom je došao do njezina vrata, a zatim se spustio sve do boka.

Na koncu se i oglasio. Kao da se boji da bi ga netko mogao čuti, prošaptao je: “Udala se za njega.”

Gwenda reče: “Da.”

“Njezina je ljubav slaba.”

“Istinska ljubav nikad nije slaba.”

I dalje joj je držao ruku na boku. Izluđivalo ju je što je sada bio toliko blizu mjestima na kojima je željela da je dira.

On upita: “Hoću li je ikad prestati voljeti?”

Gwenda ga uhvati za ruku i premjesti je. “Ima dvije ovakve dojke”, reče, i dalje šaptom. Nije točno znala zašto to čini: ravnala se po intuiciji, povodeći se za njom, bez obzira na moguće ishode.

On je zastenjao, a ona je osjetila kako joj nježno obavija jednu, pa zatim drugu dojku.

“I ovdje dolje ima dlake, ovakve kao ja”, rekla je ona i ponovno mu premjestila ruku. Disanje mu se ubrzalo. Ostavivši mu ruku, počela je istraživati njegovo tijelo pod vunenom košuljom, te je tako uvidjela da ima erekciju. Uhvativši ga, rekla je:

“Ovako bi osjećao i njezinu ruku.” On je počeo ritmički pomicati bokove.

Ona se odjednom pobojala da će sve završiti i prije nego što stupe u pravi odnos.

A to nije željela. Sada ide na sve ili ništa. Nježno ga je odgurnula na leđa, a zatim se brzo pridignula i zajahala ga. “Unutra

je topla i mokra”, reče, pa sjedne na njega. Iako je to već činila, tada joj ni približno nije bilo kao sada. Osjećala se ispunjenom, ali je ipak željela još. Spuštala se prema njegovim bokovima koji su se uzdizali, a onda se dizala kada se on povlačio. Spustila je lice do njegove glave i poljubila ga u usta obrasla bradom.

On joj je dlanovima obavio glavu i uzvratio poljubac.

“Voli te”, prošapće mu Gwenda. “Neizmjerne te voli.”

On je kriknuo od strasti, a ona je stala poskakivati gore-dolje, kao na kakvom divljem konju, sve dok na koncu nije osjetila kako je svršio u njoj, još jednom kriknuo i rekao: “Oh, i ja tebe volim! Volim te, Annet!”

Poglavlje 28

Wulfric je ponovno zaspao, no Gwenda je i dalje ležala budna. Bila je odviše uzbuđena da bi zaspala. Pridobila je njegovu ljubav - to je sada jednostavno znala.

Bilo joj je gotovo posve nevažno što se pritom morala pretvarati da je Annet. S njom je vodio ljubav uz toliku žudnju, te je kasnije ljubio toliko nježno i zahvalno, da je osjetila da je sada zauvijek njezin.

Kada joj je srce prestalo divlje udarati i kada su joj se misli smirile, počela je razmišljati o njegovu nasljedstvu. Nije bila voljna dići ruke od toga, osobito sada.

Dok je vani svitalo, davala je sve od sebe ne bi li nekako došla do rješenja kojim bi ga spasila. Kada se Wulfric probudio, rekla je: "Idem u Kingsbridge."

Ostao je zatečen: "Zašto?"

"Da utvrdim postoji li još kakav način da naslijediš roditeljsko imanje."

"Kako?"

"Ne znam. Ali Ralph još nikome nije dodijelio tu zemlju, a to znači da još postoje određeni izgledi. A zavrijedio si to nasljedstvo - toliko si radio i toliko toga propatio."

"Što ćeš učiniti?"

"Posjetit ću svog brata, Philemona. On se u te stvari razumije bolje nego mi. On će znati što nam je činiti."

Wulfric je pogleda ispod oka.

Ona upita: "Što je bilo?"

On reče: "Doista me voliš, zar ne?"

Ona se nasmiješi, obuzeta srećom, i reče: "Hajdemo još jednom, može?"

Sutradan ujutro našla se u prioratu u Kingsbridgeu, na kamenoj klupi u povrtnjaku, gdje je čekala Philemona. Tijekom dugotrajnog pješaćenja iz Wigleigha u mislima je ponovno odvrtjela sekundu po sekundu nedjelje navečer, uživajući u svim tjelesnim osjetima, zbunjeno razmišljajući o izgovorenim riječima. Wulfric joj još uvijek nije rekao da je voli, ali je rekao: "Doista me voliš." I činilo se da mu

je zbog toga drago, iako je bio pomalo smeten intenzitetom njezine strasti.

Čeznula je za time da mu nekako vrati ono što mu pripada rođenjem. Za tim je žudjela gotovo koliko i za njim. Željela je to za oboje. Čak i da je nadničar bez zemlje, poput njezina oca, ipak bi pošla za nj, samo da joj se pruži prilika. Ali i za njega i za sebe željela je nešto bolje i više i bila je čvrsto odlučila da će učiniti sve da to i ostvari.

Čim je ugledala Philemona kako joj dolazi ususret, primijetila je da nosi iskušenički habit. "Holgere!" reče, od šoka se posluživši njegovim pravim imenom.

"Pa ti si novak - to si oduvijek priželjkivao!"

Ponosno se nasmiješio, blagonaklono prelazeći preko činjenice da ga je nazvala nekadašnjim imenom. "Bila je to jedna od Godwynovih prvih odluka otkako je postao prior", reče. "Divan čovjek. Prava je čast služiti mu." Sjeo je kraj nje na klupu.

Bio je blag jesenski dan, oblačan, ali suh.

"I kako napreduješ s učenjem?"

"Polagano. Kad odrasteš, teško je naučiti čitati i pisati." Lice mu se razvuklo u grimasu. "Dječaci napreduju brže od mene. Ali znam prepisati Oče naš na latinskome."

Zavidjela mu je na tome. Ona se nije znala ni potpisati. "Pa to je divno!" reče.

Njezin brat ostvarit će životni san i postati redovnik. Možda će taj status iskušenika barem malo ublažiti osjećaj da je bezvrijedan koji je, bila je uvjeren, bio u pozadini njegove povremene prepredenosti i sklonosti varanju.

"A što je s tobom?" upita on. "Kojim si poslom došla u Kingsbridge?"

"Znaš da je Ralph Fitzgerald postao gospodar Wigleigha?"

"Znam. Ovdje je, u gradu. Odsjeo je u Zvonu i živi na visokoj nozi."

"Ne dopušta Wulfricu da naslijedi očevu zemlju." Ispričala mu je cijelu priču.

"Zanima me je li nekako moguće osporiti tu odluku."

Philemon odmahne glavom: "Jednom riječju: nije. Wulfric se, dakako, može obratiti grofu od Shiringa, zamoliti ga da promijeni Ralphovu odluku, no grof se neće miješati, osim ako u tome bude imao neki osobni interes. Čak i ako smatra da je odluka nepravedna - što očito jest - neće potkopati autoritet novoimenovanog gospodara. Ali kakav je tu tvoj interes? Mislio sam da će Wulfric oženiti Annet."

"Kada je Ralph objavio odluku o nasljedstvu, Annet je ostavila Wulfrica i udala se za Billyja Howarda."

"Pa ti sada imaš izgleda kod Wulfrica."

"Tako nekako." Osjetila je kako joj se lice zažarilo.

"A kako znaš?" upita on pronicljivo.

"Iskoristila sam ga", prizna ona. "Kad je bio izvan sebe od očaja zbog vjenčanja, legla sam u njegov krevet."

"Bez brige... Mi koji smo se rodili siromašni, obdareni smo lukavstvom koje nam omogućuje da dođemo do željenog cilja. Skrupuli su samo za povlaštene."

Zapravo joj se nije sviđalo slušati takve njegove riječi. Ponekad se stjecao dojam da smatra da se opravdanje za baš svaki oblik ponašanja krije u njihovu teškome djetinjstvu. No bila je odviše razočarana da se brine još i o tome. "Doista ne mogu poduzeti baš ništa?"

"Oh, nisam to rekao. Rekao sam da se odluka ne može osporiti. Ali Ralpa bi se možda moglo nagovoriti da se predomisli."

"Ja to ne bih mogla, u to sam uvjerenana."

"Ne znam baš. Kako bi bilo da posjetiš Godwynovu sestričnu Caris? Prijateljice ste još od djetinjstva. Pomoći će ti ako ikako može. A bliska je s Ralphovim bratom, Merthinom. Možda on može nešto smisliti."

Bilo kakva nada bila je bolja od nikakve nade. Gwenda ustane. "Odmah idem do nje." Nagnula se da u znak pozdrava poljubi brata, no onda je shvatila daje njemu takav kontakt sada zabranjen. Stoga mu je samo stisnula ruku, uhvativši je objema rukama, što je izgledalo neobično.

"Molit ću se za tebe", reče on.

Carisina kuća nalazila se nasuprot ulazu u priorat. Kada je ušla, Gwenda nije zatekla nikoga u blagovaonici, ali je čula glasove iz salona, u kojem je Edmund obično obavljao poslove. Kuharica, Tutty, rekla joj je daje Caris kod oca. Gwenda je sjela i počela čekati, nestrpljivo lupkajući nogom, no vrata su se otvorila već nekoliko minuta kasnije.

Na njima se pojavio Edmund, u pratnji nekog njoj nepoznatog muškarca. Bio je visok i imao široke nosnice zbog kojih je nekako izgledao kao da na sve oko sebe gleda s prijezirom. Na sebi je imao crni svećenički talar, ali se nigdje na njemu nisu vidjeli ni križ ni drugi vjerski simboli. Edmund srdačno kimne Gwendi, a neznancu reče: "Otpratit ću vas do priorata."

Caris je izišla za njima dvojicom i odmah zagrlila Gwendu. "Tko je taj čovjek?" upita Gwenda čim su njih dvojica izišli.

"Gregory Longfellow. Odvjetnik kojeg je angažirao prior Godwyn."

"Radi čega?"

"Grof Roland onemogućio je prioratu da vadi kamen iz svog kamenoloma.

Pokušava naplaćivati peni po kolima s kamenom. Godwyn će se žaliti kralju."

"I ti sudjeluješ u tome?"

"Gregory smatra kako moramo ustvrditi da grad bez mosta neće moći plaćati porez. Tako će, kaže, biti najlakše uvjeriti kralja. Moj će otac stoga s Godwynom ići svjedočiti pred kraljevski sud."

"I ti ćeš ići?"

"Da. Ali reci mi što te dovodi ovamo?"

"Legla sam s Wulfricom."

Caris se nasmiješi. "Doista? Napokon! I kako je bilo?"

"Divno. Cijelu noć ležala sam uz njega dok je spavao, a onda kad se probudio... uvjerala sam ga."

"Pričaj mi još, zanimaju me sve pojedinosti."

Gwenda joj je ispričala cijelu priču. Na koncu, iako je željela što prije prijeći na stvarnu svrhu posjeta, reče: "Ali nešto mi govori da i ti imaš slične novosti."

Caris kimne. "Legla sam s Merthinom. Rekla sam mu da se ne želim udati, a on je otišao do one debele krmače, Bessie, pa sam se uzrujala čim sam pomislila kako ga mami i gura mu pod nos one sisurine... A onda se vratio i meni je bilo toliko drago da sam to s njim jednostavno morala učiniti."

"Svidjelo ti se?"

"Bilo je čudesno. Nešto najbolje na svijetu. I sve je bolje. To radimo kad god nam se pruži prigoda."

"Što ako zatrudniš?"

"O tome i ne razmišljam. Baš me briga ako i umrem. Jednom..." - stišala je glas - "... jednom smo se kupali u nekom jezercu u šumi i onda me lizao... ondje dolje."

"Oh, kako je to odvratno! I kako je bilo?"

"Zgodno. I njemu se svidjelo."

"Valjda Nisi isto to radila njemu."

"Jesam."

"Ali, je li..."

Caris kimne. "Meni u usta."

"Nije bilo odvratno?"

Caris slegne ramenima. "Okus je neobičan... ali tako je uzbudljivo kad to osjetiš. I on je neizmjereno uživao."

Gwendu je to šokiralo, ali i zaintrigiralo. Možda bi i ona to trebala činiti Wulfricu.

Znala je mjesto na kojem bi se mogli kupati, potok u šumi daleko od svih putova...

Caris reče: "Ali nisi prevalila toliki put samo da mi ispričaš tu novost s Wulfricom."

"Nisam. Radi se o njegovu nasljedstvu." Gwenda joj je objasnila Ralphovu odluku. "Philemon je rekao kako bi Merthin možda mogao navesti Ralpa da se predomisli."

Caris pesimistično odmahne glavom. "Čisto sumnjam. U zavadi su."

"O, ne!"

"Upravo je Ralph zaustavio kola koja su s kamenom napuštala kamenolom."

Nažalost, u tom trenutku ondje se našao i Merthin. Došlo je do sukoba. Ben Kolar ubio je jednog od grofovih nasilnika, a Ralph je ubio Bena.”

Gwenda preneraženo zatomi krik. “Ali Lib Kolarova ima dvogodišnje dijete!”

“A mali Bennie više nema oca.”

Gwenda se osjećala pogođenom i zbog sebe i zbog Lib. “Znači da bratov utjecaj ne može pomoći.”

“Pođimo ipak do Merthina. Danas radi na Otoku gubavaca.”

Izišle su iz kuće i glavnom se ulicom spustile do rijeke. Gwenda je bila posve obeshrabrena. Svi su bili uvjereni da nema gotovo nikakve izgleda. A sve je bilo tako nepravedno.

Ian Lađar čamcem ih je prebacio na otok. Caris je objasnila kako bi stari most trebala zamijeniti dva nova, dok će se otok naći u sredini i povezivati ih.

Merthina su zatekli u društvu pomoćnika, četrnaestogodišnjeg Jimmieja. Njih dvojica određivali su položaj upornjaka za novi most. Kao mjera služio mu je željezni štap, dvostruko viši od odraslog muškarca. Nakon što bi odredili mjesto, on je zabijao klinove u stjenovito tlo, kao oznake mjesta za kopanje temelja.

Gwenda je gledala kako se Caris i Merthin ljube. Bilo je to nešto drukčije. U dodiru tih tijela bilo je prisnosti i užitka koji su se doimali novima. Takvo nešto odgovaralo je Gwendinim osjećajima prema Wulfricu. Njegovo tijelo nije bilo tek poželjno, nego i njezino, tako da je u njemu mogla uživati. Činilo se da joj pripada kao i njezino vlastito tijelo.

Ona i Caris gledale su kako Merthin dovršava započeti posao, te između dvaju klinova veže tanki konopac. Nakon toga rekao je Jimmieju da pospremi alat.

Gwenda reče: “Bez kamena, pretpostavljam, baš i ne možeš učiniti mnogo.”

“Možemo odraditi određene pripreme. Ali sve sam zidare poslao u kamenolom.

Ondje pripremaju kamen, umjesto ovdje, na mjestu gradnje. Stvaramo zalihe.”

“U slučaju da sud odluči u vašu korist, možete odmah početi graditi.”

“Nadam se. Sve ovisi o tome koliko će trajati saslušanja - i o vremenskim prilikama. Ne možemo graditi usred zime, jer se žbuka može zamrznuti. A već je listopad. Obično prestajemo raditi sredinom studenoga.” Podignuo je pogled prema nebu. “Ove godine vrijeme će nam možda dopustiti da radimo i nešto dulje - zahvaljujući kišnim oblacima zemlja je i dalje topla.”

Gwenda mu je tada ispričala što želi.

“Volio bih ti pomoći”, reče Merthin. “Wulfric je čovjek na mjestu, a za onaj sukob u cijelosti je kriv Ralph. Ali posvadio sam se s bratom. Prije nego što bih od njega mogao zatražiti uslugu, morali bismo se pomiriti. A ne mogu mu oprostiti što je onako ubio Bena Kolara.”

Već treći negativan odgovor u nizu, pomisli Gwenda ojađeno. Možda je bilo glupo upuštati se u sve to.

Caris reče: “To ćeš možda morati učiniti sama.”

“Da, i hoću”, reče Gwenda odlučno. Vrijeme je da prestane tražiti tuđu pomoć i počne se oslanjati na sebe - kao što je to činila cijeli život. “Ralph je ovdje, u gradu, zar ne?”

“Da”, odgovori Merthin. “Došao je našim roditeljima priopćiti veliku novost o promaknuću. Njih su dvoje jedini ljudi u cijeloj grofoviji koji slave.”

“Ali nije kod njih.”

“Sada je za takvo što odviše otmjen. Odsjeo je u Zvonu.”

“Kako bi ga bilo najlakše uvjeriti?”

Merthin je još nekoliko trenutaka razmišljao. “Ralph silno boli poniženje koje je doživio naš otac - vitez koji je spao na položaj umirovljenika priorata. Učinit će sve što može da ostavi dojam kako je poboljšao svoj društveni položaj.”

Gwenda je razmišljala o tim riječima dok ih je lan sve vraćao u grad. Kako svoju molbu može predočiti tako da Ralph pomisli da će na taj način povećati vlastiti ugled? Približavalo se podne, a oni su se uspinjali glavnom ulicom. Merthin je išao kod Caris na objed. Caris je pozvala i Gwendu da im se pridruži, no ona je željela što prije vidjeti Ralpa, pa je otišla u Zvono.

Jedan poslužitelj rekao joj je da je Ralph na katu, u najboljoj sobi. Većina gostiju spavala je u zajedničkoj spavaonici: Ralph je novostečeni položaj naglašavao tako što je unajmio cijelu sobu - a to će platiti, pomisli Gwenda ogorčeno, od oskudne žetve seljaka u Wigleighu.

Pokucala je na vrata i ušla.

Ralph je bio sa svojim štitonošom, Alanom Fernhillom, mladićem od približno osamnaest godina, krupnih ramena i malene glave. Na stolu između njih nalazili su se vrč s pivom, kruh i komad vruće govedine iz koje se još dizala para. Dovršavali su objed i izgledali kao da su posve zadovoljni sudbinom koju im je život namijenio, pomisli Gwenda. Nadala se da nisu pijani: muškarci u tom stanju ne mogu razgovarati sa ženama, mogu samo dobacivati vulgarnosti i bespomoćno se smijati duhovitostima drugih muškaraca.

Ralph je pogleda: soba nije bila osobito dobro osvijetljena. "Ti si jedna od mojih kmetica, nije li tako?"

"Nije, gospodaru, ali voljela bih biti. Ja sam Gwenda, a moj je otac Joby, nadničar bez zemlje."

"A što radiš tako daleko od sela? Nije sajmeni dan."

Približila mu se još korak, da joj bolje vidi lice. "Gospodine, došla sam se založiti za Wulfrica, sina pokojnog Samuela. Znam da se jednom prema vama ponio bez dužnog poštovanja, no otada proživljava Jobove muke. Roditelji i brat poginuli su mu u urušavanju mosta, tada je izgubljen i sav obiteljski novac, a sada mu se i zaručnica udala za drugoga. Nadam se da ćete shvatiti kako ga je Bog strogo kaznio za to što je učinio vama, te da je vrijeme da iskažete milost." Prisjetivši se Merthinova savjeta, još je dodala: "Milosrđe je obilježje svakog istinskog plemića."

Glasno podriгнуvši, on je uzdahnuo. "A zašto je tebi važno što će Wulfric naslijediti?"

"Volim ga, milorde. Sada kada ga je Annet odbacila, nadam se da bi se mogao oženiti mnome - uz vaše milostivo dopuštenje, dakako."

"Dođi bliže", reče on.

Došla je nasred sobe i zaustavila se pred njim.

Pogledom je prelazio čitavim njezinim tijelom. “Nisi zgodna djevojka”, reče. “Ali imaš nešto u sebi... Jesi li djeвица?”

“Gospodaru, ja... ovaj...”

“Očito nisi”, nasmije se on. “Jesi već lijegala s Wulfricom?”

“Nisam!”

“Lažeš.” On se naceri, očito uživajući. “No, da, što ako na koncu ipak dopustim Wulfricu da naslijedi očevu zemlju? To bih možda i trebao učiniti. I što onda?”

“I Wigleigh i cjeli svijet smatrat će vas istinski plemenitom osobom.”

“Svijetu će se živo fućkati. Ali hoćeš li mi ti biti zahvalna?”

Gwendu je uhvatio užasan predosjećaj da zna kamo to vodi. “Naravno, bit ću vam duboko zahvalna.”

“A kako ćeš to pokazati?”

Ustuknula je prema vratima. “Kako je god moguće, na častan način.”

“Bi li svukla haljinu?”

Osjetila je kako je hvata malodušje. “Ne bih, gospodaru.”

“Ah, znači da ipak nisi toliko zahvalna.”

Došla je do vrata i uhvatila ručicu, ali nije izišla. “Sto... što tražite od mene, gospodaru?”

“Želim te vidjeti голу. Nakon toga ću odlučiti.”

“Ovdje?”

“Da.”

Pogledala je Alana. “Pred njim?”

“Da.”

Nije joj se činilo osobito teško pokazati se toj dvojici muškaraca - to nije bilo ništa u usporedbi s mogućom nagradom, povratom Wulfricova nasljedstva.

Brzo je otkopčala pojas i svukla haljinu preko glave. Haljinu je sada držala u ruci, dok joj je druga ruka bila na kvaki na vratima. Prkosno je piljila u Alpha. On joj je požudno gledao tijelo, a onda je slavodobitno pogledao svog štitonošu. Gwenda je tada shvatila da je tu ponajprije riječ o pokazivanju moći.

Ralph reče: “Ružna krava, ali zgodno vime, ha, Alane?”

Alan reče: “Ne bih se potukao s tobom zbog nje.”

Ralph se nasmije.

Gwenda reče: "Hoćete li sada udovoljiti mojoj molbi?"

Ralph spusti ruku na medunožje i počne se milovati. "Lezi sa mnom", reče. "Na onaj krevet."

"Ne."

"No, hajde - to si već radila s Wulfricom, nisi djevica."

"Ne."

"Samo se sjeti zemlje - devedeset jutara, sve što je bilo u vlasništvu njegova oca."

Ona je sada stala odvagivati ponudu. Pristane li, ispunit će se najveća želja Wulfricova srca - a njih dvoje moći će očekivati život pun obilja. Bude li i dalje odbijala, Wulfric će biti nadničar bez zemlje, poput Jobyja, i cijeli će se život mučiti u nastojanjima da zaradi dovoljno da prehrani djecu, u čemu će često doživljavati i neuspjehe.

Ipak, ta je pomisao u njoj i dalje izazivala gađenje. Ralph je neugodna osoba, sitničava i osvetoljubiva, a k tome i sklona dominaciji i zastrašivanju - sušta suprotnost bratu. To što je bio visok i zgodan gotovo uopće nije bilo važno. Bilo bi odvratno leći s nekim tko joj je tako odbojan.

Zbog činjenice da je to tek jučer učinila s Wulfricom, mogućnost da spava s Ralphom bila joj je još morskija. Nakon noći takve sreće s Wulfricom, bila bi užasna izdaja isto učiniti i s nekim drugim muškarcem.

Ne budi luda, govorila je samoj sebi. Zbog pet minuta nelagode hoćeš li samu sebe osuditi na život obilježen stalnim nedaćama? Sjetila se svoje majke i djece koja su joj umrla. Nije li bolje jednom se podati Ralphu, samo na nekoliko trenutaka, nego nerođenu djecu unaprijed osuditi na krajnju neimaštinu?

Ralph je šutio dok se ona tako predomišljala. Bio je mudar: svaka njegova riječ samo bi pojačala njezino gađenje. Šutnja mu je išla u prilog.

"Molim vas", reče Gwenda na koncu. "Nemojte me tjerati na to."

"Ah", reče on. "To mi govori da si ipak voljna."

"To je grijeh", reče ona zdvojno. Inače nije često spominjala grijeh, no sada joj se činilo da bi ga to moglo dirnuti. "Vaš grijeh što to tražite i moj grijeh ako pristanem."

“Za grijeh je moguće dobiti oprost.”

“Što bi o vama mislio vaš brat?”

To ga je malko zbunilo. Još je nekoliko trenutaka oklijevao.

“Molim vas”, reče ona. “Samo dopustite Wulfricu da naslijedi zemlju.”

Na licu mu se ponovno pojavio onaj nesmiljeni izraz. “Već sam donio odluku. I neću je promijeniti - osim ako me ti ne uvjeriš u suprotno. Nećeš postići ništa budeš li me samo molila.” Oči su mu se već bile zacaklile od želje i disao je malo brže, otvorenih usta, usana vlažnih ispod brade.

Ispustila je haljinu na pod i prišla krevetu.

“Klekni na krevet”, reče Ralph. “Ne, okreni se od mene.”

Poslušala ga je.

“S ove je strane bolji pogled”, reče on, a Alan se grohotom nasmije. Gwenda se već pitala hoće li Alan ostati i gledati, no Ralph je tada rekao: “Ostavi nas nasamo.”

Trenutak kasnije začula je kako su se zatvorila vrata.

Ralph je kleknuo na krevet iza Gwende. Ona je zatvorila oči i stala se moliti za oprost. Osjećala je kako je istražuje debelim prstima. Čula je kako je pljunuo, a zatim ju je stao trljati vlažnom rukom. Trenutak kasnije ušao je u nju. Zastenjala je od stida.

Ralph je taj zvuk pogrešno protumačio, pa je upitao: “Sviđa ti se, ha?”

Pitala se koliko će to još trajati. On se počeo ritmično micati. Da umanjí nelagodu, počela je pratiti njegov ritam, a on se slavodobitno nasmijao, uvjeren da je pobudio njezinu želju. Ona se najviše bojala da će joj to nekako pokvariti cjelokupno iskustvo ljubavi. Hoće li i ubuduće, dok bude lijegala s Wulfricom, misliti na ovaj trenutak?

A onda ju je, na njezin veliki užas, počeo obuzimati topao val užitka koji joj se širio iz utrobe. Osjećala je kako joj se lice crveni od stida. Unatoč dubokom gađenju, tijelo ju je izdalo i pokrenulo u njoj pravu bujicu koja ju je sada preplavila iznutra i olakšala njegovo prodiranje. On je osjetio promjenu i počeo se kretati još brže.

Gadeći se samoj sebi, prestala je pratiti njegov ritam. No on ju je uhvatio za bokove, te je stao povlačiti i odgurivati, a ona mu se nije mogla oduprijeti. Zdvojno se prisjetila da ju je tijelo jednako tako

izdalo i u šumi s Alwynom. I tada, kao i sada, željela je da joj tijelo bude drveni kip, neosjetljivo i bešćutno. Oba puta reagiralo je protiv njezine volje.

Alwyna je ubila njegovim vlastitim nožem.

Čak i da je htjela, takvo što nije mogla učiniti Ralphu, jer se nalazio iza nje. Ne vidi ga i nema gotovo nikakav nadzor nad vlastitim tijelom. Posve je u njegovim rukama. S olakšanjem je osjetila da se on približava vrhuncu. Sve će ubrzo završiti.

Osjetila je sličan pritisak i u svojoj utrobi. Pokušavala je učiniti sve da joj tijelo postane što beživotnije, a um prazan: osjećala bi se beskonačno poniženo kad bi i ona došla do vrhunca. Osjetila je kako je Ralph ejakulirao u njoj, te je zadrhtala, ne od užitka, nego od gađenja i prijezira.

On je zadovoljno uzdahnuo, odvojio se od nje i ispružio na krevetu.

Ustala je i brzo navukla haljinu.

“Bilo je bolje nego što sam očekivao”, reče Ralph, kao da joj je time ljubazno udijelio kompliment.

Ona je izišla i za sobom zalupila vrata.

Sljedeće nedjelje, prije crkve, Nathan Glavar posjetio je Wulfrica.

Gwenda i Wulfric sjedili su u kuhinji. Bili su doručkovali i pomeli sobu, a Wulfric je sada šivao kožnate hlače, dok je Gwenda od konopca plela pojas. Sjedili su kraj prozora, kako bi imali što više svjetla - vani je ponovno kišilo.

Gwenda se pretvarala da živi u suši, kako otac Gaspard ne bi imao zamjerke, ali je svaku noć bila s Wulfricom. On nije spominjao brak, što je nju razočaralo. No živjeli su manje-više kao bračni par, onako kako ljudi često žive kada se kane vjenčati, čim riješe formalnosti. Plemstvu i vlasteli takva opuštenost nije bila dopuštena, no među seljacima se na takve pojave uglavnom žmirilo.

Kao što se i pribojavala, sada joj je bilo neobično voditi ljubav s njim. Sto je više pokušavala izbaciti Ralpa iz glave, to joj se više nametao u mislima. Nasreću, Wulfric ni u jednom trenutku nije primijetio njezino raspoloženje. S njom je vodio ljubav toliko gorljivo i

radosno da joj je to gotovo posve preplavljivalo nečistu savjest - ali ipak ne u potpunosti.

Tješila ju je činjenica da će na koncu ipak naslijediti obiteljsku zemlju. A to je bio nadomjestak za sve. To mu, dakako, nije mogla reći, jer bi mu morala objasniti kako se Ralph predomislio. Rekla mu je daje razgovarala s Philemonom, Caris i Merthinom, te mu djelomično prepričala susret s Ralphom, govoreći samo kako je obećao da će još razmisliti o odluci. Wulfric je zahvaljujući tome živio u nadi, ali nije bio slavodobitno uvjeren u pobjedu.

“Odmah dođite u vlastelinsku kuću, oboje”, reče Nathan, čija je mokra glava samo provirila kroz napola otvorena vrata.

Gwenda upita: “Što želi gospodar Ralph?”

“Nećeš ići ako te ne zainteresira predložena tema razgovora?” upita Nathan sarkastično. “Ne postavljam glupa pitanja, nego jednostavno dođite.”

Za put do te velike kuće pokrila je glavu dekom. I dalje nije imala ogrtač. Wulfric je imao novac, od prodaje uroda, te joj je mogao kupiti ogrtač, ali je štedio za porez.

Praćeni kišom, žurno su otišli u gospodarevu kuću. Bila je to manja inačica kakvog plemenitaškog dvorca, s velikom dvoranom u kojoj se nalazio dugačak stol za blagovanje i malenim prostorom na katu, takozvanim solarom, koji je služio kao gospodarev privatni prostor. Sada se vidjelo da ondje žive neoženjeni muškarci: na zidovima nije bilo tapiserija, slama na podu snažno je vonjala, psi su režali na došljake, a jedan je miš grickao nekakvu koricu na ormariću.

Ralph je sjedio na čelu stola. S desne mu je strane sjedio Alan, koji se glupo smijuljio prema Gwendi, a ona je davala sve od sebe da ga ne primjećuje. Trenutak kasnije u prostoriju je ušao Nathan. Slijedio ga je debeli, prepredeni Perkin, koji je trljao ruke i snishodljivo se klanjao, kose toliko masne da je izgledala poput kožnate kapice. S Perkinom je bio i njegov novopečeni zet, Billy Howard. Billy je slavodobitno pogledao Wulfrica: uzeo sam ti žensku, razmišljao je, a sada ću se domoći i tvoje zemlje. Očekivao ga je šok.

Nathan je sjeo Ralphu slijeva. Ostali su i dalje stajali.

Gwenda je s nestrpljenjem iščekivala taj trenutak. Bit će to nagrada za njezinu žrtvu. Željno se radovala trenutku kada će ugledati izraz na Wulfricovu licu, u trenutku kada dozna da je sve naslijedio. Bit će izvan sebe od sreće - ona također.

Budućnost će im biti sigurna, odnosno barem onoliko sigurna koliko već može biti u svijetu nepredvidivih vremenskih uvjeta i nestalnih cijena žita.

Ralph reče: "Prije tri tjedna rekao sam da Wulfric, sin Samuelov, ne može naslijediti očevu zemlju jer je premlad." Govorio je polagano i dramatično. Uživa, pomisli Gwenda: sjedi na čelu stola, donosi važnu odluku, a svi željno iščekuju svaku njegovu riječ. "Wulfric je u međuvremenu radio na toj zemlji, dok sam ja razmišljao o tome tko će naslijediti starog Samuela." Na trenutak zašutjevši, još je dodao: "Ali u međuvremenu sam počeo sumnjati u svoju odluku o odbacivanju Wulfrica."

Perkin se neugodno trgnuo. Bio je posve uvjeren u uspjeh i te su ga riječi prenerazile.

Billy Howard upita: "Sto je sad ovo? Mislio sam da je Nate...." Perkin ga je gurnuo laktom, pa je ovaj odmah zašutio.

Gwenda nije uspjela prikriti slavodobitni osmijeh.

Ralph reče: "Unatoč mladosti, Wulfric se pokazao sposobnim."

Perkin je bijesno piljio u Nathana. Gwenda zaključila daje Nathan zemlju bio obećao Perkinu. Možda mu je ovaj već isplatio i mito.

Nathan je bio jednako šokiran kao Perkin. Još nekoliko trenutaka razjapljenih je usta piljio u Ralpa. Zbunjeno se okrenuo prema Perkinu, a potom sumnjičavo pogledao Gwendu.

Ralph sada doda: "U tome mu je svesrdnu pomoć pružala Gwenda, čiji su me se snaga i odanost dojmili."

Nathan ju je zamišljeno gledao. Bilo joj je jasno što misli. Shvatio je da je intervenirala i sada se pitao na koji je način uspjela privoljeti Ralpa da se predomisli. Možda čak sluti istinu. Za to joj se fućkalo, bilo joj je važno jedino da Wulfric ništa ne dozna.

Nathan kao daje odjednom donio nekakvu odluku. Ustavši, izobličeni se torzom nadvio nad stol, te se šaptom obratio Ralpu. Gwenda nije uspjela razabrati baš ništa.

"Doista?" upitao je Ralph normalnim glasom. "Koliko?"

Nathan se okrenuo prema Perkinu, pa mu nešto promumljao. Gwenda reče: “Samo trenutak! Kakvo je to sad došaptavanje?” Na Perkinovu licu pojavio se bijes, ali je ipak nevoljko rekao: “Da, u redu.”

“Što je u redu?” upita Gwenda prestrašeno.

“Dvostruko?” upita Nathan.

Perkin kimne.

Gwendu je počeo obuzimati užasan strah.

Nathan naglas reče: “Perkin nudi da će platiti dvostruko više od uobičajenog poreza, dakle pet funta.”

Ralph reče: “To već mijenja stvari.”

Gwenda usklikne: “Ne!”

Sada se prvi put oglasio Wulfric. “Visinu poreza određuje običajno pravo, a dosadašnja praksa zapisana je u dokumentaciji imanja”, reče polagano, onim svojim dječjački odraslim glasom. “O tom se iznosu ne pregovara.”

Nathan žurno reče: “Ali nasljedni se porez može mijenjati. Nije zapisan u Knjizi Sudnjega dana¹⁴.”

Ralph reče: “Vas ste dvojica nekakvi odvjetnici? Ako niste, začepite. Porez iznosi dvije funte i deset šilinga. Svi ostali financijski uvjeti tebe se ne tiču.”

Gwenda užasnuto shvati da se Ralph sprema izigrati njihov dogovor. Oglasila se tiho, s optužbom u glasu, polagano, ali jasno. “Obećali ste mi.”

“A zašto bih učinio takvo što?” reče Ralph.

Bilo je to jedino pitanje na koje nije imala odgovor. “Jer sam vas molila”, reče neuvjerljivo.

“A ja sam rekao da ću još jednom razmisliti. Ali nisam ništa obećao.”

Ničim ga nije mogla natjerati da održi riječ. Bila bi ga najradije ubila. “Da, obećali ste”, reče.

“Gospodari se ne pogađaju sa seljacima.”

Samo je piljila u njega, posve ostavši bez riječi. Sve je bilo uzaludno: pješačenje do Kingsbridgea, poniženje kad se morala svući pred njim i Alanom, onaj sramotni čin u Ralphovu krevetu.

Izdala je Wulfrica, a on ipak neće naslijediti zemlju. Prstom pokazujući prema Ralphu, ogorčeno je rekla: "Proklet bio i gorio u paklu, Ralphe Fitzgeralda."

On je problijedio. Znalo se koliko je moćno prokletstvo žene kojoj je učinjena istinska nepravda. "Pazi što govoriš", reče. "Zna se koja je kazna za vješticu koja baca uroke."

Gwenda je ustuknula. Nijedna žena ne može olako shvatiti takve prijetnje. Bilo je više nego lako nekoga optužiti da je vještica, a takvo što teško se moglo opovrći.

Ipak, nije se uspjela suzdržati, te je rekla: "One koje ne dohvati u ovom životu, ruka pravde sustići će na drugome svijetu."

Ralph je samo prešao preko toga i obratio se Perkinu. "Gdje je novac?"

Perkin se nije obogatio tako što je ljudima govorio gdje drži novac. "Odmah ću ga donijeti, gospodaru", reče.

Wulfric reče: "Dođi, Gwenda, ovdje za nas nema milosti."

Gwenda je susprezala suze. Bijes je sada zamijenila bol. Izgubili su bitku, nakon svega što su učinili. Okrenula se na drugu stranu, spustivši glavu kako bi prikrila emocije.

Perkin reče: "Čekaj, Wulfric. Treba ti posao - a meni treba pomoć. Radi za mene.

Plaćat ću ti peni na dan."

Wulfric se zacrvenio od stida zbog činjenice da mu se nudi posao nadničara na zemlji koja je donedavno bila u vlasništvu njegovih roditelja.

Perkin još doda: "I ti, Gwenda. Oboje ste mladi i želite raditi."

Gwenda je odmah uvidjela da u njegovim riječima nema zlobe. Bio je posve posvećen brizi za vlastite interese i želio je angažirati dvoje mladih i snažnih radnika koji će mu pomoći obrađivati novi, povećani posjed. Nije ga bilo briga, ili toga možda nije ni bio svjestan, da je za Wulfrica to završno poniženje.

Perkin reče: "To je šiling tjedno za vas dvoje. Imat ćete više nego dovoljno."

Wulfric ga ogorčeno pogleda. "Da radim za nadnicu, na zemlji koja je desetljećima pripadala mojoj obitelji?" upita. "Ni u snu." Okrenuo se i izišao.

Gwenda je pošla za njim, misleći: Sto ćemo sada?

Poglavlje 29

Westminster Hall¹⁵ imao je divovske razmjere i bio veći od unutrašnjosti nekih katedrala. Upravo je zastrašivao duljinom i širinom, a visoki strop podupirao je dvostruki niz stupova. Bila je to glavna dvorana u Westminsterskoj palači.

Grof Roland ondje se osjeća kao kod kuće, pomisli kivno Godwyn. Grof i njegov sin William šepirili su se u pomodnoj odjeći, s jednom crvenom, a drugom crnom nogavicom. Svi grofovi međusobno su se poznavali, a znali su i većinu nižih plemića, te su se s prijateljima tapšali po leđima, šalili se i zadirkivali i grohotom se smijali vlastitim dosjetkama. Godwyn bi ih najradije bio podsjetio da je na vijećanjima suda koja se održavaju u toj prostoriji bilo koga od njih moguće osuditi na smrt, čak i ako pripadaju plemstvu.

On i njegova svita bili su tihi i neprimjetni. Razgovarali su samo među sobom, a i to prigušenim tonom. Stvar nije bila u poštovanju, morao je priznati, već u nervozu i napetosti. Godwyn, Edmund i Caris ovdje su se osjećali nelagodno. Nitko od njih dotada nije bio u Londonu. Jedina osoba koju su u tom gradu poznavali bio je Buonaventura Caroli, a i on je trenutačno bio na putu. Nisu se znali snalaziti, odjeća im je izgledala staromodno, a novac koji su bili ponijeli - smatrajući da će ga imati više nego dovoljno - već je polagano ponestajao.

Edmund nije dopuštao da ga nešto zastraši, a Caris se doimala dekoncentrirano - kao da je muči nešto važnije, iako se činilo da takvo što nije moguće - no Godwyna je izjedala napetost. Bio je tek izabran za priora, a suprotstavio se jednom od najmoćnijih plemića u zemlji. Na kocki je bila cijela budućnost grada. Bez mosta, Kingsbridge će odumrijeti. Priorat, trenutačno srce koje pokreće jedan od najvećih gradova u Engleskoj, u tom će slučaju postati samotna predstraža u malenome selu, a šačica redovnika u njemu će štovati Boga u sablasnoj tišini katedrale koja se urušava.

Godwyn se nije toliko borio da postane prior bi sada gledao kako se njegova velika nagrada pretvara u prah i pepeo.

Kako je ulog sada bio prevelik, htio je uspostaviti nadzor nad situacijom, uvjeren da je pametniji i lukaviji gotovo od svijetu, kao i u

Kingsbridgeu. No ovdje se osjećao posve drukčije i sada ga je izluđivala ta nesigurnost.

Jedina mu je utjeha bio Gregory Longfellow. Kao Godwynov prijatelj još iz studentskih dana, Gregory je imao izopačen um, posve primjeren pravnome pozivu.

Kraljevski mu je sud bio dobro poznato okruženje. Agresivan i samouvjeren, usmjeravao je Godwyna kroz pravosudni labirint. On je predočio Parlamentu pritužbu priorata, kao što mu je već iznosio brojne pritužbe. O njoj, dakako, nije raspravljao Parlament, već ju je proslijedio kraljevu vijeću, na čijem je čelu bio kancelar.

Kancelarovi odvjetnici - odreda Gregoryjevi prijatelji i poznanici - mogli su proslijediti stvar tzv. visokom kraljevskom sudu, tijelu koje je rješavalo sporove u kojima i kralj ima određeni interes. No i oni su, kao što je Gregory bio prevideo, zaključili da je problem odviše beznačajan da njime zamaraju kralja, pa su ga uputili općem građanskome sudu.

Sve to potrajalo je punih šest tjedana. Bio je konac studenoga i postajalo je sve hladnije. Graditeljska sezona bila je na samome izmaku.

Danas će napokon izići pred sira Wilberta Wheatfielda, iskusnog suca za kojeg se govorilo da uživa kraljevu naklonost. Sir Wilbert bio je mlađi sin jednog baruna sa sjevera. Njegov je stariji brat naslijedio titulu i posjed, dok se Wilbert školovao za svećenika, studirao pravo, došao u London i našao se u milosti kraljevskoga dvora.

Gregory je upozorio da će biti sklon tome da stane na stranu grofa koji je u sukobu s jednim redovnikom, ali i da će kraljeve interese pretpostaviti svemu ostalome.

Sudac je sjedio za povišenim stolom uz istočni zid palače, između prozora koji su gledali na Green Yard i Temzu. Ispred njega su dva pisara sjedila za dugačkim stolom. Za sudionike parnice nisu bili predviđena sjedala.

“Gospodine, grof od Shiringa poslao je naoružane ljude da zapriječe izlaz iz kamenoloma u vlasništvu priorata iz Kingsbridgea”, reče Gregory čim gaje sir Wilbert pogledao. Glas mu je zadrhtao od hinjenog ogorčenja. “Taj kamenolom, koji se nalazi na području

grofovije, prioratu je darovao kralj Henrik I. prije nekih dvije stotine godina. Primjerak povelje pohranjen je na sudu.”

Sir Wilbert imao je ružičasto lice i bijelu kosu. Doimao se zgodno, sve dok nije progovorio i pokazao trule zube. “Povelja je ovdje, na mojem stolu”, reče.

Grof Roland oglasio se i prije nego što mu je netko dao riječ. “Redovnicima je kamenolom darovan kako bi izgradili katedralu”, reče, razvučenim tonom kojim je pokazivao koliko se dosađuje.

Gregory žurno uzvрати: “Ali povelja ne ograničava korištenje samo u jednu svrhu.”

“Sada žele izgraditi most”, reče Roland.

“Umjesto mosta koji se srušio na Duhove - mosta koji je i sam, prije više stotina godina, izgrađen drvom koje je darovao kralj!” Gregory je govorio kao da svaka grofova riječ kod njega izaziva krajnju nevjericu.

“Ne treba im dozvola da obnove most koji je ranije već postojao”, reče kratko sir Wilbert. “A u povelji doista stoji da kralj želi potaknuti izgradnju katedrale, ali ne stoji da po dovršetku crkve trebaju odustati od prava, niti da im je zabranjeno služiti se kamenom u druge svrhe.”

Godwyna su te riječi ohrabrile. Činilo se da je sudac odmah uvidio opravdanost pozicije priorata.

Gregory je samo raširio ruke, dlanova okrenutih prema gore, kao daje sudac upravo rekao nešto nepodnošljivo očito. “I doista, gospodine, povelju tako već tri stoljeća tumače i priori u Kingsbridgeu i grofovi od Shiringa.”

Godwyn je znao da to nije posve točno. Sporova u vezi s tom poveljom bilo je i u doba priora Philipa. Ali sir Wilbert to nije znao, kao ni grof Roland.

Roland se držao nadmeno, kao da mu je ispod časti prepirati se s odvjetnicima, no taj je stav lako mogao zavarati: čvrsto je vladao raspravom. “U povelji ne piše da priorat smije izbjegavati porez.”

Gregory reče: “Zašto grof onda nikada ranije nije naplaćivao taj porez?”

Roland je imao spreman odgovor. “Raniji su grofovi opraštali porez, dajući na taj način doprinos izgradnji katedrale. Bio je to čin

pobožnosti. No pobožnost me ne tjera da financijski potpomažem most. A redovnici ipak odbijaju platiti porez.”

Situacija se odjednom okrenula. Kako se samo sve to odvija munjevito, pomisli Godwyn. Nije ni slično raspravama koje redovnici vode na kapitulu i koje ponekad traju satima.

Gregory reče: “A grofovi ljudi onemogućuju prijevoz kamena iz kamenoloma i još su ubili jednog siromašnog prijevoznika.”

Sir Wilbert reče: “U tom slučaju bit će najbolje da se spor riješi što prije. Što priorat kaže na to da grof ima pravo ubirati porez na teret koji prolazi njegovim područjem, putovima, mostovima i gazovima koji pripadaju njemu, bez obzira na to je li se ranije koristio tim pravom ili nije?”

“Mi kažemo da je porez, budući da kamen ne prolazi njegovim područjem, nego potječe s njegova područja, ravan naplaćivanju naknade za kamen, što je u suprotnosti s poveljom Henrika I.”

Godwyn je uz dozu panike već uvidio da se suca to nije dojmilo.

No Gregory još nije bio završio. “Kažemo i da su kraljevi koji su Kingsbridgeu podarili most i kamenolom to učinili s valjanim razlogom: željeli su da se i priorat i grad uspješno razvijaju. Ovdje je i gradski načelnik koji će posvjedočiti da se grad ne može uspješno razvijati bez mosta.”

Edmund načini korak-dva prema sucu. S tom nepočešljanom kosom i provincijskom odjećom izgledao je poput kakvog seoskog neotesanca, barem u odnosu na plemiće u raskošnim ogrtačima koji su se nalazili oko njega. No, za razliku od Godwyna, on se nije doimao prestrašeno. “Trgovac sam vunom, gospodine”, reče.

“Bez mosta nema ni trgovine ni obrta. A bez trgovine Kingsbridge kralju neće plaćati porez.”

Sir Wilbert se nagne naprijed. “Koliko je grad dao kroz posljednju desetinu?”

Govorio je o porezu, koji je Parlament povremeno nametao, u visini jedne desetine ili jedne petnaestine pokretne imovine svakog pojedinog građanina. Nitko, dakako, nikad nije platio desetinu - svi su umanjivali vrijednost imovine - pa je iznos koji je trebao platiti svaki grad ili grofovija s vremenom postao fiksna, a opterećenje se

dijelilo manje-više pravedno, pri čemu siromasi i seljaci u najtežoj situaciji nisu plaćali ništa.

Edmund je očekivao takvo pitanje, pa je spremno odgovorio: "Tisuću i jedanaest funta, gospodine."

"A kakav je učinak gubitka mosta?"

"Procjenjujem da bi se danas za desetinu prikupilo manje od tri stotine funta. No naši građani i dalje rade i trguju, u nadi da će se most obnoviti. Ostanu li danas pred ovim sudom bez te nade, godišnji Sajam runa i tjedni sajam gotovo bi posve zamrli, te bi vrijednost desetine pala ispod pedeset funta."

"Praktički ništa, s obzirom na razmjere kraljevih potreba", reče sudac. Pritom nije rekao ono što su svi znali: daje kralju očajnički potreban novac jer je prije samo nekoliko tjedana objavio rat Francuskoj.

Roland to više nije mogao slušati. "Je li ovo saslušanje o kraljevim financijama?" upita prijezirno.

Sir Wilbert se nije dao zastrašiti, čak ni kad je pred njim stajao jedan grof. "Ovo je dvorski sud", reče blagim tonom. "Što vi očekujete?"

"Pravdu", odvrati Roland.

"Pravdu ćete i dobiti." Iako to nije rekao, sudac je pritom mislio: sviđalo vam se to ili ne. "Edmunde Vunaru, gdje je vama drugi najbliži sajam?"

"U Shiringu."

"A-ha. Znači da će se sav promet koji izgubite preseliti u grofov grad."

"Nije tako, gospodine. Dio poslova će se preseliti, no najveći će dio nestati. Mnogi trgovci i obrtnici neće moći doći do Shiringa."

Sudac se sada obrati Rolandu. "Kolika je desetina za Shiring?"

Roland se načas posavjetovao sa svojim tajnikom, ocem Jeromeom, a zatim je odgovorio: "Šesto dvadeset funta."

"Uz povećanje prometa na sajmu u Shiringu, biste li mogli plaćati tisuću šesto dvadeset funta?"

"Dakako da ne bismo", odgovori grof ljutito.

Sudac i dalje nije povisivao ton. "U tom bi slučaju vaše protivljenje tome mostu imalo za kralja vrlo visoku cijenu."

“Imam svoja neotuđiva prava”, reče Roland razdraženo.

“A kralj ima svoja prava. Postoji li način na koji biste kraljevskoj riznici mogli nadoknaditi godišnji gubitak od oko tisuću funta?”

“Postoji: mogu se uz njega boriti u Francuskoj - što trgovci i redovnici nikada ne čine!”

“Tako je”, reče sir Wilbert. “Ali trebat će plaćati i vaše vitezove.”

“Pa ovo je skandalozno!” reče Roland. Znao je da gubi. Godwyn je davao sve od sebe da mu se na licu ne pojavi slavodobitan izraz.

Sucu se nikako nije sviđalo da netko postupak koji vodi naziva skandaloznim.

Netremice se zagledao u Rolanda. “Kada ste poslali naoružane ljude da zapriječe izlaz iz kamenoloma, uvjeren sam da niste kanili naškoditi kraljevim interesima.” S iščekivanjem je zašutio.

Roland je uočio zamku, no na to pitanje postojao je samo jedan moguć odgovor.

“Nipošto.”

“Sada kada i sud i vi jasno vidite kako će izgradnja novoga mosta služiti kraljevim interesima, kao i interesima priorata u Kingsbridgeu i toga grada, rekao bih da ćete pristati ponovno otvoriti kamenolom.”

Godwyn shvati da je sir Wilbert vrlo lukav. Prisiljava Rolanda da pristane na njegovu odluku, čime će mu otežati eventualno kasnije osobno obraćanje kralju.

Nakon nekoliko dugih trenutaka Roland reče: “Hoću.”

“I na prijevoz kamena vašim područjem bez naknade.”

Roland je znao da je izgubio. U njegovu glasu jasno se čuo bijes kada je ponovno rekao: “Hoću.”

“Sud tako i određuje”, reče sudac. “Sljedeći slučaj.”

Bila je to velika pobjeda, ali je do nje po svoj prilici došlo prekasno.

Studenj je završio i počeo je prosinac. U to vrijeme obično se obustavlja gradnja. Zbog obilnih kiša, mraz će ove godine kasniti, no i uz to, preostala su im možda najviše dva-tri tjedna. Merthin je imao stotine kamenih elemenata koji su spremni čekali u kamenolomu. No njihov prijevoz do Kingsbridgea trajat će

mjesecima. Iako je grof Roland izgubio spor pred sudom, gotovo je posve izvjesno uspio odgoditi izgradnju mosta za cijelu godinu.

Caris se, u društvu Edmunda i Godwyna, vratila u Kingsbridge mračno raspoložena. Kad su se zaustavili na obali nasuprot gradu, primijetila je da je Merthin već priredio kesone. U oba rukavca koji su oplakivali obale Otoka gubavaca, vrhovi stupova provirivali su nekoliko desetaka centimetara iznad površine rijeke, postavljeni u veliki krug. Prisjetila se kako je Merthin, još u vijećnici, objašnjavao kako kani zabiti stupove u dno rijeke, tako načiniti dvostruki prsten, a prostor između dvaju krugova ispuniti glinenom žbukom, kako pregrada ne bi propuštala vodu. Vodu iz kesona potom bi bilo moguće ukloniti, tako da graditelji mogu položiti temelje u riječno korito.

Jedan od Merthinovih radnika, Harold Zidar, našao se na skeli dok su prelazili rijeku, pa ga je Caris upitala jesu li kesoni već ispražnjeni. "Još nisu", odgovori on.

"Majstor želi ostaviti vodu u njima dok ne budemo spremni za početak gradnje."

Caris je s veseljem primijetila da Merthina sada nazivaju majstorom, iako je tako mlad. "Ali zašto?" upita. "Mislila sam da sve treba biti spremno da se što brže može početi graditi."

"Kaže da snaga rijeke više opterećuje brane kada u njima nema vode."

Caris se upita odakle Merthin sve to zna. Osnove je naučio od svog prvog majstora, Joachima, Elfricova oca. Uvijek je dugo razgovarao sa svim strancima koji bi se našli u gradu, osobito s ljudima koji su vidjeli visoka zdanja u Firenci i Rimu. A pročitao je i sve o gradnji katedrale u Timothyjevoj knjizi. No činilo se da u tim stvarima ima i iznimnu intuiciju. Njoj nikad ne bi palo na pamet da bi prazna brana mogla biti slabija od pune.

Iako su pri ulasku u grad bili utihli, željeli su Merthinu odmah priopćiti dobre vijesti i doznati što se još, ako tako nešto uopće i postoji, može dovršiti do završetka sezone. Zastavši tek toliko da konje predaju konjušarima, pošli su ga potražiti. Zatekli su ga u graditeljskoj radionici u sjeverozapadnome zvoniku katedrale, gdje je

radio pri svjetlu nekoliko uljanica, skicirajući na podu nacrt za ogradu mosta.

Podignuvši pogled s crteža, ugledao im je lica i široko se osmjehnuo. "Pobijedili smo?" upita.

"Pobijedili smo", odgovori Edmund.

"Zahvaljujući Gregoryju Longfellowu", primetne Godwyn. "Bio je skup, ali se isplatilo."

Merthin zagri obojicu - njegov je sukob s Godwynom bio zaboravljen, barem zasada. Nježno je poljubio Caris. "Nedostajala si mi", reče tiho. "Nema te osam tjedana! Već sam imao osjećaj da se nećeš vratiti."

Na te riječi nije rekla ništa. Željela mu je priopćiti nešto od presudne važnosti, ali za to će pričekati da ostanu nasamo.

Otac nije primijetio njezinu suzdržanost. "No da, Merthine, sada možeš odmah početi graditi."

"Izvršno."

Godwyn reče: "Već sutra možeš početi dopremati kamen iz kamenoloma - ali pretpostavljam da je već prekasno da se nešto ozbiljnije izgradi prije nego što nastupe zimski mrazevi."

"Već neko vrijeme razmišljam o tome", reče Merthin. Pogledao je kroz prozore.

Iako nije bilo kasno poslije podne, već se polagano spuštao mrak. "Možda i postoji način da nešto učinimo."

Edmunda je odmah obuzelo oduševljenje. "No, da čujemo, mladiću! Sto si smislio?"

Merthin se obrati prioru. "Biste li mogli dodijeliti oprost dobrovoljcima koji će dovoziti kamen iz kamenoloma?" Oprost kazne je bio poseban oblik oprosta grijeha.

Kao i darovanim novcem, njima se moglo ili podmirivati ranije dugove ili jamčiti za podmirivanje nekih budućih novčanih obveza.

"Mogao bih", odgovori Godwyn. "Što si naumio?"

Merthin se zatim obrati Edmundu. "Koliko ljudi u Kingsbridgeu ima kola?"

"Čekaj malo, da promislim", reče Edmund, mršteći se. "Kola imaju svi važniji trgovci i obrtnici... po svoj prilici najmanje nekoliko stotina kola."

“Recimo da večeras obiđemo grad i da sve vlasnike kola zamolimo da sutra podu u kamenolom i utovare kamen.”

Edmund se zagledao u njega, a na licu mu se ubrzo pojavio širok osmijeh. “To je već”, reče oduševljeno, “izvrсна zamisao!”

“Svakome od njih reći ćemo da idu i svi ostali”, nastavi Merthin. “Bit će to poput kakvog blagdana. S njima mogu poći i obitelji, a mogu ponijeti i hranu i pivo. Ako svatko doveze puna kola kamena ili materijala za nasipavanje, za dva dana imat ćemo dovoljno da podignemo nosive stupove.”

Zamisao je genijalna, pomisli iznenađeno Caris. Bilo je to tipično za njega: smisliti nešto što nitko nije mogao ni zamisliti. No hoće li uspjeti?

“A vremenski uvjeti?” upita Godwyn.

“Kiša je naškodila seljacima, ali je odvratila veliku hladnoću. Rekao bih da još imamo tjedan-dva vremena.”

Edmund je bio uzbuđen i neprestano je šepajući koračao amo-tamo. “Ali ako u sljedećih nekoliko dana možeš podignuti stupove...”

“Do konca sljedeće godine možemo dovršiti najveći dio posla.”

“Bismo li se sljedeće godine mogli služiti mostom?”

“Ne... ali, samo malo... Na stupove bismo mogli postaviti privremeni drveni kolnik prije početka Sajma runa.”

“Znači da bismo mogli imati most koji se može koristiti već nakon sljedeće godine - i tako propustiti samo jedan Sajam runa!”

“Drveni kolnik morali bismo dovršiti nakon Sajma, a onda bi se sve moralo stvrdnuti na vrijeme da se mostom možemo normalno služiti treće godine.”

“Dobijesa, moramo uspjeti!” reče Edmund uzbuđeno.

Godwyn oprezno reče: “Prvo treba isprazniti vodu iz kesona.”

Merthin kimne. “To je mukotrpan posao. Prema izvornome planu, za to sam predvidio dva tjedna. Ali imam i zamisao u vezi s tim. Međutim, organizirajmo prvo prijevoz kolima.”

Svi su prišli vratima, uzbuđeni i puni gorljivosti. Kada su se Godwyn i Edmund počeli spuštati uskim spiralnim stubama, Caris je uhvatila Merthina za rukav i zadržala ga. On je odmah pomislio da priželjkuje poljubac, pa ju je zagrlio, no ona ga je samo odgurnula. “Imam još novosti”, reče.

“Još?”

“Trudna sam.”

Pomno mu je promatrala lice. U prvi mah bio je zatečen i one crvenkasto-smeđe obrve malko su se uzdignule. Onda je ubrzano zatreptao, pa je nagnuo glavu u stranu i slegnuo ramenima, kao da želi reći: ništa neobično. Nasmiješio se, isprva pomalo žalosno, no odmah potom i krajnje sretno. Na koncu je blistao od sreće. “Pa to je divno!” reče.

Na trenutak je osjetila mržnju zbog takve gluposti. “Ne, nije!”

“Kako to?”

“Jer ne želim čitav život biti nečiji rob, pa tako ni rob vlastitog djeteta.”

“Rob? Svaka je majka, znači, robinja?”

“Da! Kako je moguće da ne znaš da imam takve stavove?”

Doimao se zbunjen i povrijeđen. Dio nje htio se povući, no bijes se u njoj predugo skupljao. “Pa, bit će da ipak nisam znao”, reče on. “Ali legla si sa mnom, pa sam mislio...” Oklijevao je. “Morala si znati da bi se to moglo dogoditi... da će se dogoditi, prije ili kasnije.”

“Naravno da sam znala, ali sam se držala kao da nisam.”

“Da, to shvaćam.”

“Oh, prestani imati toliko razumijevanja. Takav si slabić.”

Na licu mu se pojavila nepomična maska. Nakon nekoliko dugih trenutaka, rekao je: “U redu, prestat ću imati toliko razumijevanja. Samo mi daj informacije. Koji ti je plan?”

“Nemam plan, idiote. Znam samo da ne želim imati dijete.”

“Ti, znači, nemaš plan, a ja sam idiot i slabić. Želiš li nešto od mene?”

“Ne!”

“Što onda radiš ovdje?”

“Prestani se toliko pozivati na logiku!”

On uzdahne. “Prestat ću biti to što mi govoriš da budem, jer to što govoriš nema smisla.” Počeo je redom gasiti svjetiljke. “Drago mi je što ćemo dobiti dijete i volio bih da se vjenčamo i zajednički se brinemo za dijete - pod uvjetom da je ovo tvoje raspoloženje tek prolazne naravi.” Crtaći pribor spremio je u kožnatu torbu i prebacio je preko ramena. “No trenutačno si toliko svadljiva da radije ne bih

uopće razgovarao s tobom. Osim toga, čeka me još mnogo posla.” Prišao je vratima, pa zastao. “S druge strane, mogli bismo se poljubiti i pomiriti.”

“Nosi se odavde!” poviče ona.

Sagnuo se i prošao kroz niska vrata, te nestao na stubama.

Caris je zaplakala.

* * *

Merthin nije imao pojma hoće li se građani Kingsbridgea odazvati pozivu. Svatko ima svoj posao i svoje brige: hoće li zajednički napor uložen u izgradnju mosta smatrati važnijim? U to nije bio osobito uvjeren. Iz Timothyjeve knjige doznao je da je u kriznim situacijama prior Philip često ostvarivao prevagu pozivajući obične ljude da zajednički ulože veliki trud. No Merthin nije Philip. Nema pravo voditi ljude. On je običan tesar.

Sastavili su popis vlasnika kola i podijelili ga po ulicama. Edmund je okupio desetoricu najuglednijih građana, dok je Godwyn odabrao desetoricu iskusnijih redovnika. U obilazak kuća krenuli su u parovima. Merthin se tako našao s bratom Thomasom.

Prva vrata na koja su pokucali otvorila im je Lib Kolarova. Nastavila je Benov posao, plaćajući najamne radnike. “Možete dobiti oboja kola”, rekla je. “I ljude koji njima upravljaju. Sve samo da naškodimo grofu.”

No u drugom pokušaju dočekalo ih je odbijanje. “Nije mi dobro”, rekao je Peter Bojar, koji je imao kola za dostavu žuto, zeleno i ružičasto obojenih vunениh tkanina.

“Ne mogu na put.”

Merthinu se učinilo da izgleda posve zdravo. Vjerojatno se boji sukoba s grofovima ljudima. Merthin je bio uvjeren da neće doći do borbe. No strah mu je bio razumljiv.

Što ako tako bude sa svim građanima?

U trećoj kući po redu živio je Harold Zidar, mladi graditelj koji se nadao da će, zahvaljujući izgradnji mosta, imati nekoliko godina posla. Pristao je odmah. “Poći će i Jake Chepstow”, reče. “Ja ću se pobrinuti za to.” Harold i Jake bili su najbolji prijatelji.

Nakon toga gotovo svi ostali su pristali.

Nikome nije trebalo objašnjavati koliko je most važan - svi koji su imali kola očito su se bavili nekim poslom - a dodatni motiv bio je i oprost grijeha. No činilo se da je najvažniji čimbenik mogućnost da uživaju u neočekivanome blagdanu. Većina ljudi pitala je samo: "Ide li taj i taj?" Kada bi doznali da su se dobrovoljno prijavili i njihovi prijatelj i susjedi, nisu željeli propustiti veliki događaj.

Nakon što su obišli sve ljude koje su imali na popisu, Merthin je napustio Thomasa i spustio se do skele. Tijekom noći trebalo je prebaciti kola na drugu stranu, kako bi mogli krenuti već u svitanje. Skela je odjednom mogla prevesti samo jedna kola - prijelaz dvjesto kola potrajat će nekoliko sati. Zbog toga im, dakako, i treba most.

Jedan je bivol okretao veliki kotač i kola su već prelazila rijeku. Na suprotnoj su strani vlasnici pustili životinje na pašnjak, pa se ukrcali na skelu i vratili u krevet.

Edmund je angažirao Johna Pozornika i još šestoricu njegovih pomoćnika da prenoće u Newtownu i čuvaju kola i životinje.

Skela je još uvijek prevozila kola kada je Merthin, približno sat nakon ponoći, pošao u krevet. Još neko vrijeme ležao je i razmišljao o Caris. Njezini hirovi i nepredvidljivost upravo su dio svega onoga što kod nje voli. No neki je put nemoguća. Najpametnija je osoba u Kingsbridgeu, ali ponekad i beznadno iracionalna.

No najviše od svega zasmetalo mu je što ga je nazvala slabićem. Činilo joj se da joj nikada neće moći oprostiti taj udarac. Grof Roland ponizio ga je prije deset godina, govoreći kako ne može postati štitonoša, te kako može postati samo tesarski naučnik. Ali on nije slab. Usprotivio se Elfricovoj tiraniji, do nogu potukao priora Godwyna po pitanju konstrukcije mosta, a uspije li mu plan, spasit će cijeli grad.

Možda jesam nizak, pomislio je, ali, tako mi svega, snažan sam.

Ipak, i dalje nije znao što poduzeti u vezi s Caris, te je zaspao obuzet brigom.

Edmund ga je probudio čim je svanulo. Tada su već gotovo sva kola iz Kingsbridgea bila na suprotnoj strani rijeke, u nepravilnoj koloni koja je vodila kroz Newtown i još gotovo kilometar u šumu. Još približno dva sata trajao je prijevoz ljudi na drugu obalu. Uzbuđenje koje je donosilo organiziranje zapravo pravog pravcatog

hodočašća, skrenulo je Merthinove misli s Caris i trudnoće. Ubrzo se pašnjak na suprotnoj obali pretvorio u poprište dobronamjernog kaosa: deseci ljudi hvatali su svoje konje i volove, dovodili ih do kola i vezivali im ormu. Dick Pivar donio je divovsku bačvu piva koje je dijelio - "Da osokolim ekspediciju", rekao je - uz dvojak ishod: neke je to toliko osokolilo da su se morali ispružiti.

Na gradskoj obali rijeke okupilo se mnoštvo promatrača. Kad se kolona napokon pokrenula, s te je strane doprlo gromoglasno klicanje.

No kamen je bio tek polovina problema.

Merthin se sada usredotočio na sljedeći izazov. Želi li početi zidati stupove čim kamen dođe iz kamenoloma, mora za dva dana isprazniti kesone, a ne za dva tjedna.

Kada se klicanje stišalo, obratio se okupljenima. Bilo je to pravo vrijeme da im privuče pozornost, sada kada se uzbuđenje stišavalo i kada su se svi pitali što im je dalje činiti.

"Trebaju mi najsnažniji muškarci koji su ostali u gradu!" poviče. Svi su zašutjeli, zaintrigirani novošću. "Ima li još snažnih muškaraca u Kingsbridgeu?" Bio je to dijelom trik za privlačenje pozornosti: posao će biti naporan, no time što je tražio samo snažne muškarce ujedno je postavio izazov kojem će mladići teško odoljeti.

"Prije nego što se kola sutra navečer vrate iz kamenoloma, moramo izbaciti vodu iz kesona. Bit će to najteži posao koji ste ikada radili - stoga samo molim: bez slabića."

Pritom je pogledao Caris, koja je također bila među okupljenima, te joj je uhvatio pogled. Primijetio je da se lecnula: sjećala se da je upotrijebila upravo tu riječ i znala je da ga je time uvrijedila. "Sve žene koje drže da su ravnopravne muškarcima slobodno se mogu pridružiti poslu", nastavi sada.

"Pronađite kakvu kantu i što prije dođite na obalu nasuprot Otoku gubavaca.

Zapamtite - samo najjači!"

Nije mogao točno odrediti je li ih pridobio. Kada je završio, ugledao je visokog Marka Tkalca, te se kroz masu progurao do njega. "Mark, hoćeš li ih malo potaknuti da dođu?" upita zabrinuto.

Mark je bio dobrodušni div, omiljen u cijelome gradu. Iako je bio siromašan, imao je velik utjecaj, osobito među mladima. "Bez brige, mladići će se odazvati", reče.

"Hvala."

Merthin je nakon toga došao do lana Lađara. "Nadam se da ću te trebati cijeli dan", reče. "Prevožit ćeš ljude do kesona i natrag. Možeš raditi za plaću ili za indulgencije - sam biraj." Ian je bio pretjerano sklon mlađoj sestri svoje supruge, te će vjerojatno biti sklon oprost, za bilo kakav raniji grijeh ili za grijeh koji će, barem se tako nada, ubrzo počinuti.

Merthin se spustio do obale, do mjesta na kojem je pripremao gradnju mosta. Je li moguće za dva dana isprazniti kesone? Na to doista nije znao ni približan odgovor.

Pitao se koliko je litara vode u svakome od njih. Na tisuće litara? Stotine tisuća?

Zacijelo postoji način na koji je to moguće izračunati. Grčki su filozofi vjerojatno razradili neku metodu, no ako je i postojala, ta se metoda nije proučavala u školi u prioratu. Da bi to doznao, vjerojatno bi morao otići u Oxford, gdje, barem prema Godwynovim riječima, djeluju matematičari poznati širom svijeta.

Čekao je na obali, pitajući se hoće li se itko pojaviti.

Prva je stigla Megg Robbins, kršna kći trgovca žitom, mišića ojačanih godinama i godinama podizanja vreća. "Jača sam od većine muškaraca u gradu", rekla je ona, a Merthin u to ni na trenutak nije posumnjao.

Potom se pojavila skupina mladića, a zatim i trojica novaka iz priorata.

Čim je okupio desetero ljudi s kantama, Merthin je zatražio od lana da ga zajedno s njima preveze do bližeg od dvaju kesona.

S unutarnje strane kružne brane bio je priredio izbočinu, neposredno iznad površine vode, platformu dovoljno čvrstu da na njoj može stajati više muškaraca. S te platforme četiri para ljestava spuštala su se sve do dna rijeke. U središtu kesona, na površini je plutala velika splav. Između splavi i izbočine s unutarnje strane razmak je iznosio nešto više od pola metra, a splav su u središtu kesona držale drvene prečke koje su se širile na razne strane i

dolazile gotovo do zida, tako da se splav nije mogla pomicati više od nekoliko centimetara, bez obzira na smjer.

“Radit ćete u parovima”, reče im sada. “Jedan čovjek na splavi, jedan na izbočenju. Onaj koji je na izbočenju puni kantu i daje je drugome, a ovaj je prazni preko ruba, u rijeku. Dok vraća praznu kantu, već prihvaća novu, punu.”

Megg Robbins upita: “A što kada razina vode unutra padne, pa više ne možemo dosegnuti onog drugog?”

“To si se dobro dosjetila, Megg. Ti ćeš mi ovdje voditi posao, bit ćeš predradnica.

Kada više ne budete mogli doseći drugoga, radit ćete po troje. Netko će biti na ljestvama.”

Megg je brzo shvaćala stvar. “A onda učetvero, s dvoje na ljestvama...”

“Da. Iako će tada već trebati odmoriti ljude i dovesti nove.”

“Da.”

“Krenite. Ja ću dovesti još desetoricu - ipak i dalje imate više nego dovoljno prostora.”

Megg se okrene prema ljudima. “Svrstajte se u parove!” poviče.

Dobrovoljci su počeli puniti kante vodom. Čuo je kako Megg viče: “Održavaj ritam. Uroni, podigni, predaj, izlij! Jedan, dva, tri, četiri. Može pjesma, da lakše držimo ritam?” Istog trenutka gromoglasno je zapjevala žestokim kontraaltom:

“Bijaše jednoć pristali vitez mlad...”

Svi su znali tu pjesmu, pa su je odmah prihvatili i zapjevali drugi stih: “Oštrica bješe mu ravna i čvrsta, o...!”

Merthin ih je gledao. Svi su već nakon nekoliko minuta bili posve mokri. Koliko mu se činilo, razina vode u kesonu nije se spustila. Bit će to dugotrajan posao.

Prešavši preko ruba kesona, ušao je u lanov čamac.

Kada je došao do obale, ondje ga je već čekalo još tridesetero dobrovoljaca s kantama.

Pokrenuo je uklanjanje vode iz drugog kesona, a za taj posao zadužio je Marka Tkalca. Potom je udvostručio posade na oba kesona, a ubrzo potom počeo zamjenjivati umorne radnike svježima. Ian Lađar ubrzo je postao toliko iscrpljen daje vesla prepustio sinu.

Razina vode u kesonima spuštala se mučno polagano, centimetar po centimetar. Kako je voda padala, tako se vađenje usporavalo, jer je kante trebalo podizati sve više i više.

Megg je prva utvrdila da čovjek ne može jednom rukom držati punu kantu, a drugom praznu i pritom još održavati ravnotežu na ljestvama. Stoga je osmislila jednosmjerni lanac prijenosa: pune kante dizale su se jednim ljestvama, a prazne spuštale drugima. Mark je u svojem kesonu uveo identičan sustav.

Dobrovoljci su jedan sat radili, a zatim se cijeli sat odmarali, no Merthin nije imao vremena za predah. Organizirao je ekipe, nadgledao prijevoz dobrovoljaca do i od kesona, mijenjao napukle kante. Većina muškaraca tijekom stanke je pila pivo, pa je poslijepodne zabilježeno nekoliko nesretnih slučajeva: ljudima su ispadale kante ili su padali s ljestava. Majka Cecilia došla je zbrinuti ozlijeđene, a pomagale su joj Mattie Vidarica i Caris.

Ubrzo je, prerano, počelo ponestajati svjetla, pa su morali prestati. No iz oba kesona bilo je ispražnjeno više od polovine vode. Merthin je sve zamolio da ponovno dođu raditi ujutro, a zatim je otišao kući. Nakon što je pojeo nekoliko žlica majčine juhe, zaspao je za stolom, kasnije se probudivši tek toliko da se omota pokrivačem i ispruži na slami. Kada se sutradan ujutro probudio, prvo se upitao hoće li se itko od dobrovoljaca pojaviti i drugog dana rada.

Čim je svanulo, odjurio je do rijeke, obuzet tjeskobom i zabrinutošću. Ondje su već bili i Mark Tkalac i Megg Robbins. Mark je jeo divovski hljeb, dok je Megg vezivala visoke čizme, u nadi da će joj noge tako ostati suhe. Sljedećih pola sata na obali se nije pojavio više nitko i Merthin se već počeo pitati što će učiniti bez dobrovoljaca. A onda su se ukazali neki mladići, koji su bili ponijeli doručak, nakon njih i iskušenici iz samostana, a zatim i svi ostali.

Pojavio se i Ian Lađar, a Merthin mu je odmah rekao neka odveze do kesona Megg i dio dobrovoljaca, tako da su ponovno počeli raditi.

Sada je sve bilo još teže. Svi su osjećali bol od jučerašnjih napora. Svaku kantu trebalo je podizati na visinu od tri i više metara. No poslu se ipak nazirao svršetak.

Razina vode i dalje se spuštala i dobrovoljci su već vidjeli dno rijeke.

Sredinom poslijepodneva pristigla su prva kola iz kamenoloma. Merthin je vlasniku naložio da iskrca kamen na pašnjak, te da kolima dođe na skelu i vrati se u grad. Ubrzo nakon toga, u Megginu kesonu, splav se spustila na riječno dno.

No posla je bilo još. Nakon što su izbacili i posljednje ostatke vode, trebalo je rastaviti i samu splav, dasku po dasku, te je iznijeti preko ljestava. Tako su im se ukazali i deseci riba, koje su se grčevito bacakale u blatnjavim lokvicama na dnu.

Prikupili su ih mrežama i podijelili dobrovoljcima. No kada je i taj posao dovršen, Merthin je ostao stajati na izbočenju, umoran, ali presretan, te se zagledao dolje, u rupu duboku gotovo sedam metara, na čijem se dnu nalazilo ravno blato riječnoga korita.

Sutra će u svaku od rupa ubaciti nekoliko tona kamenog otpada i šljunka, pa sve to zaliti žbukom i tako dobiti divovski, čvrsti i nepomični temelj.

A onda će početi graditi most.

* * *

Wulfric je bio duboko potišten.

Nije gotovo uopće jeo, a zaboravljao je i da se treba prati. Automatski je ustajao u zoru i ponovno lijegao kad bi se smračilo, ali nije radio, niti je navečer s Gwendom vodio ljubav. Kad bi ga upitala što mu je, samo bi odgovorio: "Zapravo ne znam, doista ne znam." Na sva pitanja odgovarao je tako, neodređeno, ili bi samo nešto progundao.

Na poljima ionako nije bilo osobitog posla. U to doba godine seljaci obično sjede uz vatru, šiju kožnate cipele i izrađuju hrastove lopate, jedu usoljenu svinjetinu, meke jabuke i kupus konzerviran u octu. Gwendu nije brinulo pitanje kako će se njih dvoje prehraniti: Wulfric je još imao novac od prodaje uroda. No užasno se brinula za njega.

Wulfric je oduvijek živio za rad. Neki su se seljani neprestance tužili i bili sretni samo za neradnih dana, ali on nije bio takav. Polja, usjevi, životinje i vrijeme bili su jedine teme do kojih mu je bilo stalo. Nedjeljom je uvijek bio nemiran sve dok ne bi pronašao neku

dopuštenu zanimaciju, dok je za blagdana činio sve samo da nekako zaobiđe pravila.

Znala je da ga nekako mora navesti da se vrati u uobičajeno psihičko stanje. Inače bi se mogao razboljeti, dobiti neku bolest. A ni njegov novac neće potrajati zauvijek.

Prije ili kasnije oboje će morati raditi.

Ipak, nije mu priopćila novost dok nisu prošla dva puna mjeseca, tako da je tada već bila posve sigurna.

A onda je, jednog prosinačkog jutra, rekla: "Moram ti nešto reći."

Samo je nešto progundao. Sjedio je za kuhinjskim stolom i šiljio nekakav štap.

Nije ni odvojio pogled od te dokone zanimacije.

Ispružila je ruke preko stola i uhvatila ga za ručne zglobove, pa ga tako prekinula u radu. "Wulfric, hoćeš li me, molim te, pogledati?"

Pogledao ju je mrzovoljna izraza lica, kivan zbog činjenice da mu nešto naređuje, ali i odviše letargičan da joj se suprotstavi.

"Važno je", reče ona.

Bez riječi ju je pogledao.

"Rodit ću dijete", reče ona.

Izraz njegova lica nije se promijenio, ali je ispustio nož i štap.

Promatrala ga je još nekoliko dugih trenutaka. "Jesi li me razumio?" upita ona.

On kimne. "Dijete", reče.

"Da. Dobit ćemo dijete."

"Kada?"

Nasmiješila se. Bilo je to prvo pitanje koje je postavio u posljednja dva mjeseca.

"Na ljetu, prije žetve."

"Dijete mora imati svu potrebnu brigu", reče on. "I ti."

"Da."

"Moram raditi." Ponovno se doimao potišteno.

Čekala je suspregnuta daha. Što se sada sprema?

Uzdahnuo je, pa stisnuo zube. "Otići ću do Perkina", reče. "Treat će mu pomoć sa zimskim oranjem."

"I gnojenjem", reče ona sretno. "Ići ću s tobom. Ponudio je da će nas oboje angažirati."

“U redu.” I dalje je piljio u nju. “Dijete”, reče, kao daje riječ o nekakvom čudu.

“Baš me zanima... dječak ili djevojčica?”

Ustala je, zaobišla stol i sjela na klupu do njega. “Što bi ti bilo draže?”

“Djevojčica. U mojoj obitelji uvijek su se rađali samo dječaci.”

“Ja želim dječaka, minijaturnu verziju tebe.”

“Možda dobijemo blizance.”

“Dječaka i djevojčicu.”

Zagrlio ju je. “Otac Gaspard trebao bi nas vjenčati kako Bog zapovijeda.”

Gwenda zadovoljno uzdahne, pa mu nasloni glavu na rame. “Da”, reče. “Možda bismo to trebali učiniti.”

Merthin se iz roditeljske kuće iselio nekoliko dana prije Božića. Za sebe je bio izgradio kuću s jednom prostorijom na Otoku gubavaca, zemlji koja je sada bila njegova. Ustvrdio je kako mora čuvati sve veće zalihe vrijednog građevinskog materijala koje su se nalazile na otoku - drvene građe, kamena, vapna, konopaca i željeznog alata.

U isto je vrijeme prestao dolaziti jesti kod Caris.

Pretposljednog dana prosinca ona je posjetila Mattie Vidaricu.

“Ne trebaš mi govoriti zašto si došla”, reče Mattie. “Tri mjeseca?”

Caris kimne, izbjegavajući njezin pogled. Pogledom je obuhvatila malenu kuhinju, bočice i staklenke. Mattie je nešto zagrijavala u malenoj željeznoj posudi, iz koje se širio jednak miris koji je Caris tjerao na kihanje.

“Ne želim roditi”, reče Caris.

“Ah, da mi je barem po jedna kokoš za svaku prigodu u kojoj sam čula te riječi.”

“Jesam li zbog toga zla i izopačena?”

Mattie slegne ramenima. “Ja pripremam napitke, ne donosim sudove. Ljudi znaju razliku između ispravnog i pogrešnog - a kad ne znaju, obraćaju se svećenicima.”

Caris su te riječi razočarale. Nadala se suosjećanju. Sada suzdržanijim glasom upita: “Imaš li napitak kojim se mogu riješiti

trudnoće?”

“Imam...” Činilo se da je Mattie nelagodno.

“Ima i neku kvaku?”

“Trudnoće ćeš se riješiti trovanjem. Neke djevojke popiju po pet litara jakoga vina. Ja pripremam dozu od nekoliko toksičnih biljaka. Ponekad uspije, ponekad ne. Ali u svakom slučaju osjećat ćeš se užasno.”

“Je li to opasno? Mogu li i umrijeti?”

“Da, iako nije toliko riskantno kao porod.”

“Onda uzimam.”

Mattie je uklonila posudu s vatre i stavila je na kamen, da se ohladi. Prišavši staroj oštećenoj radnoj klupi, iz ormarića je izvadila malenu zdjelicu i stavila u nju malo praha iz različitih bočica.

Caris upita: “Što je sad? Kažeš da ne donosiš sudove, ali me prijekorno gledaš.”

Mattie kimne. “U pravu si. Donosim sudove, dakako, to svi čine.”

“I sada osuđuješ mene.”

“Razmišljam o tome kako je Merthin dobar čovjek i kako ga voliš, ali čini se da uz njega ne uspijevaš pronaći sreću. To me rastužuje.”

“Smatraš da bih trebala biti poput drugih žena i baciti se pod noge nekom muškarcu.”

“Izgleda da ih to usrećuje. Ali ja sam odabrala drukčiji životni put. A tako će, pretpostavljam, biti i s tobom.”

“Jesi li sretna?”

“Nisam se rodila da budem sretna. Ali pomažem ljudima, od toga živim i slobodna sam.” Ulila je mješavinu u šalicu, dodala joj malo vina, pa stala miješati, da se prah posve otopi. “Jesi li doručkovala?”

“Samo sam popila malo mlijeka.”

Mattie je u šalicu stavila i malo meda. “Popij ovo i nemoj ni pokušati objedovati. Sve ćeš povratiti.”

Caris je uzela šalicu. Još je nekoliko trenutaka oklijevala, a onda je popila napitak.

“Hvala.” Bio je odvratno gorak, a taj okus tek je djelomično prikrivala slatkoća meda.

“Sve bi moralo biti gotovo do sutra ujutro - na ovaj ili na onaj način.”

Caris joj je platila, a zatim je izašla. Dok se vraćala kući, osjećala je jiebobičnu mješavinu ushita i tuge. Raspoloženje joj je podizala činjenica da je donijela odluku nakon tolikih tjedana zabrinutosti. No pritiskala ju je i tuga zbog gubitka, kao da se od nekoga oprašta - možda od Merthina. Pitala se hoće li njihova odvojenost biti trajna. O toj je mogućnosti bila u stanju razmišljati pribrano, jer se i dalje ljutila na njega, no znala je da će joj užasno nedostajati. On će s vremenom naći drugu - možda Bessie - ali Caris je bila uvjerena da ona neće pronaći nekog drugog muškarca.

Nikada nikoga neće voljeti kao što je voljela Merthina.

Čim je ušla u kuću, postalo joj je mučno od mirisa pečene svinjetine, pa je odmah izašla. Nije joj se ogovaralo s drugim ženama u glavnoj ulici, niti s muškarcima u vijećnici pričalo o poslu, pa je besciljno krenula prema prioratu, čvršće se omotavši debelim vunanim plaštem kako bi joj bilo toplije, te je sjela na jedan nadgrobni kamen na groblju, okrenuta prema sjevernome zidu katedrale, diveći se savršeno oblikovanim ukrasima i skladu kontrafora.

Ubrzo ju je zahvatila mučnina.

Povraćala je po grobu, no želudac joj je bio prazan, pa je iz nje izlazila samo žuč.

Počela ju je boljeti glava. Bila bi najradije legla, ali joj se nije išlo kući zbog onog mirisa iz kuhinje. Odlučila je poći u bolnicu u prioratu. Redovnice će joj dopustiti da se ondje malo odmori na nekom krevetu. Napustivši groblje, prešla je travnjak ispred katedrale i ušla u bolnicu. Odjednom je osjetila nepodnošljivu žeđ.

Dočekalo ju je ljubazno podbuhlo lice Stare Julije. “Oh, sestro Juliana”, reče Caris zahvalno. “Biste li mi donijeli malo vode?” Priorat je imao vodu koja je cijevima dolazila iz rijeke, s nekog mjesta uzvodno od grada. Bila je hladna i bistra i sigurna za piće.

“Bolesna si, dijete?” upita zabrinuto Stara Julia.

“Malko mi je mučno. Ako smijem, samo bih malo prilegla.”

“Svakako. Idem po majku Ceciliju.”

Caris se ispružila na jednom od ležaja od slame uredno posloženih na podu.

Sljedećih nekoliko trenutaka bilo joj je bolje, no glavobolja se potom pogoršala. Julie se vratila s vrčem i lončićem, te u društvu majke Cecilije. Caris je popila malo vode, povratila, pa još malo pila.

Cecilia joj je postavila nekoliko pitanja, a zatim je rekla: "Pojela si nešto pokvareno. Moramo te pročistiti."

Caris je boljelo toliko jako da nije mogla odgovoriti. Cecilia je izišla, a nekoliko trenutaka kasnije vratila se s nekom bocom i žlicom. Dala je Caris punu žlicu gustog sredstva koje je imalo okus po klinčićima.

Caris je ležala zatvorenih očiju, žudeći za time da bol nekako mine. Nakon nekog vremena osjetila je bolne grčeve u želucu, a uslijedio je nezadrživ proljev. Nekako neodređeno zaključila je da je uzrok tome onaj gusti pripravak majke Cecilije. Nakon sat vremena to je prestalo. Julie ju je odjenula, oprala i dala joj redovničku halju umjesto njezine uprljane haljine, te je položila na čisti ležaj. Ispružila se i sklopila oči, posve iscrpljena.

Posjetio ju je i prior Godwyn, koji je rekao da joj moraju pustiti krv. To je došao obaviti jedan drugi redovnik. On ju je natjerao da sjedne i ispruži ruku tako da joj se lakat našao iznad velike zdjele. Potom joj je oštrim nožem otvorio žilu u pregibu.

Gotovo nije ni osjetila bol, niti primjećivala polagano pulsiranje krvi koja je istjecala.

Nakon nekog vremena redovnik je stavio zavoj na ranu i rekao joj da ga čvrsto drži.

Odnio je posudu s krvi.

Tek nejasno bila je svjesna ljudi koji su je dolazili posjetiti: otac, Petranilla, Merthin. Stara Julie s vremena na vrijeme prinosila joj je vodu ustima, pa je svaki puta pila, jer je bila neutaživo žedna. U jednom trenutku primijetila je svijeće, te je shvatila da se zasigurno spustila noć. Na koncu je utonula u nemiran san te užasno sanjala krv. Kad god bi se probudila, Julie joj je davala vodu.

Na koncu se probudila pri danjem svjetlu. Bol se bila povukla, a još je osjećala tek tupu glavobolju. Odmah je shvatila da joj netko pere bedra. Pridignula se na lakat.

Kraj ležaja je čučala neka novakinja anđeoskog lica. Caris je haljina bila zadignuta oko struka, a redovnica ju je prala tkaninom umočenom u toplu vodu.

Nakon nekoliko trenutaka prisjetila se djevojčina imena. "Mair", reče.

"Da", odgovori ova s osmijehom.

Dok je cijedila tkaninu u posudu s vodom, Caris je prestrašeno uvidjela da je voda crvena. "Krv!" reče sa strahom u glasu.

"Bez brige", reče Mair. "Samo uobičajeni mjesečni ciklus. Obilan, ali normalan."

Caris je tada primijetila da su joj haljina i ležaj natopljeni krvlju.

Ispružila se, zagledana u strop. U oči su joj navrle suze, no nije znala plače li od olakšanja ili od tuge.

Više nije trudna.

DIO ČETVRTI
LIPANJ 1338. DO SVIBNJA

Poglavlje 30

Lipanj 1338. godine bio je suh i sunčan, no Sajam runa bio je prava katastrofa - kako općenito za Kingsbridge, tako i konkretno za Edmunda Vunara. Sredinom tjedna Caris je već znala da joj je otac bankrotirao.

Stanovnici Kingsbridgea znali su da će situacija biti teška i učinili su sve što je bilo u njihovoj moći da se pripreme. Od Merthina su naručili tri velike splavi koje su mogle prelaziti rijeku uz pomoć motke, kao ispomoć skeli i lanovu čamcu. On ih je mogao izraditi i više, ali nije bilo mjesta za njihovo pristajanje na obalama. Prostor oko priorata otvoren je dan ranije, a skela je od obale do obale išla cijelu noć, osvijetljena bakljama. Uspjeli su uvjeriti Godwyna da svim prodavačima iz Kingsbridgea dopusti da prijeđu na suprotnu obalu i da prodaju ljudima koji čekaju u redu, sve u nadi da će pivo Dicka Pivara i peciva Betty Pekarice udobrovoljiti ljude koji su prisiljeni čekati. Sve to nije bilo dovoljno.

Na sajam je došlo manje ljudi nego inače, no redovi su bili gori nego ikada.

Dodatne splavi nisu bile dovoljne, no čak i uz njih obala se na obje strane rijeke već pretvorila u pravu močvaru, pa su kola neprestano tonula u blato i trebalo ih je izvlačiti volovima. Što je bilo još gore, novim je splavima bilo teško upravljati, pa je dvaput došlo do sudara uslijed kojih su putnici pali u rijeku. Nasreću, nitko se nije utopio.

Dio trgovaca predvidio je takav razvoj situacije, pa se nije ni uputio na sajam.

Drugi su se samo okrenuli i vratili čim su ugledali red. Od onih koji su bili voljni čekati pola dana da uđu u grad, neki su uspjeli prodati toliko malo da su grad napustili već nakon dan-dva. Već u srijedu, skela je više ljudi odvozila iz grada nego što ih je dovozila na sajam.

Tog su jutra Caris i Edmund obišli radove na mostu s Guillaumeom iz Londona.

Guillaume nije bio onoliko važna mušterija kao Buonaventura Caroli, ali im je te godine bio najbolji kupac, pa su se oko njega silno

trudili. Bio je to visok i snažan muškarac u jarkocrvenom ogrtaču od skupog talijanskog sukna.

Posudili su Merthinovu splav koja je imala povišenu palubu i ugrađenu dizalicu, radi prijevoza građevinskog materijala. Plovilom je upravljao njegov mladi pomoćnik, Jimmie.

Stupove mosta koje je Merthin u takvoj žurbi podigao još u prosincu i dalje su okruživali kesoni. Edmundu i Caris bio je objasnio da će ih zadržati gotovo do samog dovršetka mosta, kako bi zaštitio kamen od slučajnih oštećenja dok njegovi radnici izvode ostale zahvate na mostu. Nakon što ih sruši, umjesto njih će u rijeku položiti hrpu većeg kamenja, jer će ono, kako je rekao, onemogućiti riječnoj struji da potkopava kamene stupove.

Masivni kameni stupovi sada su rasli, poput krošnje se preko lukova širili u stranu, prema manjim stupovima podignutima u plićoj vodi u blizini obale. S njih su se, pak, širili lukovi, na jednoj strani prema središnjim stupovima, a na drugoj prema upornjacima na obali. Desetak zidara užurbano je radilo na složenim skelama koje su se držale za kamen poput galeblijih gnijezda na kakvoj litici.

Pristali su na Otoku gubavaca i zatekli Merthina kako s bratom Thomasom nadgleda zidare koji su gradili upornjak s kojeg će most prijeći preko sjevernog rukavca rijeke. Priorat je i dalje bio vlasnik mosta, te ga je nadzirao, iako je zemlja bila iznajmljena župnome cehu, dok se izgradnja financirala sredstvima posuđenima od pojedinaca iz grada. Thomas je često dolazio na gradilište. Prior Godwyn poput pravog se vlasnika zanimao za radove, a osobito ga je zanimalo kako će most izgledati. Očito je imao dojam da će to biti svojevrsni spomenik podignut u njegovu čast.

Merthin je zlatnosmeđim očima pogledao posjetitelje, a Caris se učinilo da joj je srce brže zakucalo. U posljednje ga vrijeme gotovo nije ni viđala, a kad su i razgovarali, redovito se radilo o službenim temama. No u njegovoj se nazočnosti i dalje osjećala neobično. Morala se silno truditi da normalno diše, da ga gleda u oči hineći nehaj, te da uspori govor.

Nikad nisu uspjeli prijeći preko posljednje svađe. Nije mu spomenula pobačaj, pa nije mogao znati je li do njega došlo spontano ili na neki drugi način. Ni on ni ona to više nisu spominjali.

Otada je dvaput došao do nje radi razgovora, ozbiljno i svečano, te je molio da krenu ispočetka. Ona mu je oba puta rekla da nikada neće voljeti nekog drugog muškarca, ali i da ne kani provesti život kao nečija supruga i nečija majka. "A kako ćeš onda provesti život?" upitao ju je. Odgovorila je da jednostavno ne zna.

Merthin više nije bio onoliko zaigran i nestašan. Kosa i brada bili su mu uredno podšišani - sada je redovito odlazio Matthewu Brijaču. Na sebi je imao crvenkastosmeđu tuniku, poput zidara, ali i žuti plašt obrubljen krznom, znak majstorskog statusa, te kapu ukrašenu perom, zahvaljujući kojoj je izgledao i malko viši.

Elfric, koji se i dalje držao neprijateljski, protivio se tome da se Merthin odijeva kao majstor, opravdavajući to činjenicom da nije član nijednog ceha. Merthin je nato rekao da je majstor, te da se rješenje krije u njegovu primanju u ceh. Stvar je ostala na tome, i dalje neriješena.

Merthinu je bila tek dvadeset jedna godina, a Guillaume ga je pogledao i prvo rekao: "Tako je mlad!"

Caris je gotovo uvrijeđeno rekla: "Još od svoje sedamnaeste najbolji je graditelj u gradu."

Merthin je još nešto rekao Thomasu, a onda im je prišao. "Upornjaci moraju biti snažni i imati duboke temelje", rekao je, objašnjavajući masivni kameni zid koji je podizao.

Guillaume upita: "A zašto, mladiću?"

Merthin je bio naviknut na pitanja upućena s visoka, pa se nije uvrijedio. Jedva se primjetno nasmiješivši, rekao je: "Dopustite da vam pokažem. Raširite noge koliko god možete, ovako." Merthin mu je pokazao kako da stane, a Guillaume se - nakon kratkog oklijevanja - poveo za njegovim primjerom. "Imate dojam da bi vam se stopala mogla otklizati još dalje jedno od drugoga, nije li tako?"

"Tako je."

"I krajevi mosta skloni su širenju, baš kao vaša stopala. To napreže most, kao što vi sada osjećate pritisak u preponama." Merthin je ponosno stao uspravno, te je čizmom čvrsto stao uz Guillaumeovu meku kožnatu cipelu. "Sada vam se noga ne može pomaknuti, pa je i opterećenje u preponama manje, zar ne?"

"Da, tako je."

“Upornjak djeluje jednako kao moja noga dok učvršćuje položaj vaše noge i umanjuje pritisak.”

“Vrlo zanimljivo”, reče Guillaume zamišljeno dok se uspravljao. Caris je znala da samome sebi govori kako ne smije podcijeniti Merthina.

“Dopustite da vam pokažem gradilište”, reče Merthin.

Otok se u proteklih pola godine posve promijenio. Više nije bilo ni traga nekadašnjoj koloniji gubavaca. Velik dio kamenitog terena sada su zauzimale zalihe materijala: uredne hrpe kamena, bačve s vapnom, hrpe drvene grade i namotaji konopca. Sve je i dalje bilo prepuno zečeva, no oni su se sada za životni prostor nadmetali s graditeljima. Jedan je kovač ondje imao i radionicu u kojoj je popravljao stari alat i izrađivao nova pomagala. Na otoku se nalazilo i nekoliko zidarskih kućica, kao i Merthinova nova kuća, malena, ali pomno izgrađena i uređena, prelijepih proporcija. Tesari, kamenoresci i pomoćni radnici koji su pripremali žbuku, davali su sve od sebe da radnici na skelama uvijek imaju dovoljno materijala.

“Čini se da danas radi više ljudi nego inače”, prošapće Caris Merthinu.

On se nasmiješi. “Rasporedio sam ih tako da što više budu na vrlo uočljivim mjestima”, odgovori tiho. “Htio bih da svi posjetitelji uvide koliko brzo radimo na izgradnji novoga mosta. Želim da se uvjere kako će se dogodine održati uobičajeni sajam i da će sve ponovno biti normalno.”

Na zapadnome kraju otoka, podalje od mjesta na kojem će se spojiti dva buduća mosta, nalazila su se skladišta i odlagališta na parcelama koje je Merthin iznajmio trgovcima iz Kingsbridgea. Iako je najamnina ondje bila niža nego što bi je zakupci plaćali unutar gradskih zidina, Merthin je već zarađivao više od simboličnog iznosa koji je godišnje plaćao za pravo na otok.

Usto se često viđao s Elizabeth Crkvenjakovom. Caris ju je smatrala hladnom kućkom, no radilo se o jednoj preostaloj ženi u gradu, intelektualno dovoljno jakoj da Merthinu bude izazovna. Imala je malenu škrinju s knjigama naslijeđenima od oca, biskupa, pa je Merthin provodio večeri kod nje, čitajući. Caris nije znala događa li se među njima i štogod više.

Nakon što su dovršili obilazak, Edmund je poveo Guillaumea natrag na obalu, no Caris je ostala na otoku, da razgovara s Merthinom. "Dobra mušterija?" upita on dok su gledali kako se splav udaljava.

"Upravo smo mu prodali dvije vreće jeftine vune za manje novca nego što smo je platili." U jednoj vreći nalazilo se 165 kilograma vune, oprane i osušene. Te se godine jeftina vuna prodavala po trideset šest šilinga za vreću, a kvalitetna za približno dvostruko više.

"Zašto?"

"Kad cijene padaju, bolje je imati novac nego vunu."

"Ali zasigurno ste očekivali loš sajam."

"Nismo očekivali ovako loš promet."

"To me čudi. Tvoj je otac ranije uvijek iskazivao nadnaravnu sposobnost predviđanja trendova."

Caris je oklijevala. "Radi se o kombinaciji niske potražnje i nepostojanja mosta."

Zapravo je i ona ostala iznenađena. Gledala je kako njezin otac kupuje jednake količine runa kao i inače, iako su izgledi za prodaju bili loši, te se pitala zašto nije igrao sigurnije i smanjio količinu kupljene robe.

"Pretpostavljam da ćete višak pokušati prodati na sajmu u Shiringu", reče Merthin.

"Grof Roland upravo to priželjkuje od svijeta. Problem je u tome što ondje nismo stalni prodavači. Mjesni će trgovci pokupiti najunosnije poslove. Tako je uvijek i u Kingsbridgeu: moj otac i još dvojica-trojica trgovaca sklope velike poslove s najvećim kupcima, dok manjim trgovcima i došljacima preostaju tek mrvice.

Uvjerena sam da trgovci u Shiringu postupaju jednako. Možda bismo ondje mogli prodati pokoju vreću, ali nema stvarnih izgleda za to da se riješimo svega."

"Što ćete učiniti?"

"Zato sam i došla razgovarati s tobom. Možda ćemo morati obustaviti radove na mostu."

U nevjerici ju je gledao. "Ne", reče tiho.

"Užasno mi je žao, ali moj otac nema novca. Sve je uložio u runo koje ne može prodati."

Merthin je izgledao kao da ga je upravo pljusnula. Trenutak kasnije reče:

“Moramo pronaći neku drugu mogućnost!”

Duboko je suosjećala s njim, no nije joj padalo na pamet baš ništa utješno. “Moj je otac namijenio za most sedamdeset funta. Već je isplatio pola iznosa. Ostalo je, nažalost, u vrećama s vunom u njegovu skladištu.”

“Nemoguće je da je posve bez novca.”

“Praktički posve. A isto vrijedi za još nekolicinu građana koji su obećali novac za most.”

“Mogu usporiti”, reče Merthin očajno. “Otpustiti nekoliko majstora i zalihe materijala.”

“U tom slučaju nećeš dovršiti most do sljedećeg sajma, pa ćemo se naći u još većim nevoljama.”

“I to je bolje nego posve odustati.”

“Da, bilo bi bolje”, reče ona. “Ali zasada još ne poduzimaj ništa. Kada završi Sajam runa, ponovno ćemo promisliti o svemu. Samo sam te željela upoznati sa situacijom.”

Merthin je i dalje bio blijed. “Zahvalan sam ti.”

Splav se u tom trenutku vratila. Jimmie je čekao da je vrati na obalu. Dok se ukrcavala, nehajnim tonom upitala je: “I, kako je Elizabeth?”

Merthin se pretvarao da ga je pitanje pomalo iznenadilo. “Dobro, čini mi se”, reče.

“Čini mi se da se često viđate.”

“Ne osobito često. Oduvijek smo prijatelji.”

“Da, svakako”, reče Caris, iako to zapravo nije bila istina. Merthin je veći dio protekle godine, kada se onoliko družio s Caris, uglavnom posve ignorirao Elizabeth.

No bilo bi nedostojno proturječiti mu, pa je zbog toga zašutjela.

Mahnula mu je, a Jimmie je pokrenuo splav odgurujući se motkom. Merthin je pokušavao ostaviti dojam da u njegovu odnosu s Elizabeth nema ljubavi. To je možda i točno. Ili mu je možda bilo neugodno priznati Caris da voli drugu ženu. To sad nije znala odrediti. No u jedno je bila uvjerena: Elizabeth je sigurno zaljubljena. Caris je to pouzdano znala, već i po tome kako ga je gledala.

Elizabeth je možda ledena djeva, ali se nesumnjivo zagrijala za Merthina.

Splav je pristala uz suprotnu obalu. Caris je stupila na kopno i uputila se uzbrdo, prema središtu grada.

Merthina su novosti koje je čuo od nje duboko potresle. Caris se plakalo kada se prisjetila šoka i očaja na njegovu licu. Tako je izgledao i kada je odbila obnoviti njihovu vezu.

I dalje nije znala kako kani provesti život. Nekako je oduvijek zamišljala da će, što god radila, živjeti u udobnoj kući i da će sve troškove podmirivati zahvaljujući unosnome poslu. Sada joj se čak i to tlo izmicalo pod nogama. Grozničavo je razmišljala i pokušavala pronaći izlaz iz tog kaosa. Otac joj je bio neobično smiren, kao da još nije ni pojmio razmjere pretrpljenih gubitaka. No ona je znala da se nešto mora poduzeti.

Hodajući glavnom ulicom, prošla je kraj Elfricove kćeri, Griselde, koja je nosila svoje šestomjesečno dijete, dječaka kojeg je nazvala Merthin, kao trajni prijekor prvome Merthinu koji je nije htio uzeti za ženu. Griselda se i dalje pretvarala daje nedužna i povrijeđena. Svi su sada prihvatili činjenicu da Merthin nije djetetov otac, iako su neki u gradu i dalje smatrali da se trebao oženiti njome, jer je s njom ipak legao.

Kada je došla do svoje kuće, iz nje je izišao njezin otac. Zapanjeno ga je pogledala. Na sebi je imao tek donje rublje: dugačku potkošulju, gaće i pripijene hlače. "Gdje ti je odjeća?" upita ga.

On spusti pogled prema vlastitome tijelu i s gađenjem zastenje. "Sve sam rastreseniji", reče, pa se vrati u kuću.

Bit će da je bio svukao kaput i otišao u zahod, pomisli ona, pa ga je zaboravio odjenuti. Je li stvar samo u godinama? Bilo mu je tek četrdeset osam godina, a osim toga činilo se da ne može biti stvar tek u zaboravljivosti. To ju je duboko zabrinulo.

Ponovno je izišao posve odjeven, pa su zajedno prešli glavnu ulicu i uputili se u priorat. Edmund upita: "Jesi li rekla Merthinu za novac?"

"Jesam. Bio je užasno šokiran."

"Što je rekao?"

“Da može trošiti manje uspori li tempo radova.”

“Ali onda most neće biti spreman za sajam dogodne.”

“No, kao što i on kaže, i to je bolje nego dići ruke od napola izgrađenog mosta.”

Došli su do štanda Perkina Wigleigha, koji je prodavao nesilice. Njegova kći sklona očijukanju, Annet, držala je pladanj s jajima koji joj je na širokome remenu visio oko vrata. Na štandu je Caris ugledala svoju prijateljicu Gwendu, koja je sada radila za Perkina. Bila je u poodmakloj trudnoći, velikih grudi i nabrekla trbuha.

Stajala je jedne ruke podbočeneo bok, istežući se u klasičnoj pozi buduće majke koju bole leđa.

Caris je izračunala da bi i ona sada bila u istome stadiju trudnoće da nije popila Mattien napitak. Nakon pobačaja, iz grudi joj je stalo curiti mlijeko i nije se uspijevala oteti dojmu da je tijelo tako kori zbog onog što je učinila. Povremeno ju je hvatalo bolno grizodušje, no kad god bi o tome razmišljala logički, znala je da bi, kad bi se nekako vratila u istu situaciju, ponovno postupila jednako.

Gwenda joj je uhvatila pogled i nasmiješila se. Iako se to nikako nije moglo očekivati, Gwenda je na koncu ostvarila cilj: udala se za Wulfrica.

I on je sada bio ondje, snažan poput konja i još zgodniji. Hrpu drvenih sanduka utovarivao je na kola. Caris je bila oduševljena zbog Gwende. “Kako ti je danas?” upita je.

“Leđa me bole cijelo jutro.”

“Još malo, ha?”

“Nekoliko tjedana, čini mi se.”

Edmund upita: “Tko je to, dušo?”

“Ne sjećaš se Gwende?” upita Caris. “Posljednjih deset godina najmanje jednom godišnje bila ti je gošća u kući!”

Edmund se nasmiješi. “Nisam te prepoznao, Gwenda - bit će da je stvar u trudnoći. Ali dobro izgledaš.”

Krenuli su dalje. Caris je znala da Wulfric nije dobio zemlju koju je trebao naslijediti od roditelja: Gwenda to nije uspjela ishoditi. Caris nije točno znala što se dogodilo kada se Gwenda, u rujnu prošle godine, obratila Ralphu s tom molbom, no činilo se da je Ralph bio

nešto obećao, pa je onda pogazio obećanje. Bilo kako bilo, Gwenda je sada mrzila Ralpa žestinom koja je plašila.

U blizini se nalazio niz štandova na kojima su mjesni prodavači tkanina prodavali crvenkastosmeđi burel, grubu vunenu tkaninu koju su kupovali svi osim bogataša i od nje kod kuće izrađivali odjeću. Činilo se da im posao ide dobro, za razliku od trgovaca vunom. Sirova vuna prodavala se naveliko - izostanak nekolicine velikih kupaca mogao je upropastiti cijelo tržište. No tkanine su pripadale maloprodaji.

Svima su trebale i svi su ih kupovali. Možda malo manje u teškim vremenima, ali ljudima je i tada trebala odjeća.

U Carisinoj podsvijesti počela se rađati zasada još neodređena zamisao. Kad ne mogu prodati vunu, trgovci je ponekad daju tkati, te je pokušavaju prodati kao tkaninu. No posao je dugotrajan i zahtjevan, a na burelu se ne može osobito zaraditi.

Svi kupuju najjeftiniju tkaninu koja se nudi i prodavači moraju paziti da cijene budu što niže.

Sada je novim očima gledala štandove s tkaninama. "Baš me zanima za što se može dobiti najviše novca", reče. Burel se prodavao po dvanaest penija za metar¹⁶.

Pedeset posto više valjalo je platiti za takozvanu valjanu tkaninu - zgusnutu udaranjem ili gaženjem u vodi - a još više za sve ostale boje osim prirodne blijedosmeđe. Peter Bojar na svome je štandu nudio zelene, žute i ružičaste tkanine po dva šilinga - dvadeset četiri penija - po metru, iako boje nisu bile osobito jake i sjajne.

Već se okrenula prema ocu, da mu objasni ideju koja joj se počela rađati u glavi.

No prije nego što je stigla zaustiti, dogodilo se nešto što joj je posve odvuklo pozornost.

Sajam runa Ralpa je neugodno podsjećao na istu prigodu prije godinu dana, te je sada gotovo nesvjesno dodirnuo iskrivljeni nos. Kako je došlo do toga? Sve je počelo tako što je on nedužno zadirkivao onu seljančicu, Annet, a onda je njezina priprostog ljubavnika naučio pameti i održao mu lekciju na temu poštovanja. No cijela priča nekako je završila poniženjem za Ralpa.

Dok se približavao Perkinovu štandu tješio se razmišljajući o svemu što se dogodilo u međuvremenu. Nakon urušavanja mosta spasio je grofov život, stekao njegovo poštovanje i naklonost odlučnim držanjem u kamenolomu, te je na koncu postao gospodar, iako tek beznačajnog sela Wigleigha. Ubio je jednog čovjeka, Bena Kolara - vlasnika kola, tako da u tome nije bilo osobite časti, no ipak je samome sebi dokazao da to može učiniti.

Čak se i pomirio s bratom. Na to ih je natjerala majka, pozvavši obojicu na božićni objed, ustrajno tražeći da se tom prigodom rukuju. Nesretna je okolnost, rekao je njihov otac, što služe suprotstavljenim gospodarima, no svatko od njih ima dužnost dati sve od sebe, poput vojnika koji se nađu na suprotnoj strani u građanskome ratu. Ralphu je zbog toga bilo drago, a činilo mu se da tako razmišlja i Merthin.

Usto se uspio osvetiti Wulfricu, tako da mu je to donijelo podosta zadovoljstva: uskratio mu je nasljedstvo, a istodobno i djevojku koju je volio. Zgodna Annet sada je bila u braku s Billyjem Howardom, dok se Wulfric morao zadovoljiti ružnom, ali strastvenom Gwendom.

Bila je prava šteta što se Wulfric nije doimao shrvanijim. U selu se držao ponosno i uspravno, kao da mu je gospodar on, a ne Ralph. Voljeli su ga svi susjedi, dok ga je trudna žena upravo obožavala. Unatoč porazima koje mu je nanio Ralph, Wulfric je nekako u cijeloj priči bio junak. Možda zbog toga što mu je supruga toliko pohotljiva.

Ralph bi mu bio najradije prepričao susret s Gwendom u Zvonu. "Bio sam u krevetu s tvojom ženom", htio mu se pohvaliti. "I sviđalo joj se." Time bi uklonio i posljednji trag ponosa s Wulfricova lica. No Wulfric bi u tom slučaju doznao i daje Ralph nešto obećao, a zatim sramotno pogazio obećanje - zbog čega bi se Wulfric osjećao još nadmoćnijim. Ralph je zadrhtao pri pomisli na prijezir koji bi Wulfric i ostali osjetili prema njemu kada bi doznali za njegovu izdaju. Zbog toga bi ga osobito prezirao njegov brat Merthin. Ne, ta epizodica s Gwendom morat će ostati tajna.

Svi su se nalazili kod štanda. Perkin je prvi ugledao Ralpa koji im je prilazio, te je pokorno kao i uvijek pozdravio gospodara. "Dobar dan, lorde Ralphe", reče, klanjajući se. Supruga Peg, koja je stajala

iza njega, naklonila se i malko spustila u koljenima. Ondje je bila i Gwenda, koja je trljala bolna leđa. Ralph je onda ugledao Annet, s jajima, te se prisjetio kako joj je dodirivao malene dojke, oble i čvrste poput jaja na pladnju. Uvidjevši da je gleda, čedno je spustila pogled. Želio joj je ponovno dodirnuti grudi. Zašto ne, pomisli - ja sam joj gospodar. A onda je iza sviju ugledao i Wulfrica. Mladić je dotada utovarivao sanduke u kola, no sada je stajao nepomično, zagledan u Ralpa. Izraz njegovog lica bio je znalački nehajan, no pogled je bio postojan i miran. Taj pogled nije bilo moguće nazvati drskim, no Ralph je uvijek dobro znao prepoznati prijetnju. Prijetnja ne bi bila jasnija ni da je Wulfric rekao: Samo je dotakni, pa ću te ubiti.

Možda bih i trebao, pomisli Ralph. Možda bih mu trebao dopustiti da me napadne.

Probost ću ga mačem. Bit ću posve u pravu, kao gospodar koji se brani od seljaka zaluđenog mržnjom. Ne odvajajući pogled od Wulfricovih očiju, podignuo je ruku da dodirne Annetinu dojku - a onda je Gwenda kriknula, bolno i prestravljeno, pa su svi pogledali nju.

Poglavlje 31

Caris je začula bolan krik i prepoznala Gwendin glas. Istog trenutka obuzeo ju je strah. Nešto nije u redu. U nekoliko užurbanih koraka našla se kraj Perkinova štanda.

Gwenda je sjedila na stolici bez naslona, posve blijeda i lica izobličena od boli.

Ponovno je držala dlan na boku. Haljina joj je bila mokra.

Perkinova supruga, Peg, odmah je rekla: "Puknuo joj je vodenjak. Počinje rađati."

"Još je prerano", reče Caris zabrinuto.

"Dijete svejedno dolazi na svijet."

"To je opasno." Caris je istog trenutka donijela odluku. "Vodimo je u bolnicu."

Žene inače nisu odlazile rađati u bolnicu, no Gwendu će primiti bude li Caris to tražila. Svi su znali da nedonošče može biti osjetljivo.

Kraj njih se sada ukazao i Wulfric. Caris je iznenadilo koliko se doimao mladim.

Bilo mu je sedamnaest godina, a sada će postati otac.

Gwenda reče: "Samo sam nekako slaba. Sve će za koju minutu biti u redu."

"Ja ću te odnijeti", reče Wulfric, pa je bez muke podigne u naručje.

"Pođite za mnom", reče Caris. Odlučno je koračala ispred njih, vičući: "Sklonite se s puta, molim - u stranu, molim!" Već nekoliko trenutaka kasnije našli su se ispred bolnice.

Vrata su bila širom otvorena. Posjetitelji koji su ondje prenoćili, već su odavno bili vani, a njihove slamarice sada su bile složene na visoku hrpu kraj jednoga zida.

Nekolicina namještenica i iskuščenica energično je prala pod krpama na štapu i vodom u kantama. Caris se obratila najbližoj od njih, nekoj bosonogoj sredovječnoj ženi.

"Idite po Staru Julie, brzo - recite da vas šalje Caris."

Caris je pronašla razmjerno čist ležaj, te ga je raširila na podu kraj oltara. Nije bila sigurna koliko oltari doista pomažu bolesnicima,

ali se ipak pridržavala uvriježenog običaja. Wulfric je položio Gwendu na ležaj pomno i oprezno kao da je od stakla.

Ispružila se podignutih koljena i raširenih nogu.

Nekoliko trenutaka kasnije do njih je došla Stara Julie, a Caris je pomislila koliko joj je puta u životu ta redovnica, vjerojatno ne mnogo starija od četrdeset, iako se doimala prastarom, pružila utjehu. "Ovo je Gwenda Wigleigh", reče Caris. "Možda je sve u redu, ali dijete se odlučilo roditi nekoliko tjedana prerano, pa mi se učinilo da bi opreza radi bilo dobro dovesti je ovamo. Ionako smo bili ovdje, ispred katedrale."

"Vrlo mudra odluka", reče Julie, blago odgurujući Caris, kako bi kleknula kraj ležaja. "Kako ti je, dušo?" upita, obraćajući se Gwendi.

Dok je Julie tiho razgovarala s Gwendom, Caris je promatrala Wulfrica. Njegovo zgodno mlado lice bilo je izobličeno od zabrinutosti. Caris je znala da nikada nije kanio uzeti Gwendu za ženu - oduvijek je htio Annet. No sada se doimao zabrinuto kao da je voli već godinama.

Gwenda bolno krikne. "Samo polako", reče Julie. Kleknula je među Gwendine noge i zagledala joj se pod haljinu. "Dijete će vrlo brzo van", reče.

Pojavila se i jedna druga redovnica, a Caris je odmah prepoznala Mair, novakinju anđeoskog lica. Ona upita: "Da idem po majku Ceciliju?"

"Ne, ne treba je smetati", reče Julie. "Samo idi u spremište i donesi mi drvenu kutiju na kojoj piše 'porod'."

Mair se žurno udalji.

Gwenda reče: "O, Bože, kako boli."

"Samo tiskaj", reče Julie.

Wulfric upita: "Za ime svijeta, što se to događa?"

"Ništa neobično", reče Julie. "To je posve normalno. Žene tako rađaju. Bit će da si najmlađi u obitelji, jer bi inače bio vidio vlastitu majku kako rađa."

I Caris je bila najmlađe dijete. Znala je da je porod bolan, ali ga nikada nije vidjela vlastitim očima, te je sad ostala šokirana.

Mair se vratila i položila drvenu kutiju na pod kraj Julie.

Gwenda je prestala stenjati. Zatvorila je oči i izgledala gotovo kao da je zaspala. A onda je, nekoliko minuta kasnije, ponovno kriknula.

Julie se obrati Wulfricu: "Sjedi uz nju i drži je za ruku." Odmah ju je poslušao.

Julie je i dalje gledala pod Gwendinu haljinu. "Sada prestani tiskati", reče nakon nekog vremena. "Diši kratko, što češće." Stala je isprekidano dahtati, da joj pokaže što točno misli. Činilo se da je Gwendi to u sljedećih nekoliko minuta olakšavalo bol.

A onda je ponovno vrisnula.

Caris je to već postajalo nepodnošljivo. Ako je to normalno, kakav je onda porod s poteškoćama? Već je bila posve izgubila osjećaj za vrijeme: sve se odvijalo toliko brzo, no Gwendinim mukama kao da nije bilo kraja. Caris je obuzeo onaj osjećaj bespomoćnosti koji je toliko mrzila, osjećaj koji ju je bio preplavio kad joj je umirala majka. Željela je pomoći, ali nije znala što da čini. Zbog toga je bila toliko napeta i nervozna da je grizla usnu sve dok nije osjetila okus krvi.

Julie reče: "Evo nam djeteta." Ispružila je ruke između Gwendinih nogu. Haljina je skliznula oko struka i Caris je odjednom jasno ugledala djetetovu glavu, lica okrenuta nadolje, prekrivenu vlažnom kosom, koja je izranjala iz, kako joj se činilo, nemoguće raširenog otvora. "Bože pomози, nije ni čudo da toliko boli!" reče užasnuto.

Julie je lijevim dlanom pridržavala glavu. Djetesce se polagano okrenulo u stranu, pa je izvuklo i sićušna ramena. Koža mu je bila klizava od krvi i nekih drugih tekućina. "Sada se samo opusti", reče Julie. "Još malo pa gotovo. Dijete je prelijepo."

Preljepo, pomisli Caris iznenađeno. Njoj je izgledalo užasno.

Djetetov torzo izišao je zajedno s debelom plavom vrpcom koja je pulsirala i bila mu učvršćena za pupak. Potom su odjednom samo izletjele i noge i stopala. Julie objema rukama uzme dijete. Bilo je sićušno, glave ne osobito veće od Juliene dlana.

No činilo se da nešto nije kako treba. Caris tada shvati da dijete ne diše.

Julie je prinijela djetetovo lice ustima i puhнула u minijaturne nosnice.

Dijete je odjednom otvorilo usta, udahнуло zrak i zaplakalo.

“Hvala Bogu”, reče Julie.

Obrisala je djetetovo lice rukavom, nježno ga brisala oko ušiju, očiju, nosa i usta.

A onda je novorođenče privila na grudi i sklopila oči. U tom trenutku Caris je spoznala cijeli jedan život samoodricanja. Sekundu kasnije Julie je položila dijete na Gwendina prsa.

Gwenda spusti pogled. “Je li dječak ili djevojčica?”

Caris tek tada shvati da to nitko nije ni pogledao. Julie se nagne i raširi djetetova koljena. “Dječak”, reče.

Ona plava vrpca prestala je pulsirati, te se stisnula i poprimila bijelu boju. Julie je iz kutije izvadila dva kratka komada niti, te je podvezala pupčanu vrpcu. Zatim je uzela maleni oštri nož i prerezala vrpcu između dvaju čvorova.

Mair je od nje uzela nož i dodala joj maleni pokrivač iz kutije. Julie je uzela dijete, umotala ga, pa ga vratila Gwendi. Mair je donijela jastuke i podložila ih tako da se Gwenda malko pridigne. Gwenda je spustila prednju stranu haljine i izvadila nabreklу dojkу. Odmah je djetetu dala bradavicu, a ono je počelo sisati. Već minutu kasnije činilo se da spava.

Drugi dio pupčane vrpce i dalje je visio iz Gwende. Nekoliko minuta kasnije pomaknuo se, a iz nje je iskliznula bezoblična crvena masa: posteljica. Krv je natopila ležaj. Julie podigne onu crvenu masu i preda je Mair, govoreći: “Ovo spali.”

Zagledana u područje Gwendine zdjelice i prepona, Julie se namrštila. Caris je pogledala u istome smjeru i shvatila da krv i dalje teče. Julie je obrisala mrlje s Gwendina tijela, no odmah su se pojavili novi crveni potočići.

Kad se Mair vratila, Julie reče: “Molim te dovedi majku Ceciliju, odmah.”

Wulfric upita: “Nešto nije kako treba?”

“Krvarenje bi sada trebalo prestati”, odgovori Julie.

Odjednom je sve obuzela napetost. Wulfric se doimao prestrašeno. Dijete je zaplakalo i Gwenda mu je ponovno dala

bradavicu. Nakon kratkog sisanja, ponovno je zaspalo. Julie je i dalje neprestano pogledavala prema vratima.

Na koncu se pojavila i Cecilia. Pogledala je Gwendu i upitala: "Posteljica je izišla?"

"Prije nekoliko minuta."

"Dali ste joj da doji dijete?"

"Čim smo prerezali vrpču."

"Idem po liječnika." Cecilia je izišla užurbanim korakom.

Nije je bilo idućih nekoliko minuta. Kad se vratila, u ruci je imala malenu bočicu s nekakvom žućkastom tekućinom. "Ovo je propisao prior Godwyn", reče.

Caris je ogorčeno pogleda. "Ne bi li je trebao pregledati?"

"Ni slučajno", reče Cecilia kratko. "Svećenik je i redovnik. Takvi muškarci ne gledaju ženine intimne dijelove."

"Podex", reče Caris prijezirno. Bio je to latinski izraz za "šupak".

Cecilia se pretvarala da je nije čula. Kleknula je kraj Gwende. "Popij ovo, dušo."

Gwenda je popila napitak, ali je i dalje krvarila. Bila je blijeda i izgledala slabije nego neposredno nakon poroda. Dijete je spokojno spavalo na njezinim grudima, no svi ostali bili su prestrašeni. Wulfric je bez prestanka sjedao i ustajao. Julie je brisala krv s Gwendinih bedara i izgledala kao da bi svakog trenutka mogla zaplakati.

Gwenda je zatražila nešto za piti, a Mair joj je donijela šalicu piva.

Caris je povelu Julie u stranu i prošaptala: "Iskrvarit će!"

"Učinili smo sve što je u našoj moći", reče Julie.

"Već ste viđali takve slučajeve?"

"Da, tri puta."

"I kako su završili?"

"Žene su umrle."

Caris zdvojno zastenje. "Ali mora postojati nešto što možemo učiniti!"

"Sada je u Božjim rukama, Možeš se pomoliti."

"Nisam na to mislila kad sam rekla da nešto trebamo poduzeti."

"Pazi što govoriš."

Caris je istog trenutka obuzelo grizodušje. Nije se željela prepirati s tako blagom i dobronamjernom osobom kao što je Julie. "Oprostite, sestro. Nisam željela poreći moć molitve."

"Nadam se..."

"Ali još nisam pripravna prepustiti Gwendu u Božje ruke."

"A što još možemo poduzeti?"

"Vidjet ćete." Caris otrči iz bolnice.

Nestrpljivo se gurala među posjetiteljima sajma. Činilo joj se nevjerojatnim da su ljudi uopće u stanju i dalje kupovati i prodavati, dok se samo koji metar dalje odvija prava drama o kojoj ovisi jedan život. Ali i ona je sama mnogo puta čula da neka buduća majka rađa, pa ipak nije ni na trenutak zastala u poslu kojim se u tom trenutku bavila, nego je samo ženi poželjela sreću i nastavila dalje.

Izišavši na ulicu, potrčala je prema kući Mattie Vidarice. Pokucala je i otvorila vrata. Na njezino veliko olakšanje, Mattie je bila kod kuće.

"Gwenda je upravo rodila", reče.

"Što je pošlo po zlu?" upita odmah Mattie.

"S djetetom je sve u redu, ali Gwenda još krvari."

"Posteljica je izišla?"

"Da."

"Trebala je prestati krvariti."

"Možeš li joj pomoći?"

"Možda. Pokušat ću."

"Samo brzo, molim te!"

Mattie je skinula posudu s vatre i navukla cipele. Njih su dvije potom izišle, a Mattie je za sobom zaključala vrata.

"Kunem se da nikada neću imati dijete", reče Caris žestokim tonom.

Dojurile su u priorat i odmah ušle u bolnicu. Caris je odmah osjetila intenzivan miris krvi.

Mattie je dobro pazila da uljudno pozdravi Staru Julie. "Dobar vam dan, sestro Juliana."

"Zdravo, Mattie." Juliji njezin dolazak nije bio po volji. "Smatraš li da možeš pomoći ovoj ženi, iako ni lijek svetog priora nije blagoslovljen uspjehom?"

“Budete li se molili za mene i za pacijenticu, sestru, tko zna što se sve može dogoditi.”

Julie je taj diplomatski odgovor umirio.

Mattie je kleknula kraj majke i djeteta. Gwenda je iz trenutka u trenutak postajala sve bijedom. Oči su joj bile zatvorene. Dijete je uzaludno tražilo bradavicu, a činilo se da je Gwenda odviše iscrpljena da mu pomogne.

Mattie reče: “Mora nastaviti piti... ali ne jaki alkohol. Molim vas, donesite joj vrč tople vode s dodatkom malo vina. Zatim provjerite ima li u kuhinji bistre juhe, tople, ali ne vruće.”

Mair upitno pogleda Julie, koja je prvo malko oklijevala, no potom je rekla: “Idi...”

ali nikome ne spominji da ispunjavaš Mattiene želje.” Novakinja je potrčala prema kuhinji.

Mattie je zadignula Gwendinu haljinu koliko je god mogla, otkrivši joj tako cijeli trbuh. Koža koja je do prije nekoliko sati bila toliko zategnuta, sada je bila mlohava i nabrana. Mattie je uhvati i oprezno, ali čvrsto zarije prste u Gwendin trbuh. Gwenda zastenje, no bio je to zvuk koji je prije ukazivao na nelagodu nego na bol.

Mattie reče: “Maternica je meka. Nije se skupila. Zato krvari.”

Wulfric, koji je izgledao kao da je na rubu suza, upita: “Možete li išta učiniti?”

“Ne znam.” Mattie ju je počela masirati, prstima, kako se činilo, kroz kožu i mišiće, pritišćući Gwendinu maternicu. “Ovo ponekad navede maternicu da se skupi”, reče.

Svi su nijemo gledali. Caris se jedva usuđivala disati.

Mair se vratila s mješavinom vode i vina. “Dajte joj malo, molim”, reče Mattie, ne prestajući joj masirati trbuh. Mair je prinijela šalicu Gwendinim usnama, a ova je stala željno piti. “Ne previše”, upozori Mattie. Mair udalji šalicu.

Mattie je i dalje masirala, s vremena na vrijeme spuštajući pogled prema Gwendinoj zdjelici. Juliene usne bez glasa su izgovarale molitvu. Krv je istjecala ne posustajući.

Već zabrinuta, Mattie je promijenila položaj. Lijevu ruku položila je na Gwendin trbuh neposredno ispod pupka, a potom desnu ruku položila na lijevu. Pritisnula je, malo-pomalo pojačavajući pritisak.

Caris se pribojavala da to zasigurno boli pacijenticu, no činilo se da je Gwenda tek napola pri svijesti. Mattie se još više nagnula nad Gwendu, tako da se nakon nekoliko trenutak već činilo da svu težinu sada prenosi na ruke.

Julie reče: “Više ne krvari!”

Mattie nije promijenila položaj. “Zna li tko brojati do petsto?”

“Da”, reče Caris.

“Polagano, molim te.”

Caris stane naglas brojati. Julie je ponovno obrisala krv s Gwende, a krv se ovaj put nije ponovno pojavila. Počela je naglas moliti: “Sveta Marijo, majko Gospodina Isusa Krista...”

Svi su nepomično stajali, poput skupine kipova: majka i dijete na krevetu, iscjeliteljica koja snažno drži majčin trbuh, suprug, redovnica koja moli i Caris koja broji: “Stotinu jedanaest, stotinu dvanaest...”

Osim svog i Julienoga glasa Caris je čula i zvukove sajma, žamor stotina ljudi koji istovremeno nešto govore. Napor koji je ulagala u pritisak ubrzo se počeo odražavati na Mattienu licu, no i dalje se nije micala. Wulfric je tiho plakao, a suze su mu klizile niz preplanule obraze.

Kada je Caris došla do petsto, Mattie je polagano popustila pritisak. Svi su pogledali prema njezinoj vagini, pribojavajući se novog mlaza krvi.

Nije ga bilo.

Mattie je odahnula. Wulfric se nasmiješio. Julie reče: “Hvala Bogu na nebesima!”

Mattie reče: “Dajte joj još piti, molim vas.”

Mair je ponovno prinijela do Gwendinih usana punu šalicu. Gwenda je otvorila oči i sve popila.

“Sada će sve biti u redu”, reče Mattie.

Gwenda prošapće: “Hvala.” Nakon toga zatvorila je oči.

Mattie pogleda Mair. “Možda biste mogli potražiti onu juhu”, reče. “Žena mora obnoviti snagu, jer će joj inače presušiti mlijeko.”

Mair kimne i iziđe.

Dijete je zaplakalo. Gwenda kao da je oživjela. Premjestila je dijete na drugu dojku i pomogla mu da pronađe bradavicu. Potom je

pogledala Wulfrica i nasmiješila se.

Julie reče: "Kakav prelijep dječak."

Caris ponovno pogleda dijete. Prvi put u njemu je vidjela novu osobu. Kakav će biti - snažan i častan poput Wulfrica ili slab i nepošten poput djeda Jobyja? Nije sličan ni jednom ni drugom, pomisli ona. "Kome je sličan?" upita.

Julie reče: "Ima majčinu boju."

To je točno, pomisli Caris. Dijete je imalo tamnu kosu i žutobijelu kožu, dok je Wulfric imao svijetlu kožu i gustu plavu kosu. Djetetovo ju je lice na nekoga podsjetilo, a nakon nekoliko trenutaka shvatila je daje podsjeća na Merthina. Sinula joj je suluda pomisao, no odmah ju je odbacila. Ipak, sličnost se nije mogla poreći.

"Znate na koga me podsjeća?" reče.

Odjednom je uhvatila Gwendin pogled. Gledala ju je razrogačenih očiju, lica na kojem se odražavala panika, te je jedva primjetno odmahнула glavom. Cijeli je izraz lica nestao u trenutku, no poruka je bila više nego jasna: Zašuti! Caris čvrsto stisne usta.

"Na koga?" upita nedužno Julie.

Caris je šutjela, očajnički pokušavajući smisliti što da kaže. Na koncu je ipak dočekala nadahnuće. "Na Philemona, Gwendina brata", reče.

"Pa naravno", reče Julie. "Netko bi mu trebao reći da dođe vidjeti nećaka."

Caris je ostala smetena. Dijete, znači, nije Wulfricovo? Čije je onda? Ne može biti Merthinovo. Mogao je i leći s Gwendom - nema sumnje da je slab na takve izazove - ali to kasnije nipošto ne bi mogao tajiti pred Caris. Ako nije Merthin...

Tada joj je sinula užasna pomisao. Sto se doista dogodilo onoga dana kada je Gwenda otišla Ralphu, založiti se za Wulfricovo nasljedstvo? Je li moguće da je dijete Ralphovo? Takvo što bilo je prestrašno da o tome uopće razmišlja.

Pogledala je Gwendu, pa dijete, na koncu i Wulfrica. Wulfric se smiješio od radosti, iako mu je lice još bilo vlažno od suza. Nije ni u što sumnjao.

Julie reče: "Jeste li razmišljali o imenu?"

"Oh, da, jesmo", reče Wulfric. "Volio bih da se zove Samuel."

Gwenda kimne i pogleda djetetovo lice. "Samuel", reče.
"Sammy. Sam."

"Po mojem ocu", sretno reče Wulfric.

Poglavlje 32

Godinu dana nakon Anthonyjeve smrti priorat Kingsbridge posve je drukčija ustanova, razmišljao je zadovoljno Godwyn, dok je u nedjelju nakon Sajma runa stajao u katedrali.

Glavna se razlika sastojala u odvajanju redovnika i redovnica. Više nisu u isto vrijeme bili na istim mjestima, u klaustrima, knjižnici i skriptoriju. Čak i ovdje u crkvi, novoizrađeni zaslon izrezbaren od hrastovine, koji se protezao sredinom kora, onemogućavao im je da se vide tijekom bogoslužja. Miješanje je ponekad bilo neizbježno jedino u bolnici.

Prior Godwyn je u propovijedi rekao da je urušavanje mosta godinu dana ranije bilo Božja kazna za preveliku opuštenost redovnika i redovnica, te za grijeh građana. Novi duh strogosti i čistoće u prioratu, te pobožnosti i poslušnosti u gradu, dovest će do boljitka za sve, kako na ovome, tako i na drugom svijetu. Činilo mu se da su svi dobro prihvatili njegove riječi.

Kasnije je objedovao s bratom Simeonom, rizničarem, u priorovoj kući. Philemon im je poslužio kuhanu jegulju i jabukovaču. "Želio bih izgraditi novu priorovu kuću", reče u jednom trenutku Godwyn.

Simeonovo izduženo, mršavo lice kao da se još više izdužilo. "Zbog nekog određenog razloga?"

"Uvjeren sam da sam jedini prior u kršćanskome svijetu koji živi u kući poput štaviteljeve. Promisli samo o ljudima koji su ovdje u posljednjih dvanaest mjeseci boravili kao gosti - grof od Shiringa, biskup od Kingsbridgea, grof od Monmoutha - ovo zdanje nije prikladno za takve osobe. Ostavlja loš dojam o nama i našem redu.

Treba nam veličanstveno novo zdanje koje će odražavati ugled priorata Kingsbridge."

"Želite palaču", reče Simeon.

Godwyn je u njegovu glasu začuo prizvuk protivljenja toj zamisli, kao da Godwyn zapravo želi veličati sebe, a ne priorat. "Možeš to nazvati i palačom, ako baš želiš", reče pomalo povrijeđeno. "Zašto ne? I biskupi i priori žive u palačama. Ne radi vlastite ugone, nego radi udobnosti gostiju, te ugleda ustanove koju predstavljaju."

“Svakako”, reče Simeon, odustajući od takve argumentacije. “Ali to si ne možete priuštiti.”

Godwyn se namršti. Teoretski gledano, od uglednijih i više rangiranih redovnika očekivalo se da s njim raspravljaju, na to ih se čak trebalo i poticati, no on je zapravo mrzio kad bi mu se netko usprotivio. “Pa to je smiješno”, reče. “Kingsbridge je jedan od najbogatijih samostana u zemlji.”

“Tako se uvijek kaže. I uistinu raspolažemo velikim sredstvima i izvorima. No cijena vune ove je godine pala, već petu godinu zaredom. Prihodi nam se smanjuju.”

U razgovor se iznenada ubacio Philemon: “Kažu da talijanski trgovci kupuju runo u Španjolskoj.”

Philemon se mijenjao. Otkako je ispunio veliku ambiciju i postao novak, više nije izgledao poput nespretnog dječaka, te je stekao čak toliko samopouzdanja da se usuđivao uključiti u razgovor između priora i rizničara - ponekad i sa zanimljivom opaskom.

“Moguće”, doda Simeon. “Osim toga, Sajam runa bio je manji jer nema mosta, pa smo od naknada i mostarine zaradili mnogo manje nego inače.”

Godwyn reče: “Ali imamo tisuće jutara poljoprivrednog zemljišta.”

“U ovome dijelu Engleske, gdje se nalazi najveći dio naše zemlje, prošlogodišnja je žetva, nakon onolikih kiša, bila loša. Mnogi naši kmetovi jedva su preživjeli. Teško ih je prisiljavati da plaćaju rentu kad su gladni...”

“Ipak moraju plaćati”, reče Godwyn. “I redovnici osjećaju glad.”

Ponovno se oglasio Philemon. “Ako seoski glavari kažu da neki kmet nije platio najamninu, ili daje dio zemlje neobrađen, pa tako nema ni duga na ime najamnine, zapravo nikako ne možete provjeriti govori li istinu. Kmetovi mogu podmititi glavare.”

Godwyn je osjećao sve izraženiju frustriranost. U posljednjih godinu dana vodio je nebrojene razgovore sličnog sadržaja. Bio je čvrsto odlučio pojačati nadzor nad financijama priorata, no kad god bi pokušao nešto promijeniti, nailazio bi na prepreke. “Imaš neki prijedlog?” obrati se sada razdraženo Philemonu.

“Pošaljite inspektora u obilazak sela. Neka razgovara s glavarima, pregleda zemlju i zaviri u kolibe kmetova za koje se govori da gladuju.”

“Ako je moguće podmititi glavara, onda je moguće podmititi i inspektora.”

“Nije ako je redovnik. Što će nama novac?”

Godwyn se tada prisjetio Philemonove stare sklonosti kradi. Istina je, barem teoretski, da redovnicima ne treba novac, ali to ne znači da su nepotkupljivi. No dolazak inspektora iz priorata svakako bi pojačao budnost seoskih upravitelja.

“Zamisao nije loša”, reče Godwyn. “Bi li ti volio obavljati inspektorsku dužnost?”

“Bila bi mi čast.”

“To je onda dogovoreno.” Godwyn se ponovno obrati Simeonu. “Ipak, bez obzira na sve, imamo velike prihode.”

“I velike rashode”, uzvratila Simeon. “Plaćamo potporu svome biskupu. Hranimo, odijevamo i držimo na smještaju dvadeset petoricu redovnika iskušenika i devetnaestoricu umirovljenika priorata. Zapošljavamo tridesetero ljudi koji čiste, kuhaju, pomažu u staji i tako dalje. Na svijeće trošimo pravo malo bogatstvo.

Redovničke odore...”

“U redu, shvaćam što želiš reći”, reče Godwyn nestrpljivo. “Ali ipak želim izgraditi palaču.”

“Kome ćete se onda obratiti za novac?”

Godwyn uzdahne. “Potražiti ću ga ondje gdje ga uvijek u konačnici tražim.

Zamoliti ću majku Ceciliju.”

S njom se vidio već nekoliko minuta kasnije. Inače bi je bio pozvao da ga posjeti, i to bi bio simbol muške nadmoći unutar Crkve, no sada mu se činilo kako bi bilo najbolje da joj malo laska.

Prioričina kuća bila je identična priorovoj, no u njoj je vladala drukčija atmosfera.

Posvuda je bilo jastučića i sagova, na stolu se nalazilo cvijeće, na zidovima izvezene tkanine s prikazima biblijskih priča i tekstova, dok je ispred ognjišta spavala mačka.

Cecilia je upravo dovršavala objed koji se sastojao od pečene janjetine i crnoga vina.

Čim je Godwyn ušao, lice je zakrila velom, pridržavajući se pravila koje je uveo sam Godwyn, za prigode u kojima redovnici moraju razgovarati s redovnicama.

Njemu je uvijek bilo teško dokučiti kakvi su Cecilijini stavovi, imala ona veo ili ne. Službeno je pozdravila njegov izbor za priora, te je bez pogovora pristala na njegova stroža pravila u vezi s odvajanjem redovnika i redovnica, tek povremeno iznoseći praktične opaske o djelotvornome vođenju bolnice. Nikada mu se nije protivila, no on je ipak nekako imao dojam da nije istinski na njegovoj strani. Činilo se da je više ne uspijeva šarmirati. Dok je bio mlađi, uspijevao ju je nasmijavati kao kakvu šiparicu. Sada više nije bila podložna tom šarmu - ili je možda on ostao bez te sposobnosti.

Bilo je teško neobvezno čavrljati sa ženom zakrivenom velom, pa je I odmah

prešao na stvar. "Držim da bismo trebali izgraditi dvije nove kuće za prihvaćanje plemenitih i uvaženih gostiju", reče. "Jednu za muškarce, drugu za žene. Bile bi to priorova i prioričina kuća, no glavna bi im svrha biola smještaj posjetitelja na razini na koju su naviknuti."

"Zanimljiva zamisao", reče Cecilia. Kao i uvijek, držala se poslušno, ali bez pravog oduševljenja.

"Moramo imati dojmljiva kamena zdanja", nastavi Godwyn. "Naposljetku, vi ste ovdje priorica već više od deset godina - jedna ste od najuglednijih redovnica u kraljevstvu."

"Želimo, dakako, da se gostiju ne dojmi naše bogatstvo, već svetost priorata i pobožnost redovnika i redovnica", reče ona.

"Upravo tako... ali ta bi zdanja to morala i simbolizirati, kao što katedrala simbolizira Božju veličinu." I "Sto mislite, gdje bi trebalo smjestiti nova zdanja?"

To je dobro, pomisli Godwyn - već prelazi na pojedinosti. "Blizu mjesta na kojima se nalaze sadašnje kuće."

"Vaša, znači, kraj istočnoga kraja crkve, do kapitulske dvorane, a moja ovdje, kraj ribnjaka."

Godwynu je sinulo da ga možda samo zadirkuje. Nije joj vidio izraz lica.

Nametanje vela ženama ima i mane, pomisli sada. "Vama bi možda bila draža neka druga lokacija", reče.

"Da, moguće."

Usljedila je kratkotrajna tišina. Godwyn je shvatio da mu je teško prijeći na pitanje novca. Morat će promijeniti pravilo u vezi s velovima - možda bi priorica mogla biti iznimka. Pregovori su ovako jednostavno prenaporni.

Morao je još jednom prijeći na stvar. "Nažalost, ja ne bih mogao dati prilog troškovima izgradnje. Samostan je vrlo siromašan."

"Mislite na troškove izgradnje prioričine kuće?" upita ona. "To ne bih ni očekivala."

"Ne, zapravo sam mislio na troškove priorove kuće."

"Oh... Želite, znači, da redovnice plate i vašu i moju novu kuću."

"Nažalost, to bih vas morao zamoliti, da. Nadam se da vam to neće smetati."

"No, da, ako se radi o ugledu priorata Kingsbridge..."

"Znao sam da ćete pitanju pristupiti na takav način."

"Da vidimo... Trenutačno gradim novi klaustar za redovnice, budući da više ne dijelimo prostor s redovnicima."

Godwyn na to nije rekao ništa. Smetalo mu je što je Cecilia za projektiranje klaustara angažirala Merthina, a ne jeftinijeg Elfrica. Bila je to nepotrebna ekstravagancija. No sada nije bio trenutak za takve opaske.

Cecilia nastavi: "A kada to dovršimo, moram izgraditi i knjižnicu za redovnice te kupiti nešto knjiga, budući da se više ne možemo služiti vašom knjižnicom."

Godwyn je stao nestrpljivo lupkati nogom po podu. To mu se činilo posve irelevantnim.

"Zatim nam još treba natkriveni prolaz do crkve, budući da više ne idemo putem kojim idu i redovnici, pa nemamo zaštitu od lošeg vremena."

"Vrlo razumno", reče Godwyn, iako bi bio najradije povikao: Prestanite odugovlačiti!

“Stoga mi se čini”, reče ona, glasom koji je odražavao konačnost odluke, “da bismo taj prijedlog mogli razmotriti za tri godine.”

“Tri godine? Ja želim početi odmah!”

“Oh, čini mi se da o tome ne možemo ni razmišljati.”

“A zašto?”

“Znate, za gradnju imamo točno određena sredstva.”

“Ali nije li ovo važnije?”

“Moramo se držati financijskog plana.”

“Zašto?”

“Kako bismo i dalje bile financijski snažne i neovisne,” odgovori ona, pa znakovito reče: “Ne bih voljela da moram uokolo moljakati sredstva.”

Godwyn nije znao što da kaže. Sto je bilo još gore, imao je jeziv osjećaj da mu se smije ispod vela. A nije mogao trpjeti da mu se netko izruguje. Naglo je ustao.

“Hvala, majko Cecilia”, reče ledenim glasom. “Još ćemo razgovarati o tome.”

“Da”, reče ona, “za tri godine. Radujem se.”

Sada je već bio siguran da mu se ruga. Okrenuo se i izišao koliko je brže mogao.

Vrativši se u svoju kuću, svom se težinom bacio u naslonjač, kipteći od bijesa.

“Mrzim tu ženu”, reče Philemonu, koji je još bio ondje.

“Odbila je?”

“Rekla je da će to razmotriti za tri godine.”

“To je gore od običnog ne”, reče Philemon. “To je trogodišnje ne.”

“Uvijek nas ima u šaci, jer ima novac.”

“Slušam što govore stariji”, reče Philemon. Činilo se da te njegove riječi nemaju osobite veze ni s čim. “Neobično je koliko čovjek tako dozna.”

“Na što ciljaš?”

“Kada je priorat tek podignuo mlinove, iskopao ribnjake i ogradio uzgajališta kunića, priori su propisali da se stanovnici grada moraju služiti tim mjestima koja su pripadala prioratu i za to plaćati naknadu.

Nisu smjeli mljeti žito kod kuće, niti tkati sukno, a nisu smjeli imati ni vlastita uzgajališta ribe i zečeva - sve su morali kupovati od nas. Taj je zakon jamčio da će priorat vratiti uložena sredstva.”

“Ali se taj zakon prestao primjenjivati?”

“Promijenio se. Umjesto zabrane, ljudima je dopušteno da samostalno rade navedene stvari, ali uz plaćanje naknade. Tada se to prestalo primjenjivati, u vrijeme priora Anthonyja.”

“Pa sada svaka kuća ima ručni mlin.”

“I svi trgovci ribom imaju ribnjake, uzgajališta zečeva barem je pet-šest, a bojari sami izrađuju tkanine, što za njih rade supruge i djeca, umjesto da materijal donose u stupu za valjanje koja pripada prioratu.”

Godwyn je već osjećao novo uzbuđenje. “Kad bi svi ti ljudi plaćali naknadu za pravo da sve to rade sami...”

“Bilo bi to mnogo novca.”

“Skvičali bi poput svinja”, reče Godwyn i namršti se. “Možemo li dokazati da smo u pravu?”

“Mnogo se ljudi sjeća tih naknada i kazna. Ali to mora biti zapisano i negdje u dokumentaciji priorata - vjerojatno u Timothyjevoj knjizi.”

“Bit će najbolje da utvrdiš koliko su točno iznosile te naknade. Budemo li se oslanjali na presedan, bit će najbolje da ni u čemu ne pogriješimo.”

“Ako smijem nešto predložiti...”

“Svakako.”

“Novi režim mogli biste najaviti u nedjelju ujutro s propovjedaonice u katedrali.

Na taj način naglasit ćete da se radi o Božjoj volji.”

“Izvrсна zamisao”, složi se Godwyn. “Učinit ću upravo tako.”

Poglavlje 33

„Došla sam do rješenja”, reče Caris, obraćajući se ocu.

On je sjedio na velikoj drvenoj stolici na čelu stola i blago se smiješio. Dobro je poznavala taj izraz lica: bio je skeptičan, ali i voljan slušati. “Da čujem”, reče on.

Bila je pomalo nervozna. Bila je sigurna da će njezina zamisao uspjeti - da će spasiti očevo bogatstvo i Merthinov most - no hoće li uspjeti uvjeriti Edmunda?

“Možemo uzeti višak vune i dati je na tkanje i bojenje”, reče kratko. Suspregnuta daha čekala je njegovu reakciju.

“Trgovci vunom u teškim se vremenima često odlučuju na taj korak”, reče on. “Ali reci mi zašto misliš da bi to upalilo. Koliko bi stajalo?”

“Čišćenje, sukanje i tkanje... četiri šilinga po vreći.”

“I koliko bismo sukna dobili?”

“Od vreće nekvalitetne vune, koju si kupio po trideset šest šilinga i istkao za još četiri, dobio bi četrdeset osam metara sukna.”

“A ti bi to prodala za...?”

“Neobojeni smeđi materijal prodaje se za šiling po metru. To bi, znači, bilo četrdeset osam šilinga - osam više nego što bismo sve platili.”

“Nije mnogo, s obzirom na trud koji treba uložiti.”

“Ali to nije najbolji dio priče.”

“Nastavi...”

“Tkalci prodaju smeđi materijal jer im se žuri da dođu do novca. No, uložiš li još dvanaest šilinga u čišćenje i valjanje vune, a potom i bojenje i finiširanje, cijena može biti i dvostruko viša - dva šilinga po metru, devedeset šest šilinga ukupno - a to je trideset šest šilinga više nego što si uložio!”

Edmund ju je sumnjičavo gledao. “Ako je tako jednostavno, zašto to ne čini više ljudi?”

“Jer nemaju novac koji treba uložiti.”

“Nemam ni ja!”

“Imaš tri funte od Guillaumea iz Londona.”

“Trebam dati i posljednji novac kojim bih dogodine mogao kupiti vunu?”

“Po ovim cijenama, bit će ti bolje da na godinu ne ulaziš u taj posao.”

On se nasmije. “Tako mi svih svetaca, u pravu si. U redu, iskušaj stvar s nekom jeftinom vunom. Imam pet vreća grube devonske vune koju Talijani ne žele ni u snu.

Dat ću ti jednu vreću, da vidim možeš li izvesti to što si mi ispričala.”

Dva tjedna kasnije Caris je zatekla Marka Tkalca kako razbija ručni mlin.

Šokirala se vidjevši kako jedan siromah uništava vrijedan stroj - čak se toliko šokirala da je na trenutak zaboravila vlastite probleme.

Ručni se mlin sastojao od dvaju kamenih kola, a svakome od njih jedna je ploha bila blago neravna. Manji je kotač ležao na većemu, savršeno sjedajući u malenu udubinu, tako da su se grube površine dodirivale. Drvena ručica omogućavala je okretanje gornjeg kamena, dok bi donji bio nepomičan. Klasje žita stavljalno se između dva kamena i vrlo se brzo pretvaralo u brašno.

Većina pripadnika nižih klasa u Kingsbridgeu imala je ručni mlin. Najsiromašniji si takvo što nisu mogli priuštiti, a imućnima nije trebalo - mogli su kupovati brašno od mlinara. No za obitelji kao što je bila obitelj Marka Tkalca, kojima je svaki peni trebao da prehrane djecu, ručni mlin bio je Božji blagoslov koji je štedio novac.

Mark je svoj mlin bio položio na tlo ispred svoje kućice. Od nekoga je bio posudio veliki željezni bat na dugome dršku. Dvoje njegove djece gledalo je što radi: mršava djevojčica u dronjcima od haljine i još mlađi nagi dječak. Mark je podignuo bat iznad glave i snažno zamahnuo. Bio je to uistinu spektakularan prizor: on je bio najviši i najkrupniji muškarac

u Kingsbridgeu, ramena širokih kao u zaprežnog konja. Kamen se razbio poput ljuske jajeta i rasprsnuo na komadiće.

Caris upita: “Što to, zaboga, radiš?”

“Moramo mljeti žito u vodenicama priorata i kao naknadu davati po jednu od svake dvadeset četiri vreće”, odgovori Mark.

Činilo se da se drži podosta flegmatično, no ona je ipak bila užasnuta. "Mislila sam da se novo pravilo odnosi samo na vjetrenjače i vodenice bez dozvole."

"Sutra moram s Johnom Pozornikom poći u obilazak kuća i uništavanje neprijavljenih mlinova. Ne mogu dopustiti da počnu govoriti kako i ja imam mlin. I zato to činim na ulici, tako da svi vide."

"Nisam znala da Godwyn kani uzeti kruh i iz usta siromaha", reče Caris sumorno.

"Na našu sreću, iščekuje nas nešto tkanja - zahvaljujući tebi."

Caris se tada posvetila poslu zbog kojeg je došla. "Kako napreduješ?"

"Završio sam."

"Tako brzo!"

"Zimi traje dulje. No ljeti, kada imamo po šesnaest sati dnevnog svjetla, uz Madgeinu pomoć na dan mogu istkati i šest metara."

"Pa to je divno!"

"Dođi unutra, pa ću ti pokazati."

Njegova supruga, Madge, stajala je nad vatrom u stražnjem dijelu kuće koja se sastojala od jedne prostorije. U jednoj ruci držala je novorođenče, dok je stidljivi dječak stajao uz nju. Madge je bila niža od supruga gotovo trideset centimetara, ali je bila debela. Imala je krupna prsa i izbočenu stražnjicu, te je Caris podsjećala na debelog goluba. Zbog istaknute donje vilice izgledala je agresivno, a taj dojam nije bio posve pogrešan. Iako svadljiva, bila je i dobrodušna i Caris je bila simpatična.

Posjetiteljici je ponudila šalicu jabukovače, koju je Caris odbila, jer je znala da si obitelj to ne može priuštiti.

Markov tkalački stan imao je drveni okvir, dimenzija većih od metar puta metar, na velikome stalku. Zauzimao je veći dio životnog prostora. Iza njega, kraj stražnjih vrata, nalazio se stol s dvjema klupama. Bilo je očito da svi spavaju na podu oko stana.

"Izrađujem uske dvanaestice", objasni Mark. "To je tkanina široka metar i dugačka dvanaest metara. Ne mogu raditi široku tkaninu, jer nemam mjesta za tako širok tkalački stan." Četiri bale smeđe tkanine stajale su složene uza zid. "Od jedne vreće vune dobivaju se četiri uske dvanaestice", reče.

Caris mu je bila donijela sirovo runo u uobičajenoj vreći za vunu. Madge je dogovorila čišćenje, sortiranje i pređenje vune, tako da su dobili pređu. Pređenje su obavile siromašne žene iz grada, a čišćenje i sortiranje njihova djeca.

Caris opipa sukno i osjeti uzbuđenje: dovršila je prvu fazu plana. "Zašto je tkanje tako nezategnuto?" upita.

Mark se odmah nakostriješio. "Nezategnuto? Moja je tkanina najzategnutija u Kingsbridgeu!"

"Znam... nisam željela zvučati toliko kritički. Ali talijanske su tkanine pod prstima toliko drukčije - iako ih rade od naše vune."

"To djelomično ovisi i o tkalčevoj snazi i tome koliko snažno može pritisnuti letvu da zbije vunu."

"Ne bih rekla da su talijanski tkalci mnogo snažniji od tebe."

"Onda je stvar u njihovim uređajima. Što je bolji tkalački stan, to je tkanje zategnutije."

"Toga sam se i pribojavala." To je značilo da se Caris ne može nadmetati s visokokvalitetnom talijanskom vunom, osim ako kupi talijanske tkalačke stanove, što joj se činilo nemogućim.

Problem po problem, govorila je samoj sebi. Zahvalila je Marku i izbrojila mu četiri šilinga, od kojih će on približno polovinu morati dati ženama koje su prele.

Caris je ostvarila zaradu od osam šilinga, barem teoretski. S osam šilinga neće osigurati mnogo radova na mostu. I ovim tempom trebat će joj godine i godine da istka sav višak očeve vune. "Postoji li način na koji bismo mogli tkati brže?" upita Marka.

Odgovorila joj je Madge. "U Kingsbridgeu ima i drugih tkalaca, no većina ih se obvezala na rad za postojeće trgovce suknom. Ali mogu ti ih pronaći više izvan grada. Veća sela obično imaju tkalca sa stanom. On seljanima obično izrađuje tkanine od njihove vlastite pređe. Takvi ljudi mogu bez problema preuzeti neki drugi posao, samo ako je dobro plaćen."

Caris je uspješno prikrivala napetost. "U redu", reče. "Javit ću vam. U međuvremenu, možete li ovu tkaninu dostaviti Peteru Bojaru?"

"Svakako. Odmah ću je odnijeti onamo."

Caris je pošla kući, na objed, duboko zamišljena. Kako bi ostvarila konkretniji pomak, morat će utrošiti većinu novca koji je preostao njezinu ocu. Poda li što po zlu, naći će se u još težoj situaciji nego sada. Ali koja je druga mogućnost? Plan je bio riskantan, no nitko drugi nije imao baš nikakav plan.

Kad je došla kući, Petranilla je upravo posluživala varivo od ovčetine. Edmund je sjedio na čelu stola. Činilo se da ga je financijski gubitak ostvaren na Sajmu runa pogodio teže nego što je Caris očekivala. Bio je šutljiv i suzdržan, često se doimao zamišljeno, gotovo odsutnim. Caris se brinula zbog njegova stanja.

“Vidjela sam kako Mark Tkalac razbija ručni mlin”, reče kada je sjela. “Koji je smisao svega toga?”

Petranilla je odmah podignula nos. “Godwyn sve čini u skladu sa svojim ovlastima i pravima”, reče.

“Ta su prava zastarjela - nisu se provodila godinama. Gdje još priorat čini takve stvari?”

“U St Albansu”, reče Petranilla slavodobitno.

Edmund reče: “Čuo sam za taj St Albans. Građani ondje povremeno dižu bune protiv samostana.”

“Priorat Kingsbridge ima pravo povratiti novac uložen u stvaranje mlinova”, reče Petranilla. “Baš kao što i ti, Edmund, želiš vratiti novac koji ulažeš u most. Što bi ti rekao da netko izgradi drugi most?”

Kako to nije učinio Edmund, odgovorila joj je Caris. “Sve bi u cijelosti ovisilo o tome koliko bi brzo do toga došlo”, reče. “Priorat je izgradio mlinove prije više stotina godina, kao i uzgajališta za zečeve i ribe. Nitko nema pravo zauvijek onemogućavati razvoj grada.”

“Prior ima pravo prikupljati sredstva koja mu pripadaju”, reče Petranilla nepopustljivo.

“No, da... nastavi li ovako, više neće imati od koga prikupljati sredstva. Ljudi će se odseliti u Shiring. Ondje smiju imati ručne mlinove.”

“Zar ne shvaćaš da su potrebe priorata svete?” gnjevno upita Petranilla.

“Redovnici služe Bogu! U usporedbi s tim životi građana posve su beznačajni.”

“U to vjeruje tvoj sin Godwyn?”

“Apsolutno.”

“Toga sam se i pribojavala.”

“Ne držiš da je priorov rad svet?”

Caris na to nije imala odgovor, pa je samo slegnula ramenima. Na Petranillinu licu pojavio se slavodobitan izraz.

Objed je bio ukusan, no Caris je bila odviše napeta za uživanje u obilnijem jelu.

Čim su ostali završili, rekla je: “Moram posjetiti Petera Bojara.”

Petranilla joj se odmah usprotivila: “Utrošit ćeš još novca? Marku Tkalcu već si dala četiri šilinga očeva novca.”

“Da - a tkanina vrijedi dvanaest šilinga više nego što je stajala vuna, što znači da sam zaradila osam šilinga.”

“Ne, nisi”, reče Petranilla. “Još nisi prodala sukno.”

Petranilla je izražavala sumnje koje su, u pesimističnijim trenucima, mučile i Caris, no primjedba ju je bocnula, pa je zanijekala njezinu istinitost. “Ali ću je prodati - osobito ako bude crvene boje.”

“A koliko će ti Peter zaračunati za bojenje i valjanje uske dvanaestice?”

“Dvadeset šilinga - ali crvena tkanina vrijedit će dvostruko više od obične smeđe, pa ću zaraditi još dvadeset osam šilinga.”

“Ako je prodaš. A ako ne?”

“Prodat ću.”

Sada se u razgovor umiješao i njezin otac. “Pusti je”, reče Petranilli. “Rekao sam joj da može pokušati.”

Dvorac Shiring nalazio se na vrhu uzvisine. U njemu je živio grofovijski šerif. U podnožju brežuljka nalazila su se vješala. Kad god je bilo zakazano vješanje, osuđenika bi kolima spustili iz dvorca i objesili ga ispred crkve.

Trg na kojem su se nalazila vješala služio je i kao sajmište. Ondje se održavao Sajam u Shiringu - na prostoru između cehovske vijećnice i velikog drvenog zdanja koje je služilo kao burza vune. Oko trga bili su raspoređeni i biskupova palača i brojne gostionice.

Te godine, zbog problema u Kingsbridgeu, štandova je bilo više nego ikada, pa se sajam proširio i u obližnje ulice. Edmund je na

deset kola dovezao četrdeset vreća vune, a po potrebi je do konca tjedna iz Kingsbridgea mogao dopremiti još.

Na veliki Carisin užas, za tim nije bilo potrebe. Prvog dana prodao je deset vreća, a potom ništa sve do konca sajma, kada je prodao još deset vreća, spustivši cijenu ispod nabavne. Nije se mogla sjetiti da ga je ikada vidjela toliko potištenog.

Na njegovu štandu ona je izložila četiri bale svoje smeđecrvene tkanine, te je tijekom tjedna, metar po metar, prodala tri od četiri. "Možemo i ovako gledati na stvari", rekla je ocu posljednjeg dana sajma. "Ranije si imao vreću vune koju ne možeš prodati i četiri šilinga. Sada imaš trideset šest šilinga i balu tkanine."

No samo je zbog njega glumila vedrinu. Bila je duboko potištena. Odvažno se hvalila da će moći prodati tkaninu. Ishod nije bio posve neuspješan, ali nije ostvarila ni osobit uspjeh. Ako ne može prodati tkaninu za više nego što ju je stajala, nema rješenja problema. Sto da radi? Napustila je štand i pošla obići druge prodavače tkanina.

Najbolji materijal, kao i uvijek, potjecao je iz Italije. Caris se zaustavila kod prodajnog mjesta Lora Fiorentina. Trgovci suknom poput Lora nisu kupovali vunu, iako su često tijesno surađivali s preprodavačima - Caris je znala da Loro novac zarađen u Engleskoj daje Buonaventuri, koji njime engleskim trgovcima plaća sirovu vunu. Potom, kada ta vuna dođe u Firencu, Buonaventurina je obitelj proda, a tim novcem isplaćuje dug Lorovoj obitelji. Na taj način svi su izbjegavali opasan prijevoz bačava zlata i srebrnjaka širom Europe.

Loro je na svome štandu imao tek dvije bale tkanine, no boje su im bile daleko sjajnije od svega što se proizvodilo u Engleskoj. "Donijeli ste samo ovo?" upita ga Caris.

"Dakako da nisam. Ostalo sam prodao."

To ju je iznenadilo. "Svi loše posluju na ovom sajmu."

On slegne ramenima. "Najfinije tkanine uvijek se dobro prodaju."

Caris je osjećala da se u njoj rađa nova ideja. "Koliko stoji grimizna?"

"Samo sedam šilinga po metru, gospo."

To je bilo sedam puta više od cijene obične smeđe tkanine. "Ali tko si to može priuštiti?"

“Biskup je kupio mnogo crvene, lady Philippa nešto plave i zelene, pa zatim kćeri pojedinih gradskih pivara i pekara, lordovi i njihove supruge iz okolice... Čak i u teškim vremenima nekima ide dobro. Ovaj cinober stajat će vam predivno.”

Munjevitim pokretom odmotao je tkaninu i prebacio jedan dio preko Carisina ramena. “Čudesno. Pogledajte samo kako vas već svi gledaju.”

Ona se nasmiješi. “Sada jasno vidim zašto uspijevate toliko prodati.” Dodirnula je tkaninu. Bila je gusto i čvrsto istkana. Već je imala ogrtač od talijanskog grimiza, naslijeđen od majke. Bio joj je to najdraži odjevni predmet. “Od koje se boje dobiva tako crven materijal?”

“Od broća, kao i svi ostali.”

“Kako može biti toliko jarka?”

“Tu nema nikakve tajne. Služe se stipsom ili alaunom. Njime se boja pojačava, ali i fiksira, pa ne blijedi. Ogrtač ove boje za vas bi bio predivan, vječni izvor radosti.”

“Alaun”, ponovi ona. “Zašto se njime ne služe engleski bojari?”

“Iznimno je skup. Potječe iz Turske. Takav luksuz namijenjen je isključivo osobitim ženama.”

“A plava?”

“Poput vaših očiju.”

Imala je zelene oči, ali ga nije ispravila. “Tako divna, duboka boja.”

“Englezi se služe silinom, no mi nabavljamo indigo iz Bengala. Maurski trgovci donose ga iz Indije u Egipat, pa ga naši talijanski trgovci onda kupuju u Aleksandriji.” Nasmiješio se. “Promislite samo koliki je put prevalio - samo da naglasi vašu iznimnu ljepotu.”

“Da”, reče Caris. “Zamislite vi to.”

Radionica Petera Bojara nalazila se uz rijeku. Bila je to kuća velika poput Edmundove, ali izgrađena od kamena i bez unutarnjih zidova i podova - tek vanjska ljuštura. Dva velika kotla visjela su nad velikim vatrama. Kraj svakog od njih nalazila se malena dizalica, poput onih koje je Merthin izradio za gradnju. Te dizalice podizale su divovske vreće vune ili sukna i spuštale ih u kace. Podovi su neprestano bili mokri, a zrak ispunjen parom. Naučnici su ondje radili

bosih nogu i u donjem rublju, zbog vrućine, lica su im bila prekrivena znojem, a kosa blistava od vlage.

Cijelim prostorom vladao je jednak miris koji je Caris osjećala kao neugodno peckanje u grlu.

Pokazala je Peteru neprodanu balu sukna. “Želim jarkocrvenu boju kakvu postižu Talijani”, reče. “To se najbolje prodaje.”

Peter je bio tugaljiv muškarac koji se uvijek doimao povrijeđeno, što god bi mu tko rekao. Sada je samo sumorno kimnuo, kao da prihvaća opravdanu kritiku.

“Ponovno ćemo obojiti tkaninu korijenom broća.”

“I alaunom, kako bi boja bila jača i kako bi se fiksirala.”

“Mi se ne služimo alaunom. Nikada to nismo radili. Ne znam nikoga tko ga rabi.”

Caris opsuje u sebi. Nije joj palo na pamet da to provjeri. Nekako je pretpostavljala da će bojar znati sve o bojama. “Ne možete barem pokušati?”

“Nemam alaun.”

Caris uzdahne. Činilo se da je Peter jedan od onih majstora kojima je sve nemoguće ako to već nisu iskušali. “A ako ja pribavim alaun?”

“Odakle?”

“Iz Winchestera, vjerojatno, ili Londona. Ili možda iz Melcombea.” Bila je to najbliža velika luka. Onamo su dolazili brodovi iz cijele Europe.

“Kad bih i imao alaun, ne bih ga znao upotrijebiti.”

“Ne možete doznati kako se njime poslužiti?”

“Od koga?”

“Onda ću ja pokušati doznati.”

On je samo pesimistično odmahnuo glavom. “Ne znam baš...”

Ona se nije željela prepirati: Peter je bio jedini bojar u gradu koji je radio s velikim količinama tkanine. “Taj ćemo korak poduzeti kada dođem do toga”, reče ona pomirljivo. “Zasada vam neću oduzimati vrijeme s takvim razgovorima. Prvo ćemo utvrditi mogu li uopće nabaviti alaun.”

Nakon toga je izišla. Tko bi u gradu mogao znati nešto o alaunu? Sada je žalila što Loru Fiorentinu nije postavila više

podrobnih pitanja. Redovnici bi se trebali razumjeti u takve stvari, no oni više ne smiju razgovarati sa ženama. Odlučila je da će posjetiti Mattie Vidaricu. Ona neprestance miješa nekakve neobične sastojke - možda je među njima i alaun. Sto je bilo još važnije, ako i ne zna, priznat će da nije upućena u te stvari, za razliku od nekog redovnika ili ljekarnika, koji bi mogli nešto izmisliti, samo da netko ne pomisli da su neznalice.

Mattie je prvo upitala: "Kako ti je otac?"

"Čini mi se da ga je malo potresao neuspjeh Sajma runa", reče Caris. Mattie je, kao i uvijek, odmah znala što je tišti. "Sve je rastreseniji. Nekako mi se doima starije."

"Dobro pazi na njega", reče Mattie. "Dobar je to čovjek."

"Znam." Caris nije točno znala na što Mattie cilja.

"Petranilla je samoživa krava."

"Znam i to."

Mattie je nešto gnječila u mužaru. Sada je gurnula posudu prema Caris. "Budeš li mi to radila, natočit ću ti vino."

"Hvala", reče Caris, preuzimajući mužar.

Mattie je iz kamenog vrča ulila žuto vino u dvije drvene šalice. "Zašto si došla?"

Nisi bolesna."

"Znaš li što je alaun?"

"Da. U malim količinama služi nam kao sredstvo za stezanje, za zatvaranje rana.

Usto prekida proljev. No u velikim je količinama otrovan. Poput većine otrova, tjera na povraćanje. U napitku koji sam ti dala prošle godine također je bilo alauna."

"Što je to, neka biljka?"

"Ne, nego zemlja. Takozvani kiseli kamen ili stipsa. Mauri ga vade u Turskoj i Africi. Kožarima ponekad služi pri štavljenju. Pretpostavljam da ga želiš upotrijebiti za bojenje tkanine."

"Da." Kao i uvijek, Mattieni su se zaključci doimali nadnaravno točnima.

"Služi kao sredstvo za nagrizanje - boja tako lakše prodire u vunu."

"A gdje ga je moguće nabaviti?"

“Ja ga kupujem u Melcombeu”, reče Mattie.

* * *

Caris je krenula na dvodnevno putovanje u Melcombe, gdje je već bila nekoliko puta, u pratnji jednog od očevih namještenika koji ju je štutio. Došavši onamo, u luci je pronašla trgovca koji je nudio mirodije, ptice u kavezu, glazbene instrumente i raznorazne neobične stvari iz dalekih krajeva svijeta. Prodao joj je i crvenu boju dobivenu od korijena broća, uzgojenog u Francuskoj, i alaun poznat pod nazivom spiralum iz Etiopije. Za malenu bačvicu broća zaračunao joj je sedam šilinga, dok je za vreću alauna tražio funtu, a ona nije imala pojma jesu li to razumne cijene. Prodao joj je cjelokupne zalihe koje je imao, obećajući da će nabaviti još, s prvog talijanskog broda koji pristane u luci. Upitala gaje koje bi količine boje i alauna trebala upotrijebiti, no on joj to nije znao reći.

Vrativši se kući, počela je bojati komadiće neprodane tkanine u loncu za kuhanje.

Petranilla joj je prigovarala zbog mirisa, pa se Caris preselila iza kuće i ondje zapalila vatru. Zнала je da tkaninu mora staviti u otopinu boje i tako je kuhati, a Peter Bojar rekao joj je koliko otopina mora biti jaka. No, nitko nije znao koliko treba alauna, niti kako ga točno upotrijebiti.

Tako se dala na mukotrpan postupak iskušavanja različitih kombinacija, pokušaja i pogrešaka koji su je frustrirali. Pokušala je namočiti tkaninu u alaun prije bojenja.

Kuhati obojenu tkaninu u otopini alauna. Pokušala je s istom količinom alauna i boje, pa više, pa manje... Na Mattien prijedlog, eksperimentirala je i s drugim sastojcima: hrastovim šiškama, kredom, vapnenom vodom, octom i urinom.

Vrijeme joj je izmicalo. U svim gradovima tkanine su mogli prodavati isključivo članovi ceha - osim za vrijeme sajmova, kada su uobičajena pravila postajala rastezljivijima. A svi sajmovi održavali su se ljeti. Posljednji je bio Sajam sv. Egidija koji se održavao na pašnjacima istočno od Winchesetera, na Dan sv. Egidija, 12.

rujna. Bila je sredina srpnja, a to je značilo da ima još osam tjedana.

Počela je rano ujutro i radila još dugo nakon što se bio spustio mrak. Od neprestanog miješanja, stavljanja i vađenja tkanine u lonac, boljela su je leđa. Ruke su joj bile crvene i pekle je od stalnog uranjanja u jake otopine kemikalija, a kosa joj je poprimila snažan miris. No, unatoč frustracijama, povremeno bi je obuzela sreća, a ponekad je i pjevušila, čak i glasno pjevala, stare melodije čijih se riječi jedva prisjećala iz djetinjstva. Susjedi su je znatiželjno gledali iz svojih vrtova i dvorišta odijeljenih ogralom.

S vremena na vrijeme pitala se: je li mi ovo sudbina? Više puta rekla je kako ne zna što će učiniti sa svojim životom. Ali možda neće moći slobodno birati. Neće joj dopustiti da postane liječnica. Činilo joj se kako ne bi bilo pametno baviti se trgovanjem vunom. Nije željela postati robinja supruga i djece... Ali nikada ni u snu nije pomišljala da bi se na koncu mogla baviti bojenjem tkanina. Kad bi o svemu bolje promislila, znala je da se time ipak ne želi baviti. A kad se već upustila u to, bila je čvrsto naumila i uspjeti - no to joj neće biti životna sudbina.

U početku je uspijevala postići tek smeđecrvenu ili blijedoružičastu boju tkanine.

Kada se počela približavati željenoj nijansi grimizne boje, počelo ju je izluđivati to što je utvrdila da blijedi ako se suši na suncu, te da se pranjem ispire. Pokušala je bojati tkaninu dvaput, no učinak je bio tek privremenog karaktera. Peter joj je, već podosta kasno, rekao da će materijal potpunije upiti boju bude li bojala predivo prije tkanja, ili čak sirovo runo. Time je poboljšala nijansu, ali ne i postojanost.

“Bojenje se može naučiti samo na jedan način, a to je od majstora”, rekao je Peter više puta. Caris je tada shvatila da svi razmišljaju na jednak način. Prior Godwyn učio je medicinu iz knjiga starih stotine godina, te propisivao lijekove i ne pogledavši pacijenta. Elfric je kaznio Merthina jer je one djevice prikazao na nov način. Peter nikada nije ni pokušao postići grimiznu boju tkanine. Jedino je Mattie temeljila odluke na onome u što se sama mogla uvjeriti, a ne na tvrdnjama nekog silno štovanog autoriteta.

Carisina sestra, Alice, gledala ju je kako radi jednog dana kasno navečer, prekriženih ruku na prsima i napućenih usana. Dok se spuštala tama, polagano obavijajući vrt, svjetlo Carisine vatre bacalo

je crven sjaj na Aliceino lice puno prijekora. "Koliko si novca našega oca već bacila na ovu ludost?" upitala je.

Caris je sve savjesno zbrojila. "Sedam šilinga za broć i funta za alaun, dvanaest šilinga za tkaninu - ukupno trideset devet šilinga."

"Bože presveti!" Alice je iznos užasnuo.

I Caris je bila sve malodušnija. Većini ljudi u Kingsbridgeu to je bilo više od godišnje plaće. "Mnogo je, ali zaradit ću još više", reče.

Alice je bila bijesna. "Nemaš pravo tako trošiti njegov novac."

"Nemam pravo?" ponovi Caris. "Imam njegovo dopuštenje - što mi još treba?"

"Već pokazuje znakove starenja. Više ne prosuđuje dobro kao nekada."

Caris se pretvarala da toga nije svjesna. "Prosuđuje posve dobro, daleko bolje od tebe."

"Uludo trošiš naše nasljedstvo!"

"Znači to te muči? Bez brige, zaradit ću ti dosta novca."

"Ne želim se izložiti tom riziku."

"Ti ništa ne riskiraš, riskira on."

"Ne bi trebao tako bacati novac koji jednom treba biti naš!"

"Onda mu to reci."

Alice se poraženo udaljila, no Caris ipak nije osjećala samopouzdanje kakvo je glumila. Možda nikada ne uspije pogoditi pravi omjer. Sto će tada učiniti i ona i njezin otac?

Kad je na koncu došla do idealne formule, pokazalo se da je riječ o nevjerojatno jednostavnom receptu: mjera broća i dvije mjere alauna na svake tri mjere vune.

Prvo je kuhala vunu u alaunu, potom u lonac dodavala broć, bez ponovnog kuhanja.

Svemu je još dodavala vapnenu vodu. Ni sama nije mogla vjerovati da uspijeva doći do takvog rezultata. Ni u snu se nije nadala takvom uspjehu. Crvena boja bila je snažna i blistava, jarka gotovo poput talijanske. Bila je uvjerena da će ubrzo izbljedjeti i ponovno je razočarati. No boja je ostala ista i nakon sušenja, ponovnog pranja i valjanja.

Prenijela je recept Peteru, a on je, pod njezinim budnim okom, u jednoj od svojih divovskih posuda preostalim alaunom obojio

dvanaest metara najkvalitetnije vunene tkanine. Nakon valjanja, Caris je platila i radnika koji je češljugom uklonio neučvršćene niti i popravio malene nesavršenosti.

Na Sajam sv. Egidija otišla je s balom savršene jarkocrvene tkanine.

Dok ju je odmotavala, obratio joj se neki muškarac koji je govorio londonskim naglaskom. "Koliko vam to stoji?" upita.

Ona ga pogleda. Imao je skupu, ali nenametljivu odjeću, pa je zaključila da je bogat, ali ne i plemić. Pokušavajući prikriti podrhtavanje glasa, odgovorila je:

"Sedam šilinga po metru. To vam je najbolja..."

"Ne, mislio sam koliko stoji cijela tkanina."

"Ovdje je dvanaest metara. To bi onda bilo osamdeset četiri šilinga."

Palcem i kažiprstom opipao je tkaninu. "Nije onoliko čvrsto istkana kao talijanske tkanine, ali nije ni loše. Dat ću vam dvadeset sedam zlatnih florina."

Firentinski zlatnik bio je u širokoj uporabi, jer Engleska nije imala vlastite zlatnike. Vrijedio je oko tri šilinga, trideset šest engleskih srebrnih penija.

Londončanin je nudio da će cijelu njezinu tkaninu kupiti za samo tri šilinga manje nego kad bi materijal prodavala metar po metar. No naslutila je da se nije osobito ozbiljno upustio u cjenkanje, jer bi inače ponudio još manje. "Ne", reče ona, diveći se vlastitoj odvažnosti. "Tražim punu cijenu."

"U redu", reče on spremno, potvrđujući tako ispravnost njezina instinkta.

Uzbuđeno je gledala kako vadi novac. Već trenutak kasnije u ruci je imala dvadeset osam zlatnih florina.

Pomno je promotrila jedan novčić. Bio je malko veći od srebrnog penija. Na jednoj strani bio je prikazan sv. Ivan Krstitelj, zaštitnik Firence, a na drugoj firentinski ljiljan. Položila ga je na vagu kako bi mu usporedila težinu s tek iskovanim florinom koji je njezin otac imao upravo za tu svrhu. Novčić je bio valjan.

"Hvala", reče, ni sama još ne vjerujući da je ostvarila toliki uspjeh.

“Ja sam Harry Mercer iz londonskog Cheapsidea”, reče. “Moj je otac najveći trgovac tkaninama u Engleskoj. Kad budete imali još tog grimiza, dođite u London.

Otkupit ćemo sve što budete imali.”

“Istkat ćemo sve!” rekla je ocu po povratku kući. “Ostalo ti je četrdeset vreća vune.

Sve ćemo pretvoriti u crvenu tkaninu.”

“To je velik pothvat”, reče on zamišljeno.

Caris je bila uvjeren da će njezin plan uspjeti. “Tkalaca ima mnogo, a svi su siromašni. Peter nije jedini bojar u Kingsbridgeu, pa i ostale možemo poučiti radu s alaunom.”

“Drugi će te početi oponašati čim se pročuje za tajnu.”

Znala je daje u pravu kad razmišlja o mogućim preprekama, no ipak je bila nestrpljiva. “Neka samo oponašaju”, reče. “I oni mogu tako zaraditi.”

On nije kanio dopustiti da ga samo tako, ishitreno, navede na nešto. “Bude li ponuda tkanina velika, past će im cijena.”

“Morala bi dugo padati da bi posao prestao biti isplativ.”

On je kimnuo. “To je točno. Ali možeš li toliko prodati u Kingsbridgeu i Shiringu?

Ovdje baš nema toliko bogataša.”

“U tom slučaju idem u London.”

“U redu.” Nasmiješio se. “Tako si odlučna. Plan je dobar - ali čak i da je loš, zahvaljujući tebi vjerojatno bi dao rezultate.”

Odmah je otišla do Marka Tkalca i dogovorila da počne raditi na novoj vreći vune.

Dogovorila je i da će Madge uzeti jedna Edmundova kola s volovskom zapregom, te četiri vreće vune i običi okolna sela u potrazi za tkalcima.

No ostali članovi Carisine obitelji nisu bili presretni. Sutradan je na objed došla Alice. Kada su sjeli, Petranilla se obratila Edmundu: “Alice i ja smatramo da bi trebao još jednom razmotriti cijeli plan o proizvodnji tkanina.”

Caris je željela da joj on kaže kako je odluka konačna i kako je prekasno za njezino mijenjanje. No on je samo blagim glasom upitao: “Doista? A zašto?”

“Riskirat ćeš praktički i posljednji preostali novčić, eto zašto!”

“Veći je dio i ovako ugrožen”, reče on. “Imamo skladište puno vune koju ne mogu prodati.”

“Ali tešku situaciju možeš još dodatno pogoršati.”

“Odlučio sam riskirati.”

Uto se oglasila Alice: “Nije pošteno prema meni!”

“Kako?”

“Caris troši moje nasljedstvo!”

Njegovo se lice smračilo. “Još sam živ”, reče.

Petranilla je zašutjela, prepoznavši drukčiji prizvuk u njegovu glasu. No Alice nije primijetila njegov bijes, pa je samo nastavila. “Moramo razmišljati i o budućnosti”, reče. “Zašto bi Caris smjela trošiti nešto što meni pripada rođenjem?”

“Jer još nije tvoje, a možda nikada neće ni biti.”

“Ne možeš samo tako razbacivati novac koji treba pripasti meni.”

“Nitko mi neće određivati što da radim sa svojim novcem - a osobito ne djeca”, reče on. U njegovu je glasu sada bilo toliko gnjeva da je to primijetila čak i Alice.

Ona sada tišim glasom reče: “Nisam te željela naljutiti.”

On samo nešto progundā. Isprika baš i nije bila osobito dojmjljiva, no on nikada nije mogao dugo biti mrzovoljan. “Objedujmo i nemojmo više o tome”, reče. Caris je znala da je njezin projekt preživio još jedan dan.

Nakon objeda posjetila je Petera Bojara, da ga upozori na veliki posao koji mu se sprema. “To je nemoguće”, reče on.

To ju je zateklo. On se uvijek doimao neraspoloženo, ali je obično činio sve što bi zatražila. “Bez brige, nećeš morati sve sam obojiti”, reče ona. “Dio posla dat ću i drugima.”

“Nije stvar u bojenju”, reče on. “Stvar je u valjanju i finišanju.”

“Zašto?”

“Sami ne smijemo valjati tkanine. Prior Godwyn izdao je novi ukaz. Moramo se služiti pogonom za valjanje u prioratu.”

“Onda ćemo to raditi ondje.”

“To je presporo. Strojevi su stari i neprestano se kvare. Već su ih nebrojeno puta popravljali, tako da su drveni elementi pomiješani,

ima i starih i novih, a to nikako ne može biti dobro. Pogon ne radi brže nego kad bi čovjek gazio po tkanini u koritu s vodom. A postoji samo jedna takva valjaonica. Teško će zadovoljavati i uobičajeni obujam posla za tkalce i bojare u Kingsbridgeu.”

To ju je sada već počelo izluđivati. Ne može joj valjda čitav plan propasti zbog nekakve glupe odluke njezina bratića Godwyna? S ogorčenjem je rekla: “Ali ako valjaonica u prioratu ne može odraditi taj posao, onda nam prior mora dopustiti da gazimo tkaninu!”

Peter samo slegne ramenima. “To reci njemu.”

“I hoću!”

Ljutito je krenula prema prioratu, no prije nego što je došla onamo, ipak se predomislila. Prior se u glavnoj prostoriji svoje kuće sastajao s građanima, no ipak bi bilo neuobičajeno da jedna žena dođe onamo bez prethodnog dogovora, a Godwyn je postajao sve osjetljiviji upravo na takve stvari. Osim toga, otvorena konfrontacija možda i ne bi bila najbolji način da ga se navede na to da promijeni odluku. Tako je uvidjela kako će biti najbolje da o svemu prvo dobro promisli. Vratila se u kuću sjela i s ocem u salon.

“Mladi je Godwyn ovdje na klizavom terenu”, reče Edmund odmah. “Nikada se nije naplaćivala naknada za pogon za valjanje. Prema predaji, uređaj je izradio jedan čovjek iz grada, Jack Graditelj, za velikog priora Philipa, a kada je Jack umro, Philip je gradu dao pravo da se njime služi zauvijek.”

“Zašto su se ljudi prestali služiti tim strojem?”

“Pokvario se i čini mi se daje došlo do prepirke o tome tko treba plaćati održavanje. Stvar nikada nije dokraja riješena, pa su ljudi ponovno počeli sami gaziti tkanine.”

“Pa onda nema pravo tražiti naknadu, niti prisiljavati ljude da se služe tim uređajem!”

“Ne, doista nema.”

Edmund je poslao poruku u priorat, pitajući kada bi ga Godwyn mogao primiti.

Odgovor je glasio da je slobodan odmah, pa su Edmund i Caris prešli ulicu i ušli u priorovu kuću.

Godwyn se u godinu dana podosta promijenio, učinilo se Caris. U njemu više nije bilo one dječjačke gorljivosti. Doimao se oprezno,

kao da od njih očekuje agresivnost.

Već se počela pitati ima li uopće dovoljno snažan karakter za priora.

S njim je bio i Philemon, kao i uvijek tako jadno servilan u želji da donosi stolice, toči piće, ali i uz novu dozu samopouzdanja u držanju, izgled osobe koja zna da onamo pripada.

“Onda, Philemone, sada si ujak”, reče Caris. “Što kažeš na nećaka, Sama?”

“Ja sam redovnički iskušeni ili novak”, reče on gotovo uvrijeđeno. “A mi odbacujemo sve svjetovne veze.”

Caris samo slegne ramenima. Znala je da voli svoju sestru Gwendu, no ako se želi pretvarati da nije tako, ona mu se neće protiviti.

Edmund je Godwynu iznio problem kratko i jasno. “Radovi na mostu morat će se obustaviti ne uspiju li trgovci vunom iz Kingsbridgea poboljšati položaj u kojem su se našli. Nasreću, mi smo osmislili nov izvor prihoda. Caris je otkrila način proizvodnje visokokvalitetne grimizne tkanine. Na putu uspjehu novog poduhvata stoji samo jedna stvar: stroj za valjanje.”

“Kako?” upita Godwyn. “I grimiznu tkaninu moguće je valjati kod nas.”

“Čini se da ipak nije. Pogon je star i nedjelotvoran. Jedva zadovoljava potrebe postojeće proizvodnje tkanine. Nema dovoljno kapaciteta za povećanu proizvodnju.

Ili ćeš urediti novi pogon...”

“To ne dolazi u obzir”, prekine ga Godwyn. “Nemam viška novca za takve stvari.”

“U redu”, reče Edmund. “Onda ćeš morati dopustiti ljudima da valjaju tkaninu na stari način, tako što će je stavljati u korito s vodom i gaziti bosim nogama.”

Caris je dobro poznavala izraz koji se pojavio na Godwynovu licu. Bila je to mješavina kivnosti, povrijeđenosti i magareće tvrdoglavosti. U djetinjstvu se tako držao kad god bi mu se netko u nečemu usprotivio. A to je značilo da će drugu djecu pokušati zastrašivanjem navesti na priklanjanje njegovim željama ili da će, ne uspije li u tom naumu, topnuti nogom i bijesno otići kući. To što je

želio da sve bude po njegovu bio je tek dio priče. Stjecao se dojam, učinilo se Caris, da neslaganje kod njega izaziva poniženje, kao da ga nepodnošljivo boli ako netko samo i pomisli da je on možda u krivu. Koje god točno bilo objašnjenje, čim je vidjela taj izraz na njegovu licu, znala je da se neće ponijeti razumno.

“Znao sam da ćeš mi se usprotiviti”, reče razdražljivo Edmundu. “Ti kao da misliš da priorat postoji radi Kingsbridgea. Jednostavno ćeš morati shvatiti da nije tako, već obrnuto.”

Edmunda je ubrzano obuzimalo beznade. “Ne uviđaš li da ovisimo jedni o drugima? Mislili smo da shvaćaš tu međuovisnost - zato smo i pripomogli tvom izboru.”

“Mene su izabrali redovnici, a ne trgovci. Grad možda i ovisi o prioratu, no priorat je ovdje postojao i prije grada, tako da mi bez vas možemo postojati.”

“Da, možda možete, ali kao izolirana točka, a ne kao samo srce grada koji pulsira od živosti.”

Oglasila se i Caris: “Moraš željeti uspješan razvoj Kingsbridgea, Godwyne - zašto bi inače išao u London i suprotstavio se grofu Rolandu?”

“Na kraljevski sud išao sam braniti drevna prava priorata - što sada pokušavam činiti i ovdje.”

Edmund ogorčeno reče: “Pa to je čista izdaja! Podržali smo te kao priora jer si nas uvjerio u to da ćeš izgraditi most!”

“Ne dugujem vam ništa”, uzvratila Godwyn. “Moja je majka prodala kuću da me pošalje na studij - gdje je tada bio moj bogati ujak?”

Caris nije mogla vjerovati da je Godwyn i dalje kivan zbog nečega što se dogodilo prije deset godina.

Na Edmundovu licu pojavilo se ledeno neprijateljstvo. “Rekao bih da nemaš pravo prisiljavati ljude da se služe vašim strojem za valjanje”, reče.

Godwyn i Philemon samo su se pogledali, a Caris je tada shvatila da znaju tu činjenicu. Godwyn reče: “Možda je i bilo razdoblja kada je prior velikodušno omogućavao građanima da se strojem za valjanje služe bez naknade.”

“Bio je to dar priora Philipa gradu.”

“O tome ništa ne znam.”

“U dokumentaciji zacijelo postoji neki zapis o tome.”

Godwyna je sada obuzela ljutnja. “Građani su dopustili da naprava propada, pa priorat mora platiti popravak. A to je dovoljno da poništi svaku darovnicu.”

Edmund je u pravu, uvidi sada Caris: Godwyn je uistinu na tankome ledu. Zna za dar priora Philipa, ali je to odlučio zanemariti.

Edmund pokušava još jednom. “To valjda ipak možemo nekako riješiti među sobom, zar ne?”

“Neću povući ukaz”, reče Godwyn. “Javnost bi zaključila da sam slab.”

To ga, zapravo muči, shvati Caris. Boji se da bi ga građani mogli manje poštovati ako se predomisli. A što je bilo najparadoksalnije, njegova je tvrdokornost imala korijene u određenoj plahosti.

Edmund reče: “Nitko od nas ne želi se izlagati naporima i troškovima odlaska na kraljevski sud.”

Godwyn se odmah nakostriješio. “Prijetite mi kraljevskim sudom?”

“To bih rado izbjegao. Ali...”

Caris sklopi oči, moleći se za to da njih dvojica ne dovedu sukob do samog ruba.

Želja joj se nije ispunila. “Ali što?” upita Godwyn izazovno.

Edmund uzdahne. “Ali, da, budeš li prisiljavao građane da se služe valjaonicom i zabraniš li valjanje kod kuće, obratit ću se kralju.”

“Samo izvoli”, reče Godwyn.

Poglavlje 34

Bila je to mlada košuta, stara tek godinu-dvije, skladnih i glatkih butova, mišićavih pod mekom zategnutom kožom. Nalazila se na suprotnoj strani čistine, izvijajući dugački vrat kroz grane nekog grma da dođe do kržljave trave. Ralph Fitzgerald i Alan Fernhill bili su na konjima, a zvuk njihovih kopita prigušivao je sag mokrog jesenskog lišća, dok su im psi bili obučeni tako da budu što nečujniji. Zbog toga, a možda i zato što se koncentrirala na pokušaj da dođe do hrane, košuta nije čula da joj se približavaju, sve dok nije bilo prekasno.

Ralph ju je ugledao prvi, te je pokazao rukom na suprotnu stranu čistine. Alan je imao svoj veliki luk, te ga je držao lijevom rukom, zajedno s uzdama. Brzinom kakva se stječe dugotrajnom vježbom, učas je postavio strijelu i odapeo.

Psi su bili sporiji. Reagirali su tek kada su začuli zatezanje tetive na luku, te fijuk strijele koja je poletjela. Kuja Barley zastala je kao ukopana, uzdignute glave i načuljenih ušiju. Blade, njezin mladi psić, koji je sada već bio veći od majke, zalajao je tiho i iznenađeno.

Strijela je bila dugačka gotovo metar i imala je labuđe perje. Vršak se sastojao od pet centimetara punog željeza s utorom u koji je točno ulazio drveni dio. Bila je to lovačka strijela zašiljenog vrška: borbena strijela imala bi četvrtasti vršak, tako da probije oklop a da se ne odbije od metala.

Alan je bio naciljao dobro, ali ne i savršeno. Strijela je košutu pogodila u donji dio vrata. Poskočila je uvis - šokirana, kako se činilo, iznenadnim i bolnim udarcem.

Glava joj se podignula iz grma. U jednom trenutku Ralph je već pomislio da će pasti mrtva, no već trenutak kasnije pojurila je dalje. Strijela joj je i dalje virila iz vrata, no krv je iz rane polagano istjecala, a nije štrcala. To je značilo da joj se strijela zadržala u mišićju, te da je vjerojatno promašila glavne žile.

Psi su pojurili naprijed, kao daje i njih netko pogodio strijelom, a dva konja krenuli su za njima sami od sebe. Ralph je bio na Griffu, svome omiljenom lovačkom konju. Osjetio je kako ga obuzima onakvo uzbuđenje za kakvo uglavnom i živi. Bilo je to ono jedva

primjetno brujanje živaca, stezanje grla, neodoljiva želja da krikne punim plućima, uzbuđenje toliko slično spolnome uzbuđenju, da je teško mogao raspoznati razliku.

Muškarci poput Ralpa živjeli su za borbu. Kralj i njegovi plemići davali su im titule lordova i vitezova, davali im sela i zemlju kojima će upravljati, zbog vrlo jasnog razloga: kako bi sebi osigurali konje, štitonoše, oružje i oklop kad god bi kralju zatrebala vojska. No nije se svake godine ratovalo. Ponekad bi protekle i dvije-tri godine čak i bez manje intervencije na granicama pobunjeničkog Walesa ili barbarske Škotske. Vitezovi su u tom međurazdoblju morali nešto raditi. Morali su održavati formu i konjaničku vještinu, te - a to je možda bilo i najvažnije - krvožednost. Vojnici moraju ubijati, a u tome su bolji kad za tim žude.

Rješenje se krilo u lovu. Svi plemići, od kralja pa sve do beznačajnih feudalnih gospodara kakav je bio Ralph, lovili su kad god bi im se ukazala prilika, počesto i nekoliko puta tjedno. U tome su uživali, a na taj način bili su i uvježbani i spremni, kad god bi ih kralj pozvao u borbu. Ralph je lovio s grofom Rolandom za čestih posjeta Earlscastleu, a često je lovio i s lordom Williamom u Casterhamu. Kad je boravio u svome selu, Wigleighu, odlazio je u lov sa svojim štitonošom, Alanom, u okolne šume. Obično su lovili divlje svinje - na njima nije bilo mnogo mesa, ali je lov bio uzbudljiv jer su se uvijek žestoko odupirale. Ralph je lovio i lisice, a povremeno, rijetko, i vukove. No jeleni su bili najbolji: brzi i okretni, a nudili su i pedesetak kilograma kvalitetnog mesa.

Ralph je sada uzbuđeno osjećao Griffa pod sobom, težinu i snagu konja, moćno zatezanje mišića i ritam kasa. Košuta je nestala među raslinjem, no Barley je znala kamo je otišla, a konji su slijedili pse. Ralph je u desnoj ruci imao spremno koplje, dugačku jasenovu motku, vrška otvrdnutog u vatri. Dok je Griff skretao i poskakivao, Ralph je spuštao glavu da njome ne udari u niske grane, te se okretao s konjem, čizama čvrsto uglavljenih u stremenima, bez poteškoća se održavajući u sedlu, zahvaljujući pritisku koljena.

Konji se među niskim raslinjem nisu snalazili onako dobro kao jeleni, tako da su počeli zaostajati. No psi su bili u prednosti. Ralph je čuo žestok lavež dok su se približavali divljači. A onda je nastupila

tišina i Ralph je ubrzo otkrio razlog: košuta je bila izišla iz grmlja na put, te su psi počeli zaostajati. Ondje su, međutim, u prednosti ponovno bili konji, koji su ubrzo prestigli pse i počeli sustizati košutu.

Ralph je jasno vidio da životinja ostaje bez snage. Ugledao je i krv na košutinu bedru, pa je zaključio da ju je zubima dohvatio jedan od pasa. Koraci su joj bili nepravilni i sve je teže bježala. Bila je stvorena za brzi trk, ali tu početnu brzinu nije mogla dugo zadržati.

Krv mu je već ključala dok se primicao plijenu. Snažnije je stisnuo koplje. Da bi se drveni šiljak zario u čvrsto tijelo jake životinje, trebalo je upotrijebiti veliku snagu - koža je bila tvrda i glatka, mišići zgusnuti, kosti tvrde. Najmekša je meta vrat, ako čovjek može izbjeći kralješke i pogoditi arteriju. Pritom valja točno odabrati najprikladniji trenutak, pa baciti koplje brzo i svom snagom.

Uvidjevši da su joj konji za petama, košuta je očajnički skrenula u grmlje. Na taj je način došla do nekoliko trenutaka predaha. Konji su usporili među niskim raslinjem kroz koje je košuta skakala ne zastajkujući. No sada su je ponovno sustigli psi i Ralph je shvatio da košuta neće moći još dugo bježati.

Uobičajeno je bilo da joj psi nanose sve više rana, usporavajući košutu dok je ne sustignu konji i dok joj lovac ne zada smrtonosni udarac. No ovaj puta dogodio se nesretan slučaj. Kada su joj se psi i konji već gotovo posve približili, košuta se izmaknula u stranu. Blade, mlađi pas, navalio je na nju s više gorljivosti nego razuma, te je naglo skrenuo pred Griffa. Konj je jurio prebrzo da se zaustavi ili da izbjegne psa, te ga je udario moćnom nogom. Pas je bio mastif, težak trideset-četrdeset kilograma, pa je konj od sudara posrnuo.

Ralph je pao s konja. U letu je ispustio koplje. U tom trenutku više od svega bojao se da bi konj mogao pasti na njega. No trenutak prije nego što je pao, uočio je da je Griff nekako uspio održati ravnotežu.

Ralph je pao u trnovito grmlje koje mu je bolno izgreblo ruke i lice, no grane su ipak ponešto ublažile pad. I unatoč tome, bio je izvan sebe od bijesa.

Alan se zaustavio kraj njega. Barley je pojurila za košutom, ali se ubrzo vratila: životinja je očito pobjegla. Psujući, Ralph se s

mukom pridignuo. Alan je uhvatio Griffa, a zatim je sjahao, držeći oba konja.

Blade je nepomično ležao na otpalome lišću. Griffin ga je željeznom potkovom bio udario u glavu. Barley mu je prišla i onjušila ga, pa ga gurnula njuškom i polizala mu krv s lica, a zatim se okrenula na drugu stranu, posve izvan sebe. Alan je gurnuo psa vrškom čizme. Nije reagirao. Blade nije disao. "Mrtav je", reče Alan.

"Prokleti praznoglavi pas zaslužio je umrijeti", reče Ralph.

Vodili su konje kroz šumu, tražeći mjesto za odmor. Nakon nekog vremena Ralph je začuo zvuk vode. Krenuvši u tom smjeru, došli su do brzog potoka. Potok mu je bio poznat: našli su se u neposrednoj blizini polja oko Wigleigha. "Sada se možemo malo osvježiti", reče. Alan je vezao konje, a zatim je iz bisaga izvadio vrč s čepom, dvije drvene šalice i platnenu vreću s hranom.

Barley je otišla do potoka i željno stala piti hladnu vodu. Ralph je sjeo na obalu, naslonivši se leđima na jedno stablo. Alan je sjeo kraj njega, te mu dodao šalicu s pivom i komad sira. Ralph je uzeo pivo, ali je odbio hranu.

Alan je poznavao gospodara u neraspoloženim fazama, te je šutio dok je Ralph pio, bez riječi mu puneći šalicu iz vrča. U toj tišini obojica su začuli ženske glasove.

Alan je začuđeno pogledao Ralpa. Barley je stala režati. Ralph je ustao i ušutkao psa, pa tiho krenuo u smjeru zvuka. Alan je pošao za njim.

Nekoliko metara nizvodno Ralph se zaustavio, te se zagledao kroz raslinje.

Malena skupina žena iz sela prala je rublje na istoj strani potoka, na mjestu na kojem je voda brzo protjecala preko stijena. Bio je vlažan listopadski dan, svjež, ali ne i hladan, pa su sve imale podignute rukave i haljine zadignute do bedara, kako im se ne bi smočile.

Ralph ih je redom pomno promatrao. Bila je tu Gwenda, mišićavih podlaktica i listova, s malenim djetetom - sada četveromjesečnim - u povezu na leđima.

Prepoznao je i Peg, Perkinovu suprugu, koja je kamenom ribala suprugove gaće. Bila je tu i njegova sluškinja, Vira, žena nesmiljena

izraza lica, od kakvih trideset godina, koja gaje prostrijelila toliko ledenim pogledom kad ju je potapšao po stražnjici, da je više nikad nije dodirnuo. Glas koji je čuo pripadao je udovici Huberts, koja je neprestano brbljala, nesumnjivo zbog toga što je živjela sama. Udovica je stajala usred potoka i dovikivala ostalima, iz daljine održavajući razgovor pun ogovaranja.

A bila je tu i Annet.

Stajala je na jednom kamenu i prala neki manji komad odjeće. Saginjala se da ga uroni u potok, a zatim se uspravljala da ga snažno izriba. Imala je dugačke bijele noge koje su primamljivo nestajale u zadignutoj haljini. Kad god bi se sagnula, haljina se odvajala od prsa i otkrivala malene blijede dojke koje su mamile, viseći poput plodova na zabranjenome stablu. Svijetla joj je kosa bila mokra na vrhovima, dok je zgodno lice odražavalo razdražljivost, kao da smatra da se nije rodila za takve poslove.

Ralph je zaključio da su žene već neko vrijeme ondje i on ih možda uopće ne bi primijetio da udovica Huberts nije nešto doviknula. Spustio se na tlo i kleknuo iza jednoga grma, provirujući kroz grančice bez lišća. Alan je čučnuo kraj njega.

Ralph je volio neopaženo promatrati žene. To je često činio i u ranoj mladosti.

Češale su se, ispružene na tlu, raširenih nogu, i razgovarale o stvarima koje nikada ne bi ni izgovorile da su znale da ih sluša neki muškarac.

Zapravo su se ponašale poput muškaraca.

Uživao je u pogledu na žene iz svog sela, žene koje njega nisu vidjele, te nastojao čuti svaku njihovu riječ. Promatrao je Gwendu, gledao to maleno, snažno tijelo, prisjećao je se nage, kako kleči na krevetu, te u sebi obnavljao taj osjećaj, sjećajući se kako je bilo držati je za bokove i privlačiti k sebi. Prisjetio se i kako se njezino držanje promijenilo. U početku je bila hladna i pasivna, davala sve od sebe da prikrije bijes i gađenje prema tom činu. No onda je malo-pomalo došlo do promjene. Koža na vratu bila joj se zarumenjela, prsa su jasno pokazivala da diše ubrzano i uzbuđeno, a bila je pognula glavu i zažmirila, obuzeta, kako mu se činilo, mješavinom stida i užitka.

Od tog sjećanja počeo je ubrzano disati, dok mu je čelo prekrilo tanki sloj znoja, iako je bio listopad i zrak je bio svjež. Pitao se hoće li mu se pružiti još neka prilika da legne s Gwendom.

Žene su se odjednom, za njega prebrzo, počele spremati za odlazak. Mokro oprano rublje presavile su i spremile u košare, ili od njega načinile zavežljaje koje su onda nosile na glavi, a zatim su se uputile stazom uz potok. U tom trenutku došlo je do prepirke između Annet i njezine majke. Annet je oprala tek polovinu donesenog rublja. Neoprani je dio kanila ponijeti kući, a Peg je, kako se činilo, smatrala da bi trebala ostati i dovršiti pranje.

Peg se na koncu udaljila ljutitim korakom, dok je Annet ostala, dureći se.

Ralph nije mogao vjerovati da ga je snašla tolika sreća.

Tiho se obratio Alanu: "S ovom ćemo se malo zabaviti. Prikradi joj se s druge strane, da joj zapriječiš odstupnicu."

Alan je istog trenutka nestao.

Ralph je gledao kako Annet tek reda radi namače u potok preostalo rublje. Ubrzo je sjela na obalu i mrzovoljno se zagledala u vodu. Kada je procijenio da ih ostale žene više ne čuju i da je Alan već na željenome mjestu, ustao je i krenuo prema njoj.

Čula ga je kako se probija kroz grmlje, te je iznenađeno podignula pogled. Uživao je u pogledu na njezino lice, na kojem je iznenađenost prvo zamijenila znatiželja, a zatim i strah kada je shvatila da je ostala sama s njim, usred šume. Brzo je ustala, no on je tada već bio kraj nje i držao je za nadlakticu. Dodir je bio lagan, ali i nedvosmisleno odlučan. "Zdravo, Annet", reče. "Što radiš ovdje... tako posve sama?"

Pogledala je preko njegova ramena - u nadi, zaključio je, da bi mogao biti još s nekim, s drugim ljudima koji bi ga obuzdali. Na licu joj se pojavio užas kad je ugledala tek Barley. "Idem kući", reče ona. "Moja je majka upravo otišla."

"Ne žuri", reče on. "Ovako si jako privlačna, mokre kose i golih koljena."

Žurnim pokretom pokušala je spustiti haljinu. On ju je slobodnom rukom uhvatio za bradu i natjerao je da ga pogleda. "Što

kažeš na jedan osmijeh?” reče. “Ne budi toliko zabrinuta. Ja ti ne bih naudio - ipak sam tvoj gospodar.”

Pokušala se nasmiješiti. “Samo sam malo zatečena”, reče ona. “Iznenadili ste me.”

Na trenutak se uspjela ponijeti uobičajeno koketno. “Možda biste me mogli otpratiti kući”, reče i nervozno se nasmije. “Djevojci je u šumi potrebna zaštita.”

“Oh, zaštitit ću ja tebe. Brinut ću se za tebe mnogo bolje od one budale Wulfrica, pa i tvog muža.” Spustivši ruku s brade, uhvatio ju je za dojku. Bila je onakva kakvom ju je i pamtio, malena i čvrsta. Pustio joj je ruku, pa je sada uhvatio za obje dojke.

No čim ju je pustio, ona je pobjegla. Nasmijao se dok je ona stazom trčala u šumu.

Već trenutak kasnije začuo je njezin preneraženi krik. Nije se micao, a Alan mu ju je ubrzo doveo, držeći joj ruku savijenu iza leđa, tako da Su joj se prsa primamljivo isticala.

Ralph je izvukao nož, oštar bodež oštrice od tridesetak centimetara. “Svući haljinu”, reče.

Alan je pusti, no ona nije odmah poslušala. “Molim vas, gospodar”, reče. “Uvijek sam bila puna poštovanja...”

“Svući haljinu ili ću ti zarezati obraze, tako da ćeš imati trajne ožiljke.”

Bila je to dobro izabrana prijetnja za toliko taštu osobu. Dok je preko glave svlačila jednostavnu haljinu od smeđe vune, počela je plakati. U početku je izgužvanu haljinu držala ispred sebe, zakrivajući nago tijelo, no Alan joj ju je istrgnuo iz ruke i bacio u stranu.

Ralph je piljio u njezino nago tijelo. Stajala je spuštenu pogleda, lica niz koje su klizile suze. Imala je uske bokove i istaknut trokut zagasitoplavih dlaka. “Wulfric te nikada nije vidio ovakvu, zar ne?” upita Ralph.

Odmahnula je glavom, ne podignuši pogled.

On joj gurne ruku među noge. “Je li te kada dirao ovdje?”

Ona reče: “Molim vas, gospodar, udana sam žena...”

“Tim bolje - ne možeš izgubiti djevičanstvo, pa se nemaš zbog čega brinuti. Lezi.”

Pokušala je ustuknuti, te se tako sudarila s Alanom, koji joj je vješto podmetnuo nogu, tako da je pala na leđa. Ralph ju je ščepao za gležnjeve, tako da ne može ustati, no ona se nastavila očajnički otimati. "Drži je na tlu", reče Ralph Alanu.

Alan joj je spustio glavu, zatim joj je koljenima pritisnuo nadlaktice, a rukama ramena.

Ralph je izvukao ud i stao ga trljati da još otvrdne. Potom je kleknuo među Annetina bedra.

Počela je vrištati, no nitko je nije čuo.

Poglavlje 35

Nasreću, Gwenda je bila među prvim osobama koje su vidjele Annet nakon incidenta.

Gwenda i Peg donijele su rublje kući i objesile ga oko vatre u kuhinji u Perkinovoj kući. Gwenda je i dalje radila za Perkina, no sada, ujesen, kada je posla na poljima bilo manje, pomagala je Peg s kućanskim poslovima. Nakon što su objesile sve rublje, počele su pripremati objed za Perkina, Roba, Billyja Howarda i Wulfrica.

Približno sat kasnije, Peg je upitala: "Što se moglo dogoditi s Annet?"

"Idem pogledati." Gwenda je prvo pogledala svoje dijete. Sammy je ležao u pletenoj kolijevci, umotan u stari komad smeđeg pokrivača, a njegove budne i blistave tamne oči pratile su dim koji se kovitalo pod stropom. Gwenda ga je poljubila u čelo i pošla potražiti Annet.

Vraćala se istim putem vjetrovitim poljima. Lord Ralph i Alan Fernhill u galopu su projurili kraj nje, jašući prema selu, očito ranije prekinuvši cjelodnevni lov.

Gwenda je ušla u šumu i krenula kratkom stazom koja je vodila do mjesta na kojem su žene prale rublje. Prije nego što je dospjela onamo, ugledala je Annet koja joj je išla ususret.

"Je li ti dobro?" upita Gwenda. "Majka ti je zabrinuta."

"Dobro mi je", odgovori Annet.

Gwenda je jasno vidjela da nešto nije u redu. "Što se dogodilo?"

"Ništa." Annet je izbjegavala njezin pogled. "Ništa se nije dogodilo, ostavi me na miru."

Gwenda je stala ispred Annet i odmjerila je od glave do pete. Na njezinom se licu nedvosmisleno vidjelo da se dogodila neka katastrofa. Na prvi pogled činilo se da nije fizički ozlijeđena - iako joj je većinu tijela pokrivala dugačka vunena haljina - no Gwenda je onda na haljini ugledala tamne mrlje koje su izgledale kao krv.

Gwenda se sada prisjetila kako su Ralph i Alan projurili kraj nje. "Je li ti lord Ralph nešto učinio?"

"Idem kući." Annet se pokušala progurati kraj Gwende. Gwenda ju je ščepala za nadlakticu i zaustavila. Nije je jako stisnula, no

Annet je ipak bolno kriknula i drugom se rukom uhvatila za to mjesto.

“Ozlijeđena si!” usklikne Gwenda.

Annet je briznula u plač.

Gwenda ju je zagrlila. “Dođi, idemo kući”, reče. “Sve ćeš ispričati majci.”

Annet je odmahнула glavom. “Neću nikome ništa reći”, reče.

Za to je prekasno, pomisli Gwenda.

Dok se s Annet vraćala do Perkinove kuće, Gwenda je u mislima razmatrala mogućnosti. Bilo je očito daje Annet doživjela nekakav napad. Možda ju je napao netko od putnika, iako u blizini nije bilo ceste. I odmetnici su uvijek mogući napadači, no u blizini Wigleigha nitko već dugo nije vidio odmetnike. Ne, najsumnjiviji su Ralph i Alan.

Peg se odmah energično dala na posao. Posjela je Annet na stolicu i spustila joj haljinu preko ramena. Na obje nadlaktice imala je natečene modrice. “Netko te držao na tlu”, reče gnjevno Peg.

Annet ne reče ništa.

Peg je bila ustrajna. “Jesam li u pravu? Odgovori mi, dijete, jer ćeš se naći u još većim nevoljama. Je li te netko držao na tlu?”

Annet kimne.

“Koliko njih? Hajde, da čujemo.”

Annet nije ništa rekla, nego je pokazala dva prsta.

Peg se zajapurila od bijesa. “Jesu li te iskoristili?”

Annet kimne.

“Tko?”

Annet odmahne glavom.

Gwenda je znala zašto to ne želi odati. Uvijek je bilo opasno kad bi kmet optužio gospodara za neki zločin. Sada se ona obrati Peg: “Vidjela sam Ralpa i Alana na konjima.”

Peg upita Annet: “Jesu bili oni... Ralph i Alan?”

Annet kimne.

Peg je sada govorila gotovo šaptom. “Pretpostavljam da te Alan držao, a da je to učinio Ralph.”

Annet ponovno kimne.

Došavši do istine, Peg je postala obzirnija, te je zagrlila kći. “Jadno moje dijete”, reče. “Siroto moje djetešce.”

Annet je zajecala.

Gwenda je izišla.

Muškarci će uskoro doći na objed i ubrzo doznati da je Ralph silovao Annet.

Annetin otac, njezin brat, njezin suprug i njezina nekadašnja ljubav poludjet će od bijesa. Perkin je prestar da učini nešto nepromišljeno, Rob će učiniti što mu naloži Perkin, a Billy Howard po svoj prilici nije dovoljno hrabar da počne izazivati probleme - no Wulfric će biti izbezumljen. Ubit će Ralpa.

A onda će ga objesiti.

Gwenda nekako mora utjecati na daljnji razvoj događaja, jer će inače ostati bez supruga. Žustrim je korakom prolazila selom, ne razgovarajući ni s kim, te se uputila prema vlastelinskoj kući. Nadala se da će ondje doznati da su Ralph i Alan već objedovali i da su ponovno izišli. No za to je još bilo malko prerano, te je na svoj veliki užas uvidjela da su obojica još kod kuće.

Zatekla ih je u staji iza kuće, gdje su zajedno pregledavali konja s inficiranim kopitom. Inače bi osjećala nelagodu u njihovoj nazočnosti, jer je bila uvjerena da se svaki put kad je pogledaju, prisjećaju prizora u kojem ona naga kleči na krevetu u Zvonu u Kingsbridgeu. No danas joj je to jedva palo na pamet. Nekako ih mora navesti da napuste selo - odmah, prije nego što Wulfric otkrije što su učinili. Što će im reći?

Još nekoliko trenutaka bila je posve bez riječi. A onda je, već obuzeta krajnjim beznađem, rekla: "Gospodaru, ovdje je bio glasnik grofa Rolanda."

Ralpa su te riječi iznenadile. "Kada?"

"Prije sat vremena."

Ralph pogleda timaritelja koji je pridržavao nogu s inficiranim kopitom. Taj muškarac reče: "Ovamo nije nitko došao."

Posve prirodno, glasnik bi došao u kuću i obratio se lordovoj posluzi. Ralph sada upita Gwendu: "Zašto je poruku prenio baš tebi?"

Očajnički je improvizirala. "Susreli smo se na cesti nadomak selu. Tražio je lorda Ralpa, a ja sam mu rekla da ste u lovu i da ćete se vratiti na objed - ali on se nije mogao zadržavati."

Bilo je to neobično držanje jednog glasnika koji bi se inače zadržao, jeo, pio i odmorio konja. Ralph upita: “Zašto mu se toliko žurilo?”

Samo tako izmišljajući izlike, Gwenda reče: “Za dana je morao doći do Cowforda... Nisam se odvažila ispitivati ga o pojedinostima.”

Ralph nešto progundā. Taj je posljednji dio bio uvjerljiv: glasnik grofa Rolanda baš i ne bi pristao odgovarati na pitanja neke seljanke. “Zašto mi to nisi ranije rekla?”

“Krenula sam poljem vama ususret, ali me niste vidjeli i samo ste projurili kraj mene.”

“Oh... Rekao bih da sam te vidio. Nije važno... Kako glasi poruka?”

“Grof Roland poziva vas da što prije dođete u Earlscastle.” Duboko udahnuvši, dodala je još jedan sloj neuvjerljivosti. “Glasnik je rekao da vam kažem kako ne trebate čekati i objedovati, nego uzeti odmorne konje i odmah poći onamo.” Takvo što baš i nije bilo vjerojatno, no morala je Ralpa poslati na put prije nego što se pojavi Wulfric.

“Doista? Je li rekao zašto me treba toliko hitno?”

“Nije.”

“Hm.” Sljedećih nekoliko trenutaka Ralph je zamišljeno šutio.

Gwenda zabrinuto upita: “Hoćete li onda poći?”

On je ošine bijesnim pogledom. “To se tebe ne tiče.”

“Samo ne bih voljela da se kaže kako nisam dovoljno naglasila koliko je stvar hitna.”

“Oh, doista? E, pa, meni se živo fućka za to što bi ti voljela, a što ne bi. Idi sada.”

Gwenda je sada morala otići.

Vratila se do Perkinsa. Ondje se našla upravo u trenutku kad su se muškarci počeli vraćati iz polja. Sam je bio miran i sretan u kolijevci. Annet je sjedila na istome mjestu, haljine povučene nadolje, tako da su joj se vidjele modrice. Peg s optužbom u tonu upita: “Gdje si bila?”

Gwenda joj nije odgovorila, a Peginu je pozornost u tom trenutku odvuкао Perkin koji je ušao i upitao: “Što je ovo? Što je s Annet?”

Peg odgovori: “Imala je nesreću da naiđe na Ralpa i Alana dok je bila sama u šumi.”

Perkinovo se lice smrknulo od gnjeva. “Zašto je bila sama?”

“Ja sam kriva”, reče Peg i zaplače. “Samo što je tako lijeno prala rublje, kao i uvijek, pa sam je natjerala da ostane i dovrši pranje nakon što su ostale žene već otišle kući. Bit će da su te zvijeri naišle upravo tada.”

“Vidjeli smo ih maloprije, jahali su preko Brookfielda”, reče Perkin. “Bit će da su upravo dolazili odande.” Izgledao je prestrašeno. “Ovo je vrlo opasno”, reče. “Takve stvari mogu upropastiti cijelu obitelj.”

“Ali mi nismo ništa učinili!” pobuni se Peg.

“Ralph je kriv i zbog toga će nas mrziti, zbog naše nedužnosti.”

To je vjerojatno točno, shvati Gwenda. Unatoč servilnome držanju, Perkin je bio pronicljiv.

Uto je ušao Annetin suprug Billy Howard, brišući blatnjave ruke o košulju. Njezin brat, Rob, pratio ga je u stopu. Billy pogleda modrice na Annetinu tijelu i upita: “Što ti se dogodilo?”

Umjesto nje odgovorila je Peg: “Ralph i Alan.”

Billy je u nevjerici piljio u suprugu. “Što su ti učinili?”

Annet je samo bez riječi spustila pogled.

“Ubit ću obojicu”, reče Billy bijesno. No bilo je očito da je to tek isprazna prijetnja: Billy je bio muškarac blage naravi i krhke građe. Koliko se znalo, nikada se nije potukao, čak ni u pijanstvu.

U kuću je posljednji ušao Wulfric. Gwenda je prekasno shvatila koliko Annet izgleda privlačno. Imala je dugačak vrat i zgodna ramena, a zbog spuštene haljine vidio joj se i gornji dio grudi. One ružne masnice samo su naglašavale ljepotu i privlačnost ostalih dijelova tijela. Wulfric se u nju zapiljio s neskrivenim divljenjem - nikada nije uspijevao prikriti stvarne osjećaje. A onda je, trenutak kasnije, uočio crvene otekline i namrštio se.

Billy upita: “Jesu li te silovali?”

Gwenda je pomno promatrala Wulfrica. Čim je shvatio smisao cijelog prizora, na njegovu licu ukazali su se šok i užas, a svijetla koža mu se zažarila od snažnih emocija.

Billy upita: “Jesu li, ženo?”

Gwenda osjeti val suosjećanja prema antipatičnoj Annet. Zašto svi smatraju da je imaju pravo tako agresivno ispitivati?

Annet je na koncu odgovorila bez riječi, pokretom glave.

Wulfricovo lice preplavio je najcrnji gnjev. "Tko?" zarezži.

Billy reče: "To se tebe ne tiče. Idi kući."

Perkin uzdrhtalim glasom reče: "Ne želim nikakve nevolje. Ne smijemo dopustiti da nas to uništi."

Billy gnjevno pogleda punca. "Što bi to trebalo značiti? Da ne smijemo ništa poduzeti?"

"Postane li nam lord Ralph neprijatelj, mogli bismo trpjeti teške posljedice do konca života."

"Ali silovao je Annet!"

Wulfric u nevjerici upita: "To je učinio Ralph?"

Perkin reče: "Bog će ga kazniti."

"I ja, tako mi Isusa Krista", reče Wulfric.

Gwenda reče: "Molim te, nemoj!"

Wulfric je već krenuo prema vratima.

Gwenda mu priđe, mahnita od straha, te ga ščepa za ruku. Od trenutka kada je prenijela Ralphu lažnu poruku, proteklo je tek nekoliko minuta. Čak i ako joj je povjerovao, nije mogla znati koliko će ozbiljno shvatiti hitnost. Postojali su dobri izgledi za to da još nije napustio selo. "Ne idi k njemu", reče ona molećivim glasom.

"Molim te."

On se samo grubo otresao njezine ruke. "Pusti me", reče.

"Pogledaj svoje djetesce!" usklikne ona, pokazujući prema Sammyju u kolijevci.

"Želiš ga ostaviti da živi bez oca?"

Wulfric iziđe.

Gwenda je pošla za njim, a slijedili su ih i ostali muškarci. Wulfric je odlučnim korakom marširao kroz selo, poput anđela smrti, stisnutih šaka spuštenih uz tijelo, zagledan ravno naprijed, lica izobličjenog od gnjeva. Seljani koji su se vraćali kući na objed usput su mu se obraćali, ali nikome nije rekao ni riječi. Neki su pošli za njim. U onih nekoliko minuta, koliko mu je trebalo do Ralphove kuće, oko njega se skupila povećća grupa ljudi. Nathan Glavar izišao je iz svoje kuće i upitao Gwendu što se događa, no ona je uspjela reći

tek: "Zaustavite ga, molim vas, neka ga netko zaustavi!" Sve je bilo uzalud: nitko nije mogao obuzdati Wulfrica, čak i da se usudio pokušati.

Širom je rastvorio ulazna vrata Ralphove kuće i odlučnim korakom ušao. Gwenda mu je bila za petama, a masa koja ih je slijedila natisnula se za njima. Domaćica Vira ogorčeno je rekla: "Prije ulaska se kuca!"

"Gdje ti je gospodar?" upita Wulfric.

Ugledavši izraz na Wulfricovu licu, Vira se prestrašila. "Otišao je u staju", odgovori. "Sprema se na put u Earlscastle."

Wulfric se progurao kraj nje i ušao u kuhinju. Kada su izišli kroz stražnja vrata, on i Gwenda ugledali su Ralpa i Alana koji su se spremali uzjahati. Gwenda bi najradije bila počela vrištati - došli su samo nekoliko sekunda prerano!

Wulfric pojuri naprijed. Nadahnuta krajnjim očajem, Gwenda je ispružila nogu i njome zahvatila Wulfricov gležanj.

Wulfric je pao ničice, licem na zemlju.

Ralph nije vidio ni njega ni nju. Uzjahavši, podbo je konja i krenuo prema izlazu iz dvorišta. Alan ih je ipak primijetio i odmah shvatio što se događa, te je odlučio izbjeći nedaće i krenuti za Ralptom. Dok je izlazio, jače je podbo konja, tako da je ovaj potrčao i prestigao Ralpa, našto je Ralphov konj također željno ubrzao.

Wulfric je skočio na noge, psujući, te pojurio za njima. Gwenda je potrčala za njim. Wulfric nije mogao uhvatiti konje, no Gwenda se užasno bojala da bi se Ralph mogao osvrnuti i zaustaviti konja, da utvrdi oko čega se podigla tolika strka.

No dvojica jahača već su uživali u energičnosti odmorenih konja, te su, ne osvrćući se, odjurili putem koji je vodio iz sela. Nekoliko trenutaka kasnije nestali su iz vidokruga.

Wulfric se spustio na koljena.

Gwenda gaje dostigla i uhvatila za ruku, da mu pomogne ustati. On ju je odgurnuo u stranu, toliko snažno da je zateturala i zamalo pala. To ju je prenerazilo: takva grubost prema njoj nikako nije bila uobičajena za nje.

"Podmetnula si mi nogu", reče on i ustane bez pomoći.

"Spasila sam ti život", reče ona.

Zagledao se u nju s mržnjom u očima i rekao: "To ti nikada neće oprostiti."

Stigavši u Earlscastle, Ralph je doznao da ga Roland nije pozvao, a osobito ne tako hitno. Crne vrane na bedemima podrugljivo su mu se smijale.

Alanu se činilo da zna objašnjenje. "Ima nekakve veze s Annet", reče. "Kad smo odlazili, Wulfric je izlazio na stražnja vrata. Tada mi se to učinilo nevažnim, no možda te htio napasti."

"U to sam uvjeren", reče Ralph. Ruka mu se našla na dugačkome bodežu za pojasom. "Trebao si mi reći... Dobro bi mi došao povod da mu zarijem nož u trbuh."

"A Gwenda to nesumnjivo zna, pa je ona možda izmislila poruku, samo da tebe udalji od krvoločnog muža."

"Naravno", reče Ralph. "Sada je jasno i zašto nitko drugi nije vidio glasnika - jer ga nije ni bilo. Kakva prepredena kučka."

Treba je kazniti, no to možda i neće biti toliko jednostavno. Vjerojatno bi rekla da je to učinila u najboljoj namjeri, a Ralph bi joj teško mogao osporiti da je pogriješila kadje supruga spriječila u napadu na gospodara lena. Što je bilo još gore, podigne li veliku prašinu u vezi s njezinom prijevarom, skrenut će pozornost na činjenicu da ga je nadmudrila. Ne, službeno je neće kazniti - iako bi se mogao domisliti neslužbenim načinima discipliniranja.

Kad se već našao u Earlscastleu, iskoristio je priliku da pode u lov s grofom i njegovom svitom, tako da je i zaboravio Annet - sve do izmaka drugog dana, kada ga je Roland pozvao u svoju privatnu sobu. S njim je bio samo pisar, otac Jerome.

Roland nije pozvao Ralpa da sjedne. "Ovdje je svećenik iz Wigleigha", reče.

Ralph je bio zatečen. "Otac Gaspard? U Earlscastleu?"

Roland se nije ni potrudio odgovoriti na ta retorička pitanja. "Potužio se da si silovao ženu po imenu Annet, suprugu Billyja Howarda, jednog od tvojih kmetova."

Ralph osjeti kako mu je srce zamalo zastalo. Nije ni pomislio da bi seljaci mogli biti toliko drski da se požale grofu. Kmet bi pred sudom vrlo teško mogao optužiti gospodara. Ali seljaci su znali biti i

prepredeni, a netko u Wigleighu lukavo je nagovorio svećenika da uložiti pritužbu.

Ralph se pokušavao držati nehajno. "Gluposti", reče. "U redu, legnuo sam s njom, ali ona je na to pristala." Nacerio se prema Rolandu, onako kako se muškarci u takvim prilikama smiješe među sobom. "Bila je i više nego voljna."

Na Rolandovu licu ukazalo se gađenje, pa se upitno okrenuo prema ocu Jeromeu.

Jerome je bio obrazovan i ambiciozan mladić, od onih kakvi su Ralphu bili osobito mrski. S očitim prijezirom i s visoka, ovaj je rekao: "Djevojka je ovdje.

Zapravo žena, iako joj je tek devetnaest. Ima velike modrice na nadlakticama i haljina joj je umrljana krvlju. Kaže da ste je zaskočili u šumi, te da je vaš štitonoša klečao na njoj i tako je držao na tlu. Ovdje je i neki muškarac po imenu Wulfric, koji tvrdi da ste viđeni dok ste se na konju udaljavali s mjesta događaja."

Ralph je odmah zaključio daje upravo Wulfric nagovorio oca Gasparda da dođe u Earlscastle. "To nije istina", reče, pokušavajući u glas unijeti što više ogorčenosti.

Jerome ga sumnjičavo pogleda. "A zašto bi lagala?"

"Možda nas je netko vidio i ispričao njezinu suprugu. Ja bih rekao da su modrice tragovi njegovih udaraca. Rekla je da sam je silovao kako bi je prestao mlatiti. A onda je haljinu umrljala kokošjom krvlju."

Roland uzdahne. "Nije li to malo priglupo i jadno, Ralphe?"

Ralphu nije bilo posve jasno na što ovaj cilja. Očekuje li od svojih ljudi da se ponašaju poput prokletih redovnika?

Roland nastavi: "Još su me ranije upozorili da bi mogao biti takav. Moja mi snaha oduvijek govori da bi mi mogao stvarati probleme."

"Philippa?"

"Za tebe je lady Philippa."

Tek tada Ralphu su se otvorile oči, te je u nevjerici upitao: "Zato me niste promaknuli nakon što sam vam spasio život - jer je protiv mene bila jedna žena?"

Kakvu ćete to vojsku imati dopustite li djevojkama da vam biraju ljude?”

“U pravu si, dakako, i zbog toga sam na koncu postupio suprotno njezinoj prosudbi. Žene nikada ne uspiju shvatiti da muškarac, u kojem nema barem malo temperamenta, nije ni za što osim za oranje zemlje. U bitku ne možemo voditi mekušce. Ali bila je u pravu kad me upozorila da bi mogao izazivati nevolje. Ne želim da me u doba mira gnjave prokleti svećenici koji cendraju nešto u vezi sa silovanjem kmetovskih žena. To više nemoj činiti. Ne zanima me ideš li u krevet sa seljankama. Štoviše, ne zanima me ni liježeš li s muškarcima. Ali ako već uzmeš nečiju ženu, njezinom voljom ili ne, budi pripravan to na neki način nadoknaditi suprugu. Većinu je seljaka moguće potkupiti. Samo nemoj dopustiti da to preraste u moj problem.”

“Svakako, gospodaru.”

Jerome upita: “Što ću ja sada s Gaspardom?”

“Da vidimo...” reče Roland zamišljeno. “Wigleigh je na rubu mojega područja, nedaleko od posjeda mog sina Williama, je li tako?”

“Tako je”, reče Ralph.

“Koliko si bio daleko od granice kad si se našao s tom djevojkom?”

“Kilometar i pol. Bili smo nadomak Wigleighu.”

“Nije važno.” Sada se obratio Jeromeu. “Svi će znati daje to tek izlika, no reci ocu Gaspardu daje do incidenta došlo na području lorda Williama, pa ja tu ne mogu donositi odluke.”

“U redu, milorde.”

Ralph upita: “Što ako se obrate Williamu?”

“Sumnjam u to. No budu li ustrajali, morat ćeš nešto dogovoriti s Williamom.

Seljaci će se s vremenom umoriti od pritužbi.”

Ralph s olakšanjem kimne. Na trenutak ga je bila obuzela užasna pomisao da je teško pogriješio u prosudbi i da će na koncu možda morati platiti zbog silovanja Annet. No na koncu se izvukao nekažnjeno, kao što je i očekivao.

“Hvala, milorde”, reče.

Pitao se što bi na sve to rekao njegov brat. Ta ga je pomisao ispunila stidom. No Merthin možda nikada neće doznati.

“Moramo se žaliti lordu Williamu”, reče Wulfric kada su se vratili u Wigleigh.

Cijelo selo bilo se okupilo u crkvi, radi rasprave o tom pitanju. Otac Gaspard i Nathan Glavar također su nazočili skupu, no nekako se činilo daje, unatoč mladosti, pravi vođa u svemu Wulfric. On je otišao naprijed, a Gwendu i malog Sammyja ostavio je u masi.

Gwenda se molila u nadi da će svi zajednički odlučiti da će odustati od cijele priče. Stvar nije bila u tome da je željela da se Ralph izvuče bez kazne - naprotiv, bila bi najviše voljela gledati kako ga živog kuhaju. Ona je osobno ubila dvojicu muškaraca samo zbog prijetnje silovanjem, a kad god bi se toga prisjetila, do čega je u tim raspravama dolazilo svako toliko, zadrhtala bi čitavim tijelom. No nije joj se sviđalo to što je Wulfric preuzeo predvodničku ulogu. Stvar je dijelom bila i u tome što ga je na to tjerao neugasli plamen osjećaja prema Annet, što je Gwendu boljelo i u njoj izazivalo duboku tugu. No još je važnije bilo to što se bojala za njega. Zbog neprijateljstva s Ralphom, Wulfric je već bio ostao bez nasljedstva. Kako će mu se još Ralph osvetiti?

Perkin sada reče: “Ja sam žrtvin otac i u vezi s ovim više ne želim nikakve nevolje. Vrlo je opasno tužiti se na gospodareve postupke. On uvijek iznađe način da kazni one koji se žale, bili u pravu ili u krivu. Odustanimo od svega.”

“Za to je prekasno”, reče Wulfric. “Već smo se potužili, odnosno, to je učinio naš svećenik. Od povlačenja sada ne može biti koristi.”

“Učinili smo dovoljno”, reče Perkin. “Ralph je ponižen pred svojim grofom. Sada zna da ne može samo tako raditi što mu se prohtije.”

“Naprotiv”, reče Wulfric. “Misli da se izvukao. Bojim se da će ponoviti tako nešto. Nijedna žena u selu neće biti sigurna.”

I Gwenda je Wulfricu govorila sve što je sada rekao Perkin. Wulfric joj nije odgovorio. S njom gotovo nije ni razgovarao, otkako mu je podmetnula nogu na stražnjim vratima Ralphove kuće. U početku je samoj sebi govorila kako se tek duri jer se osjeća glupo. Očekivala je da će to biti već zaboravljena stvar kad se vrati iz

Earlscastlea. No prevarila se. Nije je ni dodirnuo, ni u postelji ni izvan nje, cijeli tjedan. Uglavnom je izbjegavao njezin pogled, a obraćao joj se tek jednosložnim riječima i gundanjem. Zbog toga se osjećala sve potištenije.

Nathan Glavar reče: "Nikako ne možeš dobiti spor protiv Ralpa. Kmetovi nikako ne mogu nadvladati gospodare."

"Nisam baš siguran", reče Wulfric. "Svi imaju neprijatelje. Mi možda i nismo jedini koji bi željeli obuzdati Ralpa. Možda nećemo doživjeti da ga osudi i neki sud - ali moramo mu prirediti najveće moguće probleme i neugodnosti, želimo li da ubuduće malo zastane i oklijeva prije nego što učini nešto slično."

Nekolicina je seljaka kimnula, no nitko se nije oglasio u prilog Wulfricu, pa se Gwenda već počela nadati da će izgubiti bitku. No njezin je suprug bio utjelovljenje odlučnosti, pa se sada obratio svećeniku. "Što vi kažete, oče Gaspard?"

Gaspard je bio mlad, siromašan i pošten. Nije se nimalo bojao plemića. Nije bio ambiciozan - nije želio postati biskup, a time i dio vladajuće klase - pa stoga i nije osjećao potrebu ugadati aristokratima. Sada je rekao: "Annet je doživjela okrutan napad i oskvrnuće, mir u našem selu skandalozno je narušen, a lord Ralph počinio je stravičan i izopačen grijeh za koji se mora ispovjediti i pokajati. Radi žrtve, radi našeg vlastitog samopoštovanja, te zato da lorda Ralpa spasimo paklenog plamena, moramo se obratiti lordu Williamu."

Sada su mnogi gundanjem pokazali da se slažu.

Wulfric pogleda Billyja Howarda i Annet, koji su sjedili jedno kraj drugoga. U konačnici, pomisli Gwenda, ljudi će se po svoj prilici prikloniti željama Annet i Billyja. "Ja ne želim nevolje", reče Billy. "Ali trebali bismo dovršiti započeto, radi svih žena u selu."

Annet nije odvajala pogled od poda, ali je kimanjem pokazala da se slaže.

Gwenda užasnuto shvati da je Wulfric odnio prevagu.

"No, dobro, dobio si što si htio", reče mu kada su izlazili iz crkve.

On samo nešto progundā.

Ona se nije dala smesti: "Nastavit ćeš, znači, izlagati vlastiti život opasnosti zbog časti supruge Billyja Howarda, a istodobno

nećeš razgovarati s vlastitom suprugom.”

Samo je šutio. Sammy je osjetio napetost, te je zaplakao.

Gwendu je hvatao očaj. Učinila je sve što je uopće bilo moguće učiniti da se domogne voljenog muškarca, za njega se udala i rodila mu dijete, a on se prema njoj sada odnosi kao prema neprijatelju. Njezin se otac prema njezinoj majci nikada nije tako ponio - iako Joby nikome ni u čemu nije mogao poslužiti kao uzor. Ali ona sada nije imala pojma kako se odnositi prema njemu. Pokušala se poslužiti Sammyjem, držati ga u jednoj ruci, a drugom dodirivati Wulfrica, u nastojanju da ponovno stekne njegovu naklonost, izravnim povezivanjem s dječaćićem kojeg toliko voli. No on se samo odmaknuo, odbacujući ih oboje. Pokušala se poslužiti i seksom, priljubljujući se noću grudima uz njegova leđa, dlanom mu ovlaš prelazeći po trbuhu, dodirujući mu penis, no ni to nije davalo rezultata - što je mogla i očekivati s obzirom na to koliko joj se opirao prošlo ljeto, prije nego što se Annet udala za Billyja.

Sada je, frustrirano, povikala: “Što je s tobom? Samo sam ti pokušala spasiti život!”

“To nisi smjela učiniti”, reče on.

“Da sam ti dopustila da ubiješ Ralpa, već bi te objesili!”

“Nisi imala pravo.”

“Kakve veze ima jesam li imala pravo ili ne?”

“To je filozofija tvog oca, zar ne?”

To ju je zabezegnulo. “Kako to misliš?”

“Tvoj otac drži kako nije važno ima li pravo nešto učiniti ili ne. Ako je tako najbolje, on to čini. Kao što je tebe prodao da prehrani obitelj.”

“Prodao me da bi me silovali! Podmetnula sam ti nogu da te spasim od vješala. To je nešto posve drugo.”

“Dok god si to budeš ponavljala, nećeš shvatiti ni njega ni mene.”

Tada je shvatila da njegovu naklonost neće ponovno steći bude li mu pokušavala dokazati da je u krivu. “No, dobro... onda ne shvaćam.”

“Oduzela si mi mogućnost da sam donosim odluke. Prema meni si se ponijela onako kako se tvoj otac ponio prema tebi, kao prema

stvari koju treba nadzirati, a ne kao prema osobi. Nije uopće važno jesam li bio u pravu ili ne. Važno je samo to da sam ja trebao odlučiti, a ne ti. Ali ti to ne shvaćaš, kao što tvoj otac ne shvaća što je tebi oduzeo kada te prodao.”

I dalje je smatrala da su to dvije posve različite stvari, ali to više nije kanila ponavljati, jer je počela uviđati što ga je toliko naljutilo. Gorljivo se zalaže za vlastitu neovisnost - za što ona ima razumijevanja, jer dijeli njegov stav. A ona mu je to oduzela. Nesigurno zamuckujući, sada reče: “Čini... čini mi se da razumijem.”

“Doista?”

“Bilo kako bilo, potrudit ću se da više nikada ne učinim ništa slično.” “Izvršno.”

Samo je napola smatrala da je pogriješila, no svim je silama željela okončati taj rat među njima, pa je stoga rekla: “Užasno mi je žao.”

“U redu.”

Nije rekao mnogo, no ona je nekako naslutila da se ipak malko smekšao. “Znaš da ne želim da se zbog Ralpa tužiš lordu Williamu - ali ako si čvrsto odlučio to učiniti, neću te pokušavati spriječiti.” “Drago mi je.”

“Štoviše”, reče ona. “Možda ti čak mogu pomoći.” “Da?” reče on. “Kako?”

Poglavlje 36

Lord William i lady Philippa živjeli su u Casterhamu, u nekadašnjem zamku. Ondje se još uvijek nalazila kružna kamena kula s grudobranima, iako je sada bila ruševna i u njoj su boravile krave. Zid koji je okruživao dvorište bio je u dobrome stanju, no opkop je bio presušio, a na zemlji, u toj već plitkoj udubini, rasli su povrće i voćke.

Na mjestu nekadašnjeg pokretnog mosta jednostavno uređen prilaz vodio je do ulaza.

Noseći Sammyja, Gwenda je kroz veliki ulazni luk prošla u društvu oca Gasparda, Billyja Howarda, Annet i Wulfrica. Neki mladi vojnik izležavao se na klupi, po svoj prilici na straži, no čim je uočio svećeničku odoru, odlučio je da ih neće ništa pitati.

Ta je opuštена atmosfera ulila Gwendi novu hrabrost. Nadala se da će moći nasamo razgovarati s lady Philippom.

U kuću su ušli kroz glavna vrata i našli se u tradicionalno uređenoj glavnoj dvorani, prostoriji visokih prozora, kao u kakvoj crkvi. Činilo se da zauzima barem pola prostora cijele kuće. Ostalo su po svoj prilici bile privatne odaje, u skladu s modom koja je naglašavala privatnost plemićke obitelji, a umanjivala ulogu vojne obrane.

Neki sredovječni muškarac u kožnatoj tunici sjedio je za stolom i brojao rečke na evidencijskome štapu. Pogledao je prema njima, dovršio brojanje, zapisao brojku na pločicu, pa rekao: "Dobar vam dan, neznanci."

"Dobar dan, upravitelju", reče Gaspard, odmah zaključujući koja bi mu mogla biti funkcija. "Došli smo posjetiti lorda Williama."

"Trebao bi se vratiti u vrijeme večere, oče", reče upravitelj uljudno. "Smijem li pitati u vezi s čim ga trebate?"

Gaspard je počeo objašnjavati, a Gwenda je neprimjetno izišla.

Obišla je kuću i došla do stražnje strane, gdje se, zaključila je, u drvenome proširenju nalazila kuhinja. Neka je sluškinja sjedila na stolici kraj kuhinjskih vrata s vrećom kupusa. U velikoj zdjeli s vodom ispirala je zemlju s glavica. Bila je mlada i s naklonošću je pogledala dijete. "Koliko je star?" upita.

“Četiri mjeseca, uskoro će pet. Zove se Samuel. Zovemo ga Sammy ili Sam.”

Dijete se nasmiješilo djevojci, a ona je rekla: “Ah.”

Gwenda reče: “Obična sam žena, kao i ti, ali trebala bih razgovarati s lady Philippom.”

Djevojka se zabrinuto namršti. “Ja sam obična kuhinjska sluškinja”, reče.

“Ali zacijelo se ponekad vidiš s njom. Mogla bi se založiti za mene.”

Osvrnula se, kao da ne bi voljela da je netko čuje. “Ne bih baš htjela.”

Gwenda tada shvati da bi cijeli pokušaj mogao biti teži nego što je očekivala. “Bi li joj mogla samo prenijeti moju poruku?” upita.

Sluškinja odmahne glavom.

A onda se iznutra začuo glas: “Tko mi to želi nešto poručiti?”

Gwenda se odmah trgnula, već se napeto pitajući je li se našla u nevoljama.

Pogledala je prema kuhinjskim vratima.

Već trenutak kasnije kroz njih je ušla lady Philippa.

Nije baš bila ljepotica, i nedvojbeno nije bila privlačna, ali je izgledala dobro i naočito. Imala je pravilan nos i snažnu donju vilicu, a zelene oči bile su joj velike i bistre. Nije se smiješila, štoviše, bila je malko namrštena, no lice joj je ipak zračilo određenom srdačnošću i razumijevanjem.

Gwenda joj odgovori: “Ja sam Gwenda iz Wigleigha, gospo.”

“Iz Wigleigha.” Philippa se još više namršti. “A što mi želiš reći?”

“Radi se o lordu Ralphu.”

“Toga sam se i pribojavala. No, dobro, dođi unutra, da malo ugrijemo to dijete kraj kuhinjske vatre.”

Mnoge plemenitašice odbile bi uopće razgovarati s tako nedostojnom ženom kakva je bila Gwenda, no ona je bila pretpostavila da se pod tom podosta zastrašujućom vanjštinom krije veliko srce. Pošla je za Philippom u kuhinju. Sammy je počeo cendrati, pa ga je Gwenda počela dojiti.

“Smiješ sjesti”, reče Philippa.

To je bilo još neobičnije. Kmet je obično stajao dok bi razgovarao s plemkinjom.

Philippa je ljubazna zbog djeteta, zaključila Gwenda.

“Onda, da čujemo”, reče Philippa. “Što je Ralph učinio?”

“Možda se, miledi, sjećate one tučnjave na Sajmu runa prošle godine u Kingsbridgeu.”

“Svakako. Ralph je pipao neku seljanku, a njezin zgodni mladi zaručnik slomio mu je nos. Mladić to nije smio učiniti, dakako, no Ralph je divljak.”

“Uistinu je tako. Prošli je tjedan naišao na istu tu djevojku, Annet, u šumi. Njegov ju je štitonoša držao na zemlji, a Ralph ju je silovao.”

“Oh, Bože smiluj nam se.” Činilo se da je to Philippu silno uzrujalo. “Ralph je životinja, svinja, divlja svinja. Znala sam da nikako nije smio postati lord. A govorila sam svekru da ga ne smije promaknuti.”

“Šteta što se grof nije držao vaše preporuke.”

“Pretpostavljam da zaručnik sada traži pravdu.”

Gwenda je oklijevala. Nije znala točno koliki bi dio komplicirane priče trebala otkriti. No slutila je da bi bilo pogrešno nešto prešutjeti. “Annet je udana, miledi, ali za drugog muškarca.”

“Kojoj je onda sretnici dopao gospodin Ljepotan?”

“Wulfric se na koncu oženio mnome.”

“Čestitam.”

“Wulfric je ovdje, uz Annetinog supruga, da svjedoči o svemu.”

Philippa je prodorno pogleda. Već se činilo da se sprema nešto reći, no onda se predomislila. “Zašto ste došli ovamo? Wigleigh ne pripada mojem suprugu.”

“Incident se dogodio u šumi, a grof kaže da je to bilo na zemlji lorda Williama, pa on o tome ne može suditi.”

“To je samo izlika. Roland sudi o čemu god mu se prohtije. Samo ne želi kazniti čovjeka kojeg je tek nedavno promaknuo.”

“Bilo kako bilo, naš je seoski svećenik došao ovamo ispričati lordu Williamu što se dogodilo.”

“A što ti želiš od mene?”

“Žena ste i shvatit ćete. Znate kako muškarci izmišljaju izgovore za silovanje.

Kažu da je djevojka očijukala ili se na ovaj ili onaj način držala izazovno.”

“Da.”

“Izvuče li se Ralph nekažnjeno, mogao bi to ponovno učiniti - možda i meni.”

“Ili meni”, reče Philippa. “Da samo vidiš kako pilji u mene - poput psa koji je na jezercu ugledao gusku.”

To je već ulijevalo nadu. “Možda možete navesti lorda Williama na to da shvati koliko je važno da se Ralph ne izvuče nekažnjeno.”

Philippa reče: “Čini mi se da je to izvedivo.”

Sammy je u međuvremenu prestao sisati, te je zaspao. Gwenda ustane. “Hvala, miledi.”

“Drago mi je da si se prvo obratila meni”, reče Philippa.

Lord William pozvao ih je na razgovor sutradan ujutro. Našli su se s njim u glavnoj dvorani. Gwenda je zadovoljno uočila da kraj njega sjedi lady Philippa. Prijateljski je pogledala Gwendu, a Gwenda se ponadala kako to znači da je razgovarala sa suprugom.

William je bio visok i imao je crnu kosu, poput oca, grofa, ali je ćelavio, a velika kupola iznad tamne brade i obrva ukazivala je na promišljeniju vrstu autoriteta od očeva načina vladanja, što je i bilo u skladu s glasom koji ga je pratio. Pogledao je krvlju umrljanu haljinu i pregledao Annetine modrice, sada plave, a ne više onako jarkocrvene. Ipak, na licu lady Philippe te su modrice izazvale bijesan izraz. Gwenda je zaključila kako stvar nije toliko u težini ozljeda, koliko u surovoj predodžbi o snažnome štitonoši koji kleči na djevojčinih rukama i drži je dok je drugi muškarac siluje.

“No, da, dosada si u svemu postupala kako treba”, reče William, obraćajući se Annet. “Odmah si otišla u najbliže selo, pokazala si ozljede tamošnjim uglednim muškarcima i imenovala si napadača. Sada trebaš dati podnesak mirovnom sudu pri sudu grofovije Shiring.”

Ona ga zabrinuto pogleda. “Sto to znači?”

“To je optužnica, napisana na latinskome.”

“Ne znam pisati ni na engleskome, gospodaru, a kamoli na latinskome.”

“To ti može napisati otac Gaspard. Sudac će optužnicu predočiti velikoj poroti, a ti ćeš im ispričati što se dogodilo. Možeš li im to ispričati? Možda će tražiti i neugodne pojedinosti.”

Annet odlučno kimne.

“Budu li ti vjerovali, naredit će šerifu da lorda Ralpa mjesec dana kasnije dovede na sud radi suđenja. Tada ćeš trebati dva jamca, ljude koji će položiti određeni novčani iznos kojim će jamčiti da ćeš se pojaviti na suđenju.”

“Ali tko će mi biti jamci?”

“Jedan može biti otac Gaspard, a ja ću biti drugi. Ja ću osigurati novac.”

“Hvala vam, gospodaru!”

“Zahvali mojoj supruzi, koja me uvjerila kako ne mogu dopustiti da kraljev mir na mojem području narušava silovanje.”

Annet zahvalno pogleda Philippu.

Gwenda pogleda Wulfrica. Suprugu je spomenula razgovor s gospodarevom ženom. On ju je sada pogledao i gotovo neprimjetno kimnuo. Znao je da je ona pripomogla takvom ishodu.

William nastavi: “Na suđenju ćeš ponoviti cijelu priču. Svi tvoji prijatelji morat će svjedočiti: Gwenda će reći kako te vidjela da u krvavoj haljini dolaziš iz šume, otac Gaspard reći će da si mu ispričala što se dogodilo, a Wulfric će reći kako je vidio Ralpa i Alana dok su se na konjima udaljavali s poprišta događaja.”

Svi su svečano kimnuli.

“Još jedna stvar. Nakon što pokrenete ovakvu stvar, postupak se više ne može zaustaviti. Povlačenje tužbe prijestup je za koji biste bili strogo kažnjeni - da i ne govorim o tome kako bi vam se Ralph mogao osvetiti.”

Annet reče: “Ja se neću predomisliti. Ali što će biti s Ralphom? Kako će njega kazniti?”

“Oh, za silovanje se izriče samo jedna kazna”, reče lord William. “Smrt vješanjem.”

Svi su spavali u velikoj dvorani zamka, s Williamovim slugama, štitonošama i psima, omotavši se ogrtačima i gnijezdeći se na

pokrovu od trske na podu. Kada je od svjetla koje je dopiralo od žeravki na velikome ognjištu preostao još samo mutan sjaj, Gwenda je ispružila ruke prema suprugu, oprezno mu dodirnula nadlakticu i pomilovala vunu njegova ogrtača. Nisu vodili ljubav još od silovanja i više nije bila sigurna želi li je ili ne. Bila ga je silno razljutila kad mu je podmetnula nogu: hoće li on steći dojam da se iskupila zauzimanjem kod lady Philippe?

Reagirao je odmah, privukao je k sebi i poljubio u usta. Ona se sa zahvalnošću opustila u njegovu zagrljaju. Još su se neko vrijeme tako poigrali, a Gwenda je bila toliko sretna da bi najradije bila zaplakala.

Čekala je da se ispruži na njoj, no to ipak nije učinio. Jasno je osjećala njegovu želju, jer je bio vrlo nježan, a ud mu je u njezinoj ruci bio tvrd. No možda je oklijevao jer su bili uz toliko ljudi. Ljudi su u takvim prostorijama, dakako, vodili ljubav. Bilo je to normalno i nitko na to nije obraćao pozornost. Wulfrica je možda bilo stid.

No Gwenda je bila čvrsto naumila zapečatiti obnovu njihove ljubavi, pa se ubrzo ona uspela na njega, oboje prekrivši svojim ogrtačem. Kad su se počeli zajednički micati, ugledala je nekog dječaka tinejdžerske dobi koji ih je razrogačenih očiju promatrao s udaljenosti od nekoliko metara. Odrasli bi, dakako, pristojno odvratili pogled, no on je bio u dobi u kojoj je seks velika zagonetka koja fascinira i očito nije uspijevaio odvojiti pogled od njih. Gwenda je bila toliko sretna da joj gotovo uopće nije bilo stalo do njega. Pogledala ga je u oči, pa mu se nasmiješila i dalje se mičući.

On je šokirano razjapio usta, osjećajući bolan stid. S izrazom lica koji je govorio da bi najradije propao u zemlju, okrenuo se i pokrio oči rukom.

Gwenda je navukla ogrtač preko svoje i Wulfricove glave, te zarila lice u njegov vrat, posve se prepuštajući užitku.

Poglavlje 37

Caris je prigodom drugog odlaska na kraljevski sud osjećala samopouzdanje. Veliki prostor Westminster Halla više je nije plašio, kao ni mnoštvo imućnih i moćnih ljudi koji su se natiskivali oko sudačkih stolova. Ondje je već bila i znala je kako stvari funkcioniraju. Sve što joj se godinu ranije činilo toliko strano, sada joj je bilo poznato. Imala je čak i haljinu po londonskoj modi, zelenu s desne, a plavu s lijeve strane. Uživala je proučavati ljude oko sebe, iščitavati im na licu čitav život: jesu li samouvjereni ili očajni, zbunjeni ili prepredeni. Jasno je, po razrogačenim očima i nesigurnosti, prepoznavala ljude koji su se prvi put našli u prijestolnici, te se u odnosu na njih osjećala ugodno upućena i nadmoćna.

Ako ih je uopće bilo, njezine su se sumnje uglavnom odnosile na njezina odvjetnika, Francisa Bookmana. Bio je mlad i upućen, te se - poput većine odvjetnika, koliko joj se činilo - doimao vrlo samouvjeren. Bio je to nizak muškarac crvenkastožute kose, brzih pokreta i uvijek spreman na neku raspravu ili prepirku.

Podsjećao ju je na kakvu drsku pticu na prozoru, koja kljuca mrvice i agresivno tjera sve suparnike. Rekao im je da je njihov slučaj neosporan.

Godwyn je, dakako, angažirao Gregoryja Longfellowa. Gregory mu je izvojevao pobjedu protiv grofa Rolanda, pa je Godwyn, posve prirodno, zatražio da ponovno zastupa priorat. Dokazao je koliko je sposoban, dok je Bookman bio nepoznat. No Caris je u rukavu skrivala još jedan adut, nešto što će Godwyna šokirati.

Godwyn ničim nije pokazivao kako je svjestan daje izdao Caris, njezina oca i cijeli Kingsbridge. Uvijek se predstavljao kao reformator, nestrpljiv kad je bila riječ o konzervativnome prioru Anthonyju, koji je imao sluha za potrebe grada i koji je priželjkivao boljitak i redovnicima i trgovcima. A onda se, samo godinu dana nakon što je postao prior, okrenuo na posve suprotnu stranu i postao još veći tradicionalist i od samog Anthonyja. Ipak, činilo se da se zbog toga nimalo ne stidi. Caris bi se zacrvenjela od bijesa kad god bi se toga sjetila.

Nije imao pravo prisiljavati građane da se služe strojem za valjanje. Ostale odluke - zabrana ručnih mlinova, globe za privatne ribnjake i uzgajališta zečeva - tehnički su bile ispravne, iako nečuvano pretjerane. Ali naprava za valjanje treba biti besplatna i Godwyn je to znao. Caris se pitala smatra li on da je svaka prevara opravdana ako se dogodila pod krinkom Božjeg rada. Ne bi li Božji ljudi trebali imati više obzira prema poštenju nego laici, a ne manje?

To je rekla i ocu, dok su stajali u sudu i čekali da njihov slučaj dođe na red. On je rekao: "Nikada ne vjerujem nikome tko o svome moralu govori s propovjedaonice."

Takvi uzvišeni govornici uvijek će pronaći izgovor da prekrše vlastita pravila.

Radije bih poslovaio s običnim grešnikom koji smatra da mu je, dugoročno, vjerojatno u interesu govoriti istinu i održavati obećanja. Takav neće samo tako promijeniti mišljenje."

U takvim trenucima, kada je njezin tata bio onaj nekadašnji tata, Caris je uviđala koliko se zapravo promijenio. U posljednje vrijeme više nije bio onoliko pronicljiv i domišljat. Češće je bio zaboravljiv i odsutan. Caris je pretpostavljala da je propadanje počelo nekoliko mjeseci prije nego što je počela uočavati prve znakove, a to je vjerojatno bilo i objašnjenje za njegovu katastrofalno lošu procjenu razvoja situacije, koja je dovela do gotovo potpune propasti tržišta vune.

Nakon nekoliko dana čekanja pozvali su ih pred sira Wilberta Wheatfielda, onog suca ružičasta lica i trulih zuba koji je godinu ranije donio presudu u korist priorata, u sporu protiv grofa Rolanda. Caris je osjetila kako joj samopouzdanje kopni čim je sudac sjeo za veliki stol kraj istočnog zida. Zastrašivala je već i sama pomisao da jedan običan smrtnik ima toliku moć. Donese li pogrešnu odluku, Carisina proizvodnja tkanina bit će osuđena na propast, otac će joj biti upropašten i nitko neće moći financirati novi most.

No, onda, kad se oglasio njezin odvjetnik, raspoloženje joj se nekako počelo popravljati. Francis je krenuo od povijesti naprave za valjanje, govoreći kako ju je osmislio legendarni Jack Graditelj, koji je izgradio prvo takvo pomagalo, te kako je prior Philip građanima dao pravo da se tim uređajem služe bez naknade.

Potom se pozabavio Godwynovim protuargumentima, te je tako unaprijed razoružao priora. "Istina je da je radionica u lošem stanju, da je sprava spora i sklona čestim kvarovima", reče. "Ali kako prior može tvrditi da su ljudi na nju izgubili pravo? Valjaonica je imovina priorata i upravo je priorat treba održavati. Činjenica da on nije ispunio svoju dužnost, ništa ne mijenja na stvari. Građani nemaju pravo popravljati napravu za valjanje i to im nipošto nije obveza. Darovnica priora Philipa nije imala uvjete."

Francis je tada posegnuo za tajnim oružjem. "U slučaju da prior poželi ustvrditi kako je dar bio uvjetovan, pozivam sud da pročita ovaj primjerak oporuke priora Philipa."

Godwyna je to zaprepastilo. Cijelo vrijeme pokušavao se pretvarati da je oporuka izgubljena. No Thomas Langley obećao je da će je potražiti, iz usluge Merthinu, te ju je na jedan dan kriomice iznio iz knjižnice: dovoljno da je Edmund da prepisati.

Caris nije mogla ne osjetiti užitak kada je na Godwynovu licu ugledala šok i nevjericu zbog onemogućene prijave. Iskoračivši prema sucu, ogorčeno je upitao:

"Kako je ovo pribavljeno?"

Pitanje je bilo znakovito. Nije pitao: "Gdje je to pronađeno?" - što bi bilo logično pitanje da je dokument uistinu bio izgubljen.

Gregoryju Longfellowu to je očito zasmatalo, pa mu je domahnuo, želeći ga ušutkati pokretom ruke. Godwyn je zatvorio usta i ustuknuo, shvativši da se odao - no sada je već svakako prekasno, pomisli Caris. Sudac zacijelo uviđa da se Godwyn može ljutiti jedino zbog činjenice da je znao kako taj dokument ide u prilog građana, te ga je pokušao sakriti.

Francis je nakon toga brzo dovršio izlaganje - mudra odluka, pomisli Caris, jer će Godwynova prijetvornost tako biti svježija u sučevim mislima kada Gregory počne iznositi obranu.

No Gregoryjev pristup sve je posve iznenadio.

Prišavši za nekoliko koraka sucu, rekao je: "Gospodine, Kingsbridge nema povelju slobodnoga grada." I nakon toga je zašutio, kao da više nema što reći.

Strogo službeno, to je bilo točno. Većina gradova imala je kraljevsku povelju koja im je omogućavala slobodnu trgovinu i

održavanje sajмова, bez obveza prema mjesnome grofu ili barunu. Njihovi su građani bili slobodni ljudi koje je odanost vezala jedino za kralja. Međutim, rijetki gradovi, poput Kingsbridgea, i dalje su bili u vlasništvu feudalnoga gospodara, najčešće

nekog biskupa ili priora: primjeri su bili St Albans i Bury St Edmunds. Njihov status bio je nešto nejasniji.

Sudac reče: “To već mijenja stvar. Samo se slobodni ljudi mogu obratiti kraljevskome sudu. Što kažete na to, Francise Bookmanu? Jesu li vaši klijenti kmetovi?”

Francis se obrati Edmundu, prigušeno i uzburvano: “Jesu li se građani već obraćali kraljevskome sudu?”

“Nisu. Jedino prior...”

“Ali ne i župni ceh? Ni prije vas?”

“O tome nema pisanih tragova...”

“Znači da se ne možemo pozvati na presedan. Dovraga.” Francis se ponovno okrene prema sucu. S lica mu se istog trenutka izbrisao zabrinut izraz, a zamijenilo ga je samopouzdanje, i progovorio je kao da se spušta s velikih visina kako bi se pozabavio nečim beskonačno trivijalnim. “Gospodine, građani su slobodni. Uživaju slobodan građanski zakup.”

Gregory žurno primetne: “Ne postoji univerzalni oblik slobodnog zakupa. Na različitim mjestima taj pojam označava različite stvari.”

Sudac reče: “Postoji li pisani trag o običajima?”

Francis pogleda Edmunda, a ovaj samo odmahne glavom. “Nema tog priora koji bi i u snu pristao na to da se nešto slično tome zapiše”, promumlja.

Francis se ponovno obrati sucu: “Nema pisanog traga, gospodine, no očito je da...”

“U tom slučaju ovaj sud mora odrediti jeste li slobodni ljudi ili ne”, reče sudac.

Edmund se sada izravno obrati sucu. “Gospodine, građani imaju pravo slobodno kupovati i prodavati kuće.” Bilo je to važno pravo koje kmetovi nisu uživali, nego su za sve morali imati gospodarevo dopuštenje.

Gregory reče: “Ali imate feudalne obveze. Morate se služiti priorovim mlinovima i ribnjacima.”

Sir Wilbert reče: “Ma zaboravite ribnjake. Ključan je odnos građana prema sustavu kraljevskog pravosuđa. Priznaje li grad i slobodno prihvaća kraljeva šerifa?”

Na to je odgovorio Gregory. “Ne, on mora tražiti dozvolu za ulazak u grad.”

Edmund ogorčeno reče: “To je priorova, a ne naša odluka!”

Sir Wilbert reče: “U redu. Služe li građani u kraljevskim porotama ili se pozivaju na izuzeće?”

Edmund je sada oklijevao. Godwyn se doimao ushićeno. Sudjelovanje u radu porote bilo je zamorna i dugotrajna obveza koju su izbjegavali svi koji su to mogli.

Nakon nekoliko trenutaka šutnje Edmund reče: “Pozivamo se na izuzeće.”

“Time je onda stvar riješena”, reče sudac. “Odbijate li tu dužnost na temelju tvrdnje da ste kmetovi, ne možete se preko svoga gospodara žaliti kralju.”

Gregory slavodobitno reče: “S obzirom na to, molim vas da odbacite zahtjev građana Kingsbridgea.”

“To je ujedno odluka suda”, reče sudac.

Činilo se da je Francis izvan sebe od ogorčenosti. “Gospodine, smijem li nešto reći?”

“Ni slučajno”, reče sudac.

“Ali, gospodine...”

“Još jednu riječ, pa ću to smatrati nepoštivanjem suda.”

Francis zašuti i nakloni se.

Sir Wilbert reče: “Sljedeći slučaj.”

Trenutak kasnije već se oglasio neki drugi odvjetnik.

Caris je bila omamljena od šoka.

Francis se odmah potužio njoj i njezinu ocu. “Trebali ste mi reći da ste kmetovi!”

“Nismo.”

“Sudac je zaključio da jeste. Ne mogu dobivati slučajeve na temelju nepotpunih informacija.”

Odlučila je da se s njim neće prepirati. Bio je to jedan od onih mladića koji nisu u stanju priznati pogrešku.

Godwyn je bio toliko zadovoljan da je izgledao kao da bi se svakog trenutka mogao rasprsnuti od sreće. Na odlasku nije mogao odoljeti završnom udarcu - prstom je pripremio Edmundu i Caris. "Nadam se da ćete ubuduće znati daje mudrije pokoriti se Božjoj volji", reče svečanim tonom.

Caris reče: "Oh, nosi se", te mu okrene leđa.

Potom se obratila ocu: "Sada smo posve nemoćni! Dokazali smo da imamo pravo služiti se napravom za valjanje, ali Godwyn nam i dalje može uskraćivati to pravo!"

"Tako nekako izgleda", reče on.

Ona se sada obrati Francisu. "Ali zasigurno postoji barem nešto što možemo poduzeti", reče ljutito.

"No, da", reče on, "mogli biste ishoditi pravu gradsku povelju za Kingsbridge, kraljevsku povelju u kojoj bi bila navedena sva prava i slobode. U tom slučaju imali biste pristup kraljevskome sudu."

Caris je uočila iskricu nade. "Kako to ishoditi?"

"Morate se molbom obratiti kralju."

"Bi li nam on udijelio takvu povelju?"

"Kad biste ustvrdili da vam je to nužno kako biste mogli plaćati poreze, svakako bi vas slušao."

"U tom slučaju moramo pokušati."

Edmund je upozori: "Godwyn će poludjeti od bijesa."

"Neka samo ljudi", reče Caris smrknuto.

"Nemoj podcjenjivati težinu zadaće", upozori je nepopustljivo otac. "Znaš koliko je beščutan, čak i u vezi sa sitnicama. Takva će stvar dovesti do sveopćeg rata."

"Neka", reče Caris sumorno. "Neka bude sveopći rat."

"Oh, Ralphe, kako si to mogao učiniti?" upita ga majka.

Merthin je pri oskudnome svjetlu u roditeljskoj kući promatrao bratovo lice.

Činilo se da Ralphe razdiru dva suprotstavljena poriva: poricanje i opravdavanje.

Na koncu reče: "Navela me na to."

Maud je bila više uzrujana nego ljutita. "Ali, Ralphe, pa riječ je o supruzi drugog muškarca!"

"Jednog seljaka."

“Nije važno.”

“Bez brige, majko, nikada neće osuditi jednog lorda samo na temelju iskaza nekog kmeta.”

Merthin baš i nije bio toliko uvjeren u to. Ralph je tek nevažan gospodar jednog sela, a činilo se da se zamjerio Williamu od Castera. Nije bilo moguće znati kakav će biti ishod suđenja.

Njihov otac strogo reče: “Čak i ako te ne osude - a za to ću se moliti - pomisli samo na sramotu! Pa ti si viteški sin - kako si to mogao zaboraviti?”

Merthin je bio užasnut i uzrujan, ali ne i iznenađen. Ta je nasilnička crta oduvijek bila dio Ralphove prirode. U djetinjstvu je uvijek bio spreman na tučnjavu, a Merthin gaje često udaljavao od obračuna šakama, smanjujući napetost pomirljivim riječima ili šalama. Da je netko drugi, a ne njegov brat, počinio taj užasan zločin silovanja, Merthin bi se svim srcem bio nadao da će taj muškarac završiti na vješalima.

Ralph je neprestano pogledavao Merthina. Brinula ga je Merthinova osuda - možda i više nego majčina. Stariji brat uvijek mu je nekako bio uzor. Merthin je samo žalio što ne postoji način da se Ralpa nekako stavi u okove i da se tako spriječe njegovi napadi na ljude, sada kad on više nije uz njega da ga čuva od nevolja.

Rasprava s duboko uznemirenim roditeljima svakako bi potrajala još neko vrijeme, da se na vratima skromne kuće nije začulo kucanje i da u nju nije ušla Caris.

Nasmiješila se Gerald i Maud, iako joj se izraz lica promijenio čim je ugledala Ralpa.

Merthin je odmah zaključio da treba njega. Ustavši, rekao je: “Nisam znao da si se vratila iz Londona.

“Tek sam stigla”, odgovori ona. “Možemo li nakratko porazgovarati?”

Navukao je ogrtač i izišao s njom na prigušeno sivo svjetlo hladnog prosinačkog dana. Prošla je cijela godina otkako su okončali ljubavnu vezu. Znao je da je njezina trudnoća završila u bolnici i pretpostavljao da je nekako uspjela hotimice izazvati pobačaj. Tijekom tjedana koji su uslijedili nakon tog događaja, dvaput ju je molio da mu se vrati, no ona je odbila. To ga je posve zbunjivalo:

imao je osjećaj da ga još voli, no odlučno je odbijala svaku pomisao na povratak. On se u međuvremenu prestao nadati, te je pretpostavljao da će s vremenom prestati toliko tugovati. To se zasada još nije dogodilo. Srce bi mu i dalje zakucalo brže kad god bi je ugledao, a razgovor s njom usrećivao ga je više nego išta na svijetu.

Došli su u glavnu ulicu i ušli u Zvono. Kasno poslije podne gostionicom je vladao mir. Naručili su kuhano vino.

“Izgubili smo”, reče Caris.

Merthin je šokirano pogleda. “Kako je to moguće? Imala si oporuku priora Philipa...”

“Nije značila baš ništa.” Duboko je razočarana, uvidio je odmah Merthin. Zatim mu je objasnila: “Godwynov lukavi odvjetnik ustvrdio je da su stanovnici Kingsbridgea priorovi kmetovi i da se kmetovi nemaju pravo obraćati kraljevskome sudu. Sudac je jednostavno odbacio naš zahtjev.”

Merthina je obuzeo bijes. “Ali to je glupo. To znači da prior može raditi što god želi, bez obzira na zakone i povelje...”

“Znam.”

Merthin sada shvati da je nestrpljiva jer on govori stvari koje je ona sebi ponovila već bezbroj puta. Potisnuvši ogorčenost, pokušao se okrenuti praktičnim temama.

“Što ćeš učiniti?”

“Zatražit ću službenu povelju slobodnoga grada. Grad bi se na taj način oslobodio priorova nadzora. Naš odvjetnik smatra da imamo dobre argumente. Moram napomenuti da je jednako tako mislio i da možemo dobiti u ovom slučaju. No kralju očajnički treba novac za rat protiv Francuske. Trebaju mu uspješni gradovi koji će plaćati porez.”

“Koliko bi moglo trajati ishođenje povelje?”

“Tu dolazimo do istinski loših vijesti - najmanje godinu dana, možda i više.”

“A za to vrijeme ti ne možeš proizvoditi grimiznu tkaninu.”

“Uz staru valjaonicu nikako.”

“To znači da ćemo morati obustaviti radove na mostu.”

“Više jednostavno ne vidim drugi izlaz.”

“Dobijesa.” Sve se činilo tako nerazumnim. Mogućnost obnavljanja uspješnosti grada već im je nadohvat ruke, no ruke su im vezane zbog tvrdoglavosti jednog čovjeka. “Kako smo samo svi pogrešno procijenili Godwyna”, reče Merthin.

“Ne podsjećaj me na to.”

“Moramo se nekako osloboditi njegova nadzora.”

“Znam.”

“Ali ubrzo, a ne za godinu dana.”

“Da barem postoji neka mogućnost...”

Merthin je grozničavo razmišljao. Istodobno je pomno promatrao Caris. Na sebi je imala novu haljinu iz Londona, dvobojnu, prema najnovijoj modi, a zahvaljujući tome izgledala je nekako razigrano, iako je bila ozbiljna i napeta. Od tih boja, tamnozeleno i plavo, oči su joj se nekako iskriale, a koža blistala. To se često događalo. On bi bio duboko zaokupljen razgovorom s njom, u vezi s nekim problemom povezanim s mostom - gotovo i nisu razgovarali o drugim temama - a onda bi odjednom shvatio koliko je dražesna.

Još dok je razmišljao o tome, onaj drugi dio njegova uma, dio koji se bavio rješavanjem problema, došao je i do prijedloga. “Moramo sami konstruirati napravu za valjanje.”

Caris odmahne glavom. “Bilo bi to protuzakonito. Godwyn bi Johnu Pozorniku naredio da onemogući takav rad.”

“A kad bi se valjaonica nalazila izvan grada?”

“Misliš, u šumi? I to je protuzakonito. Za vratom bi ti bili kraljevski lugari.”

Lugari su se brinuli za poštivanje zakona u šumama.

“Onda ne u šumi. Negdje drugdje.”

“Kamo god da pođeš, potrebno ti je dopuštenje nekog gospodara.”

“Moj brat je gospodar.”

Na sam spomen Ralpa na Carisinu se licu ukazalo gađenje, no taj se izraz promijenio kada je malo promislila o Merthinovim riječima. “Misliš da uredimo valjaonicu u Wigleighu?”

“A zašto ne?”

“Imaju li ondje nekakav jači potok ili rječicu koja bi okretala kolo?”

“Čini mi se... ali ako i nemaju, kolo može okretati vol, baš kao i skelu.”

“Ralph bi ti to dopustio?”

“Svakako. Brat mi je. Zamolim li ga, pristat će.”

“Godwyn će poludjeti od bijesa.”

“Ralphu se živo fućka za Godwyna.”

Merthin je jasno vidio da je Caris sretna i uzbuđena. No što osjeća prema njemu?

Drago joj je što je pronašao rješenje njihova problema i svakako želi nadmudriti Godwyna, no više od toga nije uspijevao iščitati.

“Promislimo još dobro o svemu prije nego što počnemo slaviti”, reče ona.

“Godwyn će donijeti ukaz po kojem se tkanine ne smiju iznositi iz Kingsbridgea na valjanje. Mnogi gradovi imaju takve zakone.”

“Takvo što teško će provoditi bez suradnje ceha. A ako to i učini, i to se može zaobići. Veći dio sukna ionako se tka u selima, nije li tako?”

“Jest.”

“Stoga nemoj ni dopreмати materijal u grad. Od tkalaca ga dopremaj u Wigleigh.

Ondje ga bojaj, valjaj u novome pogonu, a zatim ga prebacuj u London. Godwyn tako neće imati nikakvu jurisdikciju.”

“Koliko bi trebalo vremena za uređivanje valjaonice?”

Merthin razmisli o tom pitanju. “Drveno zdanje moguće je podignuti za nekoliko dana. I mehanizam će biti drven, ali to će već malo potrajati, jer sve treba precizno izmjeriti. Najviše vremena odlazit će na prebacivanje ljudi i materijala onamo. Sve bih mogao dovršiti u tjednu nakon Božića.”

“Pa to je divno”, reče ona. “To je onda dogovoreno.”

Elizabeth je bacila kocku i dovela posljednju figuru na početni položaj na ploči.

“Pobijedila sam!” reče. “Tri od tri puta. Sada plaćaš.”

Merthin joj uruči srebrni peni. Samo gaje dvoje ljudi uspjelo pobijediti u tabuli.

Elizabeth i Caris. Nije mu smetalo što gubi. Bio je zahvalan na tome što ima dostojnog protivnika.

Naslonio se i otpio gutljaj kruškova vina. Bilo je hladno subotnje poslijepodne u siječnju, a vani je već nastupila tama. Elizabethina majka spavala je u naslonjaču kraj vatre, tiho hrčući otvorenih usta. Ona je radila u Zvonu, ali je uvijek bila kod kuće kada bi Merthin posjetio njezinu kći. I njemu je tako bilo draže. To je značilo da ne mora odlučiti hoće li poljubiti Elizabeth ili ne. S tim pitanjem nije se želio suočavati.

Dakako, bio bi je volio poljubiti. Sjećao se dodira njezinih hladnih usana i čvrstine malih grudi. No to bi značilo da priznaje kako je njegova ljubavna veza s Caris zauvijek završila, a na to još nije bio spreman.

“Kakva je situacija u novoj valjaonici u Wigleighu?” upita Elizabeth.

“Dovršena je i radi”, odgovori ponosno Merthin. “Caris ondje već tjedan dana valja sukno.”

Elizabeth ga iznenađeno pogleda. “Sama?”

“Ne, to se samo tako kaže. Valjaonicu zapravo vodi Mark Tkalac, iako već obučava pojedince iz sela koji će preuzeti taj posao.”

“Bit će dobro za Marka postane li Carisina desna ruka. Čitav je život siromašan - ovo mu je velika prilika.”

“Carisin novi posao donijet će svima korist. Značit će i da ja mogu dovršiti most.”

“Pametna je to djevojka”, reče Elizabeth bezbojnim glasom. “Ali što na to kaže Godwyn?”

“Ništa. Čini mi se da još ne zna za to.”

“Ali doznat će.”

“Mislim da tu ne može ništa.”

“Jako je tašt. Nikada vam neće zaboraviti ako ste ga uspjeli nadmudriti.”

“Meni to ne smeta.”

“A most?”

“Unatoč svim problemima, kasnimo tek koji tjedan za planom. Morao sam utrošiti nešto novca da dostignemo raspored, ali most će biti u uporabi - s privremenim drvenim kolnikom - za sljedeći Sajam runa.”

“Ti i Caris zajednički ste spasili grad.”

“Još nismo - ali hoćemo.”

Na vratima se začulo kucanje, a Elizabethina majka trgnula se iz sna. “Tko bi sad mogao biti?” reče. “Vani je već mrak.”

Bio je to jedan od Edmundovih naučnika. “Majstora Merthina trebaju na sastanku župnog ceha”, reče.

“Zašto?” upita Merthin.

“Majstor Edmund rekao je da vam kažem kako vas trebaju na sastanku župnog ceha”, reče dječak. Bilo je očito da je poruku naučio napamet i da o tome ne zna ništa više.

“Po svoj prilici riječ je o mostu”, reče Merthin Elizabeth. “Brinu ih troškovi.”

Odmah je uzeo ogrtač. “Hvala na vinu - i partiji.”

“Možemo igrati kad god poželiš”, reče ona.

Uputio se s dječakom do sjedišta ceha u glavnoj trgovačkoj ulici. Ceh je održavao poslovni sastanak, a ne banket. Dvadesetak najistaknutijih građana Kingsbridgea sjedilo je za velikim sklopivim stolom. Neki su pili pivo ili vino i svi su razgovarali prigušenim glasovima. Merthin je odmah naslutio napetost i bijes, te im se oprezno približio.

Edmund je sjedio na čelu stola. Kraj njega je sjedio prior Godwyn. Prior nije bio član ceha: njegova nazočnost značila je da je Merthin dobro pretpostavio kakva je situacija, te da je tema sküpa most. No nigdje nije bilo matrikulara Thomasa, iako je ugledao Philemona. To je već neobično.

Merthin se nedavno bio malko zakačio s Godwynom. Njegov je ugovor bio dogovoren na godinu dana, po dva penija na dan, uz zakup Otoka gubavaca. Ugovor je sada trebalo obnoviti, a Godwyn je predložio da će mu i dalje plaćati dva penija na dan. Merthin je tražio četiri i Godwyn je na koncu nevoljko pristao. Je li se zbog toga potužio cehu?

Edmund se oglasio kao i uvijek, bez okolišanja. “Pozvali smo te jer te prior Godwyn želi otpustiti s mjesta glavnoga graditelja mosta.”

Merthin je imao dojam da ga je netko šakom raspalio po licu. Ni u snu nije očekivao ništa slično. “Molim?” reče. “Ali Godwyn me angažirao!”

Godwyn reče: "Pa te stoga mogu i otpustiti."

"Ali zašto?"

"Radovi kasne i premašuju dogovorenu cijenu."

"Kasne jer je grof zatvorio kamenolom - a troškovi su veći jer sam morao uložiti više novca u dostizanje rasporeda."

"Obične izlike."

"Jesam li izmislio kolarevu smrt?"

Godwyn uzvratil: "Ubio gaje tvoj brat!"

"Kakve to ima veze?"

Godwyn je samo prešao preko pitanja. "Čovjek optužen za silovanje!" reče još.

"Ne možete otpustiti glavnog graditelja zbog ponašanja njegova brata."

"A tko si ti da mi govoriš što mogu, a što ne?"

"Graditelj sam vašeg mosta!" U tom trenutku Merthinu je sinulo da je velik dio njegova posla kao glavnog graditelja zapravo dovršen. Konstruirao je sve najsloženije dijelove, te izradio drvene kalupe po kojima će se ravnati zidari. Izradio je kesone, koje nitko drugi ne bi znao izvesti. A izgradio je i okretne dizalice potrebne za prebacivanje teškog kamena na željeno mjesto usred rijeke. Sada svatko može dovršiti posao, shvati ojađeno.

"Nema jamstava u vezi s obnavljanjem tvog ugovora", reče Godwyn.

To je bilo točno. Merthin je pogledom potražio potporu. Nitko ga nije htio pogledati u oči. Po tome je zaključio da su o tome već raspravljali s Godwynom.

Preplavilo ga je krajnje beznade. Zašto je došlo do ovoga? Stvar nije bila u kašnjenju radova, ni u planiranim troškovima - Merthin nije skrivio kašnjenje, a osim toga, nadoknadit će izgubljeno vrijeme. Koji je pravi razlog svega? Čim se dosjetio tog pitanja, ukazao mu se i odgovor. "Razlog je valjaonica u Wigleighu!" reče.

Godwyn usiljeno reče: "Te dvije stvari nisu nužno povezane."

Edmund tiho, ali ipak čujno, reče: "Lažljivi redovnik."

Prvi put dosad oglasio se Philemon. "Opreznije malo, gradski načelnice!" reče.

Edmund se nije dao smesti. “Merthin i Caris su te nadmudrili, nije li tako, Godwyne? Njihova je valjaonica u Wigleighu posve legitimna. Sam si se upropastio zahvaljujući pohlepi i tvrdoglavosti. A ovo ti je osveta.”

Edmund je bio u pravu. Nitko nije sposobniji graditelj od Merthina. Godwyn to zasigurno zna, ali mu do toga očito nije stalo. “Koga ćete angažirati umjesto mene?”

upita Merthin. A zatim sam i odgovori: “Vjerojatno Elfrica.”

“O tome tek treba odlučiti.”

Edmund reče: “Još jedna laž.”

Sada se ponovno oglasio Philemon, već povišenijeg glasa. “Zbog takvih riječi možemo vas izvesti pred crkveni sud!”

Merthin se upita je li to možda tek još jedan potez u toj igri, način da Godwyn ishodi povoljnije uvjete novog ugovora. Sada se obrati Edmundu: “Slaže li se župni ceh s priorom po tom pitanju?”

Godwyn reče: “Nemaju se oni što slagati ili ne slagati!”

Merthin se nije obazirao na njega, nego je samo s iščekivanjem promatrao Edmunda.

Edmund postideno reče: “Ne može se osporiti da je prior u pravu. Članovi ceha financiraju most posudbama, no prior je gospodar grada. Tako je dogovoreno od početka.”

Merthin se sada obrati Godwynu. “Želite li mi još što reći, lorde priore?” Čekao je, duboko se u srcu nadajući da će Godwyn sada iznijeti stvarne zahtjeve.

No Godwyn samo ledenim glasom reče: “Ne.”

“U tom slučaju želim vam laku noć.”

Pričekao je još trenutak. Nitko se nije oglasio. Tišina mu je pokazivala da je sve završeno.

Nakon toga je izišao.

Vani je duboko udahnuo hladni noćni zrak. Nije mogao vjerovati da se to doista dogodilo. Više nije glavni graditelj mosta.

Hodao je mračnim ulicama. Noć je bila vedra, pa se snalazio pri svjetlu zvijezda.

Prošao je kraj Elizabethine kuće. S njom sada nije želio razgovarati. Načas je zastao ispred Carisine kuće, ali je ipak pošao

dalje i spustio se do rijeke. Njegov maleni čamac bio je vezan nasuprot Otoku gubavaca. Sjeo je u čamac i odveslao do otoka.

Došavši do svoje kuće, zastao je ispred ulaza, te podignuo pogled prema zvijezdama, boreći se sa suzama. Prava je istina bila da na koncu ipak nije nadmudrio Godwyna - prije se moglo reći daje ovaj nadmudrio njega. Bio je podcijenio trud koji je prior bio voljan uložiti u kažnjavanje onih koji mu se suprotstave. Merthin je sebe smatrao pametnim i lukavim, no Godwyn je bio još lukaviji, ili barem besćutniji. Bio je u stanju naškoditi gradu i prioratu, ako je potrebno, samo da se osveti zbog povrijeđene taštine. I tako je izvojevao pobjedu.

Merthin je ušao i legnuo, sam i dotučen.

Poglavlje 38

Ralph je budan odležao cijelu noć uoči suđenja.

Vidio je mnoge osuđenike koji su umrli na vješalima. Svake godine dvadesetorica-tridesetorica muškaraca i pokoja žena na šerifovim su se kolima spustili od zamka u Shiringu do sajmenog trga, gdje su ih čekala vješala. Bila je to česta pojava, no ti su se ljudi urezali u Ralphovo sjećanje, a te noći vratili su se i počeli ga opsjedati.

Neki su umirali brzo: vrat bi im se slomio čim bi na njemu ostala težina cijeloga tijela, no takvi su bili rijetkost. Većina se polagano davila. Ljudi su udarali nogama, mučili se, širom otvarali usta, vrištali bez glasa i daha. Mokrili su i ispuštali izmet.

Prisjetio se ijedne starice koju su bili proglasili vješticom: u trenutku kad joj je omča stegnula vrat, posve si je pregrizla jezik i ispljunula ga, a svi okupljeni prestrašeno su ustuknuli od tog krvavog komada mesa koji je proletio zrakom i našao se na prašnjavome tlu.

Ralphu su svi govorili da neće završiti s omčom oko vrata, no on tu pomisao nikako nije uspijevaao izbaciti iz glave. Ljudi su govorili kako grof Roland ne može dopustiti da mu jednog lorda smaknu samo na temelju riječi nekog kmeta. Međutim, grof dosada nije poduzeo baš ništa u njegovu korist.

Velika preliminarna porota prosljedila je optužbu protiv Ralpa mirovnome sudu u Shiringu. Kao i većina takvih tijela, porota se sastojala uglavnom od vitezova iz grofovije odane grofu Rolandu - no unatoč tome, porotnici su odluku utemeljili na dokazima koje su podastrijeli seljaci iz Wigleigha. Ti muškarci - među porotnicima, dakako, nikad nije bilo žena - nisu ni trepnuli kada je trebalo optužiti nekoga iz vlastitih redova. Štoviše, pokazali su, pitanjima koja su postavljali, određeno gađenje prema Ralphovu činu, a nekolicina ih se kasnije odbila s njim rukovati.

Ralph je kanio spriječiti Annet da ponovno svjedoči, na samome suđenju, tako što bi je zatočio u Wigleighu prije nego što pođe u Shiring. Međutim, kada je otišao do nje da je privede, doznao je da je već pošla na put. Bit će da je naslutila njegove nakane, te je krenula ranije da mu pomrsi račune.

Danas će se slučaj naći pred drugom porotom, no na Ralphov sveopći užas, najmanje četvorica članova te porote bila su i u sastavu preliminarnog tijela. Budući da će dokazi s obje strana po svoj prilici biti identični kao prvi put, nije vidio mogućnost da ta porota donese drukčiju odluku, osim u slučaju određenog pritiska na porotnike - a za to je sada već bilo pomalo prekasno.

Ustao je čim je svanulo i spustio se u prizemlje svratišta u zgradi Suda, na sajmenome trgu u Shiringu. Naišavši na nekog od hladnoće uzdrhtalog dječaka koji je iza kuće razbijao led na bunaru, rekao mu je da donese kruh i pivo. Potom je otišao u zajedničku spavaonicu i probudio svog brata, Merthina.

Zajedno su sjedili u hladnome lokal, obavijeni ustajalim smradom sinoćnjeg piva i vina. Ralph u jednom trenutku reče: "Bojim se da će me objesiti."

"I ja", reče Merthin.

"Ne znam što da radim." Onaj dječak donio im je dva velika vrča i polovicu kruha.

Ralph je drhtavom rukom uzeo pivo i otpio nekoliko velikih gutljaja.

Merthin je automatski, bez razmišljanja, pojeo malo kruha, mršteći se i krajičkom oka pogledavajući prema gore, što bi činio kad god je o nečemu grozničavo razmišljao. "Pada mi na pamet jedino da bih mogao pokušati uvjeriti Annet da odustane od optužbe i prihvati nagodbu. Morao bi joj ponuditi nekakvu naknadu."

Ralph odmahne glavom. "Sada se ne može povući - to nije dopušteno. Za to bi je kaznili."

"Znam. Ali mogla bi hotimice ponuditi neuvjerljive dokaze i ostaviti mjesta sumnji. Čini mi se da se to tako obično radi."

Ralphovo srce poskočilo je od nove nade. "Baš me zanima bi li pristala..."

Dječak je donio naramak drva i kleknuo pred ognjištem da potpali vatru.

Merthin zamišljeno upita: "Koliko novca bi mogao ponuditi Annet?"

"Imam dvadeset florina." Dvadeset florina vrijedilo je tri funte u engleskim srebrnim penijima.

Merthin rukom prođe kroz neurednu crvenu kosu. "Nije baš mnogo."

"Mnogo je za jednu seljančicu. S druge strane, njezini su, za seljake, bogati."

"Wigleigh ti ne donosi mnogo novca?"

"Morao sam kupiti oklope. Kad si lord, uvijek moraš biti spreman za odlazak u rat."

"Ja bih ti mogao posuditi novac."

"Koliko imaš?"

"Trinaest funta."

Ralpa je to toliko iznenadilo da je na trenutak zaboravio probleme. "Odakle ti toliko novca?"

U Merthinovu glasu začuo se tračak kivnosti. "Mnogo radim i dobro me plaćaju."

"Ali više nisi glavni graditelj mosta."

"Ima i drugih poslova koliko ti srce želi. A iznajmljujem i zemlju na Otoku gubavaca."

Ralpa je to ogorčilo. "Znači da je jedan tesar bogatiji od jednog lorda!"

"Na tvoju sreću, kako se čini. Što misliš, koliko će Annet tražiti?"

Ralph se tada prisjetio prepreka koje su mu ponovno ugasile nadu. "Nije stvar u njoj, nego u Wulfricu. On je u toj priči kolovođa."

"Naravno." Merthin je tijekom izrade naprave za valjanje sukna često boravio u Wigleighu, te je znao da se Wulfric oženio Gwendom tek nakon što ga je Annet napustila. "Razgovarajmo onda s njim."

Ralphu se činilo da od toga ne može biti nikakve koristi, no, s druge strane, nije imao što ni izgubiti.

Izišli su pod sumorno sivo nebo i bolje se umotali ogrtačima, štiteći se od ledenog vjetra svojstvenog veljači. Prešli su sajmište i ušli u gostionicu Bik, gdje su bili odsjeli ljudi iz Wigleigha - troškove će, pretpostavio je Ralph, podmiriti lord William, bez čije pomoći i ne bi započeli cijeli postupak. No Ralph nije ni najmanje sumnjao da mu je pravi neprijatelj zapravo Williamova zamamna, zlobna supruga, Philippa, koja ga, kako se čini, mrzi, iako je ona njemu - ili možda upravo zbog toga - toliko fascinantna i privlačna.

Wulfric je bio budan, a zatekli su ga kako jede zobenu kašu sa slaninom. Čim je ugledao Ralpa lice mu se opasno smračilo, te je odmah ustao.

Ralph je već položio ruku na držak mača, pripravan za borbu, na licu mjesta, no Merthin mu je brzo prišao i uhvatio ga za ruke, te ih pomirljivo raširio ispred njega.

“Dolazim kao prijatelj, Wulfric”, reče. “Nemoj se tako ljutiti, jer ćeš inače ti završiti na sudu umjesto mog brata.”

Wulfric je i dalje stajao, ruku spuštenih uz tijelo. Ralph je ostao razočaran: nepodnošljivo napetu situaciju tučnjava bi ipak ublažila.

Wulfric ispljune na pod komadić kože slanine, proguta ostatak zalogaja, pa upita: “Sto želite, ako nisu nevolje?”

“Želimo se nagoditi. Ralph je voljan isplatiti Annet deset funta kao naknadu za to što je učinio.”

Ralpa je spomenuti iznos šokirao. Merthin će morati platiti najveći dio iznosa - ali ničim nije pokazao da oklijeva.

Wulfric reče: “Annet ne može povući optužbu - to nije dopušteno.”

“Ali može promijeniti iskaz i dokaze. Kaže li daje u prvi mah pristala, a onda se predomislila kad je već bilo prekasno, porota neće osuditi Ralpa.”

Ralph je željno čekao ne bi li na Wulfricovu licu ugledao znak mogućeg pristanka, no izraz njegova lica bio je posve leden kada je rekao: “Znači da zapravo nudite mito za krivokletstvo?”

Ralpa je sada već počeo hvatati očaj. Jasno je vidio kako Wulfric ne želi da Annet dobije novac. Cilj mu je osveta, a ne naknada. Priželjkuje vješanje.

Merthin razumnim tonom reče: “Ja joj nudim drukčiju pravdu.”

“Samo pokušavaš izvući brata.”

“Ti ne bi tako postupio? I ti si nekoć imao brata.” Ralph se prisjetio da je Wulfricov brat poginuo, zajedno s roditeljima, prilikom urušavanja mosta. Merthin nastavi: “Ti njemu ne bi pokušao spasiti život - čak i da je pogriješio?”

Činilo se da je Wulfrica zateklo takvo pozivanje na obiteljske veze i osjećaje. Bilo je očito da nikada nije ni pomislio da Ralph ima

članove obitelji koji ga vole. No odmah se pribrao i rekao: "Moj brat David nikad ne bi učinio ono što je učinio Ralph."

"Svakako", reče Merthin, pokušavajući ga umiriti. "Ipak, ne možeš mi zamjeriti što želim pronaći način da spasim Ralpa, osobito ako je to moguće izvesti tako da se Annet ne nanese nepravda."

Ralph je zadivljeno slušao brata koji je bio toliko spretan na riječima. Taj bi nagovorio i pticu da izleti iz krošnje, pomisli.

No Wulfrica nije bilo lako uvjeriti. "Seljani se žele riješiti Ralpa. Boje se da bi mogao ponovno učiniti nešto slično."

Merthin je samo prešao preko toga. "Možda bi ponudu trebao iznijeti Annet. O tome svakako mora odlučiti ona."

Wulfric ga zamišljeno pogleda. "Kako ćemo biti sigurni da ćeš isplatiti novac?"

Ralph osjeti kako mu je srce poskočilo. Wulfric se smekšao.

Merthin odgovori: "Prije suđenja dat ćemo novac Caris Vunarevoj. Ona će ga isplatiti Annet nakon što Ralpa proglase nedužnim. Ti vjeruješ Caris, kao i mi."

Wulfric kimne. "Kao što si i sam rekao, ne odlučujem ja. Prenijet ću joj." Odmah se uputio na kat.

Merthin glasno odahne. "Bože presveti, kakav gnjevan čovjek."

"Ali si ga ipak uspio pridobiti", reče Ralph zadivljeno.

"Samo je pristao prenijeti poruku."

Sjeli su za stol za kojim je dotada sjedio Wulfric. Mladi poslužitelj upitao ih je žele li doručkovati, no obojica su odbili. Lokal je bio pun gostiju koji su tražili šunku, sir i pivo. Sve su okolne gostionice bile pune ljudi koji su došli na sud. Osim kad bi imali dobar izgovor, svi vitezovi grofovije bili su dužni doći na zasjedanje suda, kao i svi ostali istaknuti pojedinci: ugledniji i važniji svećenici, imućni trgovci, kao i svi s prihodom višim od četrdeset funta na godinu. Među njima su bili i lord William, prior Godwyn i Edmund Vunar. Ralphov i Merthinov otac, sir Gerald, redovito je dolazio onamo dok nije pao u nemilost. Morali su se ponuditi za porotničku dužnost i obaviti druge poslove, na primjer platiti porez ili izabrati svog zastupnika u Parlamentu.

Osim njih, tu se našlo i mnoštvo optuženika, žrtava, svjedoka i jamaca. Zasjedanje suda donosilo je mnogo posla gradskim lokalima.

Wulfric ih je i dalje držao u neizvjesnosti. Ralph upita: "Što misliš, o čemu gore razgovaraju?"

Merthin reče: "Annet bi mogla biti sklona tome da uzme novac. U tome bi je vjerojatno podržao otac, a možda i suprug, Billy Howard. Ali Wulfric je od onih koji drže da je istina važnija od novca. Njegova supruga, Gwenda, poduprijet će ga iz odanosti, otac Gaspard također, iz principa. Sto je najvažnije, morat će se posavjetovati s lordom Williamom, a on će se pokoriti želji lady Philippe. Ona te, pak, zbog nekog razloga mrzi. S druge strane, kao žena će možda prije biti za pomirenje nego za sukob."

"Znači da ishod može biti i ovakav i onakav..."

"Upravo tako."

Gosti su dovršavali doručak i počeli polagano izlaziti, krećući se u smjeru zgrade suda, na suprotnoj strani trga, gdje će se održati zasjedanje. Ubrzo će biti prekasno.

Na koncu se pojavio i Wulfric. "Rekla je ne", reče bez uvoda, pa se okrene i počne udaljavati.

"Čekaj malo!" reče Merthin.

Wulfric se nije ni osvrnuo, nego se samo opet uspeo na kat.

Ralph opsuje. Neko vrijeme živio je u nadi. Sada je sve u rukama porote.

Vani je netko energično zvonio: netko od šerifovih pomoćnika pozivao je sve zainteresirane strane na sud. Merthin ustane, a Ralph nevoljko pode za njim.

Vratili su se na sud i ušli u veliku prostoriju u stražnjem dijelu zgrade. Na suprotnoj strani dvorane, na povišenome prostoru nalazila se sudačka klupa. Iako se to mjesto redovito nazivalo klupom, zapravo se radilo o naslonjaču izrezbarenome od drva, nalik na prijestolje. Sudac nije sjedio, ali je njegov pisar bio za stolom ispred podija i čitao neki svitak. Dvije dugačke klupe za porotnike nalazile su se s jedne strane. U prostoriji nije bilo drugih sjedala: svi ostali stajat će gdje god žele. Red i mir održavale su sučeve ovlasti

da istog trenutka osudi svakog neposlušnika ili izgrednika: za prijestup kojem je svjedočio sâm sudac nije bilo potrebno suđenje.

Ralph je u jednom trenutku ugledao Alana Fernhilla, koji je izgledao prestravljeno.

Bez riječi je stao uz njega.

Ralph je već počeo razmišljati o tome kako uopće nije smio doći ovamo. Mogao je smisliti neki izgovor: bolest, nesporazum u vezi s datumom, konja koji se ozlijedio na putu. No time bi samo odgodio stvar. Prije ili kasnije po njega bi s naoružanim pomoćnicima došao šerif koji bi ga priveo. A ako bi izbjegao i njega, proglasili bi ga odmetnikom.

No i to je bilo bolje od vješanja. Pitao se bi li sada trebao pobjeći. Vjerojatno bi se mogao probiti iz te gostionice. No pješice ne bi dospio daleko. Za njim bi krenulo pola grada, a ako ga građani ne bi uhvatili, šerifovi pomoćnici pojurili bi za njim na konjima. Njegov bijeg smatrao bi se priznanjem krivnje. Kako sada stvari stoje, još ima izgleda za to da ga sud oslobodi. Annet bi mogla biti odviše u strahu da svjedoči jasno i nedvosmisleno. Možda se ne pojave ključni svjedoci. Možda bi se i grof Roland mogao umiješati u posljednji trenutak.

Sudnica se punila: Annet, njezini suseljani, lord William i lady Philippa, Edmund Vunar i Caris, prior Godwyn i onaj njegov ljigavi posilni, Philemon. Pisar je nekoliko puta udario šakom po stolu, tražeći mir, a kroz pokrajnja vrata u dvoranu je ušao sudac. Bio je to sir Guy de Bois, veliki zemljoposjednik, ćelav muškarac velika trbuha. Bio je to stari ratni drug grofa Rolanda, što je moglo ići u prilog Ralphu, no s druge strane, bio je ujak lady Philippe, a ona mu je mogla došapnuti raznorazne zlobne stvari. Bio je zajapuren poput čovjeka koji je upravo doručkovao usoljenu govedinu i pivo. Sjeo je, glasno ispustio vjetar, zadovoljno uzdahnuo i rekao: "U redu, bacimo se na posao."

Grofa Rolanda nije bilo u dvorani.

Ralphov je slučaj bio prvi na redu: upravo je taj slučaj najviše zanimao sve, pa tako i suca. Pročitana je optužnica i Annet je pozvana da svjedoči.

Ralph se nekako neobično teško koncentrirao. Sve je to već, dakako, čuo i ranije, no trebao je pomno slušati i tražiti eventualne nepodudarnosti u današnjoj Annetinoj priči, bilo kakav znak nesigurnosti, oklijevanja ili predomišljanja. No posve ga je obuzelo fatalističko raspoloženje. Njegovi su se neprijatelji pojavili u punom sastavu.

Njegov jedini utjecajni prijatelj, grof Roland, nije došao. Uz njega je bio jedino njegov brat, a Merthin je već dao sve od sebe da mu pomogne i nije uspio. Ralph je osuđen na propast.

Slijedili su ostali svjedoci: Gwenda, Wulfric, Peg, Gaspard. Ralph je ranije mislio da nad tim ljudima ima apsolutnu moć, no oni su ga nekako nadjačali. Prvi čovjek porote, sir Herbert Montain, bio je među onima koji su se s njim odbili rukovati, a sada je postavljao pitanja koja kao da su imala za cilj naglasiti užas počinjenog zločina: Koliko je jaka bila bol? Koliko krvi? Je li plakala?

Kad je došao na red, Ralph je ispričao priču kojoj preliminarna porota nije povjerovala, a ispričao ju je tiho i zamuckujući. Alan Fernhill bio je nešto uspješniji, te je odlučno ustvrdio kako je Annet silno željela leći s Ralphom, te da mu je ljubavni par rekao neka se udalji dok njih dvoje uživaju jedno u drugome kraj potoka. No porota mu nije povjerovala: Ralph je to jasno vidio na licima porotnika. Cijeli postupak sada mu je već bio gotovo dosadan, te je samo priželjkivao da sve završi i da mu već jednom zapečate sudbinu.

U trenutku kada se Alan vratio u masu, Ralph je postao svjestan nekog drugog čovjeka koji mu se našao uz rame, te prigušenog glasa koji je rekao: "Slušaj me."

Ralph se načas osvrne i ugleda oca Jeromea, grofova pisara. Tada mu je sinulo da ovakav sud nema nikakve ovlasti nad svećenicima, čak ni kad počine zločin.

Sudac se obratio poroti, tražeći njihovu odluku.

Otac Jerome prošapće: "Konji su ti vani, osedlani i spremni za polazak."

Ralph se zatečeno ukoči. Je li ga dobro čuo? Okrenuvši se, upita: "Što?"

"Bježi!"

Ralph pogleda iza njega. Stotinjak ljudi nalazilo se između njega i vrata, a mnogi od njih bili su naoružani. "Nemoguće."

"Pokrajnja vrata", reče Jerome i jedva primjetnim pokretom glave pokaže prema vratima kroz koja je bio ušao sudac. Ralph je istog trenutka shvatio da mu na putu do tih vrata stoje jedino stanovnici Wigleigha.

Predsjedavajući porote, sir Herbert, tada je važno ustao.

Ralph uhvati pogled Alana Fernhilla, koji je stajao kraj njega. Alan je sve čuo i sada ga je gledao pun iščekivanja.

"Sada!" prošapće Jerome.

Ralph položi ruku na držak mača.

"Lord Ralph od Wigleigha kriv je za silovanje", reče sir Herbert.

Ralph isuče mač. Mašući njime visoko iznad glave, pojurio je prema vratima.

Na trenutak je nastupila preneražena tišina, a onda su svi u isti glas počeli vikati.

No Ralph je bio jedina osoba u cijeloj dvorani s oružjem u ruci, te je znao da će ostalima trebati još nekoliko trenutaka da izvuku oružje.

Jedino ga je Wulfric pokušao zaustaviti, te mu se, ne razmišljajući o posljedicama, ispriječio na putu. Nije se doimao čak ni prestrašeno, nego tek odlučno. Ralph uzdigne mač i svom snagom zamahne prema dolje, ciljajući prema sredini Wulfricove lubanje, u želji da je raspolovi. No Wulfric se spretno izmaknuo, zakoračio unatrag i u stranu. Ipak, vršak mača zarezao mu je lijevi obraz, te ga rasporio od sljepoočice do donje vilice. Wulfric krikne od neočekivano jake boli. Ruke su mu poletjele na lice, a Ralph je već projurio kraj njega.

Sirom rastvorivši vrata, izišao je i okrenuo se. Alan Fernhill projurio je kraj njega.

Prvi čovjek porote pratio je Alana u stopu, izvučena i uzdignuta mača. Ralph na trenutak osjeti čisti ushit. Tako treba rješavati stvari - borbom, a ne raspravama.

Pobijedio na koncu ili izgubio, ovo mu je svakako draže.

Uzbuđeno kriknuvši, svom je snagom zamahnuo prema siru Herbertu. Vršak njegova mača dodirnuo je prsa predsjedavajućeg

porote i poderao mu kožnatu tuniku.

No ovaj je ipak bio predaleko da mu mač prodre među rebra, tako da mu je vršak tek zarezao kožu i odbio se od kosti. Herbert je ipak kriknuo - više od straha nego od boli - te posrnuo unatrag i sudario se s onima koji su se našli iza njega. Ralph im je tada pred nosom zalupio vrata.

Našao se u prolazu koji je vodio čitavom dužinom zgrade: s jedne strane vrata su izlazila na sajmeni trg, a s druge na dvorište ispred staje. Gdje su konji? Jerome je rekao samo da su vani. Alan je već trčao prema stražnjim vratima, pa je Ralph pojurio za njim. Kada su istrčali u dvorište, po silnoj buci koju je začuo iza sebe, zaključio je da su vrata sudnice otvorena i da je masa pojurila za njim.

U dvorištu nije bilo ni traga konjima.

Ralph potrči pod luk koji je vodio prema prednjoj strani zdanja.

A ondje je ugledao najljepši prizor na svijetu: svog lovačkog konja, Griffa. Bio je osedlan i kopitom je strugao po zemlji, u društvu Alanova dvogodišnjeg Fletcha. Oba konja držao je bosonogi dječak, konjušarev pomoćnik, usta prepunih kruha.

Ralph je ščepao uzde i skočio na konja, a Alan ga je slijedio trenutak kasnije.

Podboli su konje u trenutku kada se masa iz sudnice pojavila ispod luka. Onaj se dječak užasnuto bacio u stranu. Konji su pojurili.

Netko iz mase bacio je nož. Zario se centimetar u Griffov bok, a zatim ispao iz rane, tako samo potaknuvši konja da pojuri još brže.

Galopirali su ulicama, a prolaznici su pred njima bježali glavom bez obzira. Nisu se obazirali ni na muškarce, ni na žene, ni na djecu, ni na stoku. Projurili su kroz gradska vrata u starim zidinama i našli se među kućicama okruženima povrtnjacima i voćnjacima. Ralph se osvrnuo. Potjere nije bilo na vidiku.

Šerifovi će ljudi, dakako, krenuti za njima, no prvo moraju uzeti konje i osedlati ih. Ralph i Alan već su se nalazili barem kilometar i pol od sajmenog trga, a konji još nisu pokazivali znakove umora. Ralpa je ispunila neobuzdana radost. Još pet minuta ranije bio se pomirio s odlaskom na vješala. A sada je slobodan!

Došli su do raskrižja na kojem se cesta odvajala u dva smjera. Ne razmišljajući previše, Ralph je skrenuo lijevo. Približno kilometar i pol dalje, na suprotnoj strani polja, vidio je šumu. Čim se nađu ondje, skrenut će s puta i nestati.

No što će učiniti nakon toga?

Poglavlje 39

Grof Roland bio je vrlo lukav”, reče Merthin. Razgovarao je s Elizabeth Crkvenjakovom. “Omogućio je da se pravda provodi gotovo do samog završetka.

Nije podmitio suca, niti je utjecao na porotnike, a nije ni zastrašivao svjedoke.

Izbjegao je sukob sa sinom, lordom Williamom. Ali je ujedno izbjegao i poniženje koje bi mu donijelo vješanje jednoga od njegovih ljudi.”

“Gdje ti je sada brat?” upita ona.

“Nemam pojma. Od tog ga dana nisam ni vidio, a kamoli s njim razgovarao.”

Bilo je nedjeljno poslijepodne, a njih dvoje sjedili su u Elizabethinoj kuhinji. Ona mu je bila priredila objed: kuhanu šunku s pirjanim jabukama i zimskim povrćem, maleni vrč vina koje je njezina majka kupila, ili možda ukrala, u gostionici u kojoj je radila.

Elizabeth upita: “Što će se sada događati?”

“Izrečena mu je smrtna kazna. Ne može se vratiti u Wigleigh, niti doći u Kingsbridge, a da ga ne uhite. Zapravo se proglasio odmetnikom.”

“I ne može baš ništa?”

“Mogao bi ishoditi kraljevo pomilovanje - no to stoji pravo bogatstvo, daleko više novca nego što bismo on i ja mogli prikupiti.”

“I što ti misliš u vezi s njim?”

Merthin se lecne. “Pa, dakako da je zaslužio kaznu za to što je učinio. Ipak, ne mogu željeti da se kazna i ostvari. Nadam se samo da je s njim sve u redu, gdje god se nalazio.”

Tijekom posljednjih nekoliko dana mnogo je puta ponavljao priču o Ralphovu suđenju, no Elizabeth je uvijek postavljala vrlo pronicljiva pitanja. Bila je inteligentna i puna suosjećanja. U jednom trenutku sinulo mu je kako mu ne bi palo ni najmanje teško kad bi tako provodio svako nedjeljno poslijepodne.

Njezina majka, Sairy, drijemala je, kao i obično, uz vatru, no sada je otvorila oči i uskliknula: “Bože moj! Zaboravila sam pitu.” Ustala je i potapšala se po razbarušenoj sijedoj kosi. “Obećala sam

da ću zamoliti Betty Pekaricu da za štaviteljski ceh pripremi pitu sa šunkom i jajima. Sutra u Zvonu imaju posljednji objed prije početka korizme.” Prebacivši pokrivač preko ramena, izišla je na ulicu.

Bilo je neobično da se njih dvoje nadu nasamo, pa je Merthin osjetio blagu nelagodu, no Elizabeth se doimala opušteno. “Što radiš sada kada više ne radiš na mostu?”

“Gradim kuću Dicku Pivaru, među ostalim stvarima. Dick je spreman za povlačenje iz posla, koji će prepustiti sinu, no kaže da nikada neće prestati raditi dok živi u Bakru, pa želi kuću s vrtom izvan zidina Staroga grada.”

“Oh... pa to je ono gradilište iza Polja ljubavnika?”

“Da. Bit će to najveća kuća u Kingsbridgeu.”

“Pivarima nikad ne nedostaje novca.”

“Bi li voljela vidjeti?”

“Gradilište?”

“Kuću. Nije još dovršena, ali ima četiri zida i krov.”

“Sad?”

“Do mraka imamo još cijeli sat.”

Oklijevala je, kao da možda ima nekakve druge namjere, no onda je rekla: “Bilo bi to divno.”

Navukli su debele ogrtače s kapuljačom i izišli. Bio je prvi dan ožujka. Dok su prolazili glavnom ulicom, zapuši vjetra oko njih kovitlali su rijetke snježne pahulje.

Skela ih je prebacila na suprotnu stranu rijeke.

Unatoč usponima i padovima u trgovanju vunom, grad kao da se iz godine u godinu još malo širio, a priorat je sve veći dio svojih pašnjaka i voćnjaka pretvarao u parcele koje je iznajmljivao i na kojima su ljudi gradili kuće. Merthin je računao kako se ondje nalazi barem pedesetak novih kuća kojih nije bilo kada je, kao dječak, dvanaest godina ranije, došao u Kingsbridge.

Novi dom Dicka Pivara bila je dvoetažna kuća uvučena od ceste. Kako još nije imala ni prozorske kapke, ni vrata, otvori u zidovima privremeno su bili zatvoreni prijenosnim plotovima, drvenim okvirima ispunjenima isprepletenom trskom. Tako je bio zatvoren i glavni ulaz, no Merthin je poveo Elizabeth iza kuće, gdje su se nalazila privremena drvena vrata s bravom.

Merthinov pomoćnik, Jimmie, kojem je sada bilo šesnaest godina, nalazio se u kuhinji, čuvajući kuću od kradljivaca. Bio je to praznovjeran dječak, koji se neprestano križao i bacao sol preko ramena. Sjedio je na klupi ispred velikog ognjišta, ali se doimao zabrinuto. “Zdravo, gospodar”, reče. “Sad kad ste ovdje, smijem otići na objed? Trebao mi ga je donijeti Lol Turner, ali se nije pojavio.”

“Samo se svakako vrati prije nego što se smrači.”

“Hvala.” Žurno je izišao.

Merthin uđe u kuću. “Četiri prostorije u prizemlju”, reče, pokazujući joj.

Ona nije mogla vjerovati. “Za što će im sve to služiti?”

“Kuhinja, salon, blagovaonica i glavna soba.” Još nije bilo stubišta, no Merthin se ljestvama uspeo na kat, a Elizabeth je pošla za njim. “Četiri spavaće sobe”, reče kada se i ona uspela.

“Tko će ovdje živjeti?”

“Dick i njegova supruga, njegov sin Danny i njegova supruga, te njegova kći koja po svojoj prilici neće zauvijek biti sama.”

Većina obitelji u Kingsbridgeu živjela je u jednoj prostoriji i spavala zajedno na podu: roditelji, djeca, djedovi, bake i svojta. Elizabeth reče: “Ovdje ima više prostorija nego u kakvoj palači!”

Bila je to istina. Čak i poneki plemići s brojnom svitom živjeli su u dvjema prostorijama: spavaćoj sobi koju su dijelili sa suprugom, te velikoj sobi za sve ostale.

No Merthin je sada osmislio više kuća za imućne trgovce iz Kingsbridgea, a od svih luksuza svi oni najviše su žudjeli za privatnošću. Bio je to novi trend, činilo mu se.

“Pretpostavljam da će na prozorima biti staklo”, reče Elizabeth.

“Da.” I to je bio novi trend. Merthin se sjećao vremena kada u Kingsbridgeu nije bilo staklara, nego je u grad tek svakih godinu-dvije svraćao putujući majstor. Grad je danas imao stalnog staklara.

Vratili su se u prizemlje. Elizabeth je sjela na Jimmiejevu klupu ispred vatre, da ugrije ruke. Merthin je sjeo do nje. “Jednog dana i sebi ću izgraditi takvu kuću”, reče.

“U velikome voćnjaku.”

Na njegovo veliko iznenađenje, naslonila mu je glavu na rame. “Kakav zgodan san”, reče ona.

Oboje su sjedili nepomično, zagledani u vatru. Njezina kosa lagano mu je dodirivala obraz. Već trenutak kasnije položila mu je ruku na koljeno. U toj tišini, čuo ju je kako diše, kao i sebe, te prigušeno pucketanje drva u vatri.

“Tko je u tom snu u kući?” upita ona.

“Ne znam.”

“Tako tipično za muškarca. Ja svoju kući ne vidim, ali znam tko je u njoj: suprug, nekoliko djece, moja majka, suprugovi roditelji u godinama, te tročlana posluga.”

“Muškarci i žene imaju drukčije snove.”

Ona pridigne glavu, pogleda ga i dodirne mu lice. “A kad ih spojiš, dobivaš život.”

Poljubila ga je u usta.

On zatvori oči. Prisjećao se mekog dodira njenih usana od lani. Zadržala je usne na njegovima tek nekoliko trenutaka, a onda se povukla.

On se osjećao neobično odsutno, kao da samog sebe promatra iz kuta prostorije.

Nije znao odrediti što točno osjeća. Pogledao ju je i ponovno shvatio koliko je dražesna. Upitao se što je na njoj toliko iznimno i odmah spoznao da je sve posve u skladu, poput dijelova kakve prelijepje crkve. Usta, brada, jagodične kosti, čelo... sve je bilo upravo onako kako bi on nacrtao, da je bio Bog koji stvara ženu.

Pogledala ga je spokojnim plavim očima. “Dodirni me”, reče i rastvori ogrtač.

On ju je oprezno uhvatio za dojku. Sjećao se i toga. Grudi su joj bile čvrste i malene. Bradavica joj se ukrutila čim ju je dodirnuo, pokazujući tako da iznutra ipak nije toliko mirna.

“Želim biti u tvojoj kući iz snova”, reče, pa ga ponovno poljubi.

To nisu bili impulzivni potezi, Elizabeth se nikada nije tako ponašala. O svemu je dobro promislila. Dok ju je on neobvezno posjećivao i uživao u njezinu društvu ne misleći ni o kakvom daljnjem koraku, ona je zamišljala njihov zajednički život.

Možda je čak isplanirala i ovaj prizor. To bi objasnilo i iznenadni odlazak njezine majke uz izliku o nekakvoj piti. On joj je zamalo pokvario plan, predloživši da će joj pokazati kuću Dicka Pivara, no uspjela se snaći.

I takav neemotivan pristup bio je u redu. Ona je osoba posvećena razumu. I upravo je to jedna od stvari koje mu se kod nje sviđaju. Znao je da pod površinom ipak kola strast.

Pogrešnim mu se činio izostanak njegovih osjećaja. On obično nije bio hladno racionalan prema ženama - naprotiv. Kad god je osjetio ljubav, ona ga je posve obuzela i nadvladala, tako da je osjećao i bijes i ljutnju, ali i nježnost i žudnju. Sada je osjećao zainteresiranost, bio polaskan i ugodno zaintrigiran, ali nije izgubio nadzor nad sobom.

Ona je osjetila da je uzvratilo poljubac bez pravog žara, te se povukla. On je na njezinu licu načas ugledao sjenu neke emocije, svom snagom potisnute, ali je znao da se iza te maske krije strah. Po prirodi je bila toliko staložena i dostojanstvena, da je zacijelo platila visoku cijenu za takvu otvorenost, te se užasavala odbijanja.

Povukla se od njega, ustala i zadignula haljinu. Imala je dugačke, skladne noge prekrivene gotovo nevidljivim svijetlim dlačicama. Iako je bila visoka i vitka, tijelo joj se širilo neposredno ispod bokova, onako čudesno privlačno, ženstveno. Pogled mu se bespomoćno usmjerio prema trokutu njezine ženstvenosti. Dlake su joj bile toliko svijetle da je vidio kroz njih, nazirao blijeđe nabore stidnih usana i finu liniju među njima.

Podignuo je pogled prema njezinu licu i ondje ugledao beznade. Pokušala je sve, a sada je shvatila da ništa nije uspjelo.

Merthin reče: "Žao mi je."

Ona spusti haljinu.

"Čuj..." reče on. "Čini mi se..."

Odmah ga je prekinula. "Ne govori ništa." Njezina se želja sada pretvarala u bijes.

"Sto god sada rekao bit će laž."

Bila je u pravu. Do tog trenutka pokušavao je u glavi oblikovati nekakvu poluistinu koja bi je utješila: nije mu dobro, ili Jimmie, koji bi se svakog trenutka mogao vratiti. No ona nije željela da je tako

udobrovoljava. Upravo ju je odbio, a neuvjerljivim bi je izgovorima još i ponizio.

Piljila je u njega, dok su joj se na prelijepome licu u nesmiljenoj borbi nadmetali bol i bijes. U očima su joj se pojavile suze pune frustriranosti. “Zašto?” usklikne ona.

No kada je već zaustio da odgovori, rekla je: “Nemoj mi odgovoriti! To neće biti istina.” Još jednom, bila je u pravu.

Okrenula se prema izlazu, a zatim vratila. “Stvar je u Caris”, reče, lica izobličena od emocija. “Ta te vještica začarala. Ne želi se udati za tebe, ali nitko drugi ne može te imati. Kako je samo zla!”

Na koncu se udaljila. Širom rastvorivši vrata, izišla je iz kuće. On je začuo jecaj, a onda je više nije bilo.

Merthin je nepomično piljio u vatru. “Dovraga sve”, reče.

“Nešto vam moram objasniti”, rekao je Merthin Edmundu tjedan kasnije, dok su izlazili iz katedrale.

Na Edmundovu licu pojavio se blago zabavljen izraz, Merthinu toliko poznat.

Trideset mi je godina više nego tebi, govorio je taj pogled, i trebao bi me slušati, a ne dijeliti lekcije. Ali sviđa mi se tvoja mladenačka gorljivost.

Osim toga, još nisam prestar da nešto naučim. “U redu”, reče. “Ali objasni mi to u Zvonu. Želim popiti malo vina.”

Ušli su u gostionicu i sjeli u blizini vatre. Elizabethina majka donijela im je vino, ali joj je nos bio podignut uvis i nije im se obratila. Edmund upita: “Ljuti li se Sairy na tebe ili na mene?”

“Ma nije to sad važno”, reče Merthin. “Jeste li kada stajali na morskoj obali, bosih nogu u pijesku, tako da vam more zapljuskuje prste?”

“Svakako. Sva se djeca igraju u vodi. Čak sam i ja nekoć bio dijete.”

“Sjećate li se kako to djelovanje valova, nadiranje i povlačenje, ostavlja dojam da vam potkopava pijesak pod nogama i stvara maleni kanal?”

“Da. Bilo je to davno, no čini mi se da znam što opisuješ.”

“To se dogodilo i starome drvenom mostu. Riječna struja potkopala je tlo pod središnjim stupom.”

“Kako znaš?”

“Po obliku pukotina u drvetu neposredno prije urušavanja mosta.”

“Sto time želiš reći?”

“Rijeka se nije promijenila. Potkopat će i novi most, jednako kao i stari - osim ako to ne spriječimo.”

“Kako?”

“Na crtežu sam prikazao hrpu krupnog kamenja oko svakog od stupova novoga mosta. To će kamenje razbiti struju, smanjiti joj snagu. Razlika je kao kad vas netko golica koncem ili šiba čvrsto ispletenim konopcem.”

“Kako znaš?”

“Raspitao sam se kod Bounaventure, odmah nakon pada mosta, prije nego što se vratio u London. Rekao je da je takve hrpe kamenja viđao oko stupova talijanskih mostova, te se često pitao čemu služe.”

“Fascinantno. To mi govoriš da me općenito prosvijetliš ili imaš konkretniji cilj?”

“Ljudi poput Godwyna i Elfrica to ne razumiju i ne bi me slušali da im to spomenem. Samo za slučaj da si Elfric u onu praznu glavu utuvi mogućnost da ne radi točno prema mojem nacrtu, želio bih biti siguran da će barem jedna osoba u gradu znati zašto treba postaviti to kamenje.”

“Ali jedna osoba to već zna - ti.”

“Ja odlazim iz Kingsbridgea.”

To ga je šokiralo. “Odlaziš?” ponovi. “Ti?”

U tom se trenutku pojavila Caris. “Nemoj se predugo zadržati ovdje”, reče ocu.

“Teta Petranilla priprema objed. Hoćeš li nam se pridružiti, Merthine?”

Edmund reče. “Merthin odlazi iz Kingsbridgea.”

Caris je probljedjela.

Uočivši njezinu reakciju, Merthin je na trenutak osjetio zadovoljstvo. Iako ga je odbila, duboko ju je pogodila vijest da odlazi iz grada. Odmah se i postidio zbog tako nedostojne emocije. Odviše

mu je stalo do nje da bi joj želio nanijeti bol. Ipak, bilo bi mu još teže da je ravnodušno primila novost.

“Zašto?” upita ona.

“Ovdje za mene više nema ničega. Sto ću graditi? Ne mogu raditi na mostu. Grad već ima katedralu. A ja ne želim do konca života graditi samo kuće bogatih trgovaca i obrtnika.”

Ona tiho upita: “Kamo ćeš poći?”

“U Firencu. Oduvijek želim razgledati talijanske građevine. Zamolit ću Buonaventuru Čarolija da mi napiše preporuke. Možda bih mogao čak i putovati s nekom od njegovih pošiljaka.”

“Ali ovdje, u Kingsbridgeu, imaš imovinu.”

“O tome sam htio razgovarati s tobom. Možeš li mi ti voditi nekretnine? Mogla bi prikupljati najamninu, uzimati proviziju, a ostatak davati Buonaventuri. On može pismom prebaciti novac u Firencu.”

“Ne želim nikakvu prokletu proviziju”, reče ona uvrijeđeno.

Merthin slegne ramenima. “I to je posao kao i svaki drugi i valja ga platiti.”

“Kako možeš biti toliko hladan u vezi sa svime?” upita ona. Glas joj je bio povišen i pomalo piskutav, pa je više gostiju podignulo pogled. Ona se nije obazirala.

“Napustit ćeš sve prijatelje!”

“Nisam hladan. Prijatelji su divni. Ali volio bih se oženiti.”

Edmund tada reče: “U Kingsbridgeu je mnoštvo djevojaka koje bi se udale za tebe. Nisi zgodan, ali si uspješan, a to vrijedi više od izgleda.”

Merthin se zabavljeno nasmiješi. Edmund je znao razoružati izravnošću. Tu njegovu odliku naslijedila je i Caris. “Neko vrijeme mislio sam da bih se mogao oženiti Elizabeth Crkvenjakovom”, reče.

Edmund reče: “I ja.”

Caris reče: “Obična hladna riba.”

“Nije. No kad me pitala, odustao sam.”

Caris reče: “Oh... znači, zato je u posljednje vrijeme toliko zlovoljna.”

Edmund reče: “I zato njezina majka ne želi ni pogledati Merthina.”

“Zašto si je odbio?”

“U Kingsbridgeu postoji samo jedna žena kojom se mogu oženiti - a ona ne želi biti ničija supruga.”

“Ali te ne želi izgubiti.”

Merthina je sada obuzeo bijes. “I što da učinim?” upita. Bio je glasan i svi koji su se našli u njihovoj blizini prekinuli su razgovor i počeli slušati. “Godwyn me otpustio, ti si me odbacila, a brat mi je odmetnik. Za ime svijeta, reci mi zašto bih trebao ostati ovdje?”

“Ne želim da ideš”, reče ona.

“To mi nije dovoljno!” poviče on

Svi su sada već bili ušutjeli. Svi su ih poznavali: krčmar, Paul Zvonar, njegova bujna kći Bessie, sjedokosa konobarica Sairy, Elizabethina majka, Bill Watkin koji je odbio zaposliti Merthina, zloglasni preljubnik Edward Mesar, Merthinov zakupac Jake Chepstow, Fratar Murdo, Matthew Brijač i Mark Tkalac. Svi su znali priču o Merthinu i Caris, te ih je prepirka opčinila.

Merthinu se živo fućkalo. Neka samo slušaju. Sada bijesno reče: “Ne kanim cijeli život provesti trčkarajući oko tebe, poput tvog psića Scrapa, i iščekivati da mi pokloniš pozornost. Bit ću ti suprug, ali ne i kućni ljubimac.”

“Onda dobro,” reče ona jedva čujno.

Iznenadna promjena njezina tona svakako gaje iznenadila. Nije točno znao što je time željela reći. “Što je onda dobro?”

“Dobro, udat ću se za tebe.”

Još nekoliko trenutaka bio je odviše šokiran da nešto kaže. A onda sumnjičavo upita: “Ozbiljno to misliš?”

Na koncu ga je pogledala i stidljivo se nasmiješila. “Da, doista to mislim”, reče.

“Samo me zaprosi.”

“U redu.” On duboko udahne. “Hoćeš li se udati za mene?”

“Da, hoću”, reče ona.

Edmund usklikne: “Živjeli!”

Svi nazočni učas su počeli klicati i pljeskati.

Merthin i Caris počeli su se smijati. “Zbilja hoćeš?” upita on.

“Da.”

Poljubili su se, a on ju je zagrlio i stisnuo koliko je snažnije mogao. Kad ju je pustio, uvidio je da plače.

“Malo vina za moju zaručnicu”, dovikne. “Zapravo, cijelu bačvu - daj svima po pehar, da nam nazdrave!”

“Odmah”, reče vlasnik. Svi su ponovno stali klicati.

Tjedan dana kasnije Elizabeth Crkvenjakova postala je samostanska iskušénica.

Poglavlje 40

Ralph i Alan bili su potišteni i nesretni. Živjeli su od srnetine i hladne vode. Ralph je shvatio da žudi za hranom koju je inače prezirao: lukom, jabukama, jajima, mlijekom. Svake noći spavali su drugdje, svaki put palili su vatru. Imali su kvalitetne i tople ogrtače, no ni oni nisu bili dovoljni na otvorenome, pa su se svakog jutra u svitanje budili drhteći od hladnoće. Pljačkali su sve nemoćne ljude na koje su nailazili na cestama, no većina preotetog bila je ili mizerna ili beskorisna: otrcana odjeća, životinjska hrana, te novac, kojim se u šumi nije imalo što kupiti.

Jednom su ukrali veliku bačvu vina. Kotrljali su je stotinu metara u šumu, popili koliko su god mogli, pa zaspali. Probudivši se onako mamurni i zlovoljni, shvatili su da ne mogu ponijeti tričetvrt ispunjenu bačvu, pa su je jednostavno ostavili.

Ralph je nostalgično razmišljao o svom nekadašnjem životu: vlastelinskoj kući, vatri koja plamti na ognjištu, posluzi, objedima. No u trenucima realnosti znao je da zapravo ne priželjkuje ni taj život. Bio je neopisivo dosadan. Zato je vjerojatno i silovao onu djevojku. Trebalo mu je uzbuđenje.

Nakon mjesec dana provedenih u šumi, Ralph je zaključio da se moraju organizirati. Treba im stalna baza, mjesto na kojem će urediti kakvo-takvo sklonište i spremati hranu. Osim toga, moraju planirati pljačke, tako da krađu stvari koje će im uistinu biti korisne i vrijedne, poput tople odjeće i svježih hrane.

Približno u vrijeme kada je dolazio do te spoznaje, njih su dvojica u besciljnome lutanju došli i do niza brežuljaka na nekoliko kilometara od Kingsbridgea. Ralph se prisjetio kako na tim brežuljcima, koji su zimi pusti i goli, pastiri ljeti napasaju stoku, te da su upravo zbog toga na pogodnim mjestima uredili skloništa. Kao dječaci, on i Merthin otkrili su ta mjesta kada su išli u lov, te su ondje palili vatru i pekli zečeve i jarebice koje bi ubili lukom i strijelama. Čak je i tada, prisjetio se, žudio za uzbuđenjem koje je donosio lov: za potjerom i ubijanjem prestravljenog stvorenja, koje bi potom dokrajčio nožem ili palicom - za tim ekstatičnim osjećajem moći koji je dolazio s oduzimanjem života.

Ovamo nitko neće doći dok nova proljetna trava ne postane gusta. Prema tradiciji, dan za to bili su Duhovi, ujedno i prvi dan Sajma runa, a do tada su imali još dva mjeseca. Ralph je odabrao kolibu koja se doimala čvrsto, te su počeli živjeti u njoj.

Nije imala ni prozore ni vrata, tek niski ulaz, no krov je imao otvor za dim, pa su zapalili vatru i prvi put u mjesec dana spavali na toplome.

Zahvaljujući blizini Kingsbridgea, Ralph je došao na još jednu genijalnu ideju.

Ljude treba pljačkati, uvidio je, kada se upute na sajam. Tada nose sireve, pletenke s jabukovačom, med, zobene kolačiće: sve one stvari koje proizvode seljani, a trebaju stanovnicima grada - i odmetnicima.

Sajam u Kingsbridgeu održavao se nedjeljom. Ralph je bio izgubio predodžbu o danima u tjednu, ali je doznao koji je dan iz razgovora s jednim fratrom bez stalnog prebivališta, prije nego što mu je oduzeo tri šilinga i gusku. Sljedeće subote on i Alan ulogorili su se nedaleko od ceste za Kingsbridge, te su cijelu noć probdjeli uz vatru.

U svitanje su se spustili do ceste i stali čekati u zasjedi.

Prva skupina koja je naišla putem, na kolima je prevozila krmivo. Kingsbridge je imao stotine konja i vrlo malo trave, pa je gradu trebala stalna opskrba sijenom. No Ralphu nije trebalo sijeno: Griff i Fletch u šumi su mogli pasti do mile volje.

Ralphu čekanje nije bilo dosadno. Priprema zasjede bila je poput promatranja žene koja se svlači. Što je čekanje dugotrajnije, to je užitak intenzivniji.

Ubrzo potom začuli su pjevanje. Ralph je osjetio kako su mu se naježile dlake na vratu: činilo se da pjevaju sami anđeli. Jutro je bilo maglovito i kada je ugledao pjevače, učinilo mu se da imaju aureole. Alan, koji je očito razmišljao jednako, čak se i prestrašeno lecnuo. No stvar je bila tek u slabašnome zimskom suncu koje je osvjetljavalo maglicu iza putnika. Bile su to seljanke s košarama punima jaja - a to baš i nije bilo vrijedno pljačke. Ralph ih je pustio, ne napustivši zaklon.

Sunce se u međuvremenu uspjelo još više. Ralpa je počela brinuti mogućnost da bi na cesti ubrzo mogla zavladatai takva gužva da će teško nekoga opljačkati. A onda je putem naišla neka obitelj: muškarac i žena tridesetih godina s dvoje djece tinejdžerske dobi, dječakom i djevojčicom. Bili su mu nekako neodređeno poznati: nije bilo sumnje u to da ih je viđao na sajmu u Kingsbridgeu dok je ondje živio.

Nosili su mnoštvo različitih stvari za prodaju. Muškarac je na leđima imao veliku košaru prepunu povrća, žena je preko ramena nosila dugačku motku s nekoliko živih kokoši vezanih nogu, dječak preko ramena veliku šunku, a djevojčica glinenu posudu u kojoj se po svoj prilici nalazio usoljeni maslac. Ralphu je slina navalila na usta čim je ugledao šunku.

Osjećajući sve snažnije uzbuđenje u utrobi, kimnuo je Alanu.

Kad se obitelj našla ispred njih, Ralph i Alan istrčali su iz grmlja.

Žena je kriknula, a dječak nešto prestrašeno povikao.

Muškarac se pokušao osloboditi košare, no prije nego što mu je spala s ramena, Ralph ga je probo. Mač mu se zario u području trbuha, ispod rebara, a zatim se podignuo. Muškarčev bolni krik prekinuo se u trenutku kada mu se vršak mača zario u srce.

Alan je zamahnuo prema ženi, te joj gotovo posve prerezao vrat, tako da je krv šiknula u neočekivanome crvenom mlazu.

Ushićen, Ralph se okrenuo prema njihovom sinu. Mladac je brzo reagirao: već je bio ispustio šunku i izvukao nož. Dok je Ralph još podizao mač, dječak je dojurio do njega i ubo ga. Nož je posve promašio Ralfova prsa, no vršak mu je zahvatio meso desne nadlaktice, te je od neočekivane boli ispustio mač. Dječak se okrenuo i potrčao u smjeru Kingsbridgea.

Ralph pogleda Alana. Prije nego što će se posvetiti djevojčici, Alan je dokrajčio majku, a to ga je zamalo stajalo života. Ralph je vidio kako djevojčica baca zemljanu posudu prema Alanu. Bilo daje bila toliko spretna ili je sve bila posljedica slučaja, pogodila ga je posred potiljka. Alan se stropoštao kao ošinut gromom.

A potom je potrčala za bratom.

Ralph se sagnuo, podignuo mač lijevom rukom i pojurio za njima.

Bili su mladi i poletni, no on je imao dugačke noge te ih je ubrzo počeo sustizati.

Dječak se osvrnuo i ugledao Ralpa koji im se primicao. Na Ralphovo neizmjereno iznenađenje, mladac se zaustavio, okrenuo i pojurio prema njemu, vičući i držeći nož u visoko podignutoj ruci.

Ralph se zaustavi i uzdigne mač. Dječak mu je pritrčao - a zatim se zaustavio, izvan njegova domašaja. Ralph zakorači naprijed i zamahne, no to je bila tek smicalica. Dječak se izmakne udarcu, a potom, u želji da uhvati Ralpa u raskoraku, priđe i pokuša ga ubosti iz blizine. No Ralph je upravo to i očekivao. Spretno se povukao, prebacio težište na prednji dio stopala, te zario mač izravno u dječakov vrat, gurnuvši ga tako da je izišao na suprotnoj strani.

Dječak je odmah pao, na mjestu mrtav, a Ralph je izvukao mač, zadovoljan preciznošću i djelotvornošću smrtonosnog udarca.

Podignuo je pogled i ugledao djevojčicu koja je nestajala u daljini. Odmah je shvatio da je pješice ne može sustići. Kada se domogne konja, ona će već biti u Kingsbridgeu.

Okrenuo se i pogledao na suprotnu stranu. Iznenadio se uvidjevši da Alan s mukom ustaje. "Mislio sam da te ubila", reče Ralph. Obrisao je mač o dječakovu tuniku, spremio ga u korice, pa lijevom rukom stisnuo ranu na desnoj nadlaktici, pokušavajući zaustaviti krvarenje.

"Glava me paklenski boli", reče Alan. "Sve si ih pobio?"

"Djevojčica je pobjegla."

"Misliš da nas je prepoznala?"

"Mene bi mogla znati. Negdje sam već vidio tu obitelj."

"U tom slučaju sada nas svi mogu i službeno smatrati ubojicama."

Ralph slegne ramenima. "Bolje je i visjeti nego umrijeti od gladi." Pogledao je tri tijela. "Ipak, sklonimo ove seljake s ceste prije nego što netko naiđe."

Lijevom rukom odvukao je muškarca do ruba ceste. Alan je podignuo tijelo i bacio ga u grmlje. Tako su se riješili i žene i dječaka. Ralph se pobrinuo da tijela ne budu vidljiva prolaznicima. Krv na cesti već je bila tamna gotovo poput zemlje u koju se upijala.

Ralph je odrezao traku tkanine sa ženine haljine i njome omotao ranu na ruci. I dalje ga je boljela, no krvarenje se usporilo. Bio je blago potišten, kao i uvijek nakon borbe. Bio je to osjećaj nalik na tugu nakon spolnog čina.

Alan je počeo prikupljati plijen. "Dobar ulov", reče. "Šunka, kokoši, maslac..."

Pogledao je u košaru koju je bio nosio muškarac. "I luk! Prošlogodišnji, dakako, ali i dalje dobar."

"I stari luk bolji je od nikakvoga. Tako kaže moja majka."

Kada se Ralph sagnuo da podigne posudu s maslacem koja je oborila Alana, osjetio je kako mu se na stražnjici našla željezna oštrica. Alan je bio ispred njega, zaokupljen vezanim kokošima. Ralph zausti: "Tko sad...?"

Nesmiljeni glas rekao je: "Ne miči se."

Ralph nikada nije slušao takve naredbe. Poskočio je naprijed, dalje od izvora glasa iza sebe i naglo se okrenuo. Šestorica-sedmorica muškaraca pojavila su se kao iz vedra neba. Bio je smeten, ali je ipak uspio lijevom rukom isukati mač. Muškarac koji mu je bio najbliži - i koji ga je po svoj prilici dodirnuo oštricom - uzdignuo je mač za borbu, no ostali su već uzimali plijen, grabili kokoši i natezali se oko šunke.

Alanov mač sijevnuo je u obranu kokoši, dok se Ralph počeo boriti sa svojim protivnikom. Tada je uvidio da ga pokušava opljačkati druga skupina odmetnika.

Ogorčeno je razmišljao o tome kako je za te stvari ubio nekoliko ljudi, a oni mu sada žele oduzeti plijen! Nije osjećao strah, tek gnjev. Ogorčeno je napao protivnika, iako se morao boriti lijevom rukom. A onda je neki glas pun autoriteta rekao: "Spustite mačeve, budale jedne."

Svi pridošlice zastali su kao ukopani. Ralph je i dalje držao mač u uzdignutoj ruci, spreman za borbu, sluteći da bi se moglo raditi o nekakvoj smicalici, te je pogledao u smjeru onoga glasa. Tako je ugledao zgodnog muškarca plemenita držanja od dvadeset i koje godine. Odjeća mu je bila skupa, ali prljava: ogrtač od talijanskoga grimiza prekrivali su lišće i grančice, kaput od raskošnog brokata bio

je pun, kako se činilo, mrlja od hrane, dok su mu pripijene hlače od raskošne crvenkastosmeđe kože bile izgrebene i blatnjave.

“Zabavlja me kad kradem od lopova”, reče došljak. “To, znaš, nije zločin.”

Ralph je znao da se našao u škripcu, no sve ga je to ipak zaintrigiralo. “Ti si onaj kojeg zovu Tam Skriveni?” upita.

“O Tamu Skrivenom pričalo se i dok sam još bio dijete”, odgovori ovaj. “No svako malo pojavi se netko tko počne igrati njegovu ulogu, poput redovnika koji u misteriju glumi Lucifera.”

“Ti nisi običan odmetnik.”

“Ni ti. Rekao bih da si ti Ralph Fitzgerald.”

Ralph kimne.

“Čuo sam za tvoj bijeg i baš sam se pitao hoću li negdje naići na tebe.” Tam pogleda lijevo pa desno. “Slučajno smo naišli na vas. Zašto ste odabrali baš ovo mjesto?”

“Prvo sam odabrao dan i vrijeme. Nedjelja je, a u ovo doba dana seljaci sa svojim proizvodima dolaze na sajam u Kingsbridge, do kojeg se dolazi ovom cestom.”

“No, da. Deset godina živim izvan zakona, a to mi nikada nije palo na pamet.

Možda bismo se trebali udružiti? Hoćeš već jednom spremati oružje?”

Ralph je oklijevao, no kako Tam nije bio naoružan, činilo mu se da nema što izgubiti. Osim toga, Tamovih je ljudi bilo toliko da bi njemu i Alanu svakako bilo najbolje izbjeći borbu. Stoga je polagano vratio mač u korice.

“Tako je već bolje.” Tam ga zagri, a Ralph uvidi da su podjednako visoki. Rijetki su bili ljudi visoki poput Alpha. Tam ga povede u šumu, govoreći: “Ostali će donijeti plijen. Dođi, ti i ja imamo mnogo tema za razgovor.”

Edmund nakoliko puta dlanom udari po stolu. “Ovaj izvanredni sastanak župnog ceha sazvaio sam kako bismo raspravljali o problemu odmetnika”, reče. “No, kako sam ja već star i lijn, zamolio sam kći da ukratko opiše situaciju.”

Caris je sada bila članica župnoga ceha, i to zahvaljujući uspješnoj proizvodnji grimiznog sukna. Novi posao financijski je

spasio njezina oca. Zahvaljujući tome, posao je dobro išao i brojnim drugim ljudima u Kingsbridgeu, a osobito obitelji Marka Tkalca. Njezin je otac uspio ispuniti zadano obećanje i posuditi novac za izgradnju mosta, a zahvaljujući općem poboljšanju situacije, za njegovim se primjerom pavela još nekolicina trgovaca i obrtnika. Nastavila se užurbana izgradnja mosta - nažalost pod Elfricovim, a ne Merthinovim nadzorom.

Njezin otac u posljednje vrijeme baš i nije često preuzimao inicijativu. Sve je rjeđe bio onako pronicljiv i intelektualno okretan kao nekada. Brinula se zbog njega, ali je po tom pitanju bila nemoćna. Osjećala je gnjev kakav ju je bio obuzeo i u vrijeme majčine bolesti. Zašto mu nitko ne može pomoći? Nitko ne shvaća što mu je.

Nitko ne može čak ni imenovati njegovo stanje. Govorili su kako se radi o starosti, no njemu još nije bilo ni pedeset godina!

Svim srcem molila se za to da doživi barem njezino vjenčanje. Za Merthina će se udati u katedrali u Kingsbridgeu u nedjelju nakon Sajma runa, a dotada je preostalo tek mjesec dana. Vjenčanje kćeri gradskog načelnika bit će velik događaj.

Najugledniji građani bit će pozvani na banket u cehovsku vijećnicu, a za još nekoliko stotina uzvanika bit će priređen piknik na Polju ljubavnika. Njezin otac ponekad je satima planirao cijeli događaj, jelovnike i načine zabave, da bi ubrzo zaboravio sve što je rekao i sutradan počinjao iznova.

To je sada potisnula iz misli i svu pozornost usmjerila na problem koji će, nadala se, biti lakše riješiti. "U posljednjih mjesec dana došlo je do velikog porasta broja odmetničkih napada", reče. "Do njih najčešće dolazi nedjeljom, a žrtve su redovito ljudi koji donose proizvode na prodaju u Kingsbridge."

Prekinuo ju je Elfric. "To radi brat tvog zaručnika!" reče. "O tome razgovaraj s Merthinom, a ne s nama."

Caris potisne val zdvojnosti koji ju je počeo obuzimati. Njezin šogor nikad nije propuštao priliku da je podbode. A ona je itekako bila svjesna moguće Ralphove uloge u napadima. Merthina je to razdiralo, a Elfric je u svemu uživao.

Dick Pivar reče: "Ja mislim da je za napade kriv Tam Skriveni."

“Možda obojica”, reče Caris. “Držim da se Ralph Fitzgerald, koji iza sebe ima i određenu vojnu obuku, mogao udružiti s nekom već postojećom skupinom odmetnika, koji su sada zahvaljujući tome jednostavno organiziraniji i djelotvorniji.”

Debela Betty Pekarica, koja je bila najuspješniji nuditelj pekarskih proizvoda u gradu, reče: “Tko god to bio, upropastit će ovaj grad. Više nitko ne dolazi na sajam!”

Bila je to pretjerana ocjena, no posjeti tjednome sajmu drastično su se smanjili, a posljedice su osjećali praktički svi trgovci i obrtnici u gradu, od pekarnica do bordela.

“No ni to nije ono najgore”, reče Caris. “Za četiri tjedna slijedi nam Sajam runa.

Nekolicina ovdje nazočnih ljudi uložila je velika sredstva u novi most, koji bi trebao biti pripravan za uporabu, s privremenim drvenim kolnikom, u vrijeme otvorenja sajma. Većina nas u poslu ovisi o tom godišnjem sajmu. Ja osobno imam puno skladište skupog grimiznog sukna koje treba prodati. Pročuje li se kako postoji velika mogućnost da odmetnici opljačkaju ljude koji su se uputili u Kingsbridge, može nam se dogoditi da ostanemo bez kupaca.”

Ta ju je mogućnost brinula i više nego što je pokazivala. Ni njoj ni ocu nije preostalo ništa od gotovog novca. Sve su bili uložili u most ili je bilo u sirovoj vuni i grimiznom suknu. Sajam runa bio im je prilika da dođu do novca. Ne pojavi li se ondje dovoljno kupaca, naći će se u teškoj situaciji. Među ostalim, tko će podmiriti troškove vjenčanja?

Ona nije bila jedini zabrinuti građanin. Rick Srebrnar, prvi čovjek zlatarskog ceha, reče: “Bila bi to treća loša godina zaredom.” Bio je to uštogljen, sitničav čovjek, uvijek besprijekorno odjeven. “Neke od mojih ljudi to bi dokrajčilo”, nastavi. “Polu godišnjeg prometa ostvarimo oa Sajmu runa.”

Edmund reče: “To bi dokrajčilo ovaj grad. Ne možemo dopustiti da se takvo što dogodi.”

Raspravi su se priključili još neki. Caris, koja je neslužbeno vodila skup, pustila ih je da se žale. Zahvaljujući pojačanom dojmu hitnosti, lakše će prihvatiti radikalno rješenje koje se spremala predložiti.

Elfric reče: “Šerif iz Shiringa trebao bi nešto poduzeti. Zašto je plaćen, ako ne za održavanje reda i mira?”

Caris odgovori: “Ne može pretražiti cijelu šumu. Nema dovoljno ljudi.”

“Dovoljno ljudi ima grof Roland.”

Bile su to tek puste želje, no Caris je dopustila da se rasprava razvije, tako da će svi, kad ona predloži svoje rješenje, znati da nema pravih alternativa.

Edmund se sada obrati Elfricu: “Grof nam neće pomoći - već sam ga pitao.”

Caris, koja je zapravo napisala Edmundovo pismo Rolandu, reče: “Ralph je bio grofov čovjek i još je uvijek njegov. Već ste primijetili da odmetnici ne napadaju ljude koji idu na sajam u Shiring.”

Elfric ogorčeno reče: “Ti seljaci iz Wigleigha nisu se ni smjeli potužiti na grofova štitonošu - što si oni uopće umišljaju?”

Caris se upravo spremala ogorčeno uzvratiti, no pretekla ju je Betty Pekarica. “Ti, znači, smatraš da gospodarima treba dopustiti da siluju koga god požele?”

U raspravu se sada umiješao Edmund. “To je već posve drugo pitanje”, reče energično, iskazujući barem dio nekadašnje autoritativnosti. “To se već dogodilo i Ralph sada vreba i napada nas. Sto ćemo poduzeti? Šerif nam ne može pomoći, a grof ne želi.”

Rick Srebrnar reče: “A lord William? On se svrstao na stranu stanovnika Wigleigha - on je kriv što je Ralph odmetnik.”

“Pitao sam i njega”, reče Edmund. “Kaže da nismo na njegovu području.”

Rick reče: “To je problem kad ti je gospodar priorat - kakva je korist od priora kad ti zatreba zaštita?”

Caris reče: “To je još jedan od razloga zbog kojeg od kralja tražimo povelju slobodnoga kraljevskog grada. Tada bismo bili pod kraljevskom zaštitom.”

Elfric reče: “Imamo svog pozornika. Sto on radi?”

Tada se oglasio Mark Tkalac. On je bio jedan od pozornikovih pomoćnika. “Mi smo pripravnici učiniti što god treba”, reče. “Samo nam recite.”

Caris reče: “Nitko ne sumnja u vašu hrabrost. Ali vaša je dužnost baviti se onima koji izazivaju probleme u gradu. John Pozornik nije dovoljno stručan i vješt za hvatanje odmetnika.”

Mark, koji je bio blizak s Caris jer joj je vodio valjaonicu u Wigleighu, pomalo ogorčeno upita; “A tko to onda može učiniti?”

Caris je cijelo vrijeme usmjeravala raspravu upravo prema tom pitanju. “Zapravo postoji jedan iskusni vojnik koji nam je voljan pomoći”, reče.

“Ja sam si uzela slobodu da ga pozovem da večeras dođe ovamo. Čeka u kapeli.”

Povisivši glas, povikala je: “Thomase, hoćeš li nam se pridružiti?”

Iz malene kapele na završetku dvorane izišao je Thomas Langley.

Rick Srebrnar sumnjičavo upita: “Redovnik?”

“Prije nego što se zaredio, bio je vojnik”, objasni Caris. “Tako je i ostao bez ruke.”

Elfric mrzovoljno reče: “Trebalo je tražiti dopuštenje članova ceha prije nego što je pozvan.” Caris je s radošću shvatila da se nitko nije obazirao na te riječi: sve je odviše zanimalo što će reći Thomas.

“Treba formirati svojevršno redarstvo”, reče Thomas na početku. “Prema dostupnim informacijama, riječ je o dvadesetorici do tridesetorici odmetnika. A to nije mnogo. Većina građana dobro se služi lukom i strijelama, zahvaljujući vježbama koje se provode nedjeljom prije podne. Stotinu građana, pripremljenih i pod inteligentnim vodstvom, može bez poteškoća nadvladati odmetnike.”

“Sve je to u redu”, reče Rick Srebrnar. “Ali moramo ih prvo pronaći.”

“Svakako”, reče Thomas. “No gotovo sam posve uvjeren da netko u Kingsbridgeu dobro zna gdje su.”

Merthin je trgovca drvenom građom, Jakea Chepstowa, bio zamolio da mu iz Walesa donese komad škriljevca - najveći koji uspije pronaći. Jack se sa sljedećeg pohoda vratio s tankim komadom sivog velškog škriljevca, približnih dimenzija trideset puta

trideset centimetara. Merthin je stavio kamen u drveni okvir, te tako dobio pločicu za nacрте.

Te večeri, dok je Caris bila u župnome cehu, Merthin je bio u svojoj kući na Otoku gubavaca, gdje je radio na kartografskome prikazu otoka. Iznajmljivanje za pristaništa i skladišta bio je tek početak njegovih ambicija. Zamišljao je cijelu ulicu punu gostionica, svratišta i prodavaonica, ulicu koja bi prelazila otok od mosta do mosta. On bi sam podignuo kuće i iznajmljivao ih poduzetnim građanima Kingsbridgea. Uzbudivalo ga je razmišljanje o budućnosti grada i zamišljanje kuća i ulica koje će gradu biti potrebne. O takvim stvarima trebao bi se brinuti priorat, samo da su mu na čelu bolji ljudi.

U tim planovima bila je i nova kuća za njega i Caris. To bi bilo ugodno malo zdanje, useljivo odmah nakon njihova vjenčanja, no s vremenom bi trebali još prostora, osobito budu li imali djecu. Već je bio odredio jedno mjesto na južnoj obali, gdje će imati mnogo svježeg zraka s rijeke. Veći je dio otoka bio kamenit, no na parceli koju je bio odabrao, nalazilo se i maleno područje obradive zemlje, gdje bi mogao uzgajati voćke. Dok je planirao izgled kuće, uživao je zamišljajući ih zajedno, jedno uz drugo, iz dana u dan, zauvijek.

Snatrenje mu je prekinulo kucanje na vratima. Trgnuo se. Inače noću nitko nije dolazio na otok - osim Caris, a ona ne bi kucala. "Tko je?" upita nervozno.

U kuću je ušao Thomas Langley.

"Redovnici bi u ovo vrijeme morali spavati", reče Merthin.

"Godwyn ne zna da sam ovdje." Thomas pogleda ploču za crtanje. "Crtaš lijevom rukom?"

"Lijevom, desnom, svejedno mi je. Hoćeš li malo vina?"

"Ne, hvala. Za nekoliko sati moram ustati radi zornice, pa bih bio još pospaniji."

Merthinu je Thomas bio drag. Njih dvojica bili su nekako povezani još od onog dana, prije dvanaest godina, kad je obećao da će, umre li Thomas, odvesti svećenika do mjesta na kojem je zakopano pismo. Kasnije, dok su zajedničkim naporima popravljali katedralu, Thomas je uvijek davao jasne upute i bio ljubazan prema naučnicima. Uspijevao je biti iskren u vezi s vlastitim vjerskim

pozivom a da pritom nije postajao tašt: svi Božji ljudi trebali bi biti upravo takvi, držao je Merthin.

Rukom mu je pokazao stolicu kraj vatre. “Kako ti mogu pomoći?”

“Riječ je o tvome bratu. Treba ga nekako zaustaviti.”

Merthin se lecne, kao da ga je nešto iznenada zaboljelo. “Kad bih nešto mogao, svakako bih to učinio. Ali nisam ga vidio, a i da se vidim s njim, nisam baš siguran da bi me poslušao. Nekoć je od mene tražio savjete i usmjeravanje, ali čini mi se da su ti dani sada prošlost.”

“Upravo dolazim sa sastanka u župnome cehu. Zatražili su od mene da organiziram redarstvo.”

“Nemoj očekivati da sudjelujem.”

“Ne, nisam zato došao.” Thomas se zabavljeno nasmiješi. “Među tvojim brojnim nevjerojatnim darovima nisu i vojničke vještine.”

Merthin tužno kimne. “Hvala.”

“Ali, možeš mi nekako pomoći, budeš li bio voljan...”

Merthin osjeti nelagodu. “Pa, reci.”

“Odmetnici zacijelo imaju skrovište nedaleko od Kingsbridgea. Molio bih te da promisliš o tome gdje bi mogao biti tvoj brat. Vjerojatno se radi o mjestu koje obojica poznajete - možda o kakvoj špilji ili napuštenoj lugarskoj kolibi u šumi.”

Merthin je oklijevao.

Thomas reče: “Znam da ga nikako ne bi volio izdati. Ali sjeti se samo prve napadnute obitelji: čestiti i marljivi seljak, njegova zgodna supruga, četrnaestogodišnji momčić i malena djevojčica. Troje ih je sada mrtvo, a djevojčica nema roditelje. Koliko god volio brata, moraš nam pomoći da ga uhvatimo.”

“Znam.”

“Pada li ti na pamet gdje bi mogao biti?”

Merthin još nije bio pripravan odgovoriti na to pitanje. “Hoćete li ga zarobiti živog?”

“Ako ikako bude moguće.”

Merthin odmahne glavom. “To mi nije dovoljno. Treba mi jamstvo.”

Thomas je još nekoliko trenutaka šutio. Na koncu reče: “U redu. Uhitit ću ga živog. Ne znam kako, ali već ću smisliti neki način. Obećajem.”

“Hvala.” Merthin na trenutak zašuti. Znao je da to mora učiniti, no srce mu se bunilo. Nakon nekoliko trenutaka prisilio se na to da progovori. “Kada mi je bilo približno trinaest godina, često smo odlazili u lov, nerijetko sa starijim dječacima. U lovu bismo ostali cijeli dan, te bismo jeli ono što bismo ulovili. Ponekad smo išli sve do krednih brežuljaka i viđali se s obiteljima koje su ondje boravile po cijelo ljeto, u ispaši s ovcama. Pastirice su često vrlo slobodoumne i opuštene - neke su nam dopuštale i da ih ljubimo.” Načas se nasmiješio. “Zimi, kad ih nije bilo, njihove kolibe služile su nam kao sklonište. Moguće je da se Ralph skriva upravo ondje.”

“Hvala”, reče Thomas i ustane.

“Ne zaboravi obećanje.”

“Neću.”

“Prije dvanaest godina povjerio si mi tajnu.”

“Znam.”

“Nisam te iznevjerio.”

“To znam.”

“Sada ja vjerujem tebi.” Merthin je znao da se te riječi mogu tumačiti dvojako: kao molba za protuuslugom ili kao prikrivena prijetnja. I neka. Neka Thomas to shvati kako god želi.

Thomas ispruži ruku, a Merthin je čvrsto stisne. “Održat ću riječ”, reče Thomas, pa iziđe.

Ralph i Tam jahali su uzbrdicom jedan uz drugoga, a pratili su ih Alan Fernhill na konju, te ostali odmetnici koji su pješačili. Ralph se osjećao dobro: još jednom uspješno su odradili nedjeljno prijepodne. Stiglo je proljeće i seljaci su na sajam počeli donositi svježe proizvode. Pripadnici razbojničke bande sada su nosili šest janjaca, posudu s medom, zatvoreni vrč s vrhnjem, te nekoliko kožnatih mjehova vina. Kao i obično, odmetnici su pretrpjeli tek manje ozljede, po nekoliko porezotina i modrica, koje su im nanijele nepromišljenije žrtve.

Udruživanje s Tamom pokazalo se iznimno uspješnim. Za dva sata nezahtevne borbe dobivali su sve što im je trebalo za tjedan

dana života u obilju. Ostalo su vrijeme danju lovili, a navečer pili. Nije bilo tupih i napornih kmetova koji bi gnjavili sa sporovima oko mede i varali prilikom isplate najamnine. Nedostajale su im jedino žene, a danas je popravio i to, otevši dvije punašne djevojke, sestre od približno trinaest-četrnaest godina.

Zalio je samo što se nikada nije borio za kralja. To mu je bila želja još od djetinjstva i zbog toga je i dalje povremeno osjećao bolnu čežnju. Odmetnički je život bio odviše jednostavan. Nije se mogao osobito ponositi time što ubija nenaoružane kmetove. Onaj dječak u njemu i dalje je žudio za slavom. Ni sebi ni drugima nikada nije uspio dokazati da se u njemu skriva duša istinskog viteza.

No neće dopustiti da mu takve misli pokvare raspoloženje. Dok se uspinjao uzvisinom koja je skrivala povišeni pašnjak na kojem im se nalazilo sklonište, radovao se večerašnjoj gozbi. Moći će ispeći janje na ražnju i piti vrhnje s medom. A tek djevojke... Ralph je zaključio kako će ih natjerati da legnu jedna uz drugu, pa će tako svaka od njih gledati kako joj jedan muškarac za drugim oskvrnjuje sestru. Od te pomisli srce mu je brže zakucalo.

Sada su se već vidjela i kamena skloništa. Njima se više neće moći dugo služiti, razmišljao je sada Ralph. Trava buja i ovdje će se ubrzo pojaviti pastiri. Uskrs ove godine pada rano, pa će Duhovi biti ubrzo nakon prvog dana svibnja. Odmetnici će morati potražiti novi logor.

Kada se našao na pedesetak metara od najbližeg skloništa, šokirao se ugledavši nekog čovjeka koji je izišao iz njega.

I on i Tam zaustavili su konje, a odmetnici su se okupili oko njih, držeći ruke na oružju.

Onaj je muškarac krenuo prema njima i Ralph je tada uvidio da je riječ o redovniku. Tam, koji se nalazio kraj Ralpa, reče: "Za ime svijeta, što je...?"

Jedan rukav redovnikove halje bio je prazan i Ralph odmah prepozna brata Thomasa iz Kingsbridgea. Thomas im je prilazio kao da ih je igrom slučaja susreo u glavnoj gradskoj ulici. "Zdravo, Ralphe", reče. "Sjećaš me se?"

Tam upita: "Poznaješ tog čovjeka?"

Thomas je prišao Ralphu s desne strane konja, te ispružio desnu ruku da se rukuju.

Što on, dovraga, radi ovdje? S druge strane, kako bi ih jednoruki redovnik uopće mogao ugroziti? Zbunjen, Ralph se nagne i stisne mu ruku. Thomas brzo pridigne ruku i uhvati ga za lakat.

Krajičkom oka Ralph je uočio neko kretanje u blizini kamenih skloništa.

Podignuvši pogled, ugledao je muškarca koji je izišao kroz vrata najbliže nastambe.

Za njim je izišao još jedan muškarac, pa još trojica. A onda je shvatio da naviru iz svih skloništa - i stavljaju strijele na dugačke lukove. Tada mu je sinulo da je njegova skupina uletjela u stupicu - no u tom trenutku stisak na laktu se pojačao i redovnik ga je snažnim i naglim pokretom povukao s konja.

Odmetnici su stali vikati, a Ralph je svom težinom tresnuo na tlo i našao se na leđima. Njegov konj, Griff, prestrašeno se pomaknuo u stranu. Kada je Ralph pokušao ustati, Thomas gaje poklopio svom težinom tijela, poput kakvog stabla, posve ga priljubivši uz tlo i ležeći na njemu poput ljubavnika. "Lezi mirno i nećeš umrijeti", šapne mu na uho.

Ralph je tada začuo zvuk desetaka strijela istovremeno ispaljenih iz onih velikih i moćnih lukova. Bio je to onaj smrtonosni fijuk, nalik na iznenadni vjetar grmljavinskog nevremena. Bila je to zaglušujuća buka - strijelaca je zacijelo i stotinu, pomisli on. Bilo je očito da su se bili sakrili u ona skloništa. Trenutak kada je Thomas uhvatio Ralpa za ruku, zasigurno je bio znak da iziđu i ispale strijele.

Pomislio je kako bi mogao zbaciti Thomasa, no onda se predomislio. Čuo je krikove odmetnika. S tla nije vidio mnogo, no primijetio je da su neki od njegovih ljudi isukali mačeve. No bili su predaleko od napadača: potrče li prema njima, ovi će ih pokositi prije nego što stignu do njih. Bio je to pravi masakr, a ne bitka. Začuo se i topot kopita, pa se Ralph upitao je li Tam nasrnuo na napadače ili već bježi.

Sljedeće trenutke obilježila je posvemašnja pomutnja, no ni to nije dugo potrajalo.

Ubrzo je shvatio da se odmetnici povlače, glavom bez obzira.

Thomas je sišao s njegova tijela, ispod benediktinske halje izvukao dugačak bodež, te rekao: "I ne pomišljaj na to da izvučeš mač."

Ralph je ustao. Pogledao je napadače i među njima prepoznao mnoge: debelog Dicka Pivara, pohotljivog Edwarda Mesara, srdačnog Paula Zvonara, mrzovoljnog Billa Watkina - redom plahe i poslušne građane Kingsbridgea. Zarobili su ga trgovci i obrtnici. No to nije bilo najneobičnije u cijeloj priči.

Iznenadeno je pogledao Thomasa. "Spasio si mi život, redovniče", reče.

"Samo zato što me to zamolio tvoj brat", odgovori Thomas hladno. "Da se mene pitalo, bio bi mrtav i prije nego što si pao na tlo."

* * *

Zatvor u Kingsbridgeu nalazio se u podrumu cehovske vijećnice. Ćelija je imala kamene zidove, zemljani pod i bila bez prozora. Ondje nije bilo ni vatre, pa se zimi ponekad događalo da netko od zatvorenika umre od hladnoće. No sada je bio svibanj, a Ralph je imao vuneni ogrtač koji ga je noću grijao. Imao je i nešto pokućstva - stolicu, klupu i maleni stol - unajmio ga je od Johna Pozornika, a trošak je podmirio Merthin. Na suprotnoj strani hrastovih vrata s rešetkama nalazio se ured Johna Pozornika. Za sajmenih dana i tijekom Sajma runa, on i njegovi pomoćnici sjedili su u uredu i čekali da ih pozovu da riješe probleme.

U ćeliji s Ralphom bio je i Alan Fernhill. Jedan strijelac iz Kingsbridgea bio ga je oborio pogodivši ga u bedro. Iako rana nije bila teška, Alan nije mogao trčati. No Tam Skriveni uspio je pobjeći.

Ovo im je bio posljednji dan u zatvoru. Šerif je trebao stići oko podneva i odvesti ih u Shiring. Već su bili osuđeni na smrt, u odsutnosti, zbog silovanja Annet, te zbog zločina počinjenih na sudu pred sučevim očima: ranjavanja predsjednika porote, ranjavanja Wulfrica i bijega. U Shiringu će ih objesiti.

Sat prije podneva Ralphovi roditelji donijeli su im objed: toplu šunku, svježi kruh i vrč jakoga piva. S njima je došao i Merthin, a Ralph je zaključio kako se radi o oproštaju.

Slutnju je potvrdio njegov otac. “Nećemo poći za tobom u Shiring”, reče.

Njegova majka doda: “Ne želimo gledati kako...” Nije mogla dovršiti rečenicu, no znao je što je željela reći. Neće ići u Shiring da ga vide na vješalima.

Ralph je pio pivo, ali mu jelo baš nije išlo. Očekuju ga vješaj, pa mu se činilo besmislenim jesti. Osim toga, nije imao tek. Alan je navalio na hranu: činilo se da nema osjećaj da ga očekuje kobna sudbina.

Članovi obitelji sjedili su obavijeni neugodnom tišinom. Iako su im to bili posljednji zajednički trenuci, nitko nije znao što reći. Maud je tiho plakala, na Geraldovu licu odražavao se mračni bijes, dok je Merthin sjedio nagnut prema naprijed i rukama pridržavao glavu. Alan Fernhill izgledao je kao da se dosađuje.

Ralph je imao više pitanja namijenjenih bratu. Dio njega nije ih htio postaviti, no sada je uvidio da za to više neće imati prigode. “Kada me brat Thomas povukao s konja i tako me zaštitio od strijela, zahvalio sam mu jer mi je spasio život”, reče.

Gledajući brata, nastavi: “Thomas je rekao da je to učinio zbog tebe, Merthine.”

Merthin samo kimne.

“Ti si ga to zamolio?”

“Da.”

“Znao si, znači, što će se dogoditi...?”

“Da.”

“Kako je Thomas znao gdje će me pronaći?”

Merthin nije odgovorio.

Ralph reče: “Ti si mu rekao, zar ne?”

Merthin nije odgovorio.

Ralph ponovi: “Ti si mu rekao, zar ne?”

Njihova je oca to šokiralo. “Merthine!” usklikne. “Kako si mogao?”

Alan Fernhill reče: “Izdajnička svinjo.”

Merthin se obrati Ralphu: “Ubijao si ljude! Nedužne seljake, njihove žene i djecu!

To je trebalo prekinuti!”

Na vlastito iznenađenje, Ralph nije osjetio gnjev, nego je samo imao dojam da ga nešto počinje gušiti. S mukom progutavši slinu, upita: "Ali zašto si onda tražio Thomasa da mi poštedi život? Jer ti je draže da završim na vješalima?"

Maud reče: "Ralphe, nemoj", pa stane jecati.

"Ne znam", odgovori Merthin. "Možda sam samo želio da još malo poživim."

"Ali izdao si me." Ralph sada uvidi da je na rubu sloma. Imao je dojam da mu se u očima nezadrživo skupljaju suze i osjećao je sve snažniji pritisak u glavi. "Izdao si me", ponovi.

Merthin ustane i gnjevno reče: "Ali, tako mi svega, to si i zavrijedio!"

Maud reče: "Ne svađajte se."

Ralph tužno odmahne glavom. "Nećemo se svađati", reče. "Ti su dani prošlost."

Uto su se otvorila vrata i u ćeliju je ušao John Pozornik. "Stigao je šerif", reče.

Maud zagrlila Ralpa i stisne ga, neutješno plačući. Nekoliko trenutaka kasnije Gerald ju je obzirno odvojio od njega.

John je izišao, a Ralph je pošao za njim. Iznenadilo ga je što ga nisu ni vezali ni stavili u lance. Jednom im je već umakao - ne pribojavaju li se da bi nešto tako mogao ponoviti? Prošao je kroz pozornikov ured i izišao na otvoreno. Obitelj je izišla za njim.

Ranije je zacijelo kišilo, jer se jarko sunčevo svjetlo sada odražavalo na vlažnoj ulici i Ralph je morao stisnuti kapke da se zaštiti od tog bljeska.

Kada su mu se oči priviknule na toliko svjetla, razabrao je i vlastitog konja, Griffa, pripravnog i osedlanog. To mu je razgalilo srce. Uhvatio je uzde i stao mu šaputati na uho. "Nikada me nisi iznevjerio, mali moj, nije li tako?" Konj je frknuo i zatoptao nogama, sretan zbog gospodareva povratka.

Šerif i nekolicina pomoćnika već su ga čekali, na konjima i naoružani do zuba: Ralpu će dopustiti da jaše do Shiringa, ali neće ništa riskirati. Shvatio je da ovaj put neće moći pobjeći.

A onda je pogledao malo bolje. Čekao ga je šerif, no naoružani jahači nisu bili njegovi pomoćnici, nego ljudi grofa Rolanda. A tada je

ugledao i samoga grofa, crne kose i crne brade, na sivome bojnom konju. Sto on radi ovdje?

Ne sjahavši, grof je Johnu Pozorniku dodao smotani list pergamenta. "Pročitaj to, ako znaš čitati", reče Roland, kao i uvijek, jednom stranom usta. "Kraljev ukaz. Svi su zatvorenici u grofoviji pomilovani i slobodni - pod uvjetom da podu sa mnom i pridruže se kraljevoj vojsci."

Gerald usklikne: "Huraaa!" Maud je briznula u plač. Merthin je pogledao preko pozornikova ramena i pročitao dokument.

Ralph pogleda Alana, koji upita: "Što to znači?"

"Znači da smo slobodni!" odgovori Ralph.

John Pozornik reče: "Tako je, ako sam dobro pročitao." Pogledao je šerifa.

"Potvrđujete to?"

"Da", reče šerif.

"Onda se tu više nema što reći. Ovi ljudi mogu slobodno poći s grofom." Pozornik je ponovno smotao dokument.

Ralph pogleda brata. Merthin je plakao. Jesu li to suze radosnice ili odraz frustriranosti?

Više nije imao vremena razmišljati o tome. "Hajdemo", reče Roland nestrpljivo.

"Dovršili smo formalnosti, krenimo na put. Kralj je u Francuskoj - očekuje nas dugo putovanje!" Okrenuvši konja, krenuo je glavnom ulicom.

Ralph podbode Griffa, a konj željno pode za grofom.

Poglavlje 41

Nikako ne možeš dobiti spor”, reče Gregory Longfellow prioru Godwynu, koji je sjedio u velikome naslonjaču u glavnoj prostoriji priorove kuće. “Kralj će Kingsbridgeu dodijeliti povelju slobodnoga grada.”

Godwyn se zapilji u njega. Taj odvjetnik donio mu je pobjedu u dva slučaja pred kraljevskim sudom, jednom protiv grofa, a drugi put protiv gradskog načelnika. Ako se tako uspješan odvjetnik smatra poraženim, onda je poraz zasigurno neizbježan.

A takvo što ne može se trpjeti. Postane li Kingsbridge slobodni kraljevski grad, priorat će se naći posve u drugome planu. Priorat tim gradom vlada već stotinama godina. U Godwynovim očima grad i postoji samo radi služenja prioratu, koji, pak, služi Bogu. Sada će priorat postati tek dio grada kojim vladaju trgovci i obrtnici, koji služe bogu Novcu. A Knjiga života navodit će kako se prior koji je to dopustio zvao Godwyn.

Posve obeshrabren, sada upita: “Potpuno si siguran?”

“Uvijek sam potpuno siguran”, odgovori Gregory.

Godwyna je takvo držanje duboko iritiralo. Gregoryjeva samouvjerenost bila je zgodna kada se tako s visoka obraćao Godwynovim protivnicima, no kada je takav stav bio usmjeren prema njemu, nije mogao suspregnuti bijes. Sada gnjevno reče:

“Putovao si sve do Kingsbridgea da mi kažeš kako ne možeš učiniti ono što sam tražio?”

“I kako bih preuzeo honorar”, odgovori Gregory vedro.

Godwyn ga poželi baciti u ribnjak u toj finoj londonskoj odjeći.

Bila je subota uoči Duhova, dan prije početka Sajma runa. Vani, na travnjaku zapadno od katedrale, stotine trgovaca već je postavljalo štandove, a njihovi razgovori i međusobno dovikivanje stvarali su buku koja se čula i u priorovoj kući, u kojoj su Godwyn i Gregory sjedili svaki na jednome kraju velikog stola.

Philemon, koji je sjedio na klupi sa strane, obrati se Gregoryju: “Možda biste lordu prioru mogli objasniti kako ste došli do tako pesimističnog zaključka...” U posljednje vrijeme zvučao je napola

ponizno, a napola prijezirno. Godwyn nije bio uvjeren da mu se ta nova mješavina nužno sviđa.

Gregory nije reagirao na taj ton. "Svakako", reče. "Kralj je u Francuskoj."

Godwyn reče: "Ondje je već gotovo cijelu godinu, a da se baš i nije dogodilo mnogo toga."

"Ove zime doznat ćeš za mnoga dramatična zbivanja."

"Zašto?"

"Zacijelo si čuo za francuske napade na naše luke na jugu."

"Da", reče Philemon. "Kažu da su francuski mornari silovali redovnice u Canterburyju."

"Uvijek tvrdimo da je neprijatelj silovao redovnice", reče Gregory prijezirno.

"Obični puk zbog toga gorljivije podupire rat. Ali spalili su Portsmouth. I ozbiljno poremetili pomorski promet. Možda ste primijetili kako je pala cijena koju vam plaćaju za vunu."

"Itekako smo primijetili."

"To je dijelom posljedica otežanog transporta do Flandrije. Zbog istog razloga poskupjelo je vino koje kupujete iz Bordeauxa."

Vino si nismo mogli priuštiti ni po starim cijenama, pomisli Godwyn, ali ne reče ništa.

Gregory nastavi: "Čini se da su ti napadi tek uvod. Francuzi okupljaju flotu kojom će pokušati izvesti invaziju. Naši uhode kažu da već imaju više od dvije stotine plovila, usidrenih na ušću rijeke Zwin."

Godwynu nije promaklo da Gregory spominje "naši uhode", kao da je i on dio vlade. A zapravo je samo prenosio govorkanja. Ipak, sve je to zvučalo uvjerljivo. "Ali kakve veze ima rat s Francuzima s pitanjem statusa slobodnog kraljevskog grada za Kingsbridge?"

"Riječ je o porezu. Kralju treba novac. Župni je ceh ustvrdio da će grad biti uspješniji i imućniji, te će stoga plaćati i više poreza, oslobode li se trgovci i obrtnici nadzora priorata."

"A kralj u to vjeruje?"

"To se već ranije pokazalo točnim. Upravo zbog toga kralj i stvara slobodne gradove. Takvi gradovi potiču trgovanje, a trgovina potiče porezne prihode."

Ponovno taj novac, pomisli s gađenjem Godwyn. "I tu ne možemo baš ništa?"

"U Londonu ne. Predlažem da se koncentriraš na Kingsbridge. Možeš li uvjeriti župni ceh da povuče molbu? Kakav je taj stari načelnik? Je li ga moguće podmititi?"

"Moj ujak Edmund? Lošeg je zdravlja i kopni iz dana u dan. No njegova kći, moja sestrična Caris, pravi je pokretač svega."

"Ah, da, sjećam je se sa suđenja. Podosta je arogantna, učinilo mi se."

Rugala se sova... pomisli Godwyn s gorčinom. "Prava vještica", reče.

"Doista? To bi moglo biti korisno."

"Nisam mislio doslovno."

Philemon reče: "Lorde priore, zapravo je bilo glasina..."

Gregory ga pogleda uzdignutih obrva. "Zanimljivo!"

Philemon nastavi: "Vrlo je bliska s iscjeliteljicom po imenu Mattie, koja lakovjernim građanima miješa raznorazne napitke."

Godwyn se već spremio s prijezirom odbaciti ideje o pozivanju na vještice, no onda je odlučio da će šutjeti. Bilo koje oružje usmjereno protiv povelje o slobodnome statusu grada, mora biti Božji dar. Možda se Caris uistinu služi vješticijima, pomisli. Tko zna?

Gregory reče: "Vidim da si neodlučan. Dakako, ako ti je rođakinja draga..."

"Bila je dok smo bili mlađi", reče Godwyn, žaleći što više nema one nekadašnje jednostavnosti i iskrenosti. "Ali sa žaljenjem moram reći da od dobre djevojke nije postala bogobojazna žena."

"U tom slučaju..."

"Moram to istražiti", reče Godwyn.

Gregory reče: "Ako mi dopustiš... Jedan mali prijedlog?"

Godwyn je već bio sit Gregoryjevih prijedloga, ali to ipak nije imao hrabrosti reći.

"Svakako", reče blago pretjeranom ljubaznošću.

"Istrage o herezi znaju biti... pomalo prljave. Nikako ne bi smio uprljati ruke. A ljudi bi mogli biti i nervozni u razgovoru s priorom. Zadaću povjeri nekome tko izaziva manje strahopoštovanja."

Primjerice ovom mladom iskušniku.” Pokazao je prema Philemonu, koji je blistao od sreće. “Imam dojam daje on nekako... razuman.”

Godwyn se prisjeti kako je upravo Philemon otkrio slabost biskupa Richarda - njegovu vezu s Margery. Nema sumnje da je on čovjek za sve vrste prljavih poslova.

“U redu”, reče. “Utvrđi što možeš doznati, Philemone.”

“Hvala, lorde priore”, reče Philemon. “Bit će mi najveće moguće zadovoljstvo.”

U nedjelju ujutro ljudi su još uvijek masovno pristizali u Kingsbridge. Caris je stajala i gledala kako naviru preko Merthinova dva široka mosta, pješice, na konjima, na zaprežnim kolima s po dva ili četiri kotača, koje su vukli konji ili volovi, kolima pretovarenima proizvodima za prodaju na sajmu. Taj prizor ispunjavao joj je srce radošću. Nije bilo raskošnog i svečanog otvorenja - most zapravo i nije bio dovršen, ali je bio upotrebljiv zahvaljujući privremenome drvenom kolniku - no ipak, ubrzo se pročulo da je otvoren i da na putovima više ne vrebaju odmetnici. Na sajam je došao čak i Buonaventura Caroli.

Merthin je bio predložio drukčiji način ubiranja mostarine, koji je župni ceh objeručke prihvatio. Umjesto samo jedne naplatne kućice na završetku mosta, koja se pretvarala u usko grlo, na Otok gubavaca smjestili su desetoricu ljudi, u privremene naplatne kućice raspoređene na cesti između dvaju mostova. Većina ljudi plaćala je obvezni peni u hodu, ni na trenutak ne zastajući. “Nema čak ni reda”, reče Caris naglas, obraćajući se samoj sebi.

A vrijeme je bilo sunčano i toplo, bez izgleda za kišu. Ovaj će sajam biti nezapamćeno uspješan.

A ona će se, za tjedan dana, udati za Merthina.

U njoj su se i dalje komešale raznorazne sumnje u ispravnost te odluke. I dalje ju je užasavala pomisao da gubi neovisnost i postaje nečija imovina, iako je znala da Merthin nije od onih muškaraca koji će iskorištavati mogućnost zastrašivanja supruge. U onim rijetkim prigodama kada bi nekome priznala da to osjeća - na primjer u razgovoru s Gwendom, ili s Mattie Vidaricom - dobila je odgovor da razmišlja poput muškarca. No, da, neka bude i tako, ali ona se jednostavno tako osjeća.

No mogućnost da ostane bez njega, činila joj se još sumornijom. Što bi joj tada preostalo, osim posla s bojenjem tkanine koji je nimalo ne nadahnjuje?

Kad je na koncu objavio kako namjerava napustiti grad, budućnost joj se iznenada učinila posve praznom. I tada je shvatila da je jedino što je možda gore od braka s njim, stanje u kojem nije udana za njega.

Tako se barem tješila u pozitivnije intoniranim trenucima. S druge strane, ponekad, dok je budna ležala usred noći, samu je sebe vidjela kako se povlači u posljednji trenutak, često usred samog vjenčanja, kako odbija bračne zavjete i trči iz crkve, na opći užas sviju okupljenih.

To je obična glupost, činilo joj se sada, usred bijela dana, kada se sve razvijalo toliko dobro. Udat će se za Merthina i biti sretna.

Napustila je obalu i uputila se kroz grad do katedrale, već prepune vjernika koji su iščekivali prijepodnevenu misu. Prisjetila se kako ju je Merthin ondje dirao iza stupa.

Obuzela ju je nostalgija prema onoj bezumnoj strasti koja je obilježila rane faze njihove veze, prema onim dugotrajnim i intenzivnim razgovorima i krišom razmijenjenim poljupcima.

Zatekla ga je u prednjem dijelu prostora predviđenog za vjernike. Proučavao je južnu stranu kora, dio crkve koji im se dvije godine ranije bio urušio pred očima.

Prisjetila se kako je s Merthinom bila u prostoru iznad svoda, te kako je čula onaj jezovito neugodan razgovor između brata Thomasa i njegove supruge, razgovor koji je utjelovio sve njezine strahove i zbog kojeg je bila odbila Merthina. Tu je pomisao sada potisnula. "Čini se da se popravljena mjesta dobro drže", reče sada, pretpostavljajući o čemu on razmišlja.

On je sumnjičavo gledao uvis. "Dvije su godine ništa u životu jedne katedrale."

"Nema znakova propadanja."

"Zato to i jest toliko teško. I nevidljiva slabost može godinama djelovati na konstrukciju a da je nitko ne primijeti, sve dok se nešto ne sruši."

"Možda ovdje nema slabosti."

“Mora je biti”, reče on, već pomalo nestrpljivo. “Posve sigurno postoji razlog zbog kojeg je prije dvije godine došlo do onog urušavanja. Nikada nismo utvrdili o čemu se točno radi, pa to i nismo ispravili. A ako nešto nije ispravljeno, onda se i dalje radi o slabosti.”

“Možda se ispravilo samo od sebe.”

Ona je samo tako, iz zabave, iznosila protuargumente, no on ju je shvaćao ozbiljno. “Zdanja se obično ne popravljaju sama od sebe - ali, imaš pravo, takvo je što moguće. Moguće je da je negdje curila voda, možda iz neke začepljene vodorige, te da se nekako preusmjerila u manje štetan smjer.”

Redovnici su pjevajući počeli ulaziti u povorci, pa su okupljeni vjernici zašutjeli.

Redovnice su počele dolaziti kroz svoj ulaz. Jedna od novakinja podignula je pogled: bilo je to prelijepo blijedo lice u nizu glava pod kapuljačom. Bila je to Elizabeth Crkvenjak. Ugledala je Merthina i Caris zajedno, a od iznenadne zlobe koja se pojavila u njezinu pogledu Caris je zadrhtala. Elizabeth je potom pognula glavu i ponovno nestala u povorci identično odjevenih redovnica.

“Mrzi te”, reče Merthin.

“Misli da sam ja spriječila tvoj brak s njom.”

“I nije u krivu.”

“To nije istina - mogao si se oženiti djevojkom kojom god si htio!”

“Ali htio sam jedino tebe.”

“Poigravao si se s Elizabeth.”

“Njoj se zacijelo tako činilo”, reče Merthin sa žaljenjem u glasu. “Ali ja sam s njom samo volio razgovarati, osobito nakon što si se ti pretvorila u led.”

Ona osjeti nelagodu. “Znam. Ali Elizabeth se osjeća prevareno. Nervozna sam od tih njezinih pogleda.”

“Ne boj se. Sada je redovnica. Ne može ti ništa.”

Još neko vrijeme nakon toga oboje su šutjeli, stojeći jedno do drugoga, prisno se dodirujući ramenima i prateći obred. Biskup Richard sjedio je na prijestolju na istočnome kraju i nadzirao misu. Caris je znala da Merthin voli takve stvari. Nakon toga uvijek se nekako osjećao bolje, te govorio kako odlazak u crkvu na čovjeka i mora djelovati upravo tako. Caris je u crkvu dolazila jer su ljudi

primjećivali kad se ne bi pojavila, ali je u vezi s cijelom tom pričom imala brojne sumnje. Vjerovala je u Boga, ali nije bila sigurna da on svoje želje otkriva isključivo ljudima poput njezina bratića Godwyna. Zašto bi Bog, primjerice, htio da ga toliko hvale i slave? Kraljevi i grofovi zahtijevaju štovanje, a što su niže na hijerarhijskoj ljestvici, to zahtijevaju viši stupanj poslušnosti i pokornosti. Njoj se činilo da se svemogućem Bogu živo fućka za to pjevaju li građani Kingsbridgea pjesme u njegovu čast, približno jednako kao što se njoj živo fućka za to boji li je se neki jelen u šumi. Povremeno je izražavala takve smisli, no nitko je nije shvaćao ozbiljno.

Misli su joj sada odlutale prema budućnosti. Sve je nekako ukazivalo na to da će kralj podariti Kingsbridgeu povelju slobodnog kraljevskog grada. Njezin će otac po svoj prilici postati prvi gradonačelnik, pod uvjetom da mu se zdravlje poboljša.

Njezin posao s proizvodnjom tkanina i dalje će se razvijati. Mark Tkalac će se obogatiti. Zahvaljujući sve većim uspjesima i bogatstvu, župni ceh moći će urediti burzu vune, tako da će svi moći bez poteškoća poslovati, čak i za nepovoljna vremena. Zgradu će osmisliti i konstruirati Merthin. Čak će i prioratu biti bolje, iako joj Godwyn na tome neće zahvaliti.

Misa je završila, a redovnici i redovnice počeli su izlaziti. Jedan iskušenik napustio je povorku i došao među vjernike. Bio je to Philemon. Na njezino veliko iznenađenje, prišao je upravo njoj. "Možemo popričati?" upita on.

Ona potisne gađenje. Nešto u vezi s Gwendinim bratom bilo je izrazito odbojno.

"O čemu?" upita gotovo osorno.

"Zapravo bih od tebe trebao savjet", reče on, te se pokušava privlačno nasmiješiti.

"Poznaješ Mattie Vidaricu..."

"Da."

"Što misliš o metodama kojima se služi?"

Ona ga prodorno pogleda. Na što cilja? Odmah je zaključila kako će, bez obzira na njegove motive, biti najbolje da stane u Mattienu obranu. "Nikada, dakako, nije proučavala tekstove drevnih učitelja. Unatoč tome, njezini pripravci daju rezultate - ponekad i

bolje nego redovnički. Čini mi se da je razlog to što sve temelji na onome što je već ranije dalo dobre rezultate, a ne na teoriji o životnim sokovima.”

Ljudi koji su se našli u blizini znatiželjno su je slušali, a neki su se sada i nepozvani pridružili raspravi.

“Našoj je Nori dala napitak koji joj je spustio temperaturu”, reče Madge Tkalčeva.

John Pozornik pridoda: “Kad sam slomio ruku, od njezina lijeka nisam osjećao bol, a Matthew Brijač namjestio mi je kost.”

Philemon upita: “Kakve čari izgovara dok priprema mješavine?”

“Nema nikakvih čari!” uzvratilo ogorčeno Caris. “Ljudima govori da mole dok uzimaju njezine pripravke, jer jedino Bog može izliječiti - tako uvijek kaže.”

“Je li moguće da je vještica?”

“Ne! To je apsurdna pomisao.”

“Samo što je crkveni sud dobio pritužbu.”

Caris osjeti kako je obuzima ledena jeza. “Tko se žalio?”

“Ne mogu otkriti. Ali zamolili su me da istražim stvar.”

Caris je to zbunilo. Tko bi Mattie mogao biti neprijatelj? obraćajući se Philemonu, reče: “Barem bi ti trebao znati koliko vrijedi Mattie – spasila je život tvoje sestre kada je rađala Sama. Da nije bilo Mattie, Gwenda bi iskrvarila i umrla.”

“Tako nekako izgleda...”

“Izgleda? Pa Gwenda je živa, nije li tako?”

“Da, svakako. Sigurna si, znači, da Mattie ne zaziva vruga?”

Caris je primijetila da je to pitanje postavio blago povišenim glasom, kao da želi biti siguran da su ga čuli i svi oko njih. Iako je bila zbunjena, nije ni najmanje sumnjala u odgovor. “Dakako da sam sigurna! Ako želiš, mogu i svečano prisegnuti.”

“Nema potrebe”, reče Philemon ugladenim glasom. “Hvala na savjetu.” Kimnuo je, nekako se napola naklonio, pa se žurno udaljio.

Caris i Merthin krenuli su prema izlazu. “Kakve gluposti”, reče Caris. “Mattie, pa vještica!”

Merthin se doimao zabrinuto. “Philemon vjerojatno traži dokaze protiv nje, zar ne?”

“Da.”

“Zašto se onda obratio tebi? Morao je znati da ćeš upravo ti najžešće poricati takve optužbe. Zašto bi je on toliko želio osloboditi optužbe?”

“Ne znam.”

Prošli su kroz veličanstvena zapadna vrata i izišli na travnjak. Sunčevo je svjetlo obasjavalo stotine štandova pretrpanih šarolikim proizvodima. “Nema smisla...” reče Merthin. “I to me muči.”

“Zašto?”

“To je poput uzroka slabosti u južnome brodu. Ako to nešto ne vidiš, moguće je da nevidljivo djeluje i potkopava te - a znat ćeš tek kada se sve oko tebe počne urušavati.”

Grimizna tkanina koju je Caris prodavala na svome štandu nije bila jednako kvalitetna kao tkanina koju je prodavao Loro Firentinac, iako je čovjek morao imati izoštrano oko za vunu da uoči razliku. Tkanje nije bilo toliko pravilno i čvrsto, jer su talijanski tkalački stanovi bili nekako bolji. Boja je bila jednako jaka i svijetla, ali nije bila savršeno ravnomjerna po cijeloj duljini, tako da nije bilo sumnje u to da su talijanski bojari vještiji. Zbog toga je tražila desetinu manje od Lorove cijene.

Ipak, bio je to bez konkurencije najbolji engleski grimiz koji se ikada pojavio u Kingsbridgeu, tako da je posla bilo mnogo. Mark i Madge bili su zaduženi za maloprodaju, te su prodavali kupcima materijal na metre, dok se Caris brinula za kupce koji su kupovali na veliko, dogovarajući popust po bali ili šest bala s trgovcima iz Winchestera, Glouceстера, čak i Londona. U ponedjeljak oko podneva već je znala da će i prije isteka tjedna rasprodati sav materijal.

Kada je u vrijeme podnevne stanke za objed ponestalo kupaca, krenula je u obilazak sajma. Osjećala je duboko zadovoljstvo. Nadvladala je tešku situaciju, baš kao i Merthin. Zaustavila se kod Perkinova štanda, da porazgovara s ljudima iz Wigleigha. Čak je i Gwenda došla do velikog uspjeha. Udala se za Wulfrica - što se ranije činilo posve nemogućim - a tu je bilo i dijete, jednogodišnji Sammy, koji je sjedio na tlu, debeljuškast i sretan. Annet je, kao i uvijek, prodavala jaja. A Ralph je bio u Francuskoj, borio se za kralja, te je bilo moguće da se više nikada neće vratiti.

Malo dalje ugledala je Jobyja, Gwendina oca, koji je prodavao vjeveričja krzna.

Iako je bio oličenje pokvarenjaka, činilo se da više ne može nauditi Gwendi.

Caris se zaustavila kod štanda svoga oca. Bila gaje uvjerala da te godine kupi manju količinu runa. Međunarodno tržište vune nikako se ne može uspješno razvijati dok Francuzi i Englezi jedni drugima napadaju luke i spaljuju brodove. "Kako ide posao?" upita ga.

"Dobro", reče on. "Čini mi se da sam sve procijenio podosta dobro." Zaboravljao je da su procjene bile njezine, a ne njegove, te da je ona upozoravala na oprez. No to joj nije smetalo.

Uto se pojavila njihova kuharica, Tutty, s Edmundovim objedom: loncem variva od ovčetine, kruhom i vrčem piva. Bilo je važno ostaviti dojam o uspješnosti i bogatstvu, ali ne pretjeranome. Edmund je još davno objasnio Caris da kupci, iako moraju biti uvjereni da kupuju robu od uspješnog poslovnog čovjeka, nikako ne bi voljeli imati dojam da povećavaju bogatstvo nekome tko se, po svemu sudeći, već ionako kupa u novcu.

"Jesi li gladna?" upita je.

"Umirem od gladi."

Ustao je i posegnuo za loncem. A onda je zateturao, ispustivši nekakav neobičan zvuk, mješavinu gundanja i krika, te pao.

Kuharica je kriknula.

Caris poviče: "Oče!" No znala je da joj se neće javiti. Po tome kako je udario o tlo, bilo joj je jasno da nije pri svijesti, budući da je pao svom težinom, poput vreće krumpira. Odupirala se porivu da krikne. Kleknula je kraj njega. Bio je živ i promuklo je disao. Uхватила ga je za ručni zglob i opipala mu bilo: srce je kucalo snažno, ali sporo. Lice mu je bilo crveno. Uvijek je bilo crvenkasto, no ta se boja sada doimala intenzivnijom.

Tutty upita: "Što mu je? Što mu je?"

Caris se snagom volje prisilila da progovori smirenim tonom. "Doživio je napadaj", reče. "Pozovi Marka Tkalca. On može oca odnijeti u bolnicu."

Kuharica je odmah otrčala. Oko njih su se okupili ljudi sa susjednih štandova.

Dick Pivar je rekao: "Jadni Edmund - što mogu učiniti?"

Dick je bio odveć star i debeo da podigne Edmunda. Caris reče: "Doći će Mark, pa će ga odnijeti u bolnicu." Tada je zaplakala. "Nadam se da će sve biti u redu", reče.

Pojavio se i Mark. Bez poteškoća je podignuo Edmunda, oprezno ga položio u naručje, te krenuo prema bolnici, probijajući se kroz gužvu i pritom vičući: "Mjesta, molim! Pazite! Sklonite se s puta! Mjesta za bolesnika."

Caris je išla za njim, već izvan sebe. Od suza gotovo ništa nije vidjela, pa se samo držala Markovih širokih leđa. Tako su stigli do bolnice, te ušli. Caris je sa zahvalnošću ugledala toliko joj dobro poznato kvrgavo lice Stare Julie. "Dovedite majku Ceciliju, što brže!" reče joj Caris. Stara se redovnica žurno udaljila, a Mark je Edmunda položio na ležaj kraj oltara.

Edmund je i dalje bio u nesvijesti, zatvorenih očiju, isprekidana i promukla disanja. Caris mu opipa čelo: nije bio ni vruć ni hladan. Što je uzrok svemu tome?

Sve se odigralo tako naglo. U jednom trenutku normalno je razgovarao, a već trenutak kasnije pao je bez svijesti. Kako se takvo što uopće može dogoditi?

Uto se pojavila i majka Cecilia. Njezina užurbana učinkovitost ulijevala je sigurnost. Kleknula je kraj ležaja i opipala Edmundu srce, a potom i puls. Osluškiivala mu je disanje i dodirnula lice. "Donesite mu jastuk i pokrivač", reče, obraćajući se Julie. "A potom dovedite nekoga od redovnika-liječnika."

Ustala je i pogledala Caris. "Doživio je napad", reče. "Možda se oporavi. Mi ćemo učiniti sve da mu bude što udobnije. Liječnik će možda preporučiti puštanje krvi, no izuzmemo li to, jedini oblik liječenja je molitva."

Caris se time nije mogla zadovoljiti. "Idem po Mattie", reče.

Istrčala je iz bolnice i stala se probijati kroz sajam, prisjećajući se kako je prije točno godinu dana jednako postupila, odjurivši po Mattie kad je Gwenda zamalo iskrvarila. Ovaj put radilo se o njezinu ocu, te je osjetila drukčiju paniku. Bila je očajnički zabrinuta za Gwendu, no sada je imala dojam da joj se urušava cijeli svijet.

Strah od moguće očeve smrti pobudio je u njoj onaj užasan osjećaj koji joj se katkada javljao u snu, kada bi se našla na krovu katedrale u Kingsbridgeu i kada više ne bi imala kamo poći, te bi jedina mogućnost bila skočiti s krova.

Zahvaljujući fizičkome naporu uloženom u trčanje ulicama, uspjela se malo primiriti, te je već posve vladala emocijama kada je došla do Mattiene kuće. Mattie će znati što valja učiniti. Reći će: To sam već viđala, znam što će se dalje događati, a ova će terapija pomoći.

Caris energično pokuca na vrata. Kako nije začula odgovor, nestrpljivo je uhvatila ručicu i uvidjela da su vrata otvorena. Uletjela je u kuću govoreći: "Mattie, moraš odmah poći u bolnicu, radi se o mojem ocu!"

U prvoj prostoriji nije bilo nikoga. Caris odmakne zastor iza kojeg se nalazila kuhinja. Ni ondje nije bilo Mattie. Caris zdvojno reče: "Oh, zašto baš sada moraš biti negdje?" Počela je tražiti znakove po kojima bi eventualno mogla zaključiti kamo je otišla. A onda je primijetila da prostorija izgleda posve ogoljeno. Više nigdje nije bilo malenih posudica i bočica, pa su sve police bile prazne. Nije bilo ni mužara u kojima je Mattie usitnjavala sastojke, kao ni posudica za kuhanje i otapanje, nije bilo ni noževa za sjeckanje ljekovitog bilja. Caris se vratila u prednji dio kuće, a ondje je shvatila da nema ni ostalih Mattienih osobnih stvari: kutije sa šivaćim priborom, glatkih drvenih šalica za vino, izvezene marame koju je kao ukras bila postavila na zid, te češlja od izrezbarene kosti koji je toliko voljela.

Mattie je pokupila stvari i otišla.

A Caris je pretpostavljala koji su tome razlozi. Bit će da je Mattie načula kako se Philemon jučer u crkvi raspitivao o njoj. Crkveni sud prema tradiciji je zasjedao u subotu, za trajanja Sajma runa. Samo dvije godine ranije redovnici su iskoristili tu prigodu da Ludu Nell bez ikakva razloga i smisla optuže za herezu.

Mattie, dakako, nije bila heretik, no to je bilo teško dokazati, što su iskusile mnoge starije žene. Odvagnula je koliki su joj izgledi za to da preživi suđenje, a odgovor na to pitanje jednostavno ju je užasn timer. Nikome ne rekavši ni riječi, pokupila je stvari i napustila

grad. Po svoj je prilici pronašla nekog seljaka koji se vraćao kući nakon prodaje robe na sajmu, te ga nagovorila da je poveze zaprežnim kolima. Caris je zamišljala kako odlazi u svitanje, sjedeći na kolima kraj svoje škrinje, navučene kapuljače koja joj zakriva lice. Nitko nije mogao ni pretpostaviti kamo je otišla.

“Što ću sad?” obrati se Caris praznoj sobi. Mattie je bolje od sviju u Kingsbridgeu znala kako pomoći bolesnicima. Bio je to najgori mogući trenutak za njezin odlazak: nestala je upravo sada kad Edmund bez svijesti leži u bolnici. Caris osjeti kako je obuzima beznade.

Sjela je na stolicu, još uvijek zadihana od trčanja. Htjela je pojuriti u bolnicu, no to nije imalo smisla. Neće moći pomoći ocu. Nitko mu ne može pomoći.

U gradu zacijelo postoji neki iscjelitelj, pomisli, netko tko se ne oslanja na molitve, svetu vodicu i puštanje krvi, već se služi jednostavnim, dokazano djelotvornim postupcima liječenja. Dok je sjedila u Mattienoj posve praznoj kući, shvatila je da uistinu postoji jedna osoba koja može ispuniti tu ulogu, netko tko poznaje Mattiene metode i tko vjeruje u njezinu praktičnu filozofiju. Ta osoba bila je sama Caris.

Ta joj je pomisao sinula toliko snažno i jasno da ju je zabljesnula poput otkrivenja.

Sjedila je posve nepomično, posve smetena praktičnim značenjima te spoznaje. Znala je recepte za Mattiene glavne napitke: za ublažavanje boli, za izazivanje povraćanja, za ispiranje rana, za snižavanje temperature. Znala je kako djeluje najčešće ljekovito bilje: kopar služi pri problemima s probavom, komorač kod povišene temperature, ruta kod nadutosti, potočarka kod neplodnosti. Znala je postupke koje Mattie nikada ne propisuje: meleme spravljene od stajskog gnoja, lijekove koji sadrže zlato i srebro, stihove ispisane na koži i vezane za bolesni dio tijela.

Osim toga, ima instinkt za takve stvari. To je rekla i majka Cecilia; praktički ju je molila da se zaredi. No, da, sigurno neće završiti u prioratu, ali bi mogla zamijeniti Mattie. Zašto ne? Posao s tkaninama može voditi Mark Tkalac - on ionako odrađuje najveći dio posla.

Potražit će druge iscjeliteljice - u Shiringu, u Winchesteru, možda i u Londonu - te upoznati njihove metode, saznati što daje željene rezultate, a što ne. Muškarci su vrlo tajnoviti u vezi sa svojim vještinama i sposobnostima - "misterijima", kako ih nazivaju, kao da se radi o nekakvim nadnaravnim pojavama koje prate štavljenje kože ili izradu potkova - no žene su najčešće voljne prenijeti znanje drugim ženama.

Pročitat će čak i neke od drevnih redovničkih tekstova. I u njima bi moglo biti neke istine. Možda će joj instinkt koji joj pripisuje Cecilia pomoći da žito praktičnog liječenja odvoji od kukolja svećeničkih nebuloza.

Ustala je i izišla. Vraćala se polaganim korakom, pribojavajući se onoga što će zateći u bolnici. Sada je na sve gledala fatalistički. Otac će se ili oporaviti ili neće.

Ona može jedino provesti svoju čvrstu odluku, tako da ubuduće, kada se razboli netko od njezinih voljenih, zna da radi sve što je moguće da mu pomogne.

Opirala se suzama dok se probijala sajmom do priorata. Ušavši u bolnicu, gotovo se nije usudila pogledati prema ocu. Prišla je krevetu, oko kojeg je stajalo mnogo ljudi: majka Cecilia, Stara Julie, brat Joseph, Mark Tkalac, Petranilla, Alice, Elfric.

Bit će što mora biti, pomisli. Dodirnula je rame svoje sestre, Alice, koja se pomaknula u stranu, da joj omogući da priđe krevetu. Caris tada na koncu pogleda oca.

Bio je živ i pri svijesti, iako je bio blijed i očito umoran. Oči su mu bile otvorene, te ju je pogledao i pokušao se nasmiješiti. "Bojim se da sam te dobro prestrašio", reče. "Žao mi je, dušo."

"Oh, hvala Bogu", reče Caris i zaplače.

U srijedu ujutro Merthin je užasnut došao do Carisina štanda. "Betty Pekarica upravo mi je postavila vrlo neobično pitanje", reče. "Zanimalo ju je tko će biti protukandidat Elfricu na izborima za načelnika."

"Kakvim izborima?" upita Caris. "Moj je otac načelnik... oh." Shvatila je što se zacijelo događa. Elfric ljudima govori kako je Edmund odviše star i bolestan za obavljanje te dužnosti, te daje

gradu potrebna nova osoba za to. Pritom je kao kandidata nudio sebe. "Moramo odmah izvijestiti mog oca."

Caris i Merthin napustili su sajam i prešli glavnu ulicu, te došli do njezine kuće.

Edmund je dan ranije izišao iz bolnice, govoreći - ispravno - kako mu redovnici više ne mogu pomoći, osim što mu mogu pustiti krv, a od toga se samo osjeća još lošije.

Prenijeli su ga kući, a ondje mu je pripremljena postelja, u salonu u prizemlju.

Tog se prijepodneva odmarao naslonjen na hrpu jastuka u tom improviziranom krevetu. Doimao se toliko slabo da ga Caris najradije ne bi bila gnjavila novostima, no Merthin je sjeo kraj njega i bez uljepšavanja mu iznio činjenice.

"Elfric je u pravu", reče Edmund nakon što je Merthin završio. "Pogledajte me.

Jedva uspijevam i sjediti. Župnome cehu potreban je snažan vođa. To nije dužnost za jednog bolesnika."

"Ali ubrzo ćeš se oporaviti!" usklikne Caris.

"Moguće. Ali starim. Zasiurno si primijetila koliko sam u posljednje vrijeme odsutan. Zaboravljam mnogo toga. I katastrofalno sam kasnio u reakcijama na krizu na tržištu sirove vune - prošle sam godine izgubio mnogo novca. Hvala bogu što smo se oporavili zahvaljujući grimiznome suknu - ali to je tvoj, a ne moj uspjeh, Caris."

Ona je sve to, dakako, znala, ali je i dalje bila ogorčena. "Samo ćeš tako prepustiti Elfricu da sve preuzme?"

"Nipošto. On bi značio pravu katastrofu. Odviše je vezan za Godwyna. Čak i nakon što steknemo status slobodnoga kraljevskog grada, trebat će nam načelnik koji će se znati usprotiviti prioratu."

"Tko bi još mogao obavljati taj posao?"

"Razgovarajte s Dickom Pivarom. Jedan je od najbogatijih ljudi u gradu, a načelnik mora biti bogat, kako bi uživao poštovanje ostalih trgovaca i obrtnika. Dick se ne boji Godwyna, ni drugih redovnika. Bio bi dobar vođa."

Caris je uvidjela da ga ipak ne može samo tako poslušati. Činilo joj se da time gotovo prihvaća njegovu smrt. Nije se ni sjećala doba

kada njezin otac nije bio načelnik. Nije željela da se njezin svijet promijeni.

Merthin je shvaćao njezinu neodlučnost, ali ju je ipak poticao na to da poslušá oca. "To moramo prihvatiti", reče. "Ne budemo li se obazirali na sve što se događa, na čelo ceha mogao bi nam doći Elfric. A to bi bila katastrofa - on bi mogao čak i povući molbu za dodjelu statusa slobodnoga grada."

Te su riječi u njoj razriješile dvojbu. "U pravu si", reče. "Pronađimo Dicka."

Dick Pivar imao je nekoliko kola, strateški raspoređenih na sajmištu. Na svakima od njih nalazila se po jedna divovska bačva. Njegova djeca, unuci i rođaci prodavali su pivo iz bačava brzinom kojom su ga uopće uspijevali točiti. Caris i Merthin zatekli su ga kako služi kao primjer kupcima, pijući veliki vrč vlastitog napitka i pritom gledajući kako mu članovi obitelji zarađuju novac. Povelí su ga u stranu i objasnili što se događa.

Obraćajući se Caris, Dick reče: "Kad tvoj otac umre, pretpostavljam da ćete njegovu imovinu ravnopravno podijeliti ti i sestra...?"

"Da." Edmund je već bio rekao Caris kako je to zapisano u njegovoj oporuci.

"Kad se Aliceino bogatstvo pridoda njegovu sadašnjem bogatstvu, Elfric će biti vrlo bogat."

Caris tada uvidi da će pola novca koji sada zarađuje prodajom sukna, možda završiti kod njezine sestre. To joj ranije nije palo na pamet, jer nije razmišljala o očevoj smrti. To ju je sada šokiralo. Sam joj novac nije bio važan, no nije željela pomoći Elfricu da postane načelnik. "Ne radi se samo o tome tko je najbogatiji", reče ona. "Trebá nam netko tko će se odlučno zauzeti za obrtnike."

"U tom slučaju morate istaknuti protukandidata," reče Dick.

"Hoćeš li se ti kandidirati?" upita ga ona izravno.

On odmahne glavom. "Nemojte me ni pokušavati nagovoriti. Krajem tjedna cijeli posao prepustit ću najstarijem sinu. Do konca života kanim samo piti pivo, umjesto da ga spravljám." Otpivši velik gutljaj iz vrča, zadovoljno je podrignuo.

Caris se činilo kako to mora prihvatiti: doimao se posve uvjereno u taj plan. Ona upita: "Što misliš, kome bismo se trebali obratiti?"

"Postoji samo jedna mogućnost", odgovori on. "Ti."

Caris nije mogla vjerovati. "Ja! Ali zašto?"

"Ti si glavna pokretačka sila nastojanja da dobijemo povelju slobodnoga kraljevskog grada. Most tvog zaručnika spasio je Sajam runa, a tvoj posao s prodajom sukna u velikoj je mjeri spasio grad nakon krize u prodaji vune. Kći si sadašnjeg načelnika i, premda nije riječ o nasljednoj funkciji, ljudi smatraju da vođe rađaju vođe. I u pravu su. Zapravo, praktički obavljaš načelničku dužnost već gotovo godinu dana, sve otkako ti se ocu stanje počelo pogoršavati."

"Je li grad ikada imao načelnicu?"

"Koliko znam, nije. Niti toliko mladu osobu. Obje će ti stvari biti težak uteg. Ne kažem da ćeš pobijediti. Samo kažem da nitko nema veće izgleda da potuče Elfrica."

Caris je osjećala blagu vrtoglavicu. Je li takvo što moguće? Može li ona obavljati tu dužnost? Što je s onim zavjetom da će postati iscjeliteljica? Nema li u gradu mnogo ljudi koji bi bili bolji načelnici? "A Mark Tkalac?" upita.

"Bio bi dobar, osobito s onom svojom prepredenom suprugom. Ali ljudi ga i dalje smatraju siromašnim tkalcem."

"Sada je vrlo uspješan i bogat."

"Zahvaljujući tvom grimiznom suknu. Ali ljudi na novostečeni novac gledaju sa sumnjom. Govorili bi da je Mark skorojević. Traže načelnika iz ugledne obitelji - nekoga kome je i otac bio bogat, a po mogućnosti i djed."

Caris je silno željela poraziti Elfrica, no nije bila posve sigurna u vlastite sposobnosti. Prisjetila se očeve strpljivosti i pronicljivosti, iskrene otvorenosti i srdačnosti, neiscrpne energije. Ima li ona takve odlike? Sada pogleda Merthina.

On reče: "Bila bi najbolja načelnica koju je grad ikada imao."

Odluku je donijela zahvaljujući njegovoj nepokolebljivoj vjeri u nju. "U redu", reče. "Pristajem."

U petak, za trajanja Sajma, Godwyn je pozvao Elfrica na objed. Naručio je skupu hranu: labuda spravljenog s đumbirom i medom. Poslužio ih je Philemon, koji je potom sjeo i s njima jeo.

Građani su odlučili izabrati novog načelnika, a kao glavni kandidati nevjerojatnom su brzinom na površinu isplivali Elfric i Caris.

Godwyn ga nije volio, no Elfric je mogao biti i koristan. Nije bio osobito dobar graditelj, ali se uspješno ulagivao prioru Anthonyju, te se tako domogao ugovora za popravke na katedrali. Kada je preuzeo dužnost priora, Godwyn je u Elfricu prepoznao servilnog ulizicu, te ga je zadržao kao majstora. Elfric nije bio omiljen, ali je ili zapošljavao ili angažirao većinu graditeljskih majstora i dobavljača u gradu, a oni su se, pak, ulizivali njemu, u želji da dođu do posla. Stekavši njegovo povjerenje, svi su željeli da ostane na položaju iz kojeg im može pogodovati. Zahvaljujući tome imao je široku bazu.

“Ne volim neizvjesnost”, reče Godwyn.

Elfric kuša zalogaj labuda i nešto zadovoljno progunda. “U kojem smislu?”

“U smislu izbora novog načelnika.”

“Izbor je već po prirodi neizvjesna stvar - osim u slučaju kada je istaknut samo jedan kandidat.”

“Što bi bilo po mojem ukusu.”

“I mojem, pod uvjetom da sam taj kandidat ja.”

“Upravo to i predlažem...”

Elfric podigne pogled s tanjura. “Doista?”

“Reci mi jedno... koliko doista želiš postati načelnik?”

Elfric proguta zalogaj hrane. “Želim”, odgovori. Glas mu je bio malo promukao, pa je sada otpio gutljaj vina. “To sam zavrijedio”, nastavi, s blagom gorčinom u glasu.

“Nisam lošiji ni od koga, nije li tako? Zašto ne bih postao načelnik?”

“Bi li u tom slučaju nastavio tražiti da kralj dodijeli Kingsbridgeu povelju slobodnoga grada?”

Elfric se zapilji u njega, pa zamišljeno upita: “Tražiš da povučem tu molbu?”

“Da, ako te izaberu za načelnika”

“Nudiš mi pomoć u izboru za načelnika?”

“Da.”

“Ali na koji način?”

“Eliminiranjem protukandidata.”

Elfric ga sumnjičavo pogleda. “Ne shvaćam kako.”

Godwyn kimne Philemonu, a ovaj reče: “Ja smatram daje Caris heretik.”

Elfric je ispustio nož. “Caris ćete suditi kao vještici?”

“To ne smiješ nikome spomenuti”, reče Philemon. “Dozna li za to, mogla bi pobjeći.”

“Kao i Mattie Vidarica.”

“Nekima u gradu dao sam do znanja da je Mattie uhvaćena, te da će se u subotu na crkvenome sudu suditi upravo njoj. No u posljednji trenutak optužit ćemo drugu osobu.”

Elfric kimne. “A kako se radi o crkvenome sudu, zgodno je to što nema potrebe za optužnicom, ni porotom.” Sada se obratio Godwynu. “A ti ćeš biti sudac.”

“Nažalost, ne”, reče Godwyn. “Sudom će predsjedati biskup Richard. Stoga ćemo stvar morati dokazati.”

“Imate li dokaze?” upita sumnjičavo Elfric.

Godwyn odgovori: “Ponešto, no voljeli bismo ih prikupiti više. To što imamo bilo bi i više nego dovoljno da je optužena neka starica bez obitelji i prijatelja, žena poput Lude Nell. No Caris je poznata i potječe iz imućne i utjecajne obitelji, što tebi ne moram podrobnije objašnjavati.”

Philemon još reče: “Na našu veliku sreću, njezin je otac odveć bolestan da ustane iz postelje - Bog je htio da je neće moći braniti.”

Godwyn kimne. “Ipak, ima mnogo prijatelja. Stoga moramo imati snažne dokaze.”

“Sto planirate?” upita Elfric.

Odgovorio mu je Philemon. “Bilo bi korisno kad bi netko iz njezine obitelji istupio i rekao kako se pozivala na vruga ili je naopačke okrenula raspelo ili razgovarala s nekom pojavom u praznoj sobi.”

Još nekoliko trenutaka činilo se da Elfric ne razumije, a onda mu je sinulo na što ovaj cilja. “Oh!” usklikne. “Mislite na mene?”

“Dobro promisli prije nego što odgovoriš.”

“Od mene tražite da vlastitu šogoricu pošaljem na vješala.”

Godwyn reče: “Svoju šogoricu. Moju sestričnu. Da, tako je.”

“U redu, razmišljam.”

Godwyn je na Elfricovu licu ugledao ambicioznost, pohlepu i razmetljivu taštinu, ne uspijevajući se nadiviti načinu na koji se Bog služi čak i slabostima određenih ljudi kako bi ostvario svoj sveti cilj. Nije mu bilo teško zaključiti o čemu Elfric razmišlja. Položaj načelnika naporna je zadaća za nesebičnog čovjeka poput Edmunda koji se ovlastima služi na dobrobit gradskih trgovaca i obrtnika. No za nekoga tk() £leda sarTio svoj^ interes, ta funkcija nudi beskonačne prigode za stjecanje zarade i širenje vlastite moći i ugleda.

Philemon je nastavio, uglađenim i samouvjerenim glasom. “Ako nikada niste vidjeli ništa sumnjivo, tada je, dakako, priča zaključena. Ali molim vas da dobro prekopate po sjećanju.”

Godwyn je ponovno uočio koliko je toga Philemon naučio u posljednje dvije godine. Više nije bilo ni traga onom nespretnom sluzi priorata. Sada je govorio poput arhiđakona.

“Moguće je da je bilo incidenata koji su se u to vrijeme doimali posve nedužno, ali koji u svjetlu toga što je danas rečeno, poprimaju sablasne tonove. Kad bolje promislite, možda će vam se učiniti da ti događaji ipak nisu bili toliko bezazleni kako su u prvi mah izgledali.”

“Shvaćam što želiš reći, brate”, reče Elfric.

Svi su još nekoliko dugih trenutaka šutjeli. Nitko nije jeo. Godwyn je strpljivo čekao Elfricovu odluku.

Philemon reče: “Dakako, u slučaju Carisine smrti, sva Edmundova imovina pripala bi njezinoj sestri, Alice... vašoj supruzi.”

“Da”, reče Elfric. “To mi je već palo na pamet.”

“Onda?” upita Philemon. “Sjećate li se nečega što bi nam moglo pomoći?”

“O, da”, reče Elfric na koncu. “Pamtim podosta toga.”

Poglavlje 42

Caris nije uspijevala otkriti istinu o Mattie Vidarici. Neki su govorili da je uhvaćena i zatočena u jednoj ćeliji u prioratu. Drugi su smatrali da će joj suditi u odsutnosti.

Treći su tvrdili da će netko posve drugi izići pred sud optužen za herezu. Godwyn nije htio odgovoriti na Carisina pitanja, dok su ostali redovnici govorili kako ništa ne znaju.

Caris je u subotu ujutro došla u katedralu, čvrsto naumivši braniti Mattie, nazočila ona tom zasjedanju ili ne, te se založiti za svaku sirotu staricu kojoj bi eventualno mogli prišiti takvu apsurdnu optužbu. Zašto redovnici i svećenici toliko mrze žene?

Štiju Blaženu Djevicu Mariju, no prema svim se ostalim ženama odnose kao prema utjelovljenju samog vraga. Što im je svima?

Svjetovni bi sud sazvao porotu radi izricanja optužbe, te proveo preliminarno saslušanje, pa bi Caris tako unaprijed doznala koji to eventualni dokazi terete Mattie.

No Crkva je imala svoja pravila.

Što god oni ustvrdili, Caris će jasno i glasno reći da je Mattie istinska iscjeliteljica, koja se služi ljekovitim biljem i sredstvima, te ljudima govori kako se moraju moliti Bogu da ozdrave. Neki od brojnih stanovnika Kingsbridgea, kojima je Mattie pomogla, zasigurno će se založiti za nju.

Caris je stajala s Merthinom u sjevernome transeptu i prisjećala se one subote, dvije godine ranije, kada se sudilo Ludoj Nell. Caris je rekla sudu da je Nell luda ali bezopasna. Nije pomoglo.

Danas, kao i tada, u katedrali se okupilo mnoštvo građana i posjetitelja, u nadi da će svjedočiti dramatičnoj predstavi: optužbama i protuoptužbama, prepirkama, isteriji, kletvama i pravome spektaklu, prizoru u kojem ženu šibaju dok prolazi ulicama i odlazi prema vješalima. U katedrali se našao i Fratar Murdo. On je uvijek nazočio senzacionalnim suđenjima, koja su mu služila kao prigoda da čini ono u čemu je bio najbolji, da među vjernicima potiče isteriju.

Dok su čekali svećenike, Carisine su misli besciljno prelazile s teme na temu.

Sutra će se, u ovoj istoj crkvi, udati za Merthina. Betty Pekarica i njezine četiri kćeri već punom parom pripremaju kruh i peciva za gozbu. Sutra navečer Caris i Merthin spavat će zajedno, u njegovoj kući na Otoku gubavaca.

U međuvremenu se prestala brinuti u vezi s brakom. Donijela je odluku i sada će se nositi s njezinim posljedicama. Zapravo je bila sretna. Ponekad se pitala kako se ranije uopće mogla toliko bojati. Merthin nikoga neće pretvoriti u svoju robinju - to jednostavno nije u njegovoj prirodi. Ljubazan je čak i prema svome malom radniku, Jimmieju.

Najviše od svega sviđali su joj se prisnost i intimnost. Bilo je to nešto najbolje što joj se ikada dogodilo. Najviše od svega radovala se tome što će imati svoj dom i postelju i što će moći voditi ljubav kad god požele, pri odlasku na počinak ili buđenju, usred noći ili čak usred dana.

Na koncu su u crkvu počeli ulaziti redovnici i redovnice, predvođeni biskupom Richardom i njegovim pomoćnikom, arhidakonom Lloydom. Nakon što su svi sjeli, prior Godwyn ustane i objavi: "Danas smo se ovdje okupili radi suđenja za herezu, za koju je optužena Caris, kći Edmunda Vunara."

Svi su ostali bez daha.

Merthin krikne: "Ne!"

Svi su se okrenuli prema Caris. Od silnoga straha, ona je osjetila mučninu. Nije ni po čemu mogla slutiti da bi se moglo dogoditi tako nešto. Bilo je to poput udarca šakom u potpunoj tami. Posve smetena, upita: "Zašto?" Nitko joj nije odgovorio.

Prisjetila se kako ju je otac upozorio da će Godwyn na prijetnju poveljom slobodnoga grada reagirati ekstremnim mjerama. "Znaš koliko je beščutan, čak i u vezi sa sitnicama", rekao joj je tada Edmund. "Takva će stvar dovesti do sveopćeg rata." Caris je zadrhtala, prisjetivši se vlastitog odgovora na te riječi: "Neka - neka bude sveopći rat."

I unatoč tome, Godwynovi izgledi za uspjeh bili bi gotovo nikakvi da joj je otac zdrav. Edmund bi mu se suprotstavio, doveo ga u pat-poziciju i po svoj prilici uništio.

No sama Caris već je bila posve druga priča. Nije imala ni očevu moć, ni autoritet, ni potporu u gradu - barem zasada. Bez njega je postala ranjiva.

U masi je ugledala i tetu Petranillu. Ona je bila jedna od rijetkih osoba koje nisu gledale Caris. Kako može samo tako nijemo stajati? Dakako da općenito podupire sina, Godwyna - no valjda će ga ipak pokušati spriječiti u tome da osudi Caris na smrt...? Jednom je rekla kako Caris želi biti poput majke. Hoće li se sada toga sjetiti?

Caris je nekako imala osjećaj da neće. Odveć je odana sinu. I zato ne može pogledati Caris u oči. Već je odlučila da neće stati Godwynu na put.

Sada je ustao Philemon. "Gospodine biskupe", reče, službeno se obraćajući sucu.

No odmah potom okrenuo se prema masi okupljenih. "Kao što svi znaju, žena koju zovu Mattie Vidarica pobjegla je, odveć prestrašena i kriva da dođe na suđenje. Caris već nekoliko godina redovito posjećuje Mattie kod kuće. Prije samo nekoliko dana branila ju je, pred svjedocima, ovdje, u katedrali."

Zato se, znači, Philemon raspitivao o Mattie, shvati sada Caris. Uхватила je Merthinov pogled. On se cijelo vrijeme brinuo jer nije uspijevaao shvatiti na što Philemon zapravo cilja. I bio je u pravu kad se brinuo. Sada je sve bilo jasno.

Istodobno, dio nje divio se Philemonovoj transformaciji. Onaj nespretni i nesretni dječak prometnuo se u samopouzdanog i arogantnog muškarca, koji stoji pred biskupom, priorom i građanima, prepun zlobe, poput zmije koja se sprema napasti.

Philemon reče: "Rekla je da će pod prisegom potvrditi da Mattie nije vještica.

Zašto bi bila spremna na takvo što - osim da prikrije vlastitu krivnju?"

Merthin poviče: "Jer je nedužna, baš kao i Mattie, ti lažljivi i podmukli licemjeru!"

Za to je mogao završiti u kladama, no i drugi su počeli vikati u isto vrijeme, pa se samo tako prešlo preko te uvrede.

Philemon nastavi: "Caris je nedavno, kao kakvim čudom, obojila tkaninu točno u nijansu talijanskoga grimiza, što bojarima u

Kingsbridgeu još nikada nije pošlo za rukom. Kako je to ostvarila? Magijom!”

Caris je začula grmljavinu basa Marka Tkalca. “To je laž!”

“To, dakako, nije mogla činiti danju. Noću je palila vatru u dvorištu iza kuće, što su vidjeli njezini susjedi.”

Philemon je bio vrlo temeljit, primijeti zdvojno Caris. Razgovarao je sa susjedima.

“I pritom je pjevala neobične pjesme. Zašto?” Caris je pjevušila iz dosade dok je kuhala boje i namakala tkanine, no Philemon je imao iznimnu sposobnost koja mu je omogućavala da nedužne trivijalnosti pretvara u dokaze o zlu. Stišavši glas tako da je zvučao poput uzbudljivog glumačkog šapta, rekao je: “Jer je zazivala tajnu pomoć Princa Tame...” te povikao: “Lucifera!”

Svi su užasnuto uzdahnuli.

“Ta je tkanina Sotonin grimiz!”

Caris pogleda Merthina. On ju je užasnuto gledao. “Te mu budale počinju vjerovati!” reče.

Caris je osjećala kako joj se vraća hrabrost. “Bez brige”, reče. “Još nisam dobila riječ.”

On je uhvati za ruku.

“To nije jedina čarolija kojom se poslužila”, nastavi Philemon normalnijim glasom. “Mattie Vidarica pripremala je i ljubavne napitke.” Pogledom punim optužbe obuhvatio je okupljene vjernike. “Čak i u ovoj crkvi možda ima pokvarenih djevojaka koje su se okoristile Mattienim moćima da opčine nekog muškarca.”

Medu njima je i tvoja vlastita sestra, pomisli Caris. Zna li Philemon za to?

On reče: “O tome će posvjedočiti ova iskušenaica.”

U tom trenutku ustala je Elizabeth Crkvenjakova. Progovorila je tiho, spuštenu pogleda, kao pravo utjelovljenje redovničke skromnosti. “Ovo govorim pod prisegom, jer se nadam spasenju”, započne. “Bila sam zaručena za Merthina Graditelja.”

Merthin poviče: “Laže!”

“Bili smo zaljubljeni i sretni”, nastavi Elizabeth. “On se onda preko noći promijenio. Činilo mi se da ga više ne poznajem. Postao je hladan.”

Philemon je upita: "Jesi li primijetila još nešto neobično, sestro?"
"Jesam, brate. Vidjela sam kako drži nož u lijevoj ruci."

Svi su preneraženo uzdahnuli. Bio je to priznati znak začaranosti - iako se, kao što je Caris dobro znala, Merthin ravnopravno služio objema rukama.

Elizabeth reče: "A onda je objavio da će se oženiti Caris."

Upravo je nevjerojatno, pomisli Caris, kako je istinu moguće tek malčice iskriviti pa da već zvuči sablasno. Znala je što se zapravo dogodilo. Merthin i Elizabeth bili su prijatelji, sve dok mu Elizabeth nije jasno dala do znanja da želi više od prijateljstva.

On joj je tada rekao da im se osjećaji i težnje ne poklapaju, pa su se razišli. No priča o sotonskoj opčinjenosti zvučala je daleko zanimljivije.

Elizabeth je možda i samu sebe uvjerala u to da govori istinu. No Philemon je znao da je riječ o laži. A Philemon je Godwynov igrač. Kako Godwyn može nositi na savjesti toliku izopačenost? Uvjerava li samoga sebe da je sve opravdano ako služi interesima priorata?

Elizabeth je dovršila iskaz ovim riječima: "Nikada neću moći voljeti drugog muškarca. I zato sam odlučila posvetiti život Bogu." Nakon toga je sjela.

Riječ je o moćnim dokazima, uvidi Caris, čije se raspoloženje istog trenutka smračilo poput zimskoga neba. Činjenica daje postala redovnica, pridavala je Elizabethinu iskazu uvjerljivost. Ona je na taj način izvela svojevrstu emocionalnu ucjenu: kako mi ne biste vjerovali kad sam se tako žrtvovala?

Građani su sada bili mirniji i tiši. Pred njima nije bio zabavan spektakl u kojem se sudi nekakvoj staroj luđakinji. Pred njima se odvijala bitka za život jedne sugrađanke.

Philemon reče: "Najviše od svega, gospodine biskupe, tereti je završni svjedok, bliski član obitelji optužene: njezin šogor, Elfric Graditelj."

Caris je preneraženo ostala bez daha. Optužili su je vlastiti bratić, Godwyn, zatim brat najbolje prijateljice, Philemon, te Elizabeth - no ovo je bilo još gore. Optužba iz usta supruga vlastite sestre bila je nepojmljiva izdaja. Nakon ovoga, nitko valjda neće imati nimalo poštovanja za Elfrica...

Elfric ustane. Prkosni izraz njegova lica pokazivao je Caris da se stidi. "Ovo govorim pod prisegom, jer se nadam spasenju", započne.

Caris je pogledom potražila sestru, Alice, ali je nije ugledala. Daje ovdje, zasigurno bi prekinula Elfrica. Nema sumnje da joj je Elfric pod nekom izlikom naredio da ostane kod kuće. O ovome vjerojatno nema pojma.

Elfric reče: "Caris u praznim prostorijama razgovara s nevidljivim pojavama."

"S duhovima?" potakne ga Philemon.

"Nažalost, da."

Iz mase su se čuli užasnuti uzdasi.

Caris je bila svjesna činjenice da često razgovara sa sobom. To je oduvijek smatrala nedužnom, iako blago nezgodnom navikom. Njezin je otac rekao da to rade svi maštoviti ljudi. Sada su tu naviku okrenuli protiv nje i njome je optužili.

Suzdržavala se da se ne pobuni. Bolje je pustiti da tužitelji odrade svoje, pa onda pobiti optužbe jednu po jednu.

"Kada to čini?" upita Philemon Elfrica.

"Kad misli da je sama."

"I što govori?"

"Teško je točno prepoznati riječi. Možda govori nekim stranim jezikom."

Masa je reagirala i na to: smatralo se da vještice i demoni imaju vlastiti jezik, koji nitko drugi ne razumije.

"Sto vam se čini, što govori?"

"Sudeći po tonu, rekao bih da traži pomoć, da se moli za sreću, da proklinje one koji joj izazivaju nesreću i slično..."

Merthin poviče: "To nisu dokazi!" Svi su ga pogledali, a on je dodao: "Priznao je da nije razumio što govori - sve jednostavno izmišlja!"

Od strane razumnijih građana začula se prigušena potpora, no ni približno onoliko glasna i ogorčena, koliko bi Caris bila voljela.

Sada se prvi put oglasio biskup Richard. "Tišina!" reče. "Pozornik će izbaciti sve koji remete mir. Nastavite, molim, brate Philemone, ali ne pozivajte svjedoka na izmišljanje dokaza, nakon što je priznao da ne zna istinu."

To je u najmanju ruku nepristrano, pomisli Caris. Richard i njegova obitelj nisu bili nimalo skloni Godwynu, nakon sukoba oko Margeryna vjenčanja. S druge strane, kao svećenik, Richard možda baš i ne bi želio da grad više ne bude pod nadzorom priorata. Možda će u najmanju ruku biti neutralan. U njoj se ponovno počela pomalo buditi nada.

Philemon se obrati Elfricu: "Smatrate li da joj demoni kojima se obraća na bilo koji način pomažu?"

"Svakako", reče Elfric. "Carisini prijatelji, oni kojima je naklonjena, imaju sreće.

Merthin je postao uspješan graditelj iako nikada nije dovršio tesarsko naukovanje.

Mark Tkalac bio je siromah, a sada je bogat. Carisina prijateljica Gwenda udala se za Wulfrica, iako je Wulfric bio zaručen za drugu. Kako je sve to ostvarila ako stvar nije u nadnaravnoj pomoći?"

"Hvala."

Elfric je sjeo.

Dok je Philemon sažeto ponavljao glavne dokaze, Caris se borila protiv sve izraženije užasnutosti. Iz misli je pokušavala izbaciti prizore u kojima Ludu Nell šibaju vezanu za kola. Svim silama nastojala se koncentrirati na to što treba reći u svoju obranu. Mogla bi ismijati redom sve izjave o sebi, no ni to možda ne bi bilo dovoljno. Mora objasniti zašto ljudi o njoj lažu, razotkriti njihove motive.

Nakon što je Philemon dovršio izlaganje, Godwyn ju je upitao želi li što reći.

Glasno i s više samopouzdanja nego što je osjećala, ona odgovori: "Dakako da želim." Probila se do prostora ispred mase okupljenih: neće dopustiti da oni koji je optužuju prisvajaju autoritativan položaj. Nije se žurila, tako da su je svi morali čekati. Prišla je prijestolju i pogledala Richarda u oči. "Gospodine biskupe, ovo govorim pod prisegom, jer se nadam spasenju..." zatim se okrenula prema okupljenima i dodala: "Što, primijetila sam, Philemon nije rekao."

Godwyn je prekine: "Redovnik ne mora prisegnuti."

Caris je povisila glas: "To je dobro za njega, jer bi inače gorio u paklu zbog svih danas izgovorenih laži!"

Još jedan bod meni, pomisli, osjećajući kako se u njoj ponovno budi nada.

Obratila se okupljenima. Iako će odluku donijeti biskup, na njega će u velikoj mjeri utjecati reakcije građana. A on nije čovjek koji osobito mnogo drži do načela.

“Mattie Vidarica izliječila je mnoge stanovnike ovoga grada”, započne. “Na današnji dan prije dvije godine, kada se srušio stari most, bila je među onima koji su se najviše istaknuli u brizi za ozlijeđene, radeći rame uz rame s majkom Cecilijom i redovnicama. Kad danas pogledam oko sebe, vidim mnoge koji su imali koristi od njezine brižnosti u tim užasnim trenucima. Je li tko čuo da je tog dana zazivala vruga? Ako jest, neka se sada izjasni.”

Zašutjela je, kako bi dugotrajna tišina ostavila na sve što dublji dojam.

Potom je pokazala rukom prema Madge Tkalčevoj. “Mattie ti je dala napitak koji je tvom djetetu snizio povišenu temperaturu. Što ti je rekla?”

Madge je izgledala prestrašeno. Nitko se nije osjećao ugodno kada bi kao svjedok trebao braniti vješticu. No Madge je Caris dugovala mnogo toga. Uzdignuvši ramena, prkosno je rekla: “Mattie mi je rekla: ‘Moli se Bogu, jer samo on može izliječiti.’”

Caris tada pokaže pozornika: “Johne, tebi je ublažila bol dok ti je Matthew Brijač ravnao kosti. Što je tebi rekla?”

John je bio naviknut na svjedočenje protiv optuženika, pa se i on osjećao nelagodno, ali je ipak snažno i odlučno iznio istinu. “Rekla je: Moli se Bogu, jer samo on može izliječiti.”

Caris se okrene prema okupljenima. “Svi znaju da Mattie nije bila vještica. U tom slučaju, pita brat Philemon, zašto je pobjegla? Pitanje je vrlo jednostavno. Bojala se da će se o njoj pričati laži - kao sada o meni. Koja bi se od vas žena, pod lažnom optužbom za herezu, osjećala dovoljno sigurno u vezi s dokazivanjem nedužnosti pred sudom koji čine svećenici i redovnici?” Pogledala je uokolo, zaustavljajući pogled na najistaknutijim ženama u gradu: Lib Kolarovoj, Sarah Krčmarici, Susanni Chepstow.

“Zašto sam noću miješala boje?” nastavi. “Jer su dani bili kratki! Kao i mnogi među vama, moj otac lani nije uspio prodati svu vunu,

pa sam sirovu vunu htjela pretvoriti u nešto što mogu ponuditi na prodaju. Bilo je vrlo teško otkriti pravu formulu, ali sam uspjela, zahvaljujući velikome trudu, satima i satima rada, i danju i noću - ali bez Sotonine pomoći." Zastala je da lakše dođe do daha.

Kada se ponovno oglasila, ton joj je bio drukčiji, zaigraniji. "Optužili ste me da sam začarala Merthina. Moram priznati da ta optužba ima čvrste temelje. Pogledajte samo sestru Elizabeth. Ustani, molim, sestro."

Elizabeth nevoljko ustane.

"Prelijepa je, nije li tako?" upita Caris. "K tome je i pametna. I kći jednog biskupa.

Oh, ispričavam se, lorde biskupe, nisam vas kanila uvrijediti."

Svi su se stali smijuljiti zbog tog drskog udarca. Činilo se da je Godwyn izvan sebe od bijesa, no biskup Richard samo je prikrio osmijeh.

"Sestri Elizabeth nije jasno zašto bi nekome muškarcu ja bila draža od nje. To nije jasno ni meni. Posve neobjašnjivo, Merthin voli mene, koliko god bila neugledna. Ja to ne znam objasniti." Ponovno se začulo smijuljenje. "Zao mi je što je Elizabeth toliko gnjevna. Da živimo u starozavjetno doba, Merthin bi imao dvije supruge i svi bi bili sretni." Nato su se svi glasno nasmijali. Pričekala je da se smijeh stiša, pa ozbiljno rekla: "No najviše žalim zbog toga što je obična ljubomora razočarane žene, u nepouzdanim ustima jednog novaka, postala izlika za ozbiljnu optužbu kakva je optužba za krivovjerstvo."

Philemon je ustao kako bi se pobunio zbog optužbe o nepouzdanosti, no biskup Richard samo je odmahnuo prema njemu, govoreći: "Neka govori, neka govori."

Caris je zaključila da je prenijela bit priče o Elizabeth, pa je prešla na sljedeću temu. "Priznajem da se, kad sam sama, ponekad služim vulgarnim riječima - osobito kad se udarim u nožni prst. Ali možete se možda upitati zašto protiv mene svjedoči moj vlastiti šogor i zašto vam govori da je moje mumljanje zapravo prizivanje zlih duhova. Nažalost, držim da vam na to mogu odgovoriti." Načas je zašutjela, pa svečanim glasom nastavila: "Moj je otac bolestan. Umre li, njegovo bogatstvo podijelit ćemo sestra i ja. No umrem li ja

prva, mojoj će sestri pripasti sve. A moja je sestra Elfricova supruga.”

Ponovno je zašutjela, te je upitno pogledala okupljene. “To vas je šokiralo?” upita.

“I mene. Ali ljudi ubijaju i za mnogo manje novca.”

Načinila je nekoliko koraka, kao da je završila, pa je Philemon odmah ustao. Caris se zatim naglo okrene, pa mu se obrati na latinskome. “Caput tuurn in ano est.”

Redovnici su se grohotom nasmijali, a Philemon se zacrvenio.

Caris se sada obrati Elfricu. “To niste razumjeli, zar ne?”

“Ne, nisam”, odgovori Elfric mrzovoljno.

“I upravo zbog toga možda ste pomislili da se služim nekakvim sablasnim vješticijskim jezikom.” Ponovno se obratila Philemonu. “Brate, ti znaš kojim sam se jezikom poslužila, nije li tako?”

“Latinskim”, odgovori Philemon.

“Možda bi nam mogao reći i što sam ti upravo rekla.”

Philemon molećivo pogleda biskupa. No Richard se očito zabavljao, te je samo rekao: “Odgovori na pitanje.”

Bijesna izraza lica, Philemon se pokorio. “Rekla je: ‘Glava ti je u guzici.’”

Svi okupljeni grohotom su se nasmijali, a Caris se vratila na mjesto.

Kada se buka stišala, Philemon je počeo nešto govoriti, no Richard ga je prekinuo.

“Od tebe više ne trebam čuti ni riječi”, reče. “Protiv nje si iznio čvrste argumente, a ona je iznijela čvrstu obranu. Ima li još netko tko želi nešto reći o ovim optužbama?”

“Ja, gospodine biskupe.” Pred okupljene je istupio Fratar Murdo. Dio građana stao je klicati, ostali su samo nezadovoljno gundali: Murdo je uvijek izazivao proturječne reakcije. “Krivovjerje je zlo”, započne on, već raskošna glasa kakvim se služio u propovijedima. “Kvari dušu žena i muškaraca...”

“Hvala, brate, ali dobro znam kako hereza djeluje na ljude”, reče Richard. “Imaš li što drugo reći? Ako nemaš...”

“Samo ovo”, odgovori Murdo. “Slažem se i ponavljam...”

“To je sve već rečeno...”

“... vaše vlastite riječi o tome da je argumentacija čvrsta, a obrana podjednako utemeljena.”

“I u tom slučaju...”

“Predlažem rješenje.”

“U redu, brate Murdo, kako glasi rješenje? Što manjim brojem riječi.”

“Na njoj treba potražiti vražji znak.”

Caris se učinilo da joj je srce prestalo kucati.

“Svakako”, reče biskup. “Ako se ne varam, ti si isti prijedlog iznio i na onom ranijem suđenju.”

“Tako je, gospodaru, jer vrag pohlepno siše toplu krv svojih sljedbenika kroz posebnu bradavicu, kao što novorođenče siše nabrekle grudi...”

“Da, hvala fratre, ne trebaju nam dodatne pojedinosti. Majko Cecilia, molim da s još dvjema redovnicama odvedete optuženu na pregled.”

Caris pogleda Merthina. Bio je blijed od užasa. Oboje su mislili na isto.

Caris je imala madež.

Bio je malen, no redovnice će ga svakako pronaći - nalazio se upravo na mjestu koje će smatrati vragu najzanimljivijim: na lijevoj strani stidnice, neposredno kraj otvora. Bio je tamnosmeđe boje, a okolne zlaćanocrvenkaste dlake nisu ga skrivale.

Ugledavši ga prvi put, Merthin se našalio: “Fratar Murdo proglasio bi te vješticom...”

dobro pazi da ga ne vidi.” Caris se tada nasmijala i rekla: “Ni da je posljednji muškarac na svijetu.”

Kako su o tome mogli razgovarati toliko bezbrižno. Sada će je zbog toga osuditi na smrt.

Zdvojno je pogledala uokolo. Bila bi se dala u bijeg, no oko nje su bile stotine ljudi, a neki od njih nedvojbeno bi je zaustavili. Vidjela je da Merthin već drži ruku na dršku noža za pojasom. No čak i da umjesto noža ima mač i da je vrhunski borac - što nije - ne bi se probio kroz takvu masu.

Uto joj je prišla majka Cecilia, te ju je uhvatila za ruku.

Caris zaključila kako će pobjeći čim iziđu iz crkve. U klaustaru će se lako osloboditi.

Godwyn tada reče: “Pozorniče, s jednim od pomoćnika otpratite ženu do mjesta za pregled i čekajte ispred vrata dok ne završe.”

Cecilia ne bi mogla obuzdati Caris, no dvojica muškaraca svakako bi je zadržali.

John pogleda Marka Tkalca, kojeg bi inače prvog odabrao iz kruga pomoćnika.

Caris osjeti kako se u njoj budi blaga nada: Mark joj je odani prijatelj. No to je očito sinulo i pozorniku, jer je umjesto Marka pozvao Christophera Kovača.

Cecilia obzirno povuče Carisinu ruku.

Kao da hoda u snu, Caris je dopustila da je izvedu iz crkve. Prošli su kroz sjeverna vrata, a Ceciliju i Caris pratile su sestra Mair i Stara Julie, te, samo korak iza njih, John Pozornik i Christopher Kovač. Prešavši klaustar, ušli su u samostan i uputili se prema zajedničkoj spavaonici. Dvojica muškaraca ostali su pred vratima.

Cecilia zatvori vrata.

“Ne trebate me pregledati”, reče Caris bezbojnim glasom. “Imam znak.”

“Znamo”, reče Cecilia.

Caris se namršti. “Kako?”

“Prate smo te.” Rukom je pokazala prema Mair i Julie. “Sve tri. Kad si bila u bolnici, prije dva Božića. Pojela si nešto od čega si se otrovala.”

Cecilia nije znala, ili se pretvarala da nije zaključila, kako je Caris popila napitak radi okončanja trudnoće.

Ona sada nastavi: “Neprestano si povraćala, imala si proljev, a dolje si i krvarila.

Više smo te puta prale. Sve smo vidjele madež.”

Beznadni očaj preplavio je Caris u plimnome valu kojem se više nije mogla odupirati. Sklopila je kapke. “I sada ćete me osuditi na smrt”, reče jedva čujnim šaptom.

“Ne nužno”, reče Cecilia. “Možda postoji i druga mogućnost.”

Merthin je bio izvan sebe. Caris se našla u stupici. Osudit će je na smrt, a on tu ništa ne može. Ne bi je mogao spasiti ni da je poput

Ralpa, da ima onako široka ramena mač i da uživa u nasilju. Užasnuto je piljio u vrata kroz koja je izišla iz crkve. Znao je gdje ima madež i bio uvjeren da će ga redovnice pronaći - upravo takva mjesta pregledat će najpomnije.

Posvuda oko njega jačao je uzbuđeni žamor. Ljudi su zagovarali Caris ili govorili protiv nje, praktički ponavljajući tijek suđenja, no on je imao dojam da je posve sam, u nekakvome mjehuru, pa gotovo nije uspijevaao razabirati riječi. U njegovim je ušima to blebetanje zvučalo poput nasumičnih zvukova stotinu bubnjeva.

U jednom trenutku zatekao se kako pilji u Godwyna i pita se o čemu ovaj razmišlja. Merthin je mogao shvatiti ostale - Elizabeth je posve izjela ljubomora, Elfrica je obuzela pohlepa, a Philemona čista zloba - no prior mu nikako nije bio jasan. Godwyn je odrastao sa sestričnom Caris i dobro znao da nije vještica. I unatoč tome bio ju je pripravan poslati u smrt. Kako uopće može učiniti nešto toliko izopačeno? Kako to opravdava pred sobom? Govori li samome sebi da sve to čini u slavu Božju? Nekoć se činilo da je Godwyn prosvijećena i časna osoba, prava suprotnost uskogrudnoj konzervativnosti priora Anthonyja. No pokazao se još gori od Anthonyja: beščutnijim u nastojanju da ostvari iste zastarjele ciljeve.

Umre li Caris, pomisli Merthin, ubit ću Godwyna.

U tom trenutku prišli su mu roditelji. Bili su u katedrali od početka suđenja. Otac mu je nešto rekao, no Merthin ga nije razumio. "Molim?" upita.

Uto su se otvorila sjeverna vrata i svi su ušutjeli. Majka Cecilia je u crkvu ušla sama, te je zatvorila vrata. Prostor je ispunio žamor prepun znatiželje. Što sada?

Cecilia priđe biskupskome prijestolju.

Richard upita: "Onda, majko priorice? Kako ćete izvijestiti ovaj sud?"

Cecilia polagano odgovori: "Caris je priznala..."

Okupljena je masa ostala u šoku.

Cecilia povišenim glasom dovrši: "... priznala grijeha."

Svi su ponovno zašutjeli. Sto to sada znači?

"I dobila oprost..."

“Od koga?” prekine je Godwyn. “Redovnica ne može odriješiti grijeha!”

“Od oca Joffroijsa.”

Merthin je poznavao Joffroijsa. Bio je to svećenik u crkvi Sv. Marka, na kojoj je Merthin obnovio krov. Joffroi nije bio nimalo sklon Godwynu.

Ali što se točno događa? Svi su čekali da Cecilia objasni.

Ona reče: “Caris je izrazila želju da postane iskušena u našem samostanu u prioratu...”

I ovaj put prekinuli su je šokirani povici iz publike.

Ona poviče: “... a ja sam je prihvatila!”

Nakon toga više se nije čulo ništa. Merthin je vidio kako Godwyn nešto više iz svega glasa, no riječi nije bilo moguće razabrati. Elizabeth je bila izvan sebe od gnjeva. Philemon je s otrovnom mržnjom u očima piljio u Ceciliju. Elfric se doimao izbezumljeno. Richard se uglavnom zabavljao. Merthin je imao dojam da ga od silnih mogućnosti i posljedica koje ta odluka donosi obuzima vrtoglavica. Hoće li biskup to prihvatiti? Znači li to da je suđenje završilo? Je li Caris spašena od smaknuća?

Buka se na koncu stišala. Čim ga se moglo čuti, oglasio se Godwyn, lica blijeda od bijesa. “Je li priznala krivovjerstvo ili nije?”

“Isповijed je sveta tajna”, uzvratila Cecilia, ne dajući se ni najmanje smesti. “Ne znam što je rekla svećeniku, a i kad bih znala, ne bih mogla reći ni vama, ni drugima.”

“Ima li Sotonin znak?”

“Nismo je pregledale.” Merthin uvidi da tim odgovorom izbjegava istinu, no Cecilia žurno doda: “Nije bilo potrebe nakon odrješenja grijeha.”

“To je neprihvatljivo!” zagrmi Godwyn. Više se nije pretvarao da je Philemon glavni tužitelj. “Priorica ne može na takav način potkopavati rad ovoga suda!”

Biskup Richard reče: “Hvala, oče priore...”

“Valja provesti nalog suda!”

Sada je i Richard povisio glas. “To bi sada bilo dovoljno!”

Godwyn već zausti nešto drugo, u želji da se pobuni, no potom shvati da je pametnije zašutjeti.

Richard reče: “Meni nisu potrebni dodatni argumenti. Donio sam odluku i sada ću objaviti presudu.”

Unutrašnjost crkve obavila je tišina.

“Prijedlog da se Caris dopusti da pristupi samostanu i zaredi se vrlo je zanimljiv.

Ako je vještica, u tom svetom okruženju neće moći počinuti nikakvu štetu. Sotona ondje u nju ne može ući. S druge strane, ako nije vještica, ovo će nas spasiti moguće pogreške, mogućnosti da na smrt osudimo nedužnu ženu. Možda Caris ne bi sama odabrala samostanski život, no može pronaći utjehu u činjenici da će život posvetiti služenju Bogu. Uzmemo li u obzir sve prednosti i mane, ovo rješenje mene će zadovoljiti.”

Godwyn upita: “A što ako napusti samostan?”

“To je dobro pitanje”, reče biskup. “I zbog toga je službeno osuđujem na smrt, ali kazna će biti uvjetna ostane li redovnica. Odbaci li zavjete, provest će se određena joj kazna.”

To je to, pomisli u očaju Merthin: doživotna kazna. Osjetio je kako mu u oči naviru suze gnjeva i boli.

Richard ustane, a Godwyn reče: “Sud je završio s radom!” Biskup je izišao, a za njim su se u povorci uputili i redovnici i redovnice.

Merthin se kretao omamljeno, kao u izmaglici. Majka ga je pokušala utješiti, no on se nije obazirao na njezine riječi. Puštao je da ga masa nosi prema velikim zapadnim vratima katedrale, te se tako našao vani, na travnjaku. Trgovci su spremali neprodanu robu i demontirali štandove: završio je i ovogodišnji Sajem runa. Tada uvidi da je Godwyn ostvario željeni cilj. Budući daje Edmund na samrti, a Caris mu više nije na putu, Elfric će postati načelnik i povući molbu za dodjelu povelje slobodnoga kraljevskog grada.

Pogledao je sive kamene zidove zdanja priorata: negdje unutra sada je i Caris.

Okrenuo se u tom smjeru, prelazeći pravu rijeku ljudi, te se uputio prema bolnici.

Ondje nije bilo nikoga. Sve je bilo uredno pometeno, a slamom ispunjeni ležaji na kojima su spavali posjetitelji, bili su uredno složeni

uza zidove. Na oltaru na istočnoj strani gorjela je svijeća. Merthin je polagano prelazio cijelu duljinu prostorije, ne znajući što da učini.

Iz Timothyjeve knjige sjećao se da je njegov predak, Jack Graditelj, jedno kratko vrijeme bio redovnički iskušenik. Autor je neizravno naveo i da je Jack nevoljko pristao na ulogu novaka, te da se nije samo tako, bez poteškoća, prilagodio samostanskoj disciplini. Bilo kako bilo, njegovo je novaštvo prekinuto naglo, pod okolnostima koje je Timothy taktično zakrio velom tajnovitosti.

No biskup Richard ustvrdio je da će za Caris vrijediti izrečena smrtna kazna napusti li ikada samostan.

Uto je u dvoranu ušla neka mlada redovnica. Čim je prepoznala Merthina, na licu joj se pokazao strah. “Što trebate?” upita.

“Moram razgovarati s Caris.”

“Pitat ću”, reče ona i žurno iziđe.

Merthin pogleda oltar, raspelo i zidni triptih koji je prikazivao Svetu Elizabetu Ugarsku, zaštitnicu bolnica. Jedan je okvir prikazivao sveticu, nekadašnju kraljevnju, s krunom na glavi, kako hrani siromahe. Na drugome je podizala bolnicu, dok je treći bio prikaz čuda u kojem se hrana koju je nosila pod ogrtačem pretvarala u ruže. Što će Caris raditi na takvome mjestu? Caris je skeptik, sumnja praktički u sve što Crkva poučava. Ne vjeruje da princeze mogu pretvarati kruh u ruže. “Odakle to mogu znati?” pitala je u vezi s pričama koje su svi ostali prihvaćali zdravo za gotovo - pričama o Adamu i Evi, Noinoj arci, Davidu i Golijatu, pa čak i Isusovu rođenju.

Ovdje će biti poput divlje mačke u kavezu.

Mora razgovarati s njom, doznati što misli o svemu. Zacijelo već ima određeni plan koji je njemu zasada nedokučiv. Nestrpljivo je čekao da se vrati ona redovnica.

No nje nije bilo, a umjesto nje pojavila se Stara Julie. “Hvala nebesima!” reče on.

“Julie, moram se vidjeti s Caris, hitno!”

“Žao mi je, mladi Merthine”, reče ona. “Caris se ne želi vidjeti s tobom.”

“Ne budite smiješni”, reče on. “Pa zaručeni smo... sutra bismo se trebali vjenčati.

Mora me primiti!”

“Sada je iskušénica. Neće se udati.”

Merthin povisi glas. “Ako je tako, ne mislite li da bi mi to ona trebala priopćiti?”

“Nije na meni da ocjenjujem. Zna da si ovdje i ne želi se vidjeti s tobom.”

“Ne vjerujem vam.” Merthin se progura kraj stare redovnice i prođe kroz vrata kroz koja je ona bila ušla. Tako se našao u malenome predvorju. Ondje je sada bio prvi put: rijetki su muškarci koji su uopće ušli u ženski dio priorata. Prošao je kroz još jedna vrata i našao se u klausturu ženskog samostana. Ondje je zatekao nekoliko redovnica. Neke su čitale, neke zamišljeno šetale, neke tiho razgovarale.

Potrčao je arkadom. Jedna ga je redovnica ugledala i kriknula. Nije se obazirao.

Ugledavši stubište, potrčao je na kat i ušao u prvu prostoriju. Tako se našao u zajedničkoj spavaonici. Ugledao je dva niza ležaja s uredno presavijenim pokrivačima. Soba je bila prazna. Nekoliko metara dalje u hodniku pokušao je otvoriti sljedeća vrata. Bila su zaključana. “Caris!” poviče. “Jesi li unutra? Javi mi se!” Šakom je stao udarati po vratima. Od siline udarca oderao je kožu na zglobovima prstiju koji su počeli krvariti, no bol nije gotovo ni osjetio. “Pusti me unutra!” vikao je. “Pusti me unutra!”

Netko iza njega rekao je: “Ja ću te pustiti.”

Naglo se okrenuvši, ugledao je majku Ceciliju.

Ona je s pojasa uzela ključ i mirno otključala vrata. Merthin ih naglo rastvori.

Tako se našao na ulazu u malenu prostoriju samo s jednim prozorom. Posvuda su se vidjele samo police pune uredno složene odjeće.

“Ovdje držimo zimsku odjeću”, reče Cecilia. “Soba nam služi kao spremište.”

“Gdje je?” poviče Merthin.

“U jednoj zaključanoj sobi, na vlastiti zahtjev. Nećeš pronaći tu sobu, a da je i pronađeš, ne bi mogao ući. Ne želi te primiti.”

“Kako mogu znati da nije mrtva?” Merthin je čuo kako mu glas podrhtava od siline emocija, no ni do toga mu nije bilo stalo.

“Poznaješ me”, reče Cecilia. “Nije mrtva.” Pogledala mu je ruku. “Ozlijedio si se”, reče ona suosjećajno. “Pođi sa mnom, pa ću ti staviti mast na rane.”

Pogledao je ruku, a zatim nju. “Vi ste utjelovljenje vruga”, reče.

Otrčao je od nje, vratio se putem kojim je i došao, ušao u bolnicu, projurio kraj Julie, koja je izgledala uplašeno, i našao se na otvorenome. Probijao se kroz kaos koji je vladao na završetku sajma pred katedralom i izišao u glavnu ulicu. Pomislio je kako bi mogao razgovarati s Edmundom, ali je ipak odučio da to neće učiniti: netko drugi već će Carisinu bolesnome ocu priopćiti užasnu istinu. Kome može vjerovati?

Na pamet mu je pao Mark Tkalac.

Mark se s obitelji bio preselio u veliku kuću na glavnoj ulici, s velikim kamenim skladištem u prizemlju, u kojem je držao bale tkanine. U kuhinji više nije bilo tkalačkog stana: tkanje su obavljali drugi majstori koje su oni organizirali. Mark i Madge sjedili su na klupi, vrlo ozbiljnog izraza lica. Čim je Merthin ušao, Mark je skočio na noge. “Jesi lije vidio?” upita.

“Ne puštaju me k njoj.”

“Pa to je skandalozno!” usklikne Mark. “Nemaju pravo zabraniti joj da se vidi s muškarcem za kojeg se treba udati!”

“Redovnice kažu da me ne želi primiti.”

“Ne vjerujem im.”

“Ni ja. Tražio sam je u samostanu, ali je nisam uspio pronaći. Mnoga su vrata zaključana.”

“Zacijelo je negdje unutra.”

“Znam. Hoćeš li poći sa mnom, uzeti čekić i pomoći mi da razbijemo sva vrata i pronađemo je?”

Marku je očito bilo nelagodno. Koliko god bio snažan, nije volio nasilje.

Merthin reče: “Moram je pronaći - možda je mrtva!”

Prije nego što je stigao odgovoriti, Madge reče: “Imam bolju zamisao.”

Njih su je dvojica pogledali.

“Ja ću otići u ženski samostan”, reče Madge. “Redovnice neće biti toliko nervozne kad im se obrati žena. Možda uspiju nagovoriti

Caris da primi mene.”

Mark kimne. “Tako ćemo barem znati da je živa.”

Merthin reče: “Ali... treba mi više od toga. Kako sada razmišlja? Hoće li pričekati da se slegne prašina, pa onda pobjeći? Bih lije trebao pokušati osloboditi? Ili jednostavno čekati... Ako trebam čekati... koliko dugo? Mjesec? Godinu? Sedam godina?”

“Pitat ću je, ako me puste k njoj.” Madge ustane. “Ti čekaj ovdje.”

“Ne, idem s tobom”, reče Merthin. “Čekat ću vani.”

“U tom slučaju, pođi i ti, Mark, da Merthin ne čeka sam.”

Zapravo je željela reći da pripazi na Merthina, da spriječi nevolje, no nije joj se usprotivio. Zatražio je njihovu pomoć. I bio je zahvalan na tome što na svojoj strani ima dvoje ljudi kojima vjeruje.

Žurno su se vratili do priorata. Mark i Merthin pričekali su ispred bolnice, a Madge je ušla. Merthin je ugledao Carisina starog psa, Scrapa, koji je sjedio pred vratima i čekao da se ona ponovno pojavi.

Nakon što Madge nije bilo oko pola sata, Merthin reče: “Bit će da su je pustili do nje, jer bi se inače već vratila.”

“Vidjet ćemo”, reče Mark.

Gledali su kako se i posljednji trgovci spremaju i odlaze, ostavljajući za sobom pravo more ugaženoga blata na travnjaku. Merthin je koračao amo-tamo, dok je Mark sjedio poput statue koja prikazuje Samsona. Sati su promicali. Iako je bio nestrpljiv, Merthinu je bilo drago što Madge još nije izišla, jer je bilo gotovo posve sigurno da razgovara s Caris.

Sunce se već spuštalo nad zapadni dio grada kada se Madge napokon pojavila na vratima. Lice joj je bilo krajnje ozbiljno i vlažno od suza. “Caris je živa”, reče. “I s njom je sve u redu, i tjelesno i duševno. Posve je prisebna.”

“Što je rekla?” upita Merthin željno.

“Ispričat ću ti sve, od riječi do riječi. Dođi, sjednimo u vrt.”

Pošli su u povrtnjak i sjeli na kamenu klupu, gledajući prema suncu na zalasku.

Madgeina pribranost budila je u Merthinu zle slutnje. Bilo bi mu draže da je počela bijesno vrištati. Njezino mu je držanje govorilo da

ga očekuju loše novosti. Osjećao je kako ga obuzima beznađe. Sada upita: “Je li istina da me ne želi primiti?”

Madge uzdahne: “Jest.”

“Ali zašto?”

“I ja sam je to pitala. Kaže da bi joj to slomilo srce.”

Merthin zaplače.

Madge nastavi, tiho, ali jasno i razgovijetno. “Majka Cecilia ostavila nas je nasamo, pa smo mogle razgovarati posve otvoreno, a da nas nitko ne čuje. Caris je uvjeren da je se Godwyn i Philemon žele pod svaku cijenu riješiti jer zatražila je za grad kraljevsku povelju. U samostanu je posve na sigurnome, no iziđe li iz njega, oni će je pronaći i ubiti.”

“Mogla bi pobjeći, a ja bih je mogao odvesti u London!” reče Merthin. “Godwyn nas ondje nikada ne bi pronašao!”

Madge kimne. “To sam joj rekla, o tome smo još dugo razgovarale. Smatra da biste vas dvoje tako do konca života bili bjegunci i na to te nikako ne želi osuditi.

Sudbina ti je namijenila da postaneš najveći graditelj svoga naraštaja. Proslavit ćeš se. Ā bude li ona s tobom, uvijek ćeš se morati lažno predstavljati i skrivati od danjega svjetla.”

“Živo mi se fućka!”

“Predvidjela je da ćeš to reći. Ali smatra da ti je zapravo ipak stalo do toga. Osim toga, drži i da ti treba biti stalo do svega toga. U svakom slučaju, njoj je stalo. Ne želi te odvojiti od tvoje sudbine, čak i ako to od nje zatražiš.”

“To mi je mogla i sama reći!”

“Pribojava se da bi je mogao nagovoriti da se predomisli.”

Merthin je znao da Madge govori istinu. I Cecilia je govorila istinu. Caris se s njim ne želi vidjeti. Imao je dojam da ga silna bol guši. S mukom je progutao slinu, rukavom obrisao suze s lica i s mukom počeo izgovarati riječi: “Ali što će ona sa sobom?” upita.

“Dat će sve od sebe da joj bude što bolje, pokušat će postati dobra redovnica.”

“Mrzi crkvu!”

“Znam da nikada nije imala osobitog poštovanja prema svećenstvu. To u ovom gradu nije neobično. Ali smatra da će pronaći

određenu utjehu u životu posvećenome liječenju onih koji je okružuju.”

Merthin malo promisli o tim riječima. Mark i Madge promatrali su ga bez riječi.

Jasno je zamišljao Caris kako radi u bolnici i brine se za bolesnike. No kako će joj biti kad dobar dio noći bude morala pjevati i moliti? “Mogla bi se ubiti”, reče nakon poduže šutnje.

“Ne bih rekla”, reče Madge s pouzdanjem. “Užasno je tužna, ali držim da se nikad ne bi odlučila na taj izlaz.”

“Mogla bi ubiti nekog drugog.”

“To je već izglednije.”

“S druge strane”, reče Merthin polagano i nevoljko, “mogla bi pronaći i kakvu-takvu sreću.”

Madge je šutjela. Merthin je prodorno pogleda. Ona kimne.

To je ta užasna istina, uvidi sada on. Caris bi mogla biti sretna. Ostaje bez doma, bez slobode i nesuđenog supruga. Ali na koncu bi ipak mogla biti sretna.

Više nisu imali što reći.

Merthin ustane. “Hvala vam na prijateljstvu”, reče i počne se udaljavati.

Mark upita: “Kamo ideš?”

Merthin se zaustavi i okrene prema njima. Glavom mu se vrzmala još neodređena pomisao i sada je malo pričekao da mu se jasnije ukaže. Kad mu je na koncu bljesnula pred očima, ostao je zapanjen. Istog je trenutka shvatio da je to ispravna pomisao. Ne samo ispravna, nego i najbolja moguća, upravo savršena.

Obrisavši suze s lica, pogledao je Marka i Madge pri crvenkastome svjetlu sunca na smiraju.

“Idem u Firencu”, reče. “Zbogom.”

NASTAVLJA SE....

skan: KIKA

Endnotes

- ¹ Engl. - "novigrad".
- ² Engl, corrodinary ili corodiary - korisnik određenog oblika mirovine ili stalne potpore.
- ³ Engl, hop - poskakivati, skakutati; skip - skočiti, preskočiti.
- ⁴ Engl. rose
- ⁵ Engl, matricularius - samostanski dužnosnik zadužen za evidenciju i nadzor nad *svim* radovima.
- ⁶ Približno 36 litara.
- ⁷ 165 kg.
- ⁸ Lat. "moć oka".
- ⁹ Srednjovjekovna zemljišna mjera (*lat. virgatus*) - područje koje par volova može izorati tijekom godine, približno 30 jutara.
- ¹⁰ Engl, "stotinu jutara", "polje uz potok", "dugopolje".
- ¹¹ Lat. "po službenoj dužnosti".
- ¹² U engl, jeziku riječi leper ("gubavac") i leopard ("leopard") izgovaraju se razmjerno slično.
- ¹³ Jiska
- ¹⁴ Domesday Book.
- ¹⁵ Najstariji izvorni dio Westminsterske palače (zgrade Parlamenta).
- ¹⁶ U izvorniku se zapravo radi o jardima - 1 yard = 0,9144 m.

Table of Contents

[Ken Follet - Svijet bez kraja - prvi dio](#)

[Dio prvi - 1. studenoga 1327.](#)

[Poglavlje 1](#)

[Poglavlje 2](#)

[Poglavlje 3](#)

[Poglavlje 4](#)

[Poglavlje 5](#)

[Dio drugi - 8. - 14. lipnja 1337.](#)

[Poglavlje 6](#)

[Poglavlje 7](#)

[Poglavlje 8](#)

[Poglavlje 9](#)

[Poglavlje 10](#)

[Poglavlje 11](#)

[Poglavlje 12](#)

[Poglavlje 13](#)

[Dio treći - lipanj do prosinca 1337.](#)

[Poglavlje 14](#)

[Poglavlje 15.](#)

[Poglavlje 16](#)

[Poglavlje 17](#)

[Poglavlje 18](#)

[Poglavlje 19](#)

[Poglavlje 20](#)

[Poglavlje 21](#)

[Poglavlje 22](#)

[Poglavlje 23](#)

[Poglavlje 24](#)

[Poglavlje 25](#)

[Poglavlje 26](#)

[Poglavlje 27](#)

[Poglavlje 28](#)

[Poglavlje 29](#)
[Dio četvrti - lipanj 1338. do svibnja 1339.](#)

[Poglavlje 30](#)

[Poglavlje 31](#)

[Poglavlje 32](#)

[Poglavlje 33](#)

[Poglavlje 34](#)

[Poglavlje 35](#)

[Poglavlje 36](#)

[Poglavlje 37](#)

[Poglavlje 38](#)

[Poglavlje 39](#)

[Poglavlje 40](#)

[Poglavlje 41](#)

[Poglavlje 42](#)

[Endnotes](#)